

4.2023

διαΝΕΟσις

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Ηλεία 2030: Ανασυγκρότηση με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία

Γιώργος Πετράκος

Σπύρος Νιαβής, Δρ Μαρία Τσιάπα, Δρ Γιάννης Σαράτσος,
Δημήτρης Καλλιώρας

Απρίλιος 2023

Εισαγωγικό σημείωμα

Η περιοχή της Ηλείας, παρά τα ισχυρά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που διαθέτει στα πεδία του πολιτισμού, της ιστορίας, του φυσικού κάλλους και του συμβολισμού πανανθρώπινων αξιών, ειρήνης και ευγενούς άμιλλας που απορρέουν από τον ιερό χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας, παραμένει περιοχή με σημαντική αναπτυξιακή υστέρηση σε όλους τους τομείς σε σχέση με τον μέσο όρο της χώρας.

Την τελευταία δεκαετία, έχει υποστεί μείωση του πληθυσμού περίπου κατά 20%, το εκπαιδευτικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού παραμένει χαμηλό, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ βρίσκεται στο 67% του εθνικού μέσου όρου, ενώ μια σειρά από δείκτες ευημερίας κατατάσσει την περιοχή στις τελευταίες θέσεις.

Δυστυχώς για την Ηλεία, οι δύο καταστροφικές πυρκαγιές, το 2007 και το 2021, σε συνδυασμό με το διαχρονικό έλλειμμα αναπτυξιακών πρωτοβουλιών για την αξιοποίηση των ανταγωνιστικών της πλεονεκτημάτων, έχουν συμβάλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση της παρούσας κατάστασης.

Χωρίς τη λήψη άμεσων και δραστικών μέτρων και τη χάραξη ενός μακροχρόνιου και οραματικού σχεδιασμού, η περιοχή κινδυνεύει να απαξιωθεί πλήρως και να παραμείνει ουραγός στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

Η διαΝΕΟσις, με στόχο να συμβάλει σε μια ολιστική αναγεννησιακή προσπάθεια της Ηλείας με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία, καταθέτει μια πλήρως εμπεριστατωμένη μελέτη με κύριους άξονες τον πολιτισμό, την οικονομία και την κοινωνία, με όχημα την ανύψωση της παγκόσμιας ιδέας της Αρχαίας Ολυμπίας και με όραμα την ανάδειξη της περιοχής σε ελκυστικό προορισμό παγκόσμιας εμβέλειας, και με στόχο τη δημιουργία ενός σύγχρονου και εξωστρεφούς παραγωγικού συστήματος το οποίο να προσφέρει κοινωνική ευημερία και ανάπτυξη για όλους τους κατοίκους με σεβασμό προς τη φύση και σε αρμονία με το περιβάλλον.

Το σχέδιο είναι φιλόδοξο αλλά εφικτό. Είναι μεγάλη πρόκληση να υπερβούμε όλα εκείνα τα διαχρονικά εμπόδια που κρατούν την περιοχή σε υστέρηση. Είναι επιτακτική ανάγκη το παραγωγικό μοντέλο της περιοχής να αλλάξει

παρέχοντας προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, ποιοτικό τουρισμό συνδεδεμένο με το πολιτιστικό κεφάλαιο της περιοχής, καθώς και αναδεικνύοντας την αγροδιατροφή και τις πολλαπλές εμπειρίες εναλλακτικών του μορφών. Η διαΝΕΟσις ευελπιστεί ότι με το προτεινόμενο σχέδιο συμβάλλει, έστω και κατ' ελάχιστον, στη σύγκλιση και την προοπτική της περιοχής που θα συγκρατήσει και θα επαναφέρει τους νέους στον τόπο τους.

Διονύσης Νικολάου

Γενικός Διευθυντής, διαΝΕΟσις

Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης

Α΄ Μέρος

Ομάδα έργου

Η μελέτη υλοποιήθηκε από το επιστημονικό δυναμικό του Εργαστηρίου Αναπτυξιακής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (<https://dpl.prd.uth.gr/>) σε συνεργασία με τα στελέχη της διαΝΕΟσις υπό τον γενικό διευθυντή Διονύση Νικολάου. Την ομάδα μελέτης αποτελούν οι:

Γιώργος Πετράκος, καθηγητής και διευθυντής του Εργαστηρίου, συντονιστής και επιστημονικός υπεύθυνος

Σπύρος Νιαβής, επίκουρος καθηγητής

Δρ Μαρία Τσιάπα, ΕΔΙΠ

Δρ Γιάννης Σαράτσας, ΕΔΙΠ

Δημήτρης Καλλιώρας, καθηγητής του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Οι **Βαγγέλας Γιώργος** (αναπληρωτής καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου), **Θεοχαρίδης Δημήτρης** (επιστημονικός συνεργάτης Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών), **Μακαντάση Φαίη** (διευθύντρια Ερευνών διαΝΕΟσις), **Μπαλτάς Μανώλης** (CEO Re.De.Plan), **Οικονόμου Δημήτρης** (ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας), **Σκούρας Δημήτρης** (καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών) **Τούντας Γιάννης** (ομότιμος καθηγητής ΕΚΠΑ) και **Τριάντης Κώστας** (καθηγητής ΕΚΠΑ) συνέβαλαν με επιστημονικές προτάσεις σε εξειδικευμένα θέματα της μελέτης.

Περιεχόμενα Α' Μέρους

Αποποίηση ευθύνης.....	9
Αρκτικόλεξα Α' Μέρους.....	10
Συντομογραφίες Α' Μέρους	11
Επιτελική σύνοψη Α' Μέρους	12
Εισαγωγή.....	13
Κύρια ευρήματα ανάλυσης υφιστάμενης κατάστασης.....	14
Δημογραφικές τάσεις και ανθρώπινο δυναμικό	14
Επίπεδο ανάπτυξης και ευημερίας.....	14
Παραγωγική διάρθρωση και εξειδίκευση.....	15
Τουρισμός και πολιτισμός	15
Περιβάλλον και χωροταξία.....	16
Υποδομές.....	16
Οδικές υποδομές	16
Γεωργικές υποδομές.....	17
Σιδηροδρομικές υποδομές.....	17
Λιμενικές υποδομές	17
Αεροπορικές υποδομές.....	17
Υποδομές υγείας	17
Υποδομές εκπαίδευσης	18
Αστικές, ενεργειακές, τηλεπικοινωνιακές και περιβαλλοντικές υποδομές.....	18
Έργα σε εξέλιξη	19
Συνολική αξιολόγηση	20
Πλεονεκτήματα.....	20
Ηλεία.....	20
Αρχαία Ολυμπία.....	20
Αδυναμίες και ελλείψεις.....	21

Ηλεία	21
Αρχαία Ολυμπία	22
Ευκαιρίες	22
Απειλές	24

Εισαγωγή 26

Εννοιολογικό πλαίσιο	27
Μεθοδολογία υλοποίησης	28

1 Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης 29

1. Διεθνής εμπειρία και πλαίσιο ανάλυσης	30
2. Δημογραφικές τάσεις και ανθρώπινο δυναμικό	33
Δημογραφικές τάσεις	33
Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνικές ανάγκες	33
Οικιστικό δίκτυο και χωρική οργάνωση	35
3. Επίπεδο ανάπτυξης και ευημερίας	36
4. Παραγωγική διάρθρωση και εξειδίκευση	37
Α. Τομεακή διάρθρωση	37
Β. Κλαδική διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος	39
5. Εξωστρέφεια και εξαγωγική εξειδίκευση	43
6. Γεωργία και κτηνοτροφία	45
7. Τουρισμός και πολιτισμός	46
8. Περιβάλλον και χωροταξία	49
Κυλλήνιος Κόλπος	49
Κοτύχι - Στροφυλιά	50
Λίμνη Καϊάφα	50
Ρυθμιστικό πλαίσιο	51
9. Υποδομές	53
Γεωργικές υποδομές (Φράγμα Πηνειού, αρδευτικά, ΤΟΕΒ κτλ.)	53
Επιχειρηματικές και τουριστικές υποδομές	53
Οδικές υποδομές	53
Σιδηροδρομικές υποδομές	55
Λιμενικές υποδομές	55
Αεροπορικές υποδομές	56
Υποδομές υγείας	57

Υποδομές εκπαίδευσης	57
Αστικές, ενεργειακές, τηλεπικοινωνιακές και περιβαλλοντικές υποδομές.....	58
10. Υλοποίηση προγραμμάτων ανάπτυξης	59
11. Ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας	61
Συγκριτική ανάλυση.....	61
12. Η αποτύπωση της τοπικής γνώσης και εμπειρίας	63
2 Αξιολόγηση ισχυρών και αδύνατων σημείων, ευκαιριών και κινδύνων	64
13. Συγκριτικά πλεονεκτήματα	67
Ηλεία	67
Αρχαία Ολυμπία	67
14. Αδυναμίες και ελλείψεις	69
Ηλεία	69
Αρχαία Ολυμπία	70
15. Ευκαιρίες	72
16. Απειλές	75
Βιβλιογραφία	76
3 Παράρτημα πινάκων και χαρτών Α΄ Μέρους	82

Αποποίηση ευθύνης

Οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα μελέτη είναι των συγγραφέων και δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη τις θέσεις της διαNEOσις. Για τυχόν παρατηρήσεις, λάθη ή παραλείψεις, επικοινωνήστε στο info@dianeosis.org.

Αρκτικόλεξα Α' Μέρους

DMMO	Destination Management and Marketing Organization
EBRD	European Bank for Restructuring and Development
EIB	European Investment Bank
LQ	Location Quotient
RCA	Revealed Comparative Advantage
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία
ΓΟΕΒ	Γενικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων
ΔΕΔ-Μ	Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφοράς
ΔΥΠΕ	Διοίκηση Υγειονομικής Περιφέρειας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑ	Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΦΔ	Ειδικός Φορέας Διαχείρισης
ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
ΚΑΠΗ	Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων
ΚΔΑΠ	Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
ΜΥ	Μονάδα Υγείας
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΧΕ	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων
ΠΕΣΠΚΑ	Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή

ΠΠΑ	Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΠΠΧΣΑΑΔΕ	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Δυτικής Ελλάδας
ΡΑΕ	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας
ΣΔΕ	Συλλογική Απόφαση Έργου
ΣΒΑΚ	Σχέδιο της Βιώσιμης Αστικής Κοινότητας
ΣΔΙΤ	Σύμπραξη Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα
ΣΜΑ	Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων
ΣΜΑΥ	Σταθμός Μεταφόρτωσης Ανακυκλώσιμων Υλικών
ΣΦΗΟ	Σχέδιο Φόρτισης Ηλεκτρικών Οχημάτων
ΤΑΑ	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΤΟΕΒ	Τοπικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων
ΤΟΜΥ	Τοπική Μονάδα Υγείας
ΤΠΑ	Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΥΠΕΝ	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
ΧΥΤΥ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων

Συντομογραφίες Α΄ Μέρους

ΓΓ	Γενικός Γραμματέας
ΔΔ	Δημόσια Δαπάνη
ΔΕ	Δυτική Ελλάδα
Ε/Γ-Ο/Γ	Επιβατηγό-οχηματαγωγό
π/υ	Προϋπολογισμός
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΣΣ	Σιδηροδρομικός Σταθμός

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Επιτελική σύνοψη Α΄ Μέρους

Εισαγωγή

Τον Απρίλιο του 2022, η διαΝΕΟσις υπέγραψε μνημόνιο συνεργασίας με τον υφυπουργό στον Πρωθυπουργό κ. Χρήστο Τριαντόπουλο για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας μελέτης για την ανασυγκρότηση της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας (στο εξής Ηλείας) με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία. Συνολικά, η Ηλεία διαθέτει πλήθος μνημείων του πολιτισμού και της φύσης. Ωστόσο, παρά το ειδικό βάρος του πολιτιστικού της κεφαλαίου, παραμένει μια περιοχή με σημαντική αναπτυξιακή υστέρηση σε σχέση με τον μέσο όρο της χώρας. Η υστέρηση αυτή διαμορφώθηκε διαχρονικά και σε βάθος δεκαετιών και αποτελεί συνδυασμό αδυναμιών του παραγωγικού συστήματος και συσσωρευμένων ελλείψεων σε υποδομές, μηχανισμούς υποστήριξης, θεσμικές ρυθμίσεις, ανθρώπινους πόρους και επενδύσεις.

Το πρώτο μέρος της μελέτης αποτυπώνει τα βασικά χαρακτηριστικά και προβλήματα της Ηλείας και αξιολογεί τα ισχυρά της πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες της, καθώς και τις ευκαιρίες και τις απειλές για την επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης. Στο δεύτερο μέρος, αξιοποιούνται τα ευρήματα της ανάλυσης και προτείνεται μια συνολική στρατηγική και ένα σύνολο πολιτικών και αντίστοιχων δράσεων για τη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη της Ηλείας, με κύρια χαρακτηριστικά την κεφαλαιοποίηση της ιστορικότητας της περιοχής και ιδιαίτερα της Αρχαίας Ολυμπίας, την εξωστρέφεια και τη συμμετοχή ευρύτερων κοινωνικών ομάδων.

Κατά την εκπόνηση του προγράμματος ανασυγκρότησης και ανάπτυξης δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη διαβούλευση και στη συμμετοχή μεγάλου αριθμού φορέων και πολιτών με ιδέες και προτάσεις, ώστε αυτό να ενσωματώνει την τοπική γνώση και εμπειρία και να είναι σύμφωνο με τις επιταγές της ενδογενούς ανάπτυξης.

Κύρια ευρήματα ανάλυσης υφιστάμενης κατάστασης

Στην ενότητα αυτή συνοψίζονται τα κύρια ευρήματα της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης σχετικά με τις κρίσιμες παραμέτρους που αφορούν την αναπτυξιακή ταυτότητα της περιοχής της Ηλείας.

Δημογραφικές τάσεις και ανθρώπινο δυναμικό

Η Ηλεία είναι η 13η σε μέγεθος Περιφερειακή Ενότητα (ΠΕ) της χώρας. Ωστόσο, την τελευταία δεκαετία έχει υποστεί μείωση του πληθυσμού της μεγαλύτερη από αυτήν της χώρας. Σημειώνεται ότι από το 1961 η περιοχή έχει χάσει το 20% του πληθυσμού της. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (55%) κατοικεί σε αγροτικές περιοχές, γεγονός που τη διαφοροποιεί σημαντικά από το εθνικό πρότυπο εγκατάστασης του πληθυσμού. Το ποσοστό ανεργίας υπολογίζεται στο 7,1%, το οποίο είναι περίπου το μισό σε σχέση με αυτό της χώρας και επίσης χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Το εκπαιδευτικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού της Ηλείας είναι χαμηλό, καθώς μόνο ένα μικρό ποσοστό των εργαζομένων (11,2% το 2011) διαθέτει υψηλό επίπεδο μόρφωσης. Επίσης, η Ηλεία φιλοξενεί σημαντικό αριθμό μεταναστών (3,4 άτομα ανά 1.000 κατοίκους), οι οποίοι εργάζονται κυρίως στον πρωτογενή τομέα. Το μέγεθος αυτό είναι αξιοσημείωτα μεγαλύτερο σε σχέση με τον μέσο όρο της χώρας.

Επίπεδο ανάπτυξης και ευημερίας

Το επίπεδο ανάπτυξης, μετρούμενο με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, αντιστοιχεί στο 67% του εθνικού μέσου όρου και στο 36% του μέσου όρου της ΕΕ, κατατάσσοντας την Ηλεία στις χαμηλότερες θέσεις (42η) ανάμεσα στις ΠΕ της χώρας. Η Ηλεία υστερεί επίσης σε σειρά από εναλλακτικούς δείκτες ευημερίας και βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης μεταξύ των ΠΕ της Ελλάδας.

Παραγωγική διάρθρωση και εξειδίκευση

Στην Ηλεία, η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία) στη διαμόρφωση του ΑΕΠ είναι ιδιαίτερα υψηλή (23,5%) και κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στις ΠΕ της χώρας. Ο δευτερογενής τομέας (μεταποίηση, ενέργεια και κατασκευές) της Ηλείας είναι σχετικά περιορισμένος και συμβάλλει μόνο κατά 12,2% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, με φθίνουσα συμμετοχή την τελευταία δεκαετία. Ο τριτογενής τομέας (εμπόριο και υπηρεσίες) είναι ο τομέας της οικονομίας με το μεγαλύτερο ποσοστό και συμβάλλει με 64,3% στη διαμόρφωση του τοπικού ΑΕΠ.

Το μέγεθος των επιχειρήσεων είναι εξαιρετικά μικρό και δεν ξεπερνά τον 1,5 εργαζόμενο ανά επιχείρηση (2,6 εργαζομένους ανά επιχείρηση αν εξαιρεθεί η γεωργία). Το μέγεθος αυτό είναι σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της χώρας και επηρεάζει την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα των κλάδων της περιοχής.

Η Ηλεία εξάγει το 7,3% του παραγόμενου ΑΕΠ της, μέγεθος που την κατατάσσει περίπου στη μέση της κλίμακας των ΠΕ της χώρας. Παρότι ο εξαγωγικός προσανατολισμός του πρωτογενούς τομέα είναι κάθε άλλο παρά αμελητέος, η έλλειψη σημαντικής επεξεργασίας των προϊόντων που θα συνέβαλλε στη σύνδεση με τον κλάδο των τροφίμων περιορίζει την προστιθέμενη αξία για την τοπική οικονομία.

Η περιοχή διαθέτει σημαντικές και εύφορες πεδινές εκτάσεις, οι οποίες ευνοούν τη γεωργική παραγωγή. Οι σημαντικότερες καλλιέργειες στην Ηλεία με βάση την έκταση που καταλαμβάνουν είναι οι ελαιώνες (37,6%), τα κτηνοτροφικά φυτά για ζωοτροφές (16,8%), οι βοσκότοποι (9,4%), τα λοιπά σιτηρά (8,5%). Σε όλες τις παραπάνω καλλιέργειες η Ηλεία διαθέτει εξειδίκευση σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα. Η Ηλεία διαθέτει επίσης σημαντική ζωική παραγωγή, η οποία περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό αιγοπροβάτων (361.000 ζώα), βοοειδών (7.000 ζώα) και κυψελών (περίπου 25.000).

Τουρισμός και πολιτισμός

Η Ηλεία διαθέτει μοναδικούς πολιτιστικούς, αρχαιολογικούς και φυσικούς πόρους και δικαίως θεωρείται λίκνο πολιτισμού και αθλητισμού. Τα κυριότερα σημεία ενδιαφέροντος της Ηλείας είναι το αρχαιολογικό τρίπολο που συνθέτουν οι χώροι: α) της Αρχαίας Ολυμπίας, που αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς και στην οποία βρίσκεται το Ιερό του Ολυμπίου Διός, β) του Ναού του Επικούριου Απόλλωνα και γ) της αγοράς και του θεάτρου της αρχαίας πόλης-κράτους Ήλιδας, στην οποία γεννήθηκε η ιδέα των Ολυμπιακών Αγώνων. Επιπρόσθετα, στην περιοχή βρίσκεται το φραγκικό κάστρο Χλεμούτσι, καθώς και πλήθος σημαντικών θρησκευτικών μνημείων. Η ανάδειξη των

αρχαιοτήτων και του πολιτιστικού πλούτου επιτελείται μέσω της λειτουργίας σημαντικού αριθμού μουσείων.

Επιπλέον, υπάρχουν τοπία ιδιαίτερου κάλλους, πολλά από τα οποία είναι χαρακτηρισμένα ως περιοχές Natura 2000, όπως και ένα εκτεταμένο θαλάσσιο μέτωπο με περίφημες παραλίες, εκ των οποίων αρκετές διαθέτουν γαλάζια σημαία. Η Ηλεία είναι η μόνη ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας η οποία διαθέτει τέσσερα ξενοδοχεία 5 αστέρων, η δυναμικότητα των οποίων ξεπερνούσε τις 3.000 κλίνες κατά το 2019.

Ενώ η επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών χώρων και των μουσείων της Ηλείας κατέχουν τις πρώτες 7-8 θέσεις μεταξύ των ΠΕ της χώρας και είναι πολύ πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, οι αφίξεις και οι διανυκτερεύσεις τουριστών ανά κάτοικο, καθώς και η πληρότητα των ξενοδοχειακών μονάδων, βρίσκονται πολύ κάτω από τον εθνικό μέσο όρο.

Περιβάλλον και χωροταξία

Οι περιοχές Natura στην Ηλεία καλύπτουν μεγάλο μέρος του παραλιακού μετώπου και του θαλάσσιου χώρου της, γεγονός που ασκεί σημαντικές πιέσεις ως προς το είδος και την ένταση της τουριστικής (και όχι μόνο) δραστηριότητας που μπορεί να αναπτυχθεί κυρίως στο θαλάσσιο μέτωπο. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι η Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου με το Δάσος Στροφιλιάς και η Λίμνη Καϊάφα.

Το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Δυτικής Ελλάδας θέτει μια σειρά θεσμικών ρυθμίσεων για τη διατήρηση, την προστασία και την ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, τη διατήρηση και την ανάδειξη της ποικιλομορφίας της υπαίθρου, καθώς και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων. Κυριότερες απειλές κατά του περιβάλλοντος και της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς θεωρείται ότι αποτελούν η κατανάλωση του χώρου από την άναρχη οικιστική ανάπτυξη, το έλλειμμα χωροταξικού σχεδιασμού (τουριστικό, βιομηχανικό, αστικό κ.λπ.) και οι απαρχαιωμένες δομές άρδευσης, αστικών αποβλήτων και βιολογικού καθαρισμού.

Υποδομές

Οδικές υποδομές

Η Ηλεία είναι μία από τις τελευταίες ΠΕ της χώρας από τις οποίες δεν διέρχεται σύγχρονος αυτοκινητόδρομος ή δεν έχει άμεση πρόσβαση σε έναν τέτοιο. Με μηδέν χιλιόμετρα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο έκτασης βρίσκεται πολύ χαμηλά στην κατάταξη μαζί με ορισμένους ακόμη ηπειρωτικούς νομούς και το μεγαλύτερο μέρος της νησιωτικής χώρας.

Γεωργικές υποδομές

Η πεδινή Ηλεία αρδεύεται από τεχνητή λίμνη, το Φράγμα Πηνειού, η κατασκευή του οποίου ολοκληρώθηκε το 1968 σε έκταση 20.000 τ.χλμ. και είναι η μεγαλύτερη λίμνη της Πελοποννήσου. Τόσο το φράγμα όσο και το αρδευτικό δίκτυο που διοχετεύει το νερό στις πεδινές εγκαταστάσεις, 60 χρόνια μετά τη δημιουργία τους, παρακμάζουν.

Σιδηροδρομικές υποδομές

Η Ηλεία δεν διαθέτει σύνδεση με το κύριο σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας. Η μοναδική σιδηροδρομική σύνδεση εν λειτουργία είναι η γραμμή Κατάκολου - Αρχαίας Ολυμπίας, που εξυπηρετεί τουριστικούς σκοπούς. Ωστόσο, προγραμματίζεται η επαναλειτουργία της υφισταμένης ανενεργής μονής σιδηροδρομικής γραμμής Πάτρας - Πύργου - Καλαμάτας στα τμήματα Πάτρα - Πύργος, συνολικού μήκους 131,8 χλμ., και Αλφειός - Κυπαρισσία - Καλαμάτα, μήκους 119 χλμ. Σε δεύτερη φάση προγραμματίζεται η αναβάθμιση λειτουργίας της γραμμής με τη μετατροπή της από μετρικού σε κανονικού εύρους.

Λιμενικές υποδομές

Η ΠΕ Ηλείας διαθέτει δύο λιμάνια, το Κατάκολο και την Κυλλήνη. Το λιμάνι του Κατάκολου δραστηριοποιείται κυρίως στην κρουαζιέρα, εξυπηρετώντας δρομολόγια με αφετηρία σημαντικά ιταλικά λιμάνια της Αδριατικής και της Τυρρηνικής Θάλασσας. Από την άλλη, το λιμάνι της Κυλλήνης αναπτύσσει κυρίως ακτοπλοϊκή δραστηριότητα και δευτερευόντως εμπορική κίνηση τοπικής εμβέλειας. Η Κυλλήνη συνδέεται ακτοπλοϊκά με τα νησιά της Ζακύνθου και της Κεφαλονιάς. Η περιοχή παρουσιάζει σημαντικό έλλειμμα σε λιμένες σκαφών αναψυχής καθώς δεν διαθέτει οργανωμένη μαρίνα.

Αεροπορικές υποδομές

Η Ηλεία δεν διαθέτει αεροδρόμιο το οποίο να ανήκει στο πανευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών, έχει όμως σχετικά εύκολη πρόσβαση σε τέσσερα αεροδρόμια (Επιτάλιο, Ανδραβίδα, Άραξος, Καλαμάτα), εκ των οποίων τα τρία τελευταία βρίσκονται σε λειτουργία και τα δύο είναι διεθνή (Άραξος και Καλαμάτα), με σημαντική κίνηση και αφίξεις επιβατών και σε απόσταση έως 100 χλμ. από την Ολυμπία.

Υποδομές υγείας

Η περιοχή διαθέτει το Γενικό Νοσοκομείο Πύργου («Ανδρέας Παπανδρέου»), το Γενικό Νοσοκομείο Αμαλιάδας και το Γενικό Νοσοκομείο/Κέντρο Υγείας Κρεστένων, τα οποία παρέχουν δευτεροβάθμια περίθαλψη. Ταυτόχρονα,

λειτουργούν έξι κέντρα υγείας (συνολικά επτά με το Κρεστένων) και 41 περιφερειακά ιατρεία. Αν και ο αριθμός δομών υγείας είναι μεγάλος, η ελλιπής στελέχωση με ιατρικό προσωπικό και οι περιορισμοί σε εξοπλισμό, ιδίως των νοσοκομείων, επηρεάζουν την ασφαλή διαβίωση των κατοίκων της περιοχής και την ελκυστικότητά της σε μορφές τουρισμού μεγαλύτερης διάρκειας (παραθεριστική κατοικία και τουρισμός τρίτης ηλικίας).

Υποδομές εκπαίδευσης

Η Ηλεία δεν διαθέτει ίδρυμα ή τμήμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο παρελθόν, υπήρχαν το Τμήμα Μουσειολογίας (πρώην Τμήμα Διοίκησης, Οικονομίας και Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών Μονάδων του πρώην ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας) στον Πύργο και το Τμήμα Γεωπονίας στην Αμαλιάδα, ωστόσο καταργήθηκαν το 2021. Τα χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης χαρακτηρίζονται από υψηλή αναλογία διδασκόντων προς μαθητές και χαμηλό αριθμό μαθητών ανά σχολική μονάδα, γεγονός που ενδεχομένως οφείλεται στη δημογραφική συρρίκνωση που παρατηρείται στην περιοχή, και ιδιαίτερα στις πιο απομακρυσμένες περιοχές.

Αστικές, ενεργειακές, τηλεπικοινωνιακές και περιβαλλοντικές υποδομές

Η Ηλεία καλύπτεται από ευρυζωνικά δίκτυα, αλλά η κάλυψη αυτή αφορά τις πεδινές και πυκνοκατοικημένες περιοχές οι οποίες καλύπτονται από δίκτυα με συμβατικές ταχύτητες. Αντίθετα, οι ορεινές και ηπειρωτικές περιοχές δεν διαθέτουν επαρκή κάλυψη. Αναφορικά με τα δίκτυα ενέργειας, πρόσφατα ανακοινώθηκε η έναρξη κατασκευής του έργου σύνδεσης της Δυτικής Ελλάδας και του Πύργου με το δίκτυο φυσικού αερίου. Ωστόσο, η δυναμικότητα και η κάλυψη του δικτύου στην περιοχή παραμένουν εξαιρετικά χαμηλές. Η περιοχή παρουσιάζει σημαντικές προοπτικές παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Αναφορικά με τις αστικές υποδομές, υπάρχει σειρά από εκκρεμότητες οι οποίες αφορούν κυρίως τη βελτίωση ή την αναβάθμιση του δικτύου αποχέτευσης και την εφαρμογή και υλοποίηση του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Διαχείρισης Λυμάτων σε οικισμούς α', β' και γ' προτεραιότητας, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε πλήρη συμμόρφωση με την οδηγία 91/271/ΕΟΚ.

Σε σχέση με τη διαχείριση στερεών αποβλήτων, βρίσκεται σε στάδιο κατασκευής ένας Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ) στην Ηλεία, ενώ δεν έχει κατασκευαστεί ο προβλεπόμενος Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ), αλλά ένας Σταθμός Μεταφόρτωσης Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΣΜΑΥ) στον Δήμο Πηνειού. Ωστόσο, έχει υπογραφεί η σύμβαση, και βρίσκονται σε εξέλιξη η κατασκευή και η λειτουργία μονάδας επεξεργασίας Αστικών Στερεών Απορριμμάτων.

Έργα σε εξέλιξη

Στην ΠΕ Ηλείας υλοποιούνται δράσεις και έργα από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-20, το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) (πρώην ΠΔΕ), το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-20 και τους εκάστοτε Αναπτυξιακούς Νόμους που βρίσκονται σε ισχύ. Συνολικά, έχουν κατανεμηθεί πόροι δημόσιας δαπάνης ύψους 435 εκατ. ευρώ για υποδομές, την προστασία του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.

Στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-27, η Ηλεία θα έχει τη δυνατότητα να αντλήσει πόρους για τη χρηματοδότηση έργων και δράσεων από το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-27, τα Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, το Ταμείο Ανάκαμψης, το Πράσινο Ταμείο, το Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης», το ΕΠΑ 2021-25 και το ΠΑΑ 2021-27.

Συνολική αξιολόγηση

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα, οι αδυναμίες, οι ευκαιρίες και οι απειλές για την ανάπτυξη της Ηλείας, με ξεχωριστή αναφορά στην περιοχή της Αρχαίας Ολυμπίας.

Πλεονεκτήματα

Ηλεία

Η Ηλεία διαθέτει μεγάλο εύρος από ισχυρά σημεία και συγκριτικά πλεονεκτήματα. Αυτά συσχετίζονται κυρίως με: (α) την ευνοϊκή γεωμορφολογία και τις εύφορες πεδινές εκτάσεις τις οποίες διαθέτει στο δυτικό τμήμα της, χαρακτηριστικό που ευνοεί την ανάπτυξη της γεωργίας, (β) το μεγάλο θαλάσσιο μέτωπο, το οποίο ευνοεί την ανάπτυξη του τουρισμού, (γ) το σημαντικό πολιτιστικό και αρχαιολογικό απόθεμα, το οποίο περιλαμβάνει πλήθος μνημείων της Κλασικής περιόδου (με σημαντικότερα αυτά του αρχαιολογικού τρίπολου: Αρχαία Ολυμπία - Αρχαία Ήλις - Ναός Επικούριου Απόλλωνα), αλλά και νεότερων χρόνων, (δ) τα τοπία της φύσης και τις περιοχές έντονου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, (ε) τις δυνατότητες ανάπτυξης θερμαλιστικού τουρισμού υψηλής ποιότητας, (στ) τους παραδοσιακούς ορεινούς οικισμούς, (ζ) τα δύο σημαντικά λιμάνια της περιοχής, τα οποία εντάσσονται στην ευρωπαϊκή λίστα λιμένων και λειτουργούν συμπληρωματικά ως πύλες κρουαζιέρας και επικοινωνίας με Ζάκυνθο και Κεφαλονιά, (η) την πρόσβαση σε τέσσερα αεροδρόμια (Άραξος, Καλαμάτα, Ανδραβίδα, Επιτάλιο), εκ των οποίων τα τρία πρώτα είναι ενεργά και τα δύο πρώτα διεθνή, (θ) τη γεωγραφική εγγύτητα και τα οφέλη αλληλεπίδρασης με δύο μεγάλες πόλεις (Πάτρα, Καλαμάτα) και την ύπαρξη σημαντικών επώνυμων αγροτικών προϊόντων, και (ι) την ύπαρξη ισχυρών δεσμών των κατοίκων με τον τόπο τους και υψηλού αισθήματος υπερηφάνειας για την πολιτιστική τους κληρονομιά.

Αρχαία Ολυμπία

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Αρχαίας Ολυμπίας σχετίζονται με το γεγονός ότι διαθέτει ένα παγκοσμίου φήμης αρχαιολογικό μνημείο, το οποίο αποτελεί το λίκνο των Ολυμπιακών Αγώνων και των παγκοσμίου εμβέλειας

σύμβολων της εκκευρίας και της ειρηνικής συνύπαρξης. Η Αρχαία Ολυμπία έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει το brand name της, διαμορφώνοντας μια συνολική στρατηγική έξυπνης και πράσινης τοπικής ανάπτυξης, η οποία θα δημιουργεί υπηρεσίες και προϊόντα ποιότητας, αξίες και φήμη σε τοπική, περιφερειακή και παγκόσμια κλίμακα.

Αδυναμίες και ελλείψεις

Ηλεία

Με βάση την ανάλυση, οι αδυναμίες της Ηλείας, οι οποίες διαμορφώνουν το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης και ευημερίας, σχετίζονται με: (α) την έλλειψη σημαντικών μεταφορικών υποδομών οι οποίες να συνδέουν την περιοχή στον άξονα Βορρά-Νότου με την Αχαΐα και τη Μεσσηνία, και στον άξονα Ανατολή-Δύση με την Αρκαδία και μέσω αυτών των αξόνων με την Πελοπόννησο και το υπόλοιπο εθνικό δίκτυο, (β) την έλλειψη ενός σύγχρονου και επικαιροποιημένου χωροταξικού και πολεοδομικού πλαισίου το οποίο να προσδιορίζει με ρεαλισμό αλλά και ασφάλεια για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης και δραστηριότητες στις περιοχές περιβαλλοντικής προστασίας, όπως οι περιοχές Natura και τις διαβαθμίσεις στις ευρύτερες περιοχές επιρροής, (γ) τις ελλείψεις περιβαλλοντικών και αστικών υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος από τα αστικά απόβλητα, αλλά κυρίως από τα απόβλητα της γεωργικής παραγωγής (φυτοφάρμακα και λιπάσματα), τα οποία ρυπαίνουν μέσω των ποταμών και χειμάρρων το θαλάσσιο περιβάλλον και απειλούν τη βιοποικιλότητα, αλλά και το ανθρωπογενές περιβάλλον, (δ) τις ελλείψεις αγροτικών υποδομών, (ε) τις αδυναμίες στην παραγωγική συγκρότηση της τοπικής οικονομίας με κύριες την έλλειψη της μεταποίησης από την τοπική παραγωγική βάση, τις καλλιέργειες χαμηλής προστιθέμενης αξίας στον πρωτογενή τομέα και τη χαμηλή παραγωγικότητα του τουρισμού, (στ) το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο και την έλλειψη επιχειρηματικών υποδομών, με συνέπεια την περιορισμένη εξωστρέφεια και τη χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας, αλλά και την περιορισμένη καινοτομία σε προϊόντα και μεθόδους παραγωγής ή καλλιέργειας, (ζ) τις αδυναμίες στην εξειδίκευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, ιδίως στους δυναμικούς κλάδους του τουρισμού και της γεωργίας ακριβείας, (η) την ανάγκη καλύτερης ανάδειξης, σύνδεσης και αξιοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής, (θ) τη σχετικά αργή απορροφητικότητα των αναπτυξιακών πόρων του ΕΣΠΑ, (ι) το κατακερματισμένο σύστημα υγείας με ελλείψεις σε προσωπικό και υποδομές, το οποίο δεν παρέχει τις υπηρεσίες που απαιτούνται για τη στήριξη του μόνιμου πληθυσμού και των τουριστικών ροών, (ια) την πληθυσμιακή συρρίκνωση, η οποία είναι συνεχής τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες, και τη δημογραφική γήρανση, η οποία απειλεί κυρίως την αγροτική παραγωγή και τις ημιορεινές και ορεινές περιοχές, (ιβ) τα ελλείμματα επάρκειας και ποιότητας σε τουριστικές υποδομές (ξενοδοχεία, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.λπ.), (ιγ) την

έλλειψη αξιοποίησης των περιοχών Natura με ειδικές μορφές περιβαλλοντικού τουρισμού, (ιδ) την έλλειψη συνολικά υποδομών για εναλλακτικό τουρισμό (αθλητικό, συνεδριακό, εκθεσιακό, πολιτιστικό), (ιε) την περιορισμένη συνεργασία και δικτύωση μεταξύ των τομέων του τουρισμού και του πολιτισμού και (ιστ) την περιορισμένη διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών προς όλους τους τουρίστες (με την επικράτηση είτε του μαζικού, είτε του διερχόμενου τουρισμού).

Αρχαία Ολυμπία

Οι μέχρι τώρα σημαντικές παρεμβάσεις στην Αρχαία Ολυμπία δεν έχουν καταφέρει ακόμη να μετατρέψουν την ύπαρξη ενός παγκοσμίου εμβέλειας αρχαιολογικού και πολιτιστικού πόρου που συνδέεται με το ειδικό βάρος και τη διεθνή ακτινοβολία των Ολυμπιακών Αγώνων σε προστιθέμενη αξία για την περιοχή. Επίσης, δεν έχουν καταφέρει ακόμη να μετατρέψουν την υφιστάμενη επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών μνημείων σε σημαντική προστιθέμενη αξία για την περιοχή, καθώς μεγάλο μέρος των τουριστικών ροών είναι διερχόμενο. Οι αδυναμίες και τα προβλήματα της Αρχαίας Ολυμπίας συσχετίζονται: (α) με την περιορισμένη συνδεσιμότητα της περιοχής με τους εθνικούς οδικούς άξονες, αλλά και το οδικό δίκτυο της Πελοποννήσου, (β) την αδυναμία διαχείρισης με τις υφιστάμενες δυνατότητες του παγκοσμίου εμβέλειας brand name της περιοχής και την ενίσχυση της επισκεψιμότητας, (γ) την έλλειψη διαμορφωμένων και ελκυστικών εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων για την καλύτερη αξιοποίηση του διερχόμενου τουρισμού και την προσέλκυση τουρισμού βραχυχρόνιας και μακροχρόνιας διαμονής, (δ) την έντονη διαφοροποίηση σε ποιότητα και ελκυστικότητα του τοπικού τουριστικού κεφαλαίου, το οποίο περιλαμβάνει τον ξενοδοχειακό εξοπλισμό και την εστίαση, (ε) τη χαμηλή αισθητική του οικιστικού πλέγματος της Αρχαίας Ολυμπίας σε σχέση με τις προσδοκίες των επισκεπτών αλλά και σε σχέση με τις απαιτήσεις που προκύπτουν από τη γειτνίαση με έναν κορυφαίο αρχαιολογικό χώρο διεθνούς εμβέλειας, (στ) τις ελλείψεις σε αστικές και πολιτιστικές υποδομές, (ζ) την ελλιπή στελέχωση του δήμου με επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό για την καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων αναπτυξιακών πόρων και την πιο αποτελεσματική υλοποίηση των αναπτυξιακών πολιτικών και (η) τις αρνητικές συνέπειες στο τοπίο και την παραγωγή από τις πυρκαγιές.

Ευκαιρίες

Η περίοδος που διανύουμε χαρακτηρίζεται από σημαντικές ευκαιρίες, οι οποίες, αν αξιοποιηθούν, θα συμβάλουν αποφασιστικά στη θεαματική βελτίωση του επιπέδου ανάπτυξης και ευημερίας της περιοχής. Οι ευκαιρίες αυτές περιλαμβάνουν το μεγάλο ύψος των αναπτυξιακών πόρων που είναι διαθέσιμοι στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, τις δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης, του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης και του Προγράμματος

Αγροτικής Ανάπτυξης και οι οποίοι ξεπερνούν αθροιστικά τα 90 δισ. ευρώ για την τρέχουσα δεκαετία σε εθνικό επίπεδο. Μια δεύτερη σημαντική ευκαιρία είναι ότι ο προσανατολισμός των αναπτυξιακών πολιτικών αναγνωρίζει πλέον τη σημασία του πολιτισμού και του τουρισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Μια τρίτη ευκαιρία που προκύπτει για την τοπική οικονομία είναι η εξάπλωση των τεχνολογιών πληροφορικής με εφαρμογές οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση της παραγωγικότητας κρίσιμων τοπικών κλάδων, όπως η γεωργία (π.χ. γεωργία ακριβείας), ο τουρισμός (π.χ. προβολή) και οι δημόσιες υπηρεσίες προς τους πολίτες. Σημαντική ευκαιρία αποτελούν ασφαλώς και οι προβλεπόμενες μεταφορικές υποδομές, οι οποίες βασίζονται στον σχεδιασμό εθνικού επιπέδου (διευρωπαϊκά δίκτυα), αλλά και περιφερειακού επιπέδου (Περιφερειακό Χωροταξικό ΔΕ) και τις προτεινόμενες σε αυτό βελτιώσεις και επεκτάσεις στους πρωτεύοντες και δευτερεύοντες ενδοπεριφερειακούς άξονες.

Άλλες ευκαιρίες για την περιοχή αποτελούν επίσης η έναρξη του έργου κατασκευής δικτύου φυσικού αερίου που θα φτάνει αρχικά στον Πύργο και μεσοπρόθεσμα θα καλύψει και τις άλλες περιοχές, η περαιτέρω ανάπτυξη και αξιοποίηση των καθιερωμένων Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας και Αρχαίας Ήλιδος, το μοναδικό παγκόσμιο γεγονός της τελετής της Αφής της Ολυμπιακής Φλόγας, η ελκυστικότητα της περιοχής για την ανάπτυξη τουρισμού τρίτης ηλικίας και εναλλακτικού τουρισμού (αθλητικού, συνεδριακού, εκθεσιακού), η αξιοποίηση του υδατοδρομίου στην Κυλλήνη για προσέλκυση τουριστών από τα νησιά του Ιονίου, αλλά και άλλους σημαντικούς τουριστικούς προορισμούς (Αττική, Αργολίδα, Κυκλάδες), η ευφορία του εδάφους και η δυνατότητα αξιοποίησης νέων σύγχρονων καλλιεργειών (ελαιούχοι και ενεργειακοί σπόροι, βιομηχανική κάνναβη), η κλιματολογικά εφικτή επέκταση της τουριστικής περιόδου (η οποία όμως απαιτεί τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος για να συνδυαστεί με την προσέλκυση τουριστών υψηλότερου εισοδήματος), και ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος, ο οποίος προβλέπει για την Ηλεία επιδοτήσεις μέχρι 70%.

Επιπλέον, ευκαιρίες αποτελούν η εκπόνηση Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου για το θαλάσσιο μέτωπο της Ηλείας (έχει ενταχθεί για χρηματοδότηση στο ΤΑΑ), το οποίο θα προσδιορίσει με σαφήνεια τις χρήσεις γης σε περιοχές οι οποίες γειτνιάζουν με ζώνες Natura, η ολοκλήρωση σε σύντομο διάστημα των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων για τον Τουρισμό, τις ΑΠΕ και τη Βιομηχανία, καθώς και η πρόβλεψη χρηματοδότησης έργων αστικών αναπλάσεων από το Ταμείο Ανάκαμψης και το Πράσινο Ταμείο.

Τέλος, μια σημαντική ευκαιρία είναι η δυνατότητα που παρέχει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για τη δημιουργία μιας τοπικής αναπτυξιακής δομής που να διαθέτει κλίμακα, επιστημονική στελέχωση και αποτελεσματικότητα και η οποία θα αναλάβει την υλοποίηση αυτού του σχεδίου ανάπτυξης και τη διαχείριση και αξιοποίηση του παγκόσμιου brand name της περιοχής με

ευφυή και σύγχρονο τρόπο, συνδέοντας τη φήμη του ονόματος με τοπικές παραγωγικές αλυσίδες αξίας υψηλής ποιότητας και την παγκόσμια κοινότητα.

Πρέπει να τονιστεί, τέλος, ότι η ευρεία συμμετοχή στη διαβούλευση, η αποδοχή και η συναίνεση για την υλοποίηση του παρόντος αναπτυξιακού σχεδίου της διαΝΕΟσις διευκολύνει τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και συμβάλλει στην καλύτερη και έγκαιρη αξιοποίηση των πολλών ευκαιριών που παρουσιάζονται στην περιοχή.

Απειλές

Οι περισσότερες απειλές για την περιοχή της Ηλείας και της Αρχαίας Ολυμπίας είναι εξωγενείς, όπως η ενεργειακή κρίση, οι σεισμοί, οι πυρκαγιές, οι καιρικές συνθήκες για τη γεωργική παραγωγή ή ένας νέος κύκλος πανδημίας και αφορούν το σύνολο της χώρας. Απειλές σε τοπικό επίπεδο μπορούν να προκύψουν από την αδυναμία αποτελεσματικής διακυβέρνησης ανάμεσα στα επίπεδα διοίκησης και στη συνεχιζόμενη ρύπανση των ακτών, την άναρχη δόμηση, αλλά και την αδυναμία αποτελεσματικής συνεργασίας και κοινού βηματισμού σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Πλαίσιο Σ1. Ανάλυση SWOT

Πλεονεκτήματα	Αδυναμίες
Ηλεία - Ευνοϊκή γεωμορφολογία και εύφορες πεδινές εκτάσεις - Μεγάλο θαλάσσιο μέτωπο - Σημαντικό πολιτιστικό και αρχαιολογικό απόθεμα - Τοπία της φύσης και περιοχές έντονου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος - Δυνατότητες ανάπτυξης θερμαλιστικού τουρισμού - Παραδοσιακοί ορεινοί οικισμοί - Σημαντικά λιμάνια - Πρόσβαση σε τέσσερα αεροδρόμια - Γεωγραφική εγγύτητα με τις πόλεις της Πάτρας και της Καλαμάτας - Επώνυμα αγροτικά προϊόντα - Ισχυροί δεσμοί των κατοίκων με τον τόπο τους και αίσθημα υπερηφάνειας για την πολιτιστική τους κληρονομιά Αρχαία Ολυμπία - Λίκνο των Ολυμπιακών Αγώνων - Ισχυρό brand name	Ηλεία - Έλλειψη σημαντικών μεταφορικών υποδομών - Έλλειψη σύγχρονου και επικαιροποιημένου χωροταξικού και πολεοδομικού πλαισίου - Ελλείψεις περιβαλλοντικών και αστικών υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος - Ελλείψεις αγροτικών υποδομών - Αδυναμίες στην παραγωγική συγκρότηση της οικονομίας - Μικρό μέγεθος επιχειρήσεων - Αδυναμίες στην εξειδίκευση και την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού - Αδυναμία ανάδειξης, σύνδεσης και αξιοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής - Αργή απορροφητικότητα αναπτυξιακών πόρων του ΕΣΠΑ - Κατακερματισμένο σύστημα υγείας - Πληθυσμιακή συρρίκνωση - Ελλείμματα επάρκειας και ποιότητας σε τουριστικές υποδομές - Έλλειψη αξιοποίησης των περιοχών Natura - Έλλειψη υποδομών για εναλλακτικό τουρισμό - Περιορισμένη συνεργασία και δικτύωση μεταξύ των τομέων του τουρισμού και του πολιτισμού - Περιορισμένη διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων Αρχαία Ολυμπία - Περιορισμένη συνδεσιμότητα με εθνικούς οδικούς άξονες - Αδυναμία διαχείρισης με τις υφιστάμενες δυνατότητες του παγκοσμίου εμβέλειας brand name - Έλλειψη διαμορφωμένων και ελκυστικών εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων - Διαφοροποίηση ποιότητας και ελκυστικότητας τοπικού τουριστικού κεφαλαίου - Χαμηλή αισθητική οικιστικού πλέγματος Αρχαίας Ολυμπίας - Ελλείψεις σε αστικές και πολιτιστικές υποδομές - Ελλιπής στελέχωση του δήμου με επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό - Αρνητικές συνέπειες στο τοπίο και την παραγωγή από τις πυρκαγιές
Ευκαιρίες	Απειλές
- Μεγάλο ύψος των αναπτυξιακών πόρων - Αναγνώριση σημασίας του πολιτισμού και του τουρισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη - Εξάπλωση των τεχνολογιών πληροφορικής - Προβλεπόμενες μεταφορικές υποδομές - Έναρξη του έργου κατασκευής δικτύου φυσικού αερίου - Ανάπτυξη και αξιοποίηση των καθιερωμένων Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας και Αρχαίας Ήλιδος - Τελετή της Αφής της Ολυμπιακής Φλόγας - Τουρισμός τρίτης ηλικίας και εναλλακτικού τουρισμού - Αξιοποίηση του υδατοδρομίου στην Κυλλήνη - Ευφορία του εδάφους - Αξιοποίηση νέων σύγχρονων καλλιιεργειών - Κλιματολογικά εφικτή επέκταση της τουριστικής περιόδου - Νέος Αναπτυξιακός Νόμος - Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο για το θαλάσσιο μέτωπο - Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια - Δημιουργία τοπικής αναπτυξιακής δομής - Ευρεία συμμετοχή στη διαβούλευση για το παρόν πρόγραμμα	Εξωγενείς - Ενεργειακή κρίση - Σεισμοί - Πυρκαγιές - Κλιματική αλλαγή (ιδιαίτερα για τη γεωργική παραγωγή) - Πανδημία Ενδογενείς - Αδυναμία αποτελεσματικής διακυβέρνησης - Ρύπανση των ακτών - Άναρχη δόμηση - Έλλειψη συνεργασίας μεταξύ φορέων

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Εισαγωγή

Εννοιολογικό πλαίσιο

Η μελέτη για την ανασυγκρότηση της Ηλείας με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία υλοποιείται σε συνέχεια του μνημονίου συνεργασίας μεταξύ του υφυπουργού στον Πρωθυπουργό κ. Χρήστο Τριαντόπουλο και της διαΝΕΟσις, το οποίο υπεγράφη τον Απρίλιο του 2022. Η μελέτη επιδιώκει να αποτυπώσει τα βασικά χαρακτηριστικά και προβλήματα της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας (στο εξής Ηλείας), να αξιολογήσει τα ισχυρά της πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες της και να προτείνει μια συνολική στρατηγική και ένα σύνολο πολιτικών για τη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξή της. Με δεδομένη τη σημασία της Αρχαίας Ολυμπίας ως μνημείου του παγκόσμιου πολιτισμού και ως παγκόσμιου συμβόλου ειρήνης και αθλητισμού, η μελέτη δίνει ιδιαίτερη σημασία και έμφαση στο επίπεδο της ανάλυσης και στο επίπεδο της στρατηγικής και των προτάσεων στον Δήμο της Αρχαίας Ολυμπίας.

Μεθοδολογία υλοποίησης

Η μελέτη αφορά μια εδαφικά προσδιορισμένη αναπτυξιακή παρέμβαση σε μια περιοχή μικρής και μεσαίας κλίμακας. Αξιοποιεί τα διαθέσιμα δευτερογενή δεδομένα από τη Στατιστική Υπηρεσία και τους λοιπούς δημόσιους φορείς, όπως υπουργεία και οργανισμούς, αλλά αποτυπώνει, όπου είναι δυνατόν, την τοπικά διαθέσιμη γνώση η οποία προκύπτει από στοχευμένες επισκέψεις και συζητήσεις τόσο με τοπικούς φορείς όσο και με εκπροσώπους παραγωγών, επαγγελματιών και της κοινωνίας των πολιτών.

Επίσης, αξιοποιεί την υφιστάμενη επιστημονική γνώση προκειμένου να διατυπώσει ένα πλαίσιο παρεμβάσεων το οποίο θα είναι συμβατό και θα αντλεί εμπειρία από τις σύγχρονες προσεγγίσεις και πολιτικές στον τομέα των αναπτυξιακών πολιτικών. Σε αυτό το πλαίσιο, η μελέτη εξετάζει τα δημογραφικά, κοινωνικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, την παραγωγική συγκρότηση και εξειδίκευση, την εξωστρέφεια, τις υποδομές και το περιβάλλον, χρησιμοποιώντας, όπου απαιτείται, αναφορές και συγκρίσεις με ευρύτερα γεωγραφικά πλαίσια.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης

1. Διεθνής εμπειρία και πλαίσιο ανάλυσης

Διανύουμε μια περίοδο έντονων διαρθρωτικών αλλαγών και αναταράξεων (ο ΟΟΣΑ τις ονομάζει mega-trends) σε διεθνές επίπεδο που προέρχονται από την κλιματική απειλή,¹ την τεχνολογική έκρηξη της τέταρτης (ψηφιακής) βιομηχανικής επανάστασης,² τις μεγάλες δημογραφικές αλλαγές με κυρίαρχες τη γήρανση και τη μετανάστευση, καθώς και από την παγκοσμιοποίηση των πιο κρίσιμων στοιχείων κάθε οικονομίας.³ Σε αυτές μπορεί να προσθέσει κανείς τις αλληπάλληλες κρίσεις χρέους, πανδημίας και ενέργειας, καθώς και την άνοδο της Ασίας, και ιδιαίτερα της Κίνας, που οδηγεί αναπόφευκτα σε γεωπολιτικές συγκρούσεις.

Ταυτόχρονα, τις τελευταίες δύο-τρεις δεκαετίες φαίνεται ότι οι ανισότητες έχουν αυξηθεί σημαντικά σε όλες τις γεωγραφικές κλίμακες. Παρά την ύπαρξη σημαντικών πολιτικών ανάπτυξης σε εθνικό και κυρίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αρκετές περιφέρειες και περιοχές δεν έχουν καταφέρει να αντιμετωπίσουν με αποτελεσματικό τρόπο τα αναπτυξιακά τους προβλήματα, να συγκρατήσει τον πληθυσμό τους και να προσφέρουν ένα καλύτερο επίπεδο διαβίωσης στους κατοίκους τους.

Ένα κρίσιμο ερώτημα είναι γιατί συμβαίνει αυτό, τουλάχιστον στην ΕΕ, και γιατί δεν μπορούν όλες οι περιοχές να συμμετέχουν στο ευρωπαϊκό μοντέλο ανάπτυξης. Είναι γνωστό πλέον στην επιστημονική κοινότητα, αλλά και στους διαμορφωτές της ευρωπαϊκής πολιτικής, ότι οι διαρθρωτικές αλλαγές, όπως η παγκοσμιοποίηση, η ψηφιακή επανάσταση και η δημογραφική κρίση, τείνουν να αυξάνουν τις ανισότητες μεταξύ περιφερειών, περιοχών και κοινωνικών ομάδων, καθώς δεν έχουν όλες τις ίδιες ευκαιρίες και δυνατότητες να τις αξιοποιήσουν ή να προσαρμοστούν.⁴

¹ Η οποία μεταβάλλει θεαματικά τις προτεραιότητες πολιτικής και τις τεχνολογίες παραγωγής ενέργειας.
² Η οποία μεταβάλλει τα παραγωγικά πρότυπα, τις εργασιακές σχέσεις και τα πρότυπα εγκατάστασης των επενδύσεων και του ανθρώπινου δυναμικού.

³ Η παγκοσμιοποίηση σημαντικών τομέων, όπως το εμπόριο, οι επενδύσεις, οι αλυσίδες αξίας, η ενέργεια και η γνώση έχουν λάβει πρωτοφανείς διαστάσεις στις πρώτες δύο δεκαετίες του 21ου αιώνα.

⁴ Ένας σημαντικός αριθμός πρόσφατων εργασιών και μελετών διερευνούν και αναδεικνύουν τον ρόλο των νέων ψηφιακών τεχνολογιών (Njangang et al., 2022· Richmond and Triplett, 2018· Barbero and Rodríguez-Crespo, 2022), της παγκοσμιοποίησης (Ezcurra and Rodríguez-Pose, 2013), της έξυπνης εξειδίκευσης (Foray, 2018· Asheim, 2019) και των mega-trends (Gaub, 2019) στις προοπτικές (Iammarino et al., 2019· Rodríguez-Pose and Ketterer, 2020) των περιοχών που βρίσκονται σε αναπτυξιακή υστέρηση.

Ταυτόχρονα, όμως, αρχίζει να γίνεται κοινή συνείδηση στην ΕΕ ότι ο τρόπος που ασκούνται οι αναπτυξιακές πολιτικές δεν συμβάλει πάντοτε στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και της αναπτυξιακής υστέρησης πολλών περιοχών. Οι πολιτικές οι οποίες σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τα πάνω (top-down) και οι οριζόντιες πολιτικές, παρά τη σημασία τους για την εξασφάλιση ίσων συνθηκών πρόσβασης σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, συχνά δεν είναι σε θέση να δουν και να λάβουν υπόψη τους τις σημαντικές ιδιαιτερότητες (ευκαιρίες ή προβλήματα) των τοπικών οικονομιών και κοινωνιών. Για αυτόν τον λόγο, η αναπτυξιακή εργαλειοθήκη της ΕΕ έχει διευρυνθεί την τελευταία περίοδο με την εισαγωγή της έννοιας της «εδαφικής ανάπτυξης» (territorial development) και της έννοιας της τοπικά προσδιορισμένης ανάπτυξης (place-based growth). Οι δύο αυτές έννοιες θα ενσωματωθούν σταδιακά στον αναπτυξιακό σχεδιασμό (το πρώτο βήμα είναι οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις – ΟΧΕ) και θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά με τον κεντρικό και περιφερειακό σχεδιασμό, αναδεικνύοντας την τοπική εμπειρία και γνώση ως βασικά συστατικά της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Αυτός ακριβώς είναι ο ρόλος αυτής της μελέτης. Καλύπτει ένα κενό στη διαδικασία του αναπτυξιακού σχεδιασμού, αποτυπώνοντας την υφιστάμενη κατάσταση, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, τα προβλήματα και τις ευκαιρίες στην τοπική κλίμακα, λαμβάνοντας υπόψη τα οικονομικά, δημογραφικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά δεδομένα, το πλαίσιο πολιτικής στο εθνικό και το περιφερειακό επίπεδο, αλλά και τις προτάσεις και ιδέες της τοπικής κοινωνίας όπως προκύπτουν από τη διαβούλευση. Ο σκοπός της μελέτης είναι να διαμορφώσει μια στρατηγική για την τοπική κλίμακα της Ηλείας που να είναι βιώσιμη, να ενσωματώνει τις σύγχρονες κατευθύνσεις της ευρωπαϊκής στρατηγικής για ευφυή και πράσινη ανάπτυξη για όλους (smart, green and inclusive growth), να απαντά στα προβλήματα της περιοχής, αλλά ταυτόχρονα να είναι εξωστρεφής και να συμβάλλει στη συμμετοχή ευρύτερων κοινωνικών ομάδων στην αναπτυξιακή προσπάθεια και τα οφέλη της.

Η μελέτη θα περιλαμβάνει επίσης ένα πλαίσιο πολιτικών με στόχο να αντιμετωπιστούν οι αιτίες των προβλημάτων. Οι πολιτικές αυτές θα έχουν ως στόχο την υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής και, για να είναι αποτελεσματικές, θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από: (α) διάρκεια και συνέχεια, (β) να έχουν αναδιανεμητικό χαρακτήρα με την έννοια της διάθεσης περισσότερων αναπτυξιακών πόρων σε περιοχές που δεν διαθέτουν αρκετούς, (γ) να ενεργοποιούν και όχι να «κοιμίζουν» τα αντανεκλαστικά των τοπικών κοινωνιών, (δ) να προσαρμόζονται στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της περιοχής, (ε) να διέπονται από την αρχή της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και (στ) να αποφεύγουν τη μονομέρεια, καθώς όλες οι πολιτικές έχουν όρια.⁵

⁵ Πετράκος και Ψυχάρης (2016).

Οι πολιτικές της μελέτης θα πρέπει να δίνουν έμφαση στην ενίσχυση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, αλλά με μια νέα οπτική γωνία smart, green and inclusive.

2. Δημογραφικές τάσεις και ανθρώπινο δυναμικό

Δημογραφικές τάσεις

Ο πληθυσμός της Ηλείας με βάση την απογραφή του 2021 ανέρχεται σε 149.350 κατοίκους και αποτελεί την 13η σε μέγεθος Περιφερειακή Ενότητα της Χώρας (Πίνακας Α1). Η Ηλεία έχει υποστεί την τελευταία δεκαετία μια μείωση του πληθυσμού της, η οποία είναι μεγαλύτερη από αυτήν της χώρας, ενώ η συνολική μείωση σε σχέση με τον πληθυσμό του 1961 (187.713 κάτοικοι) είναι της τάξης του 20%. Η πληθυσμιακή πυκνότητά της, η οποία σε σημαντικό βαθμό προσδιορίζει και το εύρος των οικονομικών δραστηριοτήτων, είναι σχετικά χαμηλή (72%) σε σχέση με τη χώρα και περίπου η μισή (52%) σε σχέση με την ΕΕ. Ο βαθμός γήρανσης του πληθυσμού είναι αντίστοιχος με αυτόν της χώρας (98%), αλλά αισθητά μεγαλύτερος σε σχέση με την ΕΕ (132%). Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (55%) ζει σε αγροτικές και το μικρότερο (45%) διαμένει σε αστικές περιοχές, γεγονός που διαφοροποιεί σημαντικά την Ηλεία από το εθνικό πρότυπο εγκατάστασης του πληθυσμού.

Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνικές ανάγκες

Με βάση τις μετρήσεις της ΕΛΣΤΑΤ για το 2021, ένα σχετικά υψηλό μέρος του πληθυσμού έχει απασχόληση (46,5%), και αυτό είναι λίγο πάνω από τον μέσο όρο της χώρας (103%) και κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ (96%). Για τον λόγο αυτό, το ποσοστό ανεργίας υπολογίζεται στο 7,1%, ποσοστό που είναι περίπου το μισό σε σχέση με αυτό της χώρας (48%) και επίσης χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (88%). Η επίδοση αυτή, η οποία οφείλεται στο υψηλό ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, κατατάσσει την Ηλεία στις χαμηλότερες, δηλαδή καλύτερες, θέσεις (42η) σε σχέση με το ποσοστό ανεργίας μεταξύ των ΠΕ της χώρας.⁶ Παρά τις σχετικά καλές (σε

⁶ Τα στοιχεία ανεργίας του ΟΑΕΔ (2022) δίνουν διαφορετική εικόνα. Στο 12μηνο Οκτωβρίου 2021-Σεπτεμβρίου 2022, οι εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Ηλεία ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 15.227 άτομα, εκ των οποίων το 60% είναι μακροχρόνιοι άνεργοι. Με βάση αυτά τα στοιχεία, το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 18%-19%. Με την ίδια μέθοδο υπολογισμού, το ποσοστό ανεργίας στο σύνολο της χώρας ανέρχεται σε 24%-25%. Ακόμη και τα στοιχεία του ΟΑΕΔ τείνουν να υπερεκτιμούν την ανεργία (αντίστοιχα, τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ τείνουν να την υποεκτιμούν), είναι ασφαλές να υποστηρίξουμε ότι το ποσοστό ανεργίας στην Ηλεία είναι υψηλότερο από αυτό που δίνει η ΕΛΣΤΑΤ, αλλά είναι επίσης χαμηλότερο από τον μέσο όρο της χώρας.

σχέση με τη χώρα) επιδόσεις στην απασχόληση, η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της Ηλείας παραμένει χαμηλή, καθώς ένα μικρό μόνο ποσοστό των εργαζομένων (11,2% το 2011) έχουν υψηλό επίπεδο μόρφωσης. Το ποσοστό αυτό είναι ακριβώς το μισό του εθνικού μέσου όρου και κατατάσσει την Ηλεία στην τελευταία θέση μεταξύ των ΠΕ της χώρας (Πίνακας Α1). Επίσης, η Ηλεία φιλοξενεί σημαντικό αριθμό μεταναστών (3,4 άτομα ανά 1.000 κατοίκους), οι οποίοι εργάζονται κατά κύριο στον πρωτογενή τομέα. Το μέγεθος αυτό είναι σημαντικά μεγαλύτερο (162%) σε σχέση με τον μέσο όρο της χώρας.

Πέρα από το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης του πληθυσμού, η Ηλεία αντιμετωπίζει και άλλα σημαντικά κοινωνικά προβλήματα, τα οποία αφορούν κυρίως τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που απειλούνται από τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.⁷ Οι ομάδες αυτές περιλαμβάνουν τα άτομα με αδυναμία πρόσβασης σε βασικά αγαθά, που ζουν κάτω από το όριο ή σε κίνδυνο φτώχειας, τους πάσχοντες από χρόνια νοσήματα, τους κατοίκους απομακρυσμένων περιοχών, τους ηλικιωμένους που ζουν στα όρια της φτώχειας ή με αδυναμία πρόσβασης σε υπηρεσίες, τα ΑμεΑ και τις οικογένειες με προστατευόμενα μέλη ΑμεΑ, τους Ρομά (ο πληθυσμός των οποίων εκτιμάται ότι ξεπερνά τα 4.500 άτομα)⁸ και λοιπές περιθωριοποιημένες κοινότητες (όπως μετανάστες), τις πολύτεκνες οικογένειες, τις γυναίκες και τα παιδιά που είναι θύματα κακοποίησης, τους αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών, τους μακροχρόνια ανέργους, τους ανασφάλιστους, τις άπορες οικογένειες, τους εξαρτημένους και τους αστέγους (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2015β).

Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων έχουν σχεδιαστεί και εφαρμόζονται σημαντικές πολιτικές σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, οι οποίες περιλαμβάνουν την κοινωνική ένταξη ευπαθών ομάδων και τη στήριξη από τις υπηρεσίες των Κέντρων Κοινότητας, τα Συμβουλευτικά Κέντρα και τους Ξενώνες Φιλοξενίας, τις Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης και τα Κέντρα Δημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας, τα ΚΔΑΠ, τα ΚΑΠΗ, το Κοινωνικό Παντοπωλείο, το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», το Κέντρο ΡΟΜΑ και οι παιδικοί σταθμοί. Οι δομές αυτές συχνά αντιμετωπίζουν προβλήματα εξοπλισμού, έλλειψης προσωπικού και χρηματοδότησης και έλλειψη κατάλληλων κτηριακών εγκαταστάσεων για την παροχή των κοινωνικών υπηρεσιών. Στην Ηλεία καταγράφονται και πολλές αυτόνομες εθελοντικές δράσεις στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα (Περιφέρεια

⁷ Άνω του 25% του πληθυσμού της ΠΕ Ηλείας βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2015β).

⁸ Ειδικά για τους Ρομά, υπάρχουν σημαντικά προβλήματα που εντοπίζονται στους οικισμούς τους και αφορούν κυρίως την απουσία τίτλων ιδιοκτησίας, την έλλειψη ρυμοτομικού σχεδίου, την έλλειψη αποχετευτικού δικτύου ακαθάρτων, την κακή έως ανύπαρκτη οδοποιία και πεζοδρόμηση, την ανυπαρξία ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων και τη συσσώρευση απορριμμάτων στους ελάχιστους υπάρχοντες.

Δυτικής Ελλάδας, 2015β, 2021).

Αν και στην Ηλεία λειτουργεί, με βάση τα στοιχεία από την 6η ΔΥΠΕ, μεγάλος αριθμός δομών υγείας (3 νοσοκομεία, 6 κέντρα υγείας, 1 κέντρο υγείας (πρώην ΜΥ), 1 πολυδύναμο περιφερειακό ιατρείο, 1 ΤΟΜΥ και 41 περιφερειακά ιατρεία), η στελέχωση με ιατρικό προσωπικό και ο εξοπλισμός, ιδίως των νοσοκομείων, αναδεικνύεται από πολλές πλευρές ως βασικό ζήτημα που επηρεάζει την ασφαλή διαβίωση των κατοίκων της περιοχής και την ελκυστικότητά της σε μορφές τουρισμού μεγαλύτερης διάρκειας (παρθενιστική κατοικία και silver economy).

Οικιστικό δίκτυο και χωρική οργάνωση

Το οικιστικό δίκτυο της Ηλείας αναπτύσσεται κυρίως στην πεδινή ζώνη γύρω από το δίπολο Πύργου - Αμαλιάδας, το οποίο, με πληθυσμό 24.142 και 16.487 κατοίκους αντιστοίχως (το 2011), αποτελεί τον κύριο αναπτυξιακό πόλο της περιοχής.⁹ Γενικά, το οικιστικό δίκτυο επηρεάζεται από τη γεωμορφολογία (μεγάλες πεδινές εκτάσεις στο δυτικό μέρος της ΠΕ) και την παραγωγική δομή της Ηλείας, όπου ο πρωτογενής τομέας εξακολουθεί να έχει σημαντικό ρόλο στην παραγωγή και την απασχόληση. Αυτό έχει συμβάλει στην ανάπτυξη ενός γεωγραφικά εκτεταμένου και ισόρροπου πλέγματος, περιορίζοντας τη συγκέντρωση του πληθυσμού στο μεγαλύτερο αστικό κέντρο. Με δεδομένο ότι οι περιοχές της χώρας που ανέπτυξαν κατά το παρελθόν σημαντική μεταποιητική δραστηριότητα και πιο πρόσφατα κάποιας μορφής εξειδικευμένες υπηρεσίες συγκεντρώνουν συνήθως μεγάλο μέρος του πληθυσμού της ενδοχώρας, είναι αναμενόμενο ότι το οικιστικό πρότυπο της περιοχής θα επηρεαστεί εάν το παραγωγικό πρότυπο της Ηλείας μεταβληθεί σημαντικά. Το οικιστικό δίκτυο της Ηλείας βρίσκεται στην ακτίνα επιρροής σημαντικών πόλεων της Πελοποννήσου, όπως η Πάτρα με 167.718 κατοίκους, η Καλαμάτα με 53.041 κατοίκους, η Τρίπολη με 30.090 κατοίκους, αλλά και το ευρύτερο οικιστικό πλέγμα των γειτονικών νομών της Αχαΐας, της Αρκαδίας και της Μεσσηνίας,¹⁰ με τους οποίους βρίσκεται σε άμεση οικονομική και δημογραφική αλληλεπίδραση.

⁹ Άλλοι σημαντικοί οικισμοί είναι η Γαστούνη με 7.457 κατοίκους, η Ανδραβίδα με 3.967 κατοίκους, το Βαρθολομιό με 3.499 κατοίκους, η Ζαχάρω με 3.090 κατοίκους, τα Λεχαινά με 2.676 κατοίκους, το Τραγανό με 2.510 κατοίκους, η Βάρδα με 2.262 κατοίκους, η Νέα Μανολάδα με 1.997 κατοίκους, τα Κρέστενα με 1.852 κατοίκους, η Μακρίσια με 1.743 κατοίκους, το Επιτάλιον με 1.459 κατοίκους, ο Καβάσιλας με 1.314 κατοίκους, τα Σαβάλια με 1.219 κατοίκους, τα Λουτρά Κυλλήνης με 1.189 κατοίκους, το Χαβάρι με 1.176 κατοίκους, η Μυρσίνη με 1.153 κατοίκους, η Βαρβάσινα με 1.078 κατοίκους και η Αλφειούσα με 1.021 κατοίκους.

¹⁰ Τα στοιχεία αφορούν τους πληθυσμούς του 2011.

3. Επίπεδο ανάπτυξης και ευημερίας

Η Ηλεία παράγει περίπου το 1% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ το επίπεδο ανάπτυξής της, μετρούμενο με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερές τιμές ανερχόταν το 2019 στις 11.857 ευρώ. Το μέγεθος αυτό αντιστοιχεί στο 67% του εθνικού μέσου όρου και στο 36% του μέσου όρου της ΕΕ, κατατάσσοντας την Ηλεία στις χαμηλότερες θέσεις (42η) ανάμεσα στις ΠΕ της χώρας. Αν και το ΑΕΠ μειώθηκε κατά την τελευταία δεκαετία, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε ελαφρώς λόγω της μεγαλύτερης μείωσης του πληθυσμού (Πίνακας Α2).

Η παραγωγικότητα της εργασίας ανερχόταν το 2019 σε 22.100 ευρώ ανά εργαζόμενο, είναι από τις χαμηλότερες μεταξύ των ΠΕ της χώρας (47η) και ισούται με το 65% του εθνικού και το 37% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Διαχρονικά, η παραγωγικότητα της Ηλείας μειώνεται με σημαντικό ρυθμό.

Η αποτύπωση του επιπέδου ευημερίας γίνεται συχνά με τη χρήση μιας σειράς φυσικών ή οικονομικών δεικτών οι οποίοι μετρούν με συγκριτικό τρόπο διαφορετικές πλευρές της κατάστασης μιας περιοχής και επιτρέπουν τη σύνθεση μιας συνολικής εικόνας. Παρατηρούμε στον Πίνακα Α3 ότι η Ηλεία, σε μια σειρά από δείκτες, όπως οι τραπεζικές καταθέσεις, ο αριθμός επιβατηγών αυτοκινήτων, ο αριθμός λεωφορείων και ο αριθμός γιατρών (όλοι οι δείκτες είναι ανά κάτοικο), παρουσιάζει ιδιαίτερα χαμηλές τιμές σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο και βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης μεταξύ των ΠΕ της χώρας. Οι καταθέσεις των κατοίκων της Ηλείας, ο αριθμός των ΙΧ αυτοκινήτων, των λεωφορείων και των γιατρών ανά κάτοικο ισούνται με το 49%, το 24%, το 58% και το 41% αντιστοίχως του εθνικού μέσου όρου, ενώ η διαχρονική μεταβολή των μεγεθών είναι συνήθως αρνητική. Επίσης, εμφανίζει τη χειρότερη επίδοση στον δείκτη οδικής ασφάλειας, καθώς κατέχει την 1η θέση μεταξύ των ΠΕ της χώρας σε σχέση με τα θανατηφόρα ατυχήματα, με μια τιμή δείκτη που είναι υπερδιπλάσια από τον μέσο όρο της χώρας. Η Ηλεία έχει σχετικά καλύτερη επίδοση σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο σε κάποιους δείκτες, όπως τα φορτηγά αυτοκίνητα ανά κάτοικο (117%), που συσχετίζεται με τις μεταφορές των αγροτικών προϊόντων ή την αναλογία καθηγητών/μαθητών λυκείου (115%), ενώ βρίσκεται κοντά στον μέσο όρο σε σχέση με τον αριθμό φαρμακείων (93%).

4. Παραγωγική διάρθρωση και εξειδίκευση

Η παραγωγική διάρθρωση και η εξειδίκευση της περιοχής αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την απασχόληση, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ευημερία των κατοίκων. Στους Πίνακες Α4-Α7 εξετάζεται η τομεακή διάρθρωση της οικονομίας της Ηλείας, καθώς και η κλαδική διάρθρωση σε μονοψήφιους και διψήφιους κλάδους παραγωγής προκειμένου να εντοπιστούν οι εξειδικεύσεις αλλά και η παραγωγικότητα των κλάδων και των τομέων από τους οποίους εξαρτώνται το εισόδημα και η απασχόληση της τοπικής οικονομίας.

Α. Τομεακή διάρθρωση

Παρατηρούμε ότι η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία) στη διαμόρφωση του ΑΕΠ το 2019 στην Ηλεία ήταν ιδιαίτερα υψηλή (23,5%), και μάλιστα η Ηλεία κατέχει την 1η θέση ανάμεσα στις ΠΕ της χώρας, με μέγεθος πρωτογενούς τομέα υπερ-πενταπλάσιο από τον εθνικό μέσο όρο, που μάλιστα αυξάνεται με σημαντικούς ρυθμούς (Πίνακας Α4).

Ο δευτερογενής τομέας (μεταποίηση, ενέργεια και κατασκευές) της Ηλείας είναι σχετικά περιορισμένος και συμβάλλει μόνο κατά 12,2% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ. Βρίσκεται στην 32η θέση μεταξύ των ΠΕ και κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (79%), ενώ έχει φθίνουσα συμμετοχή στο ΑΕΠ την τελευταία δεκαετία.

Ο τριτογενής τομέας (εμπόριο και υπηρεσίες) είναι ο μεγαλύτερος τομέας της οικονομίας και συμβάλλει με 64,3% στη διαμόρφωση του τοπικού ΑΕΠ. Παρ' όλα αυτά, το μέγεθός του είναι μικρότερο από τον εθνικό μέσο όρο και βρίσκεται στην 40ή θέση της κατάταξης, ενώ διαχρονικά η συμμετοχή του στο ΑΕΠ μειώνεται.

Αντίστοιχη είναι η εικόνα σε σχέση με τη συμβολή των τριών τομέων της οικονομίας στην απασχόληση της Ηλείας. Ο πρωτογενής τομέας συμβάλλει με 28,3% στη συνολική απασχόληση, ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής σε επίπεδο ΠΕ, το οποίο είναι σχεδόν τριπλάσιο σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο και επταπλάσιο σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η συμβολή του πρωτογενούς τομέα διαχρονικά ακολουθεί φθίνουσα πορεία.¹¹

¹¹ Η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στη συνολική απασχόληση το 1971 ήταν 66,7% (ΕΤΒΑ, 1993).

Ο δευτερογενής τομέας συμβάλλει με 14,7% στην απασχόληση της Ηλείας. Η συμβολή αυτή βρίσκεται αρκετά κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (76%) και περίπου στο μισό του μέσου όρου της ΕΕ (45%). Διαχρονικά ο δευτερογενής τομέα κινείται στα ίδια περίπου επίπεδα συμμετοχής.¹²

Τέλος, ο τριτογενής τομέας δημιουργεί τον κύριο όγκο των θέσεων εργασίας στην περιοχή (56,9%), αλλά η συμβολή του, παρότι διαχρονικά ακολουθεί αύξουσα πορεία,¹³ είναι μικρότερη από αυτή του εθνικού (81%) και του ευρωπαϊκού μέσου όρου (89%).

Με δεδομένη τη σχετική σημασία των τομέων παραγωγής, ένα κρίσιμο ερώτημα το οποίο τίθεται αφορά την παραγωγικότητά τους και άρα τη μακροχρόνια δυνατότητά τους να συμβάλουν στο εισόδημα και την απασχόληση της Ηλείας. Ο Πίνακας Α4 παρουσιάζει δύο δείκτες παραγωγικότητας, έναν σε απόλυτους όρους και έναν σε σχετικούς.

Η παραγωγικότητα του πρωτογενούς τομέα, με 17.600 ευρώ ανά εργαζόμενο, είναι αρκετά υψηλή¹⁴ και (κάτι που είναι ασυνήθιστο) ελαφρώς μεγαλύτερη από αυτήν του δευτερογενούς. Βρίσκεται σε υψηλή σχετικά θέση στην κατάταξη των ΠΕ της χώρας και είναι πολύ υψηλότερη (187%) από τον εθνικό μέσο όρο του πρωτογενούς τομέα, ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται με υψηλούς ρυθμούς την τελευταία δεκαετία.

Ο δευτερογενής τομέας, με 17.500 ευρώ ανά εργαζόμενο, έχει χαμηλή παραγωγικότητα σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (71%), και είναι διαχρονικά φθίνουσα. Το γεγονός ότι η παραγωγικότητά του κινείται σε παρόμοια επίπεδα με αυτήν του πρωτογενούς υποδηλώνει δραστηριότητες τοπικής κλίμακας και χαμηλής προστιθέμενης αξίας.

Ο τριτογενής τομέας, με περίπου 24.000 ευρώ ανά εργαζόμενο, παρουσιάζεται ο πιο παραγωγικός τομέας της τοπικής οικονομίας το 2019. Παρ' όλα αυτά, η παραγωγικότητά του κατέχει τις τελευταίες θέσεις μεταξύ των ΠΕ της χώρας και βρίσκεται πολύ κάτω από τον εθνικό μέσο όρο. Επιπλέον, η παραγωγικότητα του τριτογενούς τομέα είναι διαχρονικά φθίνουσα κατά την περίοδο 2011-2019.

Πέρα από την απόλυτη παραγωγικότητα των τομέων, σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την παραγωγική διάρθρωση της περιοχής δύνανται να αντληθούν και από την εξέταση της σχετικής παραγωγικότητας, η οποία είναι ένας λόγος. Συγκρίνει τη συμμετοχή του κάθε τομέα παραγωγής στο

¹² Η συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα στη συνολική απασχόληση το 1971 ήταν 14,2% (ΕΤΒΑ, 1993).

¹³ Η συμμετοχή του τριτογενούς τομέα στη συνολική απασχόληση το 1971 ήταν 19,1% (ΕΤΒΑ, 1993).

¹⁴ Η υψηλή παραγωγικότητα ενδεχομένως επηρεάζεται από την ύπαρξη αδήλωτης εργασίας σε ορισμένες αγροτικές δραστηριότητες της περιοχής.

ΑΕΠ με τη συμμετοχή του στην απασχόληση. Τιμές πάνω από τη μονάδα υποδηλώνουν ότι ο κλάδος παράγει αναλογικά περισσότερο ΑΕΠ από την εργασία που «καταναλώνει», και άρα έχει σχετικά αυξημένες προοπτικές να διατηρήσει ή να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα και τη θέση του.

Παρατηρούμε ότι τόσο ο πρωτογενής όσο και ο δευτερογενής τομέας παράγουν αναλογικά λιγότερο προϊόν σε σχέση με την εργασία που χρησιμοποιούν. Παρ' όλα αυτά, η σχετική παραγωγικότητα του πρωτογενούς τομέα είναι στις υψηλές θέσεις της κατάταξης των ΠΕ και πολύ πάνω (155%) από τον μέσο όρο της χώρας, ενώ παρουσιάζει διαχρονικά τάσεις σημαντικής αύξησης.

Η σχετική παραγωγικότητα του δευτερογενούς τομέα είναι κάτω από τη μονάδα (κάτι που δεν συνάδει με τον χαρακτήρα της μεταποίησης), αλλά βρίσκεται επίσης στις μεσαίες θέσεις της κατάταξης των ΠΕ και λίγο πάνω από τον μέσο όρο της χώρας, γεγονός που υποδηλώνει ότι αντίστοιχα προβλήματα είναι διαδεδομένα και σε άλλες ΠΕ της περιφέρειας. Η αρνητική μεταβολή του δείκτη την τελευταία περίοδο υποδηλώνει ότι το πρόβλημα διαχρονικά επιδεινώνεται για την παραγωγικότητα του δευτερογενούς τομέα.

Τέλος, ο τριτογενής τομέας, παρότι παράγει αναλογικά περισσότερη αξία από την εργασία που χρησιμοποιεί, βρίσκεται στις χαμηλές θέσεις της κλίμακας κατάταξης των ΠΕ και ελαφρώς κάτω από τον μέσο όρο της χώρας. Αυτό σημαίνει ότι, σε σχέση με άλλες περιοχές, η παραγωγικότητά του είναι χαμηλή και διαχρονικά φαίνεται ότι χειροτερεύει.

B. Κλαδική διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος

Η κλαδική ανάλυση παρέχει τη βάση για πιο αναλυτική διερεύνηση των εξειδικεύσεων και δυνατοτήτων της τοπικής οικονομίας. Οι Πίνακες Α4 και Α5 παρέχουν στοιχεία κύκλου εργασιών και όχι στοιχεία ΑΕΠ, κάτι που εκτιμάται με βάση την προστιθέμενη αξία κάθε κλάδου. Αυτό συνεπάγεται ότι οι μετρήσεις της παραγωγικότητας διαφέρουν. Οι μετρήσεις που βασίζονται στον κύκλο εργασιών τείνουν να υπερεκτιμούν την παραγωγικότητα, καθώς ένα μέρος της τελικής αξίας των προϊόντων προέρχεται από εισροές άλλων κλάδων και κυρίως άλλων περιοχών. Η σύγκριση των δύο εκδοχών της παραγωγικότητας είναι ένα μέτρο του βαθμού ολοκλήρωσης μιας οικονομίας και της εκροής (μικρού ή μεγάλου) μέρους της τελικής αξίας ενός κλάδου προς άλλες περιοχές.

Παρατηρούμε στους Πίνακες Α5 και Α6 ότι οι πιο σημαντικοί γενικοί κλάδοι για την τοπική οικονομία της Ηλείας από άποψη μεγέθους κύκλου εργασιών είναι το χονδρικό και το λιανικό εμπόριο (με μεγάλη διαφορά από τους υπόλοιπους), και ακολουθούν η γεωργία, η μεταποίηση, ο τουρισμός, οι μεταφορές και τα logistics, καθώς και τα ελεύθερα επαγγέλματα.

Με βάση την απασχόληση, τη σημαντικότερη συμβολή παρουσιάζει η γεωργία (με μεγάλη διαφορά από τους άλλους κλάδους), και ακολουθούν η μεταποίηση, ο τουρισμός και η εκπαίδευση (περιλαμβανομένης της ιδιωτικής).

Η εξέταση της παραγωγικότητας γίνεται με την επιφύλαξη που έχει ήδη αναφερθεί. Ο γενικός κλάδος με τον μεγαλύτερο κύκλο εργασιών ανά εργαζόμενο είναι ο κλάδος του εμπορίου (με 125.000 ευρώ ανά εργαζόμενο) και ακολουθεί με σημαντική διαφορά η μεταποίηση (με 82.000 ευρώ ανά εργαζόμενο), ενώ οι άλλοι σημαντικοί κλάδοι της τοπικής οικονομίας, όπως η γεωργία και ο τουρισμός, έχουν χαμηλό κύκλο εργασιών ανά εργαζόμενο. Στην πραγματικότητα, οι διαφορές δεν είναι τόσο μεγάλες, καθώς πολύ σημαντικό μέρος του κύκλου εργασιών του εμπορίου και εξίσου σημαντικό μέρος της μεταποίησης εισρέει από άλλες περιοχές, και συνεπώς η προστιθέμενη αξία του κλάδου στην περιοχή είναι σημαντικά μικρότερη.

Ο Πίνακας Α6 παρουσιάζει τον δείκτη εξειδίκευσης (Location Quotient – LQ) για κάθε γενικό κλάδο της οικονομίας της Ηλείας. Τιμές LQ μεγαλύτερες της μονάδας υποδηλώνουν ότι στον συγκεκριμένο κλάδο η Ηλεία παράγει αναλογικά περισσότερο από όσο παράγει κατά μέσο όρο η χώρα. Όσο πιο υψηλή είναι η τιμή του δείκτη, τόσο πιο μεγάλη η εξειδίκευση της περιοχής στον κλάδο.

Παρατηρούμε ότι, με βάση τον κύκλο εργασιών, η Ηλεία παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλή εξειδίκευση στη γεωργία, σημαντική εξειδίκευση στη δημόσια διοίκηση και ελαφρά εξειδίκευση στο εμπόριο, τον τουρισμό και την εκπαίδευση. Με βάση την απασχόληση, υπάρχει ισχυρή εξειδίκευση στη γεωργία και ελαφρά στην εκπαίδευση, καθώς οι άλλοι κλάδοι τοπικού ενδιαφέροντος, όπως ο τουρισμός, βρίσκονται κάτω από τη μονάδα. Όσον αφορά τον τουρισμό, αυτό υποδηλώνει ότι στο εθνικό επίπεδο συμβάλλει αναλογικά περισσότερο στην απασχόληση από ό,τι στο τοπικό επίπεδο της Ηλείας. Αυτό σημαίνει απλά ότι τα παγκοσμίου εμβέλειας πολιτιστικά και ιστορικά μνημεία της Ηλείας, παρά την αδιαμφισβήτητη αξία τους, δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς τουριστικά σε σχέση με τον μέσο όρο στη χώρα.

Ο Πίνακας Α7 μας παρέχει αναλυτικότερες πληροφορίες για τον αριθμό των επιχειρήσεων, τον κύκλο εργασιών και την απασχόληση σε επίπεδο διψήφιου κλάδου για το 2019, γεγονός που μας επιτρέπει να εξετάσουμε πιο αναλυτικά τις τυχόν εξειδικεύσεις στους κλάδους της μεταποίησης και των υπηρεσιών. Παρατηρούμε και πάλι την κυριαρχία της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, η οποία αφορά το 64% των επιχειρηματικών μονάδων, το 16% του κύκλου εργασιών και το 38% της απασχόλησης της Ηλείας. Άλλοι σημαντικοί κλάδοι της τοπικής οικονομίας είναι: (α) τα τρόφιμα, με 342 επιχειρήσεις που παράγουν το 8% του συνολικού κύκλου εργασιών

της Ηλείας και απασχολούν 1.163 εργαζομένους,¹⁵ (β) το χονδρικό και το λιανικό εμπόριο που καλύπτουν συνολικά το 55% του κύκλου εργασιών και το 15% της απασχόλησης της Ηλείας, (γ) τα καταλύματα, τα οποία με 164 επιχειρήσεις και 787 εργαζομένους καλύπτουν περίπου το 2% του κύκλου εργασιών και της απασχόλησης της περιοχής, (δ) η εστίαση, η οποία με 1.290 καταστήματα και 3.753 εργαζομένους καλύπτει το 3,1% του κύκλου εργασιών και το 9,4% της απασχόλησης της περιοχής και, τέλος, οι δημόσιες υπηρεσίες διοίκησης, εκπαίδευσης και υγείας με πάνω από 6.500 εργαζομένους, αλλά μικρή συμμετοχή στην οικονομική δραστηριότητα της περιοχής.

Ο Πίνακας Α7 μας παρέχει επιπροσθέτως πληροφορίες για το μέσο μέγεθος απασχόλησης των επιχειρήσεων της τοπικής οικονομίας και επίσης για τη μέση παραγωγικότητα των διψήφιων κλάδων. Το μέγεθος των επιχειρήσεων έχει ιδιαίτερη σημασία για την αποτελεσματική λειτουργία, το κόστος παραγωγής αλλά και την ανταγωνιστικότητα των κλάδων, και κυρίως των εξωστρεφών. Παρατηρούμε ότι, αν κανείς υπολογίσει το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων λαμβάνοντας υπόψη και τη γεωργία, τότε αυτό είναι εξαιρετικά μικρό και δεν ξεπερνά τον 1,5 εργαζόμενο ανά επιχείρηση. Ωστόσο, και αν ακόμη εξαιρεθεί η γεωργία από τον υπολογισμό, το μέσο μέγεθος του μη γεωργικού τομέα της οικονομίας δεν ξεπερνά τους 2,6 εργαζομένους ανά επιχείρηση. Στην πραγματικότητα, αυτό το μέγεθος είναι μεγαλύτερο από αυτό που αντιστοιχεί στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, καθώς επηρεάζεται από την παρουσία του δημόσιου τομέα που έχει μεγαλύτερα μεγέθη. Το μέσο μέγεθος της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ηλεία είναι αρκετά μικρότερο από το μέσο όρο της χώρας, αλλά κυρίως των πλέον ανεπτυγμένων περιφερειών (4-6 εργαζόμενοι ανά επιχείρηση), το οποίο είναι ούτως ή άλλως μικρό με βάση τα διεθνή δεδομένα.

Τα μικρά μεγέθη της επιχειρηματικής δραστηριότητας της χώρας και κυρίως της περιφέρειας είναι μια από τις σημαντικότερες διαρθρωτικές αδυναμίες του παραγωγικού συστήματος, καθώς δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη οικονομιών κλίμακας, την εξειδίκευση των συντελεστών της παραγωγής, την απασχόληση εξειδικευμένης εργασίας και την ανάπτυξη της καινοτομίας. Με εξαίρεση τον δημόσιο τομέα της οικονομίας, ο κλάδος με το μεγαλύτερο μέσο μέγεθος απασχόλησης είναι ο κλάδος των καταλυμάτων (με 4,8 άτομα ανά κατάλυμα) και ακολουθούν κάποιοι κλάδοι της μεταποίησης, όπως τα τρόφιμα, η κλωστοϋφαντουργία, οι εκτυπώσεις και τα έπιπλα (με περίπου 3,4-3,8 εργαζομένους ανά επιχείρηση) και το χονδρικό εμπόριο (με 3,23 εργαζομένους).

Με αυτό τον κατακερματισμό των δραστηριοτήτων σε μικρές μονάδες, προκύπτει καταρχάς μια αδυναμία του τοπικού παραγωγικού συστήματος

¹⁵ Για σύγκριση, το 1973 ο κλάδος των τροφίμων είχε 1.808 εργαζομένους και κάλυπτε το 35% της συνολικής απασχόλησης στη μεταποίηση της Ηλείας (ΕΤΒΑ, 1993).

να παράγει με πιο αποτελεσματικό τρόπο αγαθά και υπηρεσίες τα οποία μπορούν να ανταγωνιστούν σε ευρύτερες αγορές. Αν και οι επιχειρήσεις που λειτουργούν τοπικά προστατεύονται κατά κάποιον τρόπο από τη γεωγραφία και την απόσταση, αυτό δεν θα ισχύει για πάντα και δεν θα ισχύει για όλες. Με τη βελτίωση και την ολοκλήρωση των αυτοκινητοδρόμων προς βορρά, νότο και ενδεχομένως και προς τα ανατολικά θα προκύψουν σημαντικές ευκαιρίες αλλά και απειλές για το παραγωγικό σύστημα, το οποίο θα δεχτεί ανταγωνιστικές πιέσεις από άλλες περιοχές με πιο ανεπτυγμένες αγορές και επιχειρήσεις και ενδεχομένως να διαπιστώσει ότι ένα μέρος της τοπικής αγοραστικής δύναμης κατευθύνεται σε άλλες προσβάσιμες πλέον αγορές. Αντίστοιχη πίεση μπορούν να δεχθούν και οι τοπικοί κλάδοι του τουρισμού από την εύκολη πρόσβαση στα τοπικά τουριστικά αγαθά άλλων πιο οργανωμένων τουριστικών αγορών.

Επίσης, έχει σημασία να αποτυπωθεί ότι μια σειρά από κλάδους που διαθέτουν ιδιαίτερα σημαντική σύνδεση με το τουριστικό προϊόν της περιοχής, όπως οι «Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων», οι «Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση», οι «Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες» και οι «Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας», έχει περιορισμένη δραστηριότητα και απασχόληση, η οποία δεν ξεπερνά τα 300 άτομα.

5. Εξωστρέφεια και εξαγωγική εξειδίκευση

Οι εξωστρεφείς οικονομίες, δηλαδή αυτές που εξάγουν σημαντικό μέρος της τοπικής παραγωγής σε άλλες χώρες (ή περιοχές), είναι αυτές που αυξάνουν το εισόδημα και την απασχόληση πέρα από το επίπεδο που θα επέτρεπε η τοπική ζήτηση, και άρα αυτές που αναπτύσσονται πιο γρήγορα. Ο Πίνακας Α8 δείχνει ότι η Ηλεία εξάγει το 7,3% του παραγόμενου ΑΕΠ, μέγεθος που την κατατάσσει περίπου στη μέση της κλίμακας των ΠΕ της χώρας. Παρότι οι τοπικές εξαγωγές έχουν ακολουθήσει μια σημαντική αυξητική τάση την τελευταία δεκαετία, το μέγεθος αυτό αντιστοιχεί στο 43% του εθνικού μέσου όρου. Οι εξαγωγές ανά κάτοικο επίσης παρουσιάζουν σημαντική αυξητική τάση, αλλά βρίσκονται στο 32% του εθνικού μέσου όρου.

Εάν το πιο κρίσιμο ερώτημα για μια τοπική οικονομία είναι αν εξάγει και πόσο εξάγει, το επόμενο πιο κρίσιμο ερώτημα είναι τι εξάγει. Ο Πίνακας Α8 παρουσιάζει επίσης τον δείκτη εξειδίκευσης RCA (Revealed Comparative Advantage), ο οποίος μετρά σε ποιους κλάδους ή σε ποιες κατηγορίες κλάδων εξειδικεύονται οι εξαγωγές μιας οικονομίας. Τιμές του δείκτη μεγαλύτερες της μονάδας υποδηλώνουν συγκριτικό πλεονέκτημα και εξειδίκευση στον συγκεκριμένο κλάδο, ενώ τιμές κάτω από τη μονάδα, την έλλειψη συγκριτικού πλεονεκτήματος και εξειδίκευσης.

Πιο συγκεκριμένα, ο Πίνακας Α8 παρουσιάζει τον δείκτη RCA για μια σειρά από κατηγορίες εξαγωγίμων αγαθών, όπως τα αγροτικά αγαθά, τα αγαθά εντάσεως φυσικών πόρων, τα αγαθά εντάσεως εργασίας, τα αγαθά χαμηλής τεχνολογικής εντάσεως, και τα αγαθά μεσαίας και υψηλής τεχνολογικής εντάσεως. Παρατηρούμε ότι η Ηλεία διαθέτει ιδιαίτερα υψηλή εξαγωγική εξειδίκευση στη γεωργική παραγωγή με τον δείκτη να παίρνει την τιμή 5,5, αλλά ελάχιστη εξαγωγική παρουσία και καμία εξειδίκευση στους άλλους κλάδους της τοπικής οικονομίας, ούτε σε αυτούς οι οποίοι είναι εντάσεως εργασίας ή χαμηλής τεχνολογίας.

Το πρότυπο αυτό της εξαγωγικής μονοκαλλιέργειας διαφέρει αισθητά από τον εθνικό μέσο όρο, όπου, παρότι οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων προς την ΕΕ αποτελούν περίπου το 30% των συνολικών εξαγωγών, η χώρα διαθέτει επίσης υπολογίσιμη παρουσία στα προϊόντα έντασης εργασίας και πρώτων υλών (10%), χαμηλής εξειδίκευσης και έντασης τεχνολογίας (7%),

μεσαίας εξειδίκευσης και έντασης τεχνολογίας (17%) και υψηλής εξειδίκευσης και έντασης τεχνολογίας (16%).¹⁶

Παρότι ο εξαγωγικός προσανατολισμός του πρωτογενούς τομέα είναι σημαντικός, η έλλειψη σημαντικής επεξεργασίας των προϊόντων που θα συνέβαλε στη σύνδεση με τον κλάδο των τροφίμων, περιορίζει την προστιθέμενη αξία την οποία θα μπορούσε να δημιουργήσει ο πρωτογενής για την τοπική οικονομία και συνεπώς περιορίζει την κατά τα άλλα σημαντική επίδρασή του στο τοπικό εισόδημα.

¹⁶ Πετράκος (2022).

6. Γεωργία και κτηνοτροφία

Η Ηλεία διαθέτει σημαντικές και εύφορες πεδινές εκτάσεις οι οποίες ευνοούν τη γεωργική παραγωγή. Οι σημαντικότερες καλλιέργειες στην Ηλεία με βάση την έκταση την οποία καταλαμβάνουν είναι οι ελαιώνες (37,6%), τα κτηνοτροφικά φυτά για ζωοτροφές (16,8%), οι βοσκότοποι (9,4%), τα λοιπά σιτηρά (8,5%), ο αραβόσιτος (4%), τα εσπεριδοειδή (2,6%), τα κηπευτικά υπό κάλυψη (2,5%) τα κηπευτικά (2,5%), οι αμπελώνες για παραγωγή σταφίδας (2%), τα γεώμηλα (1,5%), οι αμπελώνες για παραγωγή οίνου (1,1%) και η βιομηχανική ντομάτα (0,9%)¹⁷ (Πίνακας Α9).

Σε όλες τις παραπάνω καλλιέργειες (με εξαίρεση τους βοσκότοπους) η Ηλεία διαθέτει εξειδίκευση σε σχέση με τη χώρα, ενώ σε ορισμένες από αυτές, όπως τα κηπευτικά υπό κάλυψη και τη βιομηχανική ντομάτα, διαθέτει ιδιαίτερα υψηλή εξειδίκευση. Οι κλάδοι αυτοί διαμορφώνουν σε σημαντικό βαθμό και το εξαγωγικό πρότυπο της περιοχής.

Η Ηλεία διαθέτει και σημαντική ζωική παραγωγή, η οποία περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό αιγοπροβάτων (361.000 ζώα), βοοειδών (7.000 ζώα) και κυψελών (περίπου 25.000). Συνολικά κυριαρχούν τα αιγοπρόβατα, τα οποία αποτελούν το 91% της συνολικής ζωικής παραγωγής.

¹⁷ Ένα ποσοστό της καλλιεργούμενης γης (8,1%) βρίσκεται σε καθεστώς αγρανάπαυσης.

7. Τουρισμός και πολιτισμός

Η Ηλεία χαρακτηρίζεται από διαχρονικότητα και ιστορική συνέχεια και δικαίως θεωρείται λίκνο πολιτισμού και αθλητισμού. Κατά την αρχαιότητα, στην περιοχή ανεγέρθηκαν δύο από τα πιο σημαντικά μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς: ο Ναός του Δία στην Αρχαία Ολυμπία και ο Ναός του Επικούριου Απόλλωνα. Η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική των ναών προκαλεί μέχρι και σήμερα τον παγκόσμιο θαυμασμό. Επίσης, η Αρχαία Ολυμπία υπήρξε η κοιτίδα του ολυμπιακού ιδεώδους, καθώς σε αυτή πραγματοποιούνταν κάθε τέσσερα χρόνια οι Ολυμπιακοί Αγώνες της αρχαιότητας για περίπου 1.000 έτη. Τα κυριότερα σημεία ενδιαφέροντος της Ηλείας είναι το αρχαιολογικό «τρίπολο» που συνθέτουν οι χώροι: (α) της Αρχαίας Ολυμπίας, που αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO και στην οποία βρίσκεται το ιερό του Ολυμπίου Διός, όπου τελούνταν οι Ολυμπιακοί Αγώνες κάθε τέσσερα χρόνια, (β) του Ναού του Επικούριου Απόλλωνα, ο οποίος κτίστηκε το 420 π.Χ., σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Ικτίνο και αποτελεί το πρώτο Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO που θεσμοθετήθηκε στην Ελλάδα, και (γ) της αγοράς και του θεάτρου της αρχαίας πόλης-κράτους Ήλιδας, στην οποία γεννήθηκε η ιδέα των Ολυμπιακών Αγώνων και των Ηραίων, οι οποίοι ήταν αγώνες γυναικών.

Επιπροσθέτως, στην περιοχή βρίσκεται το φραγκικό κάστρο Χλεμούτσι, το οποίο κατασκευάστηκε μεταξύ των ετών 1220 και 1223. Οι αρχαιότητες και ο πολιτιστικός πλούτος αναδεικνύονται μέσω της λειτουργίας μεγάλου αριθμού μουσείων, όπως: (α) το Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας, με εκθέματα από τον Ναό του Διός καθώς και άλλων προϊόντων ανασκαφών της γύρω περιοχής, (β) το Αρχαιολογικό Μουσείο Ήλιδας, με εκθέματα της αρχαίας πόλης, (γ) το Μουσείο Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας, το οποίο διαθέτει 450 εκθέματα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, (δ) το Μουσείο Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας, στο οποίο εκτίθενται περίπου 300 εφευρέσεις, (ε) το Μουσείο Φραγκοκρατίας στο Κάστρο Χλεμούτσι, (στ) το Μουσείο Αρχιμήδη, ένα θεματικό μουσείο τεχνολογίας αφιερωμένο στον Αρχιμήδη, (ζ) η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη/Λαογραφικό Μουσείο Ανδρίτσαινας, όπου φυλάσσονται 8.000 σπάνια βιβλία, καθώς και ενδυμασίες και εργόχειρα της περιοχής, (η) το Μουσείο Αρχαίων Ελληνικών Μουσικών Οργάνων και Παιχνιδιών, (θ) το Αρχαιολογικό Μουσείο Πύργου, στη Δημοτική Αγορά Πύργου σε νεοκλασικό κτήριο του 19ου αιώνα, στο

οποίο φιλοξενούνται εκθέματα μεταξύ Προϊστορικής και Μεταβυζαντινής περιόδου (Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, 2022).

Από τους επισκέψιμους αρχαιολογικούς χώρους τη μεγαλύτερη ετήσια επισκεψιμότητα παρουσιάζει αυτός της Αρχαίας Ολυμπίας, με πάνω από 400.000 επισκέπτες. Ακολουθεί ο Ναός του Επικούριου Απόλλωνα με 30.000 επισκέπτες και το Κάστρο Χλεμούτσι με περίπου 15.000 επισκέπτες. Από τα μουσεία, αυτό της Αρχαίας Ολυμπίας προσελκύει περίπου 150.000 επισκέπτες και ακολουθεί το Μουσείο Ολυμπιακών Αγώνων με 20.000 επισκέπτες. Τα μουσεία της Ήλιδας και του Πύργου παρουσιάζουν σαφώς μικρότερη επισκεψιμότητα, καθώς οι επισκέπτες δεν ξεπερνούν τις 4.000 ανά έτος.

Η περιοχή διαθέτει επίσης σημαντικά θρησκευτικά μνημεία, όπως οι ιερές μονές Βλαχερνών, Ίσοβας, Παναγίας Κρεμαστής, Παναγίας Σκαφιδιάς, Φραγκαβίλλας, Φραγκοπηδήματος και Χρυσοπηγής Δίβρης. Επιπλέον, στην περιοχή αναπτύσσονται δραστηριότητες οινικού τουρισμού με επισκέψιμα οινοποιεία, όπως τα κτήματα Μερκούρη, Μπριντζίκη και Σταυρόπουλου. Η περιοχή αναπτύσσει και έντονη πολιτιστική δραστηριότητα με τη διοργάνωση φεστιβάλ όπως: (α) το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους, που διοργανώνεται κάθε Δεκέμβριο στην Ολυμπία, (β) το Διεθνές Φεστιβάλ Τεχνών Αρχαίας Ολυμπίας, που διεξάγεται κάθε καλοκαίρι και στόχο έχει την προώθηση της προστασίας των πολιτιστικών μνημείων, (γ) το Φεστιβάλ Χορού Dreamland, που διοργανώνεται στις όχθες του Αλφειού κάθε Ιούλιο, (δ) το Φεστιβάλ «Γιορτές Πύργου», που διοργανώνεται κάθε Απρίλιο με θέμα τη γαστρονομία και (ε) το Φεστιβάλ Αρχαίας Ήλιδας.

Συνολικά, η Ηλεία φιλοξενεί σημαντικά μνημεία της φύσης και του πολιτισμού, τα οποία αναφέρονται συνοπτικά στον Πίνακα Α11.¹⁸ Διαθέτει περίπου 20 παραλίες, οργανωμένες και μη, εκ των οποίων οι επτά διαθέτουν γαλάζια σημαία. Σύμφωνα με το TripAdvisor (2022), οι δημοφιλέστερες παραλίες είναι η Κουρούτα και η Σκαφιδιά σε όρους αριθμού κριτικών, ενώ μεγάλο αριθμό επισκεπτών υποδέχονται και οι παραλίες Χρυσή Ακτή στο Κάστρο και Βαρθολομιά. Επιπροσθέτως, τα σημαντικότερα αξιοθέατα φυσικού κάλλους είναι τα ποτάμια του Αλφειού και του Ερύμανθου, οι Καταρράκτες Νέδας, το Δρυόδασος της Φολόης και ο υγρότοπος Κοτυχίου Στροφυλίας. Επιπλέον, στην περιοχή υπάρχουν δύο σημαντικά κέντρα ιαματικών πηγών στη Λίμνη Καϊάφα και στην Κυλλήνη (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, χωρίς ημερομηνία), ενώ εξαιρετικής σημασίας τοπίο είναι και η τεχνητή λίμνη Πηνείου.

Για την εξυπηρέτηση του τουρισμού, στην περιοχή δραστηριοποιούνται 87 ξενοδοχειακές μονάδες και 97 επιχειρήσεις ενοικιαζόμενων δωματίων.

¹⁸ Λιάγκουρας (2021).

Πρέπει να σημειωθεί ότι η Ηλεία είναι η μόνη ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας η οποία διαθέτει τέσσερα ξενοδοχεία 5 αστέρων, των οποίων η δυναμικότητα ξεπερνούσε τις 3.000 κλίνες κατά το 2019 (INSETE, 2022).

Γίνεται σαφές ότι η Ηλεία διαθέτει σημαντικούς πολιτιστικούς και αρχαιολογικούς πόρους, εκτεταμένο θαλάσσιο μέτωπο και σημαντικούς ορεινούς παραδοσιακούς οικισμούς που δημιουργούν συνολικά ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη του τουρισμού. Παρ' όλα αυτά, ο τουριστικός κλάδος φαίνεται ότι δεν έχει αξιοποιήσει πλήρως αυτές τις δυνατότητες παρουσιάζοντας τάσεις «μονοκαλλιέργειας» του μοντέλου «ήλιος-θάλασσα» και έντονη εποχικότητα. Για τον λόγο αυτό, παραμένει κλάδος με μικρή παραγωγικότητα, περιορισμένα μεγέθη και μέτρια συμμετοχή στην απασχόληση και το εισόδημα.

Ο Πίνακας Α12 παρουσιάζει δύο εικόνες. Από τη μια, η επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών χώρων και των μουσείων της Ηλείας κατατάσσονται στις πρώτες επτά-οκτώ θέσεις μεταξύ των ΠΕ της χώρας και πολύ πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Από την άλλη, οι αφίξεις και οι διανυκτερεύσεις τουριστών ανά κάτοικο,¹⁹ καθώς και η διαθεσιμότητα και η πληρότητα ξενοδοχειακών μονάδων, βρίσκονται στις μεσαίες θέσεις της κατάταξης των ΠΕ της χώρας και πολύ κάτω από τον μέσο εθνικό όρο.

Αυτό υποδηλώνει ότι το παγκοσμίου εμβέλειας πολιτιστικό και αρχαιολογικό κεφάλαιο της περιοχής, αλλά και το brand name που έχει δημιουργηθεί από τους Ολυμπιακούς Αγώνες δεν έχουν μετατραπεί με ικανοποιητικό τρόπο σε τουριστικό προϊόν υψηλής προστιθέμενης αξίας και δεν έχουν αποκτήσει τη δύναμη έλξης που τους αναλογεί. Υποδεικνύει, επίσης, ότι ενδεχομένως αρκετές ρυθμίσεις που αφορούν το περιβάλλον (περιοχές Natura) και τη χωροταξία (ρυθμίσεις ΖΟΕ), ενώ περιορίζουν εκ των πραγμάτων την ανάπτυξη του κλασικού μοντέλου θαλάσσιου τουρισμού στην περιοχή, παρά την ύπαρξη ισχυρού συγκριτικού πλεονεκτήματος, δεν έχουν συμβάλει μέχρι στιγμής στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών φυσιολατρικού τουρισμού.

¹⁹ Σημειώνεται ότι οι συνολικές διανυκτερεύσεις ανά κάτοικο το 1986 είναι υψηλότερες (3,84) σε σχέση με τις πιο πρόσφατες (3,2) του Πίνακα Α11, γεγονός που υποδηλώνει ότι η μέση διάρκεια διαμονής των τουριστών έχει μειωθεί διαχρονικά (ΕΤΒΑ, 1993).

8. Περιβάλλον και χωροταξία

Η Ηλεία φιλοξενεί διεθνούς σημασίας υγρότοπους, προστατευόμενα τοπία διεθνούς και εθνικής σημασίας και ιαματικές πηγές για τα οποία υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις. Το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Δυτικής Ελλάδας (ΥΠΕΝ, 2020) θέτει μια σειρά από στόχους για τη διατήρηση, την προστασία και την ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, τη διατήρηση και ανάδειξη της ποικιλομορφίας της υπαίθρου, καθώς και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων. Οι κυριότερες απειλές κατά της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς θεωρούνται η κακή χρήση του χώρου από την άναρχη οικιστική ανάπτυξη, η ανεξέλεγκτη ρύπανση των ακτών (Κυλλήνιος Κόλπος, Κοτύχι) το έλλειμμα υποδομών αποχετεύσεων και συστημάτων βιολογικού καθαρισμού, αλλά και οι κίνδυνοι λόγω της κλιματικής αλλαγής, όπως οι πυρκαγιές και οι κατολισθήσεις. Κατά συνέπεια, δίνονται κατευθύνσεις για την προώθηση της αρχής της «συμπαγούς πόλης», τον περιορισμό της εκτός σχεδίου δόμησης και τη συγκέντρωση των παραγωγικών μονάδων σε οργανωμένους υποδοχείς.

Η Ηλεία διαθέτει μια σειρά από περιοχές Natura, οι οποίες καλύπτουν μεγάλο τμήμα του παραλιακού μετώπου και του θαλάσσιου χώρου της (Πίνακας Α13, Χάρτης Α1), γεγονός που ασκεί σημαντικές πιέσεις ως προς το είδος και την ένταση της τουριστικής (και όχι μόνο) δραστηριότητας που μπορεί να αναπτυχθεί, κυρίως στο θαλάσσιο μέτωπο. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι ο Κυλλήνιος Κόλπος, η Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου με το Δάσος Στροφυλιάς και η Λίμνη Καϊάφα.

Κυλλήνιος Κόλπος

Ο Κυλλήνιος Κόλπος βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της Ηλείας, ενώ ένα μικρό μέρος του ανήκει στην Αχαΐα. Η έκτασή του οριοθετείται από το ακρωτήριο Άραξος στον βορρά και το ακρωτήριο της Κυλλήνης στον νότο. Στον κόλπο βρίσκονται σημαντικοί υδροβιότοποι, όπως η Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου, η Λίμνη Λάμια, το Δάσος Στροφυλιάς και τα Ιαματικά Λουτρά Υρμίνης. Μαζί με τον Κυπαρισσιακό Κόλπο αποτελούν τις περιοχές αναπαραγωγής σημαντικού μέρους του πληθυσμού της χελώνας *Caretta caretta* στη Μεσόγειο. Η υψηλή οικοσυστημική αξία του κόλπου απειλείται από διάφορους παράγοντες που σχετίζονται με την ανάπτυξη ανθρωπίνων δραστηριοτήτων,

τόσο στη θαλάσσια έκτασή του όσο και στις γειτονικές παράκτιες περιοχές. Τα κυριότερα προβλήματα αφορούν την υπεραλίευση, την αυθαίρετη δόμηση που παρατηρείται σε τμήματα της ακτογραμμής, την έλλειψη επεξεργασίας των αστικών και βιομηχανικών λυμάτων που καταλήγουν στον κόλπο και κυρίως τα υπολείμματα της αγροτικής παραγωγικής διαδικασίας που υποβαθμίζουν την ποιότητα των υδάτων του.

Κοτύχι - Στροφυλιά

Η Ηλεία φιλοξενεί μεγάλο μέρος του Εθνικού Πάρκο Υγροτόπων της Λιμνοθάλασσας Κοτυχίου και του Δάσους Στροφυλιάς, που αποτελεί προστατευόμενη περιοχή και επεκτείνεται και στην Αχαΐα. Το πάρκο έχει συνολική έκταση 143.000 στρέμματα και προστατεύεται από τις διεθνείς συνθήκες Ραμσάρ και Natura 2000. Είναι καταφύγιο άγριας ζωής και πλούσιος υδροβιότοπος με πολλά έλη, τεχνητά κανάλια, ποταμούς, λιμνοθάλασσες, θίνες και αμμόλοφους. Το Δάσος Στροφυλιάς έχει έκταση 22.000 στρέμματα και καλύπτεται με κουκουναριές, χαλέπιο πεύκη και βελανιδιές, είναι δε ένα από τα σημαντικότερα της Μεσογείου. Το Κοτύχι αποτελείται από δίκτυο λιμνοθαλασσών, λιμνών, ελών και δασών, κατά μήκος των βορειοδυτικών ακτών της Πελοποννήσου. Είναι η μεγαλύτερη λιμνοθάλασσα της Πελοποννήσου, γνωστή για τη πλούσια ιχθυοπανίδα και την ιχθυοπαραγωγή της, η οποία περιλαμβάνει λαβράκια, κέφαλους, τσιπούρες και χέλια. Το Κοτύχι είναι σημαντικός τόπος ξεκούρασης για πολλά αποδημητικά πουλιά, όπως ερωδιούς, χαλκόκοτες, χελιδόνια, τσαλαπετεινούς, γεράκια, τρυγόνια, γλαρόνια κ.ά. Η περιοχή έχει αμμώδεις παραλίες, αμμοθίνες με θαλάσσιους κρίνους, λιμνούλες με καλαμιώνες, θαμνώδεις εκτάσεις και δάση, όπου επικρατούν υψηλής αισθητικής αξίας σχηματισμοί κουκουναριάς. Αποτελεί μια από τις λίγες φυσικές εκτάσεις που παραμένουν σχετικά αναλλοίωτες από τον άνθρωπο, τόσο στη χώρα μας όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Λίμνη Καϊάφα

Η Λίμνη Καϊάφα είναι προστατευόμενη τοποθεσία του δικτύου Natura 2000 και βρίσκεται κοντά στη Ζαχάρω, δίπλα στη θάλασσα. Έχει ιαματικά νερά και καλύπτει επιφάνεια 1.500 στρεμμάτων, με μήκος 3 χλμ. και βάθος 2 μ. Μέσα στη λίμνη βρίσκεται το νησάκι της Αγίας Αικατερίνης και στις όχθες της η λουτρόπολη Καϊάφα. Αποτελεί τον δεύτερο σπουδαιότερο υδροβιότοπο στην ευρύτερη περιοχή του Νομού Ηλείας μετά το οικοσύστημα του Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Κοτυχίου και Στροφυλιάς. Από τη θάλασσα τη χωρίζει τμήμα πευκοδάσους, καθώς και ιδιαίτεροι σχηματισμοί αμμοθινών, ενώ υπάρχει και μια μικρή δίοδος που τη συνδέει με τη θάλασσα. Το οικοσύστημα έχει υποστεί καταστροφές εξαιτίας των σκουπιδιών, της λαθροθηρίας, που έχει λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις, και της παράνομης υλοτόμησης. Η λειτουργία των λουτρών άρχισε το 1907, όταν κατασκευάστηκε η σιδηροδρομική γραμμή. Σήμερα ανήκουν στην Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου και υπολειτουργούν.

Ρυθμιστικό πλαίσιο

Για τις περιοχές φυσικού πλούτου και τα τοπία ενδιαφέροντος προβλέπεται σειρά από θεσμοθετημένες ρυθμίσεις για: (α) την αντιμετώπιση τυχόν επιπτώσεων στα οικοσυστήματα και στα είδη της περιοχής από τις κλιματικές αλλαγές, (β) την ανάδειξη και την προστασία των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και την αξιοποίησή τους ως πόλων έλξης επισκεπτών με την κατάλληλη υποδομή πρόσβασης, (γ) τη δημιουργία ενιαίων δικτύων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και την οργάνωση χώρων και διαδρομών για την αξιοποίησή τους, (δ) την προστασία των αρχαιολογικών χώρων, με την παράλληλη διαφύλαξη των τοπίων τους και (ε) τη διατύπωση όρων και προϋποθέσεων για την προστασία των μικρής κλίμακας τοπίων που αφθονούν στον αγροτικό και τον αστικό χώρο, σε συνδυασμό με την επιδίωξη ήπιας και ποιοτικής τουριστικής ανάπτυξης.

Στα θεσμικά κείμενα²⁰ διατυπώνονται επίσης ρητώς οι βασικές κατευθύνσεις για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος, την προστασία του εδάφους (διαχείριση αποβλήτων, αποφυγή διάβρωσης και απερήμωσης μέσω φυσικής αναγέννησης και αναδασώσεων, έλεγχος αντλήσεων από υπόγειους υδροφορείς), την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης (παρακολούθηση ρύπανσης, επέκταση και ενίσχυση αστικού και περιαστικού πρασίνου), την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών (ταχεία προώθηση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση ενέργειας, πρόληψη δασικών πυρκαγιών, ενίσχυση των φυσικών αναδραστικών μηχανισμών και της βιοποικιλότητάς κ.λπ.), την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, καθώς και την πρόληψη και την αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών.

Επίσης, στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας έχει καθοριστεί με Προεδρικό Διάταγμα από το 1993 Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ). Η ΖΟΕ αφορά το σύνολο της παραλιακής περιοχής της Ηλείας καλύπτοντας μια ευρύτατη περιοχή δυτικά της Εθνικής Οδού Πάτρας - Πύργου - Κυπαρισσίας από τα Λεχαινά μέχρι το όριο με τη Μεσσηνία. Το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα καθορίζει χρήσεις γης, κατώτατα όρια κατάτμησης, καθώς και όρους και περιορισμούς δόμησης, για το σύνολο της περιοχής που βρίσκεται εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, αλλά και εκτός ορίων οικισμών προϋφιστάμενων του 1923.

Ενώ τα όρια των περιοχών Natura φαίνεται να είναι αυστηρά προσδιορισμένα, αποτελεί αντικείμενο συζήτησης και διερεύνησης εάν, και σε ποιον

²⁰ Δηλαδή, το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης ΦΕΚ 128 Α 03.07.2008 (ΥΠΕΝ, 2008), το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΠΚΑ) Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (2020) και τον Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΣΔΑ) Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (2016α).

βαθμό, θα πρέπει να επανεξεταστούν για κάθε μία περιοχή ξεχωριστά τα όρια της προστασίας και να αποτυπωθούν με μεγαλύτερη σαφήνεια, με βάση την εμπειρία και τη γνώση των τελευταίων 30 χρόνων, οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες, οι οποίες σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να είναι ήπιας κλίμακας και εναρμονισμένες με το φυσικό περιβάλλον. Το αντικείμενο της συζήτησης επικεντρώνεται κυρίως στην επανεξέταση των ρυθμίσεων και των περιορισμών που έχει επιβάλει η ΖΟΕ στις εκτάσεις που βρίσκονται εκτός των περιοχών Natura με την επικαιροποίηση ή την εκπόνηση του νέου Τοπικού Πολεοδομικού Σχεδίου Πύργου ή των άλλων δήμων που διαθέτουν θαλάσσιο μέτωπο.

Σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη μια σειρά από μελέτες που θα αναθεωρήσουν πολλές από τις υφιστάμενες ρυθμίσεις σε ό,τι αφορά τη χωρική οργάνωση της ΠΕ Ηλείας. Ειδικότερα, πρόκειται για την αναθεώρηση του Χωροταξικού του Τουρισμού, του Χωροταξικού των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, του Χωροταξικού της Βιομηχανίας και των Logistics, ενώ διενεργείται για πρώτη φορά στη χώρα Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός που θα δώσει κατευθύνσεις για τις δραστηριότητες στη θάλασσα (συμπεριλαμβανομένων και των υδατοκαλλιεργειών για τις οποίες υπάρχει χωροταξικό από το 2011, το οποίο θα έπρεπε να είναι και αυτό σε διαδικασία αναθεώρησης).

Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη Ειδική Πολεοδομική Μελέτη για το Παράκτιο Μέτωπο της ΠΕ Ηλείας, καθώς και Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες για τις περιοχές Natura, οι οποίες, με τη σειρά τους, αναμένεται ότι θα βελτιώσουν τις ασυμβατότητες των υφιστάμενων ρυθμίσεων με τις αναγκαιότητες της περιοχής. Αναμένεται, επίσης, η εκπόνηση Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων για τους ΟΤΑ της ΠΕ Ηλείας, τα οποία θα αναδιαμορφώσουν τις τοπικές χρήσεις γης και τις κατευθύνσεις για την οικιστική ανάπτυξη.

Πρόσφατα ολοκληρώθηκε και το Περιφερειακό Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021), το οποίο δίνει κατευθύνσεις για τη θεσμοθέτηση και τη χωροθέτηση Επιχειρηματικών Πάρκων σε πέντε περιοχές της ΠΕ Ηλείας που προβλέπεται να λειτουργήσουν ως χώροι υποδοχής επιχειρήσεων διαφόρων κλάδων για να περιοριστεί η ακανόνιστη διασπορά των επιχειρήσεων στον χώρο.

9. Υποδομές

Γεωργικές υποδομές (Φράγμα Πηνειού, αρδευτικά, ΤΟΕΒ κτλ.)

Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις της Ηλείας αρδεύονται μέσω ενός φράγματος εκτροπής επί του ποταμού Αλφειού και ενός φράγματος ταμίευσης στον ποταμό Πηνειό, συνδυασμένης ικανότητας παροχής νερού σε περίπου 310.000 στρέμματα (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2007). Σύμφωνα με το ΠΠΧΣΑΑΔΕ (ΥΠΕΝ, 2020) το αρδευτικό δίκτυο δημιουργήθηκε το 1971, το 80% είναι υπόγειο, ενώ το 20% λειτουργεί υπέργεια μέσω κατάκλισης. Μέσω των δικτύων αρδεύονται περισσότερα από 300.000 στρέμματα πεδινής έκτασης. Τις υποδομές άρδευσης διαχειρίζονται ο Γενικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων (ΓΟΕΒ) Πηνειού/Αλφειού και οκτώ Τοπικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ) που καλύπτουν επιμέρους περιοχές της Ηλείας. Τα δίκτυα άρδευσης χρήζουν βελτιώσεων, καθώς παρατηρούνται φαινόμενα έλλειψης συντήρησης, ενώ και οι οργανισμοί εγγείων βελτιώσεων πρέπει να ενισχυθούν όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό και την υλικοτεχνική υποδομή (Δέρκας κ.ά., 2021).

Επιχειρηματικές και τουριστικές υποδομές

Η επιχειρηματική δραστηριότητα στην ΠΕ Ηλείας υποστηρίζεται από τις τυπικές δομές των επιμελητηρίων και άλλων αντίστοιχων φορέων, αλλά η Ηλεία δεν διαθέτει νέας γενιάς επιχειρηματικές υποδομές και υποδομές στήριξης της επιχειρηματικότητας, όπως, για παράδειγμα, κέντρο καινοτομίας, μηχανισμούς ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, επιχειρηματικά πάρκα κλπ. Αντιστοίχως, οι υποδομές που υποστηρίζουν την τουριστική ανάπτυξη, όπως οι μεταφορικές υποδομές (που αναλύονται στη συνέχεια), αλλά και οι αμιγώς τουριστικές υποδομές, όπως τα ιαματικά λουτρά, χρειάζονται αναβάθμιση, δεδομένου ότι σε μεγάλο βαθμό είναι πεπαλαιωμένες.

Οδικές υποδομές

Η Ηλεία είναι μια από τις τελευταίες ΠΕ της χώρας από τις οποίες δεν διέρχεται σύγχρονος αυτοκινητόδρομος ή δεν έχει άμεση πρόσβαση σε αυτόν. Με μηδέν χιλιόμετρα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο έκτασης βρίσκεται στη βάση της κατάταξης, μαζί με ορισμένους ηπειρωτικούς νομούς ακόμη και

το μεγαλύτερο μέρος της νησιώτικης χώρας (Πίνακας Α14). Σε επίπεδο πρωτεύοντος οδικού δικτύου, η Ηλεία βρίσκεται σχετικά κοντά (91%) στον μέσο όρο της χώρας, ενώ σε επίπεδο δευτερεύοντος και τριτεύοντος δικτύου ξεπερνά αρκετά τον μέσο όρο της χώρας. Το συνολικό οδικό δίκτυο της Ηλείας ανέρχεται σε 19,5 χλμ. ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο έκτασης και βρίσκεται στο πάνω μέρος της κατάταξης των ΠΕ ως προς την έκτασή του, ωστόσο τα ποιοτικά του στοιχεία δεν καλύπτουν τις σύγχρονες προδιαγραφές ασφαλούς και άνετης μετακίνησης.

Την ΠΕ Ηλείας προβλέπεται να διασχίζει από βορρά προς νότο ο οδικός άξονας Α5 των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ, Ιόνια Οδός), ο οποίος ξεκινάει από την Κακαβιά και –μέσω Ιωάννινων, Αμφιλοχίας, Μεσολογγίου, Πάτρας και Πύργου– καταλήγει στην Τσακώνα και συνδέεται με τον οδικό άξονα Αθήνας - Τρίπολης - Καλαμάτας.

Επίσης, προβλέπεται να τη διασχίζει εγκάρσια ο άξονας Α72: Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία - Βυτίνα - Τρίπολη - Μυκίνες. Αυτός θα συνδέει περιοχές της Ηλείας, της Αρκαδίας και της Αργολίδας και διεθνούς σημασίας πολιτιστικούς και τουριστικούς προορισμούς, όμως δεν διαθέτει σήμερα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά.²¹

Το Περιφερειακό Χωροταξικό της Δυτικής Ελλάδας καταγράφει τους άξονες Εθνικής - Διαπεριφερειακής Σημασίας, όπως η ΠΕΟ Πατρών - Αμαλιάδας - Πύργου (ΕΟ9), τους πρωτεύοντες και δευτερεύοντες ενδοπεριφερειακούς άξονες και προτείνει βελτιώσεις και επεκτάσεις των οδικών τμημάτων: (α) Αρχαία Ολυμπία - Ανδρίτσαινα, (Επικούριος Απόλλων) με επέκταση προς Στεμνίτσα - Δημητσάνα - Βυτίνα - Κλειτορία (Σπήλαιο Λιμνών) - Μονή Αγίας Λαύρας - Καλάβρυτα - Μονή Μεγάλου Σπηλαίου - Οδοντωτός - Πάτρα - Κατάκολο, (β) Αρχαία Ολυμπία - Μεσολόγγι - Ναύπακτος - Δελφοί, (γ) Αρχαία Ολυμπία - Μυκίνες - Ναύπλιο - Επίδαυρος και (δ) Αρχαία Ολυμπία - Ανάκτορο Νέστορα - Πύλος - Μεθώνη - Κορώνη - Αρχαία Μεσσηνία.

Προτείνει επίσης: (α) τη διάνοιξη νέας οδού Άγιος Στέφανος - Πηγάδια - Σαντομέρι - Σιμόπουλο - Αμπελάκια - Πύργος, για τη μεταφορά γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων των ορεινών περιοχών Τριταίας, Καλαβρύτων και ορεινής Ηλείας στη βιομηχανική ζώνη Αγίου Στεφάνου στην Πάτρα, (β) τη σύνδεση της Κυλλήνης με την Τρίπολη για να δοθεί δυνατότητα μετακίνησης στα Ιόνια Νησιά και (γ) σύνδεση της Ιόνιας Οδού (Ιωάννινα - Ρίο Αντίρριο) με την Ολυμπία Οδό (Αθήνα - Πάτρα) και επέκταση προς Καλαμάτα για την ακτοπλοϊκή σύνδεση με την Κρήτη.

²¹ Σύμφωνα με τοπικά δημοσιεύματα, για τον οδικό άξονα Τρίπολη - Βυτίνα - Αρχαία Ολυμπία ολοκληρώνονται σύντομα οι μελέτες, και το έργο αναμένεται να εισέλθει στη φάση της δημοπράτησης με εκτιμώμενο π/υ της τάξης των 95 εκατ. ευρώ. Έχει κατατεθεί, ωστόσο, και εναλλακτική πρόταση για την κατασκευή του οδικού άξονα Αρχαία Ολυμπία - Μεγαλόπολη, στο πλαίσιο του προγράμματος για την απολιγνιτοποίηση.

Σιδηροδρομικές υποδομές

Ο Πύργος συνδέεται με την Καλαμάτα και την Πάτρα με μετρική σιδηροδρομική γραμμή, η οποία όμως είναι ανενεργή, και με το Κατάκολο και την Αρχαία Ολυμπία με τουριστική γραμμή (Χάρτης Α3). Σύμφωνα με την ΕΡΓΟΣΕ (2022), προγραμματίζονται σε α' φάση η αναβάθμιση της υφισταμένης μονής σιδηροδρομικής γραμμής στα τμήματα Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα και σε β' φάση η λειτουργία της γραμμής με μετατροπή του μετρικού σε κανονικού εύρους με προδιαγραφές ηλεκτροκίνησης και σύγχρονης σηματοδότησης και ταχύτητα σχεδιασμού έως 160 χλμ./ώρα.

Το τμήμα Πάτρα - Πύργος έχει συνολικό μήκος 131,84 χλμ. (98,7 χλμ. από Πάτρα έως Πύργο, 20,8 χλμ. από τον Πύργο έως την Αρχαία Ολυμπία και 12,3 χλμ. από τον Πύργο έως το Κατάκολο) και έχει μελετηθεί σε επίπεδο οριστικών μελετών και τευχών δημοπράτησης.

Το τμήμα Αλφειός - Κυπαρισσία - Καλαμάτα έχει συνολικό μήκος 118,9 χλμ. (112,4 χλμ. από τον Αλφειό έως την Καλαμάτα και 6,5 χλμ. από τον ΣΣ Καλού Νερού έως την Κυπαρισσία). Για το έργο αυτό θα εξεταστούν δύο παραλλαγές της υφιστάμενης σιδηροδρομικής γραμμής στις περιοχές όπου αυτή διέρχεται σε ορεινό έδαφος με πολύ φτωχά γεωμετρικά χαρακτηριστικά (πολύ μικρές οριζοντιογραφικές καμπύλες και έντονες μκκοτομικές κλίσεις). Οι παραλλαγές αφορούν τα τμήματα: (α) ΣΣ Καλό Νερό - ΣΣ Κοπανάκι, μήκους περίπου 13 χλμ. και (β) ΣΣ Μελιγαλά - ΣΣ Βαλύρα, μήκους περίπου 8 χλμ. Το έργο στο εν λόγω τμήμα βρίσκεται σε επίπεδο προμελέτης και υπολείπονται οι οριστικές μελέτες.

Οι μελέτες του έργου χρηματοδοτούνται από το Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), ενώ η κατασκευή με εκτιμώμενο κόστος έργου περί τα 600 εκατ. θα ενταχθεί στα εθνικά και τα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα.

Λιμενικές υποδομές

Η ΠΕ Ηλείας διαθέτει δύο λιμάνια, το Κατάκολο και την Κυλλήνη. Τα δύο αυτά λιμάνια παρουσιάζουν διαφορές αναφορικά με τον τύπο της κίνησης που εξυπηρετούν. Πιο συγκεκριμένα, το λιμάνι του Κατάκολου δραστηριοποιείται κυρίως στην κρουαζιέρα. Διοικείται από το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Πύργου και διαθέτει τρεις προβλήτες, που μπορούν να εξυπηρετήσουν πλοία μέγιστου μήκους 300 μ. Το λιμάνι του Κατάκολου εντάσσεται κυρίως σε δρομολόγια με αφετηρία σημαντικά ιταλικά λιμάνια της Αδριατικής Θάλασσας και του Τυρρηνικού Κόλπου. Αποτελεί τον πιο δημοφιλή προορισμό κρουαζιέρας της δυτικής ηπειρωτική χώρας, ενώ την τελευταία δεκαετία συγκαταλέγεται μεταξύ των πέντε δημοφιλέστερων προορισμών κρουαζιέρας της χώρας. Η ετήσια διακίνηση κατά την περίοδο 2015-2019

ξεπερνούσε τις 400.000 επιβάτες και οι προσεγγίσεις πλοίων τις 200. Αν και, με την έλευση της πανδημίας το 2020 και τους περιορισμούς που επιβλήθηκαν εξαιτίας της στον κλάδο της κρουαζιέρας, οι προσεγγίσεις πλοίων μειώθηκαν σημαντικά, η σχετική θέση του λιμένα στην κατάταξη των ελληνικών λιμένων δεν μεταβλήθηκε. Τέλος, το λιμάνι διαθέτει μαρίνα βάθους 4,5 μέτρων, η οποία προσφέρει 235 θέσεις ελλιμενισμού τουριστικών σκαφών, ωστόσο παρουσιάζει εκτεταμένες ζημιές και έλλειψη συντήρησης (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, 2016· ΕΛΙΜΕ, 2022).

Από την άλλη, το λιμάνι της Κυλλήνης αναπτύσσει κυρίως ακτοπλοϊκή δραστηριότητα και δευτερευόντως εμπορική κίνηση τοπικής εμβέλειας. Το λιμάνι διοικείται από το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Κυλλήνης και διαθέτει έναν προβλήτα ακτοπλοϊας και έναν μικρότερο, εμπορικό. Η Κυλλήνη συνδέεται ακτοπλοϊκά με τα νησιά της Ζακύνθου και της Κεφαλονιάς και δύναται να εξυπηρετήσει μέχρι και τρία πλοία ΕΓ/ΟΓ ταυτοχρόνως. Αποτελεί τη μεγαλύτερη ακτοπλοϊκή πύλη του Ιονίου, καθώς από εκεί διακινούνταν περίπου 1,5 εκατ. επιβάτες ετησίως μέχρι και το 2020, οπότε οι ροές επιβατών υποχώρησαν λόγω των περιορισμών της πανδημίας. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι πρόσφατα εγκρίθηκε άδεια ίδρυσης υδατοδρομίου που θα επιτρέψει την ταχύτερη σύνδεση με τα νησιά του Ιονίου. Αναφορικά με την εμπορική διακίνηση, τα τελευταία έτη διακινούνται από το λιμάνι περισσότεροι από 600.000 τόνοι φορτίου, με εξαίρεση το 2020, οπότε και η κίνηση μειώθηκε ελαφρώς. Τέλος, στο λιμάνι υπάρχει αλιευτικό καταφύγιο το οποίο φιλοξενεί σκάφη επαγγελματικής και ερασιτεχνικής αλιείας, καθώς και σκάφη αναψυχής (Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Κυλλήνης, 2022· Eurostat, 2022α· 2022β).

Αεροπορικές υποδομές

Η Ηλεία δεν διαθέτει αεροδρόμιο το οποίο να ανήκει στο πανευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών, έχει όμως σχετική πρόσβαση σε τέσσερα αεροδρόμια (Επιτάλιο, Ανδραβίδα, Άραξος, Καλαμάτα), εκ των οποίων τα τρία είναι σε λειτουργία και τα δύο διεθνή, με σημαντική κίνηση και αφίξεις επιβατών και σε απόσταση έως 100 χλμ. από την Ολυμπία. Πιο συγκεκριμένα, το αεροδρόμιο της Καλαμάτας βρίσκεται σε απόσταση 100 χλμ. και χρονοαπόσταση 90 λεπτών από την Αρχαία Ολυμπία. Το 2018 περισσότεροι από 270.000 επιβάτες μετακινήθηκαν μέσω του αεροδρομίου, με το 90% της κίνησης να αφορά διεθνείς αφίξεις και αναχωρήσεις. Αντιστοίχως, το αεροδρόμιο του Αράξου βρίσκεται σε απόσταση 85 χλμ. και χρονοαπόσταση 70 λεπτών από την Αρχαία Ολυμπία. Το αεροδρόμιο εξυπηρετεί σχεδόν αποκλειστικά διεθνείς πτήσεις και, κατά το έτος 2018, η επιβατική κίνηση έφτασε τους 180.000 επιβάτες. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι μόλις πρόσφατα εκδόθηκε άδεια ίδρυσης λειτουργίας και για το αεροδρόμιο Επιταλίου. Η άδεια είναι κατηγορίας Β' και αφορά την εξυπηρέτηση ελαφρών αεροσκαφών (Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, 2022).

Υποδομές υγείας

Η Ηλεία διαθέτει το Γενικό Νοσοκομείο Πύργου («Ανδρέας Παπανδρέου»), το Γενικό Νοσοκομείο Αμαλιάδας και το Γενικό Νοσοκομείο/Κέντρο Υγείας Κρεστένων, τα οποία παρέχουν δευτεροβάθμια περίθαλψη. Το Γενικό Νοσοκομείο Πύργου έχει τέσσερα κέντρα υγείας (Γαστούνης, Ανδρίτσαινας, Αρχαίας Ολυμπίας και Ζαχάρως) και 27 περιφερειακά ιατρεία (Βαρθολομίου, Καλυβιών Ήλιδας, Χαβαρίου, Τραγανού, Λεχαινών, Κυλλήνης, Ανδραβίδας, Περιβολίων, Σέκουλα, Καλλιθέας, Αμυγδαλιών, Κούμανι, Μυρτιάς, Μουζακίου, Λάλα, Πελοπίου, Στρεφίου, Βασιλακίου, Βούναργου, Γούμερου, Καράτουλα, Χελιδονιού, Βροχίτσας, Φιγαλείας, Μηλέας, Κακοβάτου και Γιαννιτοχωρίου). Το Γενικό Νοσοκομείο Αμαλιάδας έχει δύο κέντρα υγείας (Βάρδας και Σιμοπούλου) και οκτώ περιφερειακά ιατρεία (Μανωλάδας, Μπορσίου, Εφύρας, Αγραπιδοχωρίου, Λαμπείας, Κρυόβρυσης, Χανιά Παυοπούλου και Λουκά). Το Γενικό Νοσοκομείο/Κέντρο Υγείας Κρεστένων έχει έξι περιφερειακά ιατρεία (Σκιλλουντίας, Γραίκα, Κάτω Σαμικού, Επιταλίου, Μακρισίων και το νεοσύστατο Πλατανιάς) (ΔΥΠΕΔΕ 2022, Χάρτης Α2). Οι αποστάσεις μεταξύ των τριών νοσοκομείων δεν ξεπερνά τα 41 χλμ. με τη μεγαλύτερη απόσταση μεταξύ των νοσοκομείων Πύργου με Κρεστένων (Μπάρκας, 2014). Ο αριθμός των ιατρών ανά κάτοικο βρισκόταν στην 49η θέση των ΠΕ της χώρας για το 2020 ύστερα από σημαντική πτώση για την περίοδο 2011-2020, σηματοδοτώντας τη σοβαρή συρρίκνωση του προσωπικού και την υποστελέχωση των δομών υγείας.

Υποδομές εκπαίδευσης

Η Ηλεία δεν διαθέτει κανένα ίδρυμα ή τμήμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο παρελθόν υπήρχαν το Τμήμα Μουσειολογίας (πρώην Τμήμα Διοίκησης Οικονομίας Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών Μονάδων του πρώην ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας) στον Πύργο και το Τμήμα Γεωπονίας στην Αμαλιάδα, ωστόσο καταργήθηκαν το 2021. Όσον αφορά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η αναλογία των διδασκόντων λυκείου ανά μαθητή φαίνεται να είναι υψηλή (κατέχοντας τη 10η θέση στη χώρα) παρουσιάζοντας μικρή πτώση κατά την περίοδο 2011-2019. Αντιθέτως, ο αριθμός των μαθητών λυκείου ανά διδακτική μονάδα είναι χαμηλός καταλαμβάνοντας τις τελευταίες θέσεις στη χώρα (39η θέση). Αν και αυτό επιτρέπει τη διδασκαλία σε μικρότερες σε αριθμό μαθητών τάξεις, σε κάποιον βαθμό ίσως οφείλεται και στη μείωση του μαθητικού πληθυσμού της περιοχής.

Παρόμοια εικόνα εμφανίζεται και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς η αναλογία μαθητών Δημοτικού ανά σχολική μονάδα είναι χαμηλή στη χώρα (39η θέση) καταγράφοντας μέτρια αύξηση (κατά 0,5% ετησίως) κατά την περίοδο 2011-2019. Ο αριθμός διδασκόντων Δημοτικού ανά μαθητή επίσης κατέχει μέτρια προς χαμηλή κατάταξη των ΠΕ της χώρας (37η θέση). Και σε αυτή την περίπτωση, ο μικρός αριθμός μαθητών Δημοτικού ανά τάξη σε κάποιον βαθμό ίσως οφείλεται και στη μείωση των γεννήσεων.

Αστικές, ενεργειακές, τηλεπικοινωνιακές και περιβαλλοντικές υποδομές

Πρόσφατα ανακοινώθηκε η έναρξη κατασκευής του έργου σύνδεσης της Δυτικής Ελλάδας και του Πύργου με το δίκτυο φυσικού αερίου, με χρηματοδότηση ύψους 22,5 εκατ. ευρώ από το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας.

Η Ηλεία καλύπτεται από ευρυζωνικά δίκτυα, αλλά η κάλυψη αυτή αφορά τις πεδινές και πυκνοκατοικημένες περιοχές (Χάρτης Α2), οι οποίες καλύπτονται από δίκτυα με συμβατικές ταχύτητες. Αντιθέτως, οι ορεινές και ηπειρωτικές περιοχές δεν διαθέτουν επαρκή κάλυψη.

Σύμφωνα με τη ΡΑΕ (2022) και την Energy Register (2022), στην Ηλεία εξετάζεται η εγκατάσταση τριών αιολικών εγκαταστάσεων στη Δημοτική Ενότητα Λασιώνος της Αρχαίας Ολυμπίας και σε έκταση 117.000 στρεμμάτων.

Σύμφωνα με το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, παρατηρείται σειρά από εκκρεμότητες σε σχέση με τις αστικές υποδομές της ΠΕ Ηλείας, οι οποίες αφορούν κυρίως τη βελτίωση ή την αναβάθμιση του δικτύου αποχέτευσης και την εφαρμογή και υλοποίηση του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Διαχείρισης Λυμάτων σε οικισμούς α', β', γ' προτεραιότητας, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε πλήρη συμμόρφωση με την οδηγία 91/271/ΕΟΚ. Σε αυτούς περιλαμβάνονται για διάφορους λόγους τα Κρέστενα, τα Λεχαινά, η Γαστούνη-Βαρθολομιό και η Νέα Μανωλάδα.

Σε σχέση με τη διαχείριση στερεών αποβλήτων, βρίσκεται σε στάδιο κατασκευής ένας ΧΥΤΥ στην Ηλεία, ενώ δεν έχει κατασκευαστεί ο προβλεπόμενος Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ), αλλά ένας ΣΜΑΥ στον Δήμο Πηνειού. Ωστόσο, έχει υπογραφεί η σύμβαση και βρίσκονται σε εξέλιξη η κατασκευή και η λειτουργία μονάδας επεξεργασίας Αστικών Στερεών Απορριμμάτων.

10. Υλοποίηση προγραμμάτων ανάπτυξης

Στην ΠΕ της Ηλείας υλοποιούνται δράσεις και έργα από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-20, το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) (πρώην ΠΔΕ), το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-20 και τους εκάστοτε Αναπτυξιακούς Νόμους που βρίσκονται σε ισχύ.

Η κατανομή των πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2020 στην Ηλεία ανά θεματικό στόχο παρουσιάζεται στον Πίνακα 16, όπου καταγράφονται επίσης συγκριτικά στοιχεία ως προς την Περιφέρεια Δυτική Ελλάδα και τη χώρα. Στην Ηλεία έχουν κατανεμηθεί συνολικοί πόροι δημόσιας δαπάνης (ΔΔ) ύψους 435 εκατ. ευρώ, οι οποίοι κατανέμονται τους θεματικούς στόχους της Προγραμματικής Περιόδου. Το μεγαλύτερο μέρος των πόρων κατανέμεται σε υποδομές μεταφορών (240 εκατ. ευρώ) και την προστασία του περιβάλλοντος (111 εκατ. ευρώ), ενώ σημαντικοί είναι οι πόροι που κατανέμονται για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας (39 εκατ. ευρώ). Από το συνολικό ποσό της ΔΔ, τα 345 εκατ. έχουν συμβασιοποιηθεί και τα 106 εκατ. έχουν υλοποιηθεί και έχουν πληρωθεί. Με δεδομένο ότι το ΕΣΠΑ 2014-2020 ολοκληρώνεται το πρώτο εξάμηνο του 2023, η συνολική απορρόφηση των πόρων είναι χαμηλή (24% της ΔΔ και 30% των συμβασιοποιημένων έργων), τόσο σε σχέση με την Περιφέρεια ΔΕ όσο και σε σχέση με τη χώρα.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι πολύ σημαντικό μέρος των πόρων δεν κατανέμεται σε επίπεδο ΠΕ επειδή αφορούν έργα ή δράσεις περιφερειακού επιπέδου. Συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια ΔΕ τα μη χωροθετούμενα έργα και δράσεις ανέρχονται στο 54% του συνολικού π/υ, στο 56% της ΔΔ και στο 65% των πληρωμών.

Στον Πίνακα Α17 παρουσιάζονται στοιχεία από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 στο επίπεδο των έργων και δράσεων που χωροθετούνται στο επίπεδο των δήμων της Ηλείας με βάση τους θεματικούς στόχους και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) από τα οποία χρηματοδοτούνται. Οι πληροφορίες που παρέχονται αφορούν τους π/υ του κάθε ΕΠ, τη ΔΔ, τις συμβασιοποιημένες δράσεις και έργα και τις πληρωμές. Με δεδομένο ότι πολλά έργα και δράσεις υλοποιούνται σε μεγαλύτερες χωρικές ενότητες του ενός δήμου ή και της Ηλείας, ο Πίνακας Α17 καταγράφει μόνο μέρος αυτών. Αυτό σημαίνει ότι, σε θεματικούς στόχους όπως οι μεταφορές και

οι τηλεπικοινωνίες, τα περισσότερα έργα είναι περιφερειακής ή διαπεριφερειακής εμβέλειας και δεν περιλαμβάνονται. Είναι, όμως, χρήσιμο να επισημανθεί ότι κατά κανόνα οι μεγαλύτεροι δήμοι έχουν (πέρα από τους μεγαλύτερους προϋπολογισμούς) και πληρέστερη συμμετοχή σε όλους τους θεματικούς στόχους του ΕΣΠΑ, ενώ οι μικρότεροι υστερούν σε αυτό τον τομέα, ενδεχομένως και λόγω της διοικητικής στελέχωσης που διαθέτουν.

Στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, η Ηλεία θα έχει τη δυνατότητα να αντλήσει πόρους για τη χρηματοδότηση έργων και δράσεων από το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027, τα Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, το Ταμείο Ανάκαμψης, το Πράσινο Ταμείο, το Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης», το ΕΠΑ 2021-2025 και το ΠΑΑ 2021-2027. Το πιο σημαντικό και ταυτόχρονα προσιτό σε τοπικό επίπεδο χρηματοδοτικό πλαίσιο είναι το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, το οποίο έχει ως όραμα «τον μετασχηματισμό της ΔΕ σε μια δίκαιη, έξυπνη και αποτελεσματική ευρωπαϊκή Περιφέρεια, που θα αποτελεί υπεροπτικό κόμβο τεχνολογίας καινοτομίας, έρευνας και δημιουργικότητας, υπόδειγμα κοινωνικής συνοχής, τόπο ανάδειξης ολυμπισμού, εθελοντισμού και πολιτισμού». Η αναφορά στον ολυμπισμό δημιουργεί προϋποθέσεις για μια σημαντική παρουσία πολιτικών στον τομέα του πολιτισμού, του αθλητισμού και του τουρισμού που αφορούν ευθέως και κυρίως την Ηλεία και την Ολυμπία. Το ΠΕΠ ΔΕ διαθέτει έναν π/υ της τάξης των 628 εκατ. ευρώ, ο οποίος κατανέμεται σε πέντε στόχους πολιτικής της έξιπνης, πράσινης, διασυνδεδεμένης, κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπης (Πίνακας Α18). Οι στόχοι πολιτικής εξειδικεύονται σε ειδικούς στόχους, πολλοί από τους οποίους είναι συμβατοί ως μέσα πολιτικής με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες της Ηλείας και της Αρχαίας Ολυμπίας.

11. Ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας

Ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας αποτελεί πολύ ιδιαίτερη περίπτωση, καθώς φιλοξενεί παγκοσμίου φήμης αρχαιολογικά μνημεία και είναι το λίκνο των Ολυμπιακών Αγώνων και των παγκοσμίου σημασίας σύμβολων ειρηνικής συνύπαρξης που συνδέονται με τον πυρήνα του πολιτισμού και της ταυτότητας της χώρας. Το βάρος της κληρονομιάς του και η παγκόσμια εμβέλεια του μηνύματος το οποίο εκπέμπεται από εκεί αποτελούν στοιχεία της εθνικής μας ταυτότητας και μετατρέπουν τις ανάγκες και τις προτεραιότητες της περιοχής σε εθνικές προτεραιότητες. Σε αυτή την ενότητα εξετάζουμε συνοπτικά σε ποιον βαθμό το ιστορικό και πολιτιστικό απόθεμα της περιοχής έχει αξιοποιηθεί και έχει συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη του δήμου, κάνοντας συγκρίσεις με τους άλλους δήμους της ΠΕ Ηλείας.

Συγκριτική ανάλυση

Για την αξιολόγηση του επιπέδου ευημερίας και ανάπτυξης του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας και τη σχετική του θέση μεταξύ των επτά δήμων της Ηλείας επιλέγεται μια σειρά από διαθέσιμους δείκτες οι οποίοι απεικονίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά τους και ταξινομούνται σε τέσσερις κύριες διαστάσεις. Οι διαστάσεις αυτές, οι οποίες συνθέτουν το επίπεδο ευημερίας και ανάπτυξης των επιμέρους περιοχών, περιλαμβάνουν τα οικονομικά, τα δημογραφικά και τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των δήμων, καθώς και αυτά που απεικονίζουν την ποιότητα των ανθρώπινων πόρων. Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται, ο τρόπος μέτρησης και οι πηγές των στατιστικών στοιχείων παρουσιάζονται στον Πίνακα Α19. Στον Πίνακα Α20 και στα Σχήματα Α1-Α11 παρουσιάζονται και απεικονίζονται, για κάθε δήμο της Ηλείας, οι τιμές των επιμέρους δεικτών,²² ενώ στον Πίνακα Α21 και το Σχήμα Α12

²² Η οικονομική διάσταση περιλαμβάνει τους επιμέρους δείκτες του κατά κεφαλήν δηλωθέντος εισοδήματος (ευρώ ανά κάτοικο, έτος 2016 - δείκτης Α1), των αφίξεων των τουριστών (διανυκτερεύσεις τουριστών ανά κάτοικο, έτος 2019 - δείκτης Α2) και της μη αγροτικής παραγωγής (ποσοστό απασχόλησης του δευτερογενή και του τριτογενή τομέα παραγωγής στη συνολική απασχόληση, έτος 2011, δείκτης Α3).

Η δημογραφική διάσταση περιλαμβάνει τους επιμέρους δείκτες του πληθυσμού (κάτοικοι, έτος 2021 - δείκτης Β1), της πληθυσμιακής μεταβολής (ποσοστό, περίοδος 2011-2021 - δείκτης Β2) και της γήρανσης (λόγος του πληθυσμού ηλικίας 65+ προς τον πληθυσμό ηλικίας 19-, έτος 2011 - δείκτης Β3). Η διάσταση του ανθρώπινου κεφαλαίου περιλαμβάνει τους επιμέρους δείκτες της απασχόλησης των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ποσοστό συμμετοχής στη συνολική απασχόληση, έτος 2011 - δείκτης Γ1), της απασχόλησης (ποσοστό απασχολούμενων στο συνολικό πληθυσμό, έτος 2011 - δείκτης Γ2) και του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (λόγος του πληθυσμού ηλικίας 18-67 προς τον συνολικό πληθυσμό, έτος 2011 - δείκτης Γ3).

Τέλος, η γεωγραφική διάσταση περιλαμβάνει τους επιμέρους δείκτες της ορεινότητας (λόγος της ορεινής έκτασης προς τη συνολική έκταση, έτος 2021 - δείκτης Δ1) και της βαρύτητας (άθροισμα των λόγων του γινομένου του πληθυσμού με τον πληθυσμό κάθε επιμέρους Δήμου υπό μελέτη προς την οικεία απόσταση, έτος 2022 - δείκτης Δ2). Υψηλότερες τιμές του δείκτη υποδηλώνουν μια καλύτερη συνδεσιμότητα των Δήμων και μεγαλύτερο βαθμό πρόσβασης κατοίκων και επιχειρήσεων στη αγορά της Ηλείας. Για να γίνει πιο κατανοητή η διαφορά στην προσβασιμότητα μεταξύ των δήμων, ο δείκτης έχει κανονικοποιηθεί. Για κάθε δείκτη έχουν επισημανθεί με πράσινο χρώμα οι δήμοι με τις υψηλότερες τιμές και με κόκκινο οι δήμοι με τις χαμηλότερες επιδόσεις.

καταγράφονται οι κανονικοποιημένες τιμές των σύνθετων δεικτών.²³ Στα Σχήματα Α13-Α15 παρουσιάζονται η συμμετοχή και η εξειδίκευση του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας στις βασικές αγροτικές δραστηριότητες της Ηλείας, όπου φαίνεται η σχετικά μέτρια εξειδίκευση στην ελαιοπαραγωγή και την οينوπαραγωγή, η σχετικά μέτρια προς υψηλή εξειδίκευση στις ζωοτροφές και τα σιτηρά, και η υψηλή εξειδίκευση στη ζωική παραγωγή.

Με βάση τα στοιχεία του συνολικού δείκτη, διαπιστώνεται ότι ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλό επίπεδο ευημερίας και ανάπτυξης σε σχέση με τους άλλους δήμους της Ηλείας. Ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας καταλαμβάνει την 5η θέση με βάση την οικονομική διάσταση της ανάπτυξης, την 6η θέση με βάση τη δημογραφική διάσταση, την 6η θέση με βάση τη διάσταση του ανθρώπινου κεφαλαίου και την 7η θέση με βάση τη γεωγραφική διάσταση. Φαίνεται από την κατάταξη ότι τις υψηλότερες θέσεις καταλαμβάνουν δήμοι με μεγαλύτερα πληθυσμιακά μεγέθη και πιο διευρυμένη παραγωγική βάση (Πύργου, Ήλιδας), καλύτερη προσβασιμότητα (Πύργου) και υψηλότερη εξειδίκευση (Ανδραβίδας - Κυλλήνης).

Η κατάταξη δείχνει ότι για μια σειρά από λόγους και εσωτερικούς ή εξωτερικούς περιορισμούς που αντιμετωπίζει ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας δεν έχει αξιοποιήσει, παρά μόνο ελάχιστα, το υψηλό συμβολισμό και διεθνούς εμβέλειας πολιτισμικό κεφάλαιο που διαθέτει, καθώς το επίπεδο ανάπτυξης όπως εκτιμήθηκε από τους επιμέρους δείκτες, αλλά και τον συνολικό δείκτη, είναι κάτω του μέσου όρου της Ηλείας. Με δεδομένο ότι το επίπεδο ανάπτυξης της Ηλείας βρίσκεται σημαντικά κάτω του μέσου όρου της χώρας, γίνεται φανερό ότι ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας υστερεί σε όρους ανάπτυξης τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο και έχει μπροστά του μια σημαντική αναπτυξιακή πρόκληση.

23 Ο συνολικός σύνθετος δείκτης ευημερίας είναι το άθροισμα των επιμέρους σύνθετων δεικτών της οικονομικής διάστασης, της δημογραφικής διάστασης, της διάστασης του ανθρώπινου κεφαλαίου και της διάστασης της γεωγραφίας.

Η κατασκευή του σύνθετου δείκτη της οικονομικής διάστασης βασίζεται κατά 60% στον δείκτη Α1, κατά 20% στον δείκτη Α2 και κατά 20% στον δείκτη Α3. Η κατασκευή των σύνθετων δεικτών της δημογραφικής διάστασης και της διάστασης του ανθρώπινου κεφαλαίου δεν εσωκλείει κάποια βάρη στις τιμές των δεικτών. Η κατασκευή του σύνθετου δείκτη της γεωγραφικής διάστασης βασίζεται κατά 30% στον δείκτη Δ1 και κατά 70% στον δείκτη Δ2. Η κατασκευή του σύνθετου δείκτη ευημερίας προκύπτει ως η μέση τιμή των επιμέρους σύνθετων δεικτών. Επισημαίνεται ότι για την κατασκευή των σύνθετων δεικτών οι επιμέρους δείκτες κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση (οι υψηλότερες τιμές καταδεικνύουν υπεροχή και οι χαμηλότερες τιμές καταδεικνύουν υστέρηση). Ως εκ τούτου, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες κρίθηκε απαραίτητο, οι τιμές ορισμένων επιμέρους δεικτών αντιστράφηκαν. Η κανονικοποίηση των τιμών των δεικτών έγινε με βάση τον τύπο:

$$\text{Τιμή Δείκτη}_{ij} = \frac{x_{ij} - \min x_i}{\max x_{ij} - \min x_i}$$

12. Η αποτύπωση της τοπικής γνώσης και εμπειρίας

Η αρχή της εδαφικά προσδιορισμένης (place-based) αναπτυξιακής στρατηγικής επιβάλλει να ληφθούν υπόψη και να αξιοποιηθούν σε επαρκή βαθμό η τοπική γνώση και η εμπειρία, που συσχετίζονται με τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών, όπως γίνονται αντιληπτές από αυτούς που τις βιώνουν, και με τις προτάσεις τους για την αντιμετώπισή τους. Για την αποτύπωση των απόψεων των εκπροσώπων της Ηλείας και της Αρχαίας Ολυμπίας επιλέχθηκε η παρακάτω προσέγγιση και έγιναν τα εξής βήματα: (α) Διοργανώθηκε από τη διαΝΕΟσις Αναπτυξιακό Συνέδριο στην Αρχαία Ολυμπία στις 20 Ιουλίου 2022 με τη συμμετοχή σημαντικού αριθμού εκπροσώπων της κυβέρνησης (υπουργοί και γενικοί γραμματείς) και της αυτοδιοίκησης (περιφερειάρχης και δήμαρχοι), βουλευτών, επιστημόνων, εκπροσώπων φορέων και πολιτών, όπου κατατέθηκαν προφορικά ή γραπτώς προτάσεις οι οποίες καταγράφηκαν, μελετήθηκαν και κωδικοποιήθηκαν. Αντίστοιχα, καταγράφηκαν οι προτάσεις οι οποίες κατατέθηκαν κατά τη διάρκεια του Olympia Forum, το οποίο διοργανώθηκε στις 20-22 Οκτωβρίου στην Αθήνα και την Αρχαία Ολυμπία. (β) Εστάλη επιστολή πρόσκλησης από τη διαΝΕΟσις σε όλους τους φορείς και πολίτες οι οποίοι είχαν προσκληθεί να συμμετάσχουν στο συνέδριο για την κατάθεση των προτάσεών τους για την ανάπτυξη της Αρχαίας Ολυμπίας και της Ηλείας. Οι απαντήσεις και τα υπομνήματα των φορέων και πολιτών συγκεντρώθηκαν και ταξινομήθηκαν. (γ) Συγκεντρώθηκαν όλες οι διαθέσιμες μελέτες που έχουν εκπονηθεί και αφορούν την Αρχαία Ολυμπία και την Ηλεία, καθώς και όλα τα Στρατηγικά ή Προγραμματικά Κείμενα που σχετίζονται με τον αναπτυξιακό, περιβαλλοντικό και χωροταξικό σχεδιασμό. (δ) Οργανώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν 25 συνεντεύξεις με εκπροσώπους της αυτοδιοίκησης, βουλευτές, εκπροσώπους παραγωγικών ή άλλων φορέων, ειδικούς επιστήμονες και επιχειρηματίες με σκοπό τη συζήτηση και αξιολόγηση των αιτιών και των προβλημάτων που συμβάλλουν στην αναπτυξιακή υστέρηση της περιοχής, αλλά και των προτεινόμενων λύσεων.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Αξιολόγηση ισχυρών
και αδύνατων σημείων,
ευκαιριών και κινδύνων

2

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης καταδεικνύει ότι η Ηλεία χαρακτηρίζεται από χαμηλό επίπεδο ευημερίας και ανάπτυξης σε σχέση με τον μέσο όρο της χώρας, και το ίδιο ισχύει, σε εντονότερο βαθμό βέβαια, για τον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας. Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε, τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, τις υφιστάμενες μελέτες και την καταγραφή των απόψεων της τοπικής διοίκησης και κοινωνίας, η ενότητα αυτή αξιολογεί το προφίλ και τις προοπτικές της Ηλείας και της Αρχαίας Ολυμπίας με βάση τα ισχυρά σημεία και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, αλλά και τις αδυναμίες και ελλείψεις, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν. Η ορθή αποτύπωση πλεονεκτημάτων και αδυναμιών θα επιτρέψει να γίνουν κατανοητά με σφαιρικό και ολοκληρωμένο τρόπο οι παράγοντες που προσδιορίζουν το υφιστάμενο αναπτυξιακό αποτύπωμα και θα συμβάλει στη διαμόρφωση της κατάλληλης αναπτυξιακής στρατηγικής για την περιοχή. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται κωδικοποιημένα τα κυριότερα ευρήματα και κατόπιν αναλύονται διεξοδικότερα.

Πλαίσιο 1. Ανάλυση SWOT

Πλεονεκτήματα	Αδυναμίες
Ηλεία • Ευνοϊκή γεωμορφολογία και εύφορες πεδινές εκτάσεις • Ευρύ θαλάσσιο μέτωπο • Σημαντικό πολιτιστικό και αρχαιολογικό απόθεμα • Τοπία της φύσης και περιοχές έντονου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος • Δυνατότητες ανάπτυξης θερμλιστικού τουρισμού • Παραδοσιακοί ορεινοί οικισμοί • Σημαντικά λιμάνια • Πρόσβαση σε τέσσερα αεροδρόμια • Γεωγραφική εγγύτητα με τις πόλεις της Πάτρας και της Καλαμάτας • Επώνυμα αγροτικά προϊόντα • Ισχυροί δεσμοί των κατοίκων με τον τόπο τους και αίσθημα υπερηφάνειας για την πολιτιστική του κληρονομιά Αρχαία Ολυμπία • Λίκνο των Ολυμπιακών Αγώνων • Ισχυρό brand name	Ηλεία • Έλλειψη σημαντικών μεταφορικών υποδομών • Έλλειψη ενός σύγχρονου και επικαιροποιημένου χωροταξικού και πολεοδομικού πλαισίου • Ελλείψεις περιβαλλοντικών και αστικών υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος • Ελλείψεις αγροτικών υποδομών • Αδυναμίες στην παραγωγική συγκρότηση της οικονομίας • Μικρό μέγεθος επιχειρήσεων • Αδυναμίες στην εξειδίκευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού • Αδυναμία ανάδειξης, σύνδεσης και αξιοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής • Αργή απορροφητικότητα αναπτυξιακών πόρων του ΕΣΠΑ • Κατακερματισμένο σύστημα υγείας • Πληθυσμιακή συρρίκνωση • Ελλείμματα επάρκειας και ποιότητας σε τουριστικές υποδομές • Έλλειψη αξιοποίησης των περιοχών Natura • Έλλειψη υποδομών για εναλλακτικό τουρισμό • Περιορισμένη συνεργασία και δικτύωση μεταξύ των τομέων του τουρισμού και του πολιτισμού • Περιορισμένη διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων Αρχαία Ολυμπία • Περιορισμένη συνδεσιμότητα με εθνικούς οδικούς άξονες • Αδυναμία διαχείρισης με τις υφιστάμενες δυνατότητες του παγκοσμίου εμβέλειας brand name • Έλλειψη διαμορφωμένων και ελκυστικών εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων • Διαφοροποίηση ποιότητας και ελκυστικότητας τοπικού τουριστικού κεφαλαίου • Χαμηλή αισθητική οικιστικού πλέγματος Αρχαίας Ολυμπίας • Ελλείψεις σε αστικές και πολιτιστικές υποδομές • Ελλιπής στελέχωση του Δήμου με επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό • Αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο και την παραγωγή από τις πυρκαγιές
Ευκαιρίες	Απειλές
• Μεγάλο ύψος των αναπτυξιακών πόρων • Αναγνώριση σημασίας του πολιτισμού και του τουρισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη • Εξάπλωση των τεχνολογιών πληροφορικής • Προβλεπόμενες μεταφορικές υποδομές • Έναρξη του έργου κατασκευής δικτύου φυσικού αερίου • Ανάπτυξη και αξιοποίηση των καθιερωμένων Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας και Αρχαίας Ήλιδας • Τελετή της Αφής της Ολυμπιακής Φλόγας • Τουρισμός τρίτης ηλικίας και εναλλακτικού τουρισμού • Αξιοποίηση του υδατοδρομίου στην Κυλλήνη • Ευφορία του εδάφους • Αξιοποίηση νέων σύγχρονων καλλιιεργειών • Κλιματολογικά εφικτή επέκταση της τουριστικής περιόδου • Νέος Αναπτυξιακός Νόμος • Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο για το θαλάσσιο μέτωπο • Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια • Δημιουργία τοπικής αναπτυξιακής δομής • Ευρεία συμμετοχή στη διαβούλευση για το παρόν πρόγραμμα	Εξωγενείς • Ενεργειακή κρίση • Σεισμοί • Πυρκαγιές • Κλιματική αλλαγή (ιδιαίτερα για τη γεωργική παραγωγή) • Πανδημία Ενδογενείς • Αδυναμία αποτελεσματικής διακυβέρνησης • Ρύπανση των ακτών • Άναρχη δόμηση • Έλλειψη συνεργασίας μεταξύ φορέων

13. Συγκριτικά πλεονεκτήματα

Ηλεία

Η Ηλεία διαθέτει μεγάλο εύρος από ισχυρά σημεία και συγκριτικά πλεονεκτήματα. Αυτά συσχετίζονται κυρίως με: (α) την ευνοϊκή γεωμορφολογία και τις εύφορες πεδινές εκτάσεις που διαθέτει στο δυτικό τμήμα της, χαρακτηριστικό το οποίο ευνοεί την ανάπτυξη της γεωργίας, (β) το ευρύ θαλάσσιο μέτωπο το οποίο ευνοεί την ανάπτυξη του τουρισμού, (γ) το σημαντικό πολιτιστικό και αρχαιολογικό απόθεμα, το οποίο περιλαμβάνει πλήθος μνημείων της Κλασικής περιόδου (με σημαντικότερα αυτά του αρχαιολογικού τρίπολου: Αρχαία Ολυμπία – Αρχαία Ήλις – Επικούριος Απόλλων), αλλά και νεότερων χρόνων, με κυριότερο αυτό της Αρχαίας Ολυμπίας με τον ιδιαίτερο συμβολισμό τον οποίο διαθέτει, (δ) τα τοπία της φύσης και τις περιοχές έντονου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, όπως η Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου, το Δάσος Στροφυλιάς, η Λίμνη Καϊάφα, το Δρυοδάσος Φολόης, οι Καταρράκτες Νεμούτας κ.ά., (ε) τις δυνατότητες ανάπτυξης θερμαλιστικού τουρισμού υψηλής ποιότητας σε περιοχές όπως τα λουτρά Καϊάφα και Κυλλήνης, (στ) τους παραδοσιακούς ορεινούς οικισμούς, όπως η Ανδρίτσεινα και η Δίβρη, (ζ) τα δύο σημαντικά λιμάνια της περιοχής, τα οποία εντάσσονται στην ευρωπαϊκή λίστα λιμένων και λειτουργούν συμπληρωματικά ως πύλες κρουαζιέρας και επικοινωνίας με Ζάκυνθο - Κεφαλονιά, (η) την πρόσβαση σε τέσσερα αεροδρόμια (Αραξος, Καλαμάτα, Ανδραβίδα, Επιτάλιο), εκ των οποίων τα τρία πρώτα ενεργά και τα δύο πρώτα διεθνή, (θ) τη γεωγραφική εγγύτητα και τα οφέλη αλληλεπίδρασης με δύο μεγάλες πόλεις (Πάτρα, Καλαμάτα) και την ύπαρξη σημαντικών επώνυμων αγροτικών προϊόντων (φράουλα, σταφίδα, αυγοτάραχο Κοτυχίου, επιτραπέζια ελιά, λαχανικά για τουρσί, κ.ά.), και (ι) την ύπαρξη ισχυρών δεσμών των κατοίκων με τον τόπο τους και αισθήματος υπερηφάνειας για την πολιτιστική τους κληρονομιά.

Αρχαία Ολυμπία

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Αρχαίας Ολυμπίας σχετίζονται με το γεγονός ότι φιλοξενεί ένα παγκοσμίου φήμης αρχαιολογικό μνημείο, το οποίο αποτελεί το λίκνο των Ολυμπιακών Αγώνων και των παγκοσμίου εμβέλειας σύμβολων της εκκευρίας και της ειρηνικής συνύπαρξης. Η Αρχαία Ολυμπία έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει το brand name το οποίο διαθέτει, διαμορφώνοντας συνολική

στρατηγική έξυπνης και πράσινης τοπικής ανάπτυξης, η οποία θα δημιουργεί υπηρεσίες και προϊόντα ποιότητας, αξίες και φήμη σε τοπική, περιφερειακή και παγκόσμια κλίμακα.²⁴

²⁴ Προς αυτή την κατεύθυνση γίνονται ήδη προσπάθειες και δράσεις οι οποίες συμβάλλουν στην ελκυστικότητα της περιοχής και ταυτόχρονα δημιουργούν ευκαιρίες στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Στην Αρχαία Ολυμπία θα ιδρυθεί και θα λειτουργήσει το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Αθλητικών Στελεχών και ένα Διεθνές Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Επίσης, γίνονται προσπάθειες για την ίδρυση δομών Ανώτατης Εκπαίδευσης σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Πατρών και την απόκτηση του ξενοδοχείου ΑΠΟΛΛΩΝ, το οποίο θα μπορούσε να μετατραπεί σε πολυχώρο εκπαίδευσης και πολιτισμού.

14. Αδυναμίες και ελλείψεις

Ηλεία

Με βάση την ανάλυση, οι αδυναμίες και τα προβλήματα της Ηλείας, οι οποίες διαμορφώνουν το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης και ευημερίας, σχετίζονται με: (α) την έλλειψη σημαντικών μεταφορικών υποδομών οι οποίες να συνδέουν την περιοχή στον άξονα βορρά-νότου με την Αχαΐα και τη Μεσσηνία, και στον άξονα ανατολή - δύση με την Αρκαδία και μέσω αυτών των αξόνων με την Πελοπόννησο και το υπόλοιπο εθνικό δίκτυο, (β) την έλλειψη ενός σύγχρονου και επικαιροποιημένου χωροταξικού και πολεοδομικού πλαισίου το οποίο να προσδιορίζει με ρεαλισμό, αλλά και ασφάλεια για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης και δραστηριότητες στις περιοχές περιβαλλοντικής προστασίας, όπως οι περιοχές Natura, και τις διαβαθμίσεις στις ευρύτερες περιοχές επιρροής,²⁵ (γ) τις ελλείψεις περιβαλλοντικών και αστικών υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος από τα αστικά απόβλητα, αλλά κυρίως από τα απόβλητα της γεωργικής παραγωγής (φυτοφάρμακα και λιπάσματα), τα οποία ρυπαίνουν μέσω των ποταμών και χειμάρρων το θαλάσσιο περιβάλλον και απειλούν τη βιοποικιλότητα αλλά και το ανθρωπογενές περιβάλλον, (δ) τις ελλείψεις αγροτικών υποδομών,²⁶ (ε) τις αδυναμίες στην παραγωγική συγκρότηση της τοπικής οικονομίας με κύρια την έλλειψη της μεταποίησης από της τοπική παραγωγική βάση τις καλλιέργειες χαμηλής προστιθέμενης αξίας στον πρωτογενή τομέα και τη χαμηλή παραγωγικότητα του τουρισμού, (στ) το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων σε σχέση με τον

²⁵ Το ΥΠΕΝ ανακοίνωσε ότι η Ηλεία είναι η μία από τις πέντε περιοχές που επιλέχθηκαν για να εκπονηθεί Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο κατά μήκος του παραλιακού μετώπου, γεγονός που θα δώσει τη δυνατότητα αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης και σχεδιασμού χρήσεων γης που θα επιτρέπουν την ενσωμάτωση στοιχείων του τριτογενούς τομέα στην περιοχή από τον εθνικό δρόμο μέχρι τη θάλασσα (ανακοινώσεις κυβερνητικών στελεχών στο συνέδριο «ΗΛΕΙΑ 2030 – Η Αρχαία Ολυμπία στο Επίκεντρο», στις 21/7/22).

²⁶ Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης ανακοίνωσε την υλοποίηση μιας σειράς έργων αγροτικής υποδομής, όπως την «Υπογειοποίηση δικτύων φυσικής ροής Γαστούνης νομού Ηλείας» προϋπολογισμού 17,2 εκατ. ευρώ, τα δίκτυα ΤΟΕΒ Σαβαλίων, Μυρτουντιών και τον Β΄ ΤΟΕΒ Πύργου, συνολικού προϋπολογισμού 6,5 εκατ. ευρώ, τον προγραμματισμό της κατασκευής του έργου ΤΟΕΒ Νομού Ηλείας «Υπογειοποίηση δικτύου ροής» εντάσσοντάς το σε χρηματοδοτικό πρόγραμμα (ΣΔΙΤ) προϋπολογισμού 66,7 εκατ. ευρώ και την ένταξη 8 έργων στη δράση «Βελτίωση πρόσβασης σε γεωργική γη και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις» (ανακοινώσεις κυβερνητικών στελεχών στο συνέδριο «ΗΛΕΙΑ 2030 – Η Αρχαία Ολυμπία στο Επίκεντρο», στις 21/7/22).

εθνικό μέσο όρο και την έλλειψη επιχειρηματικών υποδομών, με συνέπεια την περιορισμένη εξωστρέφεια, και τη χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας, αλλά και περιορισμένη καινοτομία σε προϊόντα και μεθόδους παραγωγής ή καλλιέργειας, (ζ) τις αδυναμίες στην εξειδίκευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, ιδίως στους δυναμικούς κλάδους του τουρισμού και της γεωργίας ακριβείας, (η) την ανάγκη καλύτερης ανάδειξης, σύνδεσης και αξιοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής,²⁷ (θ) τη σχετικά αργή απορροφητικότητα των αναπτυξιακών πόρων του ΕΣΠΑ, (ι) το κατακερματισμένο σύστημα υγείας με ελλείψεις σε προσωπικό και υποδομές, το οποίο δεν προσφέρει τις υπηρεσίες που απαιτούνται για τη στήριξη του μόνιμου πληθυσμού και των τουριστικών ροών, (ια) την πληθυσμιακή συρρίκνωση, η οποία είναι συνεχής τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες, και τη δημογραφική γήρανση η οποία απειλεί κυρίως την αγροτική παραγωγή και τις ημιορεινές και ορεινές περιοχές, (ιβ) τα ελλείμματα επάρκειας και ποιότητας σε τουριστικές υποδομές (ξενοδοχεία, Αθλητικές εγκαταστάσεις κ.λπ.), (ιγ) την έλλειψη αξιοποίησης των περιοχών Natura με ειδικές μορφές περιβαλλοντικού τουρισμού, (ιδ) αλλά και την έλλειψη συνολικά υποδομών για εναλλακτικό τουρισμό (αθλητικό, συνεδριακό, εκθεσιακό, πολιτιστικό), (ιε) την περιορισμένη συνεργασία και δικτύωση μεταξύ των τομέων του τουρισμού και του πολιτισμού, και (ιστ) την περιορισμένη διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών προς όλους τους τουρίστες (με την επικράτηση του μαζικού ή διερχόμενου τουρισμού και τον προσανατολισμό προς το μοντέλο «ήλιος-θάλασσα»).

Αρχαία Ολυμπία

Οι μέχρι τώρα σημαντικές παρεμβάσεις στην Αρχαία Ολυμπία δεν έχουν καταφέρει ακόμη να μετατρέψουν την ύπαρξη ενός παγκοσμίου φήμης αρχαιολογικού και πολιτιστικού πόρου που συνδέεται με το ειδικό βάρος και τη διεθνή ακτινοβολία των Ολυμπιακών Αγώνων σε προστιθέμενη αξία για την περιοχή. Επίσης, δεν έχουν καταφέρει ακόμη να μετατρέψουν την υφιστάμενη επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών μνημείων σε σημαντική προστιθέμενη αξία για την περιοχή, καθώς μεγάλο μέρος των τουριστικών ροών είναι διερχόμενο. Οι αδυναμίες και τα προβλήματα της Αρχαίας Ολυμπίας συσχετίζονται με: (α) την περιορισμένη συνδεσιμότητα της περιοχής με τους εθνικούς οδικούς άξονες, αλλά και το οδικό δίκτυο της Πελοποννήσου, (β) την αδυναμία διαχείρισης με τις υφιστάμενες δυνατότητες του παγκοσμίου εμβέλειας brand name της περιοχής και την ενίσχυση της επισκεψιμότητας, (γ) την έλλειψη διαμορφωμένων και ελκυστικών εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων για την καλύτερη αξιοποίηση του

²⁷ Στην Ηλεία αυτή την περίοδο υλοποιούνται σημαντικά έργα στον τομέα του πολιτισμού της τάξεως περίπου 12 εκατ. ευρώ. Αυτά περιλαμβάνουν τις μελέτες ανάδειξης των ρωμαϊκών μνημείων, την ένταξη στο Ταμείο Ανάκαμψης των έργων «Εργαστήριο του Φειδία», «Παλαιοχριστιανική Βασιλική» και τις «Θέρμες του Λεωνιδαίου» (ανακοινώσεις κυβερνητικών στελεχών στο συνέδριο «ΗΛΕΙΑ 2030 – Η Αρχαία Ολυμπία στο Επίκεντρο», στις 21/7/22).

διερχόμενου τουρισμού και την προσέλκυση τουρισμού βραχυχρόνιας και μακροχρόνιας διαμονής, (δ) την έντονη διαφοροποίηση σε ποιότητα και ελκυστικότητα του τοπικού τουριστικού κεφαλαίου, το οποίο περιλαμβάνει τον ξενοδοχειακό εξοπλισμό και την εστίαση, (ε) τη χαμηλή αισθητική του οικιστικού πλέγματος της Αρχαίας Ολυμπίας σε σχέση με τις προσδοκίες των επισκεπτών αλλά και σε σχέση με τις απαιτήσεις που παράγει η γειτνίαση σε έναν κορυφαίο αρχαιολογικό χώρο διεθνούς εμβέλειας, (στ) τις ελλείψεις σε αστικές και πολιτιστικές υποδομές, (ζ) την ελλιπή στελέχωση του δήμου με επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό για την καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων αναπτυξιακών πόρων και την πιο αποτελεσματική υλοποίηση των αναπτυξιακών πολιτικών, (η) και τις αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο και την παραγωγή από τις πυρκαγιές.²⁸

²⁸ Βεβαίως, στην Αρχαία Ολυμπία αυτή την περίοδο προγραμματίζονται ή εκτελούνται σημαντικά έργα, όπως: αντιδιαβρωτικά έργα με χρηματοδότηση 4,5 εκατ. ευρώ, αντιπλημμυρικά έργα: 1,2 εκατ. ευρώ (με προγραμματική σύμβαση περιφέρειας – Υπουργείου Περιβάλλοντος) και έργα αποκατάστασης σε δίκτυα και υποδομές ύψους 1,2 εκατ. ευρώ (ανακοινώσεις κυβερνητικών στελεχών στο συνέδριο «ΗΛΕΙΑ 2030 – Η Αρχαία Ολυμπία στο Επίκεντρο», στις 21/7/22). Ταυτόχρονα, έχουν ολοκληρωθεί οι μελέτες του ψηφιακού μετασχηματισμού, το Σχέδιο της Βιώσιμης Αστικής Κοινότητας (ΣΒΑΚ) και το Σχέδιο Φόρτισης Ηλεκτρικών Οχημάτων (ΣΦΗΟ), ενώ ανακοινώθηκε στο Olympia Forum στις 21/10/22 η χρηματοδότηση της διαμόρφωσης της εισόδου της Αρχαίας Ολυμπίας.

15. Ευκαιρίες

Η περίοδος που διανύουμε χαρακτηρίζεται από σημαντικές ευκαιρίες οι οποίες, αν αξιοποιηθούν, θα συμβάλουν αποφασιστικά στη θεαματική βελτίωση του επιπέδου ανάπτυξης και ευημερίας της περιοχής. Οι ευκαιρίες αυτές περιλαμβάνουν το μεγάλο ύψος των αναπτυξιακών πόρων οι οποίοι είναι διαθέσιμοι στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, τις δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης, του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και οι οποίοι ξεπερνούν αθροιστικά τα 70 δισ. ευρώ για την τρέχουσα δεκαετία. Μια δεύτερη σημαντική ευκαιρία είναι ότι ο προσανατολισμός των αναπτυξιακών πολιτικών αναγνωρίζει πλέον τη σημασία του πολιτισμού και του τουρισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, αλλά και τη σημασία της προστασίας των περιβαλλοντικών πόρων, των τοπίων, αλλά και των μνημείων της φύσης και του αρμονικού συνδυασμού τους με τις άλλες τοπικές δραστηριότητες. Μια τρίτη ευκαιρία που προκύπτει για την τοπική οικονομία είναι η εξάπλωση των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεματικής και της τέταρτης βιομηχανικής (ψηφιακής) επανάστασης με εφαρμογές οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση της παραγωγικότητας κρίσιμων τοπικών κλάδων, όπως η γεωργία (π.χ. γεωργία ακριβείας), ο τουρισμός (π.χ. προβολή) και οι δημόσιες υπηρεσίες προς τους πολίτες. Μια τέταρτη σημαντική ευκαιρία είναι η νέα προσέγγιση της αναπτυξιακής πολιτικής (place-based approach), η οποία κατανοεί τον ρόλο της τοπικής γνώσης και εμπειρίας και δίνει μια επιπλέον ευκαιρία στις τοπικές κοινωνίες να συμμετέχουν στον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Σημαντική ευκαιρία αποτελούν ασφαλώς και οι προβλεπόμενες μεταφορικές υποδομές,^{29, 30} οι οποίες βασίζονται στο σχεδιασμό εθνικού επιπέδου (διευρωπαϊκά δίκτυα), αλλά και περιφερειακού επιπέδου (Περιφερειακό Χωροταξικό ΔΕ) και τις προτεινόμενες σε αυτό βελτιώσεις και

29 Με βάση τον προγραμματισμό του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, ο οδικός άξονας Πάτρα - Πύργος, ο οποίος βρίσκεται στο στάδιο της κατασκευής, θα είναι έτοιμος στο τέλος του 2025. Επίσης, βρίσκεται σε διαδικασία μελέτης και επικαιροποίησης ο οδικός άξονας Πύργος - Καλό Νερό - Τσακώνα, ο οποίος θα επιτρέψει τη σύνδεση της Ολυμπίας Οδού με τον αυτοκινητόδρομο Αθήνα - Τρίπολη - Καλαμάτα και συνεπώς του δυτικού με τον κεντρικό οδικό άξονα της Πελοποννήσου. Σε φάση μελέτης βρίσκεται και το οδικό έργο Ολυμπία - Βυτίνα, αλλά και το έργο προστασίας της Λιμνοθάλασσας Κοτυχίου.

30 Με βάση τις ανακοινώσεις του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών έχει εγκριθεί το έργο αναβάθμισης και επαναλειτουργίας της σιδηροδρομικής γραμμής Πάτρα - Πύργος μήκους 77 χλμ., το οποίο αναμένεται να ενταχθεί στο ΕΣΠΑ 2021-27 με π/υ περίπου 50 εκατ. ευρώ και χρόνο υλοποίησης περί τα 2 έτη. Η γραμμή Πάτρα - Πύργος θα συνδεθεί με τη γραμμή Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία και θα επιτρέψει την άνετη πρόσβαση στην περιοχή από όλη την Ελλάδα.

επεκτάσεις στους πρωτεύοντες και δευτερεύοντες ενδοπεριφερειακούς άξονες. Όταν ολοκληρωθούν αυτές οι υποδομές, θα συμβάλουν στην καλύτερη συνδεσιμότητα των τοπικών επιχειρήσεων, και κυρίως στην ενίσχυση της επισκεψιμότητας των μνημείων της φύσης και του πολιτισμού, καθώς και στην αύξηση του τουρισμού, υπό την προϋπόθεση ότι το τουριστικό (αλλά όχι μόνο) προϊόν της περιοχής θα είναι ελκυστικό και επαρκώς ανταγωνιστικό, ιδιαίτερα σε σχέση με άλλες περιοχές που διαθέτουν παρόμοια χαρακτηριστικά (κάποιες από αυτές σε σχετική εγγύτητα).

Επιπλέον ευκαιρίες για την περιοχή αποτελούν η έναρξη του έργου κατασκευής δικτύου φυσικού αερίου, που θα φτάνει αρχικά στον Πύργο και μεσοπρόθεσμα θα καλύψει και τις άλλες περιοχές, η περαιτέρω ανάπτυξη και αξιοποίηση των καθιερωμένων Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας και Αρχαίας Ήλιδας, το μοναδικό παγκόσμιο γεγονός της τελετής της Αφής της Ολυμπιακής Φλόγας, η ελκυστικότητα της περιοχής για την ανάπτυξη τουρισμού τρίτης ηλικίας και εναλλακτικού τουρισμού (αθλητικού, συνεδριακού, εκθεσιακού), η αξιοποίηση του υδατοδρομίου στην Κυλλήνη για προσέλκυση τουριστών από τα νησιά του Ιονίου αλλά και άλλους σημαντικούς τουριστικούς προορισμούς (Αττική, Αργολίδα, Κυκλάδες), η ευφορία του εδάφους και η δυνατότητα αξιοποίησης νέων σύγχρονων καλλιέργειών (ελαιούχοι και ενεργειακοί σπόροι, βιομηχανική κάνναβη), η κλιματολογικά εφικτή επέκταση της τουριστικής περιόδου, η οποία όμως απαιτεί τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος για να συνδυαστεί με την προσέλκυση τουριστών υψηλότερου εισοδήματος, και ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος, ο οποίος προβλέπει για την Ηλεία επιδοτήσεις μέχρι 70%.

Σημαντικές ευκαιρίες θεωρούνται επίσης η δυνατότητα, με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, εκπόνησης Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου για το θαλάσσιο μέτωπο της Ηλείας (έχει ενταχθεί για χρηματοδότηση στο ΤΑΑ), το οποίο θα προσδιορίσει με σαφήνεια τις χρήσεις γης σε περιοχές που γειτνιάζουν με ζώνες Natura, η ολοκλήρωση σε σύντομο διάστημα των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων για τον Τουρισμό, τις ΑΠΕ και τη Βιομηχανία, καθώς και η πρόβλεψη χρηματοδότησης έργων αστικών αναπλάσεων από το Ταμείο Ανάκαμψης και το Πράσινο Ταμείο.

Επιπροσθέτως, μια ξεχωριστή ευκαιρία είναι η δυνατότητα που παρέχει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για τη δημιουργία τοπικής αναπτυξιακής δομής που να διαθέτει κλίμακα, επιστημονική στελέχωση και αποτελεσματικότητα και η οποία θα αναλάβει την υλοποίηση αυτού του σχεδίου ανάπτυξης και τη διαχείριση και αξιοποίηση του παγκόσμιου brand name της περιοχής με ευφυή και σύγχρονο τρόπο, συνδέοντας τη φήμη του ονόματος με τοπικές παραγωγικές αλυσίδες αξίας υψηλής ποιότητας και την παγκόσμια κοινότητα.

Πρέπει να τονιστεί, τέλος, ότι η ευρεία συμμετοχή στη διαβούλευση, η αποδοχή και η συναίνεση για την υλοποίηση του παρόντος αναπτυξιακού

σχεδίου της διαΝΕΟσις, διευκολύνει τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και συμβάλει στην καλύτερη και έγκαιρη αξιοποίηση των πολλών ευκαιριών που παρουσιάζονται στην περιοχή.

16. Απειλές

Οι περισσότερες απειλές για την περιοχή της Ηλείας και της Αρχαίας Ολυμπίας είναι εξωγενείς, όπως η ενεργειακή κρίση ή ένας νέος κύκλος πανδημίας, και αφορούν το σύνολο της χώρας. Απειλές σε τοπικό επίπεδο μπορούν να προκύψουν από την αδυναμία αποτελεσματικής διακυβέρνησης ανάμεσα στα επίπεδα διοίκησης και στην αδυναμία αποτελεσματικής συνεργασίας και κοινού βηματισμού σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Σε αυτές πρέπει να προστεθούν και πιθανές αντιδράσεις ομάδων συμφερόντων σε πτυχές της μελλοντικής αναπτυξιακής πολιτικής της περιοχής. Επίσης σημαντικές είναι οι απειλές από φυσικές καταστροφές, όπως πυρκαγιές και σεισμοί ενώ ένας παράγοντας που δύναται να επηρεάσει αρνητικά την περιοχή και ειδικότερα τον πρωτογενή τομέα είναι η κλιματική αλλαγή. Τέλος, απειλές σε τοπικό επίπεδο αποτελούν η συνεχής ρύπανση των ακτών αλλά και του υδροφόρου ορίζοντα και η άναρχη δόμηση.

Βιβλιογραφία

Asheim, B. T. (2019) "Smart specialisation, innovation policy and regional innovation systems: what about new path development in less innovative regions?". *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 32(1), 8-25.

Barbero, J., & Rodríguez-Crespo, E. (2022) «Technological, institutional, and geographical peripheries: regional development and risk of poverty in the European regions», *The Annals of Regional Science*, 1-22.

Energy Register (2022). Σταθμοί παραγωγής ενέργειας, Διαθέσιμο στο: <https://www.energyregister.gr/stathmoi-ape>

EU (2013) *Regulation No 1315/2013, EU guidelines for the development of the trans-European transport network*, EU.

Eurostat (2022) Database. Διαθέσιμο: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Eurostat (2022α) Gross weight of goods transported to/from main ports by direction and type of traffic (national and international) - quarterly data, διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Eurostat (2022β) Passengers embarked and disembarked in all ports by direction - annual data. Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Ezcurra, R., & Rodríguez-Pose, A. (2013) "Does economic globalization affect regional inequality? A cross-country analysis." *World Development*, 52, 92-103.

Foray, D. (2018) "Smart specialisation strategies and industrial modernisation in European regions – theory and practice." *Cambridge Journal of Economics*, 42(6), 1505-1520.

Gaub, F. (2019) *Global Trends to 2030: Challenges and Choices for Europe*, The European Strategy and Policy Analysis System (ESPAS). Διαθέσιμο: https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/ESPAS_Report.pdf

Iammarino, S., Rodriguez-Pose, A., & Storper, M. (2019) "Regional inequality in Europe: evidence, theory and policy implications." *Journal of Economic Geography*, 19(2), 273-298.

ICAP (2021) Αξιολόγηση και ιεράρχηση των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας, Έκθεση, Αθήνα.

INSETE (2022) Περιφέρειες - Στατιστικά Στοιχεία Δυτικής Ελλάδας. Διαθέσιμο στο: https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/22-08_Western_Greece.xlsx

Njangang, H., Beleck, A., Tadadjeu, S., & Kamguia, B. (2022) "Do ICTs drive wealth inequality? Evidence from a dynamic panel analysis." *Telecommunications Policy*, 46(2), 102246.

Richmond, K., & Triplett, R. E. (2018) "ICT and income inequality: a cross-national perspective." *International Review of Applied Economics*, 32(2), 195-214.

Rodríguez-Pose, A., & Ketterer, T. (2020) "Institutional change and the development of lagging regions in Europe." *Regional Studies*, 54(7), 974-986.

TripAdvisor (2022) Περιοχή Ηλείας – Αξιοθέατα. Διαθέσιμο στο: https://www.tripadvisor.com.gr/Attractions-g3226015-Activities-Elis_Region_West_Greece.html

ΑΝΑΠΤΥΞΗ.gov.gr (2022) (στοιχεία απορρόφησης ΕΣΠΑ. Πίνακας ανά ΟΤΑ 12/9/2022. Συγκεντρωτικός πίνακας για Χώρα, Περιφέρεια και Ηλεία, 7/10/2022, www.anaptyxi.gov.gr).

Αυγερινοπούλου, Δ.Θ., Μπούγας, Ι. (2021) Πρόταση Ίδρυσης «Ομπρέλας» Διεθνών Πανεπιστημιακών Προγραμμάτων σε Ολυμπία - Δελφούς - Σπάρτη, European Institute of Law, Science and Technology.

Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (2007) Μελέτη αποκατάστασης & ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, των δασών και της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, Διαθέσιμο στο: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiQqbTF_rf8AhXqS_EDHft7Dy8QFnoECBwQAQ&url=http%3A%2F%2Fwww.pyroplikta.aua.gr%2Fdownloads%2F%25CE%25A0%25CE%2595%25CE%25A1%25CE%2599%25CE%259B%25CE%2597%25CE%25A8%25CE%2597.pdf&usg=AOvVaw1lf-Q1_8kcB8TbO6L3_IL1

Δέρκας, Ν., Σκούρας, Δ. και Ψαλτόπουλος, Δ. (2021) *Οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις του θεσμικού, οργανωτικού και λειτουργικού πλαισίου των συλλογικών δικτύων άρδευσης στην Ελλάδα*, διαΝΕΟσις. Διαθέσιμο στο: https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2022/09/toev_15_09.22.pdf

Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας (2021) «Αρχαία Ολυμπία: Το αύριο», Ειδικό Πρόγραμμα Ανασυγκρότησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης. Αρχαία Ολυμπία.

Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας (2022α) Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας.

Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Κυλλήνης (2022) Το Λιμάνι της Κυλλήνης, Διαθέσιμο στο: <https://www.killiniport.gr/>

διαΝΕΟσις (2017) *Προστατευόμενες Περιοχές Natura 2000: Ένα Ολοκληρωμένο Σχέδιο για την Προστασία και τη Βιώσιμη Ανάπτυξή τους*, Νοέμβριος 2017, Αθήνα.

ΔΥΠΕΔΕ (2022) Διοίκηση Υγειονομικής Περίθαλψης όης Υγειονομικής Περιφέρειας (Πελοποννήσου, Ιονίων Νησιών, Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας). Διαθέσιμο στο: <https://www.dypede.gr/%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1-%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82/>

ΕΕΤΤ (2022) Χάρτες, Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων. Διαθέσιμο: <https://mapsrv1.terra.gr/eettutilities/mapnew.aspx>

ΕΛΙΜΕ (2022), Ελληνική Κρουαζιέρα. Διαθέσιμο στο: <https://www.elime.gr/krouaziera>

ΕΛΣΤΑΤ (2022) Μουσεία και Αρχαιολογικοί Χώροι (Επισκέψεις-εισπράξεις). Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI21/->

ΕΛΣΤΑΤ (2022) Στατιστικές πηγές. Διαθέσιμο: <http://www.statistics.gr>

ΕΡΓΟΣΕ (2022) Σιδηροδρομικό δίκτυο Πάτρα – Πύργος – Καλαμάτα. Διαθέσιμο στο: https://www.ergose.gr/project/patra_pyrgos_kalamata/.

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας (2022) Αρχαιολογικά Μουσεία της Ηλείας. Διαθέσιμο στο: <https://ilia-olympia.org/%ce%b1%cf%81%cf%87%ce%b1%ce%b9%ce%bf%ce%bb%ce%bf%ce%b3%ce%b9%ce%ba%ce%ac-%ce%bc%ce%bf%cf%85%cf%83%ce%b5%ce%af%ce%b1-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%b7%ce%bb%ce%b5%ce%af%ce%b1%cf%82-2/>

Λιάγκουρας Χ. (2021) *Το πολιτιστικό απόθεμα της Επαρχίας Ολυμπίας από τους ιστορικούς έως τους νεότερους χρόνους και η διαχείρισή του ως μοχλός*

ανάπτυξης της περιοχής, Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Μπαλαούρας, Μ. (2022) *Πρόταση Ολιστικής αναβάθμισης της αρχαίας Ολυμπίας - Ακτινώσεις και πέραν της Ηλείας*, Μελέτη, ΕΝΑ-Ινστιτούτο Εναλλακτικών Μελετών.

Μπάρκας (2014) *Δημογραφία και υπηρεσίες υγείας στον νομό Ηλείας*, Πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Καλαμάτας.

ΟΑΕΔ (2022) *Στοιχεία ανεργίας εγγεγραμμένων στο μητρώο*, ΟΑΕΔ, Αθήνα.

OPENSTREETMAP (2022). Διαθέσιμο στο: <https://www.openstreetmap.org>.

ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΣ ΑΟ (2022) *Η Αρχαία Ολυμπία Στο Επίκεντρο*, Υποβολή προτάσεων για την ανασυγκρότηση της ΠΕ Ηλείας.

ΟΣΕ (2022) *Σιδηροδρομικό δίκτυο*, Γενικός Χάρτης. Διαθέσιμο στο: <https://ose.gr/%CF%83%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%81%CE%BF%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%B4%CE%AF%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%BF/%CF%87%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B7%CF%82%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%8D%CE%BF%CF%85/>

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2015) *Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας*, Πάτρα Φεβρουάριος 2015.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2015β) *Καταγραφή αναγκών και διαμόρφωση στρατηγικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020*, Νοέμβριος 2015.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2016) *Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για άλλες χωρικές Στρατηγικές στην ευρύτερη περιοχή του Άξονα Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας*, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2014-2020, Πάτρα Σεπτέμβριος 2016.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2016α) *Τροποποίηση Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας*, Νοέμβριος 2016.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2020) *Περιφερειακό Σχέδιο για την προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΠΚΑ) Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας*, Enviropplan S.A. 2020.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021α) Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, προγραμματικής περιόδου 2021-2025, ΦΕΚ Β' 5926/16.12.2021, Απόφαση αριθμ. 133633, Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Αθήνα, Δεκέμβριος 2021.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021β) Περιφερειακό Σχέδιο δράσης για την Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Re.De.Plan S.A., Τελική Έκθεση, Μάρτιος 2021.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022) Εγκεκριμένο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτική Ελλάδα Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027, (2021EL16FFPR010), Έκδοση 1.2. Πάτρα, Σεπτέμβριος 2022.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (χωρίς ημερομηνία) Μάρκετινγκ Τουριστικού Προϊόντος & Ανταγωνιστικής Ταυτότητας Δυτικής Ελλάδας. Διαθέσιμο στο: http://pde-tourism-plan.gr/wp-content/uploads/2017/02/PDE_Proxedio.pdf

Πετράκος Γ. (2022) *Εξαγωγικό Εμπόριο και Πράσινη Ανάπτυξη*, Ινστιτούτο Εργασίας, Αθήνα.

Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Ι. (2016) *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

ΡΑΕ (2022) Γεωπληροφοριακός χάρτης, Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας. Διαθέσιμο στο: <https://geo.rae.gr/>

Τράπεζα Ελλάδος (2022) *Στατιστικά Στοιχεία*. Διαθέσιμο στο: <https://www.bankofgreece.gr/>

Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (2022) *Αερολιμένες*. Διαθέσιμο στο: <http://www.ypa.gr/our-airports>

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (2008) Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, ΦΕΚ 128 Α 03.07.2008.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (2020) ΦΕΚ Δ' 845/24-12-2020, Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/118376/1419.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (2022) *Ενιαίος κατάλογος περιοχών Natura 2000*, τελευταία πρόσβαση 5/10/2022. Διαθέσιμο στο: <https://ypen.gov.gr/perivallon/viopoikilotita/diktyo-natura-2000/>.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (2020) Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, ΦΕΚ Δ' 845/24.12.2020, Απόφαση Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/118376/1419, Αθήνα, Δεκέμβριος 2020.

ΦΩΤΑΚΤΙΣ (2022) Πρόταση για το πρόγραμμα Ανασυγκρότηση της Ηλείας με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Παράρτημα πινάκων και χαρτών Α΄ Μέρους

Πίνακας Α1. Πληθυσμός και ανθρώπινο δυναμικό ΠΕ Ηλείας

Δείκτης	Χωρικός δείκτης		Συγκρίσεις		Μεταβολή του δείκτη (2011-πιο πρόσφατο έτος)	
	Μέγεθος	Ιεράρχηση	ΜΟ χώρας = 100	ΕΕ = 100	Ετήσια μεταβολή (%)	Ιεράρχηση
Πληθυσμός, 2021	149.350	13			-0,6	29
Συμμετοχή (%) πληθυσμού στη χώρα, 2021	1,4	13			-0,3	29
Πληθυσμιακή πυκνότητα (κάτ./χλμ.2), 2021	57	17	72	52	-0,6	29
(%) Πληθυσμός >70, 2011	17,2	24	98	132	2,9α	25
(%) Πληθυσμός σε αστικές περιοχές, 2011	45,3	38	59		0,1	39
Συμμετοχή (%) απασχόλησης στη χώρα, 2019	1,5	11			0,6	22
(%) Απασχόληση/πληθυσμό, 2019	46,5	17	103	96	1,4	27
(%) Ανεργία, 2021	7,1	42	48	88	-5,3	37
(%) Απασχόληση με τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2011	11,2	51	50			
Αριθμός μεταναστών/1.000 κάτ. (τελευταίο έτος, εγκατάσταση λόγω εργασίας), 2011	3,4	7	162			

Σημείωση: α = περίοδος 2001-2011.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α2. Επίπεδο ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας ΠΕ Ηλείας

Δείκτης	Χωρικός δείκτης		Συγκρίσεις		Μεταβολή του δείκτη (2011-πιο πρόσφατο έτος)	
	Μέγεθος	Ιεράρχηση	ΜΟ χώρας = 100	ΕΕ = 100	Ετήσια μεταβολή (%)	Ιεράρχηση
ΑΕΠ, 2019 (σταθερές 2015 τιμές, εκατ. €)	1.771	21			-0,4	21
ΑΕΠ/κεφαλή, 2019 (€)	11.857	42	67	36	0,5	22
Συμμετοχή (%) ΑΕΠ στη χώρα, 2019	0,97	21			0,4	21
Παραγωγικότητα (ΑΠΑ/απασχόληση, χιλ. €, 2019	22,1	47	65	37	-4,6	40

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022), Eurostat (2022) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α3. Δείκτες ευημερίας ΠΕ Ηλείας

Δείκτης	Χωρικός δείκτης		Συγκρίσεις		Μεταβολή του δείκτη (2011-πιο πρόσφατο έτος)	
	Μέγεθος	Ιεράρχηση	Μ.Ο. χώρας = 100		Ετήσια μεταβολή (%)	Ιεράρχηση
Ποσό καταθέσεων/κάτ. (€/κάτ.), 2021	8.360	48	49		-0,1	40
Θανατηφόρα τροχαία ατυχήματα/10.000 κάτ., 2020	1,3	1	253		-2,6	10
Αριθμός επιβατικών αυτοκινήτων/100 κάτ., 2020	12,8	49	24		-1,3	48
Αριθμός φορτηγών/100 κάτ., 2020	15,4	35	117		1,3	24
Αριθμός λεωφορείων/1000 κάτ., 2020	1,5	47	58		0,9	21
Μαθητές λυκείου/διδακτική μονάδα, 2019	107,3	39	62		-1,4	26
Διδάσκοντες λυκείου/100 μαθητές λυκείου, 2019	11,8	10	115		-0,2	32
Αριθμός γιατρών/1000 κάτ., 2020	2,6	49	41		-1,4	49
Αριθμός φαρμακείων/1000 κάτ., 2020	0,9	23	93		1,7	15

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022), Τράπεζα Ελλάδος (2022) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α4. Τομεακή διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος, ΠΕ Ηλείας, 2019

Δείκτης	Χωρικός δείκτης		Συγκρίσεις		Μεταβολή του δείκτη (2011-πιο πρόσφατο έτος)	
	Μέγεθος	Ιεράρχηση	Μ.Ο. χώρας = 100	ΕΕ=100	Ετήσια μεταβολή (%)	Ιεράρχηση
(%) Συμμετοχή του Πρωτογενούς στο ΑΕΠ	23,5	1	538		4,6	9
(%) Συμμετοχή του Δευτερογενούς στο ΑΕΠ	12,2	32	79		-1,6	30
(%) Συμμετοχή του Τριτογενούς στο ΑΕΠ	64,3	40	80		-1,0	47
(%) Συμμετοχή του Πρωτογενούς στην απασχόληση (Ε)	28,3	7	287	714	-1,8	37
(%) Συμμετοχή του Δευτερογενούς στην απασχόληση (Ε)	14,7	36	76	45	-0,8	21
(%) Συμμετοχή του Τριτογενούς στην απασχόληση (Ε)	56,9	38	81	89	1,2	10
Παραγωγικότητα Πρωτογενούς (ΑΠΑ/Ε, 000 €)	17,6	13	187		6,5	9
Παραγωγικότητα Δευτερογενούς (ΑΠΑ/Ε, 000 €)	17,5	41	71		-1,8	32
Παραγωγικότητα Τριτογενούς (ΑΠΑ/Ε, 000 €)	23,9	50	67		-3,2	44
Σχετική Παραγωγικότητα Πρωτογενούς (%ΑΕΠ)/(%Ε)	0,8	6	155		6,4	3
Σχετική Παραγωγικότητα Δευτερογενούς (%ΑΕΠ)/(%Ε)	0,8	24	105		-0,8	35
Σχετική Παραγωγικότητα Τριτογενούς (%ΑΕΠ)/(%Ε)	1,1	33	99		-2,2	48

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022), Eurostat (2022) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α5. Κλαδική διάρθρωση και παραγωγικότητα της οικονομίας (μονοψήφιοι Κωδικοί NACE 2), ΠΕ Ηλείας, 2019

ΚΩΔΙΚΟΣ	Κλάδοι της οικονομίας	Κύκλος εργασιών (000 ευρώ)	Αριθμός εργαζομένων	Παραγωγικότητα (000. ευρώ/εργαζόμενο)
Α	ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	239.933	15.338	15,6
Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	160.209	1.956	81,9
Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	6.099	123	49,6
Ε	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	635	23	27,6
ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	34.721	977	35,5
Ζ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	828.176	6.619	125,1
Η	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	37.892	880	43,1
Θ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	76.962	4.540	17,0
Ι	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	4.832	114	42,4
Κ	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	3.121	182	17,2
Λ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	765	32	23,9
Μ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	34.510	1.293	26,7
Ν	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	7.300	256	28,5
Ξ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ - ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	6.526	1.350	4,8
Ο	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	6.156	3.653	1,7
Π	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	14.344	1.683	8,5
Ρ	ΤΕΧΝΕΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	6.487	314	20,7
Σ	ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	6.297	678	9,3
ΣΥΝΟΛΟ		1.475.046	40.133	36,8

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022).

Πίνακας Α6. Κλαδική εξειδίκευση του παραγωγικού συστήματος (μονοψήφιοι Κωδικοί NACE-2), ΠΕ Ηλείας, 2019

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΛΑΔΟΣ	LQ απασχόλησης	LQ κύκλου εργασιών
A	ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	3.7	6.4
B	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ		
Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	0.6	0.6
Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	0.4	0.1
Ε	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	0.2	0.1
ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	0.8	0.7
Ζ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΩΝ	0.9	1.4
Η	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	0.5	0.5
Θ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	0.8	1.2
Ι	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	0.1	0.1
Κ	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0.2	0.0
Λ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	0.2	0.1
Μ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0.6	0.7
Ν	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0.2	0.2
Ξ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ - ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	0.4	3.2
Ο	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.2	1.1
Π	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	0.7	0.7
Ρ	ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	0.4	0.2
Σ	ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	0.7	1.0

Σημείωση: α = LQ (Location Quotient) είναι ο συντελεστής χωρικής συμμετοχής όπου εκτιμά

την κλαδική εξειδίκευση των περιοχών και υπολογίζεται ως εξής: $LQ_{i,r} = \frac{A_{i,r}/A_r}{A_{i,R}/A_R} LQ_{i,r} = \frac{A_{i,r}/A_r}{A_{i,R}/A_R}$,
όπου Α η Αξία, i ο κλάδος, r η περιοχή και R η χώρα.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022), Eurostat (2022) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α7. Διάρθρωση, παραγωγικότητα και κλίμακα παραγωγής (διψήφιοι κλάδοι NACE-2), ΠΕ Ηλείας, 2019

Κωδικός NACE-2	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλιάδες ευρώ)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	ΜΕΣΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	26.599	1.475.046	40.133	100	100	100	1,51
01	Φυτική και ζωική παραγωγή και συναφείς δραστηριότητες	17.062	238.294	15.190	64,38	16,17	38,01	0,89
02	Δασοκομία και υλοτομία	5	30	5	0,02	0	0,01	1
03	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	65	1.610	143	0,25	0,11	0,36	2,2
10	Βιομηχανία τροφίμων	342	125.133	1.163	1,29	8,49	2,91	3,4
11	Ποτοποιία	22	2.242	45	0,08	0,15	0,11	2,05
13	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	17	2.635	65	0,06	0,18	0,16	3,82
14	Κατασκευή ειδών ένδυσης	9	109	8	0,03	0,01	0,02	0,89
16	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα	25	1.980	34	0,09	0,13	0,09	1,36
18	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	14	1.313	49	0,05	0,09	0,12	3,5
20	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	4	263	7	0,02	0,02	0,02	1,75
22	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό και πλαστικές ύλες	6	1.103	10	0,02	0,07	0,03	1,67
23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	40	8.715	149	0,15	0,59	0,37	3,73
24	Παραγωγή βασικών μετάλλων	5	406	10	0,02	0,03	0,03	2
25	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων	107	7.213	153	0,4	0,49	0,38	1,43
28	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	23	1.513	38	0,09	0,1	0,1	1,65
29	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	6	181	8	0,02	0,01	0,02	1,33
31	Κατασκευή επίπλων	30	4.530	114	0,11	0,31	0,29	3,8
32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	23	1.294	41	0,09	0,09	0,1	1,78
33	Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	48	1.436	52	0,18	0,1	0,13	1,08
35	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	67	6.099	123	0,25	0,41	0,31	1,84
37	Επεξεργασία λυμάτων	9	192	8	0,03	0,01	0,02	0,89
38	Συλλογή, επεξεργασία και διάθεση αποβλήτων· ανάκτηση υλικών	10	270	9	0,04	0,02	0,02	0,9
41	Κατασκευές κτηρίων	150	6.208	184	0,57	0,42	0,46	1,23
42	Έργα πολιτικού μηχανικού	57	6.890	110	0,22	0,47	0,28	1,93
43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	580	21.623	683	2,19	1,47	1,71	1,18
45	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	370	20.396	573	1,4	1,38	1,43	1,55
46	Χονδρικό εμπόριο	595	430.952	1.921	2,25	29,24	4,81	3,23
47	Λιανικό εμπόριο	2.181	376.827	4.125	8,23	25,57	10,32	1,89
49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	558	33.716	746	2,11	2,29	1,87	1,34
50	Πλωτές μεταφορές	5	56	3	0,02	0	0,01	0,6
52	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	28	2.166	54	0,11	0,15	0,14	1,93
53	Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	16	1.954	77	0,06	0,13	0,19	4,81
55	Καταλύματα	164	30.055	787	0,62	2,04	1,97	4,8
56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	1.290	46.907	3.753	4,87	3,18	9,39	2,91
58	Εκδοτικές δραστηριότητες	9	790	24	0,03	0,05	0,06	2,67
60	Δραστηριότητες ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών	13	377	17	0,05	0,03	0,04	1,31
61	Τηλεπικοινωνίες	12	1.503	18	0,05	0,1	0,05	1,5
62	Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	19	1.253	28	0,07	0,09	0,07	1,47
64	Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών	8	35	4	0,03	0	0,01	0,5
65	Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία	17	648	31	0,06	0,04	0,08	1,82
66	Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	109	2.438	147	0,41	0,17	0,37	1,35
68	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	26	765	32	0,1	0,05	0,08	1,23
69	Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	434	8.978	580	1,64	0,61	1,45	1,34

70	Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων· δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	63	5.146	113	0,24	0,35	0,28	1,79
71	Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών - τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	358	13.243	456	1,35	0,9	1,14	1,27
72	Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη	27	4.196	39	0,1	0,28	0,1	1,44
73	Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	14	540	23	0,05	0,04	0,06	1,64
74	Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	39	896	53	0,15	0,06	0,13	1,36
75	Κτηνιατρικές δραστηριότητες	19	1.511	29	0,07	0,1	0,07	1,53
77	Δραστηριότητες ενοίκιασης και εκμίσθωσης	36	604	36	0,14	0,04	0,09	1
79	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων	32	3.579	98	0,12	0,24	0,25	3,06
80	Δραστηριότητες παροχής προσασίας και έρευνας	6	480	28	0,02	0,03	0,07	4,67
81	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτήρια και εξωτερικού χώρους	18	831	62	0,07	0,06	0,16	3,44
82	Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	22	1.807	32	0,08	0,12	0,08	1,45
84	Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	19	6.526	1.350	0,07	0,44	3,38	71,05
85	Εκπαίδευση	244	6.156	3.653	0,92	0,42	9,14	14,97
86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	395	11.726	1.295	1,49	0,8	3,24	3,28
87	Δραστηριότητες βοήθειας κατ' οίκον	7	272	139	0,03	0,02	0,35	19,86
88	Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	23	2.346	249	0,09	0,16	0,62	10,83
90	Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	25	707	36	0,09	0,05	0,09	1,44
91	Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	15	597	39	0,06	0,04	0,1	2,6
92	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	53	3.616	119	0,2	0,25	0,3	2,25
93	Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	82	1.567	120	0,31	0,11	0,3	1,46
94	Δραστηριότητες οργάνωσης	96	254	174	0,36	0,02	0,44	1,81
95	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	62	1.389	84	0,23	0,09	0,21	1,35
96	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	266	4.654	420		0,32	1,05	1,58

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022).

Πίνακας Α8. Εξωστρέφεια και εξαγωγική εξειδίκευση, ΠΕ Ηλείας, 2019

Δείκτης	Χωρικός δείκτης		Συγκρίσεις		Μεταβολή του δείκτη (2011-πιο πρόσφατο έτος)	
	Μέγεθος	Ιεράρχηση	ΜΟ χώρας = 100	ΕΕ = 100	Ετήσια μεταβολή (%)	Ιεράρχηση
Εξαγωγές αγαθών % του ΑΕΠ	7,3	25	43		3,4	35
Εξαγωγές αγαθών/κάτ. (€/κάτ.), 2021	1.218	29	32		6,7	32
RCA ^β σε αγροτικά αγαθά	5,5	3				
RCA σε αγαθά εντάσεως πόρων	0,001	47				
RCA σε αγαθά εντάσεως εργασίας	0,12	29				
RCA σε αγαθά χαμηλής τεχνολογικής εντάσεως	0	47				
RCA σε αγαθά μεσαίας τεχνολογικής εντάσεως	0,01	44				
RCA σε αγαθά υψηλής τεχνολογικής εντάσεως	0,04	34				

Σημείωση: β = RCA (Revealed Comparative Advantage) είναι δείκτης συγκριτικού πλεονεκτήματος και υπολογίζει το σχετικό μέγεθος των εξαγωγών μιας περιοχής σε έναν τομέα ως εξής:

$$RCA_{i,r} = \frac{X_{i,r}/X_r}{X_{i,R}/X_R} \quad RCA_{i,r} = \frac{X_{i,r}/X_r}{X_{i,R}/X_R}, \text{ όπου } X \text{ οι εξαγωγές, } i \text{ ο τομέας, } r \text{ η περιοχή και } R \text{ η χώρα.}$$

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022), Eurostat (2022) και ίδια επεξεργασία.

**Πίνακας Α9. Εξειδίκευση της γεωργικής παραγωγής σε καλλιέργειες,
ΠΕ Ηλείας, 2020**

Καλλιέργεια	ΠΕ Ηλείας		Ελλάδα		Δείκτης Εξειδίκευσης*
	Έκταση (Εκτάρια)	Συμμετοχή (%)	Έκταση (Εκτάρια)	Συμμετοχή (%)	
Ελαιώνες	40.096	37,62	733.457	16,7	2,25
Κτηνοτροφικά φυτά για ζωοτροφές	17.908	16,8	510.469	11,6	1,45
Βοσκότοποι	10.033	9,41	1.409.316	32,1	0,29
Λοιπά σιτηρά	9.089	8,53	367.010	8,4	1,02
Αγρανάπωση	8.735	8,19	260.107	5,9	1,38
Αραβόσιτος	4.299	4,03	84.860	1,9	2,09
Εσπεριδοειδή	2.765	2,59	35.775	0,8	3,19
Κηπευτικά υπό κάλυψη	2.696	2,53	9.994	0,2	11,12
Κηπευτικά	2.675	2,51	37.126	0,8	2,97
Αμπελώνες για παραγωγή σταφίδας	2.128	2	18.643	0,4	4,71
Γεώμηλα	1.632	1,53	11.740	0,3	5,73
Αμπελώνες για παραγωγή οίνου	1.175	1,1	38.441	0,9	1,26
Ντομάτα βιομηχανική	968	0,91	4.914	0,1	8,13
Βαμβάκι	764	0,72	276.714	6,3	0,11
Λοιπές καλλιέργειες	491	0,46	2.814	0,1	7,19
Λοιπές δενδρώδεις καλλιέργειες	326	0,31	33.765	0,8	0,4
Ακρόδρυα (καρποί με κέλυφος)	269	0,25	40.344	0,9	0,28
Μη επιλέξιμες εκτάσεις από κυρωμένους δασικούς	138	0,13	2.272	0,1	2,51
Πορτοκάλια προς χυμοποίηση	86	0,08	2.891	0,1	1,23
Φυτόρια	45	0,04	919	0	2,01
Μηλοειδή	44	0,04	13.690	0,3	0,13
Πυρηνόκαρπα	42	0,04	44.854	1	0,04
Όσπρια βρώσιμα	31	0,03	28.116	0,6	0,04
Σκληρός σίτος	22	0,02	163.349	3,7	0,01
Αρωματικά φυτά	20	0,02	11.280	0,3	0,07
Εκτάσεις με ΑΠΕ	18	0,02	1.260	0	0,59
Σπαράγγια	18	0,02	1.664	0	0,44
Γη που δεν εντάσσεται σε καλλιεργητική δραστηριότητα	15	0,01	19.018	0,4	0,03
Αμπελώνες για επιτραπέζια χρήση	14	0,01	12.330	0,3	0,05
Αραβόσιτος ενσίρωσης	12	0,01	2.296	0,1	0,21
Δασικά δέντρα	8	0,01	13.869	0,3	0,02
Ανθοκομικές καλλιέργειες	7	0,01	1.031	0	0,28
Βιομηχανική κάνναβη	6	0,01	139	0	1,73
Ελαιούχοι Σπόροι	6	0,01	11.159	0,3	0,02
Μη επιλέξιμες εκτάσεις	2	0	10.895	0,2	0,01
Ροδακινές μεταποίησης	2	0	19.266	0,4	0
Σποροπαραγωγή	1	0	10.119	0,2	0

Σημείωση: * Ο Δείκτης Εξειδίκευσης (LQ) υπολογίζεται ως ο λόγος της συμμετοχής μιας καλλιέργειας στο σύνολο εκτάσεων της ΠΕ Ηλείας προς την αντίστοιχη συμμετοχή της καλλιέργειας στο εθνικό επίπεδο. Με πράσινο χρώμα έχουν επισημανθεί οι καλλιέργειες στις οποίες η ο LQ λαμβάνει τιμές >1 και με κόκκινο οι καλλιέργειες για τις οποίες ισχύει LQ<1.

Πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ (2020) και ιδία επεξεργασία.

Πίνακας Α10. Χαρακτηριστικά ζωικής παραγωγής ΠΕ Ηλείας, 2020

Είδος ζωικού κεφαλαίου	Αριθμός ζώων	Συμμετοχή (%)	Αριθμός ζώων ανά κάτοικο
Αιγοπρόβατα	361.345	91,07	2,39
Βοοειδή	7.052	1,78	0,05
Κυψέλες	25.797	6,5	0,17
Σύνολο	396.772	100	2,62

Πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ (2020) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α11. Το πολιτιστικό και φυσικό απόθεμα της ΠΕ Ηλείας

Βόρεια Ηλεία (βόρεια του Αλφειού ποταμού)
• Αρχαία Ολυμπία (Αρχαιολογικός Χώρος και Μουσεία) • Αρχαία Ήλιδα (Αρχαιολογικός Χώρος και Μουσείο) • Αρχαιολογικό Μουσείο Πύργου, διαχρονικό για το πολιτιστικό απόθεμα της Ηλείας • Κάστρο Χλεμούτσι - Κυλλήνη • Δρυοδάσος Φολόης • Δίβρη (Λαμπεία - ΙΜ Χρυσοπηγής) • ΙΜ Ασκητή (ενδοχώρα Ολυμπίας, περιοχή Ώλενας, πλησίον του χωριού Γούμερο) • Άγιος Ανδρέας Κατακόλου, καταβυθισμένο αρχαίο λιμάνι και κάστρο Βυζαντινών και Υστεροβυζαντινών χρόνων • Σκαφιδιά (παραθαλάσσια περιοχή, μείζον λουτρικό συγκρότημα Ρωμαϊκών χρόνων και ΙΜ Σκαφιδιάς) • ΙΜ Αγ. Νικολάου Φραγκαπηδήματος (12 κλμ. από Πύργο) • ΙΜ Παναγίας της Κρεμαστής (πλησίον σχετικά του Πύργου) • ΙΝ Παναγίας Καθολικής (Γαστούνη) • Ρωμαϊκά λουτρά και σύγχρονες εγκαταστάσεις λουτρών στην Κυλλήνη • ΙΝ Αγίας Σοφίας - Ανδραβίδα • Αρχαιολογικός χώρος περιοχής Γλαρέντζας (περιοχή Κυλλήνης) • Λιμνοθάλασσα Κοτυκίου
Νότια Ηλεία (νότια του Αλφειού ποταμού)
• Αρχαίος Ναός της Αθηνάς (Σκιλλουντία Κρεστένων) • Κόκκινη Εκκλησιά (σε επίπεδο θεμελίωσης) • Αρχαία Ακρόπολη στο Κάτω Σαμικό • Λιμνοθάλασσα και ιαματικά λουτρά Καϊάφα • Αρχαία Ακρόπολη της Πλατιάνας • Αρχαία Ακρόπολη της Αλίφειρας • ΙΜ Σεπετού • ΙΜ Παναγίας της Ίσοβας • Αρχαιολογικός χώρος Κακοβάτου (κλειστός για το κοινό) • ΙΝ Παμμεγίστων Ταξιαρχών (Ταξιάρχες Ζαχάρως) • Παραδοσιακός λιθόκτιστος οικισμός Ταξιαρχών Ζαχάρως (ο μοναδικός χαρακτηρισμένος ως παραδοσιακός στην Ηλεία) • Αρχαίος ναός της Αθηνάς στο Πρασιδάκι Ζαχάρως • Αρχαία Ακρόπολη του Λέπρεου • Νέα Φιγαλεία (ΙΝ Κοίμησης της Θεοτόκου) • Αρχαία Φιγαλεία (αρχαιολογικός χώρος, Αρχαίος Ναός Αθηνάς και Διός Σωτήρος, ΙΝ Κοίμησης της Θεοτόκου, Μνημειακή κρήνη, ερείπια αρχαίου τείχους της πόλης) • Αρχαία Ακρόπολη της Θεισάας • Κάστρο της Μίνθης (πολύ δύσκολη η πρόσβαση) • Καταρράκτες της Νέδας • Ανδρίτσαινα

Πηγή: Λιάγκουρας (2021).

Πίνακας Α12. Επισκεψιμότητα και τουριστική δραστηριότητα, 2021

Δείκτης	Χωρικός δείκτης		Συγκρίσεις ΜΟ χώρας = 100	Μεταβολή του δείκτη (2011-πιο πρόσφατο έτος)	
	Μέγεθος	Ιεράρχηση		Ετήσια μεταβολή (%)	Ιεράρχηση
Επισκέπτες μουσείων/100 κατ.	29,2	7	149	-3,1	36
Εισπράξεις μουσείων/100 κατ. (€)	137,5	7	138	-6,3	45
Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων/100 κατ.	114,1	8	224	9,1	28
Εισπράξεις αρχαιολογικών χώρων/100 κατ. (€)	792,3	7	186	-8,3	50
Αφίξεις τουριστών σε ξενοδοχειακά καταλύματα/100 κατ.	87,2	27	62	-7,6	44
Διανυκτερεύσεις τουριστών σε ξενοδοχειακά καταλύματα/κατ.	3,2	23	58	5,3	29
Κλίνες ξενοδοχειακών μονάδων/100 κατ.	4,7	25	69	-0,9	32
Πληρότητα ξενοδοχειακών μονάδων	31,5		73	-1	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α13. Περιοχές Natura ΠΕ Ηλείας

	Περιοχή	Εκτάρια
GR2330002	Οροπέδιο Φολόης	9.741,96
GR2330003	Εκβολές (Δέλτα) Πηνειού	903,81
GR2330004	Ολυμπία	314,83
GR2330005	Θίνες και Παραλιακό Δάσος Ζαχάρως, Λίμνη Καϊάφα, Στροφυλιά, Κακόβατος	3.274,18
GR2330006	Λιμνοθάλασσα Κοτύχι, Βρίνια	1314,63
GR2330007	Παράκτια θαλάσσια ζώνη από ακρωτήριο Κυλλήνης έως Τούμπι - Καλόγρια	13.166,35
GR2330008	Θαλάσσια Περιοχή Κόλπου Κυπαρισσίας: Ακρωτήριο Κατάκολο - Κυπαρισσία	11.042,19
GR2330009	Λιμνοθάλασσα Κοτύχι - Αλυκή Λεχαινών	2.337,83

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (2022).

Πίνακας Α14. Υποδομές

Δείκτης	Χωρικός δείκτης		Συγκρίσεις ΜΟ χώρας = 100 (εθνική συμμετοχή)	Μεταβολή του δείκτη (2011-πιο πρόσφατο έτος)	
	Μέγεθος	Ιεράρχηση		Ετήσια μεταβολή (%)	Ιεράρχηση
Δίκτυο αυτοκινητοδρόμων ανά κλμ. ² (κλμ./100 κλμ. ²)	0	37	0		
Πρωτεύον δίκτυο ανά κλμ. ² (κλμ./100 κλμ. ²)	5,2	25	91		
Δευτερεύον δίκτυο ανά κλμ. ² (κλμ./100 κλμ. ²)	35,4	8	186		
Τριτεύον δίκτυο ανά κλμ. ² (κλμ./100 κλμ. ²)	39,1	13	120		
Οδικό δίκτυο ανά κλμ. ² (κλμ./100 κλμ. ²)	19,5	16			
Εμπορικά αεροδρόμια του πανευρωπαϊκού μεταφορικού δικτύου ^α	0				
Αεροδρόμια σε ακτίνα περίπου 100 κλμ.	Κατάσταση		Αφίξεις επιβατών		
Ανδραβίδα (53,8 κλμ./47 λεπτά)	Σε αναστολή λειτουργίας		-		
Άραξος (84,5 κλμ./71 λεπτά)	Πτήσεις τσάρτερ		89.054		
Ζάκυνθος (103 κλμ./103 λεπτά)	Διεθνών συγκοινωνιών		851.245		
Καλαμάτα (107 κλμ./90 λεπτά)	Διεθνών συγκοινωνιών		137.250		
Εμπορικά λιμάνια του πανευρωπαϊκού μεταφορικού δικτύου	2(0/2) ^β		8 ^γ		

Σημείωση: α = Το πανευρωπαϊκό μεταφορικό δίκτυο (το οποίο αποτελεί μέρος του υφιστάμενου μεταφορικού δικτύου) διακρίνεται από δύο επίπεδα δικτύων. Το κεντρικό (core) και το ολοκληρωμένο (comprehensive). Το κεντρικό δίκτυο αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της ανάπτυξης ενός βιώσιμου μεταφορικού δικτύου. Το ολοκληρωμένο είναι ένα ευρύ δίκτυο το οποίο διασφαλίζει την προσβασιμότητα και τη συνδεσιμότητα όλων των περιοχών της ΕΕ περιλαμβάνοντας τις απομακρυσμένες και απομονωμένες περιοχές (όπως επιδιώκεται από την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική του κανονισμού Νο 1255/2011) και την επέκταση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μεταξύ αυτών.

β = ο αριθμός στην παρένθεση είναι ο αριθμός των λιμανιών με σημαντικό ρόλο σε ευρωπαϊκό επίπεδο (έντονη γραφή: κεντρικό δίκτυο, πλάγια γραφή: ολοκληρωμένο δίκτυο).

γ = εθνική συμμετοχή.

Πηγή: EU (2013), OPENSTREETMAP (2022) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α15. Οδικό δίκτυο ανά δήμο και κατηγορία (κλμ./100 κλμ.²)

	Δίκτυο αυτοκινητοδρόμων	Πρωτεύον οδικό δίκτυο	Δευτερεύον οδικό δίκτυο	Τριτεύον οδικό δίκτυο
Δήμος Ανδραβίδας - Κυλλήνης	0	0	37,6	34
Δήμος Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	0	2,5	35,7	47,2
Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας	0	13	29,8	25,9
Δήμος Ζαχάρως	0	8	31,9	45,1
Δήμος Ήλιδας	0	0	34,2	43,3
Δήμος Πηνειού	0	0	39,8	47,8
Δήμος Πύργου	0	7,4	41,7	41
ΠΕ Ηλείας	0	5,2	35,4	39,1
Ελλάδα	4,2	5,8	19	32,6

Πηγή: OPENSTREETMAP (2022) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α16. Υλοποίηση προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2014-2020 στην ΠΕ Ηλείας

	Νομός Ηλείας			Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας			Σύνολο χώρας		
	Π/Υ ΔΔ	Συμβάσεις	Πληρωμές	Π/Υ ΔΔ	Συμβάσεις	Πληρωμές	Π/Υ ΔΔ	Συμβάσεις	Πληρωμές
Έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία	1.890.466	1.346.134	391.451	68.274.341	57.375.369	26.912.122	951.017.925	709.343.153	322.150.492
Τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών (ΤΠΕ)	1.309.511	1.283.777	127.031	169.112.001	105.605.116	4.969.207	1.691.469.718	1.045.326.266	456.615.106
Ανταγωνιστικότητα μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)	39.438.828	39.438.828	14.858.472	572.061.633	559.731.667	354.497.979	7.687.386.033	7.655.529.690	5.234.161.582
Οικονομία χαμηλών ρύπων	7.518.213	1.851.755	156.022	178.773.572	123.557.989	61.813.760	5.444.204.970	3.808.101.281	2.245.548.434
Κλιματική αλλαγή - Πρόληψη	5.268.058	5.171.158	5.146.962	34.229.861	13.992.441	11.569.845	866.907.319	505.613.873	249.404.559
Προστασία περιβάλλοντος	111.123.145	61.102.672	45.902.937	573.463.446	281.924.456	167.391.397	6.195.140.846	3.301.364.437	1.713.743.179
Βιώσιμες μεταφορές	240.609.428	216.149.443	30.256.237	1.081.172.255	718.383.397	240.572.253	5.148.753.513	3.540.941.373	1.806.308.824
Απασχόληση	10.305.669	9.382.730	3.086.624	375.346.298	304.904.629	173.635.066	3.943.313.501	3.176.379.049	1.993.946.847
Κοινωνική ένταξη	6.405.882	5.798.865	3.553.574	223.690.983	209.552.592	148.342.947	3.173.860.025	2.856.194.240	2.083.721.752
Εκπαίδευση και διά βίου μάθηση	11.958.000	3.968.000	3.256.351	486.969.426	446.290.198	226.670.123	4.559.596.421	3.973.214.862	2.110.692.682
Μεταρρύθμιση δημόσιας διοίκησης*	0	0	0	49.390.654	30.849.332	18.654.911	416.644.057	263.880.821	149.243.430
React EU (Covid-19)*	0	0	0	126.731.058	121.805.028	94.621.246	2.087.205.865	2.041.749.821	1.671.255.716
Τεχνική βοήθεια	150.040	75.640	75.640	81.043.653	76.019.023	53.098.724	852.003.432	769.779.308	533.886.207
Γενικό σύνολο	435.977.240	345.569.002	106.811.301	4.020.259.181	3.049.991.237	1.582.749.580	43.017.503.625	33.647.418.174	20.570.678.810
Ποσοστό επί της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	10,84	11,33	6,75						
Ποσοστό επί της χώρας	1,01	1,03	0,52						
Απορρόφηση πόρων (πληρωμές/ ΔΔ, πληρωμές/ Συμβάσεις)	24,5	30,91		39,37	51,89		47,82	61,14	

* Δεν υπάρχει αναλυτικότερη κατανομή σε επίπεδο Νομού Ηλείας.

Πηγή: ΑΝΑΠΤΥΞΗ.gov.gr (2022) και ίδια επεξεργασία.

**Πίνακας Α17. Πορεία υλοποίησης προγραμμάτων περιόδου 2014-2020 στους
δήμους της ΠΕ Ηλείας (στοιχεία 12/9/2022)**

Προϋπολογισμοί έργων											
Θεματικό πεδίο	Πρόγραμμα	Ανδραβίδας	Ανδρίτσαινας	Αρχαίας Ολυμπίας	Ζαχάρως	Ήλιδας	Πηνειού	Πύργου	Σύνολο ΟΤΑ	Νομός Ηλείας	Χωρίς κωροθέτηση
Ανταγωνιστικότητα ΜΜΕ	Αλιεία και Θάλασσα	412.379	-	-	23.082	21.946	10.800	115.729	583.936	583.936	-
	ΕΠΑΝΕΚ	2.403.961	660.386	1.514.042	741.769	6.115.750	1.131.048	5.474.478	18.041.434	18.041.434	-
	ΠΕΠ	7.117.856	1.562.536	3.637.733	1.728.986	12.035.918	4.964.146	13.071.068	44.118.243	44.118.243	-
Σύνολο ΜΜΕ		9.934.196	2.222.922	5.151.775	2.493.837	18.173.614	6.105.994	18.661.275	62.743.613	62.743.613	-
Απασχόληση	Αλιεία και Θάλασσα	475.188	140.000	-	120.000	825.322	-	1.296.629	2.857.139	2.857.139	-
	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ	292.888	59.692	221.096	115.612	638.316	173.612	1.356.960	2.858.176	2.858.176	-
	ΕΠΑΝΕΚ	234.990	248.723	77.024	99.921	614.798	211.098	1.371.500	2.858.054	2.858.054	-
	ΠΕΠ	287.263	111.611	66.120	-	1.017.580	253.874	2.334.726	4.071.174	4.071.174	-
Σύνολο απασχόληση		1.290.329	560.026	364.240	335.533	3.096.016	638.584	6.359.815	12.644.543	12.644.543	-
Βιώσιμες μεταφορές	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	14.900.365	14.900.365	38.086.601	23.186.236
Έρευνα - Τεχνολογία - Καινοτομία	ΠΕΠ	-	-	-	-	726.666	-	349.999	1.076.665	1.076.665	-
Εκπαίδευση και διά βίου μάθηση	ΠΕΠ	3.968.000	-	-	-	-	-	-	3.968.000	11.958.000	7.990.000
Κοινωνική ένταξη	ΠΕΠ	811.539	545.318	450.269	299.555	2.154.867	-	2.144.328	6.405.876	6.405.876	-
Οικονομία χαμηλών ρύπων	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	649.500	-	-	-	2.800.000	-	677.353	4.126.853	4.126.853	-
	ΠΕΠ	239.375	-	-	269.300	1.205.924	-	1.493.000	3.207.599	3.569.394	361.795
Σύνολο οικονομία χαμηλών ρύπων		888.875	-	-	269.300	4.005.924	-	2.170.353	7.334.452	7.696.247	361.795
Προστασία περιβάλλοντος	Αλιεία και Θάλασσα	8.300	-	2.700	-	-	-	5.400	16.400	996.478	980.078
	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	343.399	754.750	-	-	3.844.751	370.570	-	5.313.470	65.653.303	60.339.833
	ΕΠΑΝΕΚ	-	-	-	2.977.711	-	110.845	-	3.088.556	3.088.556	-
	ΠΕΠ	11.346.851	1.977.957	567.079	1.325.000	10.757.565	5.014.089	1.978.668	32.967.209	56.675.194	23.707.985
Σύνολο περιβάλλον		11.698.550	2.732.707	569.779	4.302.711	14.602.316	5.495.504	1.984.068	41.385.635	126.413.531	85.027.896
Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών	ΕΠΑΝΕΚ	100.000	-	-	-	171.211	27.900	643.106	942.217	942.217	-
	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	-	766.676	766.676
Σύνολο ΤΠΕ		100.000	-	-	-	171.211	27.900	643.106	942.217	1.708.893	766.676
Τεχνική βοήθεια	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	-	150.040	150.040
Γενικό σύνολο		28.691.489	6.060.973	6.536.063	7.700.936	42.930.614	12.267.982	47.213.309	151.401.366	268.884.009	117.482.643

Δημόσια δαπάνη											
Θεματικό πεδίο	Πρόγραμμα	Ανδραβίδας	Ανδρίτσαινας	Αρχαίας Ολυμπίας	Ζαχάρως	Ήλιδας	Πηνειού	Πύργου	Σύνολο ΟΤΑ	Νομός Ηλείας	Χωρίς κωροθέτηση
Ανταγωνιστικότητα ΜΜΕ	Αλιεία και Θάλασσα	397.281	-	-	23.082	21.946	10.800	115.729	568.838	568.838	-
	ΕΠΑΝΕΚ	1.213.834	315.193	728.010	370.884	3.126.639	554.549	2.746.229	9.055.338	9.055.338	-
	ΠΕΠ	4.542.551	1.112.783	2.928.731	1.111.329	7.506.346	3.458.678	9.293.548	29.953.966	29.953.966	-
Σύνολο ΜΜΕ		6.153.666	1.427.976	3.656.741	1.505.295	10.654.931	4.024.027	12.155.506	39.578.142	39.578.142	-
Απασχόληση	Αλιεία και Θάλασσα	275.108	140.000	-	120.000	472.264	-	718.313	1.725.685	1.725.685	-
	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ	212.200	44.350	161.430	82.084	412.164	141.791	955.785	2.009.804	2.009.804	-
	ΕΠΑΝΕΚ	234.990	248.723	77.024	99.921	614.798	211.098	1.371.500	2.858.054	2.858.054	-
	ΠΕΠ	210.239	82.371	53.022	-	773.137	194.124	1.770.455	3.083.348	3.083.348	-
Σύνολο απασχόληση		932.537	515.444	291.476	302.005	2.272.363	547.013	4.816.053	9.676.891	9.676.891	-
Βιώσιμες μεταφορές	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	14.900.365	14.900.365	38.086.601	23.186.236
Έρευνα - Τεχνολογία - Καινοτομία	ΠΕΠ	-	-	-	-	585.000	-	304.499	889.499	889.499	-
Εκπαίδευση και διά βίου μάθηση	ΠΕΠ	3.968.000	-	-	-	-	-	-	3.968.000	11.958.000	7.990.000
Κοινωνική ένταξη	ΠΕΠ	811.539	545.318	450.269	299.555	2.154.867	-	2.144.328	6.405.876	6.405.876	-
Οικονομία χαμηλών ρύπων	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	649.500	-	-	-	2.800.000	-	677.353	4.126.853	4.126.853	-
	ΠΕΠ	155.593	-	-	175.045	1.205.924	-	1.493.000	3.029.562	3.391.357	361.795
Σύνολο οικονομία χαμηλών ρύπων		805.093	-	-	175.045	4.005.924	-	2.170.353	7.156.415	7.518.210	361.795
Προστασία περιβάλλοντος	Αλιεία και Θάλασσα	6.640	-	2.160	-	-	-	4.320	13.120	993.198	980.078
	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	343.399	754.750	-	-	3.844.751	370.570	-	5.313.470	49.761.997	44.448.527
	ΕΠΑΝΕΚ	-	-	-	2.977.711	-	110.845	-	3.088.556	3.088.556	-
	ΠΕΠ	11.346.851	1.977.957	567.079	1.325.000	10.757.565	5.014.089	1.978.668	32.967.209	56.675.194	23.707.985
Σύνολο περιβάλλον		11.696.890	2.732.707	569.239	4.302.711	14.602.316	5.495.504	1.982.988	41.382.355	110.518.945	69.136.590
Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών	ΕΠΑΝΕΚ	50.000	-	-	-	85.605	13.950	321.549	471.104	471.104	-
	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	-	766.676	766.676
Σύνολο ΤΠΕ		50.000	-	-	-	85.605	13.950	321.549	471.104	1.237.780	766.676
Τεχνική βοήθεια	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	-	150.040	150.040
Γενικό σύνολο		24.417.725	5.221.445	4.967.725	6.584.611	34.361.006	10.080.494	38.795.641	124.428.647	226.019.984	101.591.337

Θεματικό πεδίο	Πρόγραμμα	Ανδραβίδας	Ανδρίτσαινας	Αρχαίας Ολυμπίας	Συμβάσεις				Σύνολο ΟΤΑ	Νομός Ηλείας	Χωρίς κωροθέτηση
					Ζακάρως	Ήλιδας	Πννείου	Πύργου			
Ανταγωνιστικότητα ΜΜΕ	Αλιεία και Θάλασσα	397.281	-	-	23.082	21.946	10.800	115.729	568.838	568.838	-
	ΕΠΑΝΕΚ	1.213.834	315.193	728.010	370.884	3.126.639	554.549	2.746.229	9.055.338	9.055.338	-
	ΠΕΠ	4.542.551	1.112.783	2.928.731	1.111.329	7.506.346	3.458.678	9.293.548	29.953.966	29.953.966	-
Σύνολο ΜΜΕ		6.153.666	1.427.976	3.656.741	1.505.295	10.654.931	4.024.027	12.155.506	39.578.142	39.578.142	-
Απασχόληση	Αλιεία και Θάλασσα	275.108	-	-	-	353.057	-	578.313	1.206.478	1.206.478	-
	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ	167.881	44.350	140.976	74.698	380.913	141.791	896.693	1.847.302	1.847.302	-
	ΕΠΑΝΕΚ	234.990	248.723	77.024	99.921	614.798	211.098	1.371.500	2.858.054	2.858.054	-
	ΠΕΠ	210.239	82.371	53.022	-	773.137	194.124	1.614.155	2.927.048	2.927.048	-
Σύνολο απασχόληση		888.218	375.444	271.022	174.619	2.121.905	547.013	4.460.661	8.838.882	8.838.882	-
Βιώσιμες μεταφορές	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	14.627.450	14.627.450	22.757.153	8.129.703
Ερευνα - Τεχνολογία - Καινοτομία	ΠΕΠ	-	-	-	-	585.000	-	304.499	889.499	889.499	-
Εκπαίδευση και διά βίου μάθηση	ΠΕΠ	3.968.000	-	-	-	-	-	-	3.968.000	3.968.000	-
Κοινωνική ένταξη	ΠΕΠ	811.539	545.318	323.169	299.555	1.986.364	-	1.832.915	5.798.860	5.798.860	-
Οικονομία χαμηλών ρύπων	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	-	-	-	-	-	-	14.920	14.920	14.920	-
	ΠΕΠ	155.593	-	-	175.045	69.440	-	1.074.960	1.475.038	1.836.833	361.795
Σύνολο οικονομία χαμηλών ρύπων		155.593	-	-	175.045	69.440	-	1.089.880	1.489.958	1.851.753	361.795
Προστασία περιβάλλοντος	Αλιεία και Θάλασσα	6.640	-	2.160	-	-	-	4.320	13.120	993.198	980.078
	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	-	-	-	-	2.257.218	21.576	-	2.278.794	19.542.210	17.263.416
	ΕΠΑΝΕΚ	-	-	-	2.109.036	-	108.387	-	2.217.423	2.217.423	-
	ΠΕΠ	2.329.151	1.380.087	567.079	986.014	6.447.081	4.937.152	1.977.311	18.623.875	38.040.887	19.417.012
Σύνολο περιβάλλον		2.335.791	1.380.087	569.239	3.095.050	8.704.299	5.067.115	1.981.631	23.133.212	60.793.718	37.660.506
Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών	ΕΠΑΝΕΚ	50.000	-	-	-	85.605	13.950	321.549	471.104	471.104	-
	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	-	740.943	740.943
Σύνολο ΤΠΕ		50.000	-	-	-	85.605	13.950	321.549	471.104	1.212.047	740.943
Τεχνική βοήθεια	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	-	75.640	75.640
Γενικό σύνολο		14.362.807	3.728.825	4.820.171	5.249.564	24.207.544	9.652.105	36.774.091	98.795.107	145.763.694	46.968.587

Θεματικό πεδίο	Πρόγραμμα	Ανδραβίδας	Ανδρίτσαινας	Αρχαίας Ολυμπίας	Πληρωμές				Σύνολο ΟΤΑ	Νομός Ηλείας	Χωρίς κωροθέτηση
					Ζακάρως	Ήλιδας	Πννείου	Πύργου			
Ανταγωνιστικότητα ΜΜΕ	Αλιεία και Θάλασσα	280.446	-	-	14.943	16.680	2.700	82.800	397.569	397.569	-
	ΕΠΑΝΕΚ	780.779	92.757	529.400	126.651	819.880	142.642	1.033.869	3.525.978	3.525.978	-
	ΠΕΠ	878.537	512.558	1.768.892	221.988	1.851.663	1.154.005	2.895.984	9.283.627	9.283.627	-
Σύνολο ΜΜΕ		1.939.762	605.315	2.298.292	363.582	2.688.223	1.299.347	4.012.653	13.207.174	13.207.174	-
Απασχόληση	Αλιεία και Θάλασσα	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ	38.444	13.382	42.483	16.263	46.963	58.594	200.739	416.868	416.868	-
	ΕΠΑΝΕΚ	122.907	157.618	47.835	67.235	414.612	131.792	897.095	1.839.094	1.839.094	-
	ΠΕΠ	-	-	24.726	-	-	-	237.408	262.134	262.134	-
Σύνολο απασχόληση		161.351	171.000	115.044	83.498	461.575	190.386	1.335.242	2.518.096	2.518.096	-
Βιώσιμες μεταφορές	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	1.954.738	1.954.738	4.744.599	2.789.861
Ερευνα - Τεχνολογία - Καινοτομία	ΠΕΠ	-	-	-	-	244.998	-	-	244.998	244.998	-
Εκπαίδευση και διά βίου μάθηση	ΠΕΠ	3.256.351	-	-	-	-	-	-	3.256.351	3.256.351	-
Κοινωνική ένταξη	ΠΕΠ	531.329	350.804	226.360	191.056	1.266.036	-	1.485.094	4.050.679	4.050.679	-
Οικονομία χαμηλών ρύπων	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	-	-	-	-	-	-	14.920	14.920	14.920	-
	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	-	92.493	92.493
Σύνολο οικονομία χαμηλών ρύπων		-	-	-	-	-	-	14.920	14.920	107.413	92.493
Προστασία περιβάλλοντος	Αλιεία και Θάλασσα	-	-	-	-	-	-	-	-	980.078	980.078
	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	-	-	-	-	-	21.576	-	21.576	16.933.869	16.912.293
	ΕΠΑΝΕΚ	-	-	-	176.634	-	-	-	176.634	176.634	-
	ΠΕΠ	2.008.143	930.780	345.102	71.548	4.473.125	2.632.735	1.594.343	12.055.776	25.792.205	13.736.429
Σύνολο περιβάλλον		2.008.143	930.780	345.102	248.182	4.473.125	2.654.311	1.594.343	12.253.986	43.882.786	31.628.800
Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών	ΕΠΑΝΕΚ	-	-	-	-	16.849	-	22.006	38.855	38.855	-
	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σύνολο ΤΠΕ		-	-	-	-	16.849	-	22.006	38.855	38.855	-
Τεχνική βοήθεια	ΠΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	-	75.640	75.640
Γενικό σύνολο		7.896.936	2.057.899	2.984.798	886.318	9.150.806	4.144.044	10.418.996	37.539.797	72.126.591	34.586.794

Πηγή: ΑΝΑΠΤΥΞΗ.gov.gr (2022) και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α18. Η χρηματοδότηση του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 ανά Στόχο Πολιτικής

Στόχος Πολιτικής/Ειδικός Στόχος	Π/Υ ΔΔ
ΣΠ 1: Μια Ευρώπη πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής συνδεσιμότητας ΤΠΕ	70.804.450
1.i Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών	17.000.000
1.ii Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές	8.304.450
1.iii Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων	45.500.000
ΣΠ 2: Μια πιο πράσινη και ανθεκτική Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και καθ' οδόν προς μια οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων, και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας	126.868.612
2.i Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	32.500.000
2.ii Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	20.000.000
2.iv Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα	19.000.000
2.v Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	34.500.000
2. vii Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης	20.868.612
ΣΠ 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας	56.041.029
3.i Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ	2.500.000
3.ii Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα	53.541.029
ΣΠ 4: Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΤΠΑ)	92.082.056
4.ii Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης	45.100.000
4. iii Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων	3.500.000
4. iv Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας	25.500.000
4.v: Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία	17.982.056
ΣΠ 4: Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων ΕΚΤ+	159.438.992
4.i Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία	16.800.000
4.vi Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους,	25.938.992
4.viii Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων	18.200.000
4.ix Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών	6.000.000
4.x Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά	7.150.000
4.xi Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες	77.350.000
4.xii Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών	8.000.000
ΣΠ 5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και τοπικών πρωτοβουλιών	112.544.736
5.i Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές	81.290.232
5.ii Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών	31.254.504
Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ	7.293.748
Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ+	3.373.579
Σύνολο	628.447.202

Πηγή: ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027.

Πίνακας Α19. Δείκτες ανάλυσης του επιπέδου ευημερίας των δήμων της ΠΕ Ηλείας

A.A	Δείκτης	Μέτρηση	Πηγή δεδομένων
Οικονομική διάσταση			
A.1	Δηλωθέν εισόδημα (κκ)	Ευρώ ανά κάτοικο	ΕΛΣΤΑΤ (2016)
A.2	Αφίξεις τουριστών	Συνολικές αφίξεις ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών ανά κάτοικο	ΕΛΣΤΑΤ (2019)
A.3	Μη Αγροτική Απασχόληση (%)	ποσοστό απασχόλησης του δευτερογενή και του τριτογενή τομέα παραγωγής στη συνολική απασχόληση	ΕΛΣΤΑΤ (2011)
Δημογραφική διάσταση			
B.1	Πληθυσμός 2021	Συνολικός πληθυσμός	ΕΛΣΤΑΤ (2022)
B.2	Πληθυσμιακή μεταβολή (%) 2011-2021	Ποσοστιαία μεταβολή συνολικού πληθυσμού στην περίοδο 2011-2021	ΕΛΣΤΑΤ (2022)
B.3	Δείκτης γήρανσης	Λόγος του πληθυσμού ηλικίας 65+ προς τον πληθυσμό ηλικίας 19-	ΕΛΣΤΑΤ (2011)
Διάσταση του ανθρώπινου κεφαλαίου			
Γ.1	Ποσοστιαία συμμετοχή απασχολούμενων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (%)	Ποσοστό συμμετοχής των πτυχιούχων στη συνολική απασχόληση	ΕΛΣΤΑΤ (2011)
Γ.2	Δείκτης απασχόλησης (%)	Ποσοστό απασχολούμενων στο συνολικό πληθυσμό	ΕΛΣΤΑΤ (2011)
Γ.3	Ενεργός πληθυσμός (%)	Λόγος του πληθυσμού ηλικίας 18-67 προς τον συνολικό πληθυσμό	ΕΛΣΤΑΤ (2011)
Γεωγραφική διάσταση			
Δ.1	Μη ορεινή έκταση (%)	Λόγος της μη ορεινής έκτασης προς τη συνολική έκταση	ΕΛΣΤΑΤ (2011)
Δ.2	Δείκτης προσβασιμότητας (0-100)	Άθροισμα των λόγων του γινομένου του πληθυσμού με τον πληθυσμό κάθε επιμέρους δήμου υπό μελέτη προς την οικεία απόσταση	ΕΛΣΤΑΤ (2021)

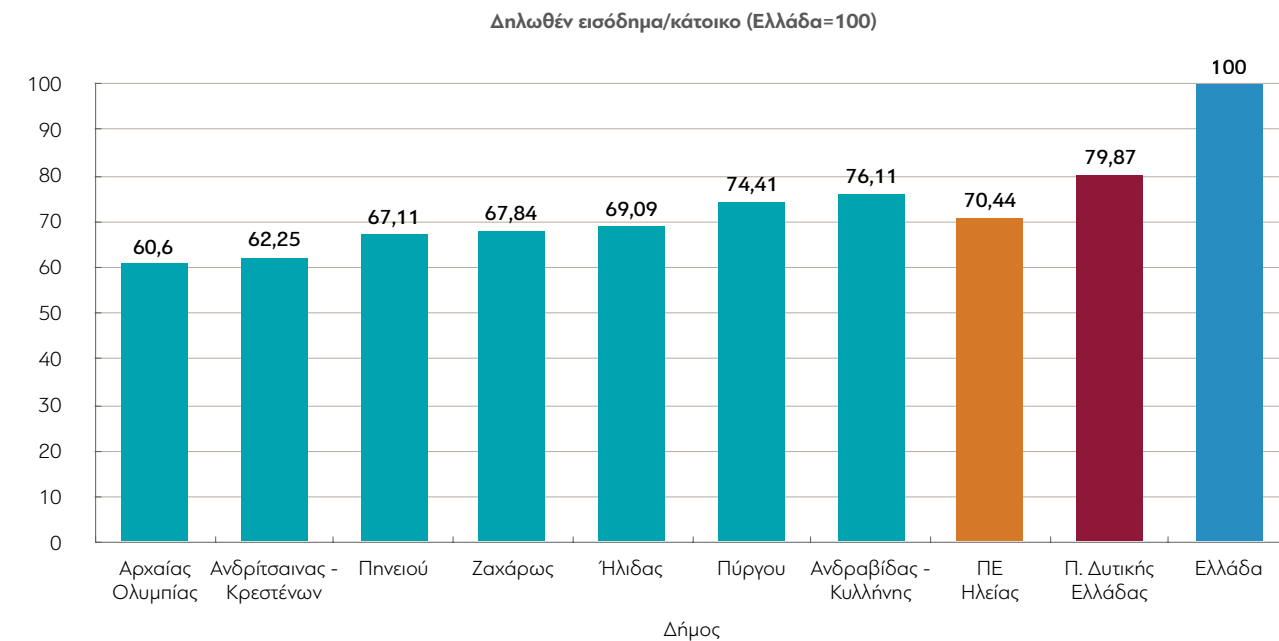
Πηγή: Ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α20. Κοινωνικοοικονομικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά των Δήμων ΠΕ Ηλείας

	Οικονομική διάσταση			Δημογραφική διάσταση			Διάσταση ανθρώπινου κεφαλαίου			Γεωγραφική διάσταση	
	A.1	A.2	A.3	B.1	B.2	B.3	Γ.1	Γ.2	Γ.3	Δ.1	Δ.2
Δήμος	Εισόδημα	Αφίξεις κκ	Μη πρωτογενούς παραγωγή	Πληθυσμός	Πληθυσμιακή μεταβολή (%)	Δείκτης γήρανσης	Ποσοστιαία συμμετοχή απασχολούμενων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	Δείκτης απασχόλησης (%)	Ενεργός πληθυσμός (%)	Μη ορεινή έκταση (%)	Προσβασιμότητα (Πρωτεύουσες δήμων)
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	6.515,24	2,6	0,55	22.615	4,79	1,02	13,72	85,24	42,91	100	0,25
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	5.329,07	5,93	0,57	11.273	-20,1	2,39	9,37	76,16	35,08	63,74	0,04
Αρχαίας Ολυμπίας	5.187,45	5,91	0,67	11.307	-15,68	1,74	11,58	81,54	33,97	51,92	0,04
Ζαχάρως	5.807,09	0,45	0,63	8.606	-3,88	1,79	15,74	81,85	35,21	56,78	0
Ήλιδας	5.914,19	0,64	0,72	29.409	-8,72	0,96	17,31	78,64	40	100	0,44
Πηνειού	5.745,11	0,43	0,56	21.658	2,97	0,79	9,7	79,38	40,88	100	0,24
Πύργου	6.369,82	1,37	0,82	44.482	-7,32	1,01	24,56	79,33	38,48	96,42	1

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α1. Δηλωθέν εισόδημα/κάτοικο των δήμων της ΠΕ Ηλείας (Έτος = 2016)

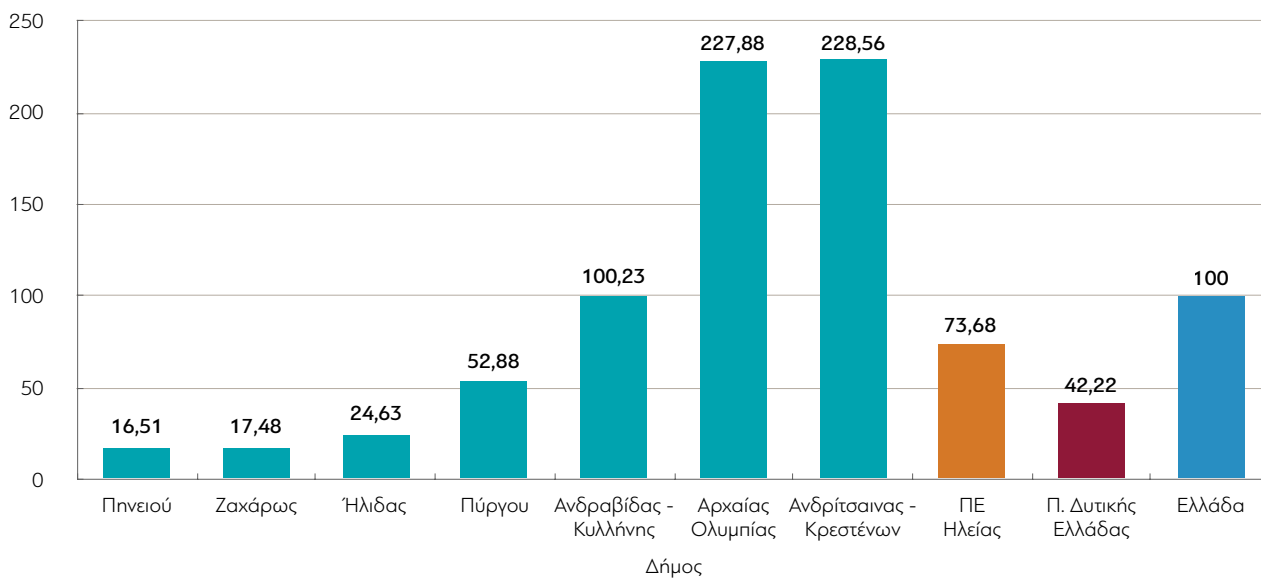

Δήμος	Εισόδημα κκ	
Αρχαίας Ολυμπίας	5.187,45	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	5.329,07	
Πηνειού	5.745,11	
Ζαχάρως	5.807,09	
Ήλιδας	5.914,19	
Πύργου	6.369,82	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	6.515,24	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α2. Αφίξεις τουριστών/κάτοικο στους δήμους της ΠΕ Ηλείας (Ετος = 2019)

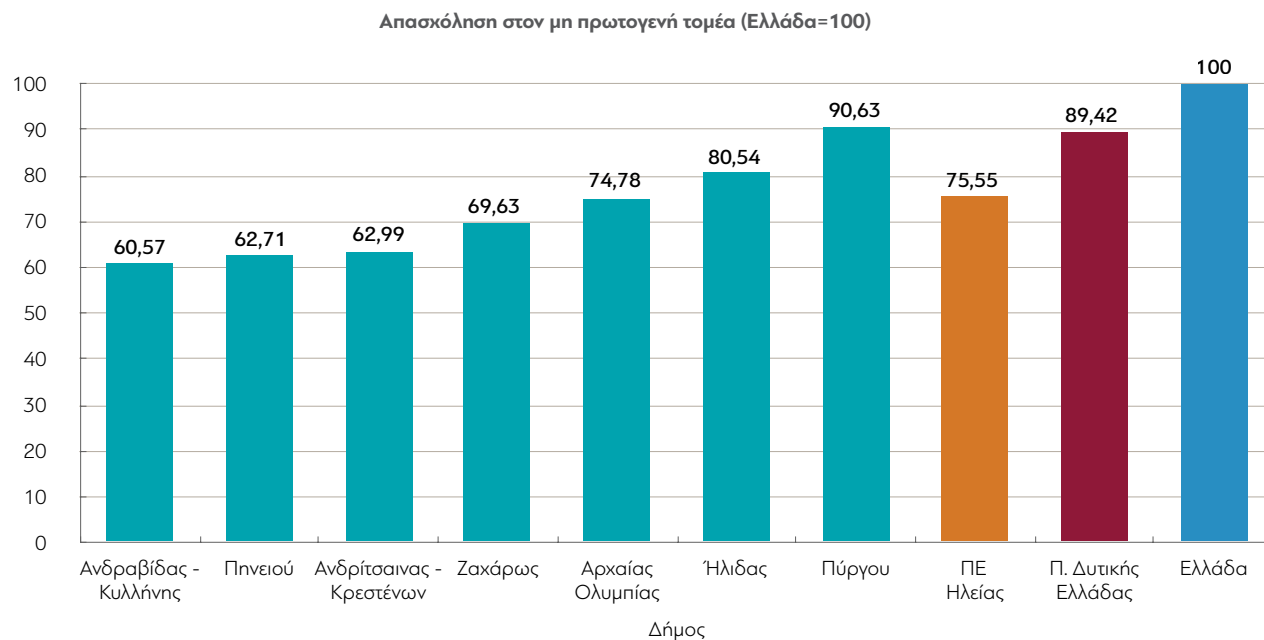
Αφίξεις τουριστών/κάτοικο (Ελλάδα=100)

Δήμος	Αφίξεις τουριστών κκ	
Πηνειού	0,428	
Ζαχάρως	0,454	
Ήλιδας	0,639	
Πύργου	1,372	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	2,6	
Αρχαίας Ολυμπίας	5,912	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	5,929	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

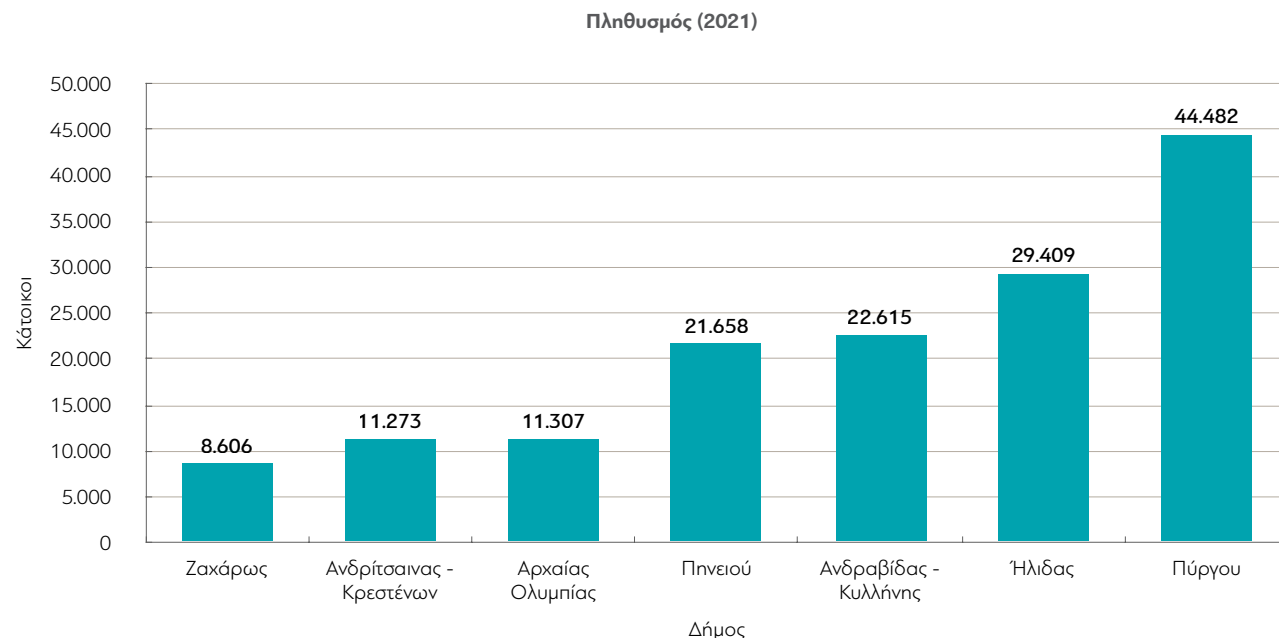
Σχήμα Α3. Ποσοστό απασχόλησης στον μη πρωτογενή τομέα στους δήμους της ΠΕ Ηλείας (Έτος = 2011)

Δήμος	Ποσοστό απασχόλησης στον μη πρωτογενή τομέα (%)	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	54,52	
Πηνειού	56,45	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	56,7	
Ζαχάρως	62,67	
Αρχαίας Ολυμπίας	67,31	
Ήλιδας	72,49	
Πύργου	81,58	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

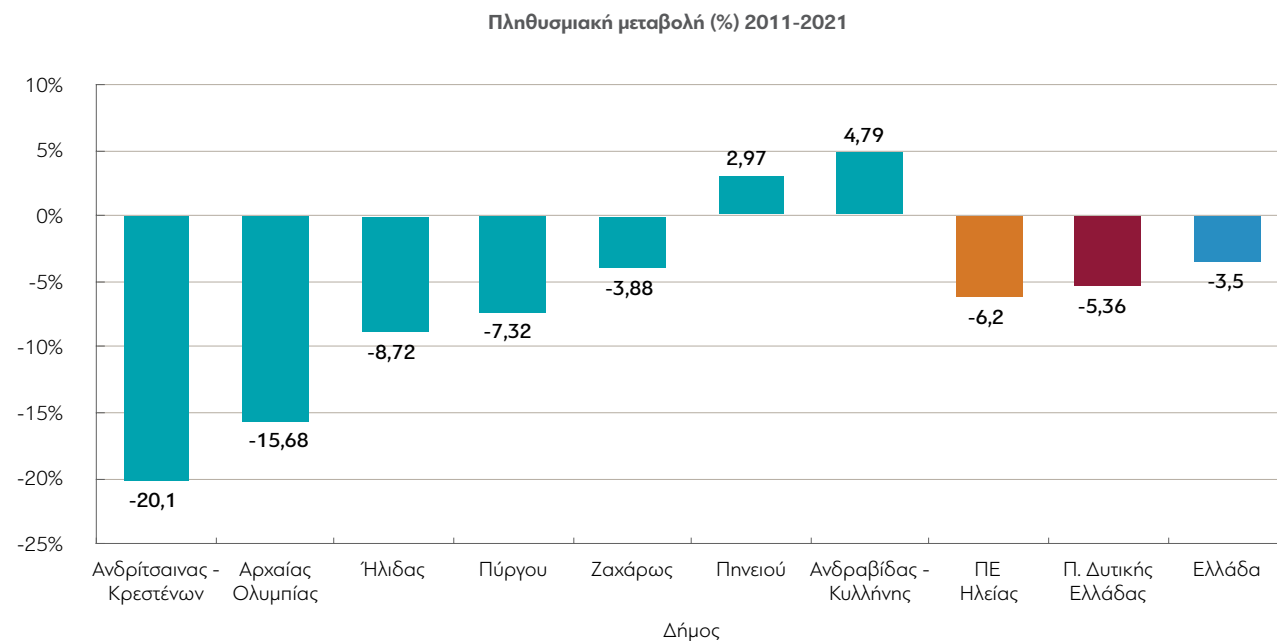
Σχήμα Α4. Πληθυσμός των δήμων της ΠΕ Ηλείας (Ετος = 2021)

Δήμος	Πληθυσμός	
Ζαχάρως	8.606	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	11.273	
Αρχαίας Ολυμπίας	11.307	
Πηνειού	21.658	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	22.615	
Ήλιδας	29.409	
Πύργου	44.482	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α5. Πληθυσμιακή μεταβολή 2011-2021 των δήμων της ΠΕ Ηλείας

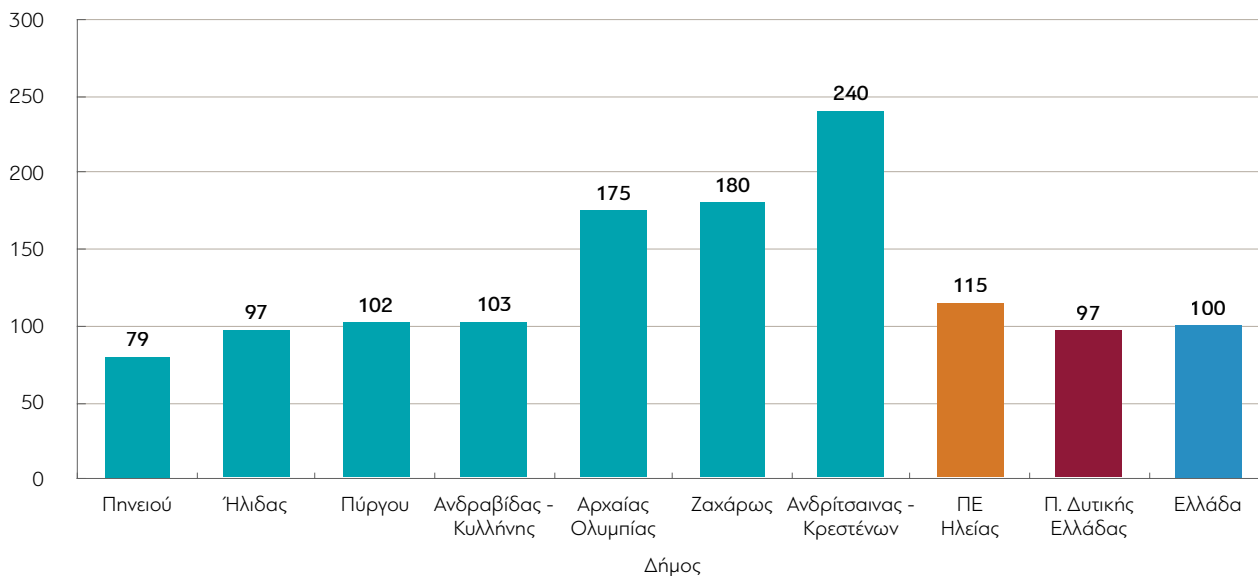

Δήμος	Πληθυσμιακή μεταβολή 2011-2021	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	-20,1	
Αρχαίας Ολυμπίας	-15,68	
Ήλιδας	-8,72	
Πύργου	-7,32	
Ζαχάρως	-3,88	
Πηνειού	2,97	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	4,79	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α6. Δείκτης γήρανσης των δήμων της ΠΕ Ηλείας

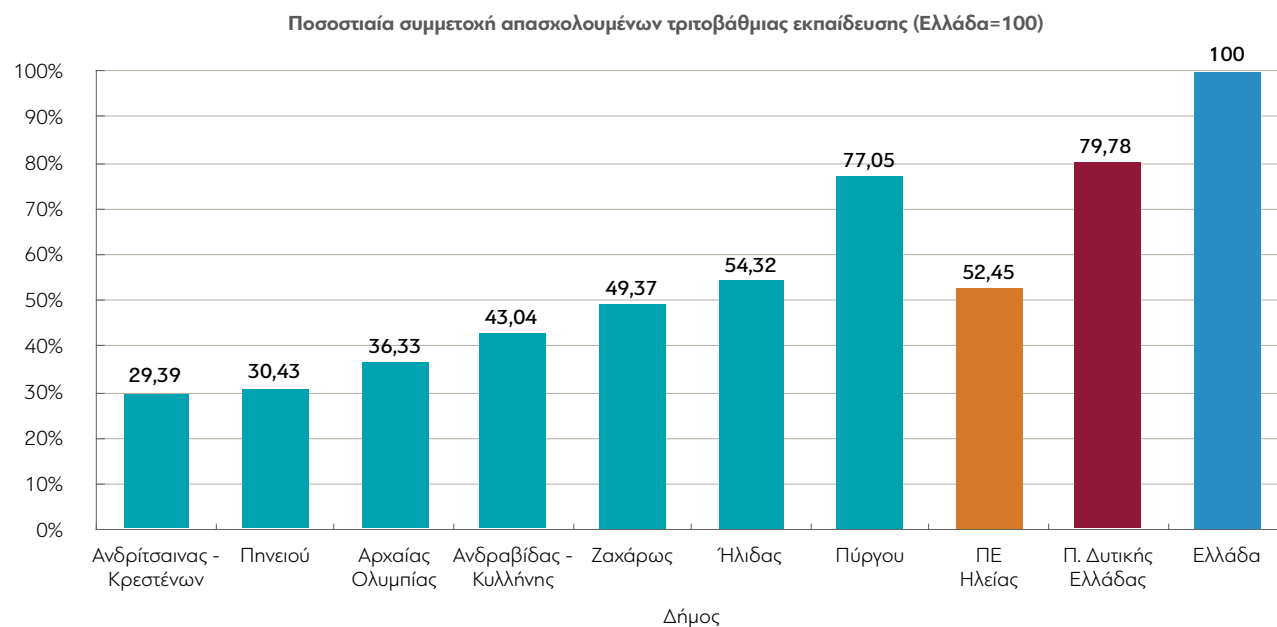
Δείκτης γήρανσης (Ελλάδα=100)

Δήμος	Δείκτης γήρανσης (%)	
Πηνειού	78,79	
Ήλιδας	96,37	
Πύργου	100,89	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	102,05	
Αρχαίας Ολυμπίας	173,82	
Ζαχάρως	178,83	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	238,67	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

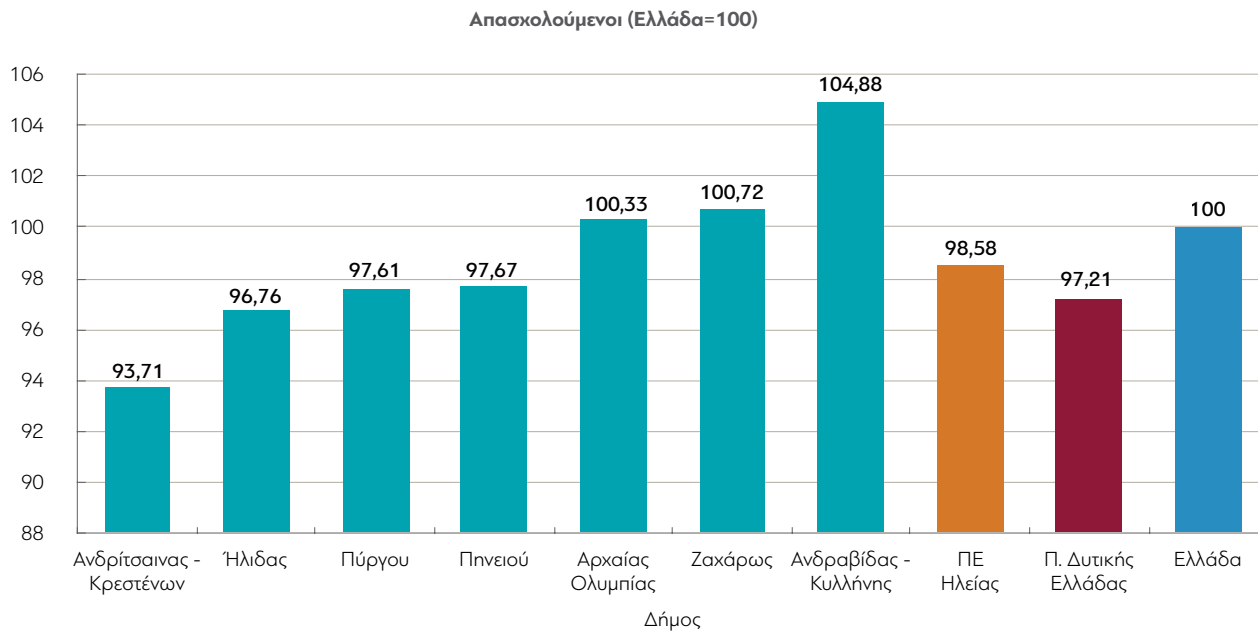
Σχήμα Α7. Ποσοστιαία συμμετοχή απασχολούμενων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των δήμων της ΠΕ Ηλείας

Δήμος	Ποσοστιαία συμμετοχή απασχολούμενων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	9,37	
Πηνειού	9,7	
Αρχαίας Ολυμπίας	11,58	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	13,72	
Ζαχάρως	15,74	
Ήλιδας	17,31	
Πύργου	24,56	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α8. Ποσοστό απασχόλησης στους δήμους της ΠΕ Ηλείας (2011)

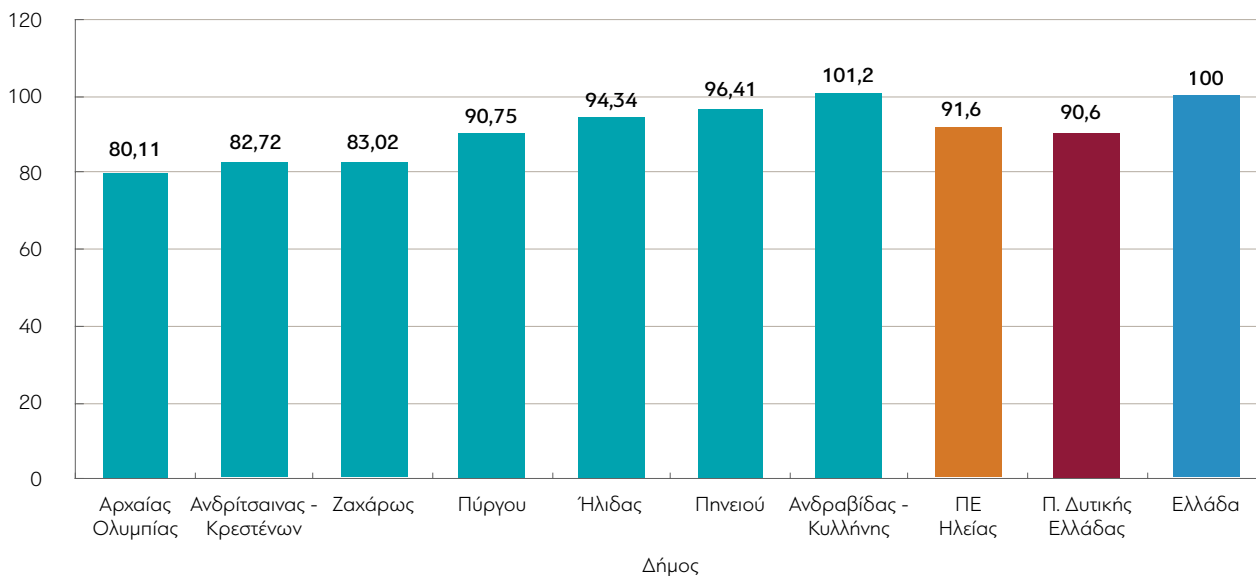

Δήμος	Απασχολούμενοι (%)	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	76,16	
Ήλιδας	78,64	
Πύργου	79,33	
Πηνειού	79,38	
Αρχαίας Ολυμπίας	81,54	
Ζαχάρως	81,85	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	85,24	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α9. Ποσοστό ενεργού πληθυσμού δήμων ΠΕ Ηλείας (2011)

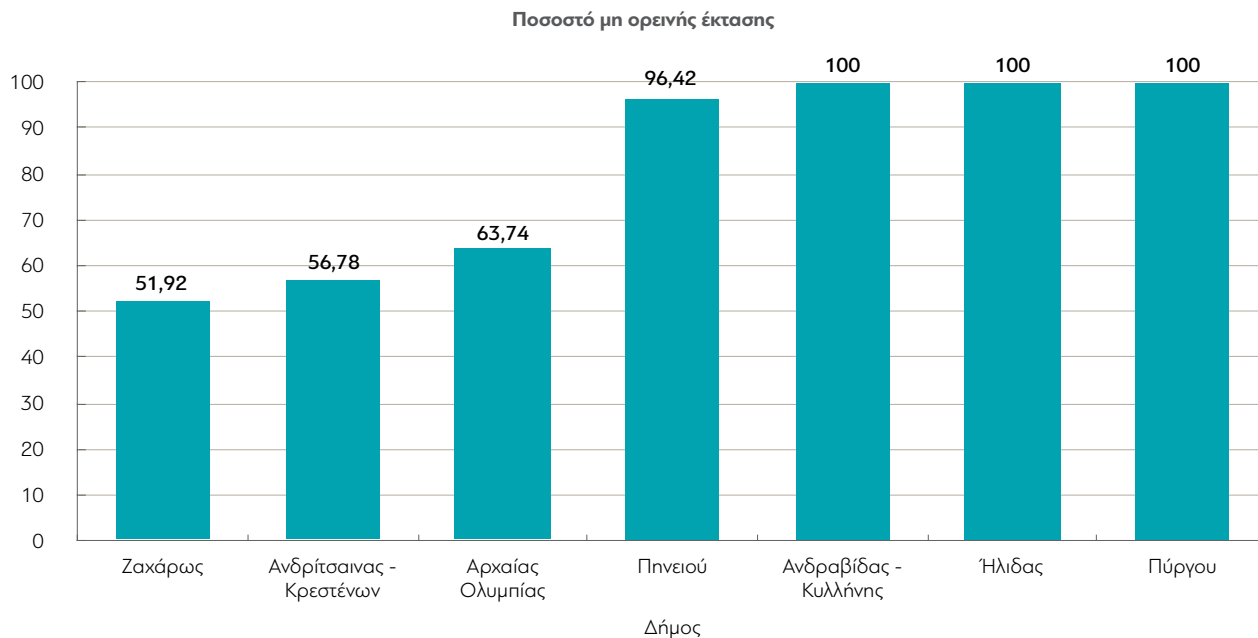
Ποσοστό ενεργού πληθυσμού (Ελλάδα=100)

Δήμος	Ενεργός πληθυσμός (%)	
Αρχαίας Ολυμπίας	33,97	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	35,08	
Ζαχάρως	35,21	
Πύργου	38,48	
Ήλιδας	40	
Πηνειού	40,88	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	42,91	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

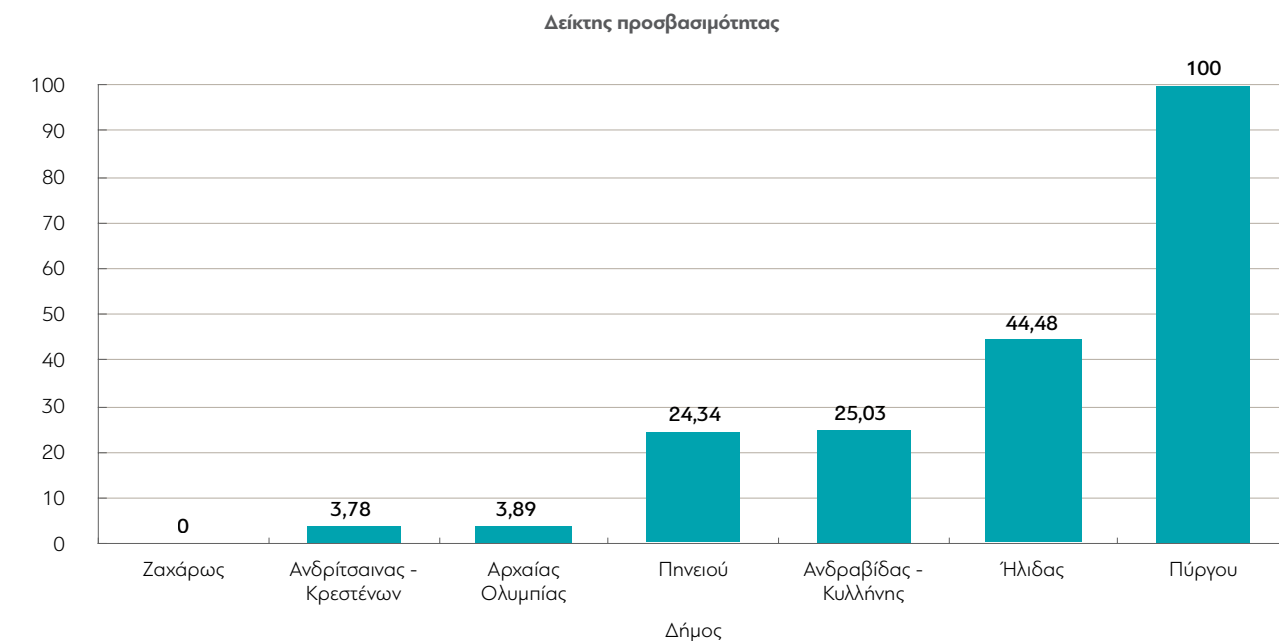
Σχήμα Α10. Ποσοστό μη ορεινής έκτασης δήμων ΠΕ Ηλείας

Δήμος	Μη ορεινή έκταση (%)	
Αρχαίας Ολυμπίας	51,92	
Ζαχάρως	56,78	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	63,74	
Πύργου	96,42	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	100	
Ήλιδας	100	
Πηνειού	100	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α11. Δείκτης προσβασιμότητας δήμων ΠΕ Ηλείας

Δήμος	Δείκτης προσβασιμότητας	
Ζαχάρως	0	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	3,78	
Αρχαίας Ολυμπίας	3,89	
Πηνειού	24,34	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	25,03	
Ήλιδας	44,48	
Πύργου	100	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Α21. Δείκτες ευημερίας των δήμων της ΠΕ Ηλείας

Δήμος	Σύνθετος δείκτης οικονομικής διάστασης	Σύνθετος δείκτης πληθυσμιακής διάστασης	Σύνθετος δείκτης διάστασης ανθρώπινου κεφαλαίου	Σύνθετος δείκτης γεωγραφικής διάστασης	Σύνθετος δείκτης ευημερίας
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	67,9	68,34	76,22	47,52	64,99
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	28,01	2,48	4,13	10,02	11,16
Αρχαίας Ολυμπίας	29,39	14,56	24,6	2,72	17,82
Ζαχάρως	34,12	27,22	39,49	3,04	25,97
Ήλιδας	46,89	58,82	49,05	61,13	53,97
Πηνειού	26,62	76,35	38,33	47,04	47,08
Πύργου	76,86	72,88	61,81	97,76	77,33

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α12. Χαρτογραφική απεικόνιση τιμών του δείκτη ευημερίας και των επιμέρους διαστάσεών του για τους δήμους της ΠΕ Ηλείας

Οικονομική διάσταση		
Δήμος	Τιμή δείκτη	
Πηνειού	26,62	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	28	
Αρχαίας Ολυμπίας	29,39	
Ζαχάρως	34,12	
Ήλιδας	46,89	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	67,9	
Πύργου	76,86	
Δημογραφική διάσταση		
Δήμος	Τιμή δείκτη	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	2,48	
Αρχαίας Ολυμπίας	14,56	
Ζαχάρως	27,22	
Ήλιδας	58,82	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	68,34	
Πύργου	72,88	
Πηνειού	76,35	
Διάσταση ανθρώπινου κεφαλαίου		
Δήμος	Τιμή δείκτη	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	4,13	
Αρχαίας Ολυμπίας	24,6	
Πηνειού	38,33	
Ζαχάρως	39,49	
Ήλιδας	49,05	
Πύργου	61,81	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	76,22	
Γεωγραφική διάσταση		
Δήμος	Τιμή δείκτη	
Αρχαίας Ολυμπίας	2,72	
Ζαχάρως	3,04	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	10,02	
Πηνειού	47,04	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	47,52	
Ήλιδας	61,13	
Πύργου	97,76	
Δείκτης συνολικής ευημερίας		
Δήμος	Τιμή δείκτη	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	11,16	
Αρχαίας Ολυμπίας	17,82	
Ζαχάρως	25,97	
Πηνειού	47,08	
Ήλιδας	53,97	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	64,99	
Πύργου	77,33	

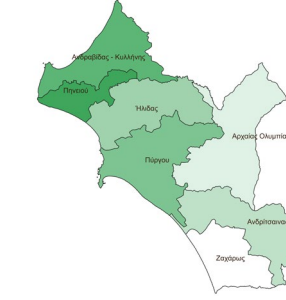
Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α13. Χαρακτηριστικά πολυετών καλλιεργειών δήμων ΠΕ Ηλείας

Ελαιώνες				
Δήμος	Έκταση		Τοπική συμμετοχή (%)	
Πηνειού	1.563		18,58	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	3.621		19,92	
Αρχαίας Ολυμπίας	5.435		29,6	
Ζαχάρως	6.206		65,94	
Ήλιδας	6.842		36,43	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	7.160		55,21	
Πύργου	9.269		45,27	
Εσπεριδοειδή				
Δήμος	Έκταση		Τοπική συμμετοχή (%)	
Ζαχάρως	32		0,34	
Αρχαίας Ολυμπίας	127		0,69	
Ήλιδας	175		0,93	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	333		2,57	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	480		2,64	
Πύργου	660		3,22	
Πηνειού	957		11,38	
Αμπελώνες				
Δήμος	Έκταση		Τοπική συμμετοχή (%)	
Ζαχάρως	35		0,37	
Πηνειού	78		0,92	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	125		0,69	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	145		1,12	
Αρχαίας Ολυμπίας	159		0,86	
Ήλιδας	233		1,24	
Πύργου	414		2,02	
Σταφίδα				
Δήμος	Έκταση		Τοπική συμμετοχή (%)	
Ζαχάρως	1		0,01	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	2		0,01	
Πηνειού	8		0,09	
Αρχαίας Ολυμπίας	102		0,56	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	113		0,87	
Ήλιδας	563		3	
Πύργου	1.340		6,54	

Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α14. Χαρακτηριστικά ετήσιων καλλιεργειών δήμων ΠΕ Ηλείας

Ζωοτροφές				
Δήμος	Έκταση	Τοπική συμμετοχή (%)		
Ζαχάρως	393			4,18
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	962			7,41
Πννειού	2.306			27,42
Πύργου	2.621			12,8
Αρχαίας Ολυμπίας	2.782			15,15
Ήλιδας	3.839			20,44
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	5.016			27,59
Σιτηρά				
Δήμος	Έκταση	Τοπική συμμετοχή (%)		
Ζαχάρως	192			2,03
Πννειού	340			4,04
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	558			4,3
Πύργου	1.006			4,91
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	1.369			7,53
Αρχαίας Ολυμπίας	2.052			11,17
Ήλιδας	3.573			19,03
Κηπευτικά				
Δήμος	Έκταση	Τοπική συμμετοχή (%)		
Αρχαίας Ολυμπίας	34			0,19
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	36			0,28
Ζαχάρως	54			0,58
Πύργου	482			2,35
Πννειού	1.164			13,84
Ήλιδας	1.246			6,64
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	2.355			12,96
Αραβόσιτος				
Δήμος	Έκταση	Τοπική συμμετοχή (%)		
Ζαχάρως	19			0,21
Αρχαίας Ολυμπίας	150			0,82
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	253			1,95
Ήλιδας	495			2,63
Πύργου	770			3,76
Πννειού	945			11,24
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	1.667			9,17

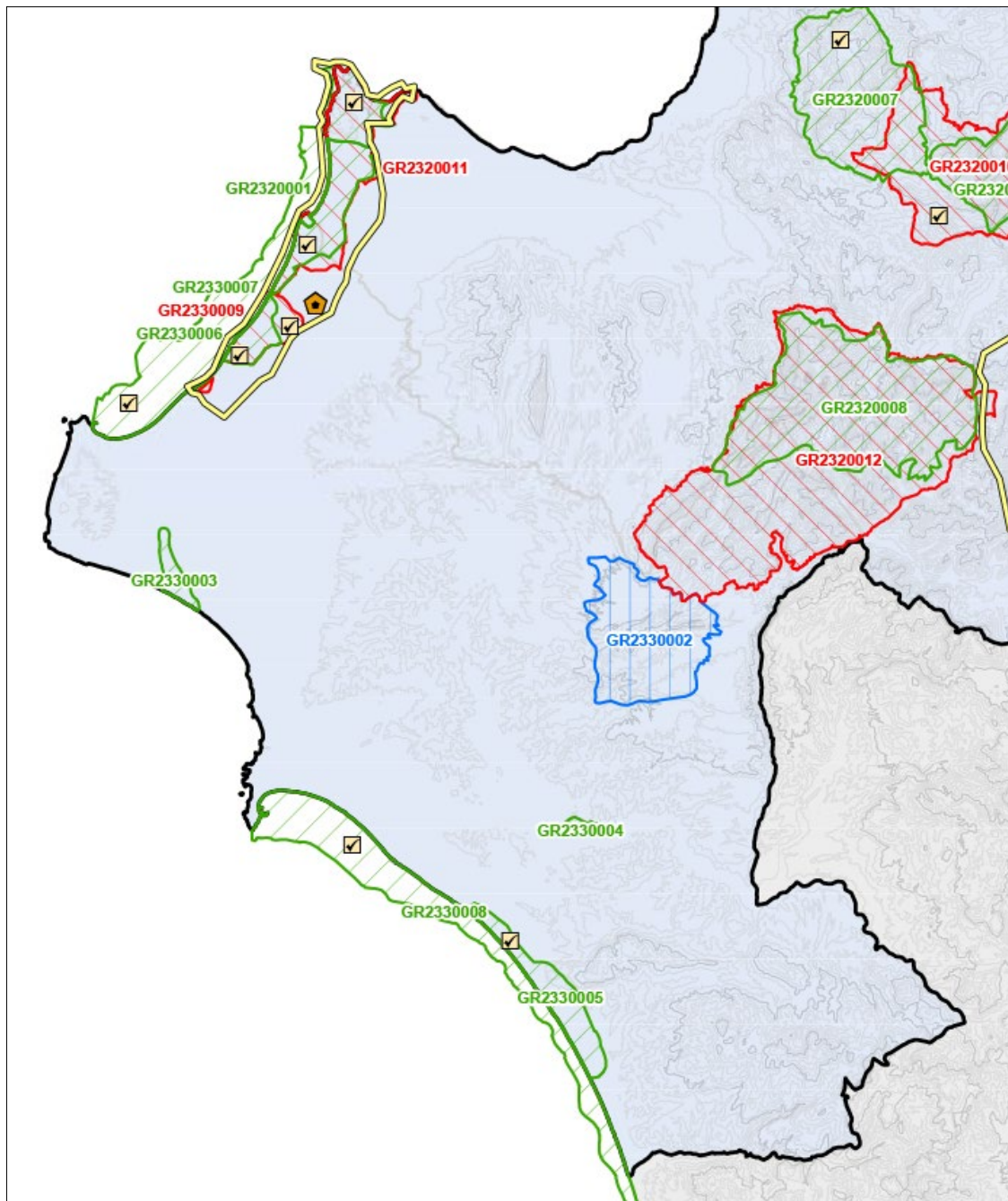
Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Σχήμα Α15. Χαρακτηριστικά ζωικής παραγωγής δήμων ΠΕ Ηλείας

Σύνολο ζωικού κεφαλαίου				
Δήμος	Αριθμός ζώων		Αριθμός ζώων (κκ)	
Ζαχάρως	26.090		3,03	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	35.934		3,19	
Πηνειού	37.424		1,73	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	49.331		2,18	
Πύργου	69.054		1,55	
Ήλιδας	75.340		2,56	
Αρχαίας Ολυμπίας	101.021		8,93	
Αιγοπρόβατα				
Δήμος	Αριθμός ζώων		Αριθμός ζώων (κκ)	
Ζαχάρως	22.697		2,64	
Πηνειού	33.037		1,53	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	34.393		3,05	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	42.175		1,86	
Πύργου	63.314		1,42	
Ήλιδας	69.085		2,35	
Αρχαίας Ολυμπίας	96.644		8,55	
Βοοειδή				
Δήμος	Αριθμός ζώων		Αριθμός ζώων (κκ)	
Αρχαίας Ολυμπίας	150		0,01	
Πύργου	175		0	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	185		0,02	
Ζαχάρως	332		0,04	
Ήλιδας	432		0,01	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	2.146		0,09	
Πηνειού	3.632		0,17	
Κυψέλες				
Δήμος	Αριθμός κυψελών		Αριθμός κυψελών (κκ)	
Πηνειού	755		0,03	
Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	1.356		0,12	
Ζαχάρως	3.061		0,36	
Αρχαίας Ολυμπίας	4.227		0,37	
Ανδραβίδας - Κυλλήνης	5.010		0,22	
Πύργου	5.565		0,13	
Ήλιδας	5.823		0,2	

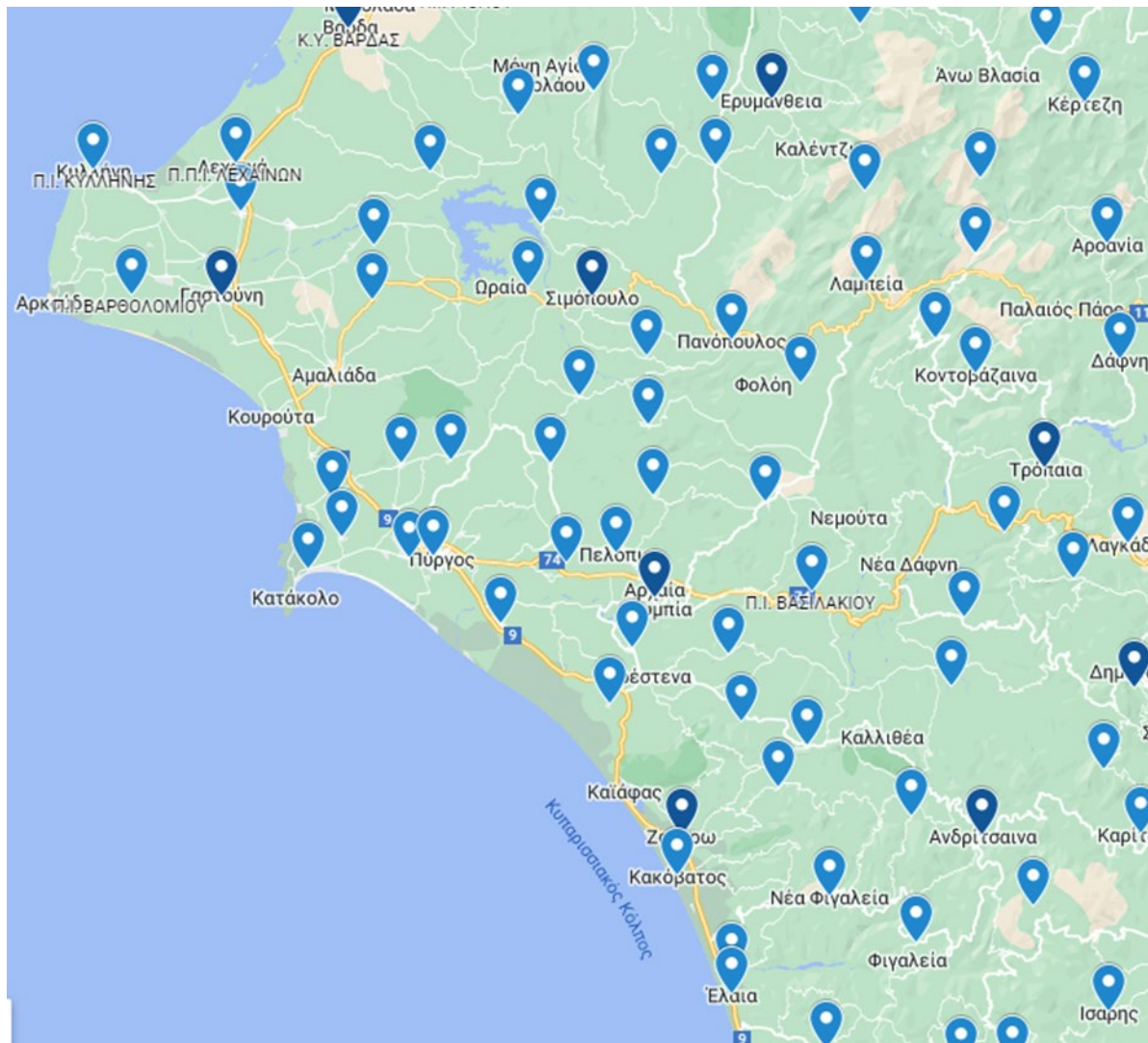
Πηγή: Πίνακας Α19 και ίδια επεξεργασία.

Χάρτης Α1. Περιοχές Natura ΠΕ Ηλείας

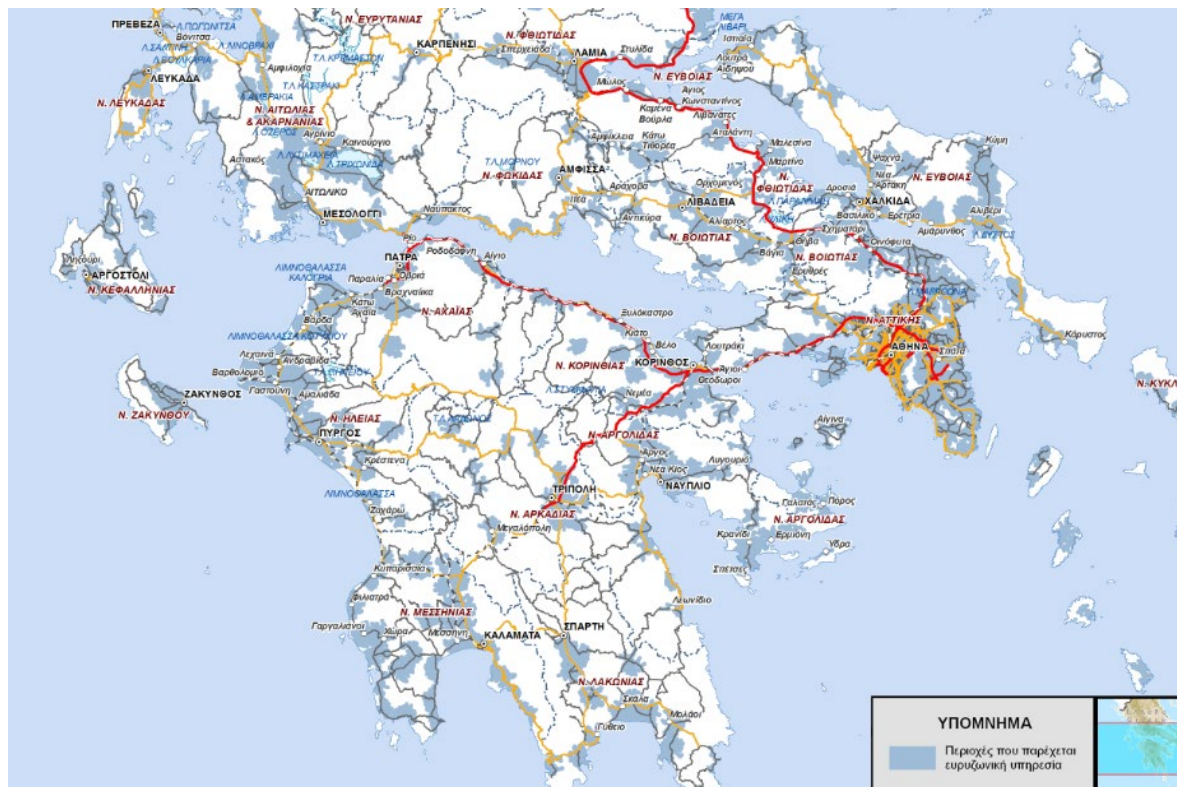
Πηγή: διαΝΕΟσις (2017).

Χάρτης Α2. Κατανομή κέντρων υγείας και περιφερειακών ιατρείων

Πηγή: <https://healthatlas.gov.gr>

Χάρτης Α3. Ευρυζωνική κάλυψη ΠΕ Ηλείας

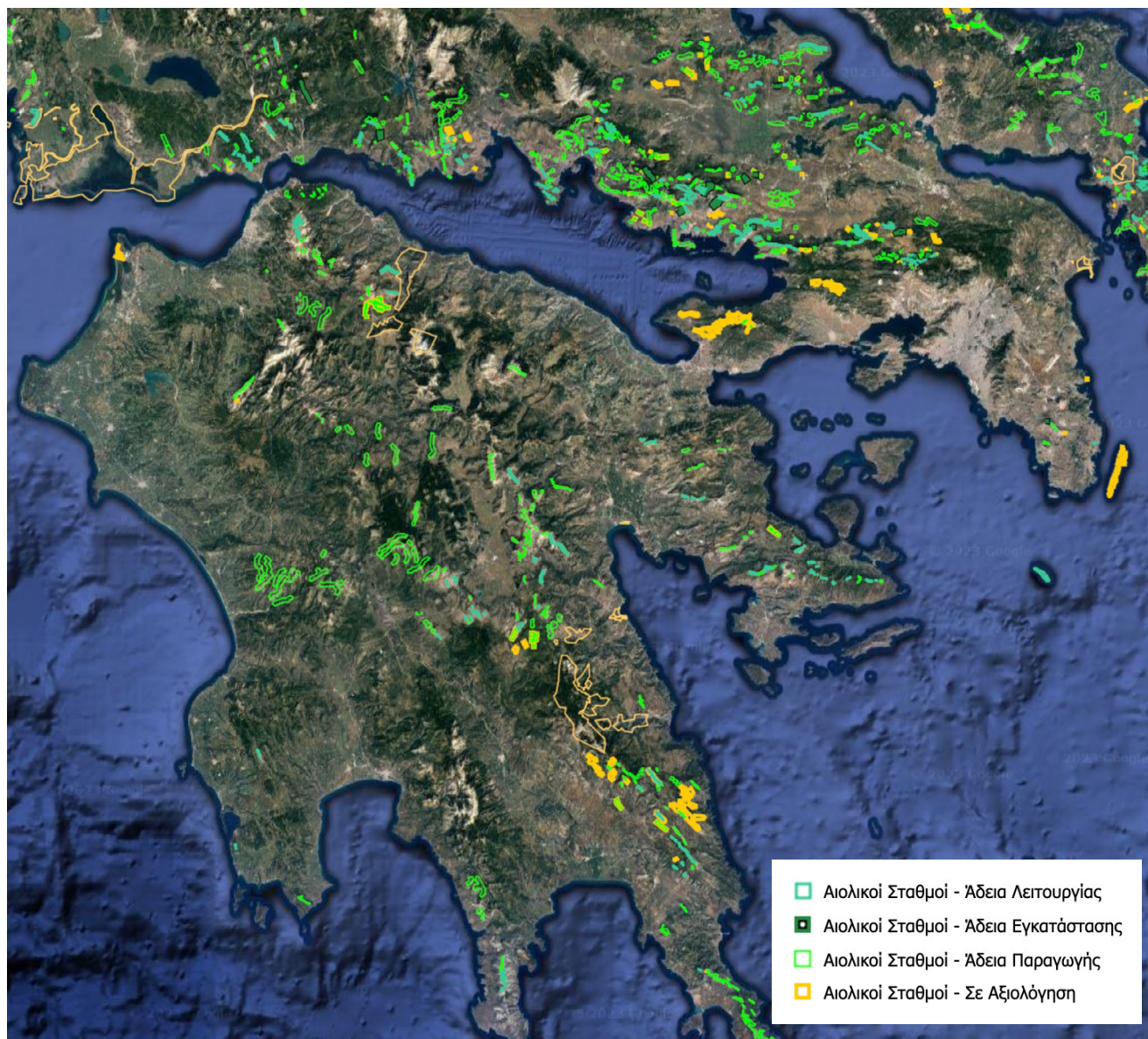
Πηγή: EETT (2022).

Χάρτης Α4. Σιδηροδρομικό δίκτυο

Πηγή: ΟΣΕ (2022).

Χάρτης Α5. Αιολικοί σταθμοί, 2023

Πηγή: ΡΑΕ (14/03/2023).

Στρατηγική και προτάσεις πολιτικής

Β´ Μέρος

Ομάδα έργου

Η μελέτη υλοποιήθηκε από το επιστημονικό δυναμικό του Εργαστηρίου Αναπτυξιακής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (<https://dpl.prd.uth.gr/>) σε συνεργασία με τα στελέχη της διαΝΕΟσις υπό τον γενικό διευθυντή Διονύση Νικολάου. Την ομάδα μελέτης αποτελούν οι:

Γιώργος Πετράκος, καθηγητής και διευθυντής του Εργαστηρίου, συντονιστής και επιστημονικός υπεύθυνος

Σπύρος Νιαβής, επίκουρος καθηγητής

Δρ Μαρία Τσιάπα, ΕΔΙΠ

Δρ Γιάννης Σαράτσας, ΕΔΙΠ

Δημήτρης Καλλιώρας, καθηγητής του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Οι **Βαγγέλας Γιώργος** (αναπληρωτής καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου), **Θεοχαρίδης Δημήτρης** (επιστημονικός συνεργάτης Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών), **Μακαντάση Φαίη** (διευθύντρια Ερευνών διαΝΕΟσις), **Μπαλτάς Μανώλης** (CEO Re.De.Plan), **Οικονόμου Δημήτρης** (ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας), **Σκούρας Δημήτρης** (καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών) **Τούντας Γιάννης** (ομότιμος καθηγητής ΕΚΠΑ) και **Τριάντης Κώστας** (καθηγητής ΕΚΠΑ) συνέβαλαν με επιστημονικές προτάσεις σε εξειδικευμένα θέματα της μελέτης.

Περιεχόμενα Β' Μέρους

Αποποίηση ευθύνης.....	130
Αρκτικόλεξα Β' Μέρους.....	131
Συντομογραφίες Β' Μέρους	132
Εισαγωγή	133
Επιτελική σύνοψη Β' Μέρους	134
Όραμα	135
Στρατηγική ανάπτυξης.....	136
Στόχοι.....	137
ΣΤΟΧΟΣ 1: Ανάπτυξη της Αρχαίας Ολυμπίας και Ηλείας.....	138
Α) Αρχαία Ολυμπία	138
Β) Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αξιοποίηση των μνημείων και του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής Αρχαία Ολυμπία - Αρχαία Ήλις - Επικούριος Απόλλων	141
ΣΤΟΧΟΣ 2: Ενίσχυση της ποιότητας, του εκσυγχρονισμού και της εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος	143
Α) Πρωτογενής τομέας.....	143
Β) Μεταποίηση	145
Γ) Εναλλακτικές μορφές τουρισμού	147
ΣΤΟΧΟΣ 3: Υποδομές	150
ΣΤΟΧΟΣ 4: Αξιοποίηση και προστασία περιβάλλοντος	153
ΣΤΟΧΟΣ 5: Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός	156
ΣΤΟΧΟΣ 6: Ανθρώπινο δυναμικό και συνοχή	157
Α) Πολιτικές δημογραφικής ανάκαμψης και ενίσχυσης της ελκυστικότητας της περιοχής όπως:	157
Β) Υγεία: Σύστημα και υποδομές	157
Γ) Εκπαίδευση.....	158
ΣΤΟΧΟΣ 7: Υλοποίηση του προγράμματος ανασυγκρότησης και σύστημα διακυβέρνησης	159
Α) Σε κυβερνητικό επίπεδο:.....	159
Β) Σε τοπικό επίπεδο:.....	159

Προϋπολογισμός των δράσεων του προγράμματος..... 161

Πρόλογος Β΄ Μέρους..... 163

1 Τα έργα και οι δράσεις που έχουν δρομολογηθεί ή βρίσκονται σε φάση υλοποίησης 165

Εισαγωγή..... 166

Υποδομές 167

Περιβάλλον..... 168

Τουρισμός - Πολιτισμός - Παιδεία..... 170

Γεωργία 172

Επενδύσεις 173

Χωρικός σχεδιασμός 174

Αναπτυξιακές μελέτες - Μελέτες ωρίμανσης έργων..... 175

2 Η στρατηγική της ανάπτυξης 176

Όραμα 178

Στρατηγική ανάπτυξης..... 179

Στόχοι της ανάπτυξης 180

1. Ανάδειξη της Αρχαίας Ολυμπίας και της Ηλείας σε παγκόσμιο προορισμό τουρισμού που συνδέει τα μνημεία του πολιτισμού και της φύσης με τα εθνικά και διεθνή πολιτιστικά δίκτυα και την πολιτιστική βιομηχανία 180

2. Εκσυγχρονισμός και εξωστρέφεια του παραγωγικού συστήματος και σύνδεση του τουρισμού με τον πολιτισμό, τη γεωργία και τη μεταποίηση..... 180

3. Βελτίωση και αναβάθμιση της προσβασιμότητας και των υποδομών..... 181

4. Αξιοποίηση και προστασία του περιβάλλοντος 181

5. Βελτίωση του χωρικού πλαισίου οργάνωσης των κοινωνικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων..... 181

6. Ενίσχυση της ποιότητας και της συνοχής του ανθρώπινου δυναμικού..... 182

7. Ενίσχυση του συστήματος διακυβέρνησης για την υλοποίηση του προγράμματος ανασυγκρότησης..... 182

Οι αναπτυξιακοί πόροι 183

3 Πολιτικές και δράσεις ολοκληρωμένης ανάπτυξης για την Αρχαία Ολυμπία.. 185

3.1 Ανάδειξη και προβολή του πολιτισμού της Αρχαίας Ολυμπίας και δημιουργία ολοκληρωμένης τουριστικής ταυτότητας με εύρος, διάρκεια και ποιότητα..... 187

3.1.1 Αποκατάσταση και διαμόρφωση ιστορικών κτηρίων της περιοχής για τη δημιουργία πολυχώρων πολιτισμού και εκπαίδευσης..... 187

3.1.2 Δημιουργία Αθλητικού Κέντρου	188
3.1.3 Δημιουργία φορέα για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων και τη διαχείριση των δράσεων προβολής και αξιοποίησης του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής	189
3.1.4 Ενίσχυση και προβολή της πολιτιστικής ταυτότητας και των μνημείων της Αρχαίας Ολυμπίας με στόχο τη βελτίωση της εμπειρίας και της παραμονής των επισκεπτών	189
3.1.5 Δράσεις ενίσχυσης της ελκυστικότητας του τοπικού τουριστικού κεφαλαίου με αναβάθμιση εξοπλισμού, ποιότητας και υπηρεσιών	191
3.1.6 Διαμόρφωση ελκυστικών τουριστικών «προϊόντων» που θα συνδυάζουν μνημεία της φύσης και του πολιτισμού	192
3.1.7 Προστασία αρχαιολογικών χώρων από φυσικές καταστροφές	193
3.2 Ενίσχυση και αναβάθμιση των αστικών, μεταφορικών και περιβαλλοντικών υποδομών	194
3.2.1 Ενίσχυση προσβασιμότητας και μεταφορικών υποδομών	194
3.2.2 Ενίσχυση των αστικών υποδομών και βελτίωση ποιότητας αστικού περιβάλλοντος	195
3.2.3 Ενίσχυση περιβαλλοντικών υποδομών	196
3.3 Αξιοποίηση της διεθνούς αίγλης και αναγνωρισιμότητας της Αρχαίας Ολυμπίας	197
3.3.1 Προσέλκυση αθλητικών, πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και άλλων δραστηριοτήτων	197
3.3.2 Συμμετοχή στα οφέλη από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων	199
3.4 Ενδυνάμωση της τοπικής διοίκησης της Αρχαίας Ολυμπίας.....	200
3.5 Ολοκλήρωση τοπικών έργων που περιλαμβάνονται στην ΟΧΕ	201
4 Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αξιοποίηση των μνημείων και του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής	202
4.1 Διαμόρφωση ολοκληρωμένου δικτύου πολιτιστικών διαδρομών και βελτίωση της προσβασιμότητας αυτών	204
4.2 Ανάπτυξη εναλλακτικών διαδρομών πολιτισμού	206
4.3 Αποκατάσταση του Ναού του Επικούριου Απόλλωνα.....	207
4.4 Επέκταση των ανασκαφών στην Αρχαία Ήλιδα	208
4.5 Διαμόρφωση και αξιοποίηση του Μονοπατιού Εκεχειρίας.....	209
4.6 Δημιουργία χώρων τρισδιάστατης ψηφιακής αναπαράστασης για επιτόπιους επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων και μουσείων	210
4.7 Παροχή ψηφιακών πληροφοριών στους επιτόπιους επισκέπτες μουσείων μέσω των bluetooth beacons συσκευών.....	211

4.8 Προβολή πολιτιστικών χώρων, διαδρομών και πολιτιστικών δράσεων σε ενιαία πλατφόρμα και εφαρμογές	212
4.9 Δημιουργία φορέα ανάπτυξης, διαχείρισης και προβολής πολιτιστικού προϊόντος	213
4.10 Προστασία μνημείων και αρχαιολογικών χώρων από τις περιβαλλοντικές συνθήκες και την κλιματική αλλαγή.....	214
4.11 Κατασκευή Λαογραφικού Μουσείου Μαύρης Σταφίδας	215
4.12 Αξιοποίηση του Κάστρου Χλεμούτσι	216
4.13 Ανάδειξη του Πύργου ως πόλης Ολυμπιακής Λογοτεχνίας και Ποίησης.....	217
4.14 Διοργάνωση Ολυμπιάδας Τεχνών	218
4.15 Αξιοποίηση αδρανών ιστορικών κελυφών.....	219
4.16 Διεθνοποίηση του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους.....	220

5 Ενίσχυση της ποιότητας, του εκσυγχρονισμού και της εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος 221

5.1 Γεωργία και κτηνοτροφία.....	223
5.1.1 Ίδρυση Γεωργικής Σχολής	223
5.1.2 Αύξηση ποσοστού μεταποίησης και καθετοποίησης αγροτικών προϊόντων.....	224
5.1.3 Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση υποδομών άρδευσης.....	225
5.1.4 Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας.....	225
5.1.5 Δημιουργία Πρότυπου Αγροκτήματος	226
5.1.6 Αξιοποίηση διαθέσιμης έκτασης στη Φολόη για καλλιέργειες	226
5.1.7 Αξιοποίηση τοπικών ποικιλιών – Προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ.....	227
5.1.8 Δημιουργία ομάδων παραγωγών.....	227
5.1.9 Συμβουλευτική σε υφιστάμενους αλλά και εν δυνάμει παραγωγούς για εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής, αλλά και νέων καλλιεργειών	228
5.1.10 Εξασφάλιση διαδικασιών προσέλκυσης ξένου εργατικού δυναμικού.....	229
5.1.11 Εύρεση νέων αγορών	229
5.1.12 Αξιοποίηση δυνατοτήτων για παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ (ενεργειακές κοινότητες, βιομάζα, γεωθερμία).....	230
5.1.13 Ενίσχυση νέων αγροτών	231
5.1.14 Ανανέωση παραγωγικού εξοπλισμού.....	231

5.1.15 Αξιοποίηση πρωτογενούς παραγωγής στις τουριστικές επιχειρήσεις	231
5.1.16 Ενίσχυση του αγροτουρισμού	232
5.2 Μεταποίηση	233
5.2.1 Επιχειρηματικά Πάρκα και βιομηχανικές υποδομές.....	233
5.2.2 Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας	234
5.2.3 Συνέργειες και αλυσίδες αξίας με πρωτογενή τομέα και τουρισμό.....	235
5.2.4 Ψηφιακός εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων	235
5.2.5 Δράσεις έρευνας και καινοτομίας σε επιχειρήσεις	236
5.2.6 Δημιουργία Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας και Πιστοποίησης Τοπικών Προϊόντων	237
5.2.7 Προώθηση της «πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας».....	238
5.2.8 Ενίσχυση της νεανικής και νεοφυούς επιχειρηματικότητας.....	238
5.2.9 Πιστοποίηση και σήμανση των τοπικών προϊόντων	239
5.2.10 Εξωστρέφεια και εξαγωγές των τοπικών προϊόντων.....	240
5.3 Ενίσχυση της ποιότητας και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής.....	241
5.3.1 Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού	241
5.3.2 Ενιαία σήμανση σημείων πολιτιστικού, αρχαιολογικού και θρησκευτικού τουρισμού	244
5.3.3 Αξιοποίηση περιοχών ιαματικών πηγών για την ανάπτυξη τουρισμού ευεξίας.....	245
5.3.4 Υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων αγροτουρισμού.....	246
5.3.5 Πρωτόκολλο συνεργασίας ξενοδοχείων και τοπικών παραγωγών για προώθηση του γαστρονομικού τουρισμού.....	246
5.3.6 Βελτίωση υποδομών ορειβατικού, περιπατητικού και φυσιολατρικού τουρισμού.....	247
5.3.7 Δημιουργία τουριστικών πακέτων επισκέψεων	249
5.3.8 Ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων Λουτρών Κυλλήνης	250
5.3.9 Δημιουργία και προώθηση ειδικών γεγονότων	250
5.3.10 Πρωτόκολλο συνεργασίας ξενοδοχείων και τοπικών κοινωνιών για την προώθηση εκδηλώσεων στο πλαίσιο του τουρισμού ειδικών γεγονότων	251
5.3.11 Δημιουργία Καταδυτικού Πάρκου στη βυθισμένη πόλη της Αρχαίας Φειάς στην περιοχή του Κατακόλου	252

5.3.12 Δημιουργία αλυσίδας αξίας υπεύθυνου και βιώσιμου τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές και περιοχές υψηλής περιβαλλοντικής και πολιτιστικής αξίας	253
5.3.13 Παρατηρητήριο Τουριστικής Ανάπτυξης.....	254

6 Υποδομές, περιβάλλον διαβίωσης και ποιότητα ζωής255

6.1 Υποδομές	257
6.1.1 Ολοκλήρωση Αυτοκινητοδρόμου Α5 Πάτρα - Πύργος - Τσακώνα	257
6.1.2 Εκκίνηση λειτουργίας σιδηροδρομικής γραμμής Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα	258
6.1.3 Αναβάθμιση της σιδηροδρομικής σύνδεσης Λιμένα Κατακόλου - Αρχαίας Ολυμπίας.....	259
6.1.4 Κατασκευή Οδικού Άξονα Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία - Βυτίνα - Τρίπολη - Μυκίνες.....	259
6.1.5 Σύνδεση Αρχαίας Ολυμπίας με Ναό Επικούριου Απόλλωνα και Μεγαλόπολη.....	260
6.1.6 Σύνδεση Αρχαίας Ολυμπίας με τη θάλασσα	260
6.1.7 Ανάπτυξη υποδομών τουρισμού σκαφών αναψυχής.....	261
6.1.8 Βελτίωση λιμενικών υπηρεσιών κρουαζιέρας λιμένα Κατακόλου...	262
6.1.9 Βελτίωση οδικής σύνδεσης λιμένα Κατακόλου	263
6.1.10 Βελτίωση λιμενικών επιβατικών και εμπορευματικών υπηρεσιών λιμένα Κυλλήνης.....	263
6.1.11 Ίδρυση και λειτουργία υδατοδρομίων	263
6.1.12 Έναρξη λειτουργίας αεροδρομίου Επιταλίου	264
6.1.13 Βελτίωση συνδέσεων αεροδρομίων με το οδικό δίκτυο της περιοχής και εξέταση σιδηροδρομικής διασύνδεσης.....	264
6.1.14 Αναβάθμιση αεροδρομίου Αράξου	265
6.1.15 Δημιουργία εμπορευματικού κέντρου στο αεροδρόμιο Ανδραβίδας ή Αράξου.....	266
6.1.16 Δημιουργία ποδηλατοδρόμων.....	266
6.1.17 Βελτίωση οδοποιίας σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές	266
6.1.18 Ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων και αναβάθμιση δικτύων κινητής τηλεφωνίας.....	267
6.1.19 Αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.....	267
6.1.20 Ενεργειακή αναβάθμιση επιχειρήσεων, νοικοκυριών και αστικών υποδομών	268
6.1.21 Επανασχεδιασμός δικτύου φυσικού αερίου.....	268

6.2 Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της περιβαλλοντικής αισθησίας	270
6.2.1 Έργα Διαχείρισης Απορριμμάτων σύμφωνα με το εγκεκριμένο ΠΕΣΔΑ.....	270
6.2.2 Δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.....	271
6.2.3 Απορρύπανση επιβαρυμένων υδάτινων πόρων	274
6.2.4 Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας των υδάτων	275
6.2.5 Έργα ύδρευσης.....	276
6.2.6 Ολοκλήρωση και βελτίωση βιολογικών καθαρισμών και δικτύων αποχέτευσης στους οικισμούς της Ηλείας.....	276
6.2.7 Δράσεις προστασίας και ανάδειξης περιοχών Natura	277
6.2.8 Αύξηση και ποιοτική αναβάθμιση των χώρων πρασίνου και προώθηση λύσεων που βασίζονται στο οικοσύστημα (Nature Based Solutions – NBS)	277
6.2.9 Δράσεις για την περιοχή της Λίμνης Καϊάφα.....	278
6.2.10 Δράσεις για την περιοχή του Κοτυχίου - Αλυκών Λεχαινών	279
6.2.11 Δράσεις για την περιοχή του Δέλτα και των εκβολών του Αλφειού.....	280
6.2.12 Δράσεις για την περιοχή Φράγματος Πηνειού.....	281
6.2.13 Διερεύνηση της δυνατότητας επαναπλημμυρισμού και αξιοποίησης της αποξηρανθείσας Λίμνης Μουριάς	282
6.3 Ενίσχυση των μηχανισμών της τοπικής διακυβέρνησης.....	283
6.3.1 Δημιουργία Αναπτυξιακού Οργανισμού (ΑΟ)	283
6.3.2 Δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού (ΟΔΠΠ) - Destination Management and Marketing Organization (DMMO).....	284
6.4 Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός	287
6.4.1 Επίσπευση των διαδικασιών και τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων εκπόνησης των ΤΠΣ και του ΕΠΣ στην Ηλεία	288
6.4.2 Παρακολούθηση της πορείας όλων των Ειδικών και Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων και διαμόρφωση τεκμηριωμένων θέσεων για τη διαδικασία της διαβούλευσης.....	289
6.4.3 Υλοποίηση στον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας του εργαλείου «Περιοχή Ειδικών Χωροταξικών Παρεμβάσεων».....	289
6.4.4 Κατευθύνσεις πολεοδομικών και αναπτυξιακών παρεμβάσεων οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο ΕΠΣ για το θαλάσσιο μέτωπο της Ηλείας.....	290

7.1	Πολιτικές δημογραφικής ανάκαμψης και ενίσχυσης της ελκυστικότητας της περιοχής.....	294
7.1.1	Δημιουργία πρότυπου ενεργειακά αυτόνομου οικισμού κοινωνικής κατοικίας	295
7.1.2	Πρόγραμμα αποκατάστασης εγκαταλελειμμένων παραδοσιακών κατοικιών σε οικισμούς με παραδοσιακά χαρακτηριστικά	295
7.1.3	Δημιουργία Κέντρου Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας.....	296
7.1.4	Φορολογικά κίνητρα μετεγκατάστασης σε περιοχές που έχουν υποστεί φυσική καταστροφή	297
7.1.5	Πρόγραμμα αξιοποίησης ακαλλιέργητων εκτάσεων από νέους αγρότες	297
7.1.6	Κοινωνική κατοικία για εισαγόμενους εργάτες γης.....	298
7.1.7	Ανοικτές και ευφυείς κοινότητες	299
7.2	Κοινωνική συνοχή και ποιότητα ζωής	301
7.2.1	Κάλυψη των αναγκών των παιδιών και εφήβων μέσα από δομές υποστήριξης και παροχής υπηρεσιών	301
7.2.2	Δράσεις υποστήριξης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.....	302
7.2.3	Δράσεις υποστήριξης Ρομά.....	302
7.2.4	Δράσεις για την ενίσχυση των ανέργων και την προώθηση στην απασχόληση.....	303
7.2.5	Δράσεις υποστήριξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων.....	303
7.2.6	Δράσεις για την υποστήριξη των ηλικιωμένων.....	304
7.2.7	Υποστήριξη μεταναστών/υπηκόων τρίτων χωρών (ΥΤΧ).....	304
7.2.8	Υποστήριξη ατόμων στο όριο της φτώχειας.....	305
7.3	Υγεία	306
7.3.1	Αναδιοργάνωση των μονάδων υγείας και ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας	306
7.3.2	Βελτίωση των κτηριακών εγκαταστάσεων των δομών υγείας.....	306
7.3.3	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των δομών υγείας	307
7.3.4	Κινητές μονάδες για παροχή υπηρεσιών υγείας με κατάλληλο εξοπλισμό.....	307
7.3.5	Ειδικά κίνητρα σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό για εγκατάσταση στην περιοχή.....	307
7.4	Εκπαίδευση.....	309
7.4.1	Ίδρυση Γεωργικής Σχολής και άλλων δομών κατάρτισης στον αγροτικό τομέα.....	309

7.4.2 Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού σε ψηφιακές και νέες δεξιότητες	310
7.4.3 Τουριστική εκπαίδευση εργαζομένων	311
7.4.4 Ανάπτυξη σχολικών προγραμμάτων	312
7.4.5 Ίδρυση δημιουργικών εργαστηρίων (creative camps)	312
7.4.6 Δημιουργία εργαστηρίων και σεμιναρίων κινηματογράφου	312
7.4.7 Εκσυγχρονισμός υφιστάμενων εγκαταστάσεων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	313
7.4.8 Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτηριακών εγκαταστάσεων δομών διά βίου μάθησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης	313
7.4.9 Ανάπτυξη προγραμμάτων αθλητισμού και ολυμπιακού ιδεώδους	314
8 Εκτιμώμενο κόστος των δράσεων του προγράμματος	315
9 Τα σημαντικότερα και τα εμβληματικά έργα	323
10 Υλοποίηση του Προγράμματος Ανασυγκρότησης και σύστημα διακυβέρνησης	334
11 Διαθεσιμότητα πόρων και πηγές χρηματοδότησης	339
12 Διαδικασία διαβούλευσης και συμμετέχοντες	345
13 Παράρτημα. Υλοποίηση Αναπτυξιακών Δράσεων στην ΠΕ Ηλείας	351
Πηγές Παραρτήματος	376

Αποποίηση ευθύνης

Οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα μελέτη είναι των συγγραφέων και δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη τις θέσεις της διαΝΕΟσις. Για τυχόν παρατηρήσεις, λάθη ή παραλείψεις, επικοινωνήστε στο info@dianeosis.org.

Αρκτικόλεξα Β΄ Μέρους

CEF	Connecting Europe Facility
DMMO	Destination Management and Marketing Organization
EBRD	European Bank for Restructuring and Development
EIB	European Investment Bank
RIS	Regional Innovation Strategy
ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία
ΑΟ	Αναπτυξιακός Οργανισμός
ΔΕΥΑ	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης & Αποχέτευσης
ΔΟΕ	Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή
ΔΥΠΑ	Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης
ΔΥΠΕ	Διοίκηση Υγειονομικής Περιφέρειας
ΕΕΛ	Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων
ΕΛΓΑ	Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων
ΕΛΙΔΕΚ	Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας
ΕΝΦΙΑ	Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων
ΕΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
ΕΠΑ	Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΤΑΔ	Εταιρία Ακινήτων Δημοσίου
ΕΦΔ	Ειδικός Φορέας Διαχείρισης
ΕΦΕΠΑΕ	Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας
ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
ΚΑΛΟ	Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία
ΚΔΑΠ	Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
ΚΔΑΥ	Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών
ΚΟΙΝΣΕΠ	Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση
ΜΕΑ	Μονάδα Επεξεργασίας Αποβλήτων
ΜΕΒΑ	Μονάδα Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΝΘΕ	Νέες Θέσεις Εργασίας

ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΔΠΠ	Οργανισμός Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού
ΟΚΩ	Οργανισμός Κοινής Ωφέλειας
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΦΥΠΕΚΑ	Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής
ΟΧΕ	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΠΓΕ	Προστασία Γεωγραφικής Ένδειξης
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων
ΠεΣΠΚΑ	Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
ΠΕΧΠ	Περιοχή Ειδικών Χωροταξικών Παρεμβάσεων
ΠΟΠ	Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης
ΠΤ	Πράσινο Ταμείο
ΣΔΙΤ	Σύμπραξη Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα
ΤΑΑ	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΤΔΜ	Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης
ΤΟΕΒ	Τοπικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων
ΤΠΑ	Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΤΠΕ	Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας
ΤΠΣ	Τοπικό Πολεοδομικό Σχέδιο
ΥΠΑΑΤ	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
ΥΠΑΙΘ	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
ΥΠΟΙΚ	Υπουργείο Οικονομικών
ΦΟΣΔΑ	Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΧΑΔΑ	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
ΧΥΤΥ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων

Συντομογραφίες Β' Μέρους

π/υ	Προϋπολογισμός
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα

Εισαγωγή

Τον Απρίλιο του 2022, η διαΝΕΟσις υπέγραψε μνημόνιο συνεργασίας με τον υφυπουργό στον Πρωθυπουργό κ. Χρήστο Τριαντόπουλο για την εκπόνηση αφιλοκερδώς μιας μελέτης για την ανασυγκρότηση της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας (στο εξής Ηλείας) με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία.

Συνολικά, η Ηλεία διαθέτει πλήθος μνημείων του πολιτισμού και της φύσης, που όμως, παρά το ειδικό βάρος του πολιτιστικού της κεφαλαίου, παραμένει μια περιοχή με σημαντική αναπτυξιακή υστέρηση, καθώς το τοπικό ΑΕΠ είναι στο 67% σε σχέση με τον μέσο όρο του ΑΕΠ της χώρας. Η υστέρηση αυτή δημιουργήθηκε διαχρονικά και σε βάθος δεκαετιών και αποτελεί συνδυασμό αδυναμιών του παραγωγικού συστήματος και συσσωρευμένων ελλείψεων σε υποδομές, μηχανισμούς υποστήριξης, θεσμικές ρυθμίσεις, ανθρώπινους πόρους και επενδύσεις.

Το πρώτο μέρος της μελέτης αυτής αποτυπώνει τα βασικά χαρακτηριστικά και όλα τα παραπάνω προβλήματα της Ηλείας και αξιολογεί τα ισχυρά της πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες της, καθώς και τις ευκαιρίες και τις απειλές για την επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στο δεύτερο μέρος, αξιοποιούνται τα ευρήματα αυτού του πρώτου μέρους της ανάλυσης και προτείνεται μια σφαιρική στρατηγική και ένα σύνολο έργων, πολιτικών και αντίστοιχων δράσεων σε βάθος δεκαετίας για τη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη της Ηλείας. Επίσης παρουσιάζεται ο προϋπολογισμός υλοποίησης ανά έργο, δράση και χρονική περίοδο, καθώς και το σύστημα διακυβέρνησης που απαιτείται για την επιτυχή εφαρμογή του.

Κατά την εκπόνηση του προγράμματος, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη διαβούλευση και τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού φορέων και πολιτών με ιδέες και προτάσεις, ώστε αυτό να ενσωματώνει την τοπική γνώση και εμπειρία. Η μελέτη έχει εκπονηθεί από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας υπό τον συντονισμό του καθηγητή κ. Γιώργου Πετράκου.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Επιτελική σύνοψη
Β΄ Μέρους

Όραμα

Αξιοποίηση του ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου και του οικουμενικού χαρακτήρα της Αρχαίας Ολυμπίας και της Ηλείας και ανάδειξή τους σε ελκυστικό παγκόσμιο προορισμό πολλαπλών μορφών τουρισμού και διαμονής, συνδεδεμένο με ένα σύγχρονο και εξωστρεφές παραγωγικό σύστημα το οποίο παρέχει κοινωνική ευημερία και ανάπτυξη για όλους τους κατοίκους, με σεβασμό προς τη φύση και σε αρμονία με το περιβάλλον.

Στρατηγική ανάπτυξης

Η αναπτυξιακή στρατηγική επιδιώκει την αξιοποίηση της παγκοσμίου εμβέλειας πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής ως καταλύτη για τη δημιουργία ενός νέου βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης, το οποίο θα συνδυάζει την τουριστική ανάπτυξη με τη δημιουργία τοπικών αλυσίδων αξίας στην αγροδιατροφή και την εξωστρέφεια του παραγωγικού συστήματος, την προστασία και την αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος, την ενίσχυση της πολιτιστικής δημιουργίας, την αναβάθμιση του οικιστικού πλέγματος, την ολοκλήρωση των απαραίτητων υποδομών και την προσέλκυση διεθνών πολιτιστικών και αθλητικών δρώμενων.

Στόχοι

Παρακάτω παραθέτουμε τους επτά στόχους-πυλώνες επί των οποίων δομούνται η φιλοσοφία και οι δραστηριότητες του προγράμματος:

1. Ανάδειξη της Αρχαίας Ολυμπίας και της Ηλείας σε παγκόσμιο τουριστικό προορισμό που συνδέει τα μνημεία του πολιτισμού και της φύσης με τα εθνικά και διεθνή πολιτιστικά δίκτυα και την πολιτιστική οικονομία.
2. Εκσυγχρονισμός και εξωστρέφεια του παραγωγικού συστήματος και σύνδεση του τουρισμού με τον πολιτισμό, τη γεωργία και τη μεταποίηση.
3. Βελτίωση και αναβάθμιση της προσβασιμότητας και των υποδομών.
4. Αξιοποίηση και προστασία του περιβάλλοντος.
5. Βελτίωση του χωρικού πλαισίου οργάνωσης των κοινωνικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων.
6. Ενίσχυση της ποιότητας και της συνοχής του ανθρώπινου δυναμικού.
7. Ενίσχυση του συστήματος διακυβέρνησης για την υλοποίηση του προγράμματος ανασυγκρότησης.

Για κάθε έναν από τους παραπάνω πυλώνες, προβλέπονται επιμέρους στόχοι και δράσεις, που περιληπτικά αναφέρονται παρακάτω. Αναλυτική παρουσίαση υπάρχει στη μελέτη.

ΣΤΟΧΟΣ 1: Ανάπτυξη της Αρχαίας Ολυμπίας και Ηλείας

Α) Αρχαία Ολυμπία

Το ειδικό βάρος και η παγκόσμια εμβέλεια των μνημείων και του μηνύματος το οποίο αυτά εκπέμπουν καθιστούν την Αρχαία Ολυμπία ειδική περίπτωση εθνικής σημασίας και προτεραιότητας. Συνεπώς, οι αναπτυξιακές προτεραιότητες της περιοχής δεν μπορεί παρά να αποτελούν εθνικές προτεραιότητες. Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται τα εξής έργα και δράσεις:

1. Δημιουργία Πολυχώρου Πολιτισμού, Παιδείας και Αθλητισμού. Η Αρχαία Ολυμπία δεν διαθέτει κανέναν αξιόλογο χώρο εκδηλώσεων που θα της επέτρεπε να αναπτύξει δραστηριότητες στον τομέα του πολιτισμού και της εκπαίδευσης. Υπάρχουν στην περιοχή δύο εγκαταλελειμμένα ξενοδοχεία, το «Ξένιος Ζευς» και το «Απόλλων», τα οποία αποτελούν μέρος της πολιτιστικής της ταυτότητας και θα πρέπει να διασωθούν, να αποκατασταθούν και να αναδειχθούν σε πολυχώρους πολιτισμού και διεθνούς εκπαίδευσης.

2. Δημιουργία Αθλητικού Κέντρου. Η δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων ενταγμένων στην κλίμακα, την αισθητική και τον συμβολισμό της περιοχής, σε χώρο που διαθέτει ο Δήμος, θα συμβάλει στην αξιοποίηση του ισχυρού brand name της περιοχής και θα επιτρέπει τη διοργάνωση ειδικών αθλητικών εκδηλώσεων (κάποιων ενδεχομένως σε συνεργασία με τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή) σε ετήσια βάση, οι οποίες θα αναβιώσουν και θα αξιοποιήσουν το βασικό χαρακτηριστικό της περιοχής, διευρύνοντας το τουριστικό της προϊόν.

3. Δημιουργία Λεωφόρου Ολυμπιονικών (κατ' αντιστοιχία του Hall of Fame) στο πλαίσιο ενός Παγκόσμιου Πάρκου Ολυμπιονικών. Η δημιουργία του Παγκόσμιου Πάρκου Ολυμπιονικών αποσκοπεί στη δημιουργία ενός χώρου όπου θα υποδέχεται τους ολυμπιονίκες και τις αποστολές τους συνορτάζοντας τα επινίκια.

4. Δημιουργία ενός βωμού εντός (κατά προτίμηση) ή εκτός του αρχαιολογικού χώρου, όπου θα καίει άσβεστος η Ολυμπιακή Φλόγα.

5. Δημιουργία ενός διαδραστικού ψηφιακού open mall εγκατεστημένου στην Αρχαία Ολυμπία, όπου ο επισκέπτης θα μπορεί σε συνθήκες augmented και virtual reality να περιηγηθεί στους χώρους της Αρχαίας Ολυμπίας σε τρισδιάστατη απεικόνιση, να μπει στους ναούς, στο στάδιο, στην αγορά, ή να συμμετέχει στους αγώνες.

6. Διεξαγωγή ενός νέου θεσμού του Διεθνούς Φεστιβάλ της Αρχαίας Ολυμπίας σε θέματα που προάγουν την ιστορική κληρονομιά και το αθλητικό ιδεώδες και συμβάλλουν στη διατήρηση αλλά και την αναζωογόνηση και προβολή του τοπικού πολιτισμού της περιοχής.

7. Προσέλκυση αθλητικών, πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και άλλων δραστηριοτήτων όπως:

- Η σύσταση μεταπτυχιακών, κυρίως, προγραμμάτων σπουδών στα επιστημονικά πεδία του πολιτισμού, του αθλητισμού, της αρχαιολογίας, της φιλοσοφίας, και των διεθνών σπουδών.
- Η διοργάνωση ετήσιων ή τετραετών (παράλληλα με τους Ολυμπιακούς Αγώνες) αθλητικών εκδηλώσεων εθνικής και διεθνούς κλίμακας σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, τις Αθλητικές Ομοσπονδίες και τη ΔΟΕ.
- Ο σχεδιασμός και η διοργάνωση εκδηλώσεων πολιτιστικού περιεχομένου εθνικής και διεθνούς κλίμακας, όπως η Ολυμπιάδα Ποίησης.
- Η διοργάνωση του Olympia Summit (κατ' αντιστοιχία με το Davos Summit) κάθε χρόνο στην Αρχαία Ολυμπία ως ένα βήμα διεθνούς διαλόγου για τα ζητήματα της ειρήνης.
- Η λειτουργία ινστιτούτου επιμόρφωσης διοικητικών αθλητικών στελεχών με έδρα την Αρχαία Ολυμπία.

8. Διοργάνωση Ολυμπιάδας Τεχνών. Η Ολυμπιάδα Τεχνών προτείνεται ως κορυφαία διοργάνωση πνευματικού και καλλιτεχνικού χαρακτήρα, με ευρύτατη διεθνή απήχηση, καθώς θα δύναται να συμμετέχουν σε αυτήν βραβευμένοι ποιητές και λογοτέχνες, ακαδημαϊκοί που έχουν κατακτήσει τη λογοτεχνική και επιστημονική αναγνώριση, αλλά και νέοι ποιητές, καλλιτέχνες και ερευνητές από όλο τον κόσμο.

9. Διεθνοποίηση του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους. Προτείνεται να αποκτήσει διεθνή ταυτότητα και το πρόγραμμά του να περιλαμβάνει συμμετέχοντες και εκτός του εθνικού χώρου, αποκτώντας έτσι μεγαλύτερο κύρος και εύρος. Η Διοικούσα Επιτροπή του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας, σε συνεργασία με τον Δήμο Πύργου και τον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας, θα πρέπει να καταρτίσει ένα σχέδιο δράσης για την προώθηση της διεθνοποίησής του. Επιπλέον, προτείνεται η σύνδεσή του με άλλα φεστιβάλ, όπως αυτό των Αθηνών, καθώς διευρύνει με αυτόν τον τρόπο τις προοπτικές του.

10. Προστασία αρχαιολογικών χώρων από φυσικές καταστροφές. Οι δράσεις αφορούν την προμήθεια μηχανισμών ανίχνευσης πυρκαγιάς και αυτόματης κατάσβεσής της. Επιπλέον, οι αρχαιολογικοί χώροι πρέπει να συνδεθούν με τα συστήματα έγκαιρης πρόγνωσης πλημμύρας που αναπτύσσονται ή θα αναπτυχθούν στην περιοχή.

11. Ενίσχυση προσβασιμότητας και μεταφορικών υποδομών. Προϋπόθεση για την ανάδειξη και την αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου της Αρχαίας Ολυμπίας και της οργάνωσης των παραπάνω εκδηλώσεων είναι η ολοκλήρωση και η ποιοτική **αναβάθμιση των οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών** που τη συνδέουν με το εθνικό δίκτυο, τον λιμένα του Κατάκολου και τους άλλους τουριστικούς προορισμούς, καθώς και τις πρωτεύουσες των άλλων νομών της Πελοποννήσου. Για τους βασικούς οδικούς και σιδηροδρομικούς άξονες που συνδέουν την Ηλεία με το εθνικό και διαπεριφερειακό σύστημα γίνεται εκτενέστερη αναφορά στο κεφάλαιο των υποδομών. Στο πλαίσιο αυτών των έργων, έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Αρχαία Ολυμπία:

- Η αναβάθμιση της οδικής σύνδεσης με τον αυτοκινητόδρομο Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα.
- Η αναβάθμιση του οδικού άξονα Αρχαία Ολυμπία - Βυτίνα - Τρίπολη.
- Η αναβάθμιση της σύνδεσης Αρχαία Ολυμπία - Ανδρίτσαινα - Ναός του Επικούριου Απόλλωνα.
- Η σύνδεση της Αρχαίας Ολυμπίας με το θαλάσσιο μέτωπο στο ύψος του Καϊάφα.

Για κάποια από αυτά τα έργα εκπονούνται ήδη μελέτες ή έχουν γίνει προ-παρασκευαστικές ενέργειες.

12. Ενίσχυση των αστικών υποδομών και βελτίωση ποιότητας αστικού περιβάλλοντος

- Η διαμόρφωση της εισόδου της Αρχαίας Ολυμπίας με τρόπο που να σηματοδοτεί ότι ο επισκέπτης εισέρχεται σε Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.
- Η αστική ανάπλαση και η αισθητική αναβάθμιση του οικιστικού πλέγματος της Αρχαίας Ολυμπίας, δίκτυα κοινής ωφελείας και συστήματα έξυπνης πόλης.
- Ολοκλήρωση και επέκταση σχεδίου πόλης και οικισμού Δρούβα.
- Διεθνής διαγωνισμός για ανάδειξη του ολυμπιακού τοπίου.
- Αρχιτεκτονική αναβάθμιση προσόψεων αγοράς.

Β) Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αξιοποίηση των μνημείων και του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής Αρχαία Ολυμπία - Αρχαία Ήλις - Επικούριος Απόλλων

Καθίστανται αναγκαίοι ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός ενός ολοκληρωμένου δικτύου πολιτιστικών διαδρομών που θα ενώνει όλες τις περιοχές πολιτιστικού ενδιαφέροντος με κέντρο την Αρχαία Ολυμπία, ικανό να αναδείξει το σύνολο και τον πλούτο της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και τη διαφορετικότητα και την ποικιλία που τη διέπει.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να προωθηθούν τα παρακάτω έργα:

1. Αποκατάσταση του Ναού του Επικούριου Απόλλωνα

Ο Ναός του Επικούριου Απόλλωνα αποτελεί μνημείο παγκόσμιου κύρους, ενώ είναι το πρώτο ελληνικό μνημείο που συμπεριελήφθη στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Ωστόσο, χρειάζεται αποκατάσταση, καθώς καλύπτεται εδώ και δεκαετίες από ένα υλικό το οποίο περιορίζει την ορατότητα, την πρόσβαση και εντέλει την επισκεψιμότητά του.

2. Επέκταση των ανασκαφών στην Αρχαία Ήλιδα

Απαιτείται επέκταση των ανασκαφών σε ικανό εύρος, ώστε να αναδειχθεί η αρχαία πόλη και να αναζητηθούν και άλλα σημαντικά μνημεία ή κτήρια. Επίσης, πρέπει να γίνει εκσυγχρονισμός του μουσείου και να καταρτιστεί ολιστικό πρόγραμμα προβολής της.

3. Διαμόρφωση και αξιοποίηση του Μονοπατιού Εκεχειρίας

Προτείνονται η καταγραφή των αναγκών ολοκλήρωσης της προσπάθειας αυτής σε συνεργασία με τη Συμπολιτεία Ολυμπίας και η ολοκλήρωση του έργου από συμπληρωματικούς πόρους, ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί η διαδρομή για τη διοργάνωση εκδηλώσεων που θα αναδείξουν τον ιστορικό της ρόλο (διεθνής πορεία εκεχειρίας, αγώνες αντοχής, μουσικές εκδηλώσεις, αγώνες mountain bikes, κ.λπ.).

4. Εφαρμογή σύγχρονων ψηφιακών τρόπων προβολής των πολιτιστικών μνημείων όπως:

- Δημιουργία χώρων τρισδιάστατης ψηφιακής αναπαράστασης για επιτόπιους επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων και μουσείων.
- Παροχή ψηφιακών πληροφοριών στους επιτόπιους επισκέπτες μουσείων μέσω των bluetooth beacons συσκευών.
- Προβολή πολιτιστικών χώρων, διαδρομών και πολιτιστικών δράσεων σε ενιαία πλατφόρμα και εφαρμογές.

5. Αξιοποίηση του Κάστρου Χλεμούτσι

Το Κάστρο Χλεμούτσι χρήζει μεγαλύτερης αξιοποίησης και καλύτερης προβολής. Χρειάζεται να ενταχθεί σε ένα πρόγραμμα δράσεων διαμόρφωσής του, ώστε στη συνέχεια να ενταχθεί στο ολοκληρωμένο σχέδιο πολιτιστικών διαδρομών και να προβληθεί ανάλογα με τα υπόλοιπα πολιτιστικά προϊόντα.

6. Αξιοποίηση αδρανών ιστορικών κελυφών

Προτείνεται η αξιοποίηση κτηρίων που δεν χρησιμοποιούνται (π.χ. νεοκλασικά εγκαταλελειμμένα κτήρια) με σκοπό την επανάχρηση, αλλά και τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι δήμοι, σε συνεργασία με το Τεχνικό Επιμελητήριο, μπορούν να καταγράψουν τα κτήρια με σχετική μελέτη. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων κτηρίων απαντούν στον Πύργο: το Θέατρο «Απόλλων» και η Δημοτική Αγορά, έργα του Γερμανού αρχιτέκτονα Έρνεστ Τσίλερ. Έργο του ίδιου είναι επίσης ο Ναός του Αγίου Αθανασίου.

7. Κατασκευή Λαογραφικού Μουσείου Μαύρης Σταφίδας στον Πύργο

Η ανέγερση του Λαογραφικού Μουσείου Μαύρης Σταφίδας θα αποτυπώσει και θα διασώσει στοιχεία και κειμήλια από ένα σημαντικό κεφάλαιο της νεότερης ιστορίας και της αρχικής παραγωγικής συγκρότησης της περιοχής. Το μουσείο θα συμβάλει στην ανάδειξη μιας σημαντικής και μοναδικής πλευράς της πολιτιστικής ταυτότητας της Ηλείας.

ΣΤΟΧΟΣ 2: Ενίσχυση της ποιότητας, του εκσυγχρονισμού και της εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος

Α) Πρωτογενής τομέας

Ο πρωτογενής τομέας έχει μεγάλη σημασία για την Ηλεία, καθώς συμμετέχει στη διαμόρφωση του ΑΕΠ κατά 23,5% (2019), μέγεθος που είναι το μεγαλύτερο στη χώρα και υπερ-πενταπλάσιο από τον εθνικό μέσο όρο.

Τα προβλήματα που έχει ο πρωτογενής τομέας σχετίζονται με την αδυναμία εκσυγχρονισμού μέρους των καλλιεργειών, τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού και την έλλειψη νέων που θα ασχοληθούν με τον τομέα, τη χαμηλή μεταποίηση των προϊόντων, το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, την ανεπαρκή ανανέωση του καλλιεργητικού εξοπλισμού, καθώς και την έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού που θα ασχοληθεί με τις σχετικές εργασίες. Οι αναπτυξιακές προτάσεις για τον τομέα είναι:

1. Ίδρυση Γεωργικής Σχολής

Το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού της Ηλείας, και ειδικότερα των ασχολούμενων με τον πρωτογενή τομέα, είναι αφενός χαμηλό και αφετέρου σε αναντιστοιχία με τις εξειδικεύσεις του παραγωγικού συστήματος. Απαιτείται ο σχεδιασμός μιας πολιτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, η οποία να αντιστοιχεί στις ανάγκες της οικονομίας αλλά και της κοινωνίας.

Προς την κατεύθυνση αυτή υπεγράφη μνημόνιο συνεργασίας τον Φεβρουάριο του 2022 μεταξύ του Πανεπιστημίου Πατρών, του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, της Αμερικάνικης Γεωργικής Σχολής Θεσσαλονίκης, του Οργανισμού ΕΛΓΟ-Δήμητρα και του Ιδρύματος Καπετάν Βασίλη και Κάρμεν Κωνσταντακόπουλου.

Μεταξύ των βασικών στόχων της συμφωνίας συνεργασίας είναι: η συμβολή στην ομαλή προσαρμογή της τοπικής αγροτικής οικονομίας, η μετάβαση σε νέο παραγωγικό μοντέλο δίκαιης και οικονομικά βιώσιμης υπαίθρου και η βελτιστοποίηση των παραγωγικών διαδικασιών.

2. Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση υποδομών άρδευσης (ΤΟΕΒ)

Απαιτούνται η ψηφιοποίηση και η αναβάθμιση των δικτύων άρδευσης, που, σε συνδυασμό με νέες μεθόδους άρδευσης, θα περιορίσουν τη σπατάλη του νερού (αλλά και της ενέργειας που απαιτείται), θα αυξήσουν την παραγωγικότητα και θα μειώσουν το κόστος λειτουργίας. Στην περιοχή είναι σε εξέλιξη παρόμοια έργα σε 3 ΤΟΕΒ και προτείνεται να υλοποιηθούν παρόμοιες δράσεις σε όλους τους ΤΟΕΒ.

3. Δημιουργία Πρότυπου Αγροκτήματος για την αναβάθμιση υφιστάμενων και ένταξη νέων καλλιεργειών

Σε συνεργασία με επιστημονικά ιδρύματα, όπως το Πανεπιστήμιο Πατρών, χρειάζεται να δημιουργηθούν στην περιοχή εξειδικευμένες ερευνητικές υποδομές που θα μελετούν διαρκώς και θα παράγουν νέα γνώση πάνω στον κάθε τομέα.

4. Αξιοποίηση τοπικών ποικιλιών – Προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ

Σημαντικός παράγοντας για τις προοπτικές εμπορίας ενός προϊόντος είναι η υψηλή ποιότητα και η διαφοροποίηση σε σχέση με τα ανταγωνιστικά.

Η πρόταση έχει δύο επιμέρους δράσεις: η πρώτη αφορά την ένταξη στον κατάλογο ΠΟΠ/ΠΓΕ περισσότερων τοπικών προϊόντων και η δεύτερη την αξιοποίηση της πιστοποίησης των προϊόντων για τη δημιουργία ενός ενιαίου brand name για την προβολή και προώθησή τους.

5. Δημιουργία ομάδων παραγωγών

Η ενίσχυση των ομάδων παραγωγών είναι σημαντική, καθώς έτσι επιτυγχάνονται οι οικονομίες κλίμακας, τόσο στην παραγωγή όσο και στην εμπορία των προϊόντων. Με τον τρόπο αυτό μετριάζεται το πρόβλημα της μικροϊδιοκτησίας και της περιορισμένης δυνατότητας του κάθε παραγωγού να εξασφαλίσει από μόνος του πρόσβαση σε όλες τις υποστηρικτικές υπηρεσίες, αλλά και να προωθήσει τα προϊόντα του.

6. Εξασφάλιση διαδικασιών προσέλκυσης ξένου εργατικού δυναμικού

Το πρόβλημα θα πρέπει να επιλυθεί αφενός με απλοποίηση της νομοθεσίας, αφετέρου με καλύτερο χρονικό προγραμματισμό από την πλευρά των παραγωγών. Επίσης απαιτούνται υποδομές κοινωνικής κατοικίας και γενικά βελτίωση των όρων διαμονής ώστε να αυξηθεί το ενδιαφέρον προσέλκυσης.

7. Αξιοποίηση δυνατοτήτων για παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ (ενεργειακές κοινότητες, βιομάζα, γεωθερμία)

Η περιοχή έχει δυνατότητα παραγωγής ηλεκτρισμού, τόσο από ηλιακή όσο και από αιολική ενέργεια, αλλά υπάρχουν και οι δυνατότητες αξιοποίησης της βιομάζας από τις καλλιέργειες, καθώς και γεωθερμικών πεδίων, ώστε να περιοριστεί σημαντικά το κόστος καλλιιεργειών, ιδιαίτερα των θερμοκηπιακών.

8. Ενίσχυση του αγροτουρισμού

Προτείνεται η ενίσχυση σχετικών επενδυτικών πρωτοβουλιών που αναμένεται ότι θα εκδηλωθούν τα επόμενα χρόνια για ανάπτυξη δραστηριοτήτων, συμπληρωματικών ως προς την κύρια παραγωγική δραστηριότητα των γεωργών όπως η μετατροπή οινοποιείων σε επισκέψιμους χώρους, σύμφωνα συνεργασίας με ξενοδοχειακούς φορείς κ.λπ.

Η δόμηση της συνεργασίας μπορεί να στηριχθεί σε ήδη υπάρχουσες δράσεις σε εθνικό επίπεδο, όπως αυτή του «Ελληνικού Πρωινού», η οποία είναι πρωτοβουλία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος.

9. Ενίσχυση νέων αγροτών

Κύριο ζητούμενο είναι η προσέλκυση στον πρωτογενή τομέα νέων ανθρώπων που θα έχουν και κατάλληλη κατάρτιση, έτσι ώστε αφενός να αντικατασταθεί η προηγούμενη γενιά που βαδίζει προς συνταξιοδότηση, αφετέρου να μπορέσουν να εισαχθούν νέες καλλιεργητικές τεχνικές αλλά και νέα είδη.

10. Αξιοποίηση διαθέσιμης έκτασης στη Φολόν για καλλιέργειες

Στο οροπέδιο της Φολόης υπάρχει έκταση 50.000 στρεμμάτων που είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί και να παραχωρηθεί προς καλλιέργεια ενώ πιθανότατα είναι εφικτή η δημιουργία ενός κλειστού δικτύου άρδευσης, έτσι ώστε η περιοχή να έχει και διαθεσιμότητα υδάτινων πόρων προς χρήση στις αγροτικές καλλιέργειες. Προτείνεται η διερεύνηση των σχετικών δυνατοτήτων με την εκπόνηση σχετικής μελέτης.

B) Μεταποίηση

1. Επιχειρηματικά Πάρκα και βιομηχανικές υποδομές

Η ισχυρή παρουσία μικρών επιχειρήσεων στην Ηλεία θέτει την ανάγκη της δημιουργίας οργανωμένων βιομηχανικών συγκεντρώσεων όπου θα δύνανται να συμβάλουν στη δημιουργία αλυσίδων αξίας, τη διάχυση της καινοτομίας,

τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας, την αύξηση της εξωστρέφειας, τη μείωση του λειτουργικού κόστους και την προσέλκυση επενδύσεων. Τα Επιχειρηματικά Πάρκα (Ν.3981/2011) αποτελούν περιοχές με ολοκληρωμένες υποδομές (μεταφορικές υποδομές, δίκτυα ύδρευσης, κλπ.) και υπηρεσίες (ευρυζωνικά δίκτυα). Από την εκπόνηση του Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για την ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων στην περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας έχουν προταθεί 5 Επιχειρηματικά Πάρκα για την Ηλεία.

2. Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας

Η αποστολή του θα είναι να υποστηρίξει νέους επιχειρηματίες στην πορεία της επιχειρηματικής ανακάλυψης μέσα από διαδικασίες ταχύρρυθμης εκπαίδευσης, συμβουλευτικής στήριξης και εξατομικευμένης καθοδήγησης (mentoring και coaching) σε τομείς της RIS. Το Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας θα συνεργάζεται με φορείς της επιχειρηματικότητας (Επιμελητήριο, Στέγη Βιομηχανίας) και θα φέρει σε επαφή το παραγωγικό σύστημα με την ερευνητική κοινότητα σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

3. Ψηφιακός εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων

Θεωρούνται αναγκαία ο εκσυγχρονισμός τους και η ενσωμάτωση ψηφιακών συστημάτων στη λειτουργία τους (κυρίως σε τομείς προτεραιότητας) για λόγους ανταγωνιστικότητας.

4. Δημιουργία Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας και Πιστοποίησης Τοπικών Προϊόντων

Προτείνεται η δημιουργία ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας και Πιστοποίησης Τοπικών Προϊόντων, το οποίο θα θέτει τις προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν τα προϊόντα, θα επικυρώνει την ποιότητά τους και θα διασφαλίζει τη διάθεση και πώληση υψηλού επιπέδου προϊόντων στην αγορά.

5. Πιστοποίηση και σήμανση των τοπικών προϊόντων

Ο αγροδιατροφικός τομέας στην Ηλεία αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της οικονομίας της. Προτείνονται η σήμανση και η τυποποίηση των τοπικών προϊόντων της προκειμένου αυτά να αποκτήσουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία, διαφοροποιημένη ταυτότητα και αναγνωρισιμότητα.

6. Προώθηση της «πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας»

Η Ηλεία, διαθέτοντας πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα, μπορεί να αναπτύξει ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων στο πεδίο του πολιτισμού της που να περιλαμβάνει π.χ. εκδόσεις βιβλίων και άλλου έντυπου υλικού σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά, τα οποία θα διοχετεύονται στο λιανικό εμπόριο

πολιτιστικών αγαθών (βιβλία ή αναμνηστικά) και στη λειτουργία βιβλιοθηκών και μουσείων.

7. Ενίσχυση της νεανικής και νεοφυούς επιχειρηματικότητας

Η ενίσχυση της νέας επιχειρηματικότητας αποτελεί σημαντικό προτεινόμενο μέτρο για την αναπτυξιακή της πορεία. Οι δήμοι θα πρέπει να κινητοποιηθούν προς τη συμμετοχή τους σε προγράμματα προσέλκυσης νέας επιχειρηματικότητας ή υποστήριξης νέων στις ενεργές επιχειρήσεις της περιοχής. Ένα πρόσθετο μέτρο είναι η δημιουργία ενός χώρου, φυσικού ή διαδικτυακού, στον οποίο νέοι άνθρωποι θα μπορούν να συζητούν, να ανταλλάσσουν τις απόψεις τους και να έρχονται και σε επαφή με φορείς (επιχειρηματίες, συμβούλους επιχειρήσεων κ.λπ.).

Γ) Εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Σκοπός είναι η ανάπτυξη του τουρισμού που δεν θα περιορίζεται στο μοντέλο «ήλιος - θάλασσα». Στο πλαίσιο αυτό, είναι ανάγκη να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική προώθησης που θα δημιουργεί νέα τουριστικά προϊόντα, θα βελτιώνει τα ήδη υπάρχοντα και θα παρέχει περισσότερες ευκαιρίες στον επισκέπτη για νέες εμπειρίες όπως:

1. Αρχαιολογικός τουρισμός. Κύρια σημεία ανάδειξης και προώθησης είναι το τρίπολο Αρχαία Ολυμπία - Αρχαία Ήλιδα - Ναός Επικούριου Απόλλωνα.

2. Πολιτιστικός τουρισμός. Με κατάλληλη αξιοποίηση (αναφέρεται αλλού) όλου του πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής: αρχαιολογικού, μεσαιωνικού, βυζαντινού, ρωμαϊκού κ.λπ.

3. Ιαματικός-θερμαλιστικός και τουρισμός ευεξίας. Η περιοχή διαθέτει δύο σημαντικές περιοχές ιαματικών πηγών στην Κυλλήνη και στη Λίμνη Καϊάφα. Πέρα από τη βελτίωση των εγκαταστάσεων, βασική επιδίωξη για την επιτυχή προώθησή τους αποτελεί η ανάδειξη των ιαματικών αποτελεσμάτων της χρήσης των λουτρών καθώς και της ιστορικότητάς τους.

4. Περιπατητικός και φυσιολατρικός τουρισμός. Απαιτούνται βελτίωση των υποδομών και προώθηση της πληθώρας εναλλακτικών δραστηριοτήτων αναψυχής όπως βόλτα, τρέξιμο, ποδηλασία κ.λπ.

Η δράση αυτή θα πρέπει να εναρμονιστεί με την απόφαση του ΟΦΥΠΕΚΑ για χρηματοδότηση έργων από το Ταμείο Ανάκαμψης, που σε πρώτη φάση περιλαμβάνει εγκατάσταση δικτύου μονοπατιών και διαδρομών στις περιοχές Natura. Προτείνονται οι ακόλουθες υπο-δράσεις (ενδεικτικά):

- Δημιουργία πάρκου στο Δέλτα του Αλφειού.

- Δημιουργία δικτύου μονοπατιών στο Δάσος Στροφυλίας.
- Δημιουργία δικτύου μονοπατιών στην περιοχή Αλυκές Λεχαινών.
- Δημιουργία δικτύου μονοπατιών και ποδηλατικών διαδρομών στη Λίμνη Καϊάφα.

5. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί **στη δημιουργία ποδηλατοδρόμων** σε κεντρικά σημεία των πόλεων της Ηλείας, αλλά και σε περιοχές φυσικού κάλλους, όπως η Λίμνη Πηνειού, ο Αλφειός και οι εκβολές του, καθώς και το παράκτιο μέτωπο της Ηλείας.

6. Αγροτουρισμός ελαίας, αμπέλου, σταφίδας κ.λπ. Επίσης, θα πρέπει να γίνει σύνδεση αυτού του τύπου δραστηριότητας με άλλες δραστηριότητες όπως η πεζοπορία και η ποδηλατοδρομία, ώστε να δομηθούν ελκυστικά πακέτα που θα παρατείνουν τη διαμονή των τουριστών.

7. Γαστρονομικός τουρισμός. Η περιοχή διαθέτει σημαντικό γαστρονομικό πλούτο που θα μπορούσε να αναδειχθεί μέσω συνεργασιών μεταξύ των φορέων του τουρισμού και του αγροδιατροφικού κλάδου.

8. Αθλητικός τουρισμός. Η περιοχή είναι βαθύτατα δεμένη με την ιδέα του Ολυμπισμού. Συνεπώς, πρέπει να αναπτυχθούν αθλητικές δραστηριότητες οι οποίες θα προσελκύουν επισκέπτες που θα λαμβάνουν την ευχαρίστηση άσκησης του αγαπημένου τους αθλήματος στο μέρος όπου γεννήθηκε η ολυμπιακή ιδέα.

9. Τουρισμός τρίτης ηλικίας. Η αύξηση του προσδόκιμου ζωής ενισχύει σημαντικά τις προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού τρίτης ηλικίας, καθώς ολοένα και περισσότεροι συνταξιούχοι ταξιδεύουν με σκοπό την αναψυχή. Κύριο συστατικό της προώθησης θα πρέπει να αποτελούν οι ιαματικές πηγές της περιοχής. Ωστόσο, οι εμπειρίες των τουριστών θα πρέπει να εμπλουτίζονται και με δυνατότητες περιήγησης σε αρχαιολογικούς και πολιτιστικούς χώρους, και δυνατότητες ασφαλούς πρόσβασης σε παραλίες.

10. Θρησκευτικός τουρισμός. Η περιοχή διαθέτει πλούσιο απόθεμα θρησκευτικών και λατρευτικών χώρων και μνημείων. Απαιτείται ειδική στρατηγική σχεδιασμού και ανάπτυξης του θρησκευτικού-προσκυνηματικού τουρισμού σε συνεργασία με τις εκκλησιαστικές αρχές.

11. Δημιουργία Καταδυτικού Πάρκου στη βυθισμένη πόλη της Αρχαίας Φειάς στην περιοχή του Κατακόλου. Ο καταδυτικός τουρισμός επιδεικνύει σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι σημαντικό για την προσέλκυση επιπλέον τουριστών στην περιοχή να δημιουργηθεί ένα καταδυτικό πάρκο στην περιοχή του Κατακόλου, όπου οι επισκέπτες θα μπορούν να περιηγηθούν μέσω κατάδυσης στην Αρχαία Φειά. Θα πρέπει να εξεταστούν τα επιτυχημένα παραδείγματα δημιουργίας καταδυτικών

πάρκων της Μαγνησίας μέσω της αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων του έργου BLUE-MED, στα οποία παρέχεται και η δυνατότητα εικονικής περιήγησης μέσω τρισδιάστατων μοντέλων απεικόνισης.

12. Πρωτόκολλο συνεργασίας ξενοδοχείων και τοπικών κοινωνιών για σύνθετες εμπειρίες τουρισμού. Είναι προς όφελος όλων των εμπλεκόμενων στον τουρισμό να αναπτυχθεί ένα δίκτυο συνεργασίας μεταξύ των ξενοδοχείων μαζικού τουρισμού και των άλλων περιοχών τουριστικού, πολιτιστικού, φυσικού, θρησκευτικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος ώστε να δομηθούν πακέτα δημιουργίας εμπειριών προς τους επισκέπτες. Η συνεργασία θα αφορά τη διοργάνωση ειδικών εκδηλώσεων εντός των ξενοδοχείων με συμμετοχή τοπικών φορέων καθώς και της πληροφόρησης των πελατών για την αγορά διαθέσιμων πακέτων ξεναγήσεων και συμμετοχής σε εκδηλώσεις όπως φεστιβάλ, πανηγύρια, παραστάσεις κ.ά.

ΣΤΟΧΟΣ 3: Υποδομές

Αναμφίβολα, σημαντικό ρόλο στην προώθηση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης της Ηλείας θα διαδραματίσουν οι υποδομές μεταφορικών, ενεργειακών και ευρυζωνικών δικτύων.

1. Εκτελούμενα έργα

Πρέπει να τονιστεί ότι ήδη στην περιοχή εκτελούνται ή βρίσκονται σε στάδιο μελετών σημαντικά έργα υποδομών όπως ο αυτοκινητόδρομος Πάτρα - Πύργος - Τσακώνα, το σιδηροδρομικό δίκτυο Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα, η σιδηροδρομική σύνδεση λιμένα Κατακόλου - Αρχαίας Ολυμπίας, το οδικό δίκτυο Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία. Αποτελεί προτεραιότητα η ολοκλήρωση αυτών των έργων, τα οποία με τις υπόλοιπες δράσεις της παρούσας μελέτης θα αναβαθμίσουν αισθητά τις προοπτικές ανάπτυξης της Ηλείας.

2. Σύνδεση Αρχαίας Ολυμπίας με τον Ναό Επικούριου Απόλλωνα και τη Μεγαλόπολη

Στο πλαίσιο της περαιτέρω ανάπτυξης του αρχαιολογικού τουρισμού είναι απαραίτητη η επαρκής διασύνδεση των μνημείων ώστε να καθίσταται ελκυστική η δημιουργία πακέτων επισκέψεων σε περισσότερους του ενός χώρους, σε εύλογο διάστημα χρόνου.

3. Σύνδεση Αρχαίας Ολυμπίας με τη θάλασσα

Μια βασική σύνδεση η οποία θα ενδυναμώσει το τουριστικό προϊόν της περιοχής είναι η σύνδεση της Αρχαίας Ολυμπίας με τη θάλασσα ώστε να δοθεί η δυνατότητα ανάπτυξης συνεργειών μεταξύ θαλάσσιου, αρχαιολογικού και πολιτιστικού τουρισμού.

4. Βελτίωση λιμενικών υπηρεσιών κρουαζιέρας λιμένα Κατάκολου

Ο λιμένας του Κατάκολου συμπεριλαμβάνεται στους κορυφαίους ενδιάμεσους προορισμούς κρουαζιέρας της χώρας. Οι συνθήκες δεν ευνοούν την ανάπτυξη κίνησης home porting, καθώς η συνδεσιμότητα του λιμένα

δεν είναι επαρκής για να μπορεί να λειτουργήσει ως λιμάνι αφετηρίας και τερματισμού κρουαζιέρας. Ωστόσο, το λιμάνι μπορεί να αυξήσει περαιτέρω την επισκεψιμότητά του και την ανταγωνιστικότητά του.

Για τον λιμένα προτείνονται οι ακόλουθες δράσεις:

- α. Αισθητική αναβάθμιση παράκτιας ζώνης που θα βελτιώσει την αισθητική της περιοχής, την ποιότητα ζωής των κατοίκων και τις εμπειρίες των επιβατών.
- β. Αναβάθμιση υποδομών υποδοχής επιβατών. Πρόκειται για την κατασκευή κτηρίου υποδοχής επιβατών, κτηρίου ελέγχου ζώνης Schengen με γραφεία ελέγχου επιβατών κρουαζιέρας και αποσκευών, και κτήριο εκθέσεων - πολιτισμού.

5. Ανάπτυξη υποδομών τουρισμού αναψυχής

Το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Δυτικής Ελλάδας προβλέπει τη χωροθέτηση δύο τουριστικών λιμένων στην Κυλλήνη και στο Κατάκολο, αντίστοιχα, ένα τουριστικό καταφύγιο στη Γλύφα και την αναβάθμιση του υφιστάμενου αλιευτικού καταφυγίου στο Παλούκι Ήλιδας σε τουριστικό καταφύγιο. Συνεπώς, από τη μια, πρέπει να προχωρήσουν τα έργα κατασκευής των μαρινών και, από την άλλη, πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες προώθησης του συγκεκριμένου είδους τουρισμού.

6. Βελτίωση λιμενικών επιβατικών και εμπορευματικών υπηρεσιών λιμένα Κυλλήνης

Το λιμάνι διαθέτει επαρκείς υποδομές, ωστόσο οι δυνατότητές του δεν κεφαλαιοποιούνται πλήρως ως προς την κατεύθυνση ενίσχυσης της εξωστρέφειας της περιοχής. Προτείνεται η επανεξέταση λειτουργίας της γραμμής Κρήτη - Κυλλήνη - Ιταλία ως εναλλακτική θαλάσσια οδός εμπορίας αγροτικών προϊόντων των περιοχών της Κρήτης και της Ηλείας στις διεθνείς αγορές.

7. Ίδρυση και λειτουργία υδατοδρομίων

Η σύνδεση της περιοχής μέσω υδροπλάνων θα προσδώσει σε αυτήν ένα μεγάλο πλεονέκτημα προσπελασιμότητας, καθώς θα μειωθούν αισθητά οι χρονοαποστάσεις μεταξύ της Ηλείας και άλλων προορισμών. Η Ηλεία διαθέτει δύο κατάλληλες περιοχές ανάπτυξης της δραστηριότητας: την Κυλλήνη που έχει ήδη χορηγηθεί άδεια ίδρυσης και το Κατάκολο. Συνεπώς πρέπει να επισπευστούν οι διαδικασίες λειτουργίας των υδατοδρομίων.

8. Αναβάθμιση αεροδρομίου Αράξου

Το αεροδρόμιο του Αράξου για να αυξήσει τη διεθνή ανταγωνιστικότητά του θα πρέπει να προβεί στη βελτίωση των υποδομών του και στην προσέλκυση

μεγαλύτερου αριθμού πτήσεων. Είναι ήδη σε διαδικασία αναβάθμισης, αλλά επιπλέον θα πρέπει να εξεταστεί και η δημιουργία γραμμής εσωτερικού που θα συνδέει την περιοχή με σχετικά απομακρυσμένα κέντρα της χώρας, όπως η Θεσσαλονίκη και η Κρήτη, καθώς και με νησιά τους καλοκαιρινούς μήνες.

9. Έναρξη λειτουργίας αεροδρομίου Επιταλίου

Το αεροδρόμιο έλαβε οριστική άδεια έγκρισης τον Δεκέμβριο του 2022, και το επόμενο βήμα είναι να αναζητηθεί ο τρόπος αξιοποίησης του αεροδρομίου για την προσέλκυση τουριστών υψηλού εισοδήματος στην Ηλεία.

10. Ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων και αναβάθμιση δικτύων κινητής τηλεφωνίας

Η Ηλεία καλύπτεται από ευρυζωνικά δίκτυα. Ωστόσο, εντοπίζονται δύο βασικά ζητήματα. Η κάλυψη αφορά κυρίως τις πεδινές πυκνοκατοικημένες περιοχές και δεύτερον οι ταχύτητες που παρέχουν τα δίκτυα είναι συμβατικές. Απαιτούνται η αναβάθμιση της ταχύτητας των ευρυζωνικών δικτύων και η κάλυψη των ορεινών και αγροτικών περιοχών, καθώς και η ανάπτυξη δικτύων κινητής τηλεφωνίας τεχνολογίας 5G.

11. Αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Προτείνεται η ανάπτυξη έργων παραγωγής αιολικής και ηλιακής ενέργειας όπως αυτά που προγραμματίζονται στη Δημοτική Ενότητα Λασιώνος της Αρχαίας Ολυμπίας. Τα έργα θα πρέπει να γίνονται τηρώντας την περιβαλλοντική νομοθεσία και με σεβασμό στο περιβάλλον.

12. Επανασχεδιασμός δικτύου φυσικού αερίου

Η επέκταση του δικτύου στην Ηλεία θα έχει πολλαπλά οφέλη για τους κατοίκους αλλά και για τον επιχειρηματικό κόσμο. Καθίσταται σαφές ότι είναι αναγκαία η αναθεώρηση των προβλεπόμενων περιοχών επέκτασης του δικτύου ώστε να καλυφθεί ένα μεγαλύτερο μέρος της περιοχής της Ηλείας. Επιπλέον, είναι αναγκαία η αύξηση της δυναμικότητας του δικτύου ώστε να αυξηθεί ο αριθμός συνδέσεων στις περιοχές που ήδη προβλέπονται από αυτό.

ΣΤΟΧΟΣ 4: Αξιοποίηση και προστασία περιβάλλοντος

1. Απορρύπανση επιβαρυσμένων υδάτινων πόρων - Κυλλήνιος Κόλπος

Εξαιτίας της ανεπτυγμένης γεωργικής δραστηριότητας στην ΠΕ Ηλείας και λόγω της χρήσης γεωργικών εισροών (λιπάσματα και φυτοφάρμακα) στις διάφορες καλλιέργειες, υπάρχει σε κάποιους υδάτινους συλλέκτες, αλλά και σε κάποιες θαλάσσιες περιοχές σημαντική επιβάρυνση από τα υπολείμματα των χρησιμοποιούμενων σκευασμάτων. Είναι άμεση η ανάγκη για την εφαρμογή προγραμμάτων απορρύπανσης με έμφαση σε περιοχές όπου μολύνουν ευαίσθητα οικοσυστήματα όπως αυτό του Κυλλήνιου Κόλπου.

2. Δράσεις προστασίας και ανάδειξης περιοχών Natura

Με βάση την αναμενόμενη Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη που είναι σε εξέλιξη, αλλά και τις κατευθύνσεις της νομοθεσίας για τις περιοχές Natura, πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας και ανάδειξης των περιοχών αυτών. Έτσι προτείνονται μεταξύ των άλλων:

- Έργα και δράσεις πράσινων υποδομών που στοχεύουν στην αναβάθμιση του οικοσυστήματος και τη βιώσιμη διαχείριση των πόρων (απομάκρυνση ιζημάτων, αποφυγή ερημοποίησης, οριοθέτηση αμμοληψιών).
- Επεμβάσεις για την αναμόρφωση-αναβάθμιση του τοπίου (καθαρισμός - εμπλουτισμός).
- Μέτρα για τον έλεγχο στην πρόσβαση και τη διαχείριση των επισκεπτών.
- Δράσεις διατήρησης προστατευόμενων οικοτόπων και ειδών των οποίων ο σημερινός βαθμός διατήρησης κρίνεται μη ικανοποιητικός ή είναι άγνωστος.
- Για τις περιοχές Λίμνης Καϊάφα και Κοτυχίου - Αλυκές Λεχαινών από τον ΟΦΥΠΕΚΑ υπάρχει εξειδίκευση των έργων (περιέχονται λεπτομερώς στη μελέτη). Ειδικότερα, για την αντιμετώπιση της διάβρωσης στην αμμολωρίδα της Λιμνοθάλασσας Κοτυχίου έχει γίνει μελέτη και προβλέπεται η υπογραφή προγραμματικής σύμβασης με τους τοπικούς δήμους. Επίσης, υπάρχει εγκεκριμένη πρόταση του ΟΦΥΠΕΚΑ για χρηματοδότηση έργων από το Ταμείο Ανάκαμψης που σε πρώτη φάση περιλαμβάνει εγκατάσταση δικτύου μονοπατιών και διαδρομών στις περιοχές Natura.

3. Δράσεις για την περιοχή του Δέλτα και των εκβολών του Αλφειού

Σκοπός της δράσης είναι να προστατευτεί η περιοχή από πλημμυρικά φαινόμενα μέσω της δημιουργίας έργων προστασίας του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος καθώς και μέσω της εγκατάστασης συστημάτων έγκαιρης πρόβλεψης πλημμυρών. Σχετική μελέτη υλοποιείται σε συνεργασία του Δήμου Πύργου και του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

4. Δράσεις για την περιοχή Φράγματος Πηνειού

Η λίμνη τροφοδοτεί με νερό μεγάλη έκταση καλλιεργειών, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στην οποία αναπτύσσεται πολυποίκλη χλωρίδα και πανίδα. Η δράση στοχεύει στη συντήρηση των εγκαταστάσεων του φράγματος, στην προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και στην αξιοποίηση της περιοχής για την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων αθλητισμού και αναψυχής, όπως ποδηλατικών, περιπατητικών και κωπηλατικών δραστηριοτήτων.

5. Διαχείριση απορριμμάτων σύμφωνα με το εγκεκριμένο ΠΕΣΔΑ

Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων περιλαμβάνει σειρά από έργα και δράσεις για την ΠΕ Ηλείας τα οποία θα συνεισφέρουν στη μείωση των απορριμμάτων που καταλήγουν σε ΧΥΤΥ, και θα προωθήσουν τις νεότερες μεθόδους διαχείρισης, μέσα από τις διαδικασίες της ανάκτησης, της ανακύκλωσης, της επαναχρησιμοποίησης, της αποφυγής δημιουργίας απορριμμάτων, της εξειδικευμένης διαχείρισης των ειδικών αποβλήτων, της παραγωγής ενέργειας κ.λπ. Οι δράσεις αναλυτικά αναφέρονται στη μελέτη.

6. Δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΠΚΑ) περιλαμβάνει σειρά από έργα και δράσεις για την ΠΕ Ηλείας τα οποία θα συνεισφέρουν στη μείωση των πιθανών επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή σε όλους τους τομείς που ενδέχεται να επηρεαστούν. Οι δράσεις που προβλέπονται στο ΠΕΣΠΚΑ ανά τομέα περιλαμβάνονται και στη μελέτη. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Πρόληψη και αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών με ιδιαίτερη έμφαση στα δάση Στροφιλιάς και Φολόης.
- Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων.
- Αλλαγές στο βιολογικό υλικό και στις καλλιεργητικές τεχνικές.
- Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων κ.λπ.

7. Διερεύνηση της δυνατότητας επαναπλημμυρισμού της αποξηρα- θείσας Λίμνης Μουριάς

Πρόκειται για έκταση 6.800.000 τ.μ., η οποία, στα τέλη της δεκαετίας του 1960, αποξηράθηκε για να καλύψει τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Σήμερα παρατηρούνται υποβάθμιση και ρύπανση του φυσικού περιβάλλοντος της πρώην λίμνης, και συνεπώς διαπιστώνεται η ανάγκη διερεύνησης της δυνατότητας επαναπλημμυρισμού της λίμνης και περαιτέρω αξιοποίησης αυτής.

8. Ολοκλήρωση και βελτίωση βιολογικών καθαρισμών και δικτύων αποχέτευσης στους οικισμούς της Ηλείας

Με βάση τις προβλέψεις της νομοθεσίας οι περισσότερες περιοχές καλύπτονται από βιολογικό καθαρισμό. Εκκρεμεί η ολοκλήρωση του ΒΙΟΚΑ Γαστούνης - Βαρθολομιού, ενώ απαιτείται και η επέκταση των δικτύων αποχέτευσης σε αρκετούς οικισμούς της ΠΕ Ηλείας. Επίσης, κρίνονται απαραίτητα η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων αντλιοστασίου και βιολογικού καθαρισμού του Δήμου Ανδραβίδας - Κυλλήνης.

ΣΤΟΧΟΣ 5: Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός

Η έλλειψη σύγχρονου πολεοδομικού σχεδιασμού σε τοπικό επίπεδο και χωροταξικού σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο δημιουργούν προβλήματα και ανασφάλεια που αποθαρρύνουν τις επενδύσεις και συμβάλουν στην άναρχη δόμηση, σε συγκρούσεις χρήσεων γης και αυθαίρετη δόμηση.

Έχουν προκηρυχθεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (μέσω του ΤΕΕ) οι διαγωνισμοί για τη σύνταξη μελετών των πέντε πρώτων Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων, ανάμεσα στα οποία και αυτό που αφορά την Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας και συγκεκριμένα τους Δήμους Πύργου και Ήλιδας, που εντάσσονται στο χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο Ανάκαμψης Πρόγραμμα Πολεοδομικών Μεταρρυθμίσεων «Κωνσταντίνος Δοξιάδης». Η μελέτη αφορά στον σχεδιασμό του παραλιακού μετώπου της Ηλείας και θα πρέπει να επανεξετάσει τις χρήσεις γης ώστε αυτές να είναι συμβατές με το μοντέλο της έξυπνης και αειφόρου ανάπτυξης και να λαμβάνει υπόψη τις σύγχρονες εξελίξεις στην παραγωγική διαδικασία και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής.

Στο πλαίσιο αυτό συνιστάται:

α) Παρακολούθηση της πορείας όλων των Ειδικών και Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων και διαμόρφωση τεκμηριωμένων θέσεων κατά τη διαδικασία της διαβούλευσης.

β) Υλοποίηση στον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας του εργαλείου «Περιοχή Ειδικών Χωροταξικών Παρεμβάσεων». Προτείνεται, ειδικά για τον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας, η χρήση του εργαλείου, το οποίο ονομάζεται «Περιοχή Ειδικών Χωροταξικών Παρεμβάσεων» (ΠΕΧΠ) και προβλέπεται από τον Ν.2742/1999 (άρθρο 11). Το θεσμικό αυτό πλαίσιο που δεν έχει εφαρμοστεί ποτέ μέχρι τώρα, επιτρέπει τον συνδυασμό πολεοδομικών κανόνων με ειδικά αναπτυξιακά κίνητρα πέρα αυτών που προβλέπονται από τον αναπτυξιακό νόμο. Οι σημερινές ανάγκες της ευρύτερης ζώνης της Αρχαίας Ολυμπίας αντιστοιχούν ακριβώς στις δυνατότητες ενός τέτοιου σχεδίου, το οποίο θα ήταν και το πρώτο που θα μπορούσε να γίνει στην Ελλάδα.

ΣΤΟΧΟΣ 6: Ανθρώπινο δυναμικό και συνοχή

Οι άνθρωποι πόροι είναι μακροχρόνια ο σημαντικότερος παράγοντας ανάπτυξης. Η ενότητα αυτή επικεντρώνει στις πολιτικές και τις δράσεις δημογραφικής ανάκαμψης, ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και της ποιότητας ζωής, και αναβάθμισης της ποιότητας των ανθρώπινων πόρων και της ασφάλειας των κατοίκων σε ζητήματα υγείας.

Προτείνεται η υλοποίηση των παρακάτω πολιτικών (η εξειδίκευση των πολιτικών περιέχεται στη μελέτη):

A) Πολιτικές δημογραφικής ανάκαμψης και ενίσχυσης της ελκυστικότητας της περιοχής όπως:

- Πρόγραμμα αποκατάστασης εγκαταλελειμμένων παραδοσιακών κατοικιών σε οικισμούς με παραδοσιακά χαρακτηριστικά.
- Δημιουργία κέντρου επιχειρηματικότητας και καινοτομίας που έχουμε ήδη αναφέρει.
- Φορολογικά κίνητρα μετεγκατάστασης σε περιοχές που έχουν υποστεί φυσική καταστροφή.
- Πρόγραμμα αξιοποίησης ακαλλιέργητων εκτάσεων από νέους αγρότες.
- Κοινωνική κατοικία για εισαγόμενους εργάτες γης.
- Υποστήριξη Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.
- Υποστήριξη Ρομά.
- Ενίσχυση των ανέργων και την προώθηση στην απασχόληση.
- Υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων.
- Δράσεις για την υποστήριξη των ηλικιωμένων.

B) Υγεία: Σύστημα και υποδομές

1. Αναδιοργάνωση των μονάδων υγείας και ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας

Με βάση τη μελέτη για το «Νέο ΕΣΥ» που έχει εκπονήσει η διαΝΕΟσις για τη δομή του συστήματος υγείας στη χώρα απαιτούνται η αναδιάρθρωση των μονάδων υγείας της περιοχής και η ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας μεταξύ τους, καθώς και με το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Πάτρας. Οι

προτάσεις περιλαμβάνουν τη λειτουργική ενοποίηση των νοσοκομείων της Ηλείας, την ανάπτυξη συγκεκριμένων κλινικών κατά περίπτωση, την αναδι-
άταξη ορισμένων κλινικών, καθώς και την αναδιοργάνωση των μονάδων
της πρωτοβάθμιας υγείας. Τόσο οι μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας, όσο
και τα νοσοκομεία της Ηλείας θα μπορέσουν να λειτουργήσουν αποτελε-
σματικότερα μέσα από μια τέτοια συνεργασία, προς όφελος των πολιτών.

2. Υποδομές υγείας

- Βελτίωση των κτηριακών εγκαταστάσεων των δομών υγείας.
- Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των δομών υγείας.
- Κινητές μονάδες για παροχή υπηρεσιών υγείας με κατάλληλο εξοπλισμό.
- Ειδικά κίνητρα σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό για εγκατάσταση στην περιοχή.

Γ) Εκπαίδευση

- Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού σε ψηφιακές και νέες δεξιότητες.
- Ίδρυση Γεωργικής Σχολής, όπως ήδη έχει αναφερθεί.
- Δομές/πρόγραμμα για τουριστική εκπαίδευση εργαζομένων.
- Ίδρυση δημιουργικών εργαστηρίων (creative camps). Απευθύνεται σε παιδιά τα οποία θα αναπτύσσουν δραστηριότητες που θα συσχετίζονται με τον τομέα του πολιτισμού και της πληροφορικής. Οι δραστηριότητες αυτές θα βασίζονται στην παράδοση της Αρχαίας Ολυμπίας εισάγοντας έννοιες όπως του common grounds, του gaming και του metaverse.
- Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτηριακών εγκαταστάσεων δομών διά βίου μάθησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης.
- Ανάπτυξη προγραμμάτων αθλητισμού και ολυμπιακού ιδεώδους. Προτείνεται η προώθηση πλαισίου συνεργασιών της τοπικής Ολυμπιακής Ακαδημίας με τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή και το Olympic Foundation for Culture and Heritage, με σκοπό την ανάπτυξη προγραμμάτων αθλητισμού και ολυμπιακού ιδεώδους.

ΣΤΟΧΟΣ 7: Υλοποίηση του προγράμματος ανασυγκρότησης και σύστημα διακυβέρνησης

Το κρίσιμο ζήτημα μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου ανασυγκρότησης και ανάπτυξης είναι η εφαρμογή του, δηλαδή οι διαδικασίες χρηματοδότησης, υλοποίησης και παρακολούθησης των προτεινόμενων δράσεων και έργων. Απαιτούνται, προς τούτο, η συνεργασία της κεντρικής με την περιφερειακή και την τοπική διοίκηση και η διαμόρφωση ενός πολυεπίπεδου συστήματος διακυβέρνησης, το οποίο, όπως προτείνεται στη μελέτη, θα έχει τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

A) Σε κυβερνητικό επίπεδο:

1. Η μελέτη με τις προτεινόμενες δράσεις και τα προτεινόμενα έργα, όπως θα διαμορφωθούν στην τελική διαβούλευση, γίνεται αποδεκτή από το Υπουργικό Συμβούλιο ή από τον αρμόδιο Υπουργό Ανάπτυξης.
2. Οι δράσεις και τα έργα εντάσσονται σε ΣΑΕ (Συλλογική Απόφαση Ένταξης) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης 2020-2025 σε έργο με τίτλο: «Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Ηλείας με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία».
3. Συστήνεται με ΥΑ **Επιτροπή Παρακολούθησης του Έργου**, στην οποία συμμετέχουν (μεταξύ άλλων) ο υφυπουργός στο Πρωθυπουργό για θέματα ανασυγκρότησης, ο ΓΓ του ΠΔΕ/ΕΣΠΑ, ο περιφερειάρχης ΔΕ, ο δήμαρχος Αρχαίας Ολυμπίας και ο δήμαρχος Πύργου, ως εκπρόσωπος του Τοπικού Συμβουλίου Ανάπτυξης (αναφέρεται παρακάτω).

B) Σε τοπικό επίπεδο:

1. Υπογράφεται **Μνημόνιο Συνεργασίας** μεταξύ των δήμων της Ηλείας με σκοπό την από κοινού υλοποίηση των έργων και δράσεων που ξεπερνούν έναν συγκεκριμένο δήμο και που αφορούν τη συμμετοχή τους σε διαδημοτικούς φορείς (βλέπε παρακάτω), οι οποίοι κατά περίπτωση και κατά ανάθεση από τους εμπλεκόμενους δημάρχους αναλαμβάνουν την υλοποίηση σημαντικού μέρους του αναπτυξιακού προγράμματος.
2. Συστήνεται **Αναπτυξιακός Οργανισμός Ηλείας**, όπως αυτός ορίζεται στον Ν.4674/20, ως φορέας διαδημοτικής συνεργασίας για την υλοποίηση

σημαντικού μέρους του αναπτυξιακού προγράμματος. Οι αναπτυξιακοί οργανισμοί παρέχουν επιστημονική, συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξη στους ΟΤΑ και στις ενώσεις τους σε μια σειρά ζητημάτων που άπτονται της εφαρμογής των πολιτικών και της υλοποίησης προγραμματισμένων έργων. Το πλεονέκτημα των ΑΟ είναι το υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας σε ζητήματα σχεδιασμού και υλοποίησης και είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για υποστελεχωμένους δήμους.

3. Συστήνεται **Οργανισμός Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού** (Destination Management and Marketing Organization - DMMO), με βάση τον Ν.4875/21, ως φορέας συνεργασίας της αυτοδιοίκησης με φορείς του πολιτισμού και του τουρισμού για την προώθηση των δράσεων που αφορούν στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάπτυξη όλων των μορφών τουρισμού με έμφαση στον πολιτιστικό και τον εναλλακτικό τουρισμό. Επίσης παρέχει πληροφορίες και δυνατότητες διαφορετικών εμπειριών στους επισκέπτες και την προώθηση της επικοινωνίας και συμμετοχής των επιχειρήσεων και δήμων σε διεθνή δίκτυα, δράσεις και προγράμματα.

4. Συστήνεται **Τοπικό Συμβούλιο Ανάπτυξης** της Ηλείας, το οποίο αποτελείται από τους δημάρχους όλων των δήμων, τον αντιπεριφερειάρχη Ηλείας, τον διευθύνοντα σύμβουλο του Αναπτυξιακού Οργανισμού Ηλείας και τον διευθύνοντα σύμβουλο του DMMO. Το Συμβούλιο έχει ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την παρακολούθηση της υλοποίησης του προγράμματος ανάπτυξης, τον συντονισμό των δράσεων, την επικοινωνία με τα άλλα δύο επίπεδα διοίκησης και κυρίως με την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος και την παρέμβαση όπου απαιτείται για την ομαλή υλοποίηση των έργων και δράσεων.

Προϋπολογισμός των δράσεων του προγράμματος

Ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων και δράσεων του Προγράμματος Ανασυγκρότησης της Ηλείας με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία σε βάθος δεκαετίας ανέρχεται σε **1.868.349.000 ευρώ**, εκ των οποίων τα **430.850.000 ευρώ** είναι δυνατόν να προέλθουν από ιδιωτική συμμετοχή στα μεγάλα έργα οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών. Ο προϋπολογισμός αφορά έργα και δράσεις τα οποία θα υλοποιηθούν σε **περίοδο 10 ετών**. Όπως τεκμηριώνεται με βάση τον πληθυσμό της περιοχής, αυτός καλύπτει την ανάγκη σύγκλισης προς άλλες συγκεκριμένες περιοχές αλλά και αναδεικνύει την εθνική σημασία της Αρχαίας Ολυμπίας, ενώ είναι δίκαιος και απολύτως εφικτός στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων της χώρας στην επόμενη δεκαετία. Η υλοποίηση του προγράμματος αναμένεται να είναι επωφελής όχι μόνο για την Ηλεία αλλά και για ολόκληρη την Πελοπόννησο με βάση τα έργα που προτείνονται.

Το μεγαλύτερο μέρος των έργων και δράσεων, ύψους δημόσιας δαπάνης 862.499.400 ευρώ, εκτιμάται ότι θα υλοποιηθεί στην περίοδο 2023-2027, κατά την οποία η χώρα διαθέτει ιδιαίτερα σημαντικούς πόρους για αναπτυξιακά έργα και δράσεις που ξεπερνούν τα 90 δισ. ευρώ. Το υπόλοιπο μέρος του Προγράμματος, ύψους δημόσιας δαπάνης 574.999.600 ευρώ, θα υλοποιηθεί σε δεύτερη φάση στην περίοδο 2028-2033, κατά την οποία επίσης η χώρα αναμένεται να διαθέτει σημαντικούς πόρους για τη χρηματοδότηση της αναπτυξιακής διαδικασίας που ξεπερνούν τα 40 δισ. ευρώ.

Συνοψίζοντας, το Πρόγραμμα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης έχει τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα που απαιτείται για να αντιμετωπίσει τα σημαντικά προβλήματα της περιοχής και περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος πολιτικών και παρεμβάσεων με ορίζοντα δεκαετίας. Οι προτάσεις που κατατίθενται βασίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην εκτεταμένη διαβούλευση η οποία πραγματοποιήθηκε με φορείς και πολίτες της περιοχής και αντανάκλα την τοπική γνώση και εμπειρία για τους τρόπους αντιμετώπισης των αναπτυξιακών προβλημάτων. Κάποια έργα και δράσεις που προτείνονται έχουν ήδη αρχίσει να υλοποιούνται ή βρίσκονται στο στάδιο ωρίμανσης. Αυτά θα χρειαστεί απλώς να ολοκληρωθούν σε λογικά χρονικά πλαίσια, ενώ για τα υπόλοιπα, θα χρειαστεί να εξασφαλισθούν οι υλικοί και άυλοι πόροι για την έναρξη και υλοποίησή τους στο προτεινόμενο χρονικό διάστημα της δεκαετίας.

Επίσης, θα πρέπει να δημιουργηθούν εκείνοι οι τοπικοί μηχανισμοί που θα υλοποιήσουν ένα γιγαντιαίο πρόγραμμα ανάδειξης του πολιτιστικού πλούτου και προσέλκυσης υψηλής ποιότητας τουρισμού, με το οποίο θα αλλάξει το τουριστικό πρότυπο της περιοχής διά παντός. Όλα αυτά, δράσεις και έργα, θα πρέπει να υλοποιηθούν συντονισμένα και με βαθμό προτεραιότητας από ένα νέο σύστημα διακυβέρνησης όπου το εθνικό, το περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο αλληλοσυμπληρώνονται και ενισχύουν τη συνολική αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Σε αυτή τη συνολική προσπάθεια η τοπική διοίκηση θα έχει σημαντικό ρόλο και ουσιαστική συμμετοχή.

Τέλος, θα πρέπει να γίνει κοινή συνείδηση ότι κανένα πρόγραμμα από μόνο του δεν μπορεί να αντιμετωπίσει το εύρος των προβλημάτων. Η κοινωνική συναίνεση είναι η κρίσιμότερη παράμετρος.

Πρόλογος Β΄ Μέρους

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει αναγνωρίσει σε πρόσφατο Ψήφισμά του³¹ ότι η πολιτιστική κληρονομιά θα διαδραματίσει κομβικό ρόλο στις διαδικασίες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και αποτελεί σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής καινοτομίας, στηρίζοντας βιώσιμες δραστηριότητες και θέσεις απασχόλησης. Στο ίδιο Ψήφισμα αναγνωρίζεται ότι ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί σημαντικό κλάδο της οικονομίας, ο οποίος συμβάλλει στην ανάπτυξη, αλλά και τη διαφύλαξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το κρίσιμο ερώτημα είναι σε ποιο βαθμό έχει αξιοποιηθεί η πολιτιστική κληρονομιά στην περίπτωση της Ηλείας για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, τόσο σε περιφερειακό, όσο και σε εθνικό επίπεδο, αλλά και για την επίτευξη του στόχου της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης στην περιοχή της Ηλείας;

Η Αρχαία Ολυμπία αποτελεί σπάνιο πολιτιστικό πόρο και μοναδικό μνημείο οικουμενικής ακτινοβολίας. Είναι το λίκνο των Ολυμπιακών Αγώνων και των παγκοσμίου εμβέλειας συμβόλων ειρηνικής συνύπαρξης που συνδέονται με τον πυρήνα του πολιτισμού και της ταυτότητας της χώρας. Η Αρχαία Ολυμπία αποτελεί αναξιοποίητο εθνικό κεφάλαιο, καθώς η επισκεψιμότητα και η συμβολή της στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού υπολείπονται κατά πολύ του διεθνούς κύρους και της ακτινοβολίας της, αλλά και των δυνατοτήτων που προκύπτουν από τη διεθνοποίηση και την οικονομική αξιοποίηση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Συνεπώς, η πολιτική για την ανάδειξη και αξιοποίηση της Αρχαίας Ολυμπίας αποτελεί εθνική προτεραιότητα που ξεφεύγει από την τοπική και περιφερειακή κλίμακα. Η ανάδειξή της σε παγκόσμιο προσορισμό και η ενίσχυση της διεθνούς επισκεψιμότητας θα έχουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα όχι μόνο στην περιοχή, αλλά και σε όλη τη χώρα.

Συνολικά, η Ηλεία διαθέτει πλήθος μνημείων του πολιτισμού και της φύσης. Ωστόσο, παρά το ειδικό βάρος του πολιτιστικού της κεφαλαίου, παραμένει μια περιοχή με σημαντική αναπτυξιακή υστέρηση σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας. Η υστέρηση αυτή δεν δημιουργήθηκε σε μια μέρα, και

³¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 8ης Σεπτεμβρίου 2015 προς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην πολιτιστική κληρονομιά για την Ευρώπη [2014/2149(INI)].

προφανώς δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί σε μια μέρα. Δημιουργήθηκε δι-αχρονικά και σε βάθος δεκαετιών και αποτελεί συνδυασμό αδυναμιών του παραγωγικού συστήματος και συσσωρευμένων ελλείψεων σε υποδομές, μηχανισμούς υποστήριξης, θεσμικές ρυθμίσεις, ανθρώπινους πόρους και επενδύσεις.

Το πρόγραμμα ανασυγκρότησης και ανάπτυξης το οποίο παρουσιάζεται εδώ έχει τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα που απαιτείται για να αντιμετωπίσει τα σημαντικά προβλήματα της περιοχής και περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος πολιτικών και παρεμβάσεων με ορίζοντα δεκαετίας. Οι προτάσεις οι οποίες κατατίθενται βασίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην εκτεταμένη διαβούλευση η οποία πραγματοποιήθηκε με φορείς και πολίτες της περιοχής και αντανάκλα την τοπική γνώση και εμπειρία για τους τρόπους αντιμετώπισης των αναπτυξιακών προβλημάτων.

Κάποια από τα έργα και τις δράσεις που προτείνονται έχουν ήδη αρχίσει να υλοποιούνται ή βρίσκονται στο στάδιο της ωρίμανσης. Αυτά, θα χρειαστεί απλώς να ολοκληρωθούν σε λογικά χρονικά πλαίσια, ενώ για τα υπόλοιπα, θα χρειαστεί να εξασφαλιστούν οι υλικοί και άυλοι πόροι για την έναρξη και υλοποίησή τους.

Το πρόγραμμα ανασυγκρότησης και ανάπτυξης θα έχει μεσοπρόθεσμα –και κυρίως μακροπρόθεσμα– μια σημαντική, μόνιμη και θετική επίδραση στο επίπεδο ανάπτυξης της Ηλείας. Για να συμβεί αυτό, θα πρέπει να αξιοποιηθούν όλες οι προτάσεις που κατατίθενται και να υλοποιηθούν στον μέγιστο δυνατό βαθμό. Θα πρέπει να γίνει κοινή συνείδηση ότι καμία πολιτική από μόνη της δεν μπορεί να αντιμετωπίσει το εύρος των προβλημάτων. Οπωσδήποτε, θα πρέπει να υλοποιηθούν σημαντικά έργα υποδομών. Ταυτόχρονα, όμως, θα πρέπει να βελτιωθεί και το παραγωγικό σύστημα της περιοχής, ώστε να παράγει μεγαλύτερες αξίες και υψηλότερα εισοδήματα για τους κατοίκους, να προστατευτούν το περιβάλλον και η βιοποικιλότητα, να συγκρατηθεί ο πληθυσμός στον τόπο του και να βελτιωθεί η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού. Θα πρέπει, επίσης, να δημιουργηθούν εκείνες οι χωροταξικές και πολεοδομικές ρυθμίσεις, οι οποίες θα επιτρέψουν (και θα περιφρουρήσουν) την υλοποίηση του νέου μοντέλου βιώσιμης ανάπτυξης.

Τέλος, θα πρέπει να δημιουργηθούν εκείνοι οι τοπικοί μηχανισμοί, οι οποίοι θα υλοποιήσουν ένα γιγαντιαίο πρόγραμμα ανάδειξης του πολιτιστικού πλούτου και προσέλκυσης υψηλής ποιότητας τουρισμού, με το οποίο θα αλλάξει το τουριστικό πρότυπο της περιοχής δια παντός. Όλα αυτά, δράσεις και έργα, θα πρέπει να υλοποιηθούν ταυτόχρονα από ένα νέο σύστημα διακυβέρνησης, όπου το εθνικό, το περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο θα αλληλοσυμπληρώνονται και θα ενισχύουν τη συνολική αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Σε αυτή τη συνολική προσπάθεια, η τοπική διοίκηση θα έχει σημαντικό ρόλο και ουσιαστική συμμετοχή.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Τα έργα και οι δράσεις
που έχουν δρομολογηθεί
ή βρίσκονται σε φάση
υλοποίησης

Εισαγωγή

Στην Ηλεία έχουν ενταχθεί, βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης ή έχουν ολοκληρωθεί έργα και δράσεις του ΕΣΠΑ 2014-2020 συνολικού προϋπολογισμού 437 εκατ. ευρώ. Από αυτά, τα 352 εκατ. ευρώ έχουν συμβασιοποιηθεί και τα 137 εκατ. έχουν πληρωθεί. Τα έργα αφορούν κυρίως τον τομέα των μεταφορών με π/υ 239 εκατ. ευρώ, του περιβάλλοντος με π/υ 112 εκατ. ευρώ και δράσεις ενίσχυσης των επενδύσεων με π/υ 39 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα, στο Εθνικό σκέλος του ΠΔΕ έχουν ενταχθεί κατά την τελευταία δεκαετία για την Ηλεία έργα και δράσεις συνολικού προϋπολογισμού περίπου 70 εκατ. ευρώ, ενώ στον Αναπτυξιακό Νόμο έχουν ενταχθεί συνολικά επενδυτικά σχέδια την τελευταία εικοσαετία συνολικού προϋπολογισμού περίπου 840 εκατ. ευρώ και συνολικών ενισχύσεων 360 εκατ. ευρώ. Πληροφορίες για εντάξεις έργων και πληρωμές από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης υπάρχουν μόνο σε περιφερειακό επίπεδο για τη Δυτική Ελλάδα. Εκτιμάται, όμως, ότι έχουν ενταχθεί έργα συνολικού προϋπολογισμού 180 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2014-2020.

Υποδομές

Στον τομέα των οδικών υποδομών βρίσκεται σε διαδικασία υλοποίησης μια σειρά έργων με κυριότερο τον άξονα Πάτρα - Πύργος κόστους 331 εκατ. ευρώ μέσω της Ολυμπίας Οδού ΑΕ, ενώ έχει ανατεθεί στην ίδια κοινοπραξία και η μελέτη για τον άξονα Πύργος - Καλό Νερό - Τσακώνα, καθώς και για συμπληρωματικές συνδέσεις στο τμήμα Πάτρα - Πύργος. Τα υπόλοιπα έργα είναι μικρότερης εμβέλειας, αλλά καλύπτουν τις ανάγκες για βελτιωμένες τοπικές μετακινήσεις (παρατίθενται αναλυτικότερα πίνακες στο Παράρτημα Ι).

Στον τομέα των σιδηροδρομικών υποδομών είναι σε εξέλιξη έργα αναβάθμισης της σιδηροδρομικής γραμμής Πάτρα – Πύργος, ύψους 55 εκατ. ευρώ, τα οποία αναμένεται να υλοποιηθούν την επόμενη περίοδο, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη και η αναβάθμιση της γραμμής Κατάκολο - Πύργος - Ολυμπία. Επίσης, έχει ολοκληρωθεί η αδειοδότηση του αεροδρομίου στο Επιτάλιο.

Παράλληλα, προχωρούν με χρηματοδότηση από το ΠΕΠ 2014-2020 έργα αναβάθμισης των δύο μεγάλων λιμένων της Ηλείας, του Κατακόλου και της Κυλλήνης.

Περιβάλλον

Για την αποκατάσταση περιβαλλοντικών ζητημάτων στην ΠΕ Ηλείας έχει εγκριθεί χρηματοδότηση για αντιδιαβρωτικά έργα ύψους 4,3 εκατ. ευρώ, ενώ έχει υπογραφεί προγραμματική σύμβαση μεταξύ Περιφέρειας και Υπουργείου Περιβάλλοντος για αντιπλημμυρικά έργα ύψους 1,2 εκατ. ευρώ. Παράλληλα, εκπονείται μελέτη αναδάσωσης για περιβαλλοντικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς ύψους 200.000 ευρώ. Ειδικά για την Αρχαία Ολυμπία, έχει ξεκινήσει η αποκατάσταση δικτύων και υποδομών που επλήγησαν από τις πυρκαγιές ύψους 1,2 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, ως ανακούφιση των πληγέντων από τις πυρκαγιές του 2021 προβλέφθηκε τριετής απαλλαγή από την καταβολή ΕΝΦΙΑ για ακίνητα που επλήγησαν από τις πυρκαγιές δημοσιονομικής επίπτωσης ύψους 257.000 ευρώ. Επιπλέον, μετά τις πυρκαγιές διατέθηκαν 3,2 εκατ. ευρώ για πρώτη αρωγή έναντι στεγαστικής συνδρομής, πρώτη αρωγή έναντι επιχορήγησης για επιχειρήσεις και αγροτικές εκμεταλλεύσεις, αλλά και για αποζημίωση οικοσκευής. Επίσης, ενεργοποιήθηκε η διαδικασία επιχορήγησης από το Υπουργείο Οικονομικών των επιχειρήσεων που επλήγησαν άμεσα από την πυρκαγιά, με το ποσοστό κάλυψης να έχει οριστεί στο 70% της εκτιμηθείσας ζημίας. Ήδη έχει δημοσιευθεί η πρώτη απόφαση του υπουργού Οικονομικών για τη χορήγηση του τελικού ποσού αποζημίωσης (132.946 ευρώ) στο σύνολο των δικαιούχων επιχειρήσεων. Με την επιχορήγηση συμπληφίζεται και αφαιρείται από αυτή τυχόν χορηγηθείσα πρώτη αρωγή έναντι επιχορήγησης. Ξεκίνησαν, επίσης άμεσα, οι παρεμβάσεις αντιπλημμυρικής προστασίας. Τα αντιδιαβρωτικά έργα, για τα οποία εγκρίθηκε χρηματοδότηση 4,3 εκατ. ευρώ, ολοκληρώθηκαν το καλοκαίρι του 2022. Επιπλέον, προχώρησαν οι αποκαταστάσεις σε υποδομές και δίκτυα. Προς αυτή την κατεύθυνση, το Υπουργείο Εσωτερικών, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, έχει εγκρίνει συνολική χρηματοδότηση που προσεγγίζει τα 20 εκατ. ευρώ.

Επιπλέον, καταβλήθηκαν όλες οι προβλεπόμενες αποζημιώσεις (9 εκατ. ευρώ) από τις ζημιές της πυρκαγιάς σε ζωικό και φυτικό κεφάλαιο. Στο πλαίσιο αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, διαμορφώθηκε ένα νέο σχήμα από το Υπουργείο Οικονομικών και τον ΕΛΓΑ, εντάσσοντας στο πλαίσιο της κρατικής αρωγής του Υπουργείου Οικονομικών την αποζημίωση και για τις ζημιές σε φυτικά μέσα παραγωγής, όπως δενδρώδεις καλλιέργειες. Μάλιστα, ειδικά για την περίπτωση των πυρκαγιών του καλοκαιριού του

2021, αποφασίστηκε να χορηγηθεί προκαταβολή προς τους κατά κύριο επάγγελμα αγρότες για τα φυτικά μέσα παραγωγής, η οποία ανήλθε στο 50% της τελικής δικαιούμενης αποζημίωσης. Αυτό μεταφράζεται σε 50 ευρώ ανά ελαιόδεντρο και σε 33,6 ευρώ ανά δέντρο για λοιπές πολυετείς καλλιέργειες. Προχώρησαν με γρήγορες διαδικασίες οι εκτιμήσεις από τον ΕΛΓΑ για το ζωικό κεφάλαιο, και όπου προβλέπονταν για τη φυτική παραγωγή. Ειδικότερα, καταβλήθηκαν όλες οι προβλεπόμενες αποζημιώσεις, ύψους 70.000 ευρώ, στους δικαιούχους κτηνοτρόφους. Επιπρόσθετα, υλοποιήθηκε ειδικό καθεστώς στήριξης ενίσχυσης με τη μορφή επιχορήγησης σε επιχειρήσεις επεξεργασίας ελαιοκάρπου που υπέστησαν μεγάλες οικονομικές απώλειες που επιτάθηκαν από τις πυρκαγιές που έπληξαν περιοχές της χώρας το καλοκαίρι του 2021. Στην Ηλεία, έξι ελαιοτριβεία έλαβαν οικονομική ενίσχυση 77.000 ευρώ. Τέλος, είναι σε εξέλιξη το πρόγραμμα για τη χορήγηση μη επιστρεπτέας επιχορήγησης στις επιχειρήσεις που επλήγησαν από την πανδημία και τις μεγάλες φυσικές καταστροφές του 2021 και μέχρι σήμερα έχουν δοθεί 1,1 εκατ. ευρώ σε 105 επιχειρήσεις.

Στον τομέα της διαχείρισης των υδάτων, και ειδικότερα των δικτύων άρδευσης, έχει ξεκινήσει ένα πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και υπογειοποίησης των αρδευτικών δικτύων που περιλαμβάνει την «Υπογειοποίηση δικτύων φυσικής ροής Γαστούνης Νομού Ηλείας» προϋπολογισμού 17 εκατ. ευρώ, «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας, με τρία έργα, συνολικού προϋπολογισμού 6,6 εκατ. ευρώ που αφορούν τα δίκτυα ΤΟΕΒ Σαβαλίων, Μυρτουντίων και τον Β΄ ΤΟΕΒ Πύργου και προβλέπουν αναβάθμιση των δικτύων, καθώς και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάρκων. Παράλληλα, υπάρχει σε εξέλιξη διαδικασία ΣΔΙΤ για την κατασκευή του έργου ΤΟΕΒ νομού Ηλείας «Υπογειοποίηση δικτύου ροής» προϋπολογισμού 66,7 εκατ. ευρώ.

Για την πρόληψη των πυρκαγιών υλοποιούνται έργα στο δασαρχείο Ολυμπίας της τάξης 1,3 εκατ. ευρώ, στο Δασαρχείο Αμαλιάδας 130.000 ευρώ και επίσης στον Πύργο, το πρόγραμμα Anti-Nero, προϋπολογισμού 170.000 ευρώ.

Έχει γίνει μελέτη για την αντιμετώπιση της διάβρωσης στην αμμολωρίδα της Λιμνοθάλασσας Κοτυχίου, και προβλέπεται η υπογραφή προγραμματικής σύμβασης με τους τοπικούς δήμους. Επίσης, είναι εγκεκριμένη πρόταση του ΟΦΥΠΕΚΑ για χρηματοδότηση έργων από το Ταμείο Ανάκαμψης που σε πρώτη φάση περιλαμβάνει εγκατάσταση δικτύου μονοπατιών και διαδρομών στις περιοχές Natura.

Επιπλέον, έχει δρομολογηθεί η ίδρυση επτά ενεργειακών κοινοτήτων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με συμμετοχή φορέων της ΠΕ Ηλείας στις τρεις από αυτές.

Τουρισμός - Πολιτισμός - Παιδεία

Έχει υπογραφεί συμφωνία για ΟΧΕ Πολιτισμού, Τουρισμού, Αθλητισμού μεταξύ της Περιφέρειας του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας και του οργανισμού «ΔΙΑΖΩΜΑ» (πριν από τις πυρκαγιές του 2021).

Το Υπουργείο Πολιτισμού υλοποιεί έργα περίπου 12 εκατ. ευρώ στα μνημεία της Ηλείας. Έχουν ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης τρία έργα πολιτισμού: Εργαστήριο του Φειδία, Παλαιοχριστιανική Βασιλική και οι Θέρμες του Λεωνιδαίου. Αναμένεται η ένταξη ακόμα τριών έργων.

Παράλληλα υλοποιούνται και μια σειρά έργων μέσω του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020.

Στον τομέα της παιδείας έχει υπογραφεί Μνημόνιο Συνεργασίας του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας με τα Πανεπιστήμια Πατρών και Λευκωσίας για τη δημιουργία τμήματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Αρχαία Ολυμπία. Τα μαθήματα θα βασίζονται στην εξ αποστάσεως παρακολούθηση μαθημάτων με παρουσία 15 ημερών στην Αρχαία Ολυμπία και έναρξη τον Σεπτέμβριο του 2023. Το αντικείμενο είναι «Olympic Studies: Culture, Sports and Education». Επίσης, έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες για την αξιοποίηση της Γεωργικής Σχολής στην Αμαλιάδα. Στον πυρήνα του σχεδίου βρίσκεται η δημιουργία ενός εξωστρεφούς, ευέλικτου οικοσυστήματος αγροδιατροφικής καινοτομίας, χτισμένο αρχικά γύρω από έναν μικρό αριθμό βασικών παικτών (actors), στη λογική των Ευρωπαϊκών Ζωντανών Εργαστηρίων (Living Labs). Τα δίκτυα αυτά είναι σχεδιασμένα για να συνδέουν την έρευνα και κατάρτιση με τις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας σε τοπικό επίπεδο και στηρίζονται τόσο από εθνικούς/περιφερειακούς, όσο και από ευρωπαϊκούς πόρους. Οι εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Πατρών στην Αμαλιάδα σχεδιάζεται να αξιοποιηθούν ως επιδεικτικός/πilotικός αγρός, το δε Πανεπιστήμιο Πατρών να αναλάβει τον ρόλο του «Διαμεσολαβητή Καινοτομίας». Έχουν ξεκινήσει επαφές με πιθανούς υποστηρικτές/συνεργάτες από την πραγματική οικονομία για την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων ως επιδεικτικού/πilotικού αγρού. Η αξιοποίηση αυτή, στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός οικοσυστήματος κατάρτισης, συνδέει το έργο με την Έξυπνη Περιφερειακή Εξειδίκευση (RIS) στη λογική της τετραπλής έλικας. Τέλος, έχει ιδρυθεί το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Διοικητικών Αθλητικών Στελεχών

με έδρα την Αρχαία Ολυμπία. Το ινστιτούτο λειτουργεί υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, και τη συνεργασία του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος.

Γεωργία

Στον τομέα της γεωργίας έχουν γίνει δράσεις προώθησης οίνων ΠΟΠ της περιοχής σε Ιαπωνία και Κορέα μέσα από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ). Επίσης, έχουν ενταχθεί στο ΤΑΑ 239 προγράμματα σχεδίων βελτίωσης στην Ηλεία, στα οποία έχει ήδη γίνει πληρωμή άνω των 7 εκατ. ευρώ. Επίσης, μέσω των αναπτυξιακών νόμων έχουν χρηματοδοτηθεί αρκετές επενδυτικές πρωτοβουλίες (βλέπε Παράρτημα Ι).

Επενδύσεις

Μέσω των αναπτυξιακών νόμων έχουν χρηματοδοτηθεί αρκετές επενδυτικές πρωτοβουλίες (βλέπε Παράρτημα Ι), όπως επίσης και μέσα από τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Χωρικός σχεδιασμός

Για τα ζητήματα χωρικής οργάνωσης της ΠΕ Ηλείας έχει εγκριθεί το Χωροταξικό της Περιφέρειας, το οποίο προτείνει σημαντικές δράσεις και έργα, ενώ πρόσφατα ολοκληρώθηκε η μελέτη για τα επιχειρηματικά πάρκα που υποδεικνύει τη χωροθέτηση σχετικών υποδομών στην Ηλεία. Το διάστημα αυτό βρίσκονται σε εξέλιξη οι μελέτες αναθεώρησης του Χωροταξικού του Τουρισμού, του Χωροταξικού των ΑΠΕ, της Βιομηχανίας και των logistics. Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη μελέτη Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου για το παραλιακό μέτωπο, Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη για τις προστατευόμενες περιοχές, καθώς και Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια. Όλες αυτές οι μελέτες με την ολοκλήρωσή τους αναμένεται να διαμορφώσουν ένα καθαρό και ασφαλές πλαίσιο για τα ζητήματα χωρικής οργάνωσης της περιοχής.

Αναπτυξιακές μελέτες - Μελέτες ωρίμανσης έργων

Ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας στο πλαίσιο του αναπτυξιακού του σχεδιασμού έχει έτοιμη Μελέτη Ψηφιακού Μετασχηματισμού, Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και Σχέδιο Φόρτισης Ηλεκτρικών Οχημάτων. Το Υπουργείο Πολιτισμού, επίσης, έχει έτοιμες τις μελέτες ανάδειξης των ρωμαϊκών μνημείων.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Η στρατηγική
της ανάπτυξης

Η αναπτυξιακή στρατηγική είναι η σχέση στόχων και μέσων πολιτικής που διαπνέεται από το όραμα για την περιοχή. Απαντά στα ερωτήματα: Πού ακριβώς βρίσκεται μια περιοχή με όρους ανάπτυξης, πού ακριβώς θέλει να πάει, εάν αυτό είναι ρεαλιστικό και εφικτό ως προς τις δυνατότητές της και αν είναι η ορθότερη και κοινωνικά ανταποδοτική επιλογή από την άποψη της διάθεσης οικονομικών πόρων. Αφορά τις τοπικές παραγωγικές δυνάμεις και την ανθεκτικότητά τους στο περιφερειακό, εθνικό και διεθνές σύστημα παραγωγής και ανταλλαγής, τις παραγωγικές σχέσεις, και συνεπώς τη διανομή του παραγόμενου εισοδήματος, καθώς και τη συγκρότηση και αναπαραγωγή του υλικού και ανθρώπινου κεφαλαίου. Επιδιώκει την οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική και χωρική δικαιοσύνη με κρίσιμες επιλογές και αποφάσεις για το παραγωγικό σύστημα, τις υποδομές, το περιβάλλον, το ανθρώπινο κεφάλαιο και τα συστήματα διακυβέρνησης.

Η αναπτυξιακή πολιτική έχει το σύνθετο καθήκον να εντοπίσει τον κατάλληλο συνδυασμό διαθέσιμων μέσων, δράσεων, έργων και πολιτικών που θα υλοποιήσει τους στόχους και το όραμα της στρατηγικής και να διασφαλίσει τη χρηματοδότησή τους.

Για να είναι επιτυχημένη η αναπτυξιακή πολιτική, θα πρέπει να διαθέτει διάρκεια και συνέχεια και ένα ορίζοντα τουλάχιστον δεκαετίας για να αποδώσει καρπούς και να μπορέσει να αξιολογηθεί ως προς την επίτευξη των στόχων. Συνεπώς, συχνές αλλαγές και αποσπασματικές παρεμβάσεις δεν ενδείκνυνται. Το μίγμα της πολιτικής πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας, αποφεύγοντας μεν γενικού τύπου «εργαλειοθήκες», αξιοποιώντας όμως, την υφιστάμενη εγχώρια και διεθνή εμπειρία.

Η αναπτυξιακή πολιτική θα πρέπει να είναι ισορροπημένη και να αποφεύγει τη μονομέρεια, καθώς όλες οι πολιτικές έχουν όρια. Για παράδειγμα, οι δρόμοι δεν φέρνουν μόνο, αλλά συχνά αφαιρούν δραστηριότητες από μια περιοχή, όπως και η υψηλή κατάρτιση μπορεί να οδηγήσει σε έξοδο του εργατικού δυναμικού από μια περιοχή χωρίς ευκαιρίες.

Όραμα

Η αξιοποίηση του ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου της Ηλείας και του οικουμενικού χαρακτήρα της Αρχαίας Ολυμπίας και η ανάδειξή τους σε ελκυστικό παγκόσμιο προορισμό πολλαπλών μορφών τουρισμού και διαμονής, συνδεδεμένων με ένα σύγχρονο και εξωστρεφές παραγωγικό σύστημα, το οποίο προσφέρει κοινωνική ευημερία και ανάπτυξη για όλους τους κατοίκους με σεβασμό προς τη φύση και σε αρμονία με το περιβάλλον.

Στρατηγική ανάπτυξης

Η αναπτυξιακή στρατηγική επιδιώκει την αξιοποίηση της παγκοσμίου εμβέλειας πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής ως καταλύτη για τη δημιουργία ενός νέου βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης, το οποίο θα συνδυάζει την τουριστική ανάπτυξη με τη δημιουργία τοπικών αλυσίδων αξίας στην αγροδιατροφή και την εξωστρέφεια του παραγωγικού συστήματος, την προστασία και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος, την ενίσχυση της πολιτιστικής δημιουργίας, την αναβάθμιση του οικιστικού πλέγματος, την ολοκλήρωση των απαραίτητων υποδομών και την προσέλκυση διεθνών πολιτιστικών και αθλητικών δρώμενων.

Η αναπτυξιακή στρατηγική θα συμβάλει στην ανάδειξη και την αξιοποίηση των μνημείων του πολιτισμού και της φύσης και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής στον πρωτογενή τομέα και τον τουρισμό με παρεμβάσεις στους τομείς των μεταφορικών, των περιβαλλοντικών και αστικών υποδομών, του παραγωγικού συστήματος, του ανθρώπινου δυναμικού και της χωροταξικής και οικιστικής οργάνωσης, στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού προγράμματος εθνικού χαρακτήρα και δεκαετούς ορίζοντα.

Στόχοι της ανάπτυξης

1. Ανάδειξη της Αρχαίας Ολυμπίας και της Ηλείας σε παγκόσμιο προορισμό τουρισμού που συνδέει τα μνημεία του πολιτισμού και της φύσης με τα εθνικά και διεθνή πολιτιστικά δίκτυα και την πολιτιστική βιομηχανία

Ο στόχος αυτός επιχειρεί να επανατοποθετήσει στον παγκόσμιο τουριστικό χάρτη το brand της Ολυμπίας, συνδέοντάς το μέσα από μια ολιστική προσέγγιση με τα άλλα μνημεία της φύσης και του πολιτισμού της Ηλείας, αναβαθμίζοντας υποδομές και υπηρεσίες, αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες, δημιουργώντας ή συμμετέχοντας σε mega-events, εντάσσοντας την Ολυμπία στα εθνικά διεθνή πολιτιστικά δίκτυα και ενσωματώνοντας με δυναμικό τρόπο την τοπική δημιουργική και πολιτιστική βιομηχανία στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων. Η ανάδειξη της περιοχής σε πόλο πολιτισμού θα αξιοποιήσει και θα αναδείξει τον τοπικό πλούτο και θα προσελκύσει νέες δραστηριότητες παράγοντας υψηλής ποιότητας και συμβολισμού προστιθέμενη αξία. Ο πολιτισμός και ο πολιτιστικός τουρισμός μπορούν να αποτελέσουν ένα δυναμικό και εξωστρεφή κλάδο της τοπικής οικονομίας, προσφέροντας σημαντικές δυνατότητες για ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης σε κλάδους υψηλής εξειδίκευσης, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών μέσων και των νέων τεχνολογιών, όπου η ψηφιακή καινοτομία στον τομέα της τέχνης και της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης.

2. Εκσυγχρονισμός και εξωστρέφεια του παραγωγικού συστήματος και σύνδεση του τουρισμού με τον πολιτισμό, τη γεωργία και τη μεταποίηση

Ο στόχος είναι να ενισχυθεί το παραγωγικό σύστημα της Ηλείας με σύγχρονες υποδομές, τεχνολογίες, γνώση και επιχειρηματική νοοτροπία, ώστε να καταστεί πιο σύγχρονο και να ανταποκρίνεται καλύτερα στις απαιτήσεις των εγχώριων και διεθνών αγορών. Παράλληλα, οι βασικές συνιστώσες της τοπικής οικονομίας, ο πρωτογενής τομέας, η μεταποίηση, ο πολιτισμός και ο τουρισμός θα πρέπει να συνδεθούν μεταξύ τους, αξιοποιώντας την υψηλή επισκεψιμότητα της περιοχής και παράγοντας υπεραξίες οι οποίες καρπώνονται από τοπικές επιχειρήσεις και συμβάλλουν στην αύξηση του

εισοδήματος και της απασχόλησης. Οι συνέργειες και η συνεργασία μεταξύ των μικρών παραγωγών και η σύνδεση των βασικών τομέων της οικονομίας μεταξύ τους, αποτελούν το αναγκαίο συμπλήρωμα του τεχνολογικού εξοπλισμού προκειμένου να προκύψουν σημαντικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα για την τοπική οικονομία.

3. Βελτίωση και αναβάθμιση της προσβασιμότητας και των υποδομών

Ο στόχος αφορά τη βελτίωση και την αναβάθμιση ενός πλέγματος κρίσιμων υποδομών, με σημαντικότερες τις μεταφορικές υποδομές, οι οποίες είναι απαραίτητες για την πρόσβαση της περιοχής στο εθνικό δίκτυο, την ενίσχυση της εξωστρέφειας και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Ηλείας σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Σημαντικές παρεμβάσεις στον τομέα των υποδομών απαιτούνται επίσης για την ανάδειξη των ισχυρών πλεονεκτημάτων του πολιτισμού και την αξιοποίηση του παγκόσμιου brand της Ολυμπίας, για τον εκσυγχρονισμό της αγροτικής παραγωγής και της μεταποίησης, αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Μεταφορικές, παραγωγικές, περιβαλλοντικές και αστικές υποδομές αποτελούν ένα πλέγμα προϋποθέσεων, τόσο για την ανάπτυξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων, όσο και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος διαβίωσης κατοίκων και επισκεπτών.

4. Αξιοποίηση και προστασία του περιβάλλοντος

Στόχος είναι η βελτίωση της προστασίας των ευαίσθητων οικοσυστημάτων της Ηλείας, αλλά και η αξιοποίησή τους στο πλαίσιο ήπιων μορφών τουριστικής δραστηριότητας, όπως ο οικοτουρισμός, ο περιπατητικός τουρισμός, η ορειβασία, οι καταδύσεις, το kayak, το κάμπινγκ, τα παρατηρητήρια πτηνών και ζώων, κ.λπ. Η σύνδεση της φύσης με ήπιες ανθρώπινες δραστηριότητες γίνεται μέσα από διαδικασίες και μηχανισμούς προστασίας, παρακολούθησης και αξιολόγησης οι οποίοι υποστηρίζουν εκείνο το επίπεδο ισορροπίας φύσης και ανθρώπου που είναι λειτουργικό και συμβιωτικό.

5. Βελτίωση του χωρικού πλαισίου οργάνωσης των κοινωνικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων

Στόχος είναι ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου και η δημιουργία ασφάλειας δικαίου ως προς την εγκατάσταση κοινωνικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων με τρόπο που να προστατεύει το περιβάλλον και να επιτρέπει τις διάφορες κατηγορίες ανθρωπογενών δραστηριοτήτων να αναπτύσσονται σε κλίμακες και συνέργειες που να υποστηρίζουν μια μακροχρόνια βιώσιμη ισορροπία.

6. Ενίσχυση της ποιότητας και της συνοχής του ανθρώπινου δυναμικού

Στόχος είναι η βελτίωση των ικανοτήτων και εξειδικεύσεων του ανθρώπινου δυναμικού σε όλους τους κρίσιμους τομείς της οικονομίας, αλλά κυρίως στον πρωτογενή τομέα, τη μεταποίηση και τον τουρισμό ώστε να διαθέτει τις σύγχρονες γνώσεις και την τεχνογνωσία που απαιτούνται για να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις των αγορών. Παράλληλος στόχος είναι η βελτίωση των συνθηκών ασφαλούς διαβίωσης και αναπαραγωγής του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής και των μηχανισμών στήριξης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

7. Ενίσχυση του συστήματος διακυβέρνησης για την υλοποίηση του προγράμματος ανασυγκρότησης

Ο στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι το σύστημα διακυβέρνησης στο τοπικό, περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο θα ενισχυθεί με κατάλληλο τρόπο ώστε να μπορέσει να αναλάβει την υλοποίηση ενός σύνθετου και μακροχρόνιου προγράμματος ανάπτυξης το οποίο απαιτεί μηχανισμούς με κρίσιμη μάζα εξειδικευμένων πόρων, σαφή καταμερισμό ευθύνης και συνέργειες ανάμεσα στα τρία επίπεδα διακυβέρνησης.

Οι αναπτυξιακοί πόροι

Η επίτευξη αυτών των στόχων απαιτεί ολοκληρωμένο σχέδιο δράσεων και έργων που θα τους υπηρετούν και ένα χρηματοδοτικό πλαίσιο το οποίο θα επιτρέπει την υλοποίησή τους. Το κύριο ερώτημα εδώ είναι κατά πόσο υπάρχουν οι αναγκαίοι δημόσιοι πόροι για την Ηλεία σε ένα βάθος δεκαετίας. Στην περίοδο που διανύουμε υπάρχουν σημαντικές πηγές χρηματοδότησης των αναπτυξιακών πολιτικών της χώρας, οι οποίες σε βάθος δεκαετίας ξεπερνούν με συντηρητικές εκτιμήσεις τα 135 δισ. ευρώ (και μπορούν να φτάσουν τα 160 δισ. ευρώ). Περιλαμβάνουν τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027 και 2028-2034, το Ταμείο Ανάκαμψης 2021-2026, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ΠΑΑ 2021-2027 και 2028-2034, εθνικούς πόρους του ΕΠΑ 2020-2025 και 2026-2030, του Τακτικού Προϋπολογισμού, του Πράσινου Ταμείου, του «Αντώνης Τρίτσης» και του «Φιλόδημου», δανειακά προγράμματα της ΕΙΒ και της ΕΒΡΔ, αλλά και έργα ΣΔΙΤ με σημαντική ιδιωτική χρηματοδότηση. Αλλά, ακόμη και αν υποθέσουμε ότι η γραφειοκρατία και οι καθυστερήσεις θα μεταθέσουν μέρος αυτών των πόρων στο διάστημα πέραν της δεκαετίας, η χώρα θα έχει στη διάθεσή της ένα συνολικό ποσό άνω των 100 δισ. για την άσκηση αναπτυξιακών πολιτικών στην περίοδο 2023-2033.

Οι πόροι αυτοί κατανέμονται στις αναπτυξιακές προτεραιότητες της χώρας με βάση τα υφιστάμενα στρατηγικά και προγραμματικά κείμενα, ενώ σε επίπεδο περιφερειών και περιοχών κατανέμονται με βάση τις αρχές της αναλογικότητας και της περιφερειακής σύγκλισης. Δηλαδή, σε κάθε περιοχή αναλογούν κατ' αρχήν πόροι οι οποίοι αντιστοιχούν στο πληθυσμιακό της μέγεθος, αλλά στις περιοχές και περιφέρειες οι οποίες βρίσκονται σε σημαντική αναπτυξιακή υστέρηση αντιστοιχούν επιπλέον πόροι ανάλογα με την ένταση του προβλήματος. Αυτά είναι τα κριτήρια τα οποία χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Ένωση για να πετύχει τον στόχο της περιφερειακής συνοχής και της ισόρροπης ανάπτυξης και τα ίδια ασφαλώς χρησιμοποιεί και η χώρα για τις οικονομικά πιο αδύναμες περιοχές της.

Η Ηλεία είναι μια ΠΕ της χώρας με χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το οποίο βρίσκεται στο 67% του μέσου εθνικού όρου. Για να συγκρίνει τόσο με τον μέσο όρο της χώρας όσο και με άλλες περιοχές οι οποίες έχουν παρόμοια παραγωγικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά αλλά καλύτερες επιδόσεις (ΠΕ

Λασιθίου, Ρεθύμνου, κ.λπ.), θα πρέπει να έχει στη διάθεσή της σημαντικά προσαυξημένους αναπτυξιακούς πόρους σε σχέση με το μερίδιο που της αναλογεί με βάση τον πληθυσμό. Η προσαύξηση με στόχο την περιφερειακή σύγκλιση θα πρέπει να είναι τουλάχιστον της τάξης του 25%-30% σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας, ώστε να έχει ένα πραγματικό αποτέλεσμα σε βάθος δεκαετίας.

Συνεπώς, για την περίοδο 2023-2033 το Πρόγραμμα «Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης της Ηλείας με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία» θα έχει στη διάθεσή του πόρους ύψους τουλάχιστον 1,8 δις. ευρώ για να υλοποιήσει την αναπτυξιακή του στρατηγική και τους αναπτυξιακούς του στόχους. Ένα μέρος αυτού του ποσού (1,5 δις.) προκύπτει αναλογικά με βάση τον πληθυσμό και ένα μέρος (0,3 δις.) προκύπτει ως προσαύξηση της τάξης του 20%-25% με βάση το κριτήριο της σύγκλισης. Οι πόροι αυτοί είναι απολύτως ρεαλιστικοί και προκύπτουν από συντηρητικές εκτιμήσεις για το ύψος των συνολικά διαθέσιμων πόρων στο εθνικό επίπεδο. Ταυτόχρονα έχουν την κρίσιμη μάζα και τη δυνατότητα να στηρίξουν ένα μεγάλο εύρος έργων και δράσεων που θα θέσουν την Ηλεία σε μια τροχιά βιώσιμης ανάπτυξης και σύγκλισης με τα εθνικά αναπτυξιακά μεγέθη.

Στις επόμενες ενότητες παρουσιάζονται αναλυτικά τα έργα και οι δράσεις που προτείνονται για υλοποίηση, το εκτιμώμενο κόστος και οι πιθανές πηγές χρηματοδότησης. Παρουσιάζεται επίσης μια πιο αναλυτική τεκμηρίωση του ύψους της διαθέσιμης χρηματοδότησης για την Ηλεία.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Πολιτικές και δράσεις
ολοκληρωμένης ανάπτυξης
για την Αρχαία Ολυμπία

Η Αρχαία Ολυμπία διαθέτει παγκοσμίου φήμης αρχαιολογικά μνημεία και είναι το λίκνο των Ολυμπιακών Αγώνων και των παγκοσμίου εμβέλειας σύμβολων ειρηνικής συνύπαρξης. Τα μνημεία της Αρχαίας Ολυμπίας συνδέονται με τον πυρήνα του πολιτισμού και της ταυτότητας της χώρας και αποτελούν εθνικό κεφάλαιο και παγκόσμια κληρονομιά.

Δυστυχώς, η Αρχαία Ολυμπία δεν έχει αξιοποιήσει το υψηλό συμβολισμό και διεθνούς εμβέλειας πολιτισμικό κεφάλαιό της και χαρακτηρίζεται από ένα σχετικά χαμηλό επίπεδο ευημερίας και ανάπτυξης σε σχέση με τους άλλους Δήμους της Ηλείας, υστερώντας σημαντικά σε υποδομές και δράσεις που θα αναδεικνύουν και θα αξιοποιούν το πολιτιστικό της κεφάλαιο.

Τα κυριότερα προβλήματα της Αρχαίας Ολυμπίας είναι η χαμηλής ποιότητας σύνδεση με τους εθνικούς οδικούς άξονες, αλλά και το οδικό δίκτυο της Πελοποννήσου, ο διερχόμενος χαρακτήρας του τουρισμού, ο οποίος δεν μετατρέπεται σε προστιθέμενη αξία για την περιοχή, η έλλειψη ελκυστικών τουριστικών «προϊόντων», οι ελλείψεις σε πολιτιστικές και σε αθλητικές υποδομές, η χαμηλή αισθητική του οικιστικού πλέγματος, οι ελλείψεις σε ποιότητα και ελκυστικότητα του τοπικού τουριστικού κεφαλαίου, το οποίο περιλαμβάνει τον ξενοδοχειακό εξοπλισμό και την εστίαση, η ελλιπής στελέχωση του Δήμου με επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό και οι αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο και την αγροτική παραγωγή από τις πυρκαγιές.

Το ειδικό βάρος και η παγκόσμια εμβέλεια των μνημείων και του μηνύματος το οποίο εκπέμπουν, καθιστούν την Αρχαία Ολυμπία ειδική περίπτωση εθνικής σημασίας και προτεραιότητας. Συνεπώς, οι αναπτυξιακές προτεραιότητες της περιοχής δεν μπορεί παρά να αποτελούν εθνικές προτεραιότητες.

3.1 Ανάδειξη και προβολή του πολιτισμού της Αρχαίας Ολυμπίας και δημιουργία ολοκληρωμένης τουριστικής ταυτότητας με εύρος, διάρκεια και ποιότητα

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία, διαφύλαξη και προώθηση των ευρωπαϊκών αξιών, αλλά και στις διαδικασίες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.³² Ο πολιτισμός είναι από τους πλέον βασικούς παράγοντες που διαμορφώνουν την «ταυτότητα» μιας περιοχής και μπορούν να την καταστήσουν τουριστικό προορισμό.

Η ανάλυση και η διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς ανέδειξαν μια σειρά από ελλείψεις σε υποδομές και υπηρεσίες, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν, προκειμένου η Αρχαία Ολυμπία να αξιοποιήσει με πιο αποτελεσματικό τρόπο την ιστορική και πολιτιστική της κληρονομιά και να διαμορφώσει ένα πρότυπο επισκεψιμότητας μεγαλύτερης διάρκειας και εύρους εμπειριών και υψηλότερης ποιότητας. Το βασικό πρόβλημα το οποίο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι η αδυναμία του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής να μετατραπεί σε τουριστικό προϊόν υψηλής προστιθέμενης αξίας και διάρκειας, εύρους και ποιότητας. Για την αντιμετώπιση αυτού του ελλείμματος θα πρέπει να δημιουργηθούν συγκεκριμένες πολιτιστικές και αθλητικές υποδομές, οι οποίες θα αξιοποιήσουν υφιστάμενα ισχυρά πλεονεκτήματα και θα διευρύνουν και εμπλουτίσουν την εμπειρία των επισκεπτών. Οι πιο σημαντικές δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση είναι οι εξής:

3.1.1 Αποκατάσταση και διαμόρφωση ιστορικών κτηρίων της περιοχής για τη δημιουργία πολυχώρων πολιτισμού και εκπαίδευσης

Η Αρχαία Ολυμπία δεν διαθέτει κανέναν αξιόλογο χώρο εκδηλώσεων που θα της επέτρεπε να αναπτύξει δραστηριότητες στον τομέα του πολιτισμού και της εκπαίδευσης. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν στην περιοχή δύο εγκαταλελειμμένα ξενοδοχεία, το «Ξένιος Ζευς» και το «Απόλλων», τα οποία αποτελούν μέρος της πολιτιστικής της ταυτότητας και θα πρέπει να

³² Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 8ης Σεπτεμβρίου 2015 «Προς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην πολιτιστική κληρονομιά για την Ευρώπη» [2014/2149(INI)].

διασωθούν, να αποκατασταθούν και να αναδειχθούν σε πολυ-ώρους πολιτισμού και διεθνούς εκπαίδευσης. Στην ίδια λογική εντάσσεται και η επανάχρηση του «Μπαντούνειου Πολιτιστικού Κέντρου». Τα διατηρητέα αυτά κτήρια θα φιλοξενήσουν όλων των ειδών τις πολιτιστικές εκδηλώσεις οι οποίες θα σχεδιάζονται σε ετήσια βάση από ειδικό φορέα και θα περιλαμβάνουν ημερίδες, ομιλίες, εκθέσεις, forum, open fairs, φεστιβάλ, και άλλα events που θα αξιοποιούν τα πολλαπλά συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής και θα δημιουργήσουν μια νέα παράδοση και ένα νέο brand name. Η χρήση σε ένα από τα κτήρια θα πρέπει να παραχωρηθεί στη διεθνή εκπαίδευση και ειδικά στη φιλοξενία διεθνών Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών σε συνεργασία με πανεπιστήμια υψηλού κύρους.

Δικαιούχος: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας ή Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 13.000.000 ευρώ για το «Ξένιος Ζευς» και το «Απόλλων»
Ωριμότητα: Απαιτούνται: (α) παραχώρηση στον Δήμο και (β) εκπόνηση τεχνικών μελετών αποκατάστασης

3.1.2 Δημιουργία Αθλητικού Κέντρου

Η Αρχαία Ολυμπία ήταν χώρος τέλεσης των πλέον διάσημων αθλητικών εκδηλώσεων στην παγκόσμια ιστορία για πάνω από 1.000 χρόνια. Αυτή η ισχυρή ταυτότητα της περιοχής ως γενέτειρα των Ολυμπιακών Αγώνων έχει μεν οδηγήσει στη σημερινή εποχή σε μια παγκόσμια διοργάνωση αθλητικών γεγονότων, της οποίας, όμως, το αποτύπωμα σε τοπικό επίπεδο είναι μηδαμινό. Η δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων ενταγμένων στην κλίμακα, την αισθητική και το συμβολισμό της περιοχής, σε χώρο που διαθέτει ο Δήμος, θα συμβάλει στην αξιοποίηση του ισχυρού brand name της περιοχής και θα επιτρέπει τη διοργάνωση ειδικών αθλητικών εκδηλώσεων (κάποιων ενδεχομένως σε συνεργασία με τη ΔΟΕ) σε ετήσια βάση, οι οποίες θα αναβιώσουν και θα αξιοποιήσουν το βασικό χαρακτηριστικό της περιοχής, διευρύνοντας το τουριστικό της προϊόν.

Δικαιούχος: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Ταμείο Ανάκαμψης, ΣΔΙΤ, χορηγίες
Προϋπολογισμός: 30.000.000 ευρώ για μελέτες και έργο
Ωριμότητα: Απαιτούνται: (α) εκπόνηση αρχιτεκτονικής μελέτης και (β) μελέτης κατασκευής

3.1.3 Δημιουργία φορέα για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων και τη διαχείριση των δράσεων προβολής και αξιοποίησης του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής

Η κλίμακα των απαιτήσεων για την αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου της Αρχαίας Ολυμπίας ξεπερνά τις δυνατότητες του Γραφείου του Δημάρχου, των υπηρεσιών ή των άλλων φορέων, προσωπικοτήτων, ή συλλογικοτήτων της περιοχής, και αυτό ανεξάρτητα από προθέσεις και προτεραιότητες. Απαιτείται η σύσταση δύο ξεχωριστών, κατά προτίμηση, φορέων, οι οποίοι θα αναλάβουν και διακριτές πλευρές του συνολικού έργου. Για τον σχεδιασμό και τη διαχείριση των πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων, σε συνδυασμό με το σχεδιασμό, τη διαφοροποίηση και την αναβάθμιση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών της περιοχής απαιτείται επαγγελματική προσπάθεια, κρίσιμη μάζα κατάλληλου επιστημονικού δυναμικού και ένα θεσμικό πλαίσιο που να εξασφαλίζει συνέχεια, δυνατότητες χρηματοδότησης και στοιχειώδη ευελιξία. Ο φορέας αυτός θα μπορούσε να είναι ο Οργανισμός Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού (ΟΔΠΠ – Destination Management and Marketing Organization - DMMO), ο οποίος διέπεται από τις διατάξεις του Ν.4875/21 και στον οποίον θα συμμετέχουν πέρα από την αυτοδιοίκηση και οι φορείς του τουρισμού, του πολιτισμού και της επιχειρηματικότητας (Βλέπε αναλυτική παρουσίαση στη Δράση 6.3.2). Αντίστοιχα, έργα με διαδημοτικό χαρακτήρα, τα οποία αφορούν είτε υποδομές είτε άλλες δράσεις, πέραν της οργάνωσης και προβολής των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, θα μπορούσαν να υλοποιούνται από ένα Αναπτυξιακό Οργανισμό (ΑΟ), όπως ορίζεται στις διατάξεις του Ν. 4674/20. Σύμφωνα με τον νόμο: Οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί είναι ανώνυμες εταιρείες ειδικού σκοπού, οι οποίες λειτουργούν υπέρ του δημοσίου συμφέροντος, συμπράττουν από κοινού με τους ΟΤΑ στην υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής σε δημοτικό, διαδημοτικό, περιφερειακό ή ευρύτερο χώρο, ανάλογα με τις καταστατικές τους προβλέψεις και έχουν ως σκοπό ιδίως την επιστημονική, συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξη των ΟΤΑ και των ενώσεών τους, την υποστήριξη και εφαρμογή της αναπτυξιακής πολιτικής των δήμων και των περιφερειών, την ωρίμανση έργων υποδομής και την υλοποίηση πολιτικών κοινωνικής συνοχής, ψηφιακής σύγκλισης και αειφόρου ανάπτυξης (βλέπε αναλυτική παρουσίαση στη Δράση 6.3.1).

3.1.4 Ενίσχυση και προβολή της πολιτιστικής ταυτότητας και των μνημείων της Αρχαίας Ολυμπίας με στόχο τη βελτίωση της εμπειρίας και της παραμονής των επισκεπτών

Έχουν κατατεθεί στη διαβούλευση μια σειρά από ενδιαφέρουσες προτάσεις, οι οποίες συμβάλλουν στη δημιουργία landmark και στην καλύτερη προβολή του πολιτιστικού προϊόντος της Αρχαίας Ολυμπίας και στη βελτίωση της εμπειρίας και παραμονής των επισκεπτών. Οι πιο σημαντικές από αυτές είναι:

- Η δημιουργία Λεωφόρου Ολυμπιονικών (κατ' αντιστοιχίαν του Hall of Fame) στο πλαίσιο ενός Παγκόσμιου Πάρκου Ολυμπιονικών. Η δημιουργία του Παγκόσμιου Πάρκου Ολυμπιονικών αποσκοπεί στη δημιουργία ενός χώρου όπου θα υποδέχεται τους ολυμπιονίκες και τις αποστολές τους συνεορτάζοντας τα επινίκια, προφέροντας σε αυτούς ένα αναμνηστικό συνδεδεμένο με την παράδοση των Αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων και προσδίδοντας σε αυτούς την αίγλη της Αρχαίας Ολυμπίας. Με αυτό τον τρόπο ο χώρος και όλη η πολιτιστική του αξία θα αναδείξει το κύρος της κληρονομιάς του και θα μεταφέρει στους συμμετέχοντες των Ολυμπιακών Αγώνων τη βαρύτητα της συμμετοχής τους σε αυτόν τον θεσμό. Παράλληλα, ο τόπος θα μετουσιωθεί σε έναν χώρο όπου άνθρωποι με διαφορετικές φυλετικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές αναφορές θα αλληλοεπιδρούν και θα συνδιαλέγονται για κοινούς σκοπούς. Το πάρκο θα είναι ανοικτό και επισκέψιμο και θα φιλοξενεί εκδηλώσεις σε όλη τη διάρκεια του έτους.
- Η δημιουργία ενός βωμού εντός (κατά προτίμηση) ή εκτός του αρχαιολογικού χώρου, όπου θα καίει άσβεστος η Ολυμπιακή Φλόγα.
- Η δημιουργία ενός *διαδραστικού ψηφιακού open mall* εγκατεστημένου στην Αρχαία Ολυμπία, όπου ο επισκέπτης θα μπορεί σε συνθήκες *augmented* και *virtual reality* να περιηγηθεί στους χώρους της Αρχαίας Ολυμπίας σε τρισδιάστατη απεικόνιση, να μπει στους Ναούς, στο στάδιο, στην αγορά, ή να συμμετέχει στους αγώνες. Η δράση αυτή θα αποτελεί επέκταση με τοπική προστιθέμενη αξία του υφιστάμενου έργου «Αρχαία Ολυμπία: Κοινός Τόπος» το οποίο αποτελεί ψηφιακή αποτύπωση του Αρχαιολογικού Χώρου της Αρχαίας Ολυμπίας (έπειτα από τη συνεργασία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού με τη Microsoft – <https://olympiacommongrounds.gr/explore>) και αποκαθιστά αγάλματα και 27 μνημεία ψηφιακά (το Στάδιο, τους ναούς του Διός και της Ήρας, το Εργαστήριο του Φειδία κ.ά.) με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης.
- Η διεξαγωγή ενός νέου θεσμού του Διεθνούς Φεστιβάλ της Αρχαίας Ολυμπίας σε θέματα που προάγουν την ιστορική κληρονομιά και το αθλητικό ιδεώδες και συμβάλουν στη διατήρηση αλλά και την αναζωογόνηση και προβολή του τοπικού πολιτισμού της περιοχής.

Οι δράσεις αυτές, οι οποίες μπορούν να συνδυαστούν χωρικά, θα δημιουργήσουν νέα τοπόσημα και θα συμβάλουν στην ενίσχυση της επισκεψιμότητας και της διαμονής. Επίσης δέουσα προσοχή πρέπει να δοθεί και στη λειτουργία του Μουσείου της Αρχαίας Ολυμπίας, το οποίο πρέπει να εξυπηρετεί με αποδοτικό τρόπο τους επισκέπτες της.

Δικαιούχος: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Πράσινο Ταμείο, ΤΑΑ
Προϋπολογισμός: Της τάξης των 5.000.000 ευρώ για τα έργα
Ωριμότητα: Για όλα τα έργα απαιτούνται: (α) εκπόνηση αρχιτεκτονικής μελέτης και μελέτη χωροθέτησης, και (β) μελέτης κατασκευής. Για το Διεθνές Φεστιβάλ απαιτείται και μελέτη σκοπιμότητας.

3.1.5 Δράσεις ενίσχυσης της ελκυστικότητας του τοπικού τουριστικού κεφαλαίου με αναβάθμιση εξοπλισμού, ποιότητας και υπηρεσιών

Ο κύριος όγκος των ξενοδοχείων της Αρχαίας Ολυμπίας λειτουργεί μόνο το καλοκαίρι και φιλοξενεί συνήθως επισκέπτες για μια διανυκτέρευση. Αυτό το μοντέλο του διερχόμενου τουρισμού έχει επηρεάσει την ποιότητα αρκετών καταλυμάτων και των υπηρεσιών που προσφέρονται σε αυτά. Απαιτούνται μια σειρά από παρεμβάσεις στο τοπικό τουριστικό κεφάλαιο, οι οποίες θα βελτιώσουν την αισθητική και την ποιότητα των υποδομών, αλλά και τις υπηρεσίες που προσφέρονται στους επισκέπτες, ώστε να βελτιωθεί η εμπειρία τους και η διαμονή τους.

- Η πρώτη παρέμβαση αφορά τον *ξενοδοχειακό εξοπλισμό* της περιοχής. Θα χρειαστούν σημαντικές *ιδιωτικές επενδύσεις* αναβάθμισης υφιστάμενων και δημιουργίας νέων τουριστικών μονάδων για να υποστηριχθεί το νέο πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης, οι οποίες επενδύσεις είναι λογικό να εξελιχθούν παράλληλα με την ανάπτυξη των δημόσιων έργων και υποδομών της περιοχής.
- Η δεύτερη παρέμβαση αφορά την *εστίαση*, όπου θα πρέπει επίσης να γίνουν σημαντικές παρεμβάσεις στην αισθητική αρκετών καταστημάτων, αλλά και προσπάθεια δημιουργίας τοπικής κουζίνας.
- Αντίστοιχη παρέμβαση θα πρέπει να γίνει και στην αισθητική και το προϊόν των *τουριστικών καταστημάτων*.

Γενικά, ο επισκέπτης θα πρέπει να αισθάνεται ότι βρίσκεται στην Αρχαία Ολυμπία, δηλαδή σε ένα τόπο μοναδικό με ιδιαίτερο ιστορικό και σημειολογικό βάρος, όχι μόνο όταν βρίσκεται στον Αρχαιολογικό Χώρο, αλλά και όταν βρίσκεται στο ξενοδοχείο ή στην αγορά για μια βόλτα ή ένα γεύμα. Η αισθητική και η ποιότητα υποδομών και υπηρεσιών του τουριστικού τομέα μπορεί να αναβαθμιστεί θεαματικά ακολουθώντας πετυχημένα παραδείγματα άλλων προορισμών και χρησιμοποιώντας τους διαθέσιμους πόρους.

*Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες τουριστικού κλάδου της Αρχαίας Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: Επιχειρηματίες τουριστικού κλάδου της Αρχαίας Ολυμπίας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Αναπτυξιακός Νόμος
Προϋπολογισμός: Διαφέρει ανά κατηγορία παρέμβασης. Κατ' εκτίμηση
10.000.000 ευρώ.*

*Ωριμότητα: Συνίσταται η εκπόνηση μιας ενιαίας αρχιτεκτονικής μελέτης η οποία
θα δίνει οδηγίες για την αισθητική των κτηρίων τουριστικών υπηρεσιών (και
κατοικιών) και η οποία θα ενσωματωθεί στο Τοπικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΤΠΣ)
όταν εκπονηθεί ως κανονιστικό πλαίσιο.*

3.1.6 Διαμόρφωση ελκυστικών τουριστικών «προϊόντων» που θα συνδυάζουν μνημεία της φύσης και του πολιτισμού

Η Αρχαία Ολυμπία έχει στην εγγύς περίμετρό της σημαντικές άλλες τουριστικές επιλογές οι οποίες θα πρέπει να συνδυαστούν σε κατάλληλα «πακέτα» ολιγοήμερων και πολυήμερων διακοπών που να συνδυάζουν με ποικίλους τρόπους τα μνημεία, τα μουσεία, τις εκθέσεις, τις εκδηλώσεις, τα φεστιβάλ και εν γένει τον πολιτισμό, με τον αθλητισμό και τα σπορ, το περιβάλλον, την αναψυχή και το κλασικό μοντέλο «ήλιος-θάλασσα». Η διαμόρφωση αυτών των δράσεων και ο συνδυασμός τους σε «πακέτα» αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία καθώς εμπλέκει ταξιδιωτικά γραφεία, tour operators, σχολικές μονάδες, διοργανωτές εκδηλώσεων, τα ξενοδοχεία, την εστίαση, την Αρχαιολογική Υπηρεσία, χορηγούς, τον δήμο και κοινωνικούς φορείς ή ιδιώτες. Συνεπώς, απαιτείται ένας φορέας, ο οποίος θα αναλάβει την ευθύνη να σχεδιάζει και να συντονίζει ένα ετήσιο πρόγραμμα εκδηλώσεων, το οποίο θα το προβάλλει κατάλληλα διαθέτοντας τη δική του ιστοσελίδα και συνδεόμενος με εθνικά και διεθνή μέσα ενημέρωσης, τη ΔΟΕ, και φορείς πολιτισμού και χορηγούς σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ο φορέας αυτός θα πρέπει να έχει τεχνογνωσία και κύρος για να συνομιλεί σε όλες τις κλίμακες, από την τοπική έως τη διεθνή με τους βασικούς συντελεστές της πολιτιστικής, αθλητικής και τουριστικής βιομηχανίας, να αγκαλιάζει και να ενθαρρύνει την τοπική παραγωγή τέχνης και πολιτισμού, αλλά ταυτόχρονα να προσελκύει στην Αρχαία Ολυμπία σημαντικά εθνικά και διεθνή δρώμενα και να τα προωθεί μέσα από τα κατάλληλα κανάλια στις διάφορες κατηγορίες επισκεπτών, καλύπτοντας όλες τις πιθανές μορφές και κατηγορίες τουρισμού. Ο φορέας που θα αναλάβει την υλοποίηση της δράσης μπορεί να είναι ο προτεινόμενος ΟΔΠΠ ο οποίος διέπεται από τις διατάξεις του Ν.4875/21 και περιγράφεται αναλυτικά στη Δράση 6.3.2.

*Δικαιούχοι: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: Ίδιοι πόροι, Υπουργείο
Τουρισμού, Υπουργείο Πολιτισμού, χορηγίες φορέων
Προϋπολογισμός: 500.000 ευρώ για επιμέρους μελέτες
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες βιωσιμότητας των επιμέρους δράσεων*

3.1.7 Προστασία αρχαιολογικών χώρων από φυσικές καταστροφές

Η συνύπαρξη φύσης και αρχαιολογικών χώρων καθιστά τρωτά τα μνημεία σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών όπως οι φωτιές και οι πλημμύρες. Στο παρελθόν, αρχαιολογικοί χώροι υπέστησαν ζημιές από πυρκαγιές που ξέσπασαν στην Ηλεία. Στο πλαίσιο αυτό είναι ανάγκη να αναληφθούν όλες οι απαραίτητες δράσεις προστασίας των μνημείων, ιδιαίτερα έναντι των πυρκαγιών. Οι δράσεις αφορούν την προμήθεια μηχανισμών ανίχνευσης πυρκαγιάς και αυτόματης κατάσβεσής της. Επιπλέον, οι αρχαιολογικοί χώροι πρέπει να συνδεθούν με τα συστήματα έγκαιρης πρόγνωσης πλημμύρας που αναπτύσσονται ή θα αναπτυχθούν στην περιοχή.

Δικαιούχοι: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: Μέλη του ΟΔΠΠ, Υπουργείο Τουρισμού, Υπουργείο Πολιτισμού, χορηγίες φορέων
Προϋπολογισμός: Δαπάνες μελέτης θωράκισης: 100.000 ευρώ, Υλοποίηση εγκατάστασης συστημάτων προειδοποίησης και πυρόσβεσης: Ανάλογα με τα ευρήματα της μελέτης
Ωριμότητα: Απαιτείται η προκήρυξη της μελέτης

3.2 Ενίσχυση και αναβάθμιση των αστικών, μεταφορικών και περιβαλλοντικών υποδομών

Στην προτεραιότητα αυτή εντάσσονται δράσεις που σκοπό έχουν τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και της εμπειρίας που αποκομίζουν οι επισκέπτες από την Αρχαία Ολυμπία. Οι δράσεις στοχεύουν κυρίως στη βελτίωση των υποδομών της πόλης, την ενίσχυση της προσβασιμότητας και την προστασία του περιβάλλοντος.

3.2.1 Ενίσχυση προσβασιμότητας και μεταφορικών υποδομών

Προϋπόθεση για την ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου της Αρχαίας Ολυμπίας είναι η ολοκλήρωση και ποιοτική αναβάθμιση των οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών που τη συνδέουν με το εθνικό δίκτυο, τον λιμένα του Κατάκολου και τους άλλους τουριστικούς προορισμούς της Πελοποννήσου. Η Αρχαία Ολυμπία πρέπει να ενισχύσει σημαντικά την προσβασιμότητα των επισκεπτών της, ανεξάρτητα από τον τρόπο προσέγγισης (οδικώς, σιδηροδρομικώς, αεροπορικώς ή διά θαλάσσης). Για τους βασικούς οδικούς και σιδηροδρομικούς άξονες που συνδέουν την Ηλεία με το εθνικό και διαπεριφερειακό σύστημα γίνεται εκτενέστερη αναφορά αλλού. Στο πλαίσιο αυτών των έργων, έχει ιδιαίτερη σημασία για την Αρχαία Ολυμπία:

- Η αναβάθμιση της οδικής σύνδεσης με τον αυτοκινητόδρομο Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα
- Η αναβάθμιση του οδικού άξονα Αρχαία Ολυμπία - Βυτίνα - Τρίπολη - Μυκήνες
- Η αναβάθμιση της σύνδεσης Αρχαία Ολυμπία - Ανδρίτσαινα - Ναός του Επικούριου Απόλλωνα και
- Η σύνδεση της Αρχαίας Ολυμπίας με το θαλάσσιο μέτωπο στο ύψος του Καϊάφα.

Για κάποια από αυτά τα έργα εκπονούνται ήδη μελέτες, ή έχουν γίνει προπαρασκευαστικές ενέργειες.

Δικαιούχοι: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών ή Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Συμβάσεις
Παραχώρησης
Προϋπολογισμός έργων: βλέπε Δράσεις 6.1.1 έως 6.1.16
Ωριμότητα: Απαιτούνται: (α) εκπόνηση μελετών κατασκευής για κάποια
από αυτά τα έργα και (β) εξασφάλιση χρηματοδότησης

3.2.2 Ενίσχυση των αστικών υποδομών και βελτίωση ποιότητας αστικού περιβάλλοντος

Το οικιστικό πλέγμα του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας υστερεί σημαντικά σε υποδομές και αισθητική σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες, τις προσδοκίες των επισκεπτών, αλλά και βασικά χαρακτηριστικά που αρμόζουν σε ένα παγκόσμιο προορισμό. Τα έργα τα οποία απαιτούνται, κατ' ελάχιστον, και τα οποία πρέπει να υλοποιηθούν έπειτα από έναν διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό που θα έχει ως κύριο στόχο την ανάδειξη του ολυμπιακού τοπίου είναι:

- Η διαμόρφωση χώρου στάθμευσης των οχημάτων που επισκέπτονται τον Αρχαιολογικό Χώρο.
- Η διαμόρφωση της εισόδου της Αρχαίας Ολυμπίας με τρόπο που να σηματοδοτεί ότι ο επισκέπτης εισέρχεται σε ένα μνημείο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Η αστική ανάπλαση και η αισθητική αναβάθμιση του οικιστικού πλέγματος της Αρχαίας Ολυμπίας.
- Η παράκαμψη του Αρχαιολογικού χώρου με κατασκευή γέφυρας.
- Η διαμόρφωση παραποτάμιου τουριστικού μονοπατιού Κλαδέου έως τις εκβολές του Αλφειού.
- Η ανάδειξη της ποδηλατικής διαδρομής ως τα Λινάρια.
- Η διαμόρφωση στον Πλάτανο χώρου υπαίθριων εκδηλώσεων, εκθέσεων και πολιτιστικών δρώμενων.
- Η κάλυψη των αναγκών στέγασης των υπηρεσιών του δήμου.

Επίσης, πριν από τη διεξαγωγή του διεθνούς αρχιτεκτονικού διαγωνισμού θα πρέπει να προχωρήσει η ολοκλήρωση και επέκταση του Σχεδίου Πόλης της Αρχαίας Ολυμπίας, συμπεριλαμβανομένου και του οικισμού Δρούβα, ώστε να καλυφθούν οι απαιτήσεις της πολεοδομικής νομοθεσίας.

Δικαιούχος: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας ή Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ
Προϋπολογισμός μελετών: Της τάξης των 3.000.000 ευρώ για όλα τα έργα
Προϋπολογισμός έργων: άνω των 40.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται: (α) εκπόνηση τεχνικών μελετών και (β) διαμόρφωση προδιαγραφών

3.2.3 Ενίσχυση περιβαλλοντικών υποδομών

Η διαβούλευση ανέδειξε μια σειρά από ελλείψεις στον τομέα των περιβαλλοντικών υποδομών, οι οποίες σχετίζονται: (α) με τη διαχείριση και επεξεργασία λυμάτων ή τη σύνδεση με το δίκτυο αποχέτευσης σε περιμετρικούς οικισμούς του δήμου και (β) την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων και επεξεργασίας πόσιμου νερού σε οικισμούς του δήμου.

- Εγκατάσταση τοπικού συστήματος διαχείρισης των απορριμμάτων με βιώσιμο τρόπο.
- Εγκατάσταση compact εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και σύνδεση με δίκτυο αποχέτευσης στους οικισμούς Νεμούτα, Αχαδινή, Νέα Πέρσαινα, και Κακοτάρι.
- Σύμβαση μελέτης για την αποχέτευση λυμάτων των οικισμών Στρέφι, Σμίλα, Πουρνάρι, Ηράκλεια, Κλαδέο, Κοσκίνα και Μάγειρα, του κεντρικού αποχετευτικού αγωγού και σύνδεσή του με το βιολογικό καθαρισμό Αρχαίας Ολυμπίας (ΕΕΛ).
- Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων και συστημάτων επεξεργασίας – χλωρίωσης πόσιμου νερού στον οικισμό Λάμπειας της ΔΕ Λασιώνος του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας.

Δικαιούχος: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας ή Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ
Προϋπολογισμός μελετών: Της τάξης των 1.000.000 ευρώ για όλα τα έργα
Προϋπολογισμός έργων: Άνω των 5.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται εκπόνηση τεχνικών μελετών

3.3 Αξιοποίηση της διεθνούς αίγλης και αναγνωρισιμότητας της Αρχαίας Ολυμπίας

Ένα από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Αρχαία Ολυμπία (αλλά και η χώρα μας) ως γενέτειρα των Ολυμπιακών Αγώνων (στους οποίους θα πρέπει να προστεθούν οι Χειμερινοί και οι Παραολυμπιακοί Αγώνες) είναι ότι εκτός από την παγκόσμια αίγλη και φήμη, δύσκολα εντοπίζονται άλλα απτά οφέλη από την παγκόσμια βιομηχανία αθλητισμού, χορηγιών και θεάματος που έχει αναπτυχθεί γύρω από αυτούς. Αλλά και αυτή η αίγλη και φήμη, η οποία αναμφισβήτητα υπάρχει και η οποία αποτελεί άυλο κεφάλαιο με διεθνή αναγνώριση δεν έχει αξιοποιηθεί παρά μόνο σε ελάχιστο βαθμό. Οι δράσεις οι οποίες θα πρέπει να αναληφθούν αφορούν κυρίως δύο επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο περιλαμβάνει ενέργειες για την προσέλκυση αθλητικών, πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και άλλων δραστηριοτήτων σε μόνιμη βάση στην Αρχαία Ολυμπία, ενώ το δεύτερο επίπεδο περιλαμβάνει δράσεις συμμετοχής στα οφέλη από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων.

3.3.1 Προσέλκυση αθλητικών, πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και άλλων δραστηριοτήτων

Η Αρχαία Ολυμπία έχει την παγκόσμια εμβέλεια και ακτινοβολία που της επιτρέπουν να φιλοξενήσει διεθνή μεταπτυχιακά προγράμματα ανθρωπιστικών σπουδών στα πεδία του πολιτισμού, των τεχνών, του αθλητισμού, των διεθνών σχέσεων, της συνύπαρξης και συνεργασίας και των ειρηνευτικών προσπαθειών, σε συνεργασία με πανεπιστήμια διεθνούς κύρους. Προτείνονται:

- Η σύσταση επιτροπής προσωπικοτήτων εγνωσμένου κύρους και αποδοχής, εάν είναι εφικτό, υπό την αιγίδα της Προέδρου της Δημοκρατίας, η οποία θα αναλάβει τον σχεδιασμό δράσεων για την προσέλκυση μόνιμων δραστηριοτήτων, πέρα από τις τουριστικές, οι οποίες να συνάδουν με την ιστορία και νόημα των Αγώνων στην Αρχαία Ολυμπία. Ο στόχος των προσπαθειών της επιτροπής θα πρέπει να περιλαμβάνει τη σύσταση μεταπτυχιακών, κυρίως, προγραμμάτων σπουδών στα επιστημονικά πεδία του Πολιτισμού, του Αθλητισμού, της Αρχαιολογίας, της Φιλοσοφίας, και των Διεθνών Σπουδών. Η επιτροπή θα βρίσκεται σε επαφή με τους τοπικούς φορείς για την εξασφάλιση των υλικών προϋποθέσεων της

προσπάθειας (κυρίως υποδομές) και θα έρθει επίσης σε επαφή με Διεθνή και Ελληνικά Πανεπιστήμια, αλλά και Διεθνείς Οργανισμούς (ΔΟΕ, UNESCO, κ.ά.) για τη διοργάνωση Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών, Σεμιναρίων, ή βραχυχρόνιων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Semester in Greece, Erasmus or Summer School Programs). Σε αυτό το πλαίσιο θα μπορεί να διοργανώνεται ετήσιο διεθνές συνέδριο των επιστημών φυσικής αγωγής, ή η Σύνοδος Προέδρων και Κοσμητόρων των Τμημάτων και Σχολών Φυσικής Αγωγής των Πανεπιστημίων της χώρας, της ΕΕ, της Μεσογείου, κ.λπ. Σε αυτό το πλαίσιο απαιτείται η σύσταση νομικού προσώπου με ενδεικτική επωνυμία «The Olympian Temple of International Studies», ή «The Olympian Temple of Philosophy, Arts and Athletics», το οποίο θα αναλάβει τη διοργάνωση και υλοποίηση (logistics: αίθουσες, καθηγητές, μετακινήσεις, διαμονή, διατροφή, ξεναγήσεις) των σπουδών σε τοπικό επίπεδο.

- Η διοργάνωση ετήσιων ή τετραετών (παράλληλα με τους Ολυμπιακούς Αγώνες) αθλητικών εκδηλώσεων εθνικής και διεθνούς κλίμακας σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, τις Αθλητικές Ομοσπονδίες και τη ΔΟΕ. Παραδείγματα θα μπορούσαν να είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες Παίδων, τα κλασικά αθλήματα, ή όσα δεν επιβίωσαν στο χρόνο, Ολυμπιάδα των Αρχαίων Πολιτισμών, Ολυμπιάδα των προσφύγων, ή των περιοχών με συρράξεις. Για τις δραστηριότητες που ακολουθούν τον 4ετή κύκλο των Ολυμπιακών Αγώνων θα πρέπει να υπάρχει ικανοποιητική προετοιμασία της πρότασης και παρουσίαση της στη ΔΟΕ, καθώς η ένταξή τους στις επίσημες εκδηλώσεις θα είναι καθοριστικής σημασίας για την επιτυχία τους.
- Ο σχεδιασμός και η διοργάνωση εκδηλώσεων πολιτιστικού περιεχομένου εθνικής και διεθνούς κλίμακας, όπως η *Ολυμπιάδα Ποίησης*, η οποία μπορεί να διοργανωθεί σε συνεργασία με το Δήμο Πύργου με κοινές δράσεις υπό την αιγίδα του ΟΔΠΠ (βλ. Δράση 4.13 και Δράση 4.14) και η συνεργασία με κεντρικούς φορείς, όπως το Φεστιβάλ Αθηνών, το Ίδρυμα Πολιτισμού Σταύρος Νιάρχος, ή το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού για τη (συν)διοργάνωση στην Αρχαία Ολυμπία θεατρικών παραστάσεων, μουσικών ή άλλων εκδηλώσεων.
- Η διοργάνωση του Olympia Summit (κατ' αντιστοιχία με το Davos Summit) κάθε χρόνο στην Αρχαία Ολυμπία ως ένα βήμα διεθνούς διαλόγου για τα ζητήματα της ειρήνης, της συνύπαρξης των λαών και των πολιτισμών, της μείωσης των διεθνών εντάσεων και της εκεχειρίας. Θα μπορούσε να διερευνηθεί η δυνατότητα να προβληθεί ως το εναλλακτικό Davos Summit, όπου συζητούνται τα προβλήματα που απασχολούν τους λαούς και όχι τους παγκόσμιους κολοσσούς.
- Η λειτουργία ινστιτούτου επιμόρφωσης διοικητικών αθλητικών στελεχών με έδρα την Αρχαία Ολυμπία. Σκοπός του ινστιτούτου είναι η συνεχής επιμόρφωση των διοικητικών στελεχών, που μετέχουν σε αθλητικούς φορείς ή αθλητικούς οργανισμούς, όλων των βαθμίδων και η διάδοση και εφαρμογή των αρχών της σύγχρονης διοίκησης στον ερασιτεχνικό

αθλητισμό. Το Ινστιτούτο υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ενώ την επιστημονική εποπτεία έχει το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Σε αυτό επίσης συμμετέχουν ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας και η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Δικαιούχος: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ, Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Τουρισμού, χορηγίες
Προϋπολογισμός δράσεων: 1.000.000 ευρώ για τη διοργάνωση των αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων σε βάθος 5ετίας
Ωριμότητα: Απαιτούνται σχέδια δράσης (business plans)

3.3.2 Συμμετοχή στα οφέλη από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων

Οι δράσεις στο δεύτερο επίπεδο επιδιώκουν τη συμμετοχή της Αρχαίας Ολυμπίας, ως γενέτειρας των Αγώνων, στα οφέλη που προκύπτουν από τη διοργάνωσή τους και από την αξιοποίηση του brand name «Olympic Games». Οι δράσεις αυτές απαιτούν πρώτα ουσιαστική προετοιμασία και τεκμηρίωση, και στη συνέχεια συνομιλίες και διαπραγματεύσεις με τη ΔΟΕ, οι οποίες και θα πρέπει να γίνουν από την επιτροπή προσωπικοτήτων με τη στήριξη της χώρας στο ανώτατο πολιτικό (πρωθυπουργός) και πολιτειακό (ΠτΔ) επίπεδο. Η γενική κατεύθυνση των επιχειρημάτων και ενεργειών θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση πόρων για την ανάδειξη και συντήρηση των αρχαιοτήτων της Αρχαίας Ολυμπίας, τη χρηματοδότηση των ανασκαφών, την αποκατάσταση των μνημείων και την ανάδειξη του πολιτισμού της περιοχής. Η παρουσίαση και προβολή του αιτήματος προς τη ΔΟΕ θα πρέπει σε πρώτο στάδιο να γίνει με θετικό τρόπο, αναδεικνύοντας τον αμοιβαία επωφελή χαρακτήρα αυτών των δράσεων στο πλαίσιο της ιστορικής, κοινωνικής και εταιρικής ευθύνης ενός παγκόσμιου οργανισμού που ευμερει από τη μία πλευρά και της ιστορικής γενέτειρας από την άλλη, που αντιμετωπίζει σημαντικές δυσκολίες στη συντήρηση και ανάδειξη του κοινού πολιτιστικού κεφαλαίου. Οι προτάσεις που θα κατατεθούν θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:

- Ανταποδοτικό τέλος στα τηλεοπτικά δικαιώματα των αγώνων
- Ανταποδοτικό τέλος στα εισιτήρια των αγώνων
- Χορηγίες από διεθνείς εταιρείες και οργανισμούς για την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων.

3.4 Ενδυνάμωση της τοπικής διοίκησης της Αρχαίας Ολυμπίας

Η υλοποίηση σημαντικού μέρους των δράσεων του προγράμματος ανάπτυξης της Αρχαίας Ολυμπίας εξαρτάται από τις δυνατότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία, όμως, αντιμετωπίζει μια σειρά από ανάγκες που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να έχει ένα ουσιαστικό ρόλο στη διακυβέρνηση του όλου αναπτυξιακού εγχειρήματος.

- Η πρώτη βασική ανάγκη είναι η στελέχωση του Δήμου με επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό με την κάλυψη των κενών οργανικών θέσεων. Χωρίς τους κατάλληλους ανθρώπινους πόρους σε επίπεδο τοπικής διοίκησης, είναι πρακτικά αδύνατη η υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού.
- Η δεύτερη βασική ανάγκη είναι η ίδρυση Αναπτυξιακού Οργανισμού με βάση τις διατάξεις του Ν.4671/20 και η στελέχωσή του είτε με μετατάξεις από τη Δημόσια Διοίκηση, είτε με προσλήψεις κατάλληλων και έμπειρων στελεχών από την αγορά.
- Η ίδρυση Οργανισμού Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού (ΟΔΠΠ) (Destination Management and Marketing Organization - DMMO) με βάση τις διατάξεις του Ν.4875/21 για την υλοποίηση των δράσεων πολιτισμού και τουριστικής προβολής και
- Η σύσταση Ειδικού Φορέα Διαχείρισης (ΕΦΔ) για την υλοποίηση της ΟΧΕ στο πλαίσιο του ΣΠ5 του ΕΠ Δυτική Ελλάδα, 2021-27. Να διερευνηθεί εάν το ρόλο του ΕΦΔ δύναται να έχει ο ΑΟ, ο οποίος, όμως, θα είναι ταυτόχρονα και δικαιούχος αρκετών δράσεων του προγράμματος.

3.5 Ολοκλήρωση τοπικών έργων που περιλαμβάνονται στην ΟΧΕ

Εκτός από τα ανωτέρω αναφερόμενα έργα, υπάρχουν μια σειρά έργων που περιλαμβάνονται στην ΟΧΕ Αρχαίας Ολυμπίας τα οποία θα πρέπει να υλοποιηθούν μέσα στους προβλεπόμενους χρόνους για να μπορέσουν να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι αναπτυξιακές προοπτικές της περιοχής.

Δικαιούχος: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας

Φορέας υλοποίησης: Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, ΕΦΔ ΟΧΕ, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ

Προϋπολογισμός δράσεων: 20.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Απαιτούνται κατά περίπτωση μελέτες εφαρμογής

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Ανάδειξη πολιτιστικής
κληρονομιάς και
αξιοποίηση των μνημείων
και του πολιτιστικού
κεφαλαίου της περιοχής

Η περιοχή της Ηλείας διαθέτει σημαντικό πολιτιστικό πλούτο βασισμένο σε μια μακραίωνη ιστορική παράδοση και κληρονομιά, με την Αρχαία Ολυμπία να αποτελεί κεντρικό τμήμα της. Περιλαμβάνει αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς απαρτίστης ομορφιάς και παγκόσμιου κύρους, μουσεία που αναδεικνύουν το μεγαλείο της ιστορικής της παράδοσης, μοναστήρια που αποτελούν σημαντικά θρησκευτικά μνημεία αλλά και διάφορες εκδηλώσεις, όπως τα φεστιβάλ, που συμπληρώνουν το πολιτιστικό κεφάλαιο της περιοχής. Η τοπική πολιτιστική παραγωγή της Ηλείας έχει όλες τις δυνατότητες και προοπτικές να αναπτυχθεί μέσω της διατήρησης και ανάδειξης της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και μέσω πιο σύγχρονων μορφών της, όπως η υποστήριξη των mega events (π.χ. φεστιβάλ) τα οποία λειτουργούν ως «σύμβολα» με σημαντική προστιθέμενη αξία. Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός θα πρέπει να ενώσει και να αναδείξει όλες τις περιοχές πολιτιστικής δημιουργίας ώστε να αξιοποιήσει και να ενισχύσει τη δημιουργική δυναμική και την ταυτότητα του πολιτιστικού κεφαλαίου, το οποίο έχει πολλαπλασιαστικά οφέλη για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, της απασχόλησης, του τουρισμού, της καινοτομίας αλλά και της δημιουργικότητας.

4.1 Διαμόρφωση ολοκληρωμένου δικτύου πολιτιστικών διαδρομών και βελτίωση της προσβασιμότητας αυτών

Καθίστανται αναγκαίοι ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός ενός ολοκληρωμένου δικτύου πολιτιστικών διαδρομών που θα ενώνει όλες τις περιοχές πολιτιστικού ενδιαφέροντος με κέντρο την Αρχαία Ολυμπία, ικανό να αναδείξει το σύνολο και τον πλούτο της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και τη διαφορετικότητα και την ποικιλία που τη διέπει. Κάποιες δράσεις που είτε έχουν ολοκληρωθεί (έργο «Ανάπλαση Περιοχής Αποθηκών ΑΣΟ Λεχαινών & Αναβίωση Πολιτισμικών Διαδρομών» στο ΕΣΠΑ 2014-2020), είτε έχουν ενταχθεί σε κάποιο χρηματοδοτικό μηχανισμό και δεν έχουν ολοκληρωθεί (έργο «Βελτίωση οδών πρόσβασης σε Ιερές Μονές και Προσκυνηματικούς Χώρους της ΠΕ Ηλείας ΠΔΕ», προϋπολογισμός 5.000.000 ευρώ, ΕΠΑ 2021-2025) αποτελούν μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά θα πρέπει να ενταχθούν σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο. Επίσης, η σύνδεση των αρχαιολογικών χώρων της Ηλείας με αυτούς της υπόλοιπης Πελοποννήσου θα συνδράμει θετικά στον συνολικό αναπτυξιακό σχεδιασμό.

Οι εμπλεκόμενοι φορείς της πολιτιστικής και οικονομικής δραστηριότητας της Ηλείας (ΟΤΑ, Εφορεία Αρχαιοτήτων, Επιμελητήριο, Σύλλογοι, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας) πρέπει να σχεδιάσουν ένα ολοκληρωμένο δίκτυο πολιτιστικών διαδρομών. Αυτό θα υλοποιηθεί με τη συγκέντρωση και καταγραφή όλου του πολιτιστικού πλούτου όπως ιστορικά μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, μοναστήρια, διατηρητέα κτήρια, βιβλιοθήκες και παραδοσιακά προϊόντα και την αποτύπωση σε ψηφιακό χάρτη με τη χάραξη του δικτύου πολιτιστικών διαδρομών, των οδικών αξόνων και των υφιστάμενων μονοπατιών.

Για επιχειρησιακούς λόγους, τα μνημεία και οι χώροι κατατάσσονται στις κατηγορίες (i) της καλής κατάστασης και συντηρημένοι, (ii) της μέτριας κατάστασης με ανάγκη συντήρησης, και (iii) της μη ικανοποιητικής κατάστασης με ανάγκη σημαντικών παρεμβάσεων. Με αντίστοιχο τρόπο κατηγοριοποιούνται και οι άξονες πρόσβασης (δρόμοι, μονοπάτια, ποδηλατοδρόμοι) σε (i) ήδη υπάρχοντες και κατάλληλοι για χρήση, (ii) ήδη υπάρχοντες με ανάγκη βελτίωσης και (iii) μη υπάρχοντες με ανάγκη κατασκευής. Ο προγραμματισμός αυτός επιτρέπει τον εντοπισμό των ελλείψεων με ολοκληρωμένο τρόπο και τη διερεύνηση των πηγών χρηματοδότησης από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους.

Δικαιούχος: Δήμοι Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ
Προϋπολογισμός μελέτης: 500.000 ευρώ για τις δράσεις καταγραφής,
χαρτογράφησης, ψηφιοποίησης κ.λπ. Για τις δράσεις που εμπεριέχουν
κατασκευαστικά έργα Προϋπολογισμός έργων: της τάξης των 10.000.000
ευρώ.
Ωριμότητα: Άμεση για την ανάθεση της μελέτης

4.2 Ανάπτυξη εναλλακτικών διαδρομών πολιτισμού

Προτείνεται η ανάπτυξη εναλλακτικών διαδρομών πολιτισμού με πρώτη δράση την ανάπτυξη διαδρομών Βιομηχανικού Πολιτισμού, όπου θα αναδείξουν την ιστορική βιομηχανική κληρονομιά της περιοχής. Οι Δήμοι της περιοχής σε συνεργασία με το Τεχνικό Επιμελητήριο Ηλείας θα πρέπει να εντοπίσουν τα βιομηχανικά κτήρια που αποτελούν ιστορική κληρονομιά, να αξιολογήσουν την κατάστασή τους και να καταρτίσουν ένα σχέδιο δράσεων για τη συντήρησή τους. Το επόμενο βήμα είναι η ένταξη αυτών των δράσεων σε κάποιο χρηματοδοτικό πλαίσιο (ΕΣΠΑ, Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης) με την ανάθεση του έργου.

Μία δεύτερη πρόταση αποτελεί η ανάπτυξη διαδρομών του γαστρονομικού πολιτισμού όπου θα προωθήσουν τον πολιτισμό της γαστρονομίας, θα ενισχύσουν την τοπική ταυτότητα και την κοινωνική ανάπτυξη, και θα διατηρήσουν την τοπική πολιτιστική κληρονομιά. Παρομοίως, οι δήμοι της Ηλείας σε συνεργασία με τοπικούς παραγωγούς και συλλόγους θα πρέπει να καταγράψουν τα προϊόντα και τους χώρους που αναδεικνύουν την τοπική τους ταυτότητα και να προχωρήσουν στον καθορισμό διαδρομών γευστικού πολιτισμού. Οι εναλλακτικές αυτές διαδρομές πολιτισμού θα αποτελούν μέρος ενός ολοκληρωμένου δικτύου πολιτιστικών διαδρομών.

Δικαιούχος: Δήμοι Ηλείας

Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ

Προϋπολογισμός μελέτης: 150.000 ευρώ για τις δράσεις καταγραφής, χαρτογράφησης, ψηφιοποίησης κ.λπ.

Προϋπολογισμός αποκατάστασης και επανάχρησης βιομηχανικών κτηρίων της τάξης των 5.000.000 ευρώ.

Ωριμότητα: Άμεση για την ανάθεση της μελέτης

4.3 Αποκατάσταση του Ναού του Επικούριου Απόλλωνα

Ο Ναός του Επικούριου Απόλλωνα είναι ένα μνημείο παγκόσμιου κύρους αποτελώντας το πρώτο ελληνικό μνημείο που συμπεριελήφθη στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Ωστόσο χρειάζεται αποκατάσταση καθώς καλύπτεται εδώ και δεκαετίες από ένα υλικό το οποίο περιορίζει την ορατότητα, την πρόσβαση και εν τέλει την επισκεψιμότητά του. Απαιτείται ένα σχέδιο δράσης το οποίο θα περιλαμβάνει την απομάκρυνση του καλύμματος ή την αντικατάστασή του με ένα άλλο εξυπηρετώντας παράλληλα τις ανάγκες της τουριστικής προσέλκυσης.

Δικαιούχος: Αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων

Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ

Προϋπολογισμός: 2.000.000 ευρώ κατ' εκτίμηση

Ωριμότητα: Απαιτείται νέο σχέδιο αποκατάστασης και κοστολόγησης και νέο χρονοδιάγραμμα εργασιών

4.4 Επέκταση των ανασκαφών στην Αρχαία Ήλιδα

Η περιοχή της Αρχαίας Ήλιδας διαθέτει σημαντικά αρχαία ευρήματα τα οποία όμως μέσω των ανασκαφών έχουν αναδειχτεί σε ένα πολύ περιορισμένο χώρο που αφορά κυρίως βάσεις κτηρίων. Απαιτείται επέκταση των ανασκαφών σε ικανό εύρος, ώστε να αναδειχθεί η αρχαία πόλη και να αναζητηθούν και άλλα σημαντικά μνημεία ή κτήρια. Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας θα πρέπει να προχωρήσει στην εκπόνηση ενός σχεδίου δράσης, το οποίο θα περιλαμβάνει χρονοδιάγραμμα και κόστος απαλλοτριώσεων.

Δικαιούχος: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ
Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ κατ' εκτίμηση
Ωριμότητα: Άμεση έναρξη απαλλοτριώσεων

4.5 Διαμόρφωση και αξιοποίηση του Μονοπατιού Εκεχειρίας

Το Μονοπάτι Εκεχειρίας αποτελεί μία ιστορική διαδρομή που συνέδεε την Αρχαία Ήλιδα, ως διοργανώτρια πόλη των Ολυμπιακών Αγώνων, με την Αρχαία Ολυμπία, ως τόπο τέλεσης των Αγώνων και χώρο του Ιερού της Ολυμπίας. Στην αρχαιότητα υπήρχαν δύο διαδρομές που συνέδεαν την Αρχαία Ήλιδα και την Αρχαία Ολυμπία. Η μία, πεδινή, όπου διερχόταν η κύρια πομπή και η άλλη, ορεινή, την οποία χρησιμοποιούσαν λειτουργοί των Αγώνων όπως οι ιερείς και οι Ελλανοδίκες. Η ανάδειξη και χάραξη του ορεινού μονοπατιού έχει ξεκινήσει με πρωτοβουλία της 'Συμπολιτείας Ολυμπίας' με τη δράση «Οικοτουριστική διαδρομή Ήλιδας Ολυμπίας: Το Μονοπάτι της Εκεχειρίας» στα πλαίσια του Leader. Προτείνεται η καταγραφή των αναγκών ολοκλήρωσης της προσπάθειας αυτής σε συνεργασία με τη Συμπολιτεία Ολυμπίας και η ολοκλήρωση του έργου από συμπληρωματικούς πόρους, ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί η διαδρομή για τη διοργάνωση εκδηλώσεων που θα αναδείξουν τον ιστορικό της ρόλο (διεθνής πορεία εκεχειρίας, αγώνες αντοχής, μουσικές εκδηλώσεις, αγώνες mountain bikes, κ.λπ.).

Δικαιούχος: Δήμοι Ήλιδας, Πύργου και Αρχαίας Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Συμπολιτεία Ολυμπίας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται σχέδιο ολοκλήρωσης της διαμόρφωσης του Μονοπατιού Εκεχειρίας

4.6 Δημιουργία χώρων τρισδιάστατης ψηφιακής αναπαράστασης για επιτόπιους επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων και μουσείων

Στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία προτείνεται η δημιουργία κλειστών χώρων οι οποίοι θα προσφέρουν ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον τρισδιάστατης ψηφιακής αναπαράστασης (virtual reality) όπου οι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να δουν τον οικιστικό ιστό, τη χωρική οργάνωση και αρχιτεκτονική ενός αρχαιολογικού χώρου (π.χ. οικιστική αναπαράσταση της πόλης της Αρχαίας Ήλιδας ή αναπαράσταση του Ναού Επικούριου Απόλλωνα), τον τρόπο ζωής των αρχαίων (π.χ. αναπαράσταση της αγοράς στην Αρχαία Ήλιδα) ή τη διοργάνωση εκδηλώσεων (π.χ. προετοιμασία και διεξαγωγή Ολυμπιακών Αγώνων).

Δικαιούχος: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ, Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Υπουργείο
Πολιτισμού, ΤΑΑ, χορηγίες
Προϋπολογισμός: 1.000.000 ευρώ ανά αρχαιολογικό χώρο με
εφαρμογή σε 2 χώρους
Ωριμότητα: Απαιτείται κοστολόγηση δημιουργίας υποδοχών και εύρεση
χρηματοδότησης

4.7 Παροχή ψηφιακών πληροφοριών στους επιτόπιους επισκέπτες μουσείων μέσω των bluetooth beacons συσκευών

Προτείνεται η παροχή ψηφιακών πληροφοριών στους επιτόπιους επισκέπτες των μουσείων μέσω της χρήσης των Bluetooth Beacons συσκευών, οι οποίες εκπέμπουν ένα σήμα Bluetooth όπου γίνεται αντιληπτό από έξυπνες συσκευές που βρίσκονται σε εμβέλεια. Το σήμα αυτό μεταφέρει ένα πακέτο πληροφοριών σχετικά με το αντικείμενο ή το εύρημα στο οποίο είναι κοντά ο επισκέπτης. Η εφαρμογή αυτή μπορεί να προσφέρει και τη δυνατότητα συμμετοχής σε εκπαιδευτικά παιχνίδια αναβαθμίζοντας την εμπειρία της επίσκεψης.

Δικαιούχος: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ, Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Υπουργείο Πολιτισμού, ΤΑΑ, χορηγίες
Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ ανά μουσείο με εφαρμογή σε 3 μουσεία
Ωριμότητα: Άμεση

4.8 Προβολή πολιτιστικών χώρων, διαδρομών και πολιτιστικών δράσεων σε ενιαία πλατφόρμα και εφαρμογές

Η προβολή του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής, πέρα από τις ιστοσελίδες των επιμέρους Δήμων και φορέων, απαιτεί τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης πλατφόρμας που θα επιτρέπει την εύκολη και πλήρη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων για όλες τις πτυχές πολιτιστικής ταυτότητας της Ηλείας. Η πλατφόρμα θα φιλοξενεί όλο το απαραίτητο υλικό και θα πληροφορεί τους διαδικτυακούς επισκέπτες: α) για τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία μέσω επεξηγηματικών κειμένων, χαρτογραφήσεων ή και 3D απεικονίσεων σχετικά με την υφιστάμενη εικόνα τους με σκοπό την αναπαράσταση και εκμάθηση, και β) την παρουσίαση του ολοκληρωμένου δικτύου πολιτιστικών διαδρομών και τις θεματικές του προβάλλοντας πληροφορίες και συστάσεις για εκδηλώσεις, όπως θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκδηλώσεις, εκθέσεις, ομιλίες και άλλα πολιτιστικά γεγονότα. Η πλατφόρμα θα παρέχει προτάσεις συνδυασμένων επισκέψεων, πληροφορίες για τις δυνατότητες χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς, την απόσταση και τη διάρκεια της μετακίνησης, τα ωράρια λειτουργίας και την πλέον κατάλληλη περίοδο επίσκεψης, την αγορά εισιτηρίου online, κλπ. Το υλικό αυτό θα παρέχεται και μέσω κατάλληλης εφαρμογής στο κινητό που θα αναπτύσσει μια σειρά επιλογών.

Δικαιούχος: Δήμοι Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης»
Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ
Ωριμότητα: Άμεση

4.9 Δημιουργία φορέα ανάπτυξης, διαχείρισης και προβολής πολιτιστικού προϊόντος

Για την ορθή αξιοποίηση αυτού του σημαντικού όγκου πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει η Ηλεία και τη διαχείριση και προώθηση παραγωγής πολιτιστικού προϊόντος είναι απαραίτητη η ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων που σχετίζονται άμεσα και έμμεσα με τον πολιτισμό. Αυτό θα μπορέσει να επιτευχθεί μέσω του Οργανισμού Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού Ηλείας (ΟΔΠΠ) στον οποίο κεντρικό ρόλο θα πρέπει να έχουν τα ζητήματα πολιτισμού. Στον τομέα του πολιτισμού ο ΟΔΠΠ θα στοχεύει στο συντονισμό, την οργάνωση και την προβολή των πολιτιστικών εκδηλώσεων, την παροχή πληροφοριών και δυνατότητας διαφορετικών εμπειριών στους επισκέπτες, και την προώθηση της επικοινωνίας και συμμετοχής επιχειρήσεων και Δήμων σε διεθνή δίκτυα, δράσεις και προγράμματα (βλέπε σχετική Δράση 6.3.2).

4.10 Προστασία μνημείων και αρχαιολογικών χώρων από τις περιβαλλοντικές συνθήκες και την κλιματική αλλαγή

Η ανάγκη της προστασίας των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων από τις περιβαλλοντικές συνθήκες και την κλιματική αλλαγή καθίσταται επιτακτική για να συντηρηθεί και να διαφυλαχθεί η αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά. Οι Δήμοι Ηλείας σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας θα πρέπει να παρακολουθήσουν τα έργα που εντάσσονται στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας του Υπουργείου Πολιτισμού η οποία περιλαμβάνει την εκπόνηση ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης όλων των πιθανών κινδύνων για τα 15 από τα 18 μνημεία που είναι αναγνωρισμένα από την UNESCO. Στη συνέχεια θα πρέπει να αναθέσουν τη μελέτη περιβαλλοντικής αξιολόγησης των υπόλοιπων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων σε κατάλληλο κέντρο έρευνας με αντικείμενο την περιβαλλοντική ρύπανση ώστε να διαπιστώσουν τη φυσική τους κατάσταση και τον κίνδυνο που διατρέχουν από την κλιματική αλλαγή. Τέλος, θα πρέπει να δρομολογήσουν τη διαδικασία ένταξης των μνημείων και αρχαιολογικών χώρων σε σχετικά χρηματοδοτικά πλαίσια (π.χ. Ταμείο Ανάκαμψης, ΕΣΠΑ) για την προστασία του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής.

Δικαιούχος: Δήμοι Ηλείας, Εφορεία Αρχαιοτήτων
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Περιφέρεια ΔΕ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: Ταμείο Ανάκαμψης, ΕΣΠΑ, Πράσινο Ταμείο
Προϋπολογισμός: 400.000 ευρώ για τις σχετικές μελέτες.
Ωριμότητα: Άμεση

4.11 Κατασκευή Λαογραφικού Μουσείου Μαύρης Σταφίδας

Η κατασκευή του Λαογραφικού Μουσείου Μαύρης Σταφίδας θα αποτυπώσει και θα διασώσει στοιχεία και κειμήλια από ένα σημαντικό κεφάλαιο της νεότερης ιστορίας και της αρχικής παραγωγικής συγκρότησης της περιοχής. Το μουσείο θα συμβάλει στην ανάδειξη μιας σημαντικής και μοναδικής πλευράς της πολιτιστικής ταυτότητας της Ηλείας.

Δικαιούχος: Δήμος Πύργου
Φορέας υλοποίησης: Δήμος Πύργου
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 1.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Άμεση

4.12 Αξιοποίηση του Κάστρου Χλεμούτσι

Το Κάστρο Χλεμούτσι χρήζει μεγαλύτερης αξιοποίησης και καλύτερης προβολής. Χρειάζεται να ενταχθεί σε ένα πρόγραμμα δράσεων διαμόρφωσής του, ώστε στη συνέχεια να ενταχθεί στο ολοκληρωμένο σχέδιο πολιτιστικών διαδρομών και να προβληθεί ανάλογα με τα υπόλοιπα πολιτιστικά προϊόντα.

Δικαιούχος: Δήμος Ανδραβίδας - Κυλλήνης

Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Υπουργείο Πολιτισμού, Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης», χορηγίες

Προϋπολογισμός: 1.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Άμεση

4.13 Ανάδειξη του Πύργου ως πόλης Ολυμπιακής Λογοτεχνίας και Ποίησης

Η ανάδειξη του Πύργου ως πόλης Ολυμπιακής Λογοτεχνίας και Ποίησης έχει ως στόχο να τιμήσει τους πνευματικούς ανθρώπους που γεννήθηκαν στον τόπο αυτό (Τάκης Δόξας, Τάκης Σινόπουλος, Παύλος Μάτεσις κ.ά.) αλλά και να αναδείξει το έργο τους ως πολιτιστική αξία που παραμένει διαχρονική. Ο Δήμος Πύργου σε συνεργασία με τον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας (βλέπε σχετική Δράση 3.3.1) και την Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας μπορούν να υποβάλουν σχετική πρόταση στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και στη συνέχεια να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο δράσεων (ημερίδες, συνέδρια, βραδιές μνήμης, προβολή σε ιστοσελίδες και κοινωνικά δίκτυα κ.λπ.).

Δικαιούχος: Δήμος Πύργου

Φορέας υλοποίησης: Δήμος Πύργου

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Υπουργείο Πολιτισμού

Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ

Ωριμότητα: Απαιτείται μελέτη σκοπιμότητας και βιωσιμότητας

4.14 Διοργάνωση Ολυμπιάδας Τεχνών

Η Ολυμπιάδα Τεχνών προτείνεται ως κορυφαία διοργάνωση πνευματικού και καλλιτεχνικού χαρακτήρα, με ευρύτατη διεθνή απήχηση, καθώς θα δύναται να συμμετέχουν σ' αυτήν βραβευμένοι ποιητές και λογοτέχνες, ακαδημαϊκοί που έχουν κατακτήσει τη λογοτεχνική και επιστημονική αναγνώριση, αλλά και νέοι ποιητές, καλλιτέχνες και ερευνητές από όλο τον κόσμο. Θα διενεργείται κάθε τέσσερα χρόνια και οι εκδηλώσεις της θα αρχίζουν από το πρώτο ολυμπιακό έτος και θα κορυφώνονται το τέταρτο έτος πριν από την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων. Η πρόταση για τη δημιουργία Ολυμπιάδας Τεχνών δίνει έμφαση στην ποίηση, τη μουσική, την αρχιτεκτονική, τη φιλοσοφία, τις εικαστικές τέχνες, το θέατρο και τον χορό. Η Ολυμπιάδα Τεχνών θα διεξάγεται σε επιλεγμένους αρχαιολογικούς χώρους, κυρίως στην Αρχαία Ολυμπία, αλλά και στον Επικούριο Απόλλωνα, και στην Ήλιδα. Δυνητικά, μπορεί να επεκταθεί και στην Επίδαυρο και σε άλλους χώρους, είτε αρχαιολογικούς είτε σύγχρονους. Η πρόταση αυτή θα αποτελέσει προϊόν συνεργασίας των Δήμων Ηλείας και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ώστε να υποβληθεί στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού ή σε διεθνείς φορείς πολιτισμού, όπως η UNESCO και η ΔΟΕ, για την υποστήριξή τους (βλέπε επίσης Δράση 5.3.9).

Δικαιούχος: Δήμοι Ηλείας

Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, ΟΔΠΠ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: Υπουργείο

Πολιτισμού, χορηγίες

Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ για την εκπόνηση ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης

Ωριμότητα: Απαιτούνται σχέδιο δράσης, επαφών και εξασφάλιση χορηγιών

4.15 Αξιοποίηση αδρανών ιστορικών κελυφών

Προτείνεται η αξιοποίηση κτηρίων που δεν χρησιμοποιούνται (πχ νεο-κλασικά εγκαταλελειμμένα κτήρια) με σκοπό την επανάχρηση, αλλά και τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι Δήμοι σε συνεργασία με το Τεχνικό Επιμελητήριο μπορούν να καταγράψουν τα κτήρια με μια μελέτη η οποία θα προσδιορίζει βασικά συστατικά της φυσιογνωμίας, ιστορίας και χρήσης τους στο παρελθόν, του ιδιοκτησιακού καθεστώτος και των αναγκών για εργασίες αποκατάστασης, καθώς και εναλλακτικά σχέδια αξιοποίησης αυτών των κτηρίων προς όφελος της πολιτιστικής ανάπτυξης.

Δικαιούχος: Δήμοι Ηλείας

Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Υπουργείο

Πολιτισμού, ΤΑΑ, Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης», Πράσινο Ταμείο

Προϋπολογισμός: 150.000 ευρώ για τη μελέτη καταγραφής

Ωριμότητα: Άμεση

4.16 Διεθνοποίηση του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους

Προτείνεται το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους να αποκτήσει διεθνή ταυτότητα και το πρόγραμμά του να περιλαμβάνει συμμετέχοντες και εκτός του εθνικού χώρου, αποκτώντας έτσι μεγαλύτερο κύρος και εύρος. Η Διοικούσα Επιτροπή του φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας σε συνεργασία με τον Δήμο Πύργου και τον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας θα πρέπει να καταρτίσει ένα σχέδιο δράσης για την προώθηση της διεθνοποίησής του. Επιπλέον, προτείνεται η σύνδεσή του με άλλα φεστιβάλ, όπως αυτό των Αθηνών, καθώς διευρύνει με αυτόν τον τρόπο τις προοπτικές του.

Δικαιούχος: Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας

Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ, Διοικούσα Επιτροπή Φεστιβάλ Κινηματογράφου

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Υπουργείο Πολιτισμού

Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ για δράσεις διεθνοποίησης

Ωριμότητα: Άμεση

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Ενίσχυση της ποιότητας,
του εκσυγχρονισμού και
της εξωστρέφειας του
παραγωγικού συστήματος

5

Το παραγωγικό σύστημα της Ηλείας απαιτεί μια σειρά από διαρθρωτικές παρεμβάσεις οι οποίες θα ενισχύσουν την εξειδίκευση στους τομείς συγκριτικού πλεονεκτήματος, θα αντιμετωπίσουν αδυναμίες και ελλείψεις και θα συμβάλουν στη σύνδεση των επιμέρους τομέων παραγωγής, τον εκσυγχρονισμό, την ενίσχυση των αλυσίδων αξίας και την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων. Πολλές από τις δράσεις στον τομέα της επιχειρηματικότητας μπορούν να ενεργοποιηθούν μέσω του μοντέλου της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας που είναι μια νέα μορφή επιχειρηματικής δραστηριοποίησης. Οι κυριότερες δράσεις ανά τομέα παρουσιάζονται στη συνέχεια.

5.1 Γεωργία και κτηνοτροφία

Ο πρωτογενής τομέας έχει μεγάλη σημασία για την Ηλεία καθώς συμμετέχει στη διαμόρφωση του ΑΕΠ κατά 23,5% (2019), μέγεθος που είναι το μεγαλύτερο στη χώρα και υπερ-πενταπλάσιο από τον εθνικό μέσο όρο. Αντίστοιχα σημαντική είναι και η συμβολή του στην απασχόληση, όπου συνεισφέρει το 28,3% της απασχόλησης (2019), μέγεθος τριπλάσιο του εθνικού μέσου όρου.

Η μορφολογία της περιοχής, καθώς και η ύπαρξη σημαντικών υδάτινων πόρων ευνοούν την πρωτογενή παραγωγή και η παραγωγικότητα του τομέα είναι σχεδόν διπλάσια από τον εθνικό μέσο όρο.

Υπάρχουν αρκετά δυναμικά στοιχεία στην πρωτογενή παραγωγή όπως η παρουσία πολλών δυναμικών-θερμοκηπιακών καλλιεργειών, η ύπαρξη προϊόντων υψηλής ποιότητας, η παρουσία πολλών βιολογικών καλλιεργειών, η δυνατότητα άρδευσης πολλών εκτάσεων (με δίκτυα που χρήζουν αναβάθμισης παρόλα αυτά), καθώς και η συσσωρευμένη εμπειρία στην παραγωγή πολλών διαφορετικών προϊόντων.

Τα προβλήματα που έχει ο πρωτογενής τομέας σχετίζονται με την αδυναμία εκσυγχρονισμού μέρους των καλλιεργειών, τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού και την έλλειψη νέων που θα ασχοληθούν με τον τομέα, η χαμηλή μεταποίηση των προϊόντων, το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, την ανεπαρκή ανανέωση του καλλιεργητικού εξοπλισμού, και την έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού που θα ασχοληθεί με τις σχετικές εργασίες. Οι αναπτυξιακές προτάσεις για τον τομέα είναι:

5.1.1 Ίδρυση Γεωργικής Σχολής

Έχει υπογραφεί μνημόνιο συνεργασίας τον Φεβρουάριο του 2022 μεταξύ του Πανεπιστημίου Πατρών, του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, της Αμερικάνικης Γεωργικής Σχολής Θεσσαλονίκης, του Οργανισμού ΕΛΓΟ-Δήμητρα και του Ιδρύματος Καπετάν Βασίλη και Κάρμεν Κωνσταντακόπουλου.

Μεταξύ των βασικών στόχων της συμφωνίας συνεργασίας είναι: η συμβολή στην ομαλή προσαρμογή της τοπικής αγροτικής οικονομίας, η μετάβαση σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο δίκαιης και οικονομικά βιώσιμης υπαίθρου, η βελτιστοποίηση των παραγωγικών διαδικασιών και μεθόδων στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, η συμβολή των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, η προσφορά ολοκληρωμένης μεταδευτεροβάθμιας τυπικής εκπαίδευσης επιπέδου 3, 4 και 5 και η προσφορά προγραμμάτων άτυπης εκπαίδευσης (κατάρτιση, σεμινάρια, κ.λπ.).

Μετά την υπογραφή του σχετικού μνημονίου, για την ίδρυση και λειτουργία της Αγροτικής Σχολής στην Αμαλιάδα με αξιοποίηση των εγκαταστάσεων του πρώην ΤΕΙ, βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία για την κατάρτιση του προγράμματος σπουδών. Όλοι οι φορείς που έχουν υπογράψει το μνημόνιο βρίσκονται σε στενή συνεργασία, τακτοποιούνται οι τελευταίες λεπτομέρειες που αφορούν σε οργανωτικά ζητήματα, ώστε από τον Σεπτέμβριο του 2023 να αρχίσουν να φοιτούν οι πρώτοι σπουδαστές (βλέπε και Δράση 7.4.1).

Δικαιούχοι: Νέοι αγρότες, απόφοιτοι λυκείου

*Φορέας υλοποίησης: Πανεπιστήμιο Πατρών σε συνεργασία με ΥΠΑΙΘ, ΥΠΑΑΤ, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης, ΕΛΓΟ Δήμητρα, Ίδρυμα Κωνσταντακόπουλου
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΔΕ, ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, ΠΑΑ*

Προϋπολογισμός: Βλέπε δράση 7.4.1

Ωριμότητα: Υπάρχει σε εξέλιξη μνημόνιο συνεργασίας φορέων για την υλοποίηση της δράσης

5.1.2 Αύξηση ποσοστού μεταποίησης και καθετοποίησης αγροτικών προϊόντων

Ένα μεγάλο τμήμα της τοπικής παραγωγής διακινείται στην αγορά είτε χωρίς καθόλου τυποποίηση, επεξεργασία, μεταποίηση, είτε με πολύ μικρό ποσοστό περαιτέρω μεταποίησης. Αυτό περιορίζει την τοπική προστιθέμενη αξία, αλλά και τις δυνατότητες δημιουργίας τοπικού brand name σε πολλά προϊόντα που έχουν αυτή τη δυνατότητα. Κάθε προϊόν έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες, για παράδειγμα η ελιά και το λάδι είναι διαφορετικά από τα κηπευτικά, αλλά κάθε διαφορετικό είδος μπορεί να βελτιώσει την τοπικά παραγόμενη αξία μέσα από σχετικές διαδικασίες. Η πρόταση αφορά στη στήριξη επενδυτικών σχεδίων μέσα από τη λειτουργία του μηχανισμού εφαρμογής της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και τις σχετικές δράσεις επιχειρηματικής ανακάλυψης. Μέσα από τη λειτουργία του μηχανισμού προβλέπεται ότι θα προκληθεί ενδιαφέρον σε υφιστάμενες ή νέες επιχειρήσεις να επενδύσουν στον τομέα της αγροδιατροφής (βλέπε και Δράση 5.2.3).

*Δικαιούχοι: Νέοι ή υφιστάμενοι επιχειρηματίες και ομάδες αγροτών
Φορέας υλοποίησης: Υφιστάμενες και νέες επιχειρήσεις στον τομέα της
Αγροδιατροφής
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ, ΕΣΠΑ,
Αναπτυξιακός Νόμος
Προϋπολογισμός: 500.000 ευρώ κατά μέσο όρο ανά επιχειρηματικό
σχέδιο με αναμενόμενα 5 σχέδια
Ωριμότητα: Απαιτείται business plan*

5.1.3 Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση υποδομών άρδευσης

Τα περισσότερα δίκτυα άρδευσης είναι παλαιωμένα και έχουν μεγάλες απώλειες, ενώ δεν μπορεί να γίνει και εξατομίκευση της ποσότητας νερού που καταναλώνεται και κατά συνέπεια εξατομίκευση του κόστους χρήσης ανάλογα με την καλλιέργεια. Απαιτείται η αναβάθμιση των δικτύων άρδευσης, που σε συνδυασμό με νέες μεθόδους άρδευσης, θα περιορίσουν τη σπατάλη του νερού (αλλά και της ενέργειας που απαιτείται), θα αυξήσουν την παραγωγικότητα, θα αυξήσουν τις αρδευόμενες εκτάσεις και θα επιτρέψουν την πραγματικά εξατομικευμένη κατανομή του κόστους στους παραγωγούς.

Η πρόταση αφορά στην τεχνολογική αναβάθμιση των δικτύου, την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών παροχής και χρέωσης και τη μείωση του κόστους λειτουργίας με την εγκατάσταση και αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Στην περιοχή είναι σε εξέλιξη παρόμοια έργα σε τρεις ΤΟΕΒ και προτείνεται να υλοποιηθούν παρόμοιες δράσεις σε όλους τους ΤΟΕΒ.

*Δικαιούχοι: Αγρότες
Φορέας υλοποίησης: ΤΟΕΒ, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Υπουργείο
Αγροτικής Ανάπτυξης
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ, ΤΑΑ
Προϋπολογισμός: 15.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτη και τεχνικό δελτίο για την ένταξη του
έργου σε πρόγραμμα*

5.1.4 Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας

Η πρόσβαση στις καλλιέργειες είναι σημαντικός παράγοντας της καθημερινότητας του παραγωγού. Οι αγροτικοί δρόμοι λόγω χρήσης, καιρικών συνθηκών, και καταστροφών χρειάζονται βελτίωση. Οι ίδιοι δρόμοι μπορούν να βοηθήσουν τόσο ως αντιπυρικές ζώνες, όσο και ως δρόμοι πρόσβασης των πυροσβεστικών οχημάτων σε περιπτώσεις πυρκαγιάς, αλλά και ως περιπατητικές διαδρομές για τουριστική αξιοποίηση. Έμφαση πρέπει να

δοθεί στη βελτίωση των δρόμων στις ορεινές περιοχές της Ηλείας καθώς εκεί συναντώνται τα μεγαλύτερα προβλήματα προσβασιμότητας.

Δικαιούχοι: Αγρότες, Δήμοι Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ, Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ, ΠΔΕ
Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται μελέτη

5.1.5 Δημιουργία Πρότυπου Αγροκτήματος

Η επιστημονική έρευνα είναι απαραίτητη για την αναβάθμιση του πρωτογενούς τομέα σε όλα τα επιμέρους χαρακτηριστικά του, καθώς, κάθε περιοχή διαθέτει ιδιαίτερα κλιματολογικά, εδαφολογικά και άλλα χαρακτηριστικά τα οποία επηρεάζουν τις καλλιέργειες που μπορούν να αναπτυχθούν. Σε συνεργασία με επιστημονικά ιδρύματα, όπως το Πανεπιστήμιο Πατρών, χρειάζεται να δημιουργηθούν στην περιοχή εξειδικευμένες ερευνητικές υποδομές που θα μελετούν διαρκώς και θα παράγουν νέα γνώση πάνω στον κάθε τομέα. Η πρόταση αφορά στη δημιουργία Πρότυπου Αγροκτήματος και Κτηνοτροφικής Μονάδας στα οποία θα γίνεται εφαρμοσμένη έρευνα πάνω σε ειδικά ζητήματα των επιμέρους καλλιεργούμενων ειδών, αλλά και την πιλοτική καλλιέργεια νέων ειδών τα οποία θα μπορούσαν να ενταχθούν στο παραγωγικό δυναμικό της περιοχής εφόσον έχουν τις κατάλληλες προοπτικές.

Δικαιούχοι: Αγρότες
Φορέας υλοποίησης: Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε συνεργασία με ΟΤΑ και την Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας, Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, Ομάδες Παραγωγών
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ, ΠΔΕ, ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, Ερευνητικά Προγράμματα τύπου HORIZON, ΕΛΙΔΕΚ, χορηγίες
Προϋπολογισμός: Για τη δημιουργία ενός πρότυπου αγροκτήματος και την εγκατάσταση σχετικού εξοπλισμού 2.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται μελέτη και διαθεσιμότητα γης

5.1.6 Αξιοποίηση διαθέσιμης έκτασης στη Φολόη για καλλιέργειες

Στο οροπέδιο της Φολόης υπάρχει έκταση 50.000 στρεμμάτων που είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί και να παραχωρηθεί προς καλλιέργεια, ενώ πιθανότατα είναι εφικτή η δημιουργία ενός κλειστού δικτύου άρδευσης με μεταφορά νερού από τον Ερύμανθο, έτσι ώστε η περιοχή να έχει και διαθεσιμότητα υδάτινων πόρων προς χρήση στις αγροτικές καλλιέργειες. Προτείνεται η διερεύνηση των σχετικών δυνατοτήτων με την εκπόνηση σχετικής μελέτης.

*Δικαιούχοι: Αγρότες της Ηλείας, Δήμοι της Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Αγροτικοί
Συνεταιρισμοί, Ομάδες Παραγωγών.
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ, ΠΔΕ, ΤΑΑ,
ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ για τη μελέτη σκοπιμότητας και
βιωσιμότητας, κατ' εκτίμηση 2.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Άμεση για την ανάθεση της μελέτης*

5.1.7 Αξιοποίηση τοπικών ποικιλιών – Προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ

Σημαντικός παράγοντας για τις προοπτικές εμπορίας και διάχυσης στην αγορά ενός προϊόντος είναι η διατήρηση υψηλής ποιότητας, και η διαφοροποίηση του προϊόντος σε σχέση με τα ανταγωνιστικά. Η δυνατότητα για ξεχωριστό brand name στην αγορά προκύπτει από τη δυνατότητα χρήσης της πιστοποίησης που δίνουν τα Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης ή/και Προϊόντα Γεωγραφικής Ένδειξης που εξασφαλίζουν τη διαφοροποίηση αυτή. Επίσης, η καλλιέργεια τοπικών ποικιλιών και η παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων ακόμα και χωρίς τις ειδικές σημάνσεις μπορεί να δώσουν αυξημένη αναγνωρισιμότητα στην αγορά. Η ένταξη στον κατάλογο των προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ όσο το δυνατόν περισσότερων προϊόντων της περιοχής θα είναι μια σημαντική εξέλιξη, αλλά και η διατήρηση σταθερών ποιοτικών χαρακτηριστικών είναι εξίσου σημαντική.

Η πρόταση έχει δύο επιμέρους δράσεις: η πρώτη αφορά την ένταξη στον κατάλογο ΠΟΠ/ΠΓΕ περισσότερων τοπικών προϊόντων και η δεύτερη την αξιοποίηση της πιστοποίησης των προϊόντων για τη δημιουργία ενός ενιαίου brand name για την προβολή και προώθησή τους.

*Δικαιούχοι: Παραγωγοί Ηλείας, Αγροτικοί συνεταιρισμοί και ομάδες παραγωγών
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, Ομάδες Παραγωγών, Παραγωγοί των επιμέρους προϊόντων
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ, ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ ανά προϊόν η λήψη πιστοποίησης με εφαρμογή σε 5 προϊόντα, 400.000 ευρώ η δημιουργία ενός ενιαίου brand name και η υλοποίηση σχετικών προωθητικών ενεργειών
Ωριμότητα: Άμεση*

5.1.8 Δημιουργία ομάδων παραγωγών

Η ενίσχυση των ομάδων παραγωγών είναι σημαντική, καθώς έτσι επιτυγχάνονται οι οικονομίες κλίμακας, τόσο στην παραγωγή, όσο και στην

εμπορία των προϊόντων. Με τον τρόπο αυτό ξεπερνιέται το πρόβλημα της μικροϊδιοκτησίας και της περιορισμένης δυνατότητας του κάθε παραγωγού να εξασφαλίσει από μόνος του πρόσβαση σε όλες τις υποστηρικτικές υπηρεσίες, αλλά και να προωθήσει τα προϊόντα του. Η δράση αφορά στη χρηματοδότηση επενδυτικών προτάσεων υφιστάμενων αλλά και νέων ομάδων παραγωγών, όπως και την υλοποίηση cluster που θα περιλαμβάνουν και μεταποιητικές επιχειρήσεις.

*Δικαιούχοι: Παραγωγοί και επιχειρηματίες
Φορέας υλοποίησης: Ομάδες Παραγωγών, Παραγωγοί των επιμέρους προϊόντων, επιχειρήσεις στον τομέα της Αγροδιατροφής
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ, ΕΣΠΑ (εάν προταθεί cluster στον αγροδιατροφικό τομέα), Αναπτυξιακός Νόμος
Προϋπολογισμός: 300.000 ευρώ (κατά μέσο όρο) για ομάδες παραγωγών με εφαρμογή σε 5 ομάδες παραγωγών, 700.000 ευρώ για cluster
Ωριμότητα: Άμεση*

5.1.9 Συμβουλευτική σε υφιστάμενους αλλά και εν δυνάμει παραγωγούς για εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής, αλλά και νέων καλλιεργειών

Η ύπαρξη μηχανισμών συμβουλευτικής υποστήριξης είναι σημαντική για τον παραγωγό, καθώς δεν είναι πλέον απλό να κατανοήσει κανείς όλες τις εξελίξεις στις καλλιεργητικές μεθόδους, αλλά και τις τεχνολογικές εξελίξεις στον τομέα. Αντικείμενα που εντάσσονται στην παραγωγική διαδικασία όπως οι φιλοπεριβαλλοντικές καλλιεργητικές πρακτικές, η γεωργία ακριβείας, οι ψηφιακές δυνατότητες για την κτηνοτροφία, οι διαφοροποιημένες τεχνικές άρδευσης, αλλά και αντικείμενα της ευρύτερης επιχειρηματικής λειτουργίας του παραγωγού, όπως, οι δυνατότητες εξεύρεσης χρηματοδότησης, η διερεύνηση για νέες αγορές και η αναζήτηση νέων καλλιεργειών είναι ζητήματα που απαιτούν μια διαρκή ενημέρωση και την ύπαρξη δικτύων συμβουλευτικής υποστήριξης που θα μεταφέρουν με εύληπτο τρόπο όλες εκείνες τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες στους παραγωγούς.

Η συγκεκριμένη πρόταση αφορά στη δημιουργία μιας δομής υποστήριξης των παραγωγών που θα συμμετέχουν οι Διευθύνσεις Αγροτικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας και των ΟΤΑ, αλλά και φορείς όπως το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, το Πανεπιστήμιο Πατρών και άλλα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα, ο οργανισμός Νέα Γεωργία-Νέα Γενιά, οι φορείς διαχείρισης του LEADER, το Επιμελητήριο Ηλείας, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και οι ομάδες παραγωγών, αλλά και ιδιώτες γεωπόνοι και επιστήμονες του τομέα της αγροτικής παραγωγής που μπορούν να προσφέρουν συμβουλευτικές υπηρεσίες. Η δομή θα μπορούσε να είναι μία μονάδα ενός Αναπτυξιακού

Οργανισμού που θα συσταθεί στην περιοχή και θα λειτουργεί με επιμέρους τομείς δράσης. Εναλλακτικά, η δομή μπορεί να είναι η προτεινόμενη Γεωργική Σχολή. Η δομή αυτή επίσης θα μπορεί να λειτουργήσει και ως ενδιάμεσος φορέας για τη διαχείριση προγραμμάτων του τομέα σε συνεργασία με τις αντίστοιχες δομές για το LEADER.

*Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες νέοι και υφιστάμενοι του πρωτογενή τομέα
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Γεωργική Σχολή
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ,
Τεχνική Βοήθεια για το στήσιμο του φορέα, ίδιοι πόροι και
συγχρηματοδοτούμενοι πόροι στη συνέχεια
Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ για το αρχικό στάδιο λειτουργίας
Ωριμότητα: Άμεση*

5.1.10 Εξασφάλιση διαδικασιών προσέλκυσης ξένου εργατικού δυναμικού

Ένα από τα κρισιμότερα ζητήματα που εντοπίζονται τα τελευταία χρόνια στην αγροτική παραγωγή είναι η έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού στις περιόδους αιχμής για τις διάφορες καλλιέργειες που κυρίως αφορούν την περίοδο συγκομιδής για κάθε καλλιέργεια. Το ζήτημα αυτό καλύπτεται με την προσέλκυση ξένου εργατικού δυναμικού, αλλά για μια σειρά λόγους εμφανίζονται κατά καιρούς πολλές καθυστερήσεις με αποτέλεσμα να μην τηρούνται πλήρως οι νομοθετικές προβλέψεις. Το πρόβλημα θα πρέπει να επιλυθεί αφενός με απλοποίηση της νομοθεσίας, αφετέρου με καλύτερο χρονικό προγραμματισμό από την πλευρά των παραγωγών.

*Δικαιούχοι: Παραγωγοί
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Υπουργείο Αγροτικής
Ανάπτυξης και Τροφίμων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών
Υποθέσεων, Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Αγροτικοί
Συνεταιρισμοί, Αγροτικές Επιχειρήσεις
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: Δεν απαιτείται ειδική
χρηματοδότηση
Προϋπολογισμός: Δεν απαιτείται ειδικός προϋπολογισμός
Ωριμότητα: Άμεση*

5.1.11 Εύρεση νέων αγορών

Για λόγους ευρύτερης ισορροπίας και εξασφάλισης της πορείας των προϊόντων στις αγορές είναι σκόπιμο να μην εξαρτάται η περιοχή από την πώληση των προϊόντων σε μία μόνο αγορά, η οποία μπορεί για διάφορους λόγους να περιοριστεί (π.χ. εξάρτηση κάποιων προϊόντων από την αγορά της Ρωσίας).

Είναι σημαντικό να υπάρχει συνεργασία των τοπικών παραγωγών, είτε μέσω εξαγωγικών συνεταιρισμών, είτε μέσω άλλων μορφών συνεργασίας στη διερεύνηση και εξασφάλιση και άλλων αγορών για τα προϊόντα τους. Η πρόταση αφορά την εκπόνηση ειδικών ερευνών αγοράς είτε ανά προϊόν, είτε ανά χώρα στόχο, έτσι ώστε να είναι σε θέση οι παραγωγοί της περιοχής να γνωρίζουν σε βάθος τις θεσμικές υποχρεώσεις που μπορεί να υπάρχουν για την εξαγωγή των προϊόντων σε άλλες χώρες, αλλά και το είδος του ανταγωνισμού που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν.

Δικαιούχοι: Παραγωγοί

Φορέας υλοποίησης: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, Ομάδες Παραγωγών, Αναπτυξιακός Οργανισμός

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ, ΕΣΠΑ

Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ ανά προϊόν ή ανά αγορά με εφαρμογή σε 5 προϊόντα

Ωριμότητα: Άμεση

5.1.12 Αξιοποίηση δυνατοτήτων για παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ (ενεργειακές κοινότητες, βιομάζα, γεωθερμία)

Μεγάλο ζήτημα της αγροτικής παραγωγής και ιδιαίτερα των θερμοκηπιακών καλλιεργειών είναι η κατανάλωση ενέργειας που απαιτείται για τη διατήρηση σταθερών θερμοκρασιών. Επίσης, τα συστήματα άρδευσης και οι μεταποιητικές μονάδες απαιτούν τη χρήση ενέργειας. Η περιοχή έχει δυνατότητα παραγωγής ηλεκτρισμού, τόσο από ηλιακή, όσο και από αιολική ενέργεια, αλλά υπάρχουν και οι δυνατότητες αξιοποίησης της βιομάζας από τις καλλιέργειες, καθώς και γεωθερμικών πεδίων. Ιδιαίτερα, πρέπει να προωθηθεί η παράγωγή ΑΠΕ από τα γεωργικά και κτηνοτροφικά απόβλητα των μονάδων γεωργίας και κτηνοτροφίας των αγροτικών περιοχών της Ηλείας, ώστε να καταστούν ενεργειακά αυτόνομες, αλλά και να περιοριστούν τα ρυπαντικά φορτία στην περιοχή. Υπάρχει σχετική μελέτη για τη δημιουργία τριών Ενεργειακών Κοινοτήτων στην περιοχή της Ηλείας με την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών. Τα στοιχεία κόστους είναι από τη σχετική μελέτη.

Δικαιούχοι: Παραγωγοί, δήμοι

Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ΟΤΑ, ΤΟΕΒ, ΔΕΥΑ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, δανεισμός

Προϋπολογισμός: 30.000 ευρώ για τη σύσταση της κάθε Ενεργειακής Κοινότητας, 11.000.000 ευρώ για την υλοποίηση των έργων. Για τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων απαιτείται ξεχωριστή μελέτη.

Ωριμότητα: Άμεση για τις Ενεργειακές Κοινότητες

5.1.13 Ενίσχυση νέων αγροτών

Ένα βασικό ζήτημα της αγροτικής παραγωγής είναι η γήρανση των απασχολούμενων στον τομέα και η έλλειψη νέων που θα αντικαταστήσουν τους υφιστάμενους αγρότες. Το κυριότερο μέσο χρηματοδότησης μέχρι σήμερα είναι οι επιδοτήσεις για την εγκατάσταση νέων αγροτών, το οποίο προβλέπεται και να συνεχιστεί.

Κύριο ζητούμενο είναι η προσέλκυση στον πρωτογενή τομέα νέων ανθρώπων, που θα έχουν και κατάλληλη κατάρτιση, έτσι ώστε αφενός να αντικατασταθεί η προηγούμενη γενιά που βαδίζει προς συνταξιοδότηση, αφετέρου να μπορέσουν να εισαχθούν και νέες καλλιεργητικές τεχνικές, αλλά και νέα είδη.

Δικαιούχοι: Νέοι αγρότες
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ
Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ κατά μέσο όρο ανά επενδυτικό σχέδιο με εφαρμογή σε 10 σχέδια
Ωριμότητα: Άμεση

5.1.14 Ανανέωση παραγωγικού εξοπλισμού

Ο παραγωγικός εξοπλισμός σε μεγάλο μέρος των αγροτικών επιχειρήσεων είναι παλαιωμένος. Επιπλέον, δεν μπορεί να υποστηρίξει τις νέες καλλιεργητικές μεθόδους που προκύπτουν από τις τεχνολογικές εξελίξεις στον τομέα, όπως η γεωργία ακριβείας. Είναι επομένως σκόπιμο να υποστηριχθεί η ανανέωση του παραγωγικού εξοπλισμού των αγροτικών επιχειρήσεων της περιοχής μέσα από κατάλληλα επενδυτικά σχέδια.

Δικαιούχοι: Παραγωγοί
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ
Προϋπολογισμός: 30.000 ευρώ κατά μέσο όρο ανά επενδυτικό σχέδιο με εφαρμογή σε 10 σχέδια
Ωριμότητα: Άμεση

5.1.15 Αξιοποίηση πρωτογενούς παραγωγής στις τουριστικές επιχειρήσεις

Ένα από τα μεγαλύτερα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι περιοχές στις οποίες αναπτύσσονται τουριστικές επιχειρήσεις all inclusive είναι η περιορισμένη χρήση τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών από τις επιχειρήσεις

αυτές. Ειδικά σε μια περιοχή όπως η Ηλεία που η παραγωγή τροφίμων είναι σημαντική, είναι εξαιρετικά προβληματικό να μην υπάρχει στις τουριστικές μονάδες μια τοπική γαστρονομική πρόταση, ή μια ποικιλία τοπικών προϊόντων προς κατανάλωση. Έτσι, το τοπικό πρωινό, ή ο συνδυασμός τοπικών κρασιών και τοπικών τροφίμων θα μπορούσε να είναι μια πιθανή καλή πρακτική, όπως συνηθίζεται και σε άλλες τουριστικές περιοχές της χώρας. Είναι σκόπιμο να γίνει μια αναλυτική καταγραφή όλων αυτών των προϊόντων και σε συνεργασία με τις τουριστικές μονάδες της περιοχής να προωθηθεί η χρήση αυτών μέσα από σχετικές πρωτοβουλίες (βλέπε και Δράσεις 5.3.5 και 5.2.3).

Δικαιούχοι: Παραγωγοί, ξενοδόχοι
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, χορηγίες
Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ για τη μελέτη
Ωριμότητα: Άμεση

5.1.16 Ενίσχυση του αγροτουρισμού

Καθώς η περιοχή διαθέτει πληθώρα δυνατοτήτων στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, είναι σημαντικό να ενισχυθούν οι δράσεις στον τομέα του αγροτουρισμού που αποτελούν μια σημαντική διέξοδο για την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος, αλλά και της ανάδειξης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής που δεν είναι γνωστά. Έτσι προτείνεται η ενίσχυση σχετικών επενδυτικών πρωτοβουλιών που αναμένεται ότι θα εκδηλωθούν τα επόμενα χρόνια (βλέπε και Δράση 5.3.4).

Δικαιούχοι: Αγρότες και κτηματίες
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ, ΕΣΠΑ, Αναπτυξιακός Νόμος
Προϋπολογισμός: 500.000 ευρώ κατά μέσο όρο ανά επενδυτικό σχέδιο με εφαρμογή σε 4 σχέδια
Ωριμότητα: Άμεση

5.2 Μεταποίηση

Ο δευτερογενής τομέας στην Ηλεία είναι σχετικά περιορισμένος, καθώς οι υπηρεσίες και η αγροτική παραγωγή αποτελούν τους κύριους μοχλούς της ανάπτυξής της. Τα επίπεδα παραγωγικότητας είναι ιδιαίτερα χαμηλά, με φθίνουσα πορεία, υποδεικνύοντας δραστηριότητες τοπικής κλίμακας και χαμηλής προστιθέμενης αξίας. Ο κύριος κλάδος που απασχολεί σημαντικό αριθμό εργαζομένων είναι ο τομέας των τροφίμων, που σχετίζεται άμεσα με την αγροτική παραγωγή. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι δράσεις που προτείνονται για την περιοχή της Ηλείας.

5.2.1 Επιχειρηματικά Πάρκα και βιομηχανικές υποδομές

Η ισχυρή παρουσία μικρών επιχειρήσεων στην Ηλεία επιβάλλει την ανάγκη της δημιουργίας οργανωμένων βιομηχανικών συγκεντρώσεων όπου θα δύνανται να συμβάλουν στη δημιουργία αλυσίδων αξίας, τη διάχυση της καινοτομίας, τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας, την αύξηση της εξωστρέφειας, τη μείωση του λειτουργικού κόστους και την προσέλκυση επενδύσεων. Τα Επιχειρηματικά Πάρκα (Ν.3981/2011) αποτελούν περιοχές με ολοκληρωμένες υποδομές (μεταφορικές υποδομές, δίκτυα ύδρευσης, κ.λπ.) και υπηρεσίες (ευρυζωνικά δίκτυα). Από την εκπόνηση του Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για την ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων στην Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας έχουν προταθεί πέντε Επιχειρηματικά Πάρκα για την Ηλεία. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται η δημιουργία: α) Επιχειρηματικού Πάρκου ή Επιχειρηματικού Πάρκου Εξυγίανσης υψηλής προτεραιότητας στην περιοχή Τραγανού του Δήμου Πηνειού με ζώνη επιρροής τις ευρύτερες περιοχές Ανδραβίδας, Κυλλήνης, Λεχαινών και Γαστούνης, β) Επιχειρηματικού Πάρκου μέσης προτεραιότητας στα Λεχαινά του Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης με ζώνη επιρροής τις ευρύτερες περιοχές Ανδραβίδας, Κυλλήνης, Λεχαινών και Γαστούνης, γ) Επιχειρηματικού Πάρκου ειδικού τύπου agrologistics (agrohub) μέσης προτεραιότητας στο Επιτάλιο του Δήμου Πύργου (πρόταση του Επιμελητηρίου Ηλείας), δ) Επιχειρηματικού Πάρκου ειδικού τύπου agrologistics (shop in the shop) χαμηλής προτεραιότητας στις εγκαταστάσεις του πρώην εργοστασίου Αστέρης (Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης) με ζώνη επιρροής τις ευρύτερες περιοχές Ανδραβίδας, Κυλλήνης, Λεχαινών και Γαστούνης και ε) Επιχειρηματικού Πάρκου Εξυγίανσης ή Επιχειρηματικού Πάρκου Μεγάλης Μεμονωμένης Μονάδας χαμηλής προτεραιότητας στην

περιοχή Μεσολογγάκι του Δήμου Ήλιδας με ζώνη επιρροής τις ευρύτερες περιοχές του Πύργου και της Αμαλιάδας.

Το επόμενο βήμα είναι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός Προγράμματος Δράσης από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, το οποίο θα ενεργοποιήσει τους εμπλεκόμενους σε αυτό το εγχείρημα και θα επιλύσει τυχόν χωροταξικά και αδειοδοτικά προβλήματα των Επιχειρηματικών Πάρκων.

Δικαιούχοι: Συμμετέχοντες στους φορείς που θα συσταθούν για τη διαχείριση των Επιχειρηματικών Πάρκων
Φορέας υλοποίησης: Κοινοπραξία Δήμων Ηλείας, Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και επενδυτών
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Αναπτυξιακός Νόμος, Ιδιωτικός τομέας
Προϋπολογισμός: 12.500.000 ευρώ
Ωριμότητα: Έχει εγκριθεί η μελέτη του Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για την ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων.

5.2.2 Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας

Ιδρύεται, στο πλαίσιο του συστήματος διακυβέρνησης της RIS Δυτικής Ελλάδας, Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας στην Ηλεία, το οποίο λειτουργεί ως τοπικός μηχανισμός υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, ενημέρωσης και σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς, υποστήριξης συνεργατικών επιχειρηματικών σχημάτων στη γεωργία και τη μεταποίηση, υποστήριξης των προσπαθειών δημιουργίας τοπικών αλυσίδων αξίας και brand names, υποστήριξης των αναγκών πιστοποίησης των επιχειρήσεων, αλλά και αναζήτησης επενδυτικών εταίρων και προγραμμάτων χρηματοδότησης. Το Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας θα υποστηρίζει νέους επιχειρηματίες στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης μέσα από διαδικασίες ταχύρρυθμης εκπαίδευσης, συμβουλευτικής στήριξης και εξατομικευμένης καθοδήγησης (mentoring και coaching) σε τομείς της RIS, αλλά και της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Το Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας θα συνεργάζεται με φορείς της επιχειρηματικότητας (Επιμελητήριο, Στέγη Βιομηχανίας), θα φέρει σε επαφή το παραγωγικό σύστημα με την ερευνητική κοινότητα σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, και θα μεταφέρει εμπειρίες και καλές πρακτικές από άλλες περιοχές συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της κουλτούρας καινοτομίας και την ενίσχυση της εξωστρέφειας (βλέπε επίσης Δράση 7.1.3). Το Κέντρο θα περιλαμβάνει και θερμοκοιτίδα ως χώρο εργασίας (co-working space), δικτύωσης και ώσμωσης επιχειρηματικών ιδεών για νέους επιστήμονες που έχουν επιλέξει να εγκατασταθούν στην Ηλεία και χρειάζονται χώρο εργασίας, συνεργασιών, αλλά και διάχυσης της γνώσης τους σε άλλους νέους της περιοχής. Οι θερμοκοιτίδες αποτελούν συστατικά στοιχεία του Κέντρου

Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας, απαιτούν γενικά μικρούς χώρους και μπορούν να αξιοποιήσουν εγκαταλειμμένες δημόσιες υποδομές, υποδομές Δήμων και υποδομές άλλων οργανισμών που δεν χρησιμοποιούνται.

Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες της Ηλείας και νέοι επιστήμονες, ψηφιακοί νομάδες οι οποίοι θέλουν να αναλάβουν επιχειρηματική δραστηριότητα
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Επιμελητήριο Ηλείας
Φορέας διαχείρισης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Επιμελητήριο Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 2.000.000 ευρώ για τη λειτουργία του Κέντρου στην περίοδο 2023-2029
Ωριμότητα: Απαιτείται η εξεύρεση του χώρου και η προκήρυξη της σχετικής δράσης

5.2.3 Συνέργειες και αλυσίδες αξίας με πρωτογενή τομέα και τουρισμό

Η μεταποιητική δραστηριότητα μέσω καθέτων δεσμών συνδέεται τόσο με τον αγροτικό όσο και με τον τουριστικό τομέα. Όσο πιο πυκνές και διευρυμένες είναι οι διακλαδικές σχέσεις, τόσο μεγαλύτερο είναι το πολλαπλασιαστικό όφελος που θα έχουν οι επιχειρήσεις. Για αυτό το σκοπό θα πρέπει να υπάρξει ένα πλαίσιο προώθησης των συνεργασιών μεταξύ των διαφόρων παραγωγικών ομάδων το οποίο θα υποστηρίζεται από τους δήμους, το Επιμελητήριο Ηλείας και τους τοπικούς Συνεταιρισμούς (βλέπε επίσης Δράση 5.1.15). Σχετικές εκδηλώσεις (ημερίδες, τοπικές εκθέσεις κ.λπ.) και αρθρογραφία στον τοπικό τύπο μπορούν να προάγουν τη συζήτηση μεταξύ των φορέων και να αναπτύξουν διαύλους συνεργασίας. Φορείς όπως οι ΜΚΟ, τα επιμελητήρια, οι διάφορες ομοσπονδίες και σύλλογοι μπορούν να αναπτύξουν σχέδια δράσης ώστε να επεκταθεί και να εντατικοποιηθεί η συνεργασία των κλάδων μεταποίησης με τον αγροτικό και τουριστικό τομέα.

Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες και παραγωγοί της Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Επιμελητήριο Ηλείας, Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ για ενημερωτικές εκδηλώσεις, ημερίδες και θεματικά workshops
Ωριμότητα: Άμεση

5.2.4 Ψηφιακός εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων

Προκειμένου οι επιχειρήσεις να είναι ανταγωνιστικές και να αντεπεξέρχονται στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής, θεωρούνται αναγκαία ο εκσυγχρονισμός τους και η ενσωμάτωση ψηφιακών συστημάτων στη λειτουργία τους (κυρίως σε τομείς προτεραιότητας). Παράλληλα με την αναζήτηση των δράσεων

και προγραμμάτων που αφορούν την ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων και τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ), οι φορείς (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Επιμελητήριο Ηλείας και οι δήμοι της Ηλείας) συνιστάται να γνωστοποιούν προκηρύξεις δράσεων και να παρέχουν υποστηρικτικά σε αυτές πληροφορίες προς όλους τους ενδιαφερόμενους. Ανάλογα θα πρέπει να υπάρξει και προβολή από τους φορείς σχετικά με την ανάγκη και τις ωφέλειες που θα αποκομίσουν οι επιχειρήσεις από την ενσωμάτωση ψηφιακών συστημάτων στην παραγωγική τους διαδικασία ώστε να τις κινητοποιήσουν περισσότερο προς τον εκσυγχρονισμό τους.

*Δικαιούχοι: Επιχειρήσεις μεταποιητικής δραστηριότητας
Φορέας υλοποίησης: Επιμελητήριο Ηλείας, Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Αναπτυξιακός
Νόμος
Προϋπολογισμός: 50.000 ευρώ για δράσεις ψηφιακής αναβάθμισης με
εφαρμογή σε 10 σχέδια
Ωριμότητα: Άμεση*

5.2.5 Δράσεις έρευνας και καινοτομίας σε επιχειρήσεις

Πρόκληση των επιχειρήσεων αποτελεί όχι μόνο ο εκσυγχρονισμός τους αλλά και η σύνδεσή τους με την έρευνα και την καινοτομία καθώς με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται αύξηση της προστιθέμενης αξίας και βελτίωση της παραγωγικότητάς τους. Οι επιχειρήσεις της Ηλείας και κυρίως αυτές που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της αγροδιατροφής, θα πρέπει να συμμετάσχουν σε δράσεις έρευνας και καινοτομίας ώστε να αναβαθμίσουν τα προϊόντα τους ή τις μεθόδους και τις διαδικασίες της παραγωγής. Συνεπώς, πρώτον, θα πρέπει να αναζητήσουν χρηματοδότηση προκειμένου να προχωρήσουν στην αγορά μηχανημάτων και εξοπλισμού ή να υποστηρίξουν το τμήμα της έρευνας από τον δημόσιο τομέα (π.χ. πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία» του ΕΣΠΑ, ΕΛΙΔΕΚ, Equifund, Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, Horizon) και τον ιδιωτικό τομέα (π.χ. επιχειρήσεις «επιταχυντές» με κεφάλαια σποράς ή μέσω European Investment Project Portal). Δεύτερον, η συνεργασία, οι κοινές πρωτοβουλίες και η δικτύωση των επιχειρήσεων με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα είναι κομβικής σημασίας. Συγκεκριμένα μπορούν να αναζητήσουν συνεργασίες με το Πανεπιστήμιο Πατρών, και ειδικά με τη Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας, το Γραφείο Μεταφοράς Τεχνολογίας, να συμμετάσχουν σε πλατφόρμες τεχνολογίας όσον αφορά τη βιομηχανία τροφίμων (π.χ. «Food for Life» του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών Τροφίμων), ή να αναθέσουν τη διεξαγωγή κάποιας έρευνας μέσω των Προγραμμάτων Βιομηχανικών Διδακτορικών. Τρίτον, το τοπικό επιχειρηματικό σύστημα θα πρέπει να υποστηριχθεί από φορείς που παρακολουθούν και ενημερώνουν τις επιχειρήσεις για νέα προγράμματα και δράσεις (Επιμελητήριο, Σύνδεσμος Βιομηχανιών, ΕΦΕΠΑΕ).

*Δικαιούχοι: Επιχειρήσεις μεταποιητικής δραστηριότητας της Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 10.000 ευρώ κατά μέσο όρο για προγράμματα τύπου
«κουπόνια καινοτομίας» με εφαρμογή σε 10 σχέδια, 500.000 ευρώ
κατά μέσο όρο για ερευνητικά προγράμματα διάρκειας 2-3 ετών με
εφαρμογή σε 3 προγράμματα.
Ωριμότητα: Απαιτείται η υποβολή προτάσεων για συμμετοχή σε
ερευνητικά προγράμματα, η ανάπτυξη σχεδίων δράσεων για
συνεργασία και δικτύωση επιχειρήσεων με πανεπιστήμια και ερευνητικά
κέντρα και συνιστάται η ανάπτυξη ενός υποστηρικτικού μηχανισμού
από τους τοπικούς φορείς.*

5.2.6 Δημιουργία Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας και Πιστοποίησης Τοπικών Προϊόντων

Προτείνεται η δημιουργία ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας και Πιστοποίησης Τοπικών Προϊόντων, το οποίο θα θέτει τις προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν τα προϊόντα, θα επικυρώνει την ποιότητά τους και θα διασφαλίζει τη διάθεση και πώληση υψηλού επιπέδου προϊόντων στην αγορά. Με αυτόν τον τρόπο τα προϊόντα που παράγονται στην περιοχή θα ελέγχονται και θα προωθούνται μέσω ευρείας προβολής έχοντας εξασφαλίσει ένα υψηλό επίπεδο ποιότητας.

Η διαδικασία θα πρέπει να ακολουθήσει τα εξής στάδια. Πρώτον, πρέπει να υπάρξει μία προεργασία ανάμεσα στους τοπικούς και περιφερειακούς φορείς (Δήμων και Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, Επιμελητήρια) και στη συνέχεια να γνωστοποιηθεί η απόφαση της δημιουργίας συμφώνου σε ευρύτερη κλίμακα. Δεύτερον, χρειάζεται να πραγματοποιηθούν συναντήσεις, εκδηλώσεις και προώθηση συζητήσεων με τους παραγωγικούς φορείς προκειμένου να αποτυπωθεί η διάθεση αυτών και να καλλιεργηθεί το σχετικό κλίμα. Τρίτον, πρέπει να πραγματοποιηθεί σύσταση του φορέα και σχεδιασμός και έκδοση των προδιαγραφών καλύπτοντας τα εθνικά και διεθνή πρότυπα. Τέταρτον, χρειάζεται δημιουργηθεί μητρώο με τον κατάλογο των πιστοποιημένων συμβούλων που θα διαμορφώνουν τις προδιαγραφές ποιότητας, των πιστοποιημένων φορέων που θα ελέγχουν την ορθή εφαρμογή των απαιτήσεων και τη χρήση του σήματος και των εργαστηρίων που θα κάνουν τις σχετικές αναλύσεις. Μια σημαντική συμμετοχή μεταποιητικών επιχειρήσεων συνδεδεμένων με μία εξίσου σημαντική συμμετοχή παραγωγών τοπικών προϊόντων, δήμων, επιμελητηρίων και συνεταιρισμών μπορεί να αναδείξει μία δυναμική και ποιοτική ταυτότητα της περιοχής.

*Δικαιούχοι: Επιχειρήσεις και παραγωγοί
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Επιμελητήριο Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 300.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται η σύσταση φορέα, ο σχεδιασμός και έκδοση
προδιαγραφών πιστοποίησης προϊόντων, η δημιουργία μητρώου
πιστοποιημένων συμβούλων, φορέων και εργαστηρίων.*

5.2.7 Προώθηση της «πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας»

Η οικονομία του πολιτισμού και της δημιουργίας αποτελεί έναν νέο τύπο ανάπτυξης που προωθεί τη πολιτισμική φυσιογνωμία και ιδιαιτερότητα των περιοχών, ενώ παράλληλα είναι ένα κατ' εξοχήν πεδίο της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Υπό αυτό το πλαίσιο της ιδιαιτερότητας οι βιομηχανίες της αποτελούν φορείς συγκριτικού πλεονεκτήματος και προωθούν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η Ηλεία διαθέτοντας ένα πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα μπορεί να αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων γύρω από το πεδίο του πολιτισμού που να περιλαμβάνει τις εκδόσεις βιβλίων και άλλου έντυπου υλικού που αναφέρονται στην πολιτιστική κληρονομιά, το λιανικό εμπόριο πολιτιστικών αγαθών (βιβλία ή αναμνηστικά) και τη λειτουργία βιβλιοθηκών και μουσείων. Ένα αναπτυξιακό και επιχειρηματικό πρόγραμμα σχεδιασμένο με τη συνεργασία της Περιφέρειας και των Δήμων και τη συμμετοχή τοπικών φορέων (Συλλόγων, Επιμελητηρίων, Εφορείας Αρχαιοτήτων, Ομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας Ηλείας, ΜΚΟ) μπορεί να οδηγήσει την Ηλεία σε νέα αναπτυξιακή τροχιά.

*Δικαιούχοι: Δήμοι Ηλείας, παραγωγοί δημιουργικών βιομηχανιών
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός μελέτης: 200.000 ευρώ
Ωριμότητα: Άμεση*

5.2.8 Ενίσχυση της νεανικής και νεοφυούς επιχειρηματικότητας

Η Ηλεία αντιμετωπίζει μείωση του πληθυσμού της και σε σημαντικό βαθμό γήρανσή του. Η ενίσχυση της νέας επιχειρηματικότητας αποτελεί σημαντικό προτεινόμενο μέτρο για την αναπτυξιακή της πολιτική. Οι Δήμοι θα πρέπει να κινητοποιηθούν προς τη συμμετοχή τους σε προγράμματα προσέλκυσης νέας επιχειρηματικότητας, επιχειρηματικότητας στον τομέα της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, ή υποστήριξης νέων στις ενεργές επιχειρήσεις της περιοχής. Ένα πρόσθετο μέτρο είναι η δημιουργία ενός χώρου, φυσικού ή διαδικτυακού, στον οποίο νέοι άνθρωποι θα μπορούν να συζητούν, ανταλλάσσουν τις απόψεις τους και να έρχονται και σε επαφή με φορείς

(επιχειρηματίες, σύμβουλοι επιχειρήσεων, ακαδημαϊκοί, μέντορες) που δύνανται να τους χρηματοδοτήσουν ή να κατευθύνουν την επιχειρηματική τους δράση.

*Δικαιούχοι: Νέοι επιχειρηματίες της Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, φορέας υλοποίησης RIS
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Αναπτυξιακός Νόμος
Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ κατά μέσο όρο ανά επιχειρηματικό σχέδιο με εφαρμογή σε 5 σχέδια
Ωριμότητα: Απαιτείται η υποβολή προτάσεων για συμμετοχή σε προγράμματα ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας, συνιστάται σχέδιο δράσεων για δημιουργία φυσικού ή διαδικτυακού χώρου ανταλλαγής απόψεων των νέων.*

5.2.9 Πιστοποίηση και σήμανση των τοπικών προϊόντων

Ο αγροδιατροφικός τομέας στην Ηλεία αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της οικονομίας της. Προτείνονται η σήμανση και η τυποποίηση των τοπικών προϊόντων της προκειμένου αυτά να αποκτήσουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία, διαφοροποιημένη ταυτότητα και αναγνωρισιμότητα. Η σήμανση των προϊόντων κατοχυρώνει την ποιότητα και τη συμμόρφωσή τους σε συγκεκριμένες προδιαγραφές, ενώ η τυποποίησή τους αποτελεί ένα σημαντικό μέρος των διαπιστευτηρίων τους καθώς προσδιορίζεται η ποιότητα και τα χαρακτηριστικά τους. Παρά τη δημιουργία αρκετών μονάδων τυποποίησης στην περιοχή τα τελευταία χρόνια, υπάρχουν ακόμα σημαντικά περιθώρια για προώθηση περισσότερων τυποποιημένων προϊόντων. Συνεπώς, προτείνεται η εντατική ενημέρωση και υποστήριξη των επιχειρήσεων για αναβάθμιση των προϊόντων τους από ανώνυμα (generic) προϊόντα σε επώνυμα. Η συνεργασία επιμελητηρίων, ομοσπονδιών, δήμων και συλλόγων είναι απαραίτητη στην ενημέρωση των επιχειρήσεων σχετικά με τη διαδικασία σήμανσης των αγαθών αλλά και τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία για την ίδρυση μονάδων τυποποίησης.

*Δικαιούχοι: Επιχειρήσεις Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Επιμελητήριο Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 20.000 ευρώ κατά μέσο όρο για εγκατάσταση συστημάτων πιστοποίησης ανά επιχείρηση με εφαρμογή σε 20 επιχειρήσεις
Ωριμότητα: Συνιστώνται η προβολή των ωφελειών σήμανσης και τυποποίησης προϊόντων, η συνεργασία των τοπικών φορέων*

5.2.10 Εξωστρέφεια και εξαγωγές των τοπικών προϊόντων

Η μεταποιητική δραστηριότητα της Ηλείας χρειάζεται να αποκτήσει έναν δυναμικό ρόλο μέσω της προώθησης των προϊόντων σε μεγάλες αγορές. Η συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις και η ενημέρωση των επιχειρήσεων από κατάλληλες πλατφόρμες μπορούν να προωθήσουν την εύρεση νέων δικτύων διάθεσης των προϊόντων και να προωθήσουν τη συμμετοχή των επιχειρήσεων σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας στις οποίες θα έχουν τη δυνατότητα εξαγωγής σε ευρεία κλίμακα.

Δικαιούχοι: Επιχειρήσεις μεταποιητικής δραστηριότητας της Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Επιμελητήριο Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 10.000 ευρώ κατά μέσο όρο ανά επιχείρηση για
δράσεις εξωστρέφειας με εφαρμογή σε 20 δράσεις
Ωριμότητα: Άμεση

5.3 Ενίσχυση της ποιότητας και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής

Στην Ηλεία συναντάται ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη του τουρισμού, το οποίο όμως δεν έχει κεφαλαιοποιηθεί επαρκώς μέχρι σήμερα. Αυτό γιατί τα σημαντικά μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, τα μεσαιωνικά και θρησκευτικά μνημεία, τα σημαντικά μνημεία της φύσης και τα αξιοθέατα φυσικού κάλλους (υγρότοποι, λίμνες και ιαματικές πηγές), το εκτεταμένο θαλάσσιο μέτωπο και οι σημαντικοί ορεινοί παραδοσιακοί οικισμοί της περιοχής δεν έχουν αξιοποιηθεί για τη δόμηση ενός τουριστικού προϊόντος υψηλής προστιθέμενης αξίας που θα καθιστούσε τον τουρισμό ένα σταθερό πυλώνα βιώσιμης ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό, κατόπιν αξιολόγησης των αναγκών της περιοχής και ιεράρχησης των προτεραιοτήτων παρέμβασης, προτείνονται μια σειρά δράσεων που θα ενισχύσουν τον τομέα του τουρισμού σε βραχυπρόθεσμο αλλά και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Οι δράσεις που προτείνονται για την επίτευξή τους είναι οι εξής:

5.3.1 Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Βασική παράμετρος της βελτίωσης και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος είναι η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού οι οποίες θα αξιοποιούν το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα της περιοχής. Σκοπός είναι η ανάπτυξη του τουρισμού που δε θα περιορίζεται στο μοντέλο «ήλιος-θάλασσα». Βασική παράμετρος για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων αυτών είναι η επιτυχής προώθησή τους ώστε να καταστούν ελκυστικές προς τους εν δυνάμει επισκέπτες της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ανάγκη να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική προώθησης που θα δημιουργεί νέα τουριστικά προϊόντα και θα βελτιώνει τα ήδη υπάρχοντα. Αδιαμφισβήτητο, κυρίαρχο ρόλο για τη δημιουργία και προώθηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού θα διαδραματίσει ο προτεινόμενος ΟΔΠΠ. Επιπλέον, σε όλο το παρόν σχέδιο καταγράφονται προτάσεις δράσεων που θέτουν τις προϋποθέσεις αξιοποίησης των τοπικών πλεονεκτημάτων για την επίτευξη μιας ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης. Η παρούσα δράση εστιάζει στην κωδικοποίηση των βασικών τύπων τουρισμού όπου η Ηλεία παρουσιάζει σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης ώστε να δοθεί έμφαση στην προώθησή τους κατά το χρόνο εφαρμογής του σχεδίου.

1. Αρχαιολογικός τουρισμός. Η περιοχή διαθέτει πλούσιο αρχαιολογικό πλούτο ο οποίος θα πρέπει να προστατευτεί και αναδειχτεί περαιτέρω. Κύρια σημεία ανάδειξης και προώθησης είναι το τρίπολο Αρχαία Ολυμπία - Αρχαία Ήλις - Ναός Επικούριου Απόλλωνα.
2. Πολιτιστικός τουρισμός. Είναι ανάγκη να αξιοποιηθεί το πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα της Ηλείας. Οι δράσεις προώθησης πρέπει να εστιάζουν στην ανάδειξη όλων των αξιόλογων πολιτιστικών πόρων μέσω της λειτουργίας νέων μουσείων, την προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού επισκεπτών στις υπάρχουσες δομές και την πραγματοποίηση πληθώρας δράσεων που θα καθιστούν την επαφή των επισκεπτών με τον πολιτισμό της περιοχής μια βιωματική εμπειρία. Οι πολιτιστικές δράσεις πρέπει να διαμορφώνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να καθιστούν επιτυχημένο τον τουρισμό ειδικών γεγονότων.
3. Ιαματικός και θερμαλιστικός τουρισμός. Η περιοχή διαθέτει δύο περιοχές ιαματικών πηγών στην Κυλλήνη και στη Λίμνη Καϊάφα. Πέρα από τη βελτίωση των εγκαταστάσεων, βασική επιδίωξη για την επιτυχή προώθησή τους αποτελεί η ανάδειξη των ιαματικών αποτελεσμάτων της χρήσης των λουτρών καθώς και της ιστορικότητάς τους, καθώς οι πηγές στην Ηλεία λειτουργούν από την αρχαιότητα.
4. Περιπατητικός τουρισμός. Το φυσικό κάλλος και η πλούσια ιστορία της περιοχής πρέπει να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη του περιπατητικού τουρισμού. Σκοπός των δράσεων που προτείνονται στο παρόν σχέδιο αποτελεί η βελτίωση των υποδομών πεζοπορίας. Συμπληρωματικά προς τη βελτίωση των υποδομών, πρέπει να λειτουργήσει η προώθηση αυτού του τύπου τουρισμού μέσω της πλήρους ενημέρωσης των επισκεπτών για τα οφέλη της πεζοπορίας καθώς και της ωφέλειας που αποκομίζει κάποιος από τη στενή επαφή με ιστορικά, φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία της Ηλείας.
5. Φυσιολατρικός τουρισμός. Το σχέδιο δίνει έμφαση στην προστασία και ανάδειξη όλων των περιοχών φυσικού κάλλους της Ηλείας. Στόχος είναι να μπορεί να καταστεί η επίσκεψη σε αυτές ελκυστική και απρόσκοπτη. Υπάρχει η δυνατότητα προώθησης του φυσιολατρικού τουρισμού μέσω της καλύτερης ενημέρωσης των επισκεπτών και της παροχής πληθώρας εναλλακτικών δραστηριοτήτων αναψυχής όπως, το βάδισμα, το τρέξιμο, η ποδηλασία, η οργανωμένη κατασκήνωση, τα campings κ.ά.
6. Αγροτουρισμός. Το σχέδιο περιλαμβάνει δράσεις ενίσχυσης επιχειρηματιών που ενδιαφέρονται να αναπτύξουν δραστηριότητες αγροτουρισμού. Ωστόσο, κρίσιμος παράγοντας για τη βιωσιμότητα αυτού του είδους τουρισμού είναι η επιτυχής προώθησή του. Αυτό θα συμβεί μέσω δράσεων προώθησης και μάρκετινγκ που θα αναδεικνύουν τα οφέλη

αυτής της δραστηριότητας για τους τουρίστες. Επίσης, θα πρέπει να γίνει σύνδεση αυτού του τύπου δραστηριότητας με άλλες δραστηριότητες όπως η πεζοπορία και η ποδηλατοδρομία ώστε να δομηθούν ελκυστικά πακέτα που θα παρατείνουν τη διαμονή των τουριστών.

7. Γαστρονομικός τουρισμός. Η περιοχή διαθέτει σημαντικό γαστρονομικό πλούτο. Συνεπώς, πρέπει να αναδειχθεί μέσω συνεργασιών των φορέων του τουρισμού με αυτούς του αγροδιατροφικού κλάδου. Η προώθηση θα καταστεί εφικτή μέσω μνημονίων συνεργασίας και μέσω της διοργάνωσης ειδικών εκδηλώσεων για την προβολή των τοπικών προϊόντων. Ειδικότερες μορφές του αγροτουρισμού σε συνδυασμό με τον γαστρονομικό τουρισμό μπορεί να είναι ο οινοτουρισμός και ο ελαιοτουρισμός που αξιοποιούν την παρουσία στην περιοχή δύο σημαντικών καλλιεργειών που έχουν και τουριστικό ενδιαφέρον.
8. Αθλητικός τουρισμός. Η περιοχή είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιδέα του Ολυμπισμού. Συνεπώς, πρέπει να αναπτυχθούν αθλητικές δραστηριότητες οι οποίες θα προσελκύουν επισκέπτες που θα λαμβάνουν την ευχαρίστηση άσκησης του αγαπημένου τους αθλήματος στο μέρος όπου γεννήθηκε η Ολυμπιακή Ιδέα. Έμφαση πρέπει να δοθεί σε υδάτινα σπορ όπως η κωπηλασία, το κανό-καγιάκ, και οι καταδύσεις που πέρα από τη θάλασσα μπορούν να αναπτυχθούν και σε περιοχές όπως η Λίμνη Καϊάφα, ο Αλφειός ποταμός και το Φράγμα Πηνειού, καθώς και σε σπορ όπως η ποδηλατοδρομία, η αναρρίχηση και το τρέξιμο που δίνουν τη δυνατότητα στους επισκέπτες να γνωρίσουν από κοντά όλα τα αξιοθέατα της περιοχής. Επιπλέον, τα αθλητικά γεγονότα πρέπει να αποτελέσουν κύρια συνιστώσα της ανάπτυξης του τουρισμού ειδικών γεγονότων.
9. Τουρισμός τρίτης ηλικίας. Η αύξηση του προσδόκιμου ζωής ενισχύει σημαντικά τις προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού τρίτης ηλικίας, καθώς ολοένα και περισσότεροι συνταξιούχοι ταξιδεύουν με σκοπό την αναψυχή. Στην Ευρώπη, το ποσοστό των ατόμων άνω των 65 που ταξιδεύει με σκοπό τον τουρισμό αναμένεται να αυξηθεί από 15% το 2010, σε 35% το 2050. Συνεπώς, η Ηλεία θα πρέπει να δομήσει το τουριστικό της προϊόν με σκοπό την προσέλκυση αυτής της ηλικιακής ομάδας τουριστών. Πέρα από την κατασκευή υποδομών που θα καθιστούν ολοένα και περισσότερα τουριστικά αξιοθέατα προσβάσιμα σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, είναι σημαντικό να γίνει μια επιτυχής προώθηση των επιλογών που προσφέρει η Ηλεία σε αυτό τον τομέα. Κύριο συστατικό της προώθησης θα πρέπει να αποτελούν οι ιαματικές πηγές της περιοχής. Ωστόσο, οι εμπειρίες των τουριστών θα πρέπει να εμπλουτίζονται με, δυνατότητες περιήγησης σε αρχαιολογικούς και πολιτιστικούς χώρους, δυνατότητες ασφαλούς πρόσβασης σε παραλίες και δυνατότητες μεταφοράς και πεζοπορίας σε ορεινούς προορισμούς καθώς και σε περιοχές υψηλού φυσικού κάλλους. Επίσης, έμφαση πρέπει

να δοθεί στις δυνατότητες περιήγησης σε σημεία θρησκευτικού ενδιαφέροντος αλλά και συμμετοχής σε πολιτιστικά δρώμενα όπως τα φεστιβάλ και τα πανηγύρια. Τέλος, για την επιτυχή προώθηση του τουρισμού τρίτης ηλικίας είναι ανάγκη η περιοχή να διαθέτει όλες τις απαραίτητες δομές υγείας που μπορεί να χρειαστούν οι επισκέπτες κατά τη διαμονή τους ώστε να εμπεδώνεται σε αυτούς το αίσθημα της ασφάλειας.

10. Θρησκευτικός τουρισμός. Η περιοχή διαθέτει πλούσιο απόθεμα θρησκευτικών και λατρευτικών χώρων και μνημείων. Απαιτείται ειδική στρατηγική σχεδιασμού και ανάπτυξης του θρησκευτικού-προσκυνηματικού τουρισμού με στόχο την παροχή βιωματικών εμπειριών στους επισκέπτες. Για να συμβεί αυτό πρέπει να δημιουργηθούν πακέτα επισκέψεων που θα προβλέπουν τη συμμετοχή των επισκεπτών σε λατρευτικές εκδηλώσεις, όπως λειτουργίες και πανηγύρεις. Ταυτόχρονα, τα λατρευτικά κέντρα θα πρέπει να αναδεικνύουν την πολιτιστική σημασία τους για τους επισκέπτες οι οποίοι δεν συμμετέχουν σε κάποια εκδήλωση.
11. Τουρισμός ειδικών γεγονότων. Οι πλούσιες σε αριθμό εκδηλώσεις της περιοχής σε συνδυασμό με τις νέες προτάσεις που εμπεριέχονται στο παρόν σχέδιο θα πρέπει να οργανώνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να προσελκύουν το μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών. Χρειάζεται συνεργασία όλων των φορέων ώστε να προωθηθούν κατάλληλα όλες οι εκδηλώσεις, αποφεύγοντας τις χρονικές αλληλεπικαλύψεις παρόμοιων γεγονότων που απευθύνονται σε κοινές ομάδες στόχους τουριστών και επισκεπτών.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, Δήμοι Ηλείας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, Ιερά Μητρόπολις Ηλείας και Ωλένης, Ιερά Μητρόπολις Τριφυλίας και Ολυμπίας, φορείς διαχείρισης σημείων ενδιαφέροντος

*Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, ΟΔΠΠ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΟΔΠΠ, Υπουργείο Τουρισμού, ΕΟΤ, ΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο, Αναπτυξιακός Νόμος
Προϋπολογισμός: 200.000 – 500.000 ευρώ (ανάλογα με τον αριθμό των σημείων ενδιαφέροντος που θα ενταχθούν στη δράση), κατ' εκτίμηση 2.000.000 ευρώ*

Ωριμότητα: Απαιτούνται τεχνικές μελέτες κατασκευής και συντήρησης των υποδομών και μελέτες βιωσιμότητας των δράσεων

5.3.2 Ενιαία σήμανση σημείων πολιτιστικού, αρχαιολογικού και θρησκευτικού τουρισμού

Η ενοποίηση των μνημείων με κοινή γεωγραφική αναφορά στην περιοχή της Ηλείας είναι απαραίτητη για την εμπίδωση στους επισκέπτες του αισθήματος ότι η επίσκεψη σε κάποιο από τα μνημεία αποτελεί μόνο ένα μέρος της συνολικής

εμπειρίας που μπορεί να αποκομίσει κάποιος από την επαφή με τον προορισμό «Ηλεία». Επίσης, διευκολύνει την από κοινού προώθησή τους στην ελληνική και διεθνή αγορά. Ένας τρόπος για τη δόμηση μιας κοινής ταυτότητας μεταξύ των μνημείων είναι η σήμανσή τους. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η σήμανση όλων των μνημείων με πληροφορίες απαραίτητες για την κατανόηση της αξίας των μνημείων αλλά και για την καθοδήγηση των επισκεπτών κατά την επίσκεψή τους. Επιπλέον, η σήμανση θα πρέπει να ακολουθεί ένα συγκεκριμένο μοτίβο για όλα τα μνημεία ώστε να αποτυπωθεί στη συνείδηση του επισκέπτη η κοινή γεωγραφική αναφορά των μνημείων στην Ηλεία.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, Δήμοι Ηλείας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, Ιερά Μητρόπολις Ηλείας και Ωλένης, Ιερά Μητρόπολη Τριφυλίας και Ολυμπίας, φορείς διαχείρισης σημείων ενδιαφέροντος

*Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΟΔΠΠ
Προϋπολογισμός: 200.000 – 500.000 ευρώ (ανάλογα με τον αριθμό των σημείων ενδιαφέροντος που θα ενταχθούν στη δράση), κατ' εκτίμηση 350.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται τεχνικές μελέτες*

5.3.3 Αξιοποίηση περιοχών ιαματικών πηγών για την ανάπτυξη τουρισμού ευεξίας

Για την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού είναι απαραίτητος ο ολικός εκσυγχρονισμός των υπάρχουσών εγκαταστάσεων στην Κυλλήνη και τη Λίμνη Καϊάφα. Τα κυριότερα ζητήματα που ανακύπτουν στις δύο περιοχές είναι η υπολειτουργία του υδροθεραπευτηρίου των Λουτρών Κυλλήνης που παρατηρείται ορισμένες χρονιές και η αδυναμία εύρεσης επενδυτή για την πλήρη αξιοποίηση των εγκαταστάσεων των Λουτρών Καϊάφα. Η δράση αφορά στη βελτίωση των υποδομών των λουτρών, στην εξασφάλιση συνεχούς λειτουργίας τους μέσα στο έτος και στην επιτυχημένη προώθησή τους για την αύξηση της επισκεψιμότητάς τους. Επιπλέον, το επενδυτικό σχήμα που θα αναλάβει τη διαχείριση των εγκαταστάσεων της Λίμνης Καϊάφα δύναται να εξετάσει και τη δυνατότητα ανάπτυξης επιπρόσθετων ναυταθλητικών δραστηριοτήτων για τη δόμηση ενός ολοκληρωμένου πακέτου τουρισμού ευεξίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλιστεί η παροχή αναβαθμισμένων υπηρεσιών ευεξίας προς τους τουρίστες και θα μπορέσει η περιοχή να λειτουργήσει ανταγωνιστικά προς άλλους ιαματικούς προορισμούς όπως η Αιδηψός, η Υπάτη, τα Λουτρά Πόζαρ κ.α. Για την ολοκλήρωση της δράσης πρέπει να προωθηθεί η συνεργασία του δημόσιου-ιδιωτικού τομέα μέσω συμπράξεων ΣΔΙΤ. Τέλος, θα πρέπει να εξεταστεί η παραχώρηση των Λουτρών Καϊάφα μέσω ενός νέου διαγωνισμού του οποίου οι όροι θα καθιστούν την επένδυση πιο ελκυστική προς τους υποψήφιους επενδυτές.

Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες τουριστικού και υγειονομικού κλάδου, φορείς διαχείρισης, ΕΤΑΔ

Φορέας υλοποίησης: Επιχειρηματίες τουριστικού και υγειονομικού κλάδου, φορείς διαχείρισης, ΕΤΑΔ (ως έχουσα την κυριότητα), Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Αναπτυξιακός νόμος, ιδιώτες, ΟΔΠΠ, ΣΔΙΤ

Προϋπολογισμός: 50.000 ευρώ για προώθηση συνεχούς λειτουργίας λουτρών Κυλλήνης. Ο π/υ για την παραχώρηση των εγκαταστάσεων της Λίμνης Καϊάφα θα προσδιοριστεί σε συνεννόηση με τον επενδυτικό σχήμα που θα αναλάβει τη διαχείρισή τους.

Ωριμότητα: Απαιτείται η ενδελεχής έρευνα επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για το πώς θα μπορούσε να καταστεί η παραχώρηση των Λουτρών Καϊάφα ελκυστική. Η προώθηση των λουτρών μπορεί να ενταχθεί στις προτεραιότητες του υπό σύσταση ΟΔΠΠ.

5.3.4 Υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων αγροτουρισμού

Η πλούσια αγροτική παράδοση της περιοχής αποτελεί πλεονέκτημα που δύναται να κεφαλαιοποιηθεί και από άλλους τομείς της οικονομίας, όπως αυτός των υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η ενίσχυση παραγωγών για την ανάληψη δράσεων αγροτουρισμού. Η δράση αφορά στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων, συμπληρωματικών ως προς την κύρια παραγωγική δραστηριότητα των γεωργών, όπως η μετατροπή οινοποιών σε επισκέψιμους χώρους, η παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας με την κατασκευή νέων ή με την ανακαίνιση υπαρχόντων κτηρίων, η συμμετοχή επισκεπτών στην αγροτική παραγωγική διαδικασία κ.ά. Η δράση θα ενισχύσει τα εισοδήματα των γεωργών προσφέροντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων τους και μείωσης του επιχειρηματικού τους ρίσκου. Επίσης, θα δημιουργήσει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στις τοπικές κοινωνίες μέσω των εισοδημάτων που θα δημιουργηθούν από την παροχή των υπηρεσιών αυτών (βλέπε επίσης σχετική Δράση 5.1.16).

Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες πρωτογενούς τομέα, Συνεταιρισμοί

Φορέας υλοποίησης: Επιχειρηματίες πρωτογενούς τομέα, Συνεταιρισμοί

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΑΑ, ιδιώτες

Προϋπολογισμός: Βλέπε Δράση 5.1.16

Ωριμότητα: Θα προσδιοριστεί για κάθε επενδυτικό σχέδιο

5.3.5 Πρωτόκολλο συνεργασίας ξενοδοχείων και τοπικών παραγωγών για προώθηση του γαστρονομικού τουρισμού

Ανάμεσα στους πόρους που μπορούν να αποτελέσουν ένα πραγματικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για ένα προορισμό συγκαταλέγεται η τοπική κουζίνα

και τα τοπικά προϊόντα. Η αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων αποτελεί μια καλή βάση διαφοροποίησης του προϊόντος ώστε να ανταποκρίνεται στην ανάγκη των τουριστών να γνωρίσουν πραγματικά τον προορισμό που επισκέπτονται, ξεφεύγοντας έτσι από το τυποποιημένο πρότυπο του μαζικού τουρισμού. Συνεπώς, είναι απαραίτητη η συνεργασία των ξενοδοχείων και των λοιπών καταλυμάτων με τους τοπικούς παραγωγούς για την προώθηση των τοπικών προϊόντων. Η δράση ενσωματώνει τις σχετικές κατευθύνσεις της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Η δόμηση της συνεργασίας μπορεί να στηριχθεί σε ήδη υπάρχουσες δράσεις σε εθνικό επίπεδο, όπως αυτή του «Ελληνικού Πρωινού», η οποία είναι μια πρωτοβουλία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος ώστε τα ξενοδοχεία να εμπλουτίζουν το πρωινό τους με ελληνικά προϊόντα. Η δράση αναμένεται να έχει ισχυρό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα στην τοπική οικονομία ενώ θα ωφελήσει, τόσο τους ξενοδόχους, μέσω της δυνατότητας παροχής διαφοροποιημένων προϊόντων, όσο και τους παραγωγούς, οι οποίοι θα επωφεληθούν από την ύπαρξη μιας σταθερής αγοράς διάθεσης των προϊόντων τους. Η δράση αφορά, από τη μία, τη χρησιμοποίηση των τοπικών προϊόντων σε διάφορα γεύματα που προσφέρουν τα ξενοδοχεία, και ιδιαίτερα οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες με all Inclusive παροχές, και, από την άλλη, την προβολή της τοπικής γαστρονομίας μέσω των καναλιών επικοινωνίας των ξενοδοχείων με τους πελάτες τους. Για την υλοποίηση της δράσης απαιτείται μια μελέτη αξιολόγησης των δυνατοτήτων χρήσης των τοπικών προϊόντων σε συνάρτηση με τις επισιτιστικές ανάγκες που πρέπει να καλύψουν τα ξενοδοχεία. Στη συνέχεια θα πρέπει να οριστεί κοινή επιτροπή, πιθανώς υπό την αιγίδα του ΟΔΠΠ όπου θα αναζητηθούν οι τρόποι προώθησης της συνεργασίας (βλέπε επίσης σχετική Δράση 5.1.15).

*Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες πρωτογενούς τομέα και τουριστικού κλάδου
Φορέας υλοποίησης: Επιχειρηματίες πρωτογενούς τομέα και
τουριστικού κλάδου, ΟΔΠΠ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΑΑ, Ιδιώτες,
ΟΔΠΠ
Προϋπολογισμός: Το πρωτόκολλο συνεργασίας μπορεί να περάσει υπό
την αιγίδα του ΟΔΠΠ. Πρέπει να σημειωθεί ότι χρειάζεται και μελέτη
προετοιμασίας προώθησης των προϊόντων 50.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται η συνεργασία μεταξύ των επιχειρηματιών
τουριστικού κλάδου και πρωτογενούς τομέα για την προετοιμασία
υπογραφής του πρωτοκόλλου.*

5.3.6 Βελτίωση υποδομών ορειβατικού, περπατητικού και φυσιο- λατρικού τουρισμού

Η δράση αποτελείται από σειρά υπο-δράσεων που στόχο έχουν να διαμορφώσουν τις κατάλληλες υποδομές για την ανάπτυξη του ορειβατικού, περπατητικού και φυσιολατρικού τουρισμού καθώς και δράσεις προώθησης

των συγκεκριμένων μορφών τουρισμού. Η δράση θα πρέπει να εναρμονιστεί με τη απόφαση του ΟΦΥΠΕΚΑ για χρηματοδότηση έργων από το Ταμείο Ανάκαμψης που σε πρώτη φάση περιλαμβάνει εγκατάσταση δικτύου μονοπατιών και διαδρομών στις περιοχές Natura. Προτείνονται οι ακόλουθες υπο-δράσεις:

- Δημιουργία ενός παραποτάμιου γραμμικού πάρκου στην Αρχαία Ολυμπία (Linear Olympic Park) που θα ξεκινάει από την είσοδο της Αρχαίας Ολυμπίας (στον οικισμό Κοσκινά) και θα καταλήγει στο αρχαιολογικό χώρο της Ολυμπίας.
- Δημιουργία πάρκου στο Δέλτα του Αλφειού.
- Δημιουργία δικτύου μονοπατιών και σήμανση διαδρομών και μονοπατιών Δάσους Στροφυλιάς.
- Δημιουργία δικτύου μονοπατιών στην περιοχή Αλυκές Λεχαινών.
- Δημιουργία πιστοποιημένου δικτύου μονοπατιών, πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών στη Λίμνη Καϊάφα.
- Συντήρηση και αξιοποίηση πεζοπορικού μονοπατιού 31 (Πάτρα - Αρχαία Ολυμπία).
- Δημιουργία πιστοποιημένου δικτύου μονοπατιών, πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών στην τεχνητή Λίμνη του Πηνειού.
- Δημιουργία εξειδικευμένων κατασκευών μικρών οικίσκων με καλύπτρα (hides) για ενοικίαση από φωτογράφους και παρατηρητές της φύσης και της άγριας ζωής στη Λίμνη Καϊάφα.
- Δημιουργία νέων παρατηρητηρίων ορνιθοπαρατήρησης στην περιοχή Κοτυχίου - Αλυκές Λεχαινών.
- Σήμανση και πιστοποίηση των υφιστάμενων μονοπατιών στο Σαμικό.
- Ανάδειξη περιγητικής/ποδηλατικής διαδρομής «Αρχαία Ολυμπία - Λούβρο - Βασιλάκι - Μουριά - Λιναριά».
- Αποκατάσταση και σηματοδότηση μονοπατιών Κατακόλου (Φάρος Κατακόλου - Ποντικόκαστρο).
- Προμήθεια και τοποθέτηση παρατηρητηρίων στον λόφο Λαπίθα.

Η Δράση εμφανίζει συνέργειες με τις προτεινόμενες Δράσεις 6.2.7, 6.2.8, 6.2.9, 6.2.10, 6.2.12.

Δικαιούχοι: Δήμοι Ηλείας, Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ
Προϋπολογισμός: 50.000-500.000 ευρώ ανά δράση, κατ' εκτίμηση 1.500.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται τεχνικές μελέτες για κάθε έργο.

5.3.7 Δημιουργία τουριστικών πακέτων επισκέψεων

Η διασύνδεση των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος και η δόμηση πακέτων περιηγήσεων και επισκέψεων αποτελούν κρίσιμους παράγοντες αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής και βασικές προϋποθέσεις για την επιμήκυνση της παραμονής των τουριστών στην Ηλεία. Τα πακέτα θα πρέπει να διαφοροποιούνται με γεωγραφικά, χρονικά και θεματικά κριτήρια. Το αρχικό βήμα είναι να εξεταστούν και να επισημανθούν όλοι οι διαθέσιμοι τουριστικοί πόροι που δύνανται να συμπεριληφθούν στα πακέτα. Στη συνέχεια, θα πρέπει να ταξινομηθούν θεματικά ανάλογα με το είδος των τουριστικών υπηρεσιών που προσφέρουν (τουρισμός ευεξίας, αρχαιολογικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, ιαματικός τουρισμός, θρησκευτικός κ.ά.) καθώς και με την ελάχιστη-μέγιστη διάρκεια που κάποιος επισκέπτης πρέπει να αφιερώσει ώστε να μεγιστοποιήσει την ικανοποίησή του από την επίσκεψή τους σε αυτά.

Έπειτα, χρησιμοποιώντας τα κριτήρια διαφοροποίησης θα πρέπει να γίνει η δόμηση των πακέτων. Θεματικά πακέτα αφορούν προορισμούς με κοινά τουριστικά χαρακτηριστικά όπως μοναστήρια, ιαματικά λουτρά, αρχαιολογικοί χώροι κτλ. Γεωγραφικά πακέτα αφορούν στο συνδυασμό τουριστικών ενδιάμεσων σταθμών που εντάσσονται σε δρομολόγια σχετικά μικρής γεωγραφικής απόστασης. Τέλος, τα πακέτα θα πρέπει να διαφοροποιούνται χρονικά εκκινώντας από μονοήμερες προτάσεις και φτάνοντας σε εναλλακτικές 3 και 4 ημερών. Παράδειγμα ενός μονοήμερου πακέτου με γεωγραφική αναφορά στο νότιο τμήμα της Ηλείας αποτελεί η επίσκεψη στους προορισμούς της Ανδρίτσαινας, του Ναού Επικούριου Απόλλωνα και των καταρρακτών Νέδας. Αντίστοιχα, ένα πακέτο αρχαιολογικού τουρισμού που θα βασίζεται στο τρίπολο Αρχαία Ήλις - Αρχαία Ολυμπία - Ναός Επικούριου Απόλλωνα, λόγω απόστασης, απαιτεί χρόνο και ίσως είναι δύσκολο να ενταχθεί σε ενιαίο ολόημερο πακέτο επίσκεψης. Συνεπώς, είναι απαραίτητο ο σχεδιασμός να ενσωματώσει περισσότερες ημέρες με πρόνοια για τη διανυκτέρευση των επισκεπτών. Σε όλα τα πακέτα θα πρέπει να προβλεφθεί η παροχή ενδιάμεσων γευμάτων και καφέδων ενώ για τα πακέτα που υπερβαίνουν τη μία ημέρα θα πρέπει να προσδιοριστούν και τα μέρη διανυκτέρευσης. Επίσης, θα πρέπει να εξεταστεί η δόμηση πακέτων όπου θα συμπεριλαμβάνονται και προορισμοί εκτός της Ηλείας (Επίδαυρος, Σπάρτη, Μεθώνη, Μάνη, κ.ά.), καθώς η συμπερίληψή τους μπορεί να αυξήσει την ελκυστικότητα των πακέτων. Για τη δόμηση των πακέτων προτείνεται η εκπόνηση ειδικής μελέτης με συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Η μελέτη θα αξιοποιήσει τις πληροφορίες που προσφέρουν στους εν δυνάμει επισκέπτες η ιστοσελίδα Visit-olympia.gr και η προσφάτως δημιουργημένη πλατφόρμα olympianland.gr που προωθούν ολοκληρωμένα τις περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος της Ηλείας. Ωστόσο, είναι ανάγκη να τις εμπλουτίσει με δυνατότητες κράτησης, και πληροφορίες για τις διαθέσιμες ημερομηνίες και το κόστος συμμετοχής

καθώς και να προτείνει ένα marketing plan για την προώθηση των πακέτων στην εγχώρια και διεθνή αγορά. Την εφαρμογή των προτάσεων της μελέτης δύναται να αναλάβει ο ΟΔΠΠ.

Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες τουριστικού κλάδου, Δήμοι Ηλείας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, Ιερά Μητρόπολις Ηλείας και Ωλένης, Ιερά Μητρόπολις Τριφυλίας και Ολυμπίας
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ, Επιχειρηματίες Τουριστικού Κλάδου
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: Σύνταξη μελέτης: 100.000 ευρώ, Δημιουργία Λογισμικού Κρατήσεων 100.000 ευρώ, Έξοδα Προώθησης: 20.000 ευρώ ετησίως για 5 έτη
Ωριμότητα: Υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες σε ιστοσελίδες όπως η Visit-olympia.gr και η olympianland.gr. Απαιτείται συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων για την περαιτέρω αξιοποίησή τους για τη δόμηση των πακέτων

5.3.8 Ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων Λουτρών Κυλλήνης

Στο πλαίσιο αξιοποίησης του ιαματικού τουρισμού είναι σημαντικό να αναδειχτεί η αρχαιολογική αξία των ιαματικών λουτρών Κυλλήνης ώστε να ενισχυθεί το εν λόγω προϊόν μέσω του συνδυασμού υπηρεσιών τουρισμού ευεξίας και αρχαιολογικού τουρισμού. Η δράση περιλαμβάνει εργασίες ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων της Κυλλήνης και αντίστοιχες δράσεις προώθησης οι οποίες δύναται να ενσωματωθούν στις δράσεις του ΟΔΠΠ.

Δικαιούχοι: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, Δήμος Ανδραβίδας Κυλλήνης
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Υπουργείο Τουρισμού, Υπουργείο Πολιτισμού
Προϋπολογισμός: 500.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται τεχνικές μελέτες συντήρησης και ανάδειξης των αρχαιοτήτων

5.3.9 Δημιουργία και προώθηση ειδικών γεγονότων

Ο τουρισμός αυτού του είδους σημαίνει ότι ο τουρίστας επισκέπτεται μια περιοχή με αφορμή ή σε συνδυασμό με ένα ειδικό γεγονός. Η επισκεψιμότητα μιας περιοχής μπορεί να αυξηθεί προσελκύοντας τουρίστες τόσο για να συμμετέχουν σε ένα γεγονός αλλά και άλλους που απλά μπορούν να παρακολουθήσουν το ίδιο γεγονός. Στην Ηλεία υπάρχει μέχρι σήμερα σημαντική δράση στον τομέα της διοργάνωσης ειδικών γεγονότων καθώς

πραγματοποιούνται διάφορα φεστιβάλ και εκδηλώσεις πολιτιστικού, θρησκευτικού, και αρχαιολογικού χαρακτήρα. Για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και τη μέγιστη κεφαλαιοποίηση των πλεονεκτημάτων των ειδικών γεγονότων, προτείνεται μια δράση με διπλή κατεύθυνση. Από τη μία, στόχος της δράσης είναι η ενιαία προβολή των γεγονότων και η διευκόλυνση συμμετοχής για το κοινό μέσω μιας ενιαίας πλατφόρμας η οποία δύναται να διαχειριστεί ο υπό σύσταση ΟΔΠΠ. Από την άλλη, η δράση στοχεύει στο να εμπλουτίσει περαιτέρω τα υπάρχοντα γεγονότα με τη δημιουργία νέων εκδηλώσεων. Μέσω της διαβούλευσης που προηγήθηκε διαφάνηκε ότι κυρίαρχο ρόλο στις προτάσεις ειδικών γεγονότων διαδραματίζει η ιστορικότητα και ο πλούσιος πολιτισμός της περιοχής και το γεγονός της γένεσης των Ολυμπιακών Αγώνων. Συνεπώς, προτείνεται η διοργάνωση των παρακάτω γεγονότων σε ημερομηνία η οποία δεν θα συμπίπτει με τις ημερομηνίες διοργάνωσης των άλλων μεγάλων ειδικών γεγονότων:

- Ολυμπιάδα Τεχνών (βλέπε Δράση 4.14).
- Κινηματογραφικά σεμινάρια τα οποία θα πραγματοποιούνται πολλές φορές μέσα στο έτος στο υπό σύσταση Κέντρο νεανικής οπτικοακουστικής δημιουργίας στον Πύργο (βλέπε Δράση 7.4.6).
- Creative camps που αφορούν την ανάπτυξη προγραμμάτων που συνδέουν τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής με σύγχρονες πρακτικές, καλλιτεχνικής δημιουργίας. Τα προγράμματα απευθύνονται σε νέους με την παραμονή τους στην περιοχή για κάποιο διάστημα (βλέπε Δράση 7.4.5).

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, Δήμοι Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας, Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, Κοινωνία των Πολιτών
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Υπουργείο Πολιτισμού

Προϋπολογισμός: Ενιαία προβολή 20.000 ευρώ το έτος,
κινηματογραφικά σεμινάρια: 20.000 ευρώ το έτος, Creative Camps
50.000 ευρώ το έτος για 5 έτη

Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες σκοπιμότητας για τη δημιουργία και προώθηση των γεγονότων

5.3.10 Πρωτόκολλο συνεργασίας ξενοδοχείων και τοπικών κοινωνιών για την προώθηση εκδηλώσεων στο πλαίσιο του τουρισμού ειδικών γεγονότων

Οι σύγχρονες τάσεις στον παγκόσμιο τουρισμό δείχνουν ότι οι ταξιδιώτες αναζητούν ολοένα και περισσότερες εμπειρίες από τους προορισμούς που επισκέπτονται. Με τον τρόπο αυτό εμπλουτίζουν τις αναμνήσεις που αποκομίζουν από ένα μέρος που επισκέπτονται αυξάνοντας ταυτόχρονα

τις πιθανότητες ανάπτυξης ενός δεσίματος με τον προορισμό που πιθανώς να οδηγήσει σε επαναληπτική επίσκεψη και μεγαλύτερη διάρκεια παραμονής. Συνεπώς, είναι προς όφελος όλων των εμπλεκόμενων στον τουρισμό να αναπτυχθεί ένα δίκτυο συνεργασίας μεταξύ των ξενοδοχείων μαζικού τουρισμού και των άλλων περιοχών τουριστικού, πολιτιστικού, φυσικού, θρησκευτικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος ώστε να δομηθούν πακέτα δημιουργίας εμπειριών προς τους επισκέπτες. Η συνεργασία θα αφορά στη διοργάνωση ειδικών εκδηλώσεων εντός των ξενοδοχείων με συμμετοχή τοπικών φορέων καθώς και της πληροφόρησης των πελατών για την αγορά διαθέσιμων πακέτων ξεναγήσεων και συμμετοχής σε εκδηλώσεις όπως φεστιβάλ, πανηγύρια, παραστάσεις κ.ά. Η δράση απαιτεί μια μελέτη προσδιορισμού των επιλογών που θα δοθούν στους πελάτες των ξενοδοχείων καθώς και του τρόπου προώθησης των δράσεων μέσω των ξενοδοχείων.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, Δήμος Πύργου, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, ΟΔΠΠ
Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ, Υπουργείο Πολιτισμού
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 250.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται συνεργασία μεταξύ επιχειρηματιών τουριστικού κλάδου και τοπικής κοινωνίας για την προετοιμασία του πρωτοκόλλου

5.3.11 Δημιουργία Καταδυτικού Πάρκου στη βυθισμένη πόλη της Αρχαίας Φειάς στην περιοχή του Κατακόλου

Ο καταδυτικός τουρισμός επιδεικνύει σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι σημαντικό για την προσέλκυση επιπλέον τουριστών στην περιοχή να δημιουργηθεί ένα καταδυτικό πάρκο στην περιοχή του Κατακόλου, όπου οι επισκέπτες θα μπορούν να περιηγηθούν μέσω κατάδυσης στην Αρχαία Φειά. Θα πρέπει να εξεταστούν τα επιτυχημένα παραδείγματα δημιουργίας καταδυτικών πάρκων της Μαγνησίας μέσω της αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων του έργου BLUE-MED, στα οποία παρέχεται και η δυνατότητα εικονικής περιήγησης μέσω τρισδιάστατων μοντέλων απεικόνισης.

Δικαιούχοι: Δήμοι Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας, Επιμελητήρια, Επιχειρηματίες του τουριστικού κλάδου, Κοινωνία των Πολιτών
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: Σύνταξη μελέτης: 200.000 ευρώ, Εργασίες Ανάδειξης Προστασίας Μνημείου 500.000 ευρώ, Εγκατάσταση Εξοπλισμού Εικονικής Περιήγησης: 200.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται τεχνικές μελέτες προστασίας και ανάδειξης του ενάλιου αρχαιολογικού χώρου

5.3.12 Δημιουργία αλυσίδας αξίας υπεύθυνου και βιώσιμου τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές και περιοχές υψηλής περιβαλλοντικής και πολιτιστικής αξίας

Ο υπεύθυνος και βιώσιμος τουρισμός κερδίζει ολοένα και μεγαλύτερο έδαφος, τόσο ως στόχος πολιτικής, όσο και ως κουλτούρα συμπεριφοράς των επισκεπτών παγκοσμίως. Στο πλαίσιο αυτό έχουν αναπτυχθεί σημαντικές πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη πακέτων και μοντέλων τουρισμού που από τη μία αξιοποιούν τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά των προορισμών και από την άλλη ενθαρρύνουν την προστασία αυτής μέσω της αλλαγής της κουλτούρας, τόσο των παρόχων των τουριστικών υπηρεσιών όσο και των ληπτών αυτών. Η πλούσια φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής της επιτρέπει να αναπτύξει πληθώρα τέτοιων δράσεων δίνοντάς της τη δυνατότητα να καλλιεργήσει ένα πιο φιλοπεριβαλλοντικό τουριστικό προφίλ. Η ανάπτυξη σχετικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών περιβαλλοντικά και κοινωνικά βιώσιμων εντάσσεται στο πλαίσιο της ανάπτυξης της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Προτείνεται η εξέταση υιοθέτησης δύο δοκιμασμένων μοντέλων υπεύθυνου και βιώσιμου τουρισμού τα οποία λειτουργούν και αναπτύσσονται μέσω αντίστοιχων δικτύων. Το πρώτο αφορά στο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης που δομήθηκε από το πρόγραμμα DESTIMED και υποστηρίζεται από το δίκτυο MEET που αναπτύσσεται στη Μεσόγειο. Το δίκτυο φέρνει κοντά προστατευόμενες περιοχές που αναπτύσσουν υψηλής ποιότητας οικοτουριστικές εμπειρίες που προωθούν τη διατήρηση της πολιτιστικής και περιβαλλοντικής κληρονομιάς και ωφελούν τις τοπικές κοινότητες. Από την άλλη, η Ηλεία θα μπορούσε να ενταχθεί στο δίκτυο Emblematic, το οποίο συνδέει τα εμβληματικά βουνά της Μεσογείου αναπτύσσοντας οικοτουριστικές διαδρομές με χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Η ένταξη του Ερύμανθου στο δίκτυο είναι σίγουρο πως θα ενισχύσει την ελκυστικότητά του μέσω της προώθησης του δικτύου και θα επεκτείνει την τουριστική δραστηριότητα σε περιόδους χαμηλής ζήτησης. Επιπλέον, θα δώσει τη δυνατότητα αξιοποίησης των δυνατοτήτων ανάπτυξης και προστασίας των ορεινών παραδοσιακών οικισμών της Ηλείας.

Δικαιούχοι: Δήμοι Ηλείας, Επιμελητήρια, Επιχειρηματίες του τουριστικού κλάδου, Κοινωνία των Πολιτών

Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ

Προϋπολογισμός: Προετοιμασία φακέλων ένταξης στα δίκτυα 20.000 ευρώ

Ωριμότητα: Απαιτείται μελέτη για τη συμπλήρωση των κριτηρίων ένταξης στα δύο δίκτυα

5.3.13 Παρατηρητήριο Τουριστικής Ανάπτυξης

Η χάραξη επιτυχημένης στρατηγικής για την ανάπτυξη του τουρισμού προϋποθέτει την πλήρη γνώση των δεδομένων αναφορικά με τον κλάδο για τους έχοντες την ευθύνη του σχεδιασμού. Επιπλέον, η ύπαρξη δεδομένων είναι δυνατό να οδηγήσει στην επιλογή μετρήσιμων στόχων και στη συνεχή αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης της στρατηγικής. Συνεπώς, για να καταστεί αυτό εφικτό προτείνεται η ίδρυση ενός τοπικού παρατηρητηρίου τουρισμού, είτε υπό την αιγίδα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος είτε υπό αυτή του Οργανισμού Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού και τη συνεργασία τα Πανεπιστήμια Πατρών και Πελοποννήσου. Το παρατηρητήριο θα συγκεντρώνει δεδομένα για την τουριστική κίνηση στην περιοχή και θα συντάσσει μελέτες που θα αποτελούν τη βάση πληροφόρησης των αποφάσεων που θα λαμβάνονται από τους φορείς για τη χάραξη της πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, Πανεπιστήμιο Πατρών και Πελοποννήσου, Οργανισμός Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού Φορέας υλοποίησης: ΟΔΠΠ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ,

Προϋπολογισμός: Δημιουργία Παρατηρητηρίου: 20.000 ευρώ,

Λειτουργία 40.000 ευρώ Ετησίως για 5 έτη

Ωριμότητα: Η δράση απαιτεί τη συνεργασία ακαδημαϊκών, επιχειρήσεων και φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης. Θα πρέπει να εξεταστούν αντίστοιχα παραδείγματα στο Ν. Αιγαίο και στη Σκιάθο, ενώ μπορεί να αναπτυχθεί συνεργασία και με περιοχές εκτός Ελλάδας μέσω προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Υποδομές, περιβάλλον
διαβίωσης και ποιότητα
ζωής

Η επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης προϋποθέτει την υλοποίηση σημαντικών παρεμβάσεων οι οποίες θα καταστήσουν την περιοχή της Ηλείας ικανή να εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματά της. Οι παρεμβάσεις αυτές αποκτούν εξαιρετική σημασία καθώς η Ηλεία διαθέτει άφθονο φυσικό πλούτο που πρέπει να προστατευτεί και να αναδειχτεί, και ταυτόχρονα παρουσιάζει σημαντικά ελλείμματα σε βασικές υποδομές. Στο πλαίσιο αυτό, οι παρεμβάσεις θα πρέπει, να εξασφαλίζουν τις αναγκαίες συνθήκες για οικονομική ανάπτυξη, να ενισχύουν την προστασία του περιβάλλοντος και να προωθούν τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Ηλείας. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα πλέγμα βιώσιμων υποδομών ικανές να παρέχουν ίση πρόσβαση σε όλους τους κατοίκους σε κρίσιμες υπηρεσίες, όπως η εκπαίδευση και η υγεία, να επιτυγχάνουν τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, να προστατεύουν το φυσικό πλούτο της περιοχής και να ελαχιστοποιούν τα φαινόμενα απομόνωσης οικισμών και ανθρώπινων κοινοτήτων. Μόνο υπό αυτές τις συνθήκες καθίσταται εφικτή η δόμηση μιας πιο δίκαιης και πιο ζωντανής κοινωνίας στην Ηλεία.

6.1 Υποδομές

Αναμφίβολα, σημαντικό ρόλο στην προώθηση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης της Ηλείας θα διαδραματίσουν οι υποδομές. Οι δράσεις που προτείνονται εδώ στοχεύουν κυρίως στην κατασκευή και βελτίωση των μεταφορικών, ενεργειακών και ευρυζωνικών δικτύων. Η αναβάθμιση αυτών των δικτύων θα βελτιώσει κατά πολύ την προσπελασιμότητα της περιοχής και θα προωθήσει την ενσωμάτωσή της στα παγκόσμια εμπορικά δίκτυα. Με το πέρας των έργων υποδομών στόχος είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου συνδυασμένων μεταφορών το οποίο θα εξασφαλίζει την έγκαιρη και ασφαλή πρόσβαση ανθρώπων και εμπορευμάτων σε όλες τις περιοχές της Ηλείας και την ελαχιστοποίηση των φαινομένων ενεργειακής και ευρυζωνικής απομόνωσης των κατοίκων της.

Πρέπει να τονιστεί ότι ήδη στην περιοχή εκτελούνται ή βρίσκονται σε στάδιο μελετών σημαντικά έργα υποδομών όπως ο αυτοκινητόδρομος Πάτρα - Πύργος - Τσακώνα, το σιδηροδρομικό δίκτυο Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα, η σιδηροδρομική σύνδεση Λιμένα Κατακόλου - Αρχαίας Ολυμπίας, το οδικό δίκτυο Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία - Βυτίνα - Τρίπολη - Μυκήνες και ο δρόμος μεταξύ Αρχαίας Ολυμπίας και Ναού Επικούριου Απόλλωνα. Καθίσταται σαφές ότι αποτελεί προτεραιότητα η ολοκλήρωση αυτών των έργων τα οποία με τις υπόλοιπες δράσεις της παρούσας μελέτης θα αναβαθμίσουν αισθητά τις προοπτικές ανάπτυξης της Ηλείας.

6.1.1 Ολοκλήρωση Αυτοκινητοδρόμου Α5 Πάτρα - Πύργος - Τσακώνα

Όπως αναφέρθηκε στο Α' μέρος της μελέτης, η Ηλεία είναι μια από τις τελευταίες ΠΕ της χώρας από τις οποίες δεν διέρχεται σύγχρονος αυτοκινητόδρομος ή δεν έχει άμεση πρόσβαση σε αυτόν. Συνεπώς, η ολοκλήρωση των έργων κατασκευής σύγχρονων αυτοκινητοδρόμων αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για την εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης για την περιοχή. Αποτελεί προτεραιότητα για την περιοχή η ολοκλήρωση των τμημάτων του άξονα της Ιόνιας Οδού (Αυτοκινητόδρομος Α5) που διέρχονται από την Ηλεία. Πιο συγκεκριμένα, καθίσταται αναγκαία η ολοκλήρωση του τμήματος Πάτρας - Πύργου μέχρι το 2025 και η προετοιμασία ένταξης του τμήματος Πύργος - Καλό Νερό - Τσακώνα με ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2030.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ, ΣΔΙΤ, ΤΑΑ, CEF, EIB
Προϋπολογισμός: Πύργος-Τσακώνα 300.000.000 ευρώ (195 εκατ. ευρώ Δημόσια Χρηματοδότηση – 65%), Πάτρα-Πύργος 331.000.000 ευρώ (215,15 εκατ. ευρώ Δημόσια Χρηματοδότηση – 65%)
Ωριμότητα: Απαιτούνται: (α) εκπόνηση μελετών κατασκευής (β) εξασφάλιση χρηματοδότησης

6.1.2 Εκκίνηση λειτουργίας σιδηροδρομικής γραμμής Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα

Η Ηλεία είναι αποκομμένη από το εθνικό και διεθνές σιδηροδρομικό δίκτυο. Παρά την ιστορία που κατέχει ο σιδηρόδρομος στην περιοχή, τα πλεονεκτήματα που συνοδεύουν την ύπαρξη τέτοιων συνδέσεων, όπως η ασφαλής και ταχεία μεταφορά επιβατών και εμπορευμάτων, δεν κεφαλαιοποιούνται. Στο πλαίσιο αναβάθμισης των σιδηροδρομικών συνδέσεων καθίσταται επιτακτική ανάγκη η ολοκλήρωση των εργασιών που θα καταστήσουν τη γραμμή Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα που διέρχεται από την Ηλεία πλήρως λειτουργική:

1. Ολοκλήρωση εργασιών στο τμήμα Πάτρα – Πύργος.
2. Οριστική επιλογή χάραξης για τη σύνδεση Αλφειός – Κυπαρισσία – Καλαμάτα.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, ΓΑΙΑΟΣΕ και ΕΡΓΟΣΕ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ, ΤΑΑ, CEF, EIB
Προϋπολογισμός: Πάτρα-Πύργος: 14.000.000 ευρώ, Κανονικοποίηση και ηλεκτροδότηση γραμμής: 300.000.000 ευρώ (195 εκατ. ευρώ Δημόσια Χρηματοδότηση - 65%)
Ωριμότητα: Τα έργα εντάσσονται στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών. Το τμήμα Πάτρα – Πύργος» έχει μελετηθεί σε επίπεδο οριστικών μελετών και τευχών δημοπράτησης ενώ το τμήμα Αλφειός-Καλαμάτα έχει μελετηθεί σε επίπεδο προμελέτης και υπολείπονται οι οριστικές μελέτες. Με την ολοκλήρωση των έργων θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα εξεύρεσης χρηματοδότησης για την κανονικοποίηση και ηλεκτροδότηση της γραμμής.

6.1.3 Αναβάθμιση της σιδηροδρομικής σύνδεσης Λιμένα Κατακόλου - Αρχαίας Ολυμπίας

Εξίσου σημαντική με την ολοκλήρωση του έργου της κάθετης σιδηροδρομικής γραμμής Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα είναι και η αναβάθμιση της σιδηροδρομικής σύνδεσης λιμένα Κατακόλου - Αρχαίας Ολυμπίας, καθώς με αυτόν τον τρόπο διευκολύνεται η επίσκεψη των τουριστών κρουαζιέρας στον αρχαιολογικό χώρο της Ολυμπίας, ενώ ταυτόχρονα με την ολοκλήρωση όλων των σιδηροδρομικών έργων συνδέονται περιοχές της Ηλείας με το υπόλοιπο σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας και με σημαντικά κέντρα, όπως η Αθήνα και η Πάτρα. Η σιδηροδρομική σύνδεση μεταξύ του λιμένα και της Αρχαίας Ολυμπίας είναι ενεργή. Ωστόσο, απαιτούνται έργα αναβάθμισης της υποδομής, όπως η συντήρηση της γραμμής και των διαβάσεων και η αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση των κτηρίων των σταθμών του Πύργου και της Αρχαίας Ολυμπίας. Με το πέρας των εργασιών το δίκτυο θα διαθέτει 11 ενδιάμεσους σταθμούς.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 3.400.000 ευρώ
Ωριμότητα: Το έργο έχει ενταχθεί στην Ολοκληρωμένη Χωρική
Επένδυση Πύργου – Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας

6.1.4 Κατασκευή Οδικού Άξονα Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία - Βυτίνα - Τρίπολη - Μυκίνες

Η ολοκλήρωση του κάθετου άξονα της Ιόνιας Οδού θα βελτιώσει την προσβασιμότητα της περιοχής και συνεπώς θα καταστήσει ευκολότερη την αύξηση των ροών επιβατών και εμπορευμάτων από και προς την περιοχή. Η βελτίωση της προσπελασιμότητας ωστόσο θα ενισχυθεί και με την ανάπτυξη συνδέσεων μεταξύ της Ανατολικής και Δυτικής Πελοποννήσου. Συνεπώς, προτεραιότητα δίνεται στην ολοκλήρωση του άξονα Α72 Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία - Βυτίνα - Τρίπολη - Μυκίνες, μέσω του οποίου θα συνδεθούν απευθείας η Αρχαία Ολυμπία και περιοχές υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος, όπως ο Πύργος και το Κατάκολο με τους αρχαιολογικούς χώρους της Επιδαύρου και των Μυκηνών.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΣΔΙΤ
Προϋπολογισμός: 100.000.000 ευρώ (65 εκατ. ευρώ δημόσια χρηματοδότηση - 65%)
Ωριμότητα: Υπάρχουν μελέτες για το τμήμα Τρίπολη - Βυτίνα - Αρχαία Ολυμπία (παράκαμψη Λαγκαδίων) και απαιτείται εξασφάλιση χρηματοδότησης

6.1.5 Σύνδεση Αρχαίας Ολυμπίας με Ναό Επικούριου Απόλλωνα και Μεγαλόπολη

Η προσέλκυση περισσότερων τουριστών στους αρχαιολογικούς χώρους της Ηλείας προϋποθέτει την ύπαρξη ασφαλών και ποιοτικών οδικών συνδέσεων που θα διευκολύνουν τη πρόσβαση σε αυτούς. Στο πλαίσιο της περαιτέρω ανάπτυξης του αρχαιολογικού τουρισμού είναι απαραίτητη η επαρκής διασύνδεση των μνημείων ώστε να καθίσταται ελκυστική η δημιουργία πακέτων επισκέψεων σε περισσότερους του ενός χώρους, σε εύλογο διάστημα χρόνου. Η δράση περιλαμβάνει όλες τις αναγκαίες εργασίες αναβάθμισης της πρόσβασης στα μνημεία της Ηλείας. Προτεραιότητα δίνεται στη σύνδεση μεταξύ Αρχαίας Ολυμπίας - Ναού Επικούριου Απόλλωνα μέσω της Ανδρίτσαινας καθώς σε αυτό το δρόμο συναντώνται τα μεγαλύτερα προβλήματα. Σύμφωνα με τους σχεδιασμούς, ο δρόμος θα ξεκινά από την Αρχαία Ολυμπία και θα καταλήγει στη Μεγαλόπολη. Επιπλέον, είναι σημαντική και η βελτίωση της σύνδεσης της Αρχαίας Ολυμπίας με δύο άλλα σημαντικά μνημεία: την αρχαία Ήλιδα και το Κάστρο Χλεμούτσι. Η πρόσβαση σε αυτή την περίπτωση αναμένεται να βελτιωθεί σημαντικά με την ολοκλήρωση των έργων των κεντρικών αυτοκινητοδρόμων.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ, ΤΔΜ, Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ΣΔΙΤ, ΕΙΒ
Προϋπολογισμός: 200.000.000 ευρώ κατ' εκτίμηση (130 εκατ. ευρώ δημόσια χρηματοδότηση - 65%)
Ωριμότητα: Απαιτούνται: (α) εκπόνηση μελετών κατασκευής (β) εξασφάλιση χρηματοδότησης

6.1.6 Σύνδεση Αρχαίας Ολυμπίας με τη θάλασσα

Πέρα από τη διασύνδεση των αρχαιολογικών χώρων, σημαντική είναι η διασύνδεση όλων των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος. Μια βασική

σύνδεση η οποία θα ενδυναμώσει το τουριστικό προϊόν της περιοχής είναι η σύνδεση της Αρχαίας Ολυμπίας με τη θάλασσα ώστε να δοθεί η δυνατότητα ανάπτυξης συνεργειών μεταξύ θαλάσσιου, αρχαιολογικού και πολιτιστικού τουρισμού. Επιπλέον, με τη σύνδεση αυτή δίνεται η δυνατότητα ευκολότερης προώθησης πακέτων αρχαιολογικού τουρισμού και τουρισμού ευεξίας καθώς συνδέονται άμεσα τα λουτρά Καϊιάφα με την Αρχαία Ολυμπία. Στο πλαίσιο αυτό δίνεται προτεραιότητα στο δρόμο που θα ενώσει την Αρχαία Ολυμπία με τις παράκτιες περιοχές του Σαμικού, του Καϊιάφα και της Ζαχάρως, έχοντας ως αφετηρία την Εθνική οδό Πύργου - Αρχαίας Ολυμπίας (διασταύρωση Πλατάνου) και καταλήγοντας στο νέο αυτοκινητόδρομο Πύργου - Κυπαρισσίας (μεταξύ Ραχών και Ανεμοχωρίου) με μήκος περίπου 10 χλμ.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ

Προϋπολογισμός: 40.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Απαιτούνται: (α) εκπόνηση μελετών κατασκευής (β) εξασφάλιση χρηματοδότησης

6.1.7 Ανάπτυξη υποδομών τουρισμού σκαφών αναψυχής

Η Ηλεία βρίσκεται σε προνομιακή θέση λόγω της γειτνιάσής της με τα νησιά του Ιονίου αλλά και με περιοχές υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος. Συνεπώς, διαθέτει όλες τις προδιαγραφές για την επιτυχή ανάπτυξη δραστηριοτήτων τουρισμού σκαφών αναψυχής, ιδιαίτερα για τουρίστες που επιθυμούν να κάνουν το γύρο της Πελοποννήσου ή και να επισκεφτούν τα νησιά του Ιονίου. Στην περιοχή υπήρξαν δύο βασικές περιοχές που προσέφεραν αγκυροβόλιο σε σκάφη αναψυχής: μια μαρίνα 235 σκαφών στο Κατάκολο και ένα αλιευτικό καταφύγιο το οποίο φιλοξενεί και σκάφη αναψυχής στην Κυλλήνη. Η μαρίνα του Κατάκολου έχει εγκαταλειφθεί και συνεπώς καθίσταται σαφές ότι οι υπάρχουσες υποδομές δεν επαρκούν σε καμία περίπτωση για την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας προς τα σκάφη αναψυχής. Το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Δυτικής Ελλάδας προβλέπει τη χωροθέτηση δύο τουριστικών λιμένων στην Κυλλήνη και στο Κατάκολο, αντίστοιχα, ένα τουριστικό καταφύγιο στη Γλύφα και την αναβάθμιση του υφιστάμενου αλιευτικού καταφυγίου στο Παλούκι-Ήλιδας σε τουριστικό καταφύγιο. Συνεπώς, από τη μία, πρέπει να προχωρήσουν τα έργα κατασκευής των μαρινών και, από την άλλη, πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες προώθησης του συγκεκριμένου είδους τουρισμού.

Δικαιούχοι: Δημοτικά Λιμενικά ταμεία Πύργου και Κυλλήνης, Δήμος
Ήλιδας, Δήμος Πηνείου
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής
Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ, ΣΔΙΤ
Προϋπολογισμός: 10.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες κατασκευής και χρηματοδοτικοί πόροι
για τα έργα

6.1.8 Βελτίωση λιμενικών υπηρεσιών κρουαζιέρας λιμένα Κατακόλου

Ο λιμένας του Κατάκολου συμπεριλαμβάνεται στους κορυφαίους ενδιάμεσους προορισμούς κρουαζιέρας της χώρας. Οι συνθήκες δεν ευνοούν την ανάπτυξη κίνησης home porting, καθώς η συνδεσιμότητα του λιμένα δεν είναι επαρκής για να μπορεί να λειτουργήσει ως λιμάνι αφετηρίας και τερματισμού κρουαζιέρας. Ωστόσο, το λιμάνι μπορεί να αυξήσει περαιτέρω την επισκεψιμότητά του και την ανταγωνιστικότητά του. Για να καταστούν αυτοί οι στόχοι εφικτοί, θα πρέπει να πραγματοποιηθούν έργα βελτίωσης των υποδομών του τα οποία θα αναβαθμίζουν την εμπειρία που αποκομίζουν από αυτό οι επισκέπτες του, αυξάνοντας έτσι τις πιθανότητες επαναληπτικής επίσκεψης ή διαφήμισης του λιμένα μέσω των κοινωνικών επαφών των επισκεπτών. Για το λιμένα προτείνονται οι ακόλουθες δράσεις:

1. Αισθητική αναβάθμιση παράκτιας ζώνης. Πρόκειται για έργα ανάπλασης της χερσαίας ζώνης του λιμένα που θα βελτιώσουν την αισθητική της περιοχής, την ποιότητά ζωής των κατοίκων και τις εμπειρίες των επιβατών.
2. Αναβάθμιση υποδομών υποδοχής επιβατών. Πρόκειται για την κατασκευή κτηρίου υποδοχής επιβατών, κτηρίου ελέγχου ζώνης Schengen με γραφεία ελέγχου επιβατών κρουαζιέρας και αποσκευών, και κτήριο εκθέσεων - πολιτισμού.

Δικαιούχοι: Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Πύργου
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 10.500.000 ευρώ
Ωριμότητα: Το έργο έχει ενταχθεί στην Ολοκληρωμένη Χωρική
Επένδυση Πύργου – Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας, με
χρηματοδότηση από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα
2014-2020». Ωστόσο, λόγω ζητημάτων στη μελέτη του κτηρίου
Schengen και στη δυνατότητα του εργολάβου να συνεχίσει τις
εργασίες, έχει πραγματοποιηθεί παύση εργασιών. Συνεπώς, απαιτείται η
αναθεώρηση των μελετών και η επαναδημοπράτηση του έργου.

6.1.9 Βελτίωση οδικής σύνδεσης λιμένα Κατακόλου

Σημαντικός παράγοντας για τη βελτίωση της εμπειρίας των χρηστών του λιμένα είναι και η βελτίωση της οδικής πρόσβασης σε αυτόν. Στο πλαίσιο αυτό, είναι αναγκαία η ολοκλήρωση κατασκευής του δρόμου Λαστέικα - Παράκαμψη Αγίου Ιωάννη - Κατάκολο μέσω της οποίας θα συνδεθεί το λιμάνι με το νέο αυτοκινητόδρομο και συνεπώς θα καταστεί πιο εύκολη η πρόσβαση των επισκεπτών κρουαζιέρας σε όλα τα τουριστικά σημεία της Ηλείας.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ
Προϋπολογισμός: 11.994.000 ευρώ
Ωριμότητα: Το έργο εντάχθηκε στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020. Ωστόσο, οι εργασίες κατασκευής δεν ολοκληρώθηκαν στην προβλεπόμενη ημερομηνία (31/12/2020) και η ολοκλήρωση του έργου εκκρεμεί. Συνεπώς, πρέπει να ενταχθεί εκ νέου στο ΠΕΠ της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου.

6.1.10 Βελτίωση λιμενικών επιβατικών και εμπορευματικών υπηρεσιών λιμένα Κυλλήνης

Το κύριο επιβατικό και εμπορευματικό λιμάνι της Ηλείας είναι η Κυλλήνη. Το λιμάνι διαθέτει επαρκείς υποδομές, ωστόσο οι δυνατότητές του δεν κεφαλαιοποιούνται πλήρως ως προς την κατεύθυνση ενίσχυσης της εξωστρέφειας της περιοχής. Στο πλαίσιο αναβάθμισης των υπηρεσιών του λιμένα προτείνεται η επανεξέταση λειτουργίας της Γραμμής Κρήτη – Κυλλήνη - Ιταλία ως εναλλακτικής θαλάσσιας οδού εμπορίας αγροτικών προϊόντων των περιοχών της Κρήτης και της Ηλείας στις διεθνείς αγορές.

Δικαιούχοι: Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Κυλλήνης
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 4.500.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται σχετική μελέτη

6.1.11 Ίδρυση και λειτουργία υδατοδρομίων

Η σύνδεση της περιοχής μέσω υδροπλάνων θα προσδώσει σε αυτή ένα μεγάλο πλεονέκτημα προσπελασιμότητας, καθώς θα μειωθούν αισθητά οι χρονοαποστάσεις μεταξύ της Ηλείας και άλλων προορισμών. Η Ηλεία διαθέτει δύο πιθανές περιοχές ανάπτυξης της δραστηριότητας: την Κυλλήνη και το

Κατάκολο. Συνεπώς πρέπει να επισπευστούν οι διαδικασίες λειτουργίας των υδατοδρομίων.

*Δικαιούχοι: Δημοτικά Λιμενικά ταμεία Πύργου και Κυλλήνης
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ, ΣΔΙΤ
Προϋπολογισμός: 700.000 ευρώ
Ωριμότητα: Το λιμάνι της Κυλλήνης διαθέτει ήδη από το 2022 άδεια ίδρυσης υδατοδρομίου. Συνεπώς, πρέπει να εξασφαλιστεί η άδεια λειτουργίας του και να αναζητηθεί το σχήμα πραγματοποίησης της επένδυσης και λειτουργίας της εν λόγω υποδομής. Για το λιμένα του Κατάκολου υπάρχει σχετική συνεργασία μεταξύ της Λιμενικής Αρχής και ιδιωτικής εταιρείας για την κατάθεση του φακέλου αίτησης χορήγησης άδειας ίδρυσης.*

6.1.12 Έναρξη λειτουργίας αεροδρομίου Επιταλίου

Το αεροδρόμιο μπορεί να εξυπηρετεί αεροσκάφη ελαφρού τύπου τα οποία μεταφέρουν επιβάτες υψηλού εισοδηματικού επιπέδου, για να επισκέπτονται περιοχές της Ηλείας. Επιπλέον, δύναται να φιλοξενεί αεροπορικές λέσχες και εκδηλώσεις σχετικά με την αεροπλοΐα. Το αεροδρόμιο έλαβε οριστική άδεια έγκρισης το Δεκέμβριο του 2022. Συνεπώς, πρέπει να αναζητηθεί ο τρόπος αξιοποίησης του αεροδρομίου για την προσέλκυση τουριστών στην Ηλεία.

*Δικαιούχοι: Κρατικός Αερολιμένας Επιταλίου
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ, ΣΔΙΤ
Προϋπολογισμός: Κόστος κατασκευής βασικών έργων: 500.000 ευρώ, Ετήσια λειτουργικά έξοδα: 100.000 ευρώ για 5 έτη
Ωριμότητα: Πρέπει να καταρτιστεί μελέτη βιωσιμότητας για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αεροπλοΐας*

6.1.13 Βελτίωση συνδέσεων αεροδρομίων με το οδικό δίκτυο της περιοχής και εξέταση σιδηροδρομικής διασύνδεσης

Η δράση αφορά στη βελτίωση των συνδέσεων των αεροδρομίων με τους κεντρικούς άξονες. Μέρимνα πρέπει να ληφθεί για την καλύτερη σύνδεση μεταξύ Αερολιμένα Επιταλίου και Αρχαίας Ολυμπίας καθώς ο αρχαιολογικός χώρος μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για πολλούς τουρίστες που μετακινούνται με αεροπλάνα ελαφρού τύπου να επισκεφτούν την περιοχή.

Πέρα από το αεροδρόμιο του Επιταλίου, είναι αναγκαία η βελτίωση των συνδέσεων μεταξύ των κέντρων της Ηλείας και των δύο αεροδρομίων που τα εξυπηρετούν: την Καλαμάτα και τον Άραξο. Η δράση σχετικά με τις οδικές συνδέσεις θα ολοκληρωθεί μόνο μετά την ολοκλήρωση των δράσεων κατασκευής των αυτοκινητοδρόμων. Αντίστοιχα, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα διασύνδεσης των αεροδρομίων με το σιδηροδρομικό δίκτυο που αναμένεται να τεθεί και πάλι σε λειτουργία.

Δικαιούχοι: Κρατικός Αερολιμένας Επιταλίου, Κρατικός Αερολιμένας Καλαμάτας, Κρατικός Αερολιμένας Αράξου
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, ΕΡΓΟΣΕ/ΓΑΙΟΣΕ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ
Προϋπολογισμός: Κόστος μελετών: 200.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες και εύρεση χρηματοδοτικών πηγών για τη σύνδεση των αεροδρομίων με τους κεντρικούς οδικούς και σιδηροδρομικούς άξονες. Επιπλέον, για το αεροδρόμιο του Αράξου έχει εκφραστεί αρχικό ενδιαφέρον από τον ΟΣΕ για σύνδεσή του με το σιδηροδρομικό δίκτυο.

6.1.14 Αναβάθμιση αεροδρομίου Αράξου

Το αεροδρόμιο του Αράξου για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά του θα πρέπει να προβεί στη βελτίωση των υποδομών του και στην προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού πτήσεων. Θα πρέπει να εξεταστεί και η δημιουργία γραμμής εσωτερικού που θα συνδέει την περιοχή με σχετικά απομακρυσμένα κέντρα της χώρας, όπως η Θεσσαλονίκη και η Κρήτη, καθώς και με νησιά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Δικαιούχοι: Κρατικός Αερολιμένας Αράξου
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΣΔΙΤ
Προϋπολογισμός: Το κόστος θα προσδιοριστεί σε συνεννόηση με το επενδυτικό σχήμα που θα αναλάβει τη διαχείριση του αεροδρομίου. Κατ' εκτίμηση 10.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Το αεροδρόμιο βρίσκεται στο χαρτοφυλάκιο Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών & Περιουσίας. Συνεπώς, θα πρέπει να αναζητηθούν οι τρόποι αξιοποίησής του μέσω ενός μνημονίου συνεργασίας με της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος και του διαχειριστή που θα οριστεί μετά από διαγωνισμό που θα προκηρυχθεί.

6.1.15 Δημιουργία εμπορευματικού κέντρου στο αεροδρόμιο Ανδραβίδας ή Αράξου

Στο πλαίσιο ανάπτυξης των συνδυασμένων μεταφορών πρέπει να εξεταστεί η δημιουργία ενός εμπορευματικού κέντρου στην Ανδραβίδα ή τον Άραξο που θα δώσει τη δυνατότητα αύξησης των εμπορικών ροών της περιοχής.

*Δικαιούχοι: Κρατικός Αερολιμένας Ανδραβίδας, Κρατικός Αερολιμένας Αράξου
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ, ΣΔΙΤ
Προϋπολογισμός: Κόστος μελέτης: 100.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται μελέτη σκοπιμότητας ίδρυσης εμπορευματικού κέντρου*

6.1.16 Δημιουργία ποδηλατοδρόμων

Η επίτευξη του στόχου της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων αλλά και της εμπειρίας που αποκομίζουν οι επισκέπτες από την Ηλεία, προϋποθέτει τη δημιουργία σύγχρονων ποδηλατοδρόμων οι οποίοι θα ευνοούν τη χρήση ποδηλάτου και τη βαθύτερη επαφή των αναβατών με τη φύση της Ηλείας. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στη δημιουργία ποδηλατοδρόμων σε κεντρικά σημεία των πόλεων της Ηλείας αλλά και σε περιοχές φυσικού κάλλους όπως η Λίμνη Πηνειού, ο Αλφειός και οι εκβολές αυτού, και το παράκτιο μέτωπο της Ηλείας.

*Δικαιούχοι: Δήμοι Ηλείας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ
Προϋπολογισμός: Κόστος μελέτης: 100.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες και η εξεύρεση πηγών χρηματοδότησης*

6.1.17 Βελτίωση οδοποιίας σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές

Η βελτίωση της οδοποιίας στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές αποτελεί αναγκαία δράση στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης ανάπτυξης. Η δράση αναμένεται να βελτιώσει την προσβασιμότητα των κατοίκων μέσω της επαρκούς και ασφαλούς σύνδεσης των δυσπρόσιτων περιοχών με τα κεντρικά δίκτυα της περιοχής, ενώ ταυτόχρονα θα αυξήσει και την επισκεψιμότητα περιοχών υψηλού πολιτιστικού και φυσικού κάλλους που κατά κανόνα συναντώνται

στα ορεινά και ημιορεινά τμήματα της Ηλείας. Συνεπώς, η βελτίωση των οδικών συνδέσεων των ορεινών περιοχών αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Δικαιούχοι: Δήμοι Ηλείας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υποδομών, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ, ΠΑΑ
Προϋπολογισμός: Κόστος μελετών: 100.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες και η εξεύρεση πηγών χρηματοδότησης

6.1.18 Ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων και αναβάθμιση δικτύων κινητής τηλεφωνίας

Η Ηλεία καλύπτεται από ευρυζωνικά δίκτυα. Ωστόσο, εντοπίζονται δύο βασικά ζητήματα. Η κάλυψη αφορά κυρίως τις πεδινές πυκνοκατοικημένες περιοχές και δεύτερον οι ταχύτητες που παρέχουν τα δίκτυα είναι συμβατικές. Απαιτείται η αναβάθμιση της ταχύτητας των ευρυζωνικών δικτύων και η κάλυψη των ορεινών και αγροτικών περιοχών καθώς και η ανάπτυξη δικτύων κινητής τηλεφωνίας τεχνολογίας 5G.

Δικαιούχοι: Δήμοι Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Ελληνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, Ιδιωτικές εταιρείας τηλεφωνίας και διαδικτύου
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, ιδιωτικοί πόροι
Προϋπολογισμός: 20.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες κατασκευής και χρηματοδοτικοί πόροι για τα έργα

6.1.19 Αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Η ενεργειακή επάρκεια και η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αποτελούν σημαντικούς στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης. Συνεπώς, στην περιοχή πρέπει να προωθηθούν δράσεις οι οποίες θα καταστήσουν την Ηλεία ικανή να πετύχει τους παραπάνω στόχους. Η Ηλεία διαθέτει μεγάλη έκταση και συνεπώς παρέχει εύφορο έδαφος για την ανάληψη τέτοιων δράσεων. Προτείνεται η ανάπτυξη έργων παραγωγής αιολικής και ηλιακής ενέργειας όπως αυτά που προγραμματίζονται στη Δημοτική Ενότητα Λασιώνος της Αρχαίας Ολυμπίας. Τα έργα θα πρέπει να γίνονται τηρώντας την περιβαλλοντική νομοθεσία και με σεβασμό στο περιβάλλον.

Δικαιούχοι: Ιδιώτες, Ενεργειακές Κοινότητες
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας,
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ
Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες κατασκευής και χρηματοδοτικοί πόροι
για τα έργα

6.1.20 Ενεργειακή αναβάθμιση επιχειρήσεων, νοικοκυριών και αστικών υποδομών

Στο πλαίσιο αύξησης της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτηρίων και της θωράκισης των πολιτών έναντι της κλιματικής αλλαγής, η ενεργειακή αναβάθμιση του οικιστικού αποθέματος της περιοχής κρίνεται επιτακτική. Η δράση αφορά όλες τις ενέργειες μείωσης του ενεργειακού αποτυπώματος κατοικιών, κτηρίων επιχειρήσεων και αστικών υποδομών.

Δικαιούχοι: Ιδιώτες, Ενεργειακές Κοινότητες
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας,
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ
Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ (μέση δαπάνη ανά παρέμβαση) με
εφαρμογή σε 20 παρεμβάσεις
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες κατασκευής και χρηματοδοτικοί πόροι
για τα έργα

6.1.21 Επανασχεδιασμός δικτύου φυσικού αερίου

Αδιαμφισβήτητα, το φυσικό αέριο αποτελεί ένα ασφαλές και οικονομικό καύσιμο για την κάλυψη ενεργειακών αναγκών κατοικιών αλλά και επιχειρήσεων. Αποτελεί επίσης ένα σημαντικό παράγοντα διαφοροποίησης του ενεργειακού μίγματος που θωρακίζει ενεργειακά τις περιοχές στις οποίες είναι διαθέσιμο. Συνεπώς, η επέκταση του δικτύου στην Ηλεία θα έχει πολλαπλά οφέλη για τους κατοίκους αλλά και τον επιχειρηματικό κόσμο. Στην παρούσα φάση σύνδεση με το δίκτυο φυσικού αερίου διαθέτει μόνο η πόλη του Πύργου. Καθίσταται σαφές ότι είναι αναγκαία η αναθεώρηση των προβλεπόμενων περιοχών επέκτασης του δικτύου ώστε να καλυφθεί ένα μεγαλύτερο μέρος της περιοχής της Ηλείας. Επιπλέον, είναι αναγκαία η αύξηση της δυναμικότητας του δικτύου ώστε να αυξηθεί ο αριθμός συνδέσεων στις περιοχές που ήδη καλύπτονται από αυτό.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Δημόσια
Επιχείρηση Δικτύων Διανομής Αερίου, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, ΕΙΒ,
ΣΔΙΤ
Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ για τις μελέτες βιωσιμότητας, 200.000
ευρώ για τις τεχνικές μελέτες ανά περιοχή, Κατ' εκτίμηση 8.000.000
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες βιωσιμότητας για πιθανές περιοχές
επέκτασης του δικτύου και εν συνεχεία τεχνικές μελέτες για την
πραγματοποίηση των έργων επέκτασης

6.2 Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της περιβαλλοντικής αειφορίας

Για την ολοκληρωμένη προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας απαιτούνται μια σειρά από δράσεις και έργα σε κρίσιμους τομείς οι οποίοι περιλαμβάνουν τη διαχείριση των απορριμμάτων, τη διαχείριση των ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών, τις δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την απορρύπανση, τη βελτίωση των δικτύων ύδρευσης, τους βιολογικούς καθαρισμούς, κ.ά. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι σημαντικότερες προτάσεις:

6.2.1 Έργα Διαχείρισης Απορριμμάτων σύμφωνα με το εγκεκριμένο ΠΕΣΔΑ

Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων περιλαμβάνει μια σειρά έργα και δράσεις για την ΠΕ Ηλείας τα οποία θα συνεισφέρουν στη μείωση των απορριμμάτων που καταλήγουν σε ΧΥΤΥ, και θα προωθήσουν τις νεότερες μεθόδους διαχείρισης, μέσα από τις διαδικασίες της ανάκτησης, της ανακύκλωσης, της επαναχρησιμοποίησης, της αποφυγής δημιουργίας απορριμμάτων, της εξειδικευμένης διαχείρισης των ειδικών αποβλήτων, της παραγωγής ενέργειας κ.λπ. Οι δράσεις που προβλέπονται στο ΠΕΣΔΑ αφορούν:

- Τη δημιουργία πράσινων σημείων σε όλους τους ΟΤΑ της ΠΕ Ηλείας.
- Τη διανομή 7.080 κάδων οικιακής κομποστοποίησης στην ΠΕ Ηλείας.
- Τη δημιουργία σταθμού μεταφόρτωσης στη νότια Ηλεία.
- Την εγκατάσταση κάδων ανακύκλωσης ανά υλικό για διαλογή στην πηγή στους ΟΤΑ της ΠΕ Ηλείας.
- Τη δημιουργία Κέντρου Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) Ηλείας.
- Τη δημιουργία Μονάδας Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων (ΜΕΒ) Ηλείας για οργανικά υλικά.
- Τη δημιουργία Μονάδας Επεξεργασίας Αποβλήτων (ΜΕΑ) Ηλείας (στην Τριανταφυλλιά).
- Τη λειτουργία του Χώρου Υγιονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ) Τριανταφυλλιάς.
- Δράσεις ενημέρωσης ευαισθητοποίησης.
- Δράσεις - μελέτες πρόληψης/μείωσης στην πηγή.

- Την αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ).
- Τη διαχείριση των απορριμμάτων στην περιοχή Ποτόκι.
- Μελέτες - τεχνική Βοήθεια στους ΟΤΑ.
- Τη διαχείριση ιλύος από Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ).
- Τη διαχείριση βιομηχανικών αποβλήτων.
- Τη διαχείριση λιπαντικών οχημάτων.
- Τη διαχείριση αποβλήτων υπηρεσιών Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας (ΟΚΩ).
- Τη διαχείριση αποβλήτων συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας.
- Τη διαχείριση οχημάτων που βρίσκονται στο τέλος του κύκλου ζωής.
- Τη διαχείριση μεταχειρισμένων ελαστικών οχημάτων.
- Την ειδική διαχείριση απόβλητων ηλεκτρολογικού - ηλεκτρονικού - μηχανολογικού εξοπλισμού βιομηχανικής προέλευσης.
- Την ειδική διαχείριση αποβλήτων υγειονομικών μονάδων.
- Την ειδική διαχείριση για απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων.
- Την ειδική διαχείριση για απόβλητα γεωργοκτηνοτροφικών μονάδων. Έμφαση πρέπει να δοθεί στα απόβλητα των ελαιοτριβείων καθώς οι ελαιοκομικές δραστηριότητες παρουσιάζουν έντονη ανάπτυξη στην περιοχή.
- Την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων.

Δικαιούχοι: ΦΟΣΔΑ και ΟΤΑ Ηλείας

Φορέας υλοποίησης: ΦΟΣΔΑ και ΟΤΑ Ηλείας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Ανταποδοτικά Τέλη, Πράσινο Ταμείο

Προϋπολογισμός: Κάθε δράση έχει ξεχωριστό προϋπολογισμό για το σύνολο των δράσεων περίπου 70.000.000 ευρώ.

Ωριμότητα: Κάθε δράση έχει ξεχωριστή ωριμότητα στη φάση αυτή.

6.2.2 Δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) περιλαμβάνει μια σειρά έργα και δράσεις για την ΠΕ Ηλείας τα οποία θα συνεισφέρουν στη μείωση των πιθανών επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή σε όλους τους τομείς που ενδέχεται να επηρεαστούν. Οι δράσεις που προβλέπονται στο ΠΕΣΠΚΑ ανά τομέα είναι οι εξής:

Γεωργία:

- Προώθηση στους επαγγελματίες του αγροτικού χώρου και στους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες της ΠΕ Ηλείας της γνώσης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη γεωργία και των καινοτόμων δράσεων για την αντιμετώπισή τους.

- Προώθηση του σχεδιασμού της γεωργικής πολιτικής της ΠΕ Ηλείας, με βάση τα επίπεδα τρωτότητας που προέκυψαν από το ΠεΣΠΚΑ.
- Παρακολούθηση κρίσιμων παραμέτρων για την εκτίμηση των εν δυνάμει απειλών για τον γεωργικό τομέα.
- Αειφορική διαχείριση των υδατικών πόρων της Περιφέρειας σε σχέση με τον τομέα της γεωργίας.
- Αλλαγές στο βιολογικό υλικό και στις καλλιεργητικές τεχνικές. Η δράση περιλαμβάνει ενέργειες που στοχεύουν στη δημιουργία νέων ποικιλιών (αποκλειόμενης της γενετικής τροποποίησης) και στην προσαρμογή των καλλιεργητικών τεχνικών στην κλιματική αλλαγή.
- Διαχείριση κινδύνων από καταστροφές λόγω κλιματικής αλλαγής. Τέτοιες καταστροφές είναι οι ζημιές από ακραία καιρικά φαινόμενα, π.χ. υψηλές θερμοκρασίες, ξηρασία, πλημμύρες, άνοδος στάθμης της θάλασσας κ.λπ.

Δάση και αναδασωτέες εκτάσεις:

- Επικαιροποίηση του σχεδιασμού διαχείρισης των δασών της ΠΕ Ηλείας με βάση τα επίπεδα τρωτότητας που προέκυψαν από το ΠεΣΠΚΑ.
- Πρόληψη και αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στα δάση Στροφυλιάς και Φολόης.
- Δράσεις αποκατάστασης των πυρόπληκτων δασικών περιοχών της ΠΕ Ηλείας.

Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα:

- Βελτίωση της γνώσης για τη βιοποικιλότητα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και της επίδρασης της κλιματικής αλλαγής σε αυτή και στις οικοσυστημικές υπηρεσίες.
- Ενίσχυση προσαρμογής στοιχείων της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημικών λειτουργιών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.
- Παρακολούθηση της κινητικότητας εισβλητικών ξενικών ειδών στα δασικά οικοσυστήματα.
- Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

Αλιεία - Υδατοκαλλιέργειες:

- Απόκτηση και διάχυση της γνώσης σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στον τομέα της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών.
- Βελτιστοποίηση χωροθέτησης και σχεδιασμού των θέσεων ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών για την ελαχιστοποίηση των καταστροφών, απωλειών και διαφυγών.
- Δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης κινδύνων από ακραία καιρικά φαινόμενα.

Υδάτινοι πόροι:

- Δράσεις εκτίμησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στους υδατικούς πόρους της ΠΕ Ηλείας.
- Δράσεις εξοικονόμησης και αποτελεσματικής χρήσης νερού.

- Προώθηση της επαναχρησιμοποίησης επεξεργασμένων αστικών λυμάτων.
- Ανάπτυξη δραστηριοτήτων και χρήσεων γης που είναι συμβατές με τους τοπικούς διαθέσιμους υδάτινους πόρους.
- Ενσωμάτωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον σχεδιασμό διαχείρισης των υδατικών πόρων της ΠΕ Ηλείας.
- Δράσεις ενημέρωσης κοινού, δημοσίων φορέων και επιχειρήσεων για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στους υδάτινους πόρους και τους τρόπους αντιμετώπισης τους.

Παράκτιες περιοχές και ποτάμια (ως προς τις πλημμύρες):

- Γνώση και καταγραφή των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή στην παράκτια ζώνη της ΠΕ Ηλείας.
- Κατάρτιση και εφαρμογή ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης της παράκτιας ζώνης της ΠΕ Ηλείας με ενσωμάτωση της παραμέτρου της κλιματικής αλλαγής.
- Δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης κινδύνων.
- Δράσεις αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην εκδήλωση ποτάμιων πλημμυρών.
- Ενσωμάτωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον σχεδιασμό διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας στην ΠΕ Ηλείας.
- Προστασία των εδαφών από τη διάβρωση.

Τουρισμός:

- Εξοικονόμηση ενέργειας στις τουριστικές εγκαταστάσεις.
- Δράσεις υποστήριξης του τουρισμού για την προσαρμογή του τομέα στην κλιματική αλλαγή και την αντιμετώπιση ακραίων φαινομένων.

Ζήτηση ενέργειας:

- Οριζόντιες και συντονιστικές δράσεις ως προς τη ζήτηση ενέργειας (για ψύξη).
- Έρευνα και ανάπτυξη.

Υποδομές μεταφορών:

- Βελτίωση του σχεδιασμού των υποδομών μεταφοράς.
- Πληροφόρηση χρηστών για την ύπαρξη προβλημάτων στο δίκτυο μεταφορικών υποδομών της ΠΕ Ηλείας, λόγω ακραίων φαινομένων.

Υγεία:

- Οριζόντιες και συντονιστικές δράσεις για τη διαχείριση επειγουσών καταστάσεων στην ανθρώπινη υγεία οι οποίες οφείλονται στην κλιματική αλλαγή.
- Ενδυνάμωση του τομέα της υγείας.
- Ενημέρωση των πολιτών.

Δομημένο περιβάλλον:

- Προσαρμογή του αστικού σχεδιασμού στην κλιματική αλλαγή και βελτίωση του θερμικού περιβάλλοντος στις μεγάλες πόλεις της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση προστασίας οικισμών από πλημμυρικά φαινόμενα και κατολισθήσεις.
- Ενσωμάτωση της παραμέτρου της κλιματικής αλλαγής κατά την αναθεώρηση του χωροταξικού σχεδιασμού της Περιφέρειας.
- Διαχείριση κινδύνων ακραίων φαινομένων.

Πολιτιστική κληρονομιά:

- Γνώση και καταγραφή των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή στην πολιτιστική κληρονομιά της Περιφέρειας.
- Διαχείριση των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή στην πολιτιστική κληρονομιά.

Αναβάθμιση του εξοπλισμού των δομών πολιτικής προστασίας:

- Εξοπλισμοί για την αντιμετώπιση πυρκαγιών.
- Εξοπλισμοί για την αντιμετώπιση άλλων καταστροφών.

Δικαιούχοι: Δήμοι Ηλείας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και άλλοι κατά περίπτωση εμπλεκόμενοι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ΟΤΑ Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ ΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο
Προϋπολογισμός: Κάθε δράση έχει ξεχωριστό προϋπολογισμό για το σύνολο των δράσεων περίπου 50.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Κάθε δράση έχει ξεχωριστή ωριμότητα στη φάση αυτή.

6.2.3 Απορρύπανση επιβαρυμένων υδάτινων πόρων

Εξαιτίας της ανεπτυγμένης γεωργικής δραστηριότητας στην ΠΕ Ηλείας και λόγω της χρήσης των απαραίτητων γεωργικών εισροών (λιπάσματα και φυτοφάρμακα) στις διάφορες καλλιέργειες, υπάρχει σε κάποιους υδάτινους συλλέκτες, αλλά και σε κάποιες θαλάσσιες περιοχές σημαντική επιβάρυνση από τα υπολείμματα των χρησιμοποιούμενων σκευασμάτων. Είναι άμεση η ανάγκη για την εφαρμογή προγραμμάτων απορρύπανσης στις περιοχές αυτές με την εγκατάσταση συστημάτων βιολογικού καθαρισμού όπου είναι εφικτό, καθώς καθίσταται απαγορευτική η οποιαδήποτε χρήση των. Έμφαση πρέπει να δοθεί σε περιοχές όπου μολύνουν ευαίσθητα οικοσυστήματα όπως αυτό του Κυλλήνιου κόλπου. Σε συνδυασμό με ένα πρόγραμμα προώθησης φιλοπεριβαλλοντικών καλλιεργητικών πρακτικών είναι εφικτό να αναστραφεί σχετικά σύντομα η υψηλή επιβάρυνση των περιοχών αυτών και συνεπώς να αποκατασταθεί η δυνατότητα εφαρμογής άλλων

αναπτυξιακών δράσεων (ειδικά στον τομέα του τουρισμού) (η δράση είναι συμπληρωματική με τη Δράση 6.2.4).

Δικαιούχοι: ΟΤΑ της περιοχής
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, ΠΑΑ
Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: -

6.2.4 Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας των υδάτων

Ένα μεγάλο ζήτημα στη διαχείριση των υδάτινων πόρων, εκτός από το ζήτημα της ποσότητας και της διαθεσιμότητας, είναι και το ζήτημα της ποιότητας. Τόσο τα νερά που χρησιμοποιούνται για ύδρευση – άρδευση, όσο και τα νερά κολύμβησης, αλλά και όλοι οι υδάτινοι πόροι εν γένει πρέπει να βρίσκονται σε καλή κατάσταση για να είναι κατάλληλοι προς χρήση. Σε πολλές περιπτώσεις η μόλυνση των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων είναι εκτεταμένη και θα πρέπει να προβλεφθούν συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας, αλλά και να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για τη βελτίωσή της όπου και όποτε τίθεται σχετικό ζήτημα. Για τη διατήρηση αλλά και αναβάθμιση της ποιότητας των υδάτων είναι απαραίτητη η λήψη μέτρων για την παρεμπόδιση, τον έλεγχο και τον περιορισμό της ρύπανσης των νερών στην πηγή (αστικά και βιομηχανικά απόβλητα), καθώς και η εφαρμογή προγραμμάτων για την παρακολούθηση της ποσότητας και ποιότητας των νερών (η δράση είναι συμπληρωματική με τη Δράση 6.2.3).

Έτσι προτείνονται τρεις επιμέρους δράσεις:

- Παρακολούθηση και καταγραφή της ποιότητας και της ποσότητας όλων των υδάτινων πόρων, καθώς και των νερών κολύμβησης. Παρακολούθηση πιθανών ρυπογόνων δραστηριοτήτων (π.χ. ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ, ΕΕΛ, αγροτικά και βιομηχανικά απόβλητα).
- Λήψη των απαραίτητων μέτρων για την αποφυγή της υποβάθμισης των υδάτων.
- Δράσεις αναστροφής της ποιότητας των ήδη υποβαθμισμένων υδάτινων πόρων.

Δικαιούχοι: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ΟΤΑ Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ΟΤΑ Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο
Προϋπολογισμός: 1.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: -

6.2.5 Έργα ύδρευσης

Η δράση περιλαμβάνει έργα κατασκευής - βελτίωσης - αναβάθμισης του δικτύου ύδρευσης στην Ηλείας κατά προτεραιότητα με βάση τις κατευθύνσεις του περιφερειακού επιχειρησιακού σχεδίου πόσιμου νερού της Δυτικής Ελλάδας, με έμφαση στην αξιοποίηση νέων τεχνολογιών. Η ΠΕ Ηλείας χαρακτηρίζεται από ικανοποιητική πρόοδο στην ανάπτυξη υποδομών ύδρευσης αλλά καταγράφεται έλλειμμα στην αποτελεσματική διαχείριση των υδάτων και την αποφυγή διαρροών του δικτύου μεγάλων αστικών κέντρων. Η δράση στοχεύει στην εφαρμογή νέας τεχνολογίας και τον εκσυγχρονισμό των δικτύων, με στόχους τον έλεγχο των διαρροών, τη διαχείριση των δικτύων και γενικότερα την εξοικονόμηση καθαρού νερού και ενέργειας. Επίσης, περιλαμβάνονται δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών και των επιχειρήσεων για την ορθολογική χρήση του νερού, με έμφαση σε συγκεκριμένους κλάδους αλλά και φορείς που είναι μεγάλοι καταναλωτές. Περιλαμβάνονται, ακόμη, καμπάνιες με ηλεκτρονικά και έντυπα υλικά, στοχευμένες εκδηλώσεις, ημερίδες, συζητήσεις, δημιουργία προωθητικών μηνυμάτων και βίντεο, ειδικές δράσεις για τα σχολεία και τους μαθητές, έκδοση οδηγιών εξοικονόμησης υδάτινων πόρων κ.ά.

Δικαιούχοι: ΟΤΑ Ηλείας, ΔΕΥΑ

Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ Ηλείας, ΔΕΥΑ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ,
Ανταποδοτικά Τέλη, Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης»

Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ κατ' εκτίμηση

Ωριμότητα: -

6.2.6 Ολοκλήρωση και βελτίωση βιολογικών καθαρισμών και δικτύων αποχέτευσης στους οικισμούς της Ηλείας

Με βάση τις προβλέψεις της νομοθεσίας, οι περισσότερες περιοχές καλύπτονται από βιολογικό καθαρισμό. Εκκρεμεί η ολοκλήρωση του ΒΙΟ.ΚΑ Γαστούνης - Βαρθολομιού, ενώ απαιτείται και η επέκταση των δικτύων αποχέτευσης σε αρκετούς οικισμούς της ΠΕ Ηλείας. Επίσης, κρίνεται απαραίτητη η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων αντλιοστασίου και βιολογικού καθαρισμού του Δήμου Ανδραβίδας Κυλλήνης.

Δικαιούχοι: ΟΤΑ Ηλείας, ΔΕΥΑ

Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ Ηλείας, ΔΕΥΑ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ

Προϋπολογισμός: 10.000.000 ευρώ κατ' εκτίμηση

Ωριμότητα: Υπάρχουν σχετικές μελέτες.

6.2.7 Δράσεις προστασίας και ανάδειξης περιοχών Natura

Με βάση την αναμενόμενη Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη που είναι σε εξέλιξη, αλλά και τις κατευθύνσεις της νομοθεσίας για τις περιοχές Natura πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας και ανάδειξης των περιοχών αυτών. Τα μέτρα αυτά έχουν κύριο σκοπό «τη διασφάλιση της διατήρησης ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης των φυσικών οικοτόπων και των ειδών ενωσιακής σημασίας, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών απαιτήσεων, καθώς και των περιφερειακών και τοπικών ιδιομορφιών». Έτσι προτείνονται:

- Μέτρα ελέγχου και αποκατάστασης υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων.
- Έργα και δράσεις πράσινων υποδομών που στοχεύουν στην αναβάθμιση του οικοσυστήματος και τη βιώσιμη διαχείριση των πόρων (απομάκρυνση ιζημάτων, αποφυγή ερημοποίησης, οριοθέτηση αμμοληψιών).
- Ενέργειες παρακολούθησης και εξέτασης της επικινδυνότητας φαινομένων που απειλούν φυσικούς οικοτόπους.
- Επεμβάσεις για τη αναμόρφωση-αναβάθμιση του τοπίου (καθαρισμός - εμπλουτισμός).
- Μέτρα για τον έλεγχο στην πρόσβαση και τη διαχείριση των επισκεπτών.
- Δράσεις που θα στοχεύουν στη βελτίωση του βαθμού διατήρησης προστατευόμενων οικοτόπων και ειδών των οποίων ο σημερινός βαθμός διατήρησης κρίνεται μη ικανοποιητικός ή είναι άγνωστος.

Δικαιούχοι: Δήμοι Ηλείας, ΟΦΥΠΕΚΑ

Φορέας υλοποίησης: ΟΦΥΠΕΚΑ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο

Προϋπολογισμός: 2.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Είναι σε εξέλιξη η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη

6.2.8 Αύξηση και ποιοτική αναβάθμιση των χώρων πρασίνου και προώθηση λύσεων που βασίζονται στο οικοσύστημα (Nature Based Solutions – NBS)

Η πρόταση αυτή αναφέρεται σε λύσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα και μπορούν να αφορούν ενδεικτικά: οικολογική αποκατάσταση υποβαθμισμένων περιοχών μέσα από ανάπτυξη συγκεκριμένων τεχνικών, επιλογή φυτών για διαφοροποίηση της βλάστησης, εφαρμογή τεχνικών που βελτιώνουν και βελτιστοποιούν τις επιδόσεις του αστικού εδάφους, διαχείριση αστικών χώρων πρασίνου, δημιουργία rocket parks, πράσινων διαδρομών, παρεμβάσεις σε κτήρια κ.ά. (παραδείγματα: πράσινοι τοίχοι, μικροί κήποι, αστικές καλλιέργειες, υγρότοποι στέγης, κατακόρυφες καλλιέργειες, κλιματικές προσόψεις, ενεργοί – ζωντανοί τοίχοι, οικολογικά

καθιστικά, ξηρικοί κήποι, αστικά λιβάδια λουλουδιών, πράσινα φράγματα ήχου, χώροι στάθμευσης με πράσινο, πράσινες στάσεις, νησίδες δροσιάς, συλλογή βρόχινου νερού, αποθήκευση-διαχείριση βρόχινου νερού, λίμνες απορροής, πορώδεις επιστρώσεις αστικού εδάφους κ.λπ.).

Δικαιούχοι: Δήμοι Ηλείας

Φορέας υλοποίησης: Δήμοι Ηλείας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο

Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ κατ' εκτίμηση

Ωριμότητα: -

6.2.9 Δράσεις για την περιοχή της Λίμνης Καϊάφα

Η Λίμνη Καϊάφα είναι προστατευόμενη τοποθεσία του δικτύου Natura 2000. Η λίμνη βρίσκεται δίπλα στην θάλασσα, έχει ιαματικά νερά, ενώ στα νερά της αναπτύσσονται και αθλητικές δραστηριότητες. Από την θάλασσα τη χωρίζει τμήμα πευκόφυτου δάσους, καθώς και ιδιαίτεροι σχηματισμοί αμμοθινών.

Για την προστασία και τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής της Λίμνης Καϊάφα προτείνονται από τον ΟΦΥΠΕΚΑ τα παρακάτω έργα και δράσεις:

- Δημιουργία πιστοποιημένου δικτύου μονοπατιών, πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών.
- Δημιουργία σύγχρονου κέντρου ενημέρωσης και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης για την περιοχή
- Εύρεση χώρου για δημιουργία εξειδικευμένων κατασκευών μικρών οικίσκων με καλύπτρα (hides) για ενοικίαση από φωτογράφους και παρατηρητές της φύσης και της άγριας ζωής.
- Εγκατάσταση τεχνητών πλωτών νησίδων ελαφριάς κατασκευής σε κατάλληλες θέσεις εντός της λίμνης και θα εξυπηρετήσουν την προσέλευση της άγριας ζωής.
- Εγκατάσταση δύο (2) παρατηρητηρίων άγριας ζωής (ορινιθοπανίδας) σε κατάλληλες θέσεις.
- Τοποθέτηση μπαρών και δημιουργία χαμηλών χωμάτων αναβαθμών σε κατάλληλες θέσεις, προκειμένου να ελέγχεται ή/και να παρεμποδίζεται η κυκλοφορία των μηχανοκίνητων οχημάτων σε περιοχές που δεν είναι απαραίτητο ή/και οι οποίες χρήζουν περιβαλλοντικής προστασίας.
- Εγκατάσταση Συστήματος Παρακολούθησης Υδάτων & παρακολούθηση της ποιότητας των νερών της Λίμνης Καϊάφα, με την εγκατάσταση συστήματος παρακολούθησης υδάτων.
- Εγκατάσταση δύο (2) νέων ενημερωτικών περιπτέρων (info kiosks), σε κατάλληλα επιλεγμένες θέσεις.
- Απομάκρυνση ξενικών ειδών που απαντώνται στην περιοχή.

- Προμήθεια και τοποθέτηση τραπεζοκαθισμάτων και παρατηρητηρίων στο λόφο Λαπίθα.
- Σήμανση και πιστοποίηση των υφιστάμενων μονοπατιών στο Σαμικό.
- Κατάρτιση μελέτης που θα καθοριστούν οι ελάχιστες απαιτούμενες υποδομές για την περιβαλλοντική αναβάθμιση και προστασία της περιοχής (π.χ. κάδοι απορριμμάτων, ενημερωτικά περίπτερα, σήμανση, πάσσαλοι για την αποτροπή πρόσβασης τροχοφόρων, τοποθέτηση μη μόνιμων εγκαταστάσεων, οριοθέτηση χώρου στάθμευσης οχημάτων, κ.λπ.).

Δικαιούχοι: Δήμος Ζαχάρως, ΟΦΥΠΕΚΑ

Φορέας υλοποίησης: ΟΦΥΠΕΚΑ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο

Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Είναι σε εξέλιξη η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη

6.2.10 Δράσεις για την περιοχή του Κοτυχίου - Αλυκών Λεχαινών

Η λιμνοθάλασσα Κοτύχι και η περιοχή των Αλυκών βρίσκονται ΒΑ της κωμόπολης των Λεχαινών. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα δίκτυο λιμνοθαλασσών, λιμνών, ελών και δασών, μαζί με τον υγρότοπο της Στροφυλιάς κατά μήκος των βορειοδυτικών ακτών της Πελοποννήσου. Η λίμνη βρίσκεται στο Δάσος της Στροφυλιάς και μαζί με τις λιμνοθάλασσες του Προκόπου, τη λίμνη-έλος Λάμια και του Πάπα (Καλόγριας) προστατεύεται από τη Συνθήκη Ραμσάρ και το δίκτυο Natura 2000.

Για την ανάπτυξη της περιοχής του Κοτυχίου - Αλυκές Λεχαινών προτείνονται τα παρακάτω έργα και δράσεις:

- Υλοποίηση του έργου αποκατάστασης της λουρουνσίδας «Υλοποίηση διαχειριστικών παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της διάβρωσης της αμμολωρίδας λ/θ Κοτυχίου- Αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας».
- Εγκατάσταση δύο (2) παρατηρητηρίων άγριας ζωής (ορινιθοπανίδας) σε κατάλληλες θέσεις.
- Εγκατάσταση Συστήματος Παρακολούθησης Υδάτων & παρακολούθηση της ποιότητας των νερών της λ/θ Κοτύχι, με την εγκατάσταση ενός συστήματος παρακολούθησης υδάτων. Επισκευή του οικίσκου στη λ/θ και μελέτη για τη δημιουργία εκθεσιακού περιπτέρου.
- Στερέωση αμμοθινών και τοποθέτηση περίφραξης για τη μη πρόσβαση τροχοφόρων στις παραλίες.
- Προμήθεια και τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων.
- Παρακολούθηση της εισροής των γλυκών νερών και των φερτών υλικών στις λ/θ του Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς και στο έλος της Λάμιας.

- Διαχείριση Καλαμών στα λ/θ Προκόπου και Κοτυχίου και στον αύλακα του Κέντρου.
- Νομιμοποίηση των οικίσκων των ψαράδων και αντικατάστασή τους με νέους.
- Δημιουργία δικτύου μονοπατιών.
- Δημιουργία Μουσείου Αλατιού στις Αλυκές Λεχαινών.
- Δημιουργία 2 νέων παρατηρητηρίων ορνιθοπαρατήρησης στις Αλυκές Λεχαινών.

Δικαιούχοι: ΟΦΥΠΕΚΑ, Δήμος Ανδραβίδας - Κυλλήνης

Φορέας υλοποίησης: ΟΦΥΠΕΚΑ

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο

Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Είναι σε εξέλιξη η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη

6.2.11 Δράσεις για την περιοχή του Δέλτα και των εκβολών του Αλφειού

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει σημαντικά τα υδάτινα συστήματα. Στις περιοχές εκβολής του Αλφειού παρατηρούνται συχνά πλημμυρικά φαινόμενα τα οποία μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007 γίνονται ολοένα και πιο έντονα. Σκοπός της δράσης είναι να προστατευτεί η περιοχή από πλημμυρικά φαινόμενα μέσω της δημιουργίας έργων προστασίας του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος καθώς και μέσω της εγκατάστασης συστημάτων έγκαιρης πρόβλεψης πλημμυρών. Η Δράση περιλαμβάνει την εξασφάλιση της συνεχούς και απρόσκοπτης λειτουργίας του συστήματος έγκαιρης πρόγνωσης των φαινομένων το οποίο θα προκύψει ως αποτέλεσμα του σχετικού ερευνητικού έργου που υλοποιείται σε συνεργασία του Δήμου Πύργου και του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Επίσης, περιλαμβάνει την υλοποίηση μελετών για τη θωράκιση της περιοχής από πλημμυρικά φαινόμενα. Τέλος, σε συμπληρωματικότητα με τις Δράσεις 5.3.1, 5.3.6 και 6.1.16 οι δράσεις προστασίας πρέπει να εμπλουτιστούν με δράσεις ανάδειξης και αξιοποίησης του Δέλτα Αλφειού με την ανάπτυξη του περιπατητικού, ποδηλατικού και φυσιολατρικού τουρισμού και τη διερεύνηση δυνατότητας μια πιο ολοκληρωμένης παρέμβασης μέσω της δημιουργίας ενός πάρκου στην περιοχή.

Δικαιούχοι: ΟΦΥΠΕΚΑ, Δήμος Πύργου
Φορέας υλοποίησης: ΟΦΥΠΕΚΑ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο
Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ κατ' εκτίμηση
Ωριμότητα: Ο Δήμος Πύργου σε συνεργασία με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο πραγματοποιεί ερευνητικό έργο ανάπτυξης συστήματος προειδοποίησης πλημμύρας. Συνεπώς, σε αυτό το σκέλος έχει ως στόχο να διατηρηθούν σε λειτουργία τα συστήματα προειδοποίησης που θα προκύψουν ως εκροές του ερευνητικού έργου. Το κόστος θα προσδιοριστεί μετά το πέρας του έργου. Απαιτούνται μελέτες για τα υπόλοιπα έργα.

6.2.12 Δράσεις για την περιοχή Φράγματος Πηνειού

Το Φράγμα Πηνειού παρέχει πολλαπλά οφέλη στην περιοχή της Ηλείας. Η λίμνη τροφοδοτεί με νερό μεγάλη έκταση καλλιεργειών ενώ ταυτόχρονα αποτελεί μια περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στην οποία αναπτύσσεται πολυποίκιλη χλωρίδα και πανίδα. Το πλούσιο οικοσύστημα αποτελεί χώρο ανάπτυξης δραστηριοτήτων που απολαμβάνουν τόσο οι κάτοικοι όσο και οι επισκέπτες. Η δράση στοχεύει στη συντήρηση των εγκαταστάσεων του φράγματος, στην προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και στην αξιοποίηση της περιοχής για την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων αθλητισμού και αναψυχής. Πιο συγκεκριμένα προτείνονται οι παρακάτω υποδράσεις:

1. Συντήρηση εγκαταστάσεων φράγματος.
2. Σύστημα παρακολούθησης ποσότητας και ποιότητας υδάτων (βλέπε και Δράση 6.2.4).
3. Βελτίωση της περιμετρικής οδού με την κατασκευή ποδηλατοδρόμου (βλέπε και Δράση 6.1.16).
4. Ανάπτυξη ποδηλατικών, περιπατητικών και κωπηλατικών δραστηριοτήτων (βλέπε και Δράσεις 5.3.1, 5.3.6, 5.3.7, 6.3.2).

Δικαιούχοι: ΟΦΥΠΕΚΑ, Δήμος Πύργου
Φορέας υλοποίησης: ΟΦΥΠΕΚΑ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο
Προϋπολογισμός: Κόστος μελετών 200.000 ευρώ, Κόστος παρεμβάσεων: Σύμφωνα με τα ευρήματα των μελετών. Κατ' εκτίμηση 1.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες για τις παρεμβάσεις στις εγκαταστάσεις του φράγματος, την ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης υδάτων, τη δημιουργία του ποδηλατοδρόμου και την προώθηση των δραστηριοτήτων.

6.2.13 Διερεύνηση της δυνατότητας επαναπλημμυρισμού και αξιοποίησης της αποξηρανθείσας Λίμνης Μουριάς

Πρόκειται για μία έκταση 6.800.000 τ.μ., η οποία στα τέλη της δεκαετίας του 1960, αποξηράθηκε για να καλύψει τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Σήμερα παρατηρείται υποβάθμιση και ρύπανση του φυσικού περιβάλλοντος της πρώην λίμνης και συνεπώς διαπιστώνεται η ανάγκη διερεύνησης της δυνατότητας επαναπλημμυρισμού της λίμνης και περαιτέρω αξιοποίησης αυτής μέσω ανάπτυξης δράσεων αναψυχής. Ο επαναπλημμυρισμός θα είναι μερικός ώστε να υπάρξει χώρος για την ανάπτυξη ανθρωπογενών δραστηριοτήτων όπως η καλλιέργεια εκτάσεων αλλά και η τουριστική αξιοποίηση της λίμνης.

Δικαιούχοι: Δήμος Πύργου

Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, Πράσινο Ταμείο

Προϋπολογισμός: Κόστος μελετών 100.000 ευρώ, κόστος

παρεμβάσεων: Σύμφωνα με τα ευρήματα των μελετών

Ωριμότητα: Ο Δήμος Πύργου συνεργάζεται με το Περιφερειακό

Ταμείο Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, με σύναψη

Προγραμματικής Σύμβασης για την εκπόνηση της σχετικής μελέτης

6.3 Ενίσχυση των μηχανισμών της τοπικής διακυβέρνησης

Αδιαμφισβήτητα, η επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης προϋποθέτει την ύπαρξη μηχανισμών ενδογενούς διακυβέρνησης που θα λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και τις προτεραιότητες της τοπικής κοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η ίδρυση ενός Αναπτυξιακού Οργανισμού και ενός Οργανισμού Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού.

6.3.1 Δημιουργία Αναπτυξιακού Οργανισμού (ΑΟ)

Η επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της περιοχής προϋποθέτει την αгаστή συνεργασία όλων των φορέων σε διαδημοτικό επίπεδο. Στο πλαίσιο συνεργασίας των δήμων για την εφαρμογή αναπτυξιακής πολιτικής, προτείνεται η ίδρυση ενός Αναπτυξιακού Οργανισμού, όπως αυτός ορίζεται στις διατάξεις του Ν. 4674/20. Οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί παρέχουν επιστημονική, συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξη των ΟΤΑ και των ενώσεών τους σε μια σειρά ζητημάτων που άπτονται της εφαρμογής των πολιτικών και την υλοποίηση προγραμματισμένων έργων. Το πλεονέκτημα των ΑΟ είναι το υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας σε ζητήματα σχεδιασμού και υλοποίησης διαφόρων τύπων έργων, η οποία μπορεί να καλύψει σχετικά κενά, ιδιαίτερα μικρών και υποστελεχομένων δήμων.

Πιο συγκεκριμένα οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί δύνανται να αναλάβουν καθήκοντα:

- επιστημονικής, συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης των ΟΤΑ
- ωρίμανσης έργων
- υλοποίησης πολιτικών κοινωνικής συνοχής
- υλοποίησης πολιτικών ψηφιακής σύγκλισης
- βιώσιμης ανάπτυξης
- τεχνικής υπηρεσίας των ΟΤΑ
- διοικητικής υποστήριξης Τεχνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δόμησης των ΟΤΑ (για δήμους οι οποίοι την 11η Μαρτίου 2020 ασκούσαν τις λοιπές αρμοδιότητες των υπηρεσιών αυτών)
- εκπόνησης επιχειρησιακών προγραμμάτων ΟΤΑ (άρθρο 7 Ν. 4674/2020) και
- υποστήριξης των ΟΤΑ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ειδικού σκοπού και λειτουργούν υπέρ του δημοσίου συμφέροντος, υπό τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας. Οι μέτοχοι του Αναπτυξιακού Οργανισμού δύναται να είναι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή/και Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων, ενώ στο μετοχικό κεφάλαιό τους μπορούν να συμμετέχουν και οργανισμοί δικτύων και συνδέσμων δήμων και περιφερειών, υπό την προϋπόθεση ότι οι ΟΤΑ και οι Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων κατέχουν την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου. Στη μετοχική σύνθεση δεν επιτρέπεται να λαμβάνουν μέρος φορείς ιδιωτικών συμφερόντων. Τέλος, οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί δεν επιχορηγούνται άμεσα ή έμμεσα από τους ΟΤΑ ή τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

*Δικαιούχοι: Δήμοι Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Δήμοι Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: Ίδιοι πόροι, Παροχή υπηρεσιών σε άλλους φορείς
Προϋπολογισμός: 25.000 ευρώ για την ίδρυση. Λειτουργία Οργανισμού: 100.000 ευρώ ετησίως (συνολικές δαπάνες για 10ετή λειτουργία: 1.000.000 ευρώ).
Ωριμότητα: Άμεση, με βάση τις διατάξεις του πρόσφατου Ν. 4674/20 για τη δημιουργία των Αναπτυξιακών Οργανισμών*

6.3.2 Δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού (ΟΔΠΠ) - Destination Management and Marketing Organization (DMMO)

Η δημιουργία ενός ΟΔΠΠ αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Ο ΟΔΠΠ δίνει λύσεις σε προβλήματα συντονισμού των φορέων καθώς μέσω αυτού καθίσταται δυνατή η συνεργασία όλων των φορέων για τη διαμόρφωση και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής και την ολοκληρωμένη προώθησή του σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ο ΟΔΠΠ θα λειτουργεί στρατηγικά αναφορικά με τη χάραξη στόχων αλλά και επιχειρησιακά με την υλοποίηση προγραμμάτων δράσης που μεταξύ άλλων θα περιλαμβάνουν τη δόμηση πακέτων, τη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος, το συντονισμό οργάνωσης και προώθησης των εκδηλώσεων που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή, και την καταγραφή των αναγκών του τουριστικού κλάδου της περιοχής. Ο οργανισμός λειτουργεί προς όφελος της τοπικής κοινωνίας δραστηριοποιούμενος σε μη κερδοσκοπική βάση, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσει ανταγωνιστική δράση ως προς την προσέλκυση προγραμμάτων και χρηματοδοτήσεων με τελικούς ωφελούμενους τους κατοίκους και τις επιχειρήσεις της Ηλείας. Η καινοτομία του ΟΔΠΠ έγκειται στο ότι δύναται να χρησιμοποιηθούν σε κεντρικό επίπεδο σύγχρονα εργαλεία οργάνωσης, διαχείρισης και προώθησης του προορισμού τα οποία μέχρι σήμερα χρησιμοποιούνταν αποσπασματικά από τους

διάφορους φορείς της περιοχής. Παραδείγματα τέτοιων δράσεων αποτελούν το ψηφιακό μάρκετινγκ, οι πλατφόρμες πληροφόρησης και κρατήσεων για διαμονή και συμμετοχή σε εκδηλώσεις, ο συντονισμός εκδηλώσεων ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις, η συμμετοχή σε εκθέσεις, η κατάρτιση και εφαρμογή σχεδίων κρίσης κ.ά.

Επιπλέον, αποτελεί ευνοϊκή συγκυρία το γεγονός ότι με τον πρόσφατο νόμο Ν. 4875/2021 προωθείται η δημιουργία ΟΔΠΠ στους οποίους κεντρικό ρόλο αναμένεται να διαδραματίσουν οι ΟΤΑ. Επιπλέον, μέσω των διατάξεων του ίδιου νόμου προωθείται ο θεσμός των Πρότυπων Τουριστικών Προορισμών Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στους οποίους δύναται να ενταχθεί η Ηλεία παράλληλα με τη δημιουργία του ΟΔΠΠ. Συνεπώς, προτείνεται η σύσταση Μν Κερδοσκοπικής Εταιρείας με τη συμμετοχή όλων των Δήμων της ΠΕ Ηλείας και των ενδιαφερόμενων φορέων η οποία θα λειτουργήσει ως ΟΔΠΠ για την περιοχή. Βάσει της σχετικής νομοθεσίας στις αρμοδιότητες της εταιρείας συγκαταλέγονται:

- Η παροχή επιστημονικής, συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης στους ΟΤΑ μετόχους της εταιρείας για θέματα προβολής και προώθησης του τουριστικού προϊόντος. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η παροχή πληροφόρησης και δεδομένων για επιμέρους ζητήματα της τουριστικής δραστηριότητας, όπως τα αξιοθέατα, η προσβασιμότητα, οι εγκαταστάσεις-διαμονή και οι υπηρεσίες.
- Η κατάρτιση μελετών και η παρακολούθηση υλοποίησης σχετικά με τη στρατηγική βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.
- Η δόμηση και εφαρμογή σχεδίων ταυτότητας και μάρκετινγκ καθώς και η ανάπτυξη τουριστικών προϊόντων του προορισμού.
- Η συνεργασία με τους φορείς της περιοχής για την προώθηση του τουρισμού. Η συνεργασία δύναται να πραγματοποιείται μέσω συμβάσεων με ιδιωτικούς φορείς.
- Η δημιουργία και η διαχείριση τοπικών σημάτων ποιότητας, καθώς και η τεχνική βοήθεια και υποστήριξη σε συνεργατικούς σχηματισμούς επιχειρήσεων (cluster) σχετική με την παραγωγή και προβολή τοπικών τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η ανάπτυξη ερευνητικού έργου σε σημαντικά θέματα του τουρισμού, όπως η ανάλυση της αγοράς, η προσέγγιση νέων αγορών συμπεριλαμβανομένης και της αγοράς του προσβάσιμου τουρισμού, η ωρίμανση έργων υποδομής και η υλοποίηση πολιτικών κοινωνικής συνοχής, ψηφιακής σύγκλισης και αειφόρου ανάπτυξης.
- Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων εθελοντισμού και κοινωνικής ευθύνης σχετικά με τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και τον υπεύθυνο τουρισμό.

Ο ΟΔΠΠ θα χρηματοδοτηθεί από τους δήμους που θα συμμετέχουν στην εταιρεία, ενώ δίνεται η δυνατότητα σε αυτούς να διαθέτουν ποσοστό 1%

των ανταποδοτικών τελών που εισπράττουν για την κάλυψη των δαπανών του. Επιπλέον, σχετικά με τη συνεργασία με τους φορείς της περιοχής, οι διαδικασίες συνδιαφήμισης χρηματοδοτούνται μέχρι ποσοστού πενήντα τοις εκατό (50%) από τον ΟΔΠΠ ή από τους ΟΤΑ ή από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (ΕΟΤ) και κατά το υπόλοιπο ποσοστό από επαγγελματικές ενώσεις προσώπων ή επιχειρήσεις και φορείς του ιδιωτικού τομέα. Τέλος, για τα πρώτα έτη λειτουργίας του δύναται να επιχορηγηθεί μέσω του Προγράμματος «Αντώνης Τρίτσης» (η Δράση έχει συνέργειες με τις Δράσεις 3.1.3 και 3.4).

Δικαιούχοι: Δήμοι Ηλείας, Επιμελητήρια, Επιχειρηματίες τουριστικού κλάδου, Κοινωνία των Πολιτών

Φορέας υλοποίησης: Δήμοι Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: Ίδιοι πόροι,

Υπουργείο Τουρισμού, Υπουργείο Πολιτισμού, χορηγίες φορέων

Προϋπολογισμός: 50.000 ευρώ για την ίδρυση. Λειτουργία Οργανισμού:

100.000 ευρώ ετησίως (συνολικές δαπάνες για 10ετή λειτουργία:

1.000.000 ευρώ)

Ωριμότητα: Άμεση, με βάση τις διατάξεις του πρόσφατου Ν. 4875/2021 για τη δημιουργία του ΟΔΠΠ

6.4 Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός

Η έλλειψη σύγχρονου πολεοδομικού σχεδιασμού σε τοπικό επίπεδο και χωροταξικού σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο δημιουργούν προβλήματα και ανασφάλεια που αποθαρρύνουν τις επενδύσεις και συμβάλουν στην άναρχη δόμηση, σε συγκρούσεις χρήσεων γης και αυθαίρετη δόμηση. Μεγάλο μέρος της Ηλείας δεν διαθέτει πολεοδομικό σχέδιο και εκεί όπου υπάρχει είναι ξεπερασμένο και δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές προκλήσεις και αναπτυξιακές ανάγκες. Η υφιστάμενη ΖΟΕ του 1993 έχει αποδειχθεί ότι δημιουργεί συγκρούσεις χρήσεων γης με τον τουρισμό, τη μεταποίηση, το εμπόριο, αλλά και τη γεωργία για ένα μεγάλο μέρος της πεδινής έκτασης της Ηλείας. Ταυτόχρονα, η αυθαίρετη δόμηση χιλιάδων κτισμάτων, τα οποία καταλαμβάνουν σημαντικό μέρος του θαλάσσιου μετώπου της Ηλείας υποβαθμίζουν την αισθητική του τοπίου και υπονομεύουν την ανάπτυξη της περιοχής σε τουριστικό προορισμό υψηλής αισθητικής και περιβαλλοντικής αξίας.

Η κατάσταση αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με ένα σύγχρονο πλαίσιο χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Ευτυχώς, αυτή την περίοδο εκπονούνται, έχουν ανατεθεί, ή βρίσκονται σε διαδικασία ανάθεσης μια σειρά από μελέτες οι οποίες θα διαμορφώσουν το νέο θεσμικό πλαίσιο χωρικής οργάνωσης της περιοχής.

Στο εθνικό επίπεδο υλοποιούνται τα Εθνικά Χωροταξικά Πλαίσια για τη Βιομηχανία, τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και τον Τουρισμό, ενώ έχει εγκριθεί το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Δυτικής Ελλάδας. Επίσης, εκπονείται η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, η οποία έχει ανατεθεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και η οποία ορίζει τις ζώνες προστασίας και τις επιτρεπτές χρήσεις γης ανά ζώνη των περιοχών Natura.

Έχουν προκηρυχθεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (μέσω του ΤΕΕ) οι διαγωνισμοί για τη σύνταξη μελετών των πέντε πρώτων Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων, ανάμεσα στα οποία και αυτό που αφορά την Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας, και συγκεκριμένα τους Δήμους Πύργου και Ήλιδας, που εντάσσονται στο χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο Ανάκαμψης

Πρόγραμμα Πολεοδομικών Μεταρρυθμίσεων «Κωνσταντίνος Δοξιάδης». Η μελέτη αφορά τον σχεδιασμό του παραλιακού μετώπου της Ηλείας και θα πρέπει να επανεξετάσει τις χρήσεις γης ώστε αυτές να είναι συμβατές με το μοντέλο της έξυπνης και αειφόρου ανάπτυξης και να λαμβάνει υπόψη τις σύγχρονες εξελίξεις στην παραγωγική διαδικασία και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής. Το ΕΠΣ της Ηλείας, όταν εγκριθεί και εκδοθεί το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα, θα αντικαταστήσει την υφιστάμενη ΖΟΕ του 1993.

Έχουν προκηρυχθεί, ή βρίσκονται σε διαδικασία προκήρυξης, οι διαγωνισμοί για τις μελέτες των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΤΠΣ) για τους επτά δήμους της Ηλείας.

Συνεπώς, αυτή την περίοδο διαμορφώνεται το νέο κανονιστικό πλαίσιο χωρικής οργάνωσης της Ηλείας, το οποίο θα προσδιορίζει μεταξύ άλλων τις χρήσεις γης ανά περιοχή, τις αρτιότητες των γηπέδων, τους όρους και προϋποθέσεις δόμησης, τα όρια των οικισμών, το οδικό δίκτυο και τις άλλες δημόσιες υποδομές. Δράσεις και ενέργειες που απαιτούνται στο τοπικό και κεντρικό επίπεδο:

6.4.1 Επίσπευση των διαδικασιών και τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων εκπόνησης των ΤΠΣ και του ΕΠΣ στην Ηλεία

Η εμπειρία από την εκπόνηση των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων του Τουρισμού, των ΑΠΕ και της Βιομηχανίας, και την εκπόνηση της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας δείχνει ότι υπάρχουν σημαντικές καθυστερήσεις σε όλα τα στάδια. Το ΥΠΕΝ οφείλει να διασφαλίσει ότι οι μελέτες που είναι ήδη σε εξέλιξη θα ολοκληρωθούν στο πλαίσιο του προβλεπόμενου χρονοδιαγράμματος και χωρίς καθυστερήσεις. Καλό παράδειγμα προς μίμηση αποτελούν τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια των δήμων της Βόρειας Εύβοιας, τα οποία ολοκληρώθηκαν σε διάστημα ενός έτους.

Δικαιούχοι: Φορείς Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: ΥΠΕΝ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΤΑΑ
Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Κάποιες από τις μελέτες είναι σε εξέλιξη, άλλες αναμένεται να προκηρυχθούν

6.4.2 Παρακολούθηση της πορείας όλων των Ειδικών και Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων και διαμόρφωση τεκμηριωμένων θέσεων για τη διαδικασία της διαβούλευσης

Η δράση αυτή αφορά και τα Εθνικά Χωροταξικά Πλαίσια του Τουρισμού, των ΑΠΕ και της βιομηχανίας και απαιτεί τη δημιουργία κοινής επιστημονικής επιτροπής η οποία θα παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης των μελετών και θα ενημερώνει τους τοπικούς φορείς, θα επεξεργάζεται και θα τεκμηριώνει προτάσεις ανάδρασης για επιμέρους ζητήματα κατά τη διαδικασία της διαβούλευσης. Με την έγκριση των ΤΠΣ και ΕΠΣ και τη δημοσίευση των ΠΔ στο ΦΕΚ, η επιτροπή θα πρέπει να αποτυπώσει σε ένα κατανοητό κείμενο τις κύριες ρυθμίσεις και να ενημερώσει την τοπική κοινωνία και επιχειρηματικότητα.

*Δικαιούχοι: Φορείς Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: ΥΠΕΝ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΤΑΑ
Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται προετοιμασία των τοπικών φορέων*

6.4.3 Υλοποίηση στον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας του εργαλείου «Περιοχή Ειδικών Χωροταξικών Παρεμβάσεων»

Προτείνεται, ειδικά για τον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας, η χρήση του εργαλείου το οποίο ονομάζεται «Περιοχή Ειδικών Χωροταξικών Παρεμβάσεων» (ΠΕΧΠ) και προβλέπεται από τον Ν. 2742/1999 (άρθρο 11). Το θεσμικό αυτό πλαίσιο που προβλέπεται από τη νομοθεσία, αλλά δεν έχει εφαρμοστεί ποτέ, επιτρέπει τον συνδυασμό πολεοδομικών κανόνων με ειδικά αναπτυξιακά κίνητρα πέρα αυτών που προβλέπονται από τον αναπτυξιακό νόμο.

Με βάση τη νομοθεσία για τα ΠΕΧΠ, αυτά εγκρίνονται με κοινές αποφάσεις των υπουργών (α) Οικονομικών, (β) Ανάπτυξης και Επενδύσεων και (γ) Περιβάλλοντος και Ενέργειας, καθώς και (δ) τυχόν άλλου κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού, σε περιοχές εντός ή εκτός σχεδίου οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερα ή κρίσιμα προβλήματα χωρικής ανάπτυξης που απαιτούν ειδικό σχεδιασμό και ρύθμιση, όπως πχ. περιοχές που παρουσιάζουν έκτακτες και απρόβλεπτες ανάγκες λόγω φυσικών ή τεχνολογικών καταστροφών και κινδύνων.

Με τις ίδιες αποφάσεις γίνεται η οριοθέτηση των περιοχών αυτών και καθορίζονται οι γενικές κατηγορίες χρήσεων καθώς και συντονισμένο πρόγραμμα μέτρων και έργων, κατά φάσεις και φορείς χρηματοδότησης, για την ανάπτυξη, ενίσχυση, αποκατάσταση και εν γένει διαχείριση των περιοχών αυτών. Με τις ίδιες ή όμοιες αποφάσεις μπορεί να θεσπίζονται για

κάθε περιοχή της παραγράφου 1 ειδικά καθεστώτα οικονομικής ενίσχυσης των επιχειρήσεων που εγκαθίστανται σε αυτήν, κατά παρέκκλιση κάθε διάταξης της ισχύουσας αναπτυξιακής νομοθεσίας, και να καθορίζονται το είδος, η διάρκεια και τα ποσά των ενισχύσεων, τα κριτήρια υπαγωγής και τα στοιχεία αξιολόγησης των επιχειρήσεων, οι υπηρεσίες ή οι φορείς στους οποίους υποβάλλονται οι αιτήσεις υπαγωγής και τα δικαιολογητικά και στοιχεία που συνοδεύουν την αίτηση υπαγωγής καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια. Για τη θέσπιση ειδικών, σύμφωνα με τα παραπάνω, καθεστώτων ενίσχυσης, πρέπει να έχει προηγηθεί η κατάρτιση μελέτης σκοπιμότητας μέσω της οποίας τεκμηριώνονται οι προϋποθέσεις και λοιποί όροι οικονομικών ενισχύσεων που θεσπίζονται με τις εγκριτικές αποφάσεις της παραγράφου αυτής.

Επίσης, προβλέπεται η επιβολή ανταποδοτικών τελών στα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους μέσα στις περιοχές αυτές για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων και έργων ενίσχυσης, αναβάθμισης και ανάπτυξής τους. Με τις ίδιες αποφάσεις εξειδικεύονται τα κριτήρια επιβολής και καθορίζεται το ύψος των τελών αυτών, οι υπόχρεοι στην καταβολή τους, ο τρόπος είσπραξης και απόδοσής τους και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής.

Ο χαρακτηρισμός μιας έκτασης ως ΠΕΧΠ γίνεται με βάση ειδική χωροταξική μελέτη που καταρτίζει το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Το εργαλείο των ΠΕΧΠ, αν και προβλέπεται από τη νομοθεσία εδώ και 30 χρόνια, δεν έχει εφαρμοστεί ποτέ. Οι σημερινές ανάγκες της ευρύτερης Ζώνης της Αρχαίας Ολυμπίας αντιστοιχούν ακριβώς στις δυνατότητες ενός τέτοιου σχεδίου, το οποίο θα ήταν και το πρώτο που θα μπορούσε να γίνει στην Ελλάδα. Ένα τέτοιο σχέδιο πέρα του ότι θα δώσει μια ορθολογική οργάνωση στο χώρο, θα επιτρέπει να υπάρχουν ειδικά κίνητρα και πολεοδομικά και οικονομικά, πέρα αυτών που προβλέπονται ήδη από τη ελληνική νομοθεσία. Εκτιμάται ότι το ΥΠΕΝ θα συζητούσε με θετικό πνεύμα την ενεργοποίηση του εργαλείου αυτού.

6.4.4 Κατευθύνσεις πολεοδομικών και αναπτυξιακών παρεμβάσεων οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο ΕΠΣ για το θαλάσσιο μέτωπο της Ηλείας

Το ΕΠΣ θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους στόχους, τις προτεραιότητες και τις δράσεις του παρόντος αναπτυξιακού σχεδίου, τις κατευθύνσεις της αναπτυξιακής πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο για μια έξυπνη, αειφόρο και δίκαιη ανάπτυξη, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής στον πολιτισμό, τον τουρισμό, την αγροδιατροφή και το περιβάλλον και να παραγάγει ρυθμίσεις και κανόνες οι οποίοι θα αναγνωρίσουν τις βιώσιμες ισορροπίες ανάμεσα στο φυσικό περιβάλλον και την ανθρώπινη δραστηριότητα και θα

παράσχουν ασφάλεια δικαίου η οποία είναι απαραίτητη για τις επενδύσεις. Βασικές ρυθμίσεις που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Ο καθορισμός μικρού αριθμού ζωνών τουριστικής ανάπτυξης μεσαίας-μεγάλης κλίμακας και υψηλών προδιαγραφών, οι οποίες θα περιλαμβάνουν οικισμούς με ένα μείγμα ξενοδοχείων τεσσάρων και πέντε αστέρων και εξοχικής κατοικίας, και βασικές υπηρεσίες διαβίωσης και αναψυχής με συνεχή λειτουργία. Καθορισμός χρήσεων γης, όρων δόμησης και αρτιότητας γηπέδων.
- Ο καθορισμός ζωνών ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, τουριστικής κατοικίας, αναψυχής, κ.λπ., στις περιοχές εκτός ζωνών Natura. Καθορισμός χρήσεων γης, όρων δόμησης και αρτιότητας γηπέδων.
- Η επικαιροποίηση των ΥΑ που ορίζουν τις ζώνες Α, Β και Γ στις περιοχές Natura και ένταξη των κατασκηνώσεων και των οργανωμένων κάμπινγκ υψηλών προδιαγραφών σε κάποιες από αυτές. Επίσης, ένταξη των θερμοκηπιακών καλλιέργειών, ενδεχομένως με ειδικές προδιαγραφές για τα κελύφη.
- Η κατεδάφιση όλων των αυθαιρέτων κτισμάτων τα οποία δεν διαθέτουν καμία άδεια ούτε έχουν νομιμοποιηθεί κατά το παρελθόν, στο παραλιακό μέτωπο της Ηλείας.
- Η ρυμοτόμηση δημόσιων εκτάσεων πίσω από τη ζώνη πρασίνου με δυνατότητα ήπιας δόμησης οι οποίες θα παραχωρηθούν σε δικαιούχους ως αποζημίωση για την καθαίρεση των αυθαιρέτων κτισμάτων για τα οποία υπάρχουν ή τεκμαίρονται τίτλοι ιδιοκτησίας.
- Η διαμόρφωση ζώνης πρασίνου και δημόσιων χρήσεων (πλατείες, παιδικές χαρές, πάρκα, γήπεδα, δημοτικές υπηρεσίες) σε όλη την παραλιακή έκταση και ικανό πλάτος από το χειμέριο κύμα.
- Η ένταξη των δικαιούχων σε ειδικό καθεστώς: (α) ενίσχυσης από το Πράσινο Ταμείο για την ανέγερση σύγχρονων κατοικιών εναρμονισμένων με το περιβάλλον και (β) μακροχρόνιων άτοκων δανείων.
- Η εκπόνηση ειδικής αρχιτεκτονικής μελέτης για την αισθητική και τα αρχιτεκτονικά πρότυπα κατοικιών και μονάδων που μπορούν να αναπτυχθούν σε κάθε ζώνη.
- Το ειδικό πρόγραμμα κοινωνικής στέγης (επιδότησης ενοικίου) για όσα αυθαίρετα αποτελούσαν μόνιμη κατοικία.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Ανθρώπινο δυναμικό
και κοινωνική συνοχή

Οι ανθρώπινοι πόροι είναι διαχρονικά ο σημαντικότερος παράγοντας ανάπτυξης. Η ενότητα αυτή επικεντρώνεται στις πολιτικές δράσεις και σε αυτές της δημογραφικής ανάκαμψης, ενδυνάμωσης της κοινωνικής συνοχής και της ποιότητας ζωής, ενίσχυσης της ποιότητας των ανθρώπινων πόρων και της ασφάλειας των κατοίκων σε ζητήματα υγείας.

7.1 Πολιτικές δημογραφικής ανάκαμψης και ενίσχυσης της ελκυστικότητας της περιοχής

Για την ανάσχεση της πληθυσμιακής μείωσης, της δημογραφικής γήρανσης και της διαρροής ανθρώπινου δυναμικού υψηλών δεξιοτήτων (brain-drain) προτείνονται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου πλέγματος πολιτικών προσέλκυσης ανθρώπινου δυναμικού (brain-gain) που έχει μεταναστεύσει σε άλλες περιοχές της Ελλάδας ή στο εξωτερικό και το οποίο διαθέτει υψηλές δεξιότητες.

Η Δράση «Επιστρέφω στον τόπο μου» έχει ως κεντρικό στόχο τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης δέσμης κινήτρων (χρηματοδοτική ενίσχυση και φορολογικές διευκολύνσεις, ενημέρωση, κατάρτιση, συμβουλευτική στήριξη, εξατομικευμένη καθοδήγηση, χώρο εργασίας σε θερμοκοιτίδα, παροχή κοινωνικής κατοικίας, ή επιδοτούμενο ενοίκιο) σε νέους ανέργους και κατοίκους των μητροπολιτικών κέντρων (κυρίως Θεσσαλονίκη και Αθήνα) με καταγωγή από την Ηλεία, προκειμένου να επιστρέψουν και να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά στον τόπο καταγωγής τους. Συμπληρωματικά, έχει ως στόχο την προσέλκυση ψηφιακών νομάδων από την Ελλάδα ή το εξωτερικό σε ένα περιβάλλον περιβαλλοντικής ποιότητας και ισορροπίας, προσβασιμότητας, ασφάλειας και ευρυζωνικότητας.

Το πρόβλημα της πρόσβασης σε κατοικία αποτελεί ένα από τα οξύτερα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν οι νέοι σε όλη τη χώρα και όχι μόνο στην Ηλεία. Η κυβέρνηση πρόσφατα εξήγγειλε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα στέγασης, ύψους 1,8 δισ. ευρώ, για νέους και ζευγάρια το οποίο περιλαμβάνει: (α) χαμηλότοκα δάνεια για αγορά κατοικίας, (β) ένα στοχευμένο «Εξοικονομώ και Ανακαινίζω», όπου κάθε δικαιούχος θα λαμβάνει έως και 20.000 ευρώ για ενεργειακές παρεμβάσεις στο ακίνητό του, μαζί με πρόσθετες ενισχύσεις, (γ) κρατική επιδότηση μέχρι 10.000 ευρώ σε ιδιοκτήτες κλειστών ακινήτων, προκειμένου να τα ανακαινίσουν, με την υποχρέωση να τα ενοικιάσουν σε μακροχρόνιες μισθώσεις, (δ) τη θέσπιση της «κοινωνικής αντιπαροχής» για τα δημόσια οικοπέδα και κτήρια, όπου το κράτος θα προσφέρει αδρανή περιουσιακά του στοιχεία σε ιδιώτες κατασκευαστές και εκείνοι, με έξοδά τους, θα χτίζουν σύγχρονες κατοικίες, οι μισές από τις οποίες θα ενοικιάζονται με χαμηλό ενοίκιο σε νέους μισθωτές, και (ε) την υλοποίηση του Προγράμματος «Εστία 2», σύμφωνα με το οποίο, το Δημόσιο θα μισθώσει ιδιωτικά ακίνητα για να τα διαθέσει, στη συνέχεια με πολύ χαμηλό μίσθωμα σε ευάλωτα νοικοκυριά.

Στη λογική αυτού του προγράμματος, αλλά λαμβάνοντας υπόψη τα δημογραφικά δεδομένα, τη δυσμενή θέση της Ηλείας λόγω των πυρκαγιών και την ανάγκη ανάκτησης και προσέλκυσης νεανικού πληθυσμού προτείνονται οι εξής δράσεις:

7.1.1 Δημιουργία πρότυπου ενεργειακά αυτόνομου οικισμού κοινωνικής κατοικίας

Κατασκευάζεται ένας ή περισσότεροι οικισμοί κοινωνικής κατοικίας με την αξιοποίηση δημόσιων ή δημοτικών εκτάσεων, ή εγκαταλελειμμένων κτηρίων τα οποία έχουν περιέλθει στο Δημόσιο είτε στο πλαίσιο του προγράμματος «κοινωνικής αντιπαροχής». Τα διαμερίσματα στους οικισμούς κοινωνικής κατοικίας θα μπορούν να στεγάσουν δωρεάν στην αρχή και με επιδοτούμενο ενοίκιο στη συνέχεια ψηφιακούς νομάδες, νέους επιστήμονες που επιστρέφουν στον τόπο τους για να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά και νέους επιστήμονες που στελεχώνουν δημόσιες δομές υγείας, αλλά και άλλες σημαντικές δημόσιες δομές, όπως ο Αναπτυξιακός Οργανισμός.

Δικαιούχοι: Νέοι επιστήμονες και άνεργοι που επιστρέφουν στον τόπο τους, ψηφιακοί νομάδες και στελέχη της δημόσιας υγείας ή του μηχανισμού διακυβέρνησης του αναπτυξιακού σχεδίου που δεν διαμένουν στην περιοχή
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, επενδυτές
Φορέας διαχείρισης: Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΔΕ, ΤΑΑ, ΣΔΙΤ
Προϋπολογισμός: 10.000.000 ευρώ για έναν οικισμό 100 διαμερισμάτων με μέση επιφάνεια 60 τ.μ.
Ωριμότητα: Απαιτούνται εύρεση και παραχώρηση κατάλληλων εκτάσεων

7.1.2 Πρόγραμμα αποκατάστασης εγκαταλελειμμένων παραδοσιακών κατοικιών σε οικισμούς με παραδοσιακά χαρακτηριστικά

Ο σκοπός αυτής της δράσης είναι η διατήρηση του κτηριακού πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής και ειδικά των οικισμών με παραδοσιακά χαρακτηριστικά και η αξιοποίηση του για την προσέλκυση νέων επιστημόνων στην περιοχή.

Το πρόγραμμα αυτό είναι αντίστοιχο του Προγράμματος «Εξοικονομώ και Ανακαινίζω» που εξήγγειλε η κυβέρνηση, αλλά, για ευνόητους λόγους, οι ενισχύσεις στην περίπτωση της Ηλείας θα πρέπει να είναι εμφανώς υψηλότερες λόγω της καταστροφής που έχει υποστεί.

Οι επιλέξιμες κατοικίες θα παραχωρούνται για 10 χρόνια στον Αναπτυξιακό Οργανισμό, ο οποίος θα τις ανακαινίζει και θα τις διαθέτει δωρεάν για ένα

διάστημα και με χαμηλό ενοίκιο στη συνέχεια σε νέους που επιστρέφουν στον τόπο τους.

Δικαιούχοι: Νέοι επιστήμονες και άνεργοι που επιστρέφουν στον τόπο τους, ψηφιακοί νομάδες και στελέχη της δημόσιας υγείας ή του μηχανισμού διακυβέρνησης του αναπτυξιακού σχεδίου που δεν διαμένουν στην περιοχή
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός
Φορέας διαχείρισης: Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΔΕ, ΤΑΑ, ΣΔΙΤ
Επιχορήγηση ανά τ.μ. δομημένης επιφάνειας: 500 ευρώ
Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ για την αποκατάσταση 100 κατοικιών
Ωριμότητα: Απαιτούνται η σύνταξη οδηγού με προδιαγραφές και κριτήρια επιλογής και η εύρεση και παραχώρηση κατοικιών με κατάλληλα χαρακτηριστικά

7.1.3 Δημιουργία Κέντρου Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας

Το Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας θα λειτουργήσει ως μηχανισμός υποστήριξης επιχειρήσεων και νέων επιχειρηματιών προσφέροντας ταχύρρυθμη εκπαίδευση, συμβουλευτική στήριξη και εξατομικευμένη καθοδήγηση σε συνεργασία με φορείς της επιχειρηματικότητας (Επιμελητήριο, Στέγη Βιομηχανίας) και της Έρευνας (Πανεπιστήμιο Πατρών). Το Κέντρο θα περιλαμβάνει και Θερμοκοιτίδα ως χώρο εργασίας (co-working space), δικτύωσης και ώσμωσης επιχειρηματικών ιδεών για νέους επιστήμονες που έχουν επιλέξει να εγκατασταθούν στην Ηλεία και χρειάζονται ένα χώρο εργασίας, συνεργασιών, αλλά και διάχυσης της γνώσης τους σε άλλους νέους της περιοχής. Οι θερμοκοιτίδες αποτελούν συστατικά στοιχεία του Κέντρου Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας, απαιτούν γενικά μικρούς χώρους και μπορούν να αξιοποιήσουν εγκαταλειμμένες δημόσιες υποδομές ή υποδομές δήμων και ή άλλων οργανισμών που δεν χρησιμοποιούνται (βλέπε και Δράση 5.2.2).

Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες της Ηλείας και νέοι επιστήμονες, ψηφιακοί νομάδες οι οποίοι θέλουν να αναλάβουν επιχειρηματική δραστηριότητα
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Επιμελητήριο Ηλείας
Φορέας διαχείρισης: Αναπτυξιακός Οργανισμός, Επιμελητήριο Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 2.000.000 ευρώ για τη λειτουργία του Κέντρου στην περίοδο 2023-29
Ωριμότητα: Απαιτούνται η εξεύρεση του χώρου και η προκήρυξη της σχετικής δράσης

7.1.4 Φορολογικά κίνητρα μετεγκατάστασης σε περιοχές που έχουν υποστεί φυσική καταστροφή

Η αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος των αγροτικών, ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών και ειδικά αυτών οι οποίες έχουν υποστεί φυσική καταστροφή μπορεί να αντιμετωπιστεί και με φορολογικά κίνητρα. Για παράδειγμα, νέοι έως 45 ετών, οι οποίοι αποκτούν εργασία ή επιχειρηματική δραστηριότητα στην περιοχή ωφελούνται από μείωση του φόρου εισοδήματος κατά 50% για τα 5 πρώτα χρόνια της εγκατάστασής τους.

*Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες και νέοι επιστήμονες, ψηφιακοί νομάδες οι οποίοι εγκαθίστανται στις πληγείσες περιοχές
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Οικονομικών
Φορέας διαχείρισης: Υπουργείο Οικονομικών
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: Δεν απαιτείται
Προϋπολογισμός: 0
Ωριμότητα: Απαιτείται ΥΑ*

7.1.5 Πρόγραμμα αξιοποίησης ακαλλιέργητων εκτάσεων από νέους αγρότες

Στην Ηλεία υπολογίζεται πως το 25% των αγροτικών εκτάσεων παραμένουν ακαλλιέργητες, καθώς υπάρχει πρόβλημα διαδοχής των ηλικιωμένων αγρωτών ή οι ιδιοκτήτες τους έχουν φύγει από την περιοχή. Το πρόγραμμα επιδιώκει τον εντοπισμό και την ενοικίαση αυτών των εκτάσεων με στόχο την παραχώρησή τους για καλλιέργεια σε νέους αγρότες οι οποίοι παραμένουν στην περιοχή ή επιστρέφουν στον τόπο τους. Στο πλαίσιο αυτό δύναται να εξεταστεί και η δυνατότητα αξιοποίησης εκτάσεων στο δάσος της Φολόης προς ανάπτυξη καλλιεργητικών δραστηριοτήτων (βλ. Δράση 5.1.6). Οι αγρότες αυτοί υποστηρίζονται και καταρτίζονται από το Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας και τη Γεωργική Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών. Ο σκοπός είναι η αύξηση της καλλιεργούμενης έκτασης, η αποδοτικότερη χρήση της γης και συνεπώς η βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος.

*Δικαιούχοι: Νέοι αγρότες
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός
Φορέας διαχείρισης: Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΑΑ
Προϋπολογισμός: 1.000.000 ευρώ για την ενοικίαση 10.000 στρεμμάτων για 5 χρόνια
Ωριμότητα: Απαιτείται κατάλληλη δράση στο νέο ΠΑΑ*

Συνολικά, το πρόγραμμα δημογραφικής ανάκαμψης επιδιώκει να προσελκύσει στην Ηλεία νέους επιστήμονες στην Ελλάδα και το εξωτερικό και αποτελέσει ενεργητική και ολοκληρωμένη πολιτική brain-gain με τα εξής κίνητρα:

- Δωρεάν διαμονή για 3 χρόνια με δυνατότητα ανανέωσης για άλλα 3 με χαμηλό ενοίκιο σε πρότυπο οικισμό ή ανακαινισμένη κατοικία.
- Χρηματοδότηση για ίδρυση επιχείρησης, ή ΚΟΙΝΣΕΠ από ειδική δράση του ΕΣΠΑ.
- Παραχώρηση χώρου εργασίας (co-working space) στη θερμοκοιτίδα.
- Κατάρτιση, συμβουλευτική στήριξη, εξατομικευμένη καθοδήγηση από το Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας.
- Φορολογικά κίνητρα μετεγκατάστασης σε περιοχές που έχουν υποστεί φυσική καταστροφή (π.χ. μείωση του φόρου εισοδήματος κατά 50% για 5 χρόνια).
- Παροχή κατοικίας σε γιατρούς και στελέχη του δημόσιου τομέα τα οποία διορίζονται στην περιοχή και αδυνατούν να εξασφαλίσουν ένα ικανοποιητικό επίπεδο κατοικίας που να αντιστοιχεί στις οικονομικές τους δυνατότητες (σύμφωνα με το Άρθρο 26, Ν.4807/21).
- Πρόγραμμα αξιοποίησης ακαλλιέργων εκτάσεων από νέους αγρότες (υπολογίζεται ότι σε ορισμένες περιοχές, οι μισές περίπου αγροτικές εκτάσεις παραμένουν ακαλλιέργες, καθώς οι ιδιοκτήτες τους έχουν φύγει).

Η Δράση «Επιστρέφω στον Τόπο μου» συνθέτει μια σειρά από σύγχρονες πολιτικές στον τομέα της πολιτικής κοινωνικής κατοικίας για τους νέους, της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας. Θα πρέπει να σχεδιαστεί προσεκτικά σε τοπικό επίπεδο, ως πιλοτική δράση που θα μπορούσε να επεκταθεί και στο σύνολο της χώρας για την επανακατοίκιση του Ύπαιθρου χώρου και να υλοποιηθεί από τον Αναπτυξιακό Οργανισμό.

7.1.6 Κοινωνική κατοικία για εισαγόμενους εργάτες γης

Μια αντίστοιχη δράση κοινωνικής κατοικίας προτείνεται να υλοποιηθεί και για τους μετανάστες οι οποίοι εργάζονται στον πρωτογενή τομέα, κυρίως στην περιοχή της Μανωλάδας, και κατά γενική ομολογία ζουν σε συνθήκες οι οποίες είναι συχνά απαράδεκτες και δυσφημούν την περιοχή και τη χώρα. Η παροχή κατάλληλης στέγης θα αυξήσει το ενδιαφέρον και την προσέλωση μεταναστών εργατών και θα αντιμετωπίσει τα ελλείμματα εργασίας που παρατηρούνται την τελευταία περίοδο και τη διαρροή αρκετών από αυτούς προς άλλες χώρες, ενδεχομένως με καλύτερες συνθήκες εργασίας και καλύτερες αμοιβές.

*Δικαιούχοι: Εργαζόμενοι μετανάστες στον πρωτογενή τομέα
Φορέας υλοποίησης: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Φορέας διαχείρισης: Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, ΠΔΕ, ΣΔΙΤ
Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ για έναν οικισμό 100 διαμερισμάτων
με μέση επιφάνεια 40 τ.μ.
Ωριμότητα: Απαιτείται εύρεση και παραχώρηση κατάλληλων εκτάσεων
από δήμο ή καλλιεργητές*

7.1.7 Ανοικτές και ευφυείς κοινότητες

Η δράση αποτελεί μια προσπάθεια αναγέννησης της υπαίθρου της Ηλείας, και ανάσχεσης των τάσεων εγκατάλειψης των χωριών προς τις πόλεις εντός και εκτός της περιοχής, οι οποίες διαθέτουν τις βασικές υπηρεσίες διοίκησης, εκπαίδευσης και αναψυχής. Η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος στη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (σχολείο, φροντιστήριο, ξένες γλώσσες, ωδεία, γυμναστήρια), σε συνδυασμό με την προβληματικότητα των μεταφορικών συγκοινωνιακών δικτύων, οδηγεί τις οικογένειες που κατοικούν στα χωριά στην απόφαση να μετακομίσουν στην πόλη για λίγα χιλιόμετρα απόσταση. Προτείνονται οι εξής δράσεις, οι οποίες θα συμβάλουν στη διατήρηση του πληθυσμού και την αναζωογόνηση των χωριών:

- Στις απομακρυσμένες, αραιοκατοικημένες και ορεινές κοινότητες προτείνεται η ανάπτυξη δικτύου ασύρματων ζεύξεων με συνδέσεις υψηλής ποιότητας και υψηλών ταχυτήτων. Στις υποδομές αυτές θα μπορούσε να αναπτυχθεί πλήθος υπηρεσιών (διοικητικές, επιχειρηματικές, τουριστικές).
- Δημιουργία πλατφόρμας ενισχυτικής εκπαίδευσης και εκμάθησης ξένων γλωσσών σε μαθητές απομακρυσμένων οικισμών, αξιοποιώντας την εμπειρία που αποκτήθηκε εν μέσω πανδημίας.
- Παροχή σύγχρονων υπηρεσιών υγείας ακόμη και στον κάτοικο της πιο απομακρυσμένης κοινότητας μέσα από την αξιοποίηση των σύγχρονων δυνατοτήτων τηλεϊατρικής.
- Εγκατάσταση υποδομών και ενσωμάτωση εφαρμογών «έξυπνης γεωργίας» και «έξυπνης κτηνοτροφίας» προς τους κατοίκους της υπαίθρου, συνοδευόμενη από ολοκληρωμένη συμβουλευτική υποστήριξη και υπηρεσίες δικτύωσης.
- Διασφάλιση ανοικτής πρόσβασης διαδικτύου στο κέντρο των κοινοτήτων. Η υποδομή αυτή αναμένεται να αυξήσει την ελκυστικότητα και την επισκεψιμότητα στην περιοχή συνολικά, σε συνδυασμό με την ευρυζωνική κάλυψη όλων των «λευκών αγροτικών περιοχών».

Η δράση αυτή θα έχει ως αποτέλεσμα τη συγκράτηση νέου πληθυσμού στον τόπο του και επιπλέον την επιστροφή νέων ανθρώπων από τις πόλεις στην ύπαιθρο.

Δικαιούχοι: Κάτοικοι ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης,
Αναπτυξιακός Οργανισμός
Φορέας διαχείρισης: Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης,
Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: Υπουργείο
Ψηφιακής Διακυβέρνησης, ΤΑΑ, ΠΑΑ, ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 300.000 για τις επιμέρους μελέτες
Ωριμότητα: Απαιτούνται μελέτες εφαρμογής για κάθε δράση

7.2 Κοινωνική συνοχή και ποιότητα ζωής

Με βάση τις προτάσεις του Περιφερειακού Προγράμματος Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 προτείνονται οι παρακάτω δράσεις για την κάλυψη των αναγκών των κοινωνικών ομάδων που χρήζουν υποστήριξης. Κάποιες δράσεις ομαδοποιούνται ανά ομάδα στόχο, ενώ υπάρχουν και δράσεις που περιλαμβάνουν ευρύτερες κατηγορίες του πληθυσμού.

7.2.1 Κάλυψη των αναγκών των παιδιών και εφήβων μέσα από δομές υποστήριξης και παροχής υπηρεσιών

Τα παιδιά και οι έφηβοι εντάσσονται στις ομάδες πληθυσμού που χρήζουν φροντίδας καθώς είναι από τις πλέον ευπαθείς και επηρεάζονται άμεσα από την οικονομική δυσχέρεια των οικογενειών τους. Για τον λόγο αυτό προτείνονται διάφορες δράσεις για τα παιδιά και τους εφήβους, όπως:

- Δημιουργία νέων δομών παιδικής φροντίδας.
- Δημιουργία ή αναβάθμιση παιδικών κατασκηνώσεων.
- Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ) με έμφαση στις Επιστήμες, τις Τεχνολογίες, τη Μηχανική και τα Μαθηματικά (Science, Technology, Engineering, Mathematics, STEM) για εξοικείωση των παιδιών με τις κατευθύνσεις αυτών των κλάδων.
- Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών.
- Υποστήριξη εφήβων (ψυχολογική, συμβουλευτική κ.ά.).
- Ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας.

Δικαιούχοι: Κάτοικοι της περιοχής

Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ

Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Οι δράσεις προβλέπονται στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας

7.2.2 Δράσεις υποστήριξης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Η υποστήριξη των ΑμεΑ είναι κρίσιμη για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της περιοχής, καθώς βιώνουν πολλά εμπόδια τόσο στην καθημερινότητά τους, όσο και στην πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας και στην εκπαίδευση. Προτείνονται οι ακόλουθες δράσεις:

- Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην ΠΕ Ηλείας.
- Αναβάθμιση προσβασιμότητας ΑμεΑ.
- Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/συνεκπαίδευσης μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση.
- Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης.

Δικαιούχοι: Κάτοικοι της περιοχής

Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ

Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Οι δράσεις προβλέπονται στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας

7.2.3 Δράσεις υποστήριξης Ρομά

Στην περιοχή είναι εγκατεστημένος ένας μεγάλος αριθμός κατοίκων Ρομά, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις διαβιούν σε υποβαθμισμένες περιοχές, ενώ έχουν και πολλά προβλήματα στην πρόσβασή τους στην εκπαίδευση, την αγορά εργασίας και σε πολλές άλλες εκφάνσεις της καθημερινότητας. Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται:

- Υποδομές σε οικισμούς Ρομά.
- Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά.

Δικαιούχοι: Κάτοικοι της περιοχής

Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ

Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Οι δράσεις προβλέπονται στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας

7.2.4 Δράσεις για την ενίσχυση των ανέργων και την προώθηση στην απασχόληση

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα ανεργίας. Για την καλύτερη ενσωμάτωση των ανέργων στην αγορά εργασίας προτείνονται οι παρακάτω δράσεις:

- Ενίσχυση επιχειρήσεων για πρόσληψη ανέργων σε νέες θέσεις εργασίας (ΝΘΕ) με έμφαση στις ευπαθείς ομάδες.
- Προώθηση ανέργων στην επιχειρηματικότητα μέσω προγραμμάτων επιδότησης της αυτοαπασχόλησης ανέργων.
- Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (συμβουλευτική, επαγγελματική κατάρτιση, πρακτική άσκηση και πιστοποίηση συμμετεχόντων) με έμφαση σε μακροχρόνια ανέργους.
- Ενισχύσεις επιχειρήσεων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ).

Δικαιούχοι: Κάτοικοι της περιοχής

Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ

Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ

Ωριμότητα: Οι δράσεις προβλέπονται στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας

7.2.5 Δράσεις υποστήριξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Τα προβλήματα που συσσωρεύτηκαν στη χώρα μετά από την οικονομική κρίση της περασμένης δεκαετίας, έχουν οδηγήσει ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού να βιώνει ζητήματα αποκλεισμού τα οποία χρήζουν αντιμετώπισης έτσι ώστε οι πολίτες να επανενταχθούν ομαλά στην κοινωνική ζωή. Έτσι προτείνονται οι παρακάτω δράσεις:

- Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.
- Δημιουργία υποδομών φροντίδας για Ευπαθείς Ομάδες (όπως Κέντρα Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας ΑμεΑ, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων).
- Μέσα μεταφοράς ωφελούμενων δομών φροντίδας.
- Κοινωνική ένταξη ευπαθών ομάδων μέσω αθλητικών ή άλλων δραστηριοτήτων.
- Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση ευπαθών ομάδων.
- Παρεμβάσεις για την πρόσβαση ευπαθών ομάδων σε ποιοτικές υπηρεσίες.
- Παρεμβάσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας.

- Παρεμβάσεις για την προώθηση της αποϊδρυματοποίησης και των υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας.
- Παρεμβάσεις για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

*Δικαιούχοι: Κάτοικοι της περιοχής
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της Περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 10.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Οι δράσεις προβλέπονται στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας.*

7.2.6 Δράσεις για την υποστήριξη των ηλικιωμένων

Οι δημογραφικές εξελίξεις στη χώρα μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο πληθυσμός τρίτης ηλικίας αυξάνεται διαρκώς. Οι ανάγκες των ηλικιωμένων για υποστήριξη είναι σημαντικές καθώς η σύνθεση των οικογενειών έχει αλλάξει και η υποστήριξη δεν δίνεται πλέον μέσα από οικογενειακές σχέσεις. Έτσι προτείνονται οι παρακάτω δράσεις:

- Βελτίωση ποιότητας ζωής ηλικιωμένων και ανάληψη δράσεων για την ενεργό γήρανση.
- Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.
- Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού.

*Δικαιούχοι: Κάτοικοι της περιοχής
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Οι δράσεις προβλέπονται στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας*

7.2.7 Υποστήριξη μεταναστών/υπηκόων τρίτων χωρών (ΥΤΧ)

Τα αυξανόμενα ρεύματα μετανάστευσης προς τη χώρα μας, τα τελευταία χρόνια, ανέδειξαν την ανάγκη για την υλοποίηση δράσεων υποστήριξης των μεταναστών για ομαλότερη ένταξή τους στην κοινωνική ζωή. Έτσι προτείνονται οι παρακάτω δράσεις:

- Capacity building φορέων σχετικά με την ένταξη ΥΤΧ/μεταναστών.
- Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας.

- Μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε ΥΤΧ.

*Δικαιούχοι: Μετανάστες που κατοικούν στην περιοχή
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Οι δράσεις προβλέπονται στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας*

7.2.8 Υποστήριξη ατόμων στο όριο της φτώχειας

Η περιοχή, σύμφωνα και με τα διαθέσιμα στοιχεία, έχει σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού που διαβιώνει στο όριο της φτώχειας. Για την αντιμετώπιση των αναγκών του πληθυσμού αυτού προτείνονται οι ακόλουθες δράσεις:

- Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, όπως δομές φιλοξενίας αστέγων, κέντρα ημέρας και υπνωτήρια.
- Παρεμβάσεις πρόσβασης σε κοινωνική κατοικία για αστέγους και οικογένειες με σοβαρή υλική στέρση.

*Δικαιούχοι: Κάτοικοι της περιοχής
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 1.500.000 ευρώ
Ωριμότητα: Οι δράσεις προβλέπονται στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας*

7.3 Υγεία

Στον κρίσιμο τομέα της υγείας προτείνονται δράσεις που αποσκοπούν μεταξύ άλλων στην αναδιάρθρωση των μονάδων υγείας της περιοχής, την ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας μεταξύ τους και τον εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των Δομών Υγείας της Ηλείας.

7.3.1 Αναδιοργάνωση των μονάδων υγείας και ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας

Με βάση τη μελέτη για το «Νέο ΕΣΥ» που υλοποίησε η διαΝΕΟσις για τη δομή του συστήματος υγείας στη χώρα απαιτείται η αναδιάρθρωση των μονάδων υγείας της περιοχής και η ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας μεταξύ τους, καθώς και με το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Πάτρας. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν τη λειτουργική ενοποίηση των νοσοκομείων της Ηλείας, την ανάπτυξη συγκεκριμένων κλινικών κατά περίπτωση, την αναδιάρθρωση ορισμένων κλινικών, καθώς και την αναδιοργάνωση των μονάδων της πρωτοβάθμιας υγείας. Τόσο οι μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας, όσο και τα νοσοκομεία της Ηλείας θα μπορέσουν να λειτουργήσουν αποτελεσματικότερα μέσα από μια τέτοια συνεργασία, προς όφελος των πολιτών.

Δικαιούχοι: Δομές Υγείας ΠΕ Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Υγείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΤΑΑ, ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ για μελέτη, 2.000.000 κατ' εκτίμηση για υλοποίηση σχετικών έργων
Ωριμότητα: Απαιτείται μελέτη για τις ειδικές συνθήκες της Ηλείας

7.3.2 Βελτίωση των κτηριακών εγκαταστάσεων των δομών υγείας

Οι κτηριακές εγκαταστάσεις των δομών υγείας στην περιοχή χρειάζονται αναβάθμιση για να μπορέσουν να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες του πληθυσμού. Έπειτα από μια αναλυτική καταγραφή των αναγκών θα είναι εφικτή η ενεργοποίηση σχετικών δράσεων.

Δικαιούχοι: Δομές Υγείας ΠΕ Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ΔΥΠΕ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται σχετική χαρτογράφηση αναγκών

7.3.3 Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των δομών υγείας

Ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός των δομών υγείας στην περιοχή χρειάζεται αναβάθμιση για να μπορέσει να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες του πληθυσμού. Η ενεργοποίηση σχετικών δράσεων θα καταστεί εφικτή μετά από μια αναλυτική καταγραφή των αναγκών.

Δικαιούχοι: Δομές Υγείας ΠΕ Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ΔΥΠΕ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται σχετική χαρτογράφηση αναγκών

7.3.4 Κινητές μονάδες για παροχή υπηρεσιών υγείας με κατάλληλο εξοπλισμό

Ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας λόγω αδυναμίας μετακίνησης, ή/και μεγάλης απόστασης από τις δομές υγείας. Προτείνεται η κάλυψη των αναγκών του πληθυσμού που βρίσκεται σε απομακρυσμένες περιοχές μέσα από τη λειτουργία κινητών μονάδων υγείας.

Δικαιούχοι: Κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της Περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ΔΥΠΕ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 1.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται σχετική χαρτογράφηση αναγκών

7.3.5 Ειδικά κίνητρα σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό για εγκατάσταση στην περιοχή

Τα τελευταία χρόνια πολλές δομές υγείας της περιφέρειας δεν καλύπτουν τις ανάγκες τους σε προσωπικό, παρά τις σχετικές προκηρύξεις προσλήψεων,

καθώς το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό δεν επιλέγει να μείνει στην περιφέρεια. Μέσα από την ενεργοποίηση κατάλληλων κινήτρων από την πλευρά της πολιτείας (π.χ. χαμηλότερη φορολόγηση, μισθολογικά bonus, ενίσχυση συνυπηρέτησης για οικογενειακή επανένωση, παροχή κατοικίας) είναι πιθανό να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την επάνδρωση των περιφερειακών δομών υγείας. Πολύ περισσότερο σε περιοχές που έχουν υποστεί φυσικές καταστροφές (όπως η Ηλεία) που θα ήταν εφικτή η ενεργοποίηση αντίστοιχων κινήτρων χωρίς να υπάρχουν «αντιδράσεις».

Δικαιούχοι: Ιατρικό προσωπικό

Φορέας υλοποίησης: Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Υγείας, ΟΤΑ της Ηλείας

Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ, ΠΔΕ,

Τακτικός Προϋπολογισμός

Προϋπολογισμός:

Ωριμότητα: -

7.4 Εκπαίδευση

Το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού της Ηλείας είναι αφενός χαμηλό και αφετέρου σε αναντιστοιχία με τις εξειδικεύσεις του παραγωγικού συστήματος. Απαιτείται ο σχεδιασμός πολιτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που να αντιστοιχούν στις ανάγκες της οικονομίας αλλά και της κοινωνίας.

7.4.1 Ίδρυση Γεωργικής Σχολής και άλλων δομών κατάρτισης στον αγροτικό τομέα

Κύριος παράγοντας για την επιτυχία ενός τομέα παραγωγής είναι η παρουσία εξειδικευμένου και κατάλληλα καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού. Προτείνεται η ίδρυση Γεωργικής Σχολής κατά τα πρότυπα της Αμερικάνικης Γεωργικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη, η οποία θα εκπαιδεύσει νέους αγρότες στις νέες τεχνολογίες και συστήματα παράγωγής, θα διαθέτει αγρόκτημα για την πρακτική τους άσκηση και θα συνδέεται με την Τριτοβάθμια εκπαίδευση για τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την αγορά για τη σύνδεση της γνώσης με τις τάσεις της οικονομίας, τις διεθνείς αγορές και τα καταναλωτικά πρότυπα (βλέπε και Δράση 5.1.1).

*Δικαιούχοι: Νέοι αγρότες, απόφοιτοι λυκείου
Φορέας υλοποίησης: Πανεπιστήμιο Πατρών σε συνεργασία με ΥΠΑΙΘ, ΥΠΑΑΤ, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης, ΕΛΓΟ Δήμητρα, Ίδρυμα Κωνσταντακόπουλου
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΔΕ, ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, ΠΑΑ
Προϋπολογισμός: 1.000.000 ευρώ για τη δημιουργία κατάλληλων εγκαταστάσεων
Ωριμότητα: Υπάρχει σε εξέλιξη μνημόνιο συνεργασίας φορέων για την υλοποίηση της δράσης*

Συμπληρωματικά, προτείνεται η λειτουργία τμημάτων του Γεωπονικού Κύκλου στα ΕΠΑΛ της Ηλείας, και η ίδρυση και λειτουργία σχολών μεταλυκειακής επαγγελματικής εκπαίδευσης στον τομέα της αγροτικής παραγωγής στις σχολές της ΔΥΠΑ (πρώην ΟΑΕΔ).

*Δικαιούχοι: Νέοι αγρότες, απόφοιτοι λυκείου
Φορέας υλοποίησης: ΔΥΠΑ, Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΔΕ, ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, ΠΑΑ
Προϋπολογισμός: Ανάλογα με τον αριθμό των εκπαιδευτικών που θα κληθούν να διδάξουν
Ωριμότητα: Άμεση*

Επίσης, προτείνεται η ίδρυση και λειτουργία Παραρτήματος του Κέντρου Διά Βίου Μάθησης του Πανεπιστημίου Πατρών, το οποίο θα οργανώνει σε συνεργασία με τη Γεωργική Σχολή προγράμματα κατάρτισης στον Γεωπονικό Κλάδο.

*Δικαιούχοι: Νέοι αγρότες, απόφοιτοι λυκείου, πτυχιούχοι
Φορέας Υλοποίησης: Πανεπιστήμιο Πατρών και ΥΠΑΙΘ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΠΔΕ, ΤΑΑ, ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: Για την πλήρη λειτουργία ενός τμήματος με όλες τις σχετικές υποδομές 400.000 ευρώ
Ωριμότητα: Άμεση*

7.4.2 Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού σε ψηφιακές και νέες δεξιότητες

Η πληθυσμιακή γήρανση του πληθυσμού στην Ηλεία συνεπάγεται ότι οι μεγαλύτερες ηλικιακές κατηγορίες θα αποτελούν ένα διαρκώς αυξανόμενο μερίδιο του ανθρώπινου δυναμικού και συνεπώς η ανάγκη για επανακατάρτιση είναι επιτακτική. Επιπλέον, οι τεχνολογικές εξελίξεις απαιτούν την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και την ενθάρρυνση της ψηφιακής ένταξης και μάθησης. Γι' αυτό τον λόγο προτείνεται να εντοπιστεί το επίπεδο αναγνωρισιμότητας δεξιοτήτων που υπάρχει στην αγορά εργασίας της Ηλείας και να υποστηριχθούν προγράμματα που να βασίζονται στην ανάπτυξη των κλάδων κομβικής σημασίας και έξυπνης εξειδίκευσης (παραγωγή τροφίμων, ποτών και προϊόντων καπνού, αγροδιατροφή, χονδρικό και λιανικό εμπόριο) και προγράμματα προσαρμογής στις νέες τεχνολογίες αποκτώντας νέες γνώσεις και ψηφιακές δεξιότητες αλλά και ήπιες δεξιότητες (κριτική σκέψη, ανάληψη πρωτοβουλιών κ.λπ). Επίσης, δεδομένου ότι το ανθρώπινο δυναμικό το οποίο παραμένει άνεργο ή άεργο (συμπεριλαμβανομένων των ευπαθών ομάδων πληθυσμού) αποτελεί έναν αναξιοποίητο και αδρανή συντελεστή της παραγωγικής διαδικασίας, προτείνεται να υπάρξουν προγράμματα εκπαίδευσης για άτομα χαμηλών δεξιοτήτων και ανειδίκευτων.

Προτείνεται η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου μηχανισμού ο οποίος θα παρακολουθεί τις τάσεις στην αγορά εργασίας (συμμετοχή απασχόλησης,

ποσοστό ανέργων), θα καταγράφει τις ελλείψεις της (κενές θέσεις), θα παρακολουθεί το επίπεδο κατάρτισης των εργαζομένων, και θα πληροφορεί επαρκώς και θα καθοδηγεί τις επιχειρήσεις αλλά και το ανθρώπινο δυναμικό ως προς τις ανάγκες του. Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων κατάρτισης μπορεί να γίνει από δημόσιους πόρους (επιδοτούμενα προγράμματα) ή από ίδια κεφάλαια των επιχειρήσεων, ή μπορεί να καλυφθούν από τους ίδιους τους κατάρτιζόμενους.

*Δικαιούχοι: Απασχολούμενοι, εν δυνάμει απασχολούμενοι Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Αναπτυξιακός Οργανισμός
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ για τον μηχανισμό καταγραφής
αναγκών της αγοράς εργασίας. 20.000 ευρώ κατά μέσο όρο για
προγράμματα κατάρτισης με υλοποίηση 5 προγραμμάτων.
Ωριμότητα: Απαιτούνται προγράμματα δημόσιας εκπαίδευσης και
επιχειρηματικής κατάρτισης, συνιστάται έρευνα αντιστοιχίας θέσεων
εργασίας της τοπικής αγοράς και δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού*

7.4.3 Τουριστική εκπαίδευση εργαζομένων

Σημαντικός παράγοντας ανταγωνιστικότητας του τουριστικού κλάδου είναι οι δυνατότητες του ανθρώπινου δυναμικού να προσφέρουν ολοκληρωμένες υπηρεσίες προς τους επισκέπτες. Συνεπώς, η συνεχής επιμόρφωση των εργαζομένων στον τουρισμό προκύπτει ως ανάγκη για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του τουριστικού κλάδου. Η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη προγραμμάτων επιμόρφωσης και κατάρτισης στελεχών για τον κλάδο του τουρισμού μέσω της δημιουργίας ενός σχετικού προγράμματος εκπαίδευσης στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις μέσω των σχολών ΕΠΑΣ της ΔΥΠΑ. Τα προγράμματα θα προβλέπουν και την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις της περιοχής με έμφαση στις μικρότερες επιχειρήσεις οι οποίες δεν είναι ελκυστικές για τα υπάρχοντα προγράμματα πρακτικής άσκησης που παρέχονται από υπάρχουσες εκπαιδευτικές δομές.

*Δικαιούχοι: Επιχειρηματίες τουριστικού κλάδου, Εργαζόμενοι
τουριστικού κλάδου,
Φορέας υλοποίησης: Οργανισμός Διαχείρισης και Προώθησης
Προορισμού, ΔΥΠΑ
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 10.000 ευρώ για προγράμματα ενημέρωσης
των μαθητών ανά έτος για 5 έτη. Η μισθοδοσία των εκπαιδευτικών
καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό.
Ωριμότητα: Πρέπει να υπάρξουν συζητήσεις με τη διοίκηση της ΔΥΠΑ
για την ενσωμάτωση της θεματικής ενότητας στο πρόγραμμα της ΕΠΑΣ*

7.4.4 Ανάπτυξη σχολικών προγραμμάτων

Προτείνεται η σύνδεση μαθημάτων καλλιτεχνικής δημιουργίας του σχολείου με προγράμματα που αναδεικνύουν τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της Ηλείας ώστε να αναπτυχθεί η δημιουργικότητα των μαθητών σχετικά με το θέμα αυτό και να προωθήσει περισσότερο την πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής.

*Δικαιούχοι: Μαθητές της Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Δήμοι Ηλείας, Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση Δήμων Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 100.000 ευρώ
Ωριμότητα: Συνιστάται σχέδιο δράσης ανάπτυξης προγραμμάτων και συνεργασιών*

7.4.5 Ίδρυση δημιουργικών εργαστηρίων (creative camps)

Προτείνεται η ίδρυση δημιουργικών εργαστηρίων (creative camps) για παιδιά τα οποία θα αναπτύσσουν δραστηριότητες που θα συσχετίζονται με τον τομέα του πολιτισμού και της πληροφορικής. Οι δραστηριότητες αυτές θα βασίζονται στην παράδοση της Αρχαίας Ολυμπίας εισάγοντας έννοιες όπως του common grounds, του gaming και του metaverse (σύζευξης της πραγματικότητας με της εικονικής πραγματικότητας, βλέπε και Δράση 5.3.9).

*Δικαιούχοι: Μαθητικός πληθυσμός της Ηλείας
Φορέας υλοποίησης: Δήμοι Ηλείας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 150.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται σχέδιο ίδρυσης του εργαστηρίου*

7.4.6 Δημιουργία εργαστηρίων και σεμιναρίων κινηματογράφου

Προτείνεται η δημιουργία εργαστηρίων και σεμιναρίων κινηματογράφου τα οποία θα προσφέρουν γνώσεις πάνω στην ανάπτυξη του κινηματογράφου από ένα έμπειρο τεχνικό προσωπικό που ήδη υπάρχει στην περιοχή από το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας. Το πρόγραμμα αυτό θα είναι σε συνεργασία με φορείς και δράσεις της ευρύτερης περιοχής (π.χ. Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου ή το ανερχόμενο Film Office της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας) (βλέπε και Δράση 5.3.9).

Δικαιούχοι: Ενδιαφερόμενοι για εκπαίδευση κινηματογράφου
Φορέας υλοποίησης: Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας, Δήμος Πύργου
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 150.000 ευρώ
Ωριμότητα: Συνιστάται σχέδιο δράσης δημιουργία εργαστηρίων και σεμιναρίων κινηματογράφου

7.4.7 Εκσυγχρονισμός υφιστάμενων εγκαταστάσεων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Οι εκπαιδευτικές υποδομές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της περιοχής χρειάζονται αναβάθμιση, ειδικά σε ζητήματα εκπαιδευτικού εξοπλισμού και κτηριακών υποδομών. Απαιτείται η άμεση καταγραφή των αναγκών και η αποστολή σχετικών αιτημάτων με την ενεργοποίηση των σχετικών προσκλήσεων του ΠΕΠ.

Δικαιούχοι: Σχολικές μονάδες της περιοχής, Διευθύνσεις Εκπαίδευσης
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται σχετική χαρτογράφηση αναγκών

7.4.8 Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτηριακών εγκαταστάσεων δομών διά βίου μάθησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης

Οι εκπαιδευτικές υποδομές της διά βίου μάθησης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης της περιοχής χρειάζονται αναβάθμιση, ειδικά σε ότι αφορά τον εκπαιδευτικό εξοπλισμό, αλλά και τις κτηριακές υποδομές. Απαιτούνται η άμεση καταγραφή των αναγκών και η αποστολή σχετικών αιτημάτων με την ενεργοποίηση των σχετικών προσκλήσεων του ΠΕΠ.

Δικαιούχοι: Εκπαιδευτικές μονάδες της περιοχής
Φορέας υλοποίησης: ΟΤΑ της περιοχής, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 1.000.000 ευρώ
Ωριμότητα: Απαιτείται σχετική χαρτογράφηση αναγκών

7.4.9 Ανάπτυξη προγραμμάτων αθλητισμού και ολυμπιακού ιδεώδους

Προτείνεται η προώθηση πλαισίου συνεργασιών της τοπικής Ολυμπιακής Ακαδημίας με τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή και το Olympic Foundation for Culture and Heritage με σκοπό την ανάπτυξη προγραμμάτων αθλητισμού και ολυμπιακού ιδεώδους.

Δικαιούχοι: Τοπικοί φορείς αθλητισμού
Φορέας υλοποίησης: Δήμοι Ηλείας και τοπικοί φορείς αθλητισμού
Πιθανές πηγές χρηματοδότησης προς διερεύνηση: ΕΣΠΑ
Προϋπολογισμός: 250.000 ευρώ
Ωριμότητα: Συνιστάται σχέδιο δράσης ανάπτυξης συνεργασιών και προγραμμάτων αθλητισμού

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Εκτιμώμενο κόστος
των δράσεων του
προγράμματος

Ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων και δράσεων του Προγράμματος Ανασυγκρότησης της Ηλείας με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία ανέρχεται σε 1.868.349.000 ευρώ, εκ των οποίων τα 430.850.000 ευρώ είναι δυνατόν να προέλθουν από ιδιωτική συμμετοχή στα μεγάλα έργα οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών (Πίνακας Β1). Ο προϋπολογισμός αφορά έργα και δράσεις τα οποία θα υλοποιηθούν σε μια περίοδο 10 ετών και, όπως τεκμηριώνεται στην Ενότητα 11, είναι δίκαιος και απολύτως εφικτός στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων της χώρας στην επόμενη δεκαετία.

Το μεγαλύτερο μέρος των έργων και δράσεων, ύψους δημόσιας δαπάνης 862.499.400 ευρώ εκτιμάται ότι θα υλοποιηθεί στην περίοδο 2023-27, κατά την οποία η Χώρα διαθέτει ιδιαίτερα σημαντικούς πόρους για αναπτυξιακά έργα και δράσεις που ξεπερνούν τα 90 δις. ευρώ (Πίνακας Β2). Το υπόλοιπο μέρος του Προγράμματος, ύψους δημόσιας δαπάνης 574.999.600 ευρώ θα υλοποιηθεί σε δεύτερη φάση στην περίοδο 2028-33, κατά την οποία επίσης η χώρα αναμένεται να διαθέτει σημαντικούς πόρους για τη χρηματοδότηση της αναπτυξιακής διαδικασίας που ξεπερνούν τα 40 δις. ευρώ.

Πίνακας Β1. Εκτίμηση επενδυτικών δαπανών περιόδου 2023-2033, ανά προτεραιότητα

Α. Δημόσιοι πόροι		
Προτ. 3	Πολιτικές και δράσεις ολοκληρωμένης ανάπτυξης για την Αρχαία Ολυμπία	128.600.000
Προτ. 4	Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αξιοποίηση των μνημείων και του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής	33.100.000
Προτ. 5	Ενίσχυση της ποιότητας, του εκσυγχρονισμού και της εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος	93.980.000
Προτ. 6	Υποδομές, περιβάλλον διαβίωσης και ποιότητα ζωής	1.105.619.000
Προτ. 7	Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνική συνοχή	76.200.000
Σύνολο		1.437.499.000
Β. Ιδιωτικοί πόροι (για έργα υποδομής)		
Δράση. 6.1.1α	Παραχώρησης (35% x300.000.000)	105.000.000
Δράση. 6.1.1β	Παραχώρησης (35% x331.000.000)	115.850.000
Δράση. 6.1.2	Παραχώρησης (35% x300.000.000)	105.000.000
Δράση. 6.1.4	Παραχώρησης (35% x100.000.000)	35.000.000
Δράση. 6.1.5	Παραχώρησης (35% x200.000.000)	70.000.000
Σύνολο		430.850.000
Γενικό σύνολο (Α+Β)		1.868.349.000

Πηγή: Πίνακες Β3 έως Β7 και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Β2. Κατανομή δημόσιων επενδυτικών δαπανών ανά περίοδο

	ΠΥΛΩΝΑΣ	2023 - 2027	2028 - 2033	ΣΥΝΟΛΟ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ
Προτ. 3	Πολιτικές και δράσεις ολοκληρωμένης ανάπτυξης για την Αρχαία Ολυμπία	77.160.000	51.440.000	128.600.000
Προτ. 4	Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αξιοποίηση των μνημείων και του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής	19.860.000	13.240.000	33.100.000
Προτ. 5	Ενίσχυση της ποιότητας, του εκσυγχρονισμού και της εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος	56.388.000	37.592.000	93.980.000
Προτ. 6	Υποδομές, περιβάλλον διαβίωσης και ποιότητα ζωής	663.371.400	442.247.600	1.105.619.000
Προτ. 7	Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνική συνοχή	45.720.000	30.48.000	76.200.000
	Σύνολο ανά περίοδο	862.499.400	574.999.600	1.437.499.000
	Ποσοστό κατανομής	60%	40%	

Πηγή: Πίνακες Β3 έως Β7 και ίδια επεξεργασία.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά, ανά προτεραιότητα και ανά κατηγορία δράσης, οι εκτιμώμενοι προϋπολογισμοί.

Πίνακας Β3. Προϋπολογισμός δράσεων Προτεραιότητας 3 - Πολιτικές και δράσεις ολοκληρωμένης ανάπτυξης για την Αρχαία Ολυμπία

		Προϋπολογισμός	Παρατηρήσεις
3.1	Ανάδειξη και προβολή του πολιτισμού της Αρχαίας Ολυμπίας και δημιουργία μιας ολοκληρωμένης τουριστικής ταυτότητας με εύρος, διάρκεια και ποιότητα		
3.1.1	Αποκατάσταση και διαμόρφωση ιστορικών κτηρίων της περιοχής για τη δημιουργία πολυχώρων πολιτισμού και εκπαίδευσης	13.000.000	Μελέτες και έργο αποκατάστασης
3.1.2	Δημιουργία αθλητικού κέντρου	30.000.000	Μελέτες και έργο
3.1.3	Δημιουργία φορέα για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων και τη διαχείριση των δράσεων προβολής και αξιοποίησης του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής		Ο π/υ είναι στις Δράσεις 6.3.1 και 6.3.2
3.1.4	Ενίσχυση και προβολή της πολιτιστικής ταυτότητας και των μνημείων της Αρχαίας Ολυμπίας με στόχο τη βελτίωση της εμπειρίας και της παραμονής των επισκεπτών	5.000.000	Έργα
3.1.5	Δράσεις ενίσχυσης της ελκυστικότητας του τοπικού τουριστικού κεφαλαίου με αναβάθμιση εξοπλισμού, ποιότητας και υπηρεσιών	10.000.000	Κατ' εκτίμηση
3.1.6	Διαμόρφωση ελκυστικών τουριστικών 'προϊόντων' που θα συνδυάζουν μνημεία της φύσης και του πολιτισμού	500.000	Για επιμέρους μελέτες
3.1.7	Προστασία αρχαιολογικών χώρων από φυσικές καταστροφές	100.000	Μελέτη προς ωρίμανση έργων
3.2	Ενίσχυση και αναβάθμιση των αστικών, μεταφορικών και περιβαλλοντικών υποδομών		
3.2.1	Ενίσχυση προσβασιμότητας και μεταφορικών υποδομών	-	Βλέπε 6.1.1 - 6.1.16
3.2.2	Ενίσχυση των αστικών υποδομών και βελτίωση ποιότητας αστικού περιβάλλοντος Αρχαίας Ολυμπίας	3.000.000 40.000.000	Μελέτες για όλα τα έργα Έργα
3.2.3	Ενίσχυση περιβαλλοντικών υποδομών	1.000.000 5.000.000	Μελέτες για όλα τα έργα Έργα
3.3	Αξιοποίηση της διεθνούς αίγλης και αναγνωρισιμότητας της Αρχαίας Ολυμπίας		
3.3.1	Προσέλκυση αθλητικών, πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και άλλων δραστηριοτήτων	1.000.000	Για τη διοργάνωση των αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων σε βάθος 5ετίας
3.3.2	Συμμετοχή στα οφέλη από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων	-	-
3.4	Ενδυνάμωση της τοπικής διοίκησης της Αρχαίας Ολυμπίας	-	-
3.5	Έργα που αφορούν τοπικές υποδομές της Αρχαίας Ολυμπίας	20.000.000	
	Σύνολο	128.600.000	

Πηγή: Ενότητα 3 και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Β4. Προϋπολογισμός δράσεων Προτεραιότητας 4 - Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αξιοποίηση των μνημείων και του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής

		Προϋπολογισμός	Παρατηρήσεις
4.1	Διαμόρφωση ολοκληρωμένου δικτύου πολιτιστικών διαδρομών και βελτίωση της προσβασιμότητας αυτών	500.000	Μελέτες
		10.000.000	Έργα
4.2	Ανάπτυξη εναλλακτικών διαδρομών πολιτισμού	150.000	Μελέτη
		5.000.000	Αποκατάσταση και επανάχρηση βιομηχανικών κτηρίων
4.3	Αποκατάσταση του Ναού του Επικούριου Απόλλωνα	2.000.000	
4.4	Επέκταση των ανασκαφών στην Αρχαία Ήλιδα	5.000.000	
4.5	Διαμόρφωση και αξιοποίηση του Μονοπατιού Εκεχειρίας	5.000.000	
4.6	Δημιουργία χώρων τρισδιάστατης ψηφιακής αναπαράστασης για επιτόπιους επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων και μουσείων	2.000.000	1.000.000 ανά αρχαιολογικό χώρο x2
4.7	Παροχή ψηφιακών πληροφοριών στους επιτόπιους επισκέπτες μουσείων μέσω των Bluetooth Beacons συσκευών	300.000	100.000 ανά μουσείο x3
4.8	Προβολή πολιτιστικών χώρων, διαδρομών και πολιτιστικών δράσεων σε ενιαία πλατφόρμα και εφαρμογές	200.000	
4.9	Δημιουργία φορέα ανάπτυξης, διαχείρισης και προβολής πολιτιστικού προϊόντος		Βλέπε 6.3.2
4.10	Προστασία μνημείων και αρχαιολογικών χώρων από τις περιβαλλοντικές συνθήκες και την κλιματική αλλαγή	400.000	Μελέτες
4.11	Κατασκευή Λαογραφικού Μουσείου Μαύρης Σταφίδας	1.000.000	
4.12	Αξιοποίηση του Κάστρου Χλεμούτσι	1.000.000	
4.13	Ανάδειξη του Πύργου ως πόλης Ολυμπιακής Λογοτεχνίας και Ποίησης	100.000	
4.14	Διοργάνωση Ολυμπιάδας Τεχνών	200.000	Εκπόνηση ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης
4.15	Αξιοποίηση αδρανών ιστορικών κελυφών	150.000	Μελέτη
4.16	Διεθνοποίηση του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους	100.000	Δράσεις διεθνοποίησης
	Σύνολο	33.100.000	

Πηγή: Ενότητα 4 και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Β5. Προϋπολογισμός δράσεων Προτεραιότητας 5 - Ενίσχυση της ποιότητας, του εκσυγχρονισμού και της εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος

		Προϋπολογισμός	Παρατηρήσεις
5.1	Γεωργία και κτηνοτροφία		
5.1.1	Ίδρυση Γεωργικής Σχολής	-	Βλέπε 7.4.1
5.1.2	Αύξηση ποσοστού μεταποίησης και καθετοποίησης αγροτικών προϊόντων	2.500.000	500.000 ανά επιχειρηματικό σχέδιο x 5
5.1.3	Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση υποδομών άρδευσης	15.000.000	
5.1.4	Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας	5.000.000	
5.1.5	Δημιουργία Πρότυπου Αγροκτήματος	2.000.000	
5.1.6	Αξιοποίηση διαθέσιμης έκτασης στη Φολόη για καλλιέργειες	2.200.000	200.000 Μελέτη 2.000.000 κατ' εκτίμηση έργα
5.1.7	Αξιοποίηση τοπικών ποικιλιών – Προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ	500.000	100.000 ανά προϊόν η λήψη πιστοποίησης x5
		400.000	Δημιουργία ενός ενιαίου brand name και η υλοποίηση σχετικών προωθητικών ενεργειών
5.1.8	Δημιουργία ομάδων παραγωγών	1.500.000	300.000 ανά Ομάδα Παραγωγών x 5
		700.000	Cluster
5.1.9	Συμβουλευτική σε υφιστάμενους αλλά και εν δυνάμει παραγωγούς για εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής (φιλοπεριβαλλοντικές πρακτικές, γεωργία ακριβείας κ.λπ.), αλλά και νέων καλλιεργειών	200.000	
5.1.10	Εξασφάλιση διαδικασιών προσέλκυσης ξένου εργατικού δυναμικού		Δεν απαιτείται ειδικός προϋπολογισμός
5.1.11	Εύρεση νέων αγορών	1.000.000	200.000 ανά προϊόν x5

5.1.12	Αξιοποίηση δυνατοτήτων για παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ (ενεργειακές κοινότητες, βιομάζα, γεωθερμία)	90.000	30.000 Σύσταση κάθε Ενεργειακής Κοινότητας, x 3
		33.000.000	11.000.000 Έργα x 3
5.1.13	Ενίσχυση νέων αγροτών	2.000.000	200.000 Ανά σχέδιο x 10
5.1.14	Ανανέωση παραγωγικού εξοπλισμού	300.000	30.000 Ανά σχέδιο x 10
5.1.15	Αξιοποίηση πρωτογενούς παραγωγής στις τουριστικές επιχειρήσεις	200.000	Μελέτη
5.1.16	Ενίσχυση του αγροτουρισμού	2.000.000	500.000 Ανά σχέδιο x 4
5.2	Μεταποίηση		
5.2.1	Επιχειρηματικά Πάρκα και βιομηχανικές υποδομές	12.500.000	
5.2.2	Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας	2.000.000	Λειτουργία Κέντρου στην περίοδο 2023-29
5.2.3	Συνέργειες και αλυσίδες αξίας με πρωτογενή τομέα και τουρισμό	100.000	Εκδηλώσεις, ημερίδες και θεματικά workshops
5.2.4	Ψηφιακός εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων	500.000	50.000 ανά δράση κατά μέσο όρο x 10
5.2.4	Δράσεις έρευνας και καινοτομίας σε επιχειρήσεις	100.000	10.000 κατά μέσο όρο για προγράμματα τύπου κουπόνια καινοτομίας x 10
		1.500.000	500.000 κατά μέσο όρο για ερευνητικά προγράμματα διάρκειας 2-3 ετών x 3
5.2.5	Δημιουργία τοπικού συμφώνου ποιότητας και πιστοποίησης τοπικών προϊόντων	300.000	
5.2.6	Προώθηση της «πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας»	200.000	
5.2.7	Ενίσχυση της νεανικής και νεοφυούς επιχειρηματικότητας	1.000.000	200.000 ανά σχέδιο x 5
5.2.8	Πιστοποίηση και σήμανση των τοπικών προϊόντων	400.000	20.000 για συστήματα πιστοποίησης ανά επιχείρηση x 20
5.2.9	Εξωστρέφεια και εξαγωγές των τοπικών προϊόντων	200.000	10.000 ανά επιχείρηση x 20
5.3	Ενίσχυση της ποιότητας και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής		
5.3.1	Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού	2.000.000	
5.3.2	Ενιαία σήμανση σημείων πολιτιστικού, αρχαιολογικού και θρησκευτικού τουρισμού	350.000	
5.3.3	Αξιοποίηση περιοχών ιαματικών πηγών για την ανάπτυξη τουρισμού ευεξίας / Κυλλήνη	50.000	
5.3.4	Υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων αγροτουρισμού		Βλέπε 5.1.16
5.3.5	Πρωτόκολλο συνεργασίας ξενοδοχείων και τοπικών παραγωγών για προώθηση του γαστρονομικού τουρισμού	50.000	Μελέτη προετοιμασίας. Το πρωτόκολλο συνεργασίας μπορεί να περάσει υπό την αιγίδα του ΟΔΠΠ και ιδιωτών.
5.3.6	Βελτίωση υποδομών ορειβατικού, περιπατητικού και φυσιολατρικού τουρισμού	1.500.000	Εκτίμηση
5.3.7	Δημιουργία τουριστικών πακέτων επισκέψεων	100.000	Μελέτη
		100.000	Δημιουργία Λογισμικού Κρατήσεων
		100.000	20.000 έξοδα προώθησης ετησίως x5
5.3.8	Ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων λουτρών Κυλλήνης	500.000	Έργα
5.3.9	Δημιουργία και προώθηση ειδικών γεγονότων	100.000	20.000 ενιαία προβολή ετησίως x5
		100.000	c
		250.000	50.000 creative camps ετησίως x5
5.3.10	Πρωτόκολλο συνεργασίας ξενοδοχείων και τοπικών κοινωνιών για την προώθηση εκδηλώσεων στο πλαίσιο του τουρισμού ειδικών γεγονότων	250.000	Υπό την αιγίδα του ΟΔΠΠ και ιδιωτών
5.3.11	Δημιουργία Καταδυτικού Πάρκου στη βυθισμένη πόλη της Αρχαίας Φειάς στη περιοχή του Κατακόλου	200.000	Μελέτη
		500.000	Εργασίες ανάδειξης προστασίας μνημείου
		200.000	Εγκατάσταση εξοπλισμού εικονικής πραγματικότητας
5.3.12	Δημιουργία αλυσίδας αξίας υπεύθυνου και βιώσιμου τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές και περιοχές υψηλής περιβαλλοντικής και πολιτιστικής αξίας	20.000	Προετοιμασία φακέλων ένταξης στα δίκτυα
5.3.13	Παρατηρητήριο Τουριστικής Ανάπτυξης	20.000	Δημιουργία παρατηρητηρίου
		200.000	40.000 λειτουργία ετησίως x 5
	Σύνολο	93.980.000	

Πηγή: Ενότητα 5 και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Β6. Προϋπολογισμός δράσεων Προτεραιότητας 6 - Υποδομές, περιβάλλον διαβίωσης και ποιότητα ζωής

		Προϋπολογισμός	Παρατηρήσεις
6.1	Υποδομές		
6.1.1	Ολοκλήρωση Αυτοκινητοδρόμου Α5 Πάτρα - Πύργος - Τσακώνα	195.000.000	α) Πύργος - Τσακώνα 300.000.000 x 65%
		215.150.000	β) Πάτρα - Πύργος 331.000.000 x 65%
6.1.2	Εκκίνηση λειτουργίας σιδηροδρομικής γραμμής Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα	14.000.000	Πάτρα - Πύργος 14.000.000
		195.000.000	Κανονικοποίηση και ηλεκτροδότηση γραμμής 300.000.000 x 65%
6.1.3	Αναβάθμιση της σιδηροδρομικής σύνδεσης Λιμένα Κατακόλου - Αρχαίας Ολυμπίας	3.400.000	Μελέτη
6.1.4	Κατασκευή Οδικού Άξονα Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία - Βυτίνα - Τρίπολη - Μυκήνες	65.000.000	100.000.000 x 65%
6.1.5	Σύνδεση Αρχαίας Ολυμπίας με Ναό Επικούριου Απόλλωνα και Μεγαλόπολη	130.000.000	200.000.000 x 65%
6.1.6	Σύνδεση Αρχαίας Ολυμπίας - θάλασσας	40.000.000	Εκτίμηση Υπουργείου Υποδομών
6.1.7	Ανάπτυξη υποδομών τουρισμού σκαφών αναψυχής	10.000.000	
6.1.8	Βελτίωση λιμενικών υπηρεσιών κρουαζιέρας λιμένα Κατακόλου	10.500.000	
6.1.9	Βελτίωση οδικής σύνδεσης λιμένα Κατακόλου	11.994.000	
6.1.10	Βελτίωση λιμενικών επιβατικών και εμπορευματικών υπηρεσιών λιμένα Κυλλήνης	4.500.000	Απαιτείται σχετική μελέτη.
6.1.11	Ίδρυση και λειτουργία υδατοδρομίων	700.000	
6.1.12	Έναρξη λειτουργίας αεροδρομίου Επιταλίου	500.000	Κόστος κατασκευής
		500.000	100.000 ετήσια λειτουργικά έξοδα x5
6.1.13	Βελτίωση συνδέσεων αεροδρομίων με το οδικό δίκτυο της περιοχής και εξέταση σιδηροδρομικής διασύνδεσης	200.000	Μελέτες
6.1.14	Αναβάθμιση αεροδρομίου Αράξου	10.000.000	Κατ' εκτίμηση. Το πραγματικό κόστος θα προσδιοριστεί σε συνεννόηση με το επενδυτικό σχήμα που θα αναλάβει τη διαχείριση του αεροδρομίου.
6.1.15	Δημιουργία εμπορευματικού κέντρου στο αεροδρόμιο Ανδραβίδας ή Αράξου	100.000	Μελέτη
6.1.16	Δημιουργία ποδηλατόδρομων	100.000	Μελέτη
6.1.17	Βελτίωση οδοποιίας σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές	100.000	Μελέτη
6.1.17	Ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων και αναβάθμιση δικτύων κινητής τηλεφωνίας	20.000.000	
6.1.18	Αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	5.000.000	Ανάλογα με το μέγεθος της επένδυσης
6.1.19	Ενεργειακή αναβάθμιση επιχειρήσεων, νοικοκυριών και αστικών υποδομών	2.000.000	100.000 Μέση δαπάνη ανά παρέμβαση x 20
6.1.20	Επανασχεδιασμός δικτύου φυσικού αερίου	8.400.000	400.000 μελέτες 8.000.000 κατ' εκτίμηση έργα
6.2	Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της περιβαλλοντικής αειφορίας		
6.2.1	Έργα διαχείρισης απορριμμάτων σύμφωνα με το εγκεκριμένο ΠΕΣΔΑ	70.000.000	Σύνολο δράσεων
6.2.2	Δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής	50.000.000	Σύνολο δράσεων
6.2.3	Απορρύπανση επιβαρυμένων υδάτινων πόρων	3.000.000	
6.2.4	Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας των υδάτων	1.000.000	
6.2.5	Έργα ύδρευσης	5.000.000	
6.2.6	Ολοκλήρωση βιολογικών καθαρισμών και δικτύων αποχέτευσης στους οικισμούς της Ηλείας	10.000.000	
6.2.7	Δράσεις προστασίας και ανάδειξης περιοχών Natura	2.000.000	
6.2.8	Αύξηση και ποιοτική αναβάθμιση των χώρων πρασίνου και προώθηση λύσεων που βασίζονται στο οικοσύστημα (Nature Based Solutions – NBS)	3.000.000	
6.2.9	Δράσεις για την περιοχή της Λίμνης Καϊάφα	5.000.000	
6.2.10	Δράσεις για την Περιοχή του Κοτυχίου - Αλυκές Λεχαινών	5.000.000	
6.2.11	Δράσεις για την περιοχή του Δέλτα του Αλφειού	3.000.000	
6.2.12	Δράσεις για την περιοχή του Φράγματος Πηνειού	1.200.000	Μελέτες και έργα

6.2.13	Διερεύνηση της δυνατότητας επαναπλημμυρισμού και αξιοποίησης της αποξηρανθείσας Λίμνης Μουριάς	100.000	Μελέτες
6.3	Ενίσχυση της τοπικής διακυβέρνησης		
6.3.1	Δημιουργία ΑΟ	1.025.000	25.000 για ίδρυση και 1.000.000 λειτουργικά κόστη για 10 έτη
6.3.2	Δημιουργία ΟΔΠΠ	1.050.000	50.000 για ίδρυση και 1.000.000 λειτουργικά κόστη για 10 έτη
6.4	Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός	-	
6.4.1	Επίσπευση των διαδικασιών και τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων εκπόνησης των ΤΠΣ και του ΕΠΣ στην Ηλεία	3.000.000	
6.4.2	Παρακολούθηση της πορείας όλων των Ειδικών και Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων και διαμόρφωση τεκμηριωμένων θέσεων για τη διαδικασία της διαβούλευσης	100.000	
6.4.3	Υλοποίηση στο Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας του εργαλείου «Περιοχή Ειδικών Χωροταξικών Παρεμβάσεων»	-	
6.4.4	Κατευθύνσεις πολεοδομικών και αναπτυξιακών παρεμβάσεων οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο ΕΠΣ για το θαλάσσιο μέτωπο της Ηλείας	-	
	Σύνολο	1.105.619.000	

Πηγή: Ενότητα 6 και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Β7. Προϋπολογισμός δράσεων Προτεραιότητας 7 - Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνική συνοχή

		Προϋπολογισμός	Παρατηρήσεις
7.1	Πολιτικές δημογραφικής ανάκαμψης και ενίσχυσης της ελκυστικότητας της περιοχής		
7.1.1	Δημιουργία πρότυπου ενεργειακά αυτόνομου οικισμού κοινωνικής κατοικίας	10.000.000	Για έναν οικισμό 100 διαμερισμάτων με μέση επιφάνεια 60 τ.μ.
7.1.2	Πρόγραμμα αποκατάστασης εγκαταλελειμμένων παραδοσιακών κατοικιών σε οικισμούς με παραδοσιακά χαρακτηριστικά	5.000.000	Για την αποκατάσταση 100 κατοικιών
7.1.3	Δημιουργία Κέντρου Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας	2.000.000	Για τη λειτουργία του κέντρου στην περίοδο 2023-29
7.1.4	Φορολογικά κίνητρα μετεγκατάστασης σε περιοχές που έχουν υποστεί φυσική καταστροφή	0	
7.1.5	Πρόγραμμα αξιοποίησης ακαλλιέργητων εκτάσεων από νέους αγρότες	1.000.000	Για την ενοικίαση 10.000 στρεμμάτων για 5 χρόνια
7.1.6	Κοινωνική κατοικία για εισαγόμενους εργάτες γης	5.000.000	Για έναν οικισμό 100 διαμερισμάτων με μέση επιφάνεια 40 τ.μ.
7.1.7	Ανοικτές και ευφυείς κοινότητες	300.000	Μελέτες
7.2	Κοινωνική συνοχή και ποιότητα ζωής		
7.2.1	Κάλυψη των αναγκών των παιδιών και εφήβων μέσα από δομές υποστήριξης και παροχής υπηρεσιών	5.000.000	
7.2.2	Δράσεις υποστήριξης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες	5.000.000	
7.2.3	Δράσεις υποστήριξης Ρομά	5.000.000	
7.2.4	Δράσεις για την ενίσχυση των ανέργων και την προώθηση στην απασχόληση	3.000.000	
7.2.5	Δράσεις υποστήριξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων	10.000.000	
7.2.6	Δράσεις για την υποστήριξη των ηλικιωμένων	3.000.000	
7.2.7	Υποστήριξη μεταναστών / υπηκόων τρίτων χωρών	3.000.000	
7.2.8	Υποστήριξη ατόμων στο όριο της φτώχειας	1.500.000	
7.3	Υγεία		
7.3.1	Αναδιοργάνωση των μονάδων υγείας	100.000	Μελέτη
		2.000.000	
7.3.2	Βελτίωση των κτηριακών εγκαταστάσεων των δομών υγείας	3.000.000	
7.3.3	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των δομών υγείας	5.000.000	

7.3.4	Κινητές μονάδες για παροχή υπηρεσιών υγείας με κατάλληλο εξοπλισμό	1.000.000	
7.3.5	Ειδικά κίνητρα σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό για εγκατάσταση στην περιοχή	-	
7.4	Εκπαίδευση		
7.4.1	Ίδρυση Γεωργικής Σχολής και άλλων δομών κατάρτισης στον αγροτικό τομέα	1.000.000	Δημιουργία κατάλληλων εγκαταστάσεων
		400.000	Για την πλήρη λειτουργία ενός τμήματος με όλες τις σχετικές υποδομές του Παραρτήματος του Κέντρου Διά Βίου Μάθησης του Πανεπιστημίου Πατρών
7.4.2	Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού σε ψηφιακές και νέες δεξιότητες	100.000	Για τον Μηχανισμό καταγραφής αναγκών της αγοράς εργασίας
		100.000	20.000 ανά πρόγραμμα κατάρτισης x 5
7.4.3	Τουριστική εκπαίδευση εργαζομένων	50.000	10.000 ανά ετήσιο πρόγραμμα ενημέρωσης των μαθητών x 5 έτη
7.4.4	Ανάπτυξη σχολικών προγραμμάτων	100.000	
7.4.5	Ίδρυση δημιουργικών εργαστηρίων (creative camps)	150.000	
7.4.6	Δημιουργία εργαστηρίων και σεμιναρίων κινηματογράφου	150.000	
7.4.7	Εκσυγχρονισμός υφιστάμενων εγκαταστάσεων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	3.000.000	
7.4.8	Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτηριακών εγκαταστάσεων Δομών Διά Βίου Μάθησης και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	1.000.000	
7.4.9	Ανάπτυξη προγραμμάτων αθλητισμού και ολυμπιακού ιδεώδους	250.000	
	Σύνολο	76.200.000	

Πηγή: Ενότητα 7 και ίδια επεξεργασία.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Τα σημαντικότερα
και τα εμβληματικά έργα

Τα έργα και οι δράσεις που προτείνονται στο υφιστάμενο Πρόγραμμα Ανασυγκρότησης θα συμβάλουν καθοριστικά, εφόσον υλοποιηθούν, στην επίτευξη των στόχων οι οποίοι τίθενται και στην ανάπτυξη της Αρχαίας Ολυμπίας και της Ηλείας σε ένα μεσοπρόθεσμο ορίζοντα 5-10 ετών. Όμως, όλα τα έργα και οι δράσεις δεν έχουν την ίδια βαρύτητα και την ίδια επίδραση στο τελικό αποτέλεσμα. Υπάρχει ένας, περιορισμένος σχετικά, κατάλογος από έργα και δράσεις, τα οποία, είτε έχουν εμβληματικό χαρακτήρα για την Ηλεία και ειδικά την Αρχαία Ολυμπία, είτε αποτελούν βασικές υποδομές και προϋπόθεση για την εκκίνηση και διάρκεια της αναπτυξιακής διαδικασίας. Τα έργα αυτά, τα οποία παρουσιάζονται στη μελέτη, παρατίθεται ξεχωριστά σε αυτό το σημείο, λόγω της ιδιαίτερης σημασίας τους. Κάποια από αυτά έχουν ήδη δρομολογηθεί, ενώ τα περισσότερα έχουν περιορισμένη ωριμότητα. Ο κατάλογος που ακολουθεί παρουσιάζει τις υφιστάμενες και τις πιθανές πηγές χρηματοδότησης και θα φανεί χρήσιμος κατά την υλοποίηση του Προγράμματος από την κεντρική διοίκηση και την αυτοδιοίκηση.

1. ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ – ΥΠΟΔΟΜΕΣ

1. Οδικός άξονας Πάτρα - Πύργος - Τσακώνα

Προϋπολογισμός: Τμήμα Πάτρα - Πύργος 331.000.000 ευρώ, Τμήμα Πύργος - Τσακώνα 300.000.000 ευρώ κατ' εκτίμηση
Πηγή χρηματοδότησης: 35% Κοινοπραξία Ολυμπία Οδός - 65% Ευρωπαϊκοί και Εθνικοί Πόροι
Ωριμότητα: Πάτρα - Πύργος υπό κατασκευή, Πύργος - Τσακώνα υπό μελέτη

2. Οδικός άξονας Α72: Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία - Βυτίνα - Τρίπολη - Μυκίνες

Προϋπολογισμός: 100.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΣΔΙΤ
Ωριμότητα: Υπάρχουν μελέτες για το τμήμα Τρίπολη - Βυτίνα - Αρχαία Ολυμπία

3. Οδικός άξονας Αρχαία Ολυμπία - Ανδρίτσαινα - Επικούριος Απόλλων - Μεγαλόπολη

Προϋπολογισμός: 200.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΣΔΙΤ
Ωριμότητα: Όχι

4. Οδική σύνδεση Αρχαίας Ολυμπίας με το θαλάσσιο μέτωπο

Προϋπολογισμός: 40.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ
Ωριμότητα: Όχι

5. Σιδηροδρομικός άξονας Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα

Προϋπολογισμός: Τμήμα Πάτρα - Πύργος 14.000.000 ευρώ για συντήρηση, Πάτρα - Πύργος - Καλαμάτα 300.000.000 ευρώ για ανακατασκευή
Πηγή χρηματοδότησης: Τα έργα συντήρησης χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ, η ανακατασκευή από ΤΑΑ, ΕΠ Μεταφορές, ΣΔΙΤ
Ωριμότητα: Τα έργα συντήρησης είναι σε εξέλιξη. Το τμήμα Πάτρα - Πύργος έχει μελετηθεί. Το τμήμα Πύργος - Καλαμάτα έχει προμελέτη.

6. Σιδηροδρομικός άξονας Κατάκολο - Πύργος - Αρχαία Ολυμπία

Προϋπολογισμός: 3.400.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: Χρηματοδοτείται από το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας μέσω της ΟΧΕ

Ωριμότητα: Πλήρης

7. Αναβάθμιση του αεροδρομίου του Αράξου και αξιοποίηση του αεροδρομίου του Επιταλίου

Προϋπολογισμός: 10.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΣΔΙΤ, ΕΣΠΑ

Ωριμότητα: Ο Άραξος λειτουργεί και είναι σε αναζήτηση επενδυτικού σχήματος που θα αναλάβει τη λειτουργία. Το Επιτάλιο έχει μόνο αδειοδότηση.

8. Εκσυγχρονισμός Λιμένων Κατακόλου – Κυλλήνης

Προϋπολογισμός: 15.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΣΔΙΤ

Ωριμότητα: Κάποια έργα είναι σε εξέλιξη

9. Ανάπτυξη μαρίνων Yachting

Προϋπολογισμός: 10.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΣΔΙΤ

Ωριμότητα: Όχι

10. Ανάπτυξη Ευρυζωνικών Δικτύων

Προϋπολογισμός: 20.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΣΔΙΤ, ΤΑΑ, ΕΣΠΑ

Ωριμότητα: Υπάρχουν σε εξέλιξη αναθέσεις για την επέκταση των δικτύων.

2. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ – ΑΡΧΑΙΑ ΗΛΙΔΑ – ΝΑΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

1. Δημιουργία Αθλητικού Κέντρου στην Αρχαία Ολυμπία

Προϋπολογισμός: 30.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, ΣΔΙΤ, χορηγίες

Ωριμότητα: Όχι

2. Δημιουργία του πολυχώρου πολιτισμού «Ξένιος Ζεύς» στην Αρχαία Ολυμπία

Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ

Πηγή Χρηματοδότησης: ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, ΣΔΙΤ, χορηγίες

Ωριμότητα: Όχι

3. Δημιουργία του πολυχώρου διεθνούς εκπαίδευσης «Απόλλων» στην Αρχαία Ολυμπία

Προϋπολογισμός: 8.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, ΣΔΙΤ, χορηγίες

Ωριμότητα: Όχι

4. Ανάπλαση του αστικού ιστού της Αρχαίας Ολυμπίας

Προϋπολογισμός: 40.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, ΕΠΑΕΚ

Ωριμότητα: Όχι

5. Δημιουργία Πάρκου Ολυμπιακών Αγώνων, το οποίο θα περιλαμβάνει τη Λεωφόρο Ολυμπιονικών και την Άσβεστο Ολυμπιακή Φλόγα

Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, Πράσινο Ταμείο, ΤΑΑ, χορηγίες

Ωριμότητα: Όχι

6. Προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών από πανεπιστήμια διεθνούς κύρους στον πολιτισμό και τον αθλητισμό στην Αρχαία Ολυμπία

Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ

Ωριμότητα: Είναι σε εξέλιξη προγράμματα του Πανεπιστημίου Πατρών με ορίζοντα έναρξης τον Σεπτέμβριο του 2023

7. Αποκατάσταση και ανάδειξη του Ναού του Επικούριου Απόλλωνα

Προϋπολογισμός: 2.000.000 ευρώ

Πηγή Χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ

Ωριμότητα: Υπάρχει μελέτη που θέλει επικαιροποίηση

8. Συνέχιση των ανασκαφών στην Αρχαία Ήλιδα

Προϋπολογισμός: 5.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, Υπουργείο Πολιτισμού

Ωριμότητα: Η περιοχή καλύπτεται από ανασκαφικό έργο για το οποίο πρέπει να εξασφαλιστούν πόροι για τη συνέχισή του

9. Σχεδιασμός ετήσιου προγράμματος πολιτιστικών γεγονότων όπως φεστιβάλ, αγώνες, σύνδεση με Ολυμπιακούς Αγώνες, Μονοπάτι Εκεχειρίας

Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ

Ωριμότητα: Όχι

3. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

1. Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός (ειδικά και τοπικά σχέδια)

Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΤΑΑ
Ωριμότητα: Είναι σε εξέλιξη διάφορες μελέτες

2. Απορρύπανση και προστασία εκβολών αρδευτικών καναλιών, ποταμών και χειμάρρων στον Κυλλήνιο Κόλπο και την ευρύτερη ακτογραμμή

Προϋπολογισμός: 3.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΠΑΑ, ΕΣΠΑ, Πράσινο Ταμείο
Ωριμότητα: Όχι

3. Αξιοποίηση ιαματικών λουτρών και δημιουργία brand προορισμού υψηλής ποιότητας

Προϋπολογισμός: 2.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΤΑΑ, ΣΔΙΤ, ΕΣΠΑ
Ωριμότητα: Όχι

4. Προστασία και ανάδειξη των οικοσυστημάτων Natura (Κοτύχι - Καϊάφα) - Δάσος Στροφυλιάς και Φολόης

Προϋπολογισμός: 20.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, Πράσινο Ταμείο
Ωριμότητα: Κάποιες δράσεις έχουν μελετηθεί. Υπάρχει σε εξέλιξη ΕΠΜ για τις περιοχές προστασίας που θα αναδείξει τα απαραίτητα έργα.

4. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΓΕΩΡΓΙΑ

1. Ίδρυση Αναπτυξιακού Οργανισμού Ηλείας

Προϋπολογισμός: 25.000 ευρώ αρχικό μετοχικό κεφάλαιο, 1.000.000 ευρώ λειτουργικά κόστη

Πηγή χρηματοδότησης: Ίδιοι πόροι για το μετοχικό κεφάλαιο, ΕΣΠΑ, ΤΑΑ κ.λπ. για τα λειτουργικά κόστη

Ωριμότητα: Υπάρχει σχετική νομοθεσία. Απαιτείται συμφωνία των εμπλεκόμενων.

2. Δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης και Ανάπτυξης Τουρισμού (ΔΜΜΟ)

Προϋπολογισμός: 50.000 ευρώ αρχικό μετοχικό κεφάλαιο, 1.000.000 ευρώ λειτουργικά κόστη

Πηγή χρηματοδότησης: Ίδιοι πόροι για το μετοχικό κεφάλαιο, ΕΣΠΑ, ΤΑΑ κ.λπ. για τα λειτουργικά κόστη

Ωριμότητα: Υπάρχει σχετική νομοθεσία. Απαιτείται συμφωνία των εμπλεκόμενων.

3. Επέκταση και εκσυγχρονισμός των αρδευτικών δικτύων (ΤΟΕΒ)

Προϋπολογισμός: 15.000.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΑΑ, ΤΑΑ, ΕΣΠΑ

Ωριμότητα: Για κάποιες περιοχές υπάρχουν μελέτες για άλλες όχι

4. Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων

Προϋπολογισμός: 12.500.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΤΑΑ, ΕΣΠΑ, ιδιωτικοί πόροι

Ωριμότητα: Υπάρχει μελέτη για τη χωροθέτηση ΕΠ. Απαιτούνται περαιτέρω διαδικασίες ώστε να χαρακτηριστούν οι χώροι ως ΕΠ.

5. Ίδρυση και λειτουργία Γεωργικής Σχολής από το Πανεπιστήμιο Πατρών

Προϋπολογισμός: 1.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, ΠΑΑ
Ωριμότητα: Υπάρχει σε εξέλιξη δράση του Πανεπιστημίου Πατρών

6. Ίδρυση και λειτουργία Πρότυπου Αγροκτήματος

Προϋπολογισμός: 2.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΠΑΑ, ΤΑΑ
Ωριμότητα: Όχι

7. Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών Δομών Τουρισμού

Προϋπολογισμός: 500.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ
Ωριμότητα: Όχι

8. Ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας

Προϋπολογισμός: 2.000.000 ευρώ
Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ
Ωριμότητα: Όχι

9. Αξιοποίηση καλλιεργήσιμης έκτασης 50.000 στρεμμάτων στο οροπέδιο της Φολόης

Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ για μελέτη, 2.000.000 ευρώ για έργα
Πηγή χρηματοδότησης: ΠΑΑ, ΤΑΑ
Ωριμότητα: Όχι

10. Συντήρηση και τουριστική αξιοποίηση τεχνητής Λίμνης (Φράγμα) Πηνειού

Προϋπολογισμός: 200.000 ευρώ για μελέτη, 1.000.000 ευρώ για έργα
Πηγή χρηματοδότησης: ΠΑΑ, ΤΑΑ, ΕΣΠΑ
Ωριμότητα: Όχι

5. ΕΝΕΡΓΕΙΑ

1. Ίδρυση Ενεργειακών Κοινοτήτων

Προϋπολογισμός: 90.000 ευρώ για μετοχικό κεφάλαιο, 33.000.000 ευρώ για τα έργα

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, ΣΔΙΤ, ΕΙΒ, ίδιοι πόροι

Ωριμότητα: Υπάρχει μελέτη της περιφέρειας για Ενεργειακές Κοινότητες

2. Επέκταση δικτύου φυσικού αερίου

Προϋπολογισμός: 8.400.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, ΣΔΙΤ

Ωριμότητα: Όχι

6. ΚΟΙΝΩΝΙΑ

1. Πολιτικές δημογραφικής ανάκαμψης

Προϋπολογισμός: 23.300.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ

Ωριμότητα: Όχι

2. Αναβάθμιση δομών και δικτύου υγείας

Προϋπολογισμός: 11.100.000 ευρώ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ, ΤΑΑ β

Ωριμότητα: Υπάρχει μελέτη αναδιοργάνωσης του ΕΣΥ. Απαιτείται μελέτη για τις τοπικές συνθήκες.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Υλοποίηση του
Προγράμματος
Ανασυγκρότησης και
σύστημα διακυβέρνησης

Το κρίσιμο ζήτημα μετά την ολοκλήρωση του Σχεδίου Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης είναι οι διαδικασίες χρηματοδότησης, υλοποίησης και παρακολούθησης των προτεινόμενων δράσεων και έργων. Απαιτείται, δηλαδή, η συνεργασία της κεντρικής με την περιφερειακή και την τοπική διοίκηση, καθώς και η διαμόρφωση ενός πολυεπίπεδου συστήματος διακυβέρνησης, το οποίο θα έχει τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

1. Η μελέτη με τις προτεινόμενες δράσεις και τα προτεινόμενα έργα, όπως θα διαμορφωθούν στην τελική διαβούλευση, γίνεται αποδεκτή από το Υπουργικό Συμβούλιο ή από τον εκάστοτε αρμόδιο υπουργό.
2. Οι δράσεις και τα έργα εντάσσονται σε ΣΑΕ του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης 2020-2025 σε έργο με τίτλο: «Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Ηλείας με έμφαση στην Αρχαία Ολυμπία».
3. Συστήνεται με ΥΑ Επιτροπή Παρακολούθησης του Έργου στην οποία συμμετέχουν (μεταξύ άλλων) ο υφυπουργός στον Πρωθυπουργό για θέματα ανασυγκρότησης, ο πρόεδρος του ΠΔΕ/ΕΣΠΑ, ο περιφερειάρχης ΔΕ, ο δήμαρχος Αρχαίας Ολυμπίας και ο δήμαρχος Πύργου, ως εκπρόσωπος του Τοπικού Συμβουλίου Ανάπτυξης. Η Επιτροπή εποπτεύει την πορεία υλοποίησης του Έργου και συνεδριάζει τουλάχιστον δύο φορές τον χρόνο, ή μετά από πρόσκληση του υφυπουργού. Στην Επιτροπή συμμετέχει και ο προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ. Χρέη γραμματέως εκτελεί υπάλληλος της Διεύθυνσης Δημοσίων Επενδύσεων.
4. Οι δράσεις και τα έργα του «Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Ηλείας με έμφαση στην Αρχαία Ολυμπία» εντάσσονται καταρχήν στο ΕΠΑ (το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ), έως ότου ευρεθούν τα κατάλληλα προγράμματα χρηματοδότησης (των έργων ή των αναγκαίων μελετών) στα Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-27, το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2021-27, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, το Πράσινο Ταμείο, τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Υποδομών, το Ταμείο Ανάκαμψης, το Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» ή άλλες πηγές χρηματοδότησης, όπως ΣΔΙΤ, Συμπράξεις, Παραχωρήσεις, δάνεια της ΕΙΒ και της ΕΒΡΔ, κ.λπ.
5. Ειδικά για την ΕΙΒ, διερευνάται στο επίπεδο του Υπουργείου Οικονομικών η δυνατότητα σύστασης «Ειδικού Προγράμματος για την Ανασυγκρότηση και Αντιμετώπιση των Προκλήσεων σε Περιοχές που έχουν Πληγεί από Φυσικές Καταστροφές», το οποίο η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων θα είχε τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσει με μακροχρόνιο δανεισμό.
6. Με την εξασφάλιση της χρηματοδότησης, εκδίδεται από τον αρμόδιο φορέα και υπεύθυνο (υπουργό, ΓΓ, περιφερειάρχη, διοικητή, πρόεδρο, κ.λπ.) η πράξη ένταξης του κάθε έργου ή δράσης στο κατάλληλο Πρόγραμμα και γίνεται η μεταφορά του από το ΕΠΑ.

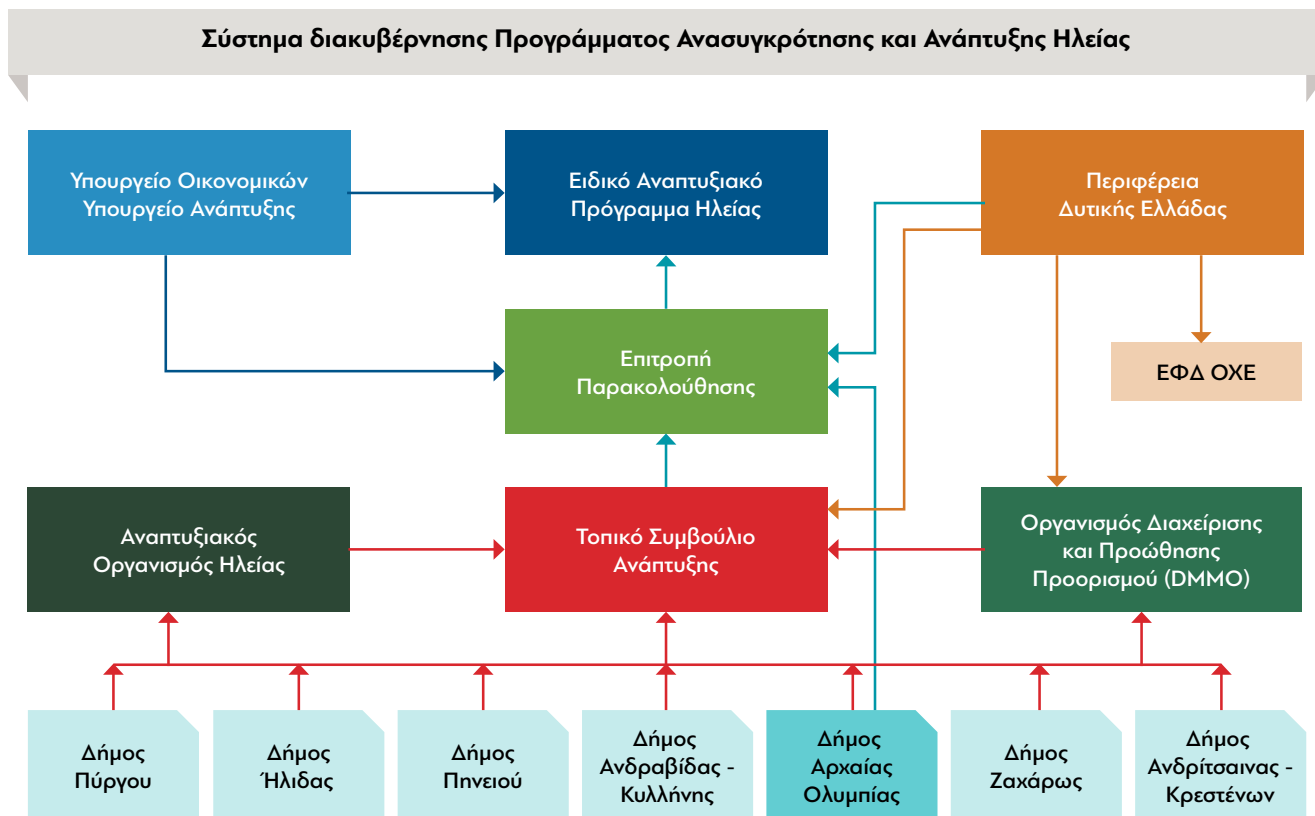
7. Η Επιτροπή Παρακολούθησης εποπτεύει την πορεία όλων των ενταγμένων έργων του «Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Ηλείας με έμφαση στην Αρχαία Ολυμπία», ανεξαρτήτως της πηγής χρηματοδότησης για μια δεκαετία και συντάσσει ετήσιες εκθέσεις προόδου.
8. Τα έργα και οι δράσεις που δεν έχουν εξασφαλίσει χρηματοδότηση από συγχρηματοδοτούμενους πόρους ή άλλες πηγές σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, θα υλοποιηθούν και θα χρηματοδοτηθούν από τη Συλλογική Απόφαση Ένταξης του ΕΠΑ, στην οποία έγινε η αρχική ένταξη με κατάλληλο χρονικό προγραμματισμό.
9. Υπογράφεται Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ των Δήμων της Ηλείας με σκοπό την από κοινού υλοποίηση των έργων και δράσεων που αφορούν το Διαδημοτικό επίπεδο και τη συμμετοχή σε Διαδημοτικούς Φορείς οι οποίοι θα αναλάβουν την υλοποίηση σημαντικού μέρους του αναπτυξιακού προγράμματος. Στο Μνημόνιο προβλέπεται η σύσταση του Τοπικού Συμβουλίου Ανάπτυξης της Ηλείας και οι διαδικασίες συγκρότησης και λειτουργίας του.
10. Συστήνεται ο Αναπτυξιακός Οργανισμός Ηλείας, ως φορέας Διαδημοτικής συνεργασίας για την υλοποίηση σημαντικού μέρους του αναπτυξιακού προγράμματος.
11. Συστήνεται ο Οργανισμός Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού (Destination Management and Marketing Organization - DMMO) ως φορέας συνεργασίας της αυτοδιοίκησης με φορείς του πολιτισμού και του τουρισμού για την προώθηση των δράσεων που αφορούν στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάπτυξη όλων των μορφών τουρισμού με έμφαση στον πολιτιστικό και εναλλακτικό τουρισμό.
12. Συστήνεται το Τοπικό Συμβούλιο Ανάπτυξης της Ηλείας, το οποίο αποτελείται από τους δημάρχους όλων των δήμων, τον αντιπεριφερειάρχη Ηλείας, τον διευθύνοντα σύμβουλο του Αναπτυξιακού Οργανισμού Ηλείας και τον διευθύνοντα σύμβουλο του ΟΔΠΠ. Το Συμβούλιο έχει ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την παρακολούθηση της υλοποίησης του προγράμματος ανάπτυξης, τον συντονισμό των δράσεων, την επικοινωνία με τα άλλα δύο επίπεδα διοίκησης και κυρίως με την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος, και την παρέμβαση όπου απαιτείται για την ομαλή υλοποίηση των έργων και δράσεων.
13. Για τα έργα τα οποία θα ενταχθούν στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας της τρέχουσας και της επόμενης προγραμματικής περιόδου ο φορέας υλοποίησης είναι η Διαχειριστική Αρχή και η Περιφερειακή Διοίκηση, ενώ οι δικαιούχοι μπορεί να είναι η Περιφέρεια, οι δήμοι ή άλλοι φορείς

δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς. Εάν κριθεί σκόπιμο, η υλοποίηση των έργων μπορεί να εκχωρηθεί στον ΑΟ.

14. Για τα έργα τα οποία θα ενταχθούν στο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας, ή των άλλων δήμων της Ηλείας ο φορέας υλοποίησης είναι ο δήμος. Εάν κριθεί σκόπιμο, η υλοποίηση των έργων μπορεί να εκχωρηθεί στον ΑΟ.
15. Για την υλοποίηση των soft δράσεων που θα υλοποιηθούν στο τοπικό επίπεδο και έχουν σχέση με την ανάδειξη του άυλου και πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής και την προώθηση όλων των μορφών τουρισμού και της προσέλκυσης επισκεπτών, ιδρύεται Οργανισμός Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού (ΟΔΠΠ), στον οποίο συμμετέχει η Αυτοδιοίκηση, καθώς και οι φορείς και επιχειρηματίες του τουρισμού και του πολιτισμού.
16. Για την υλοποίηση μια σειράς έργων και δράσεων με διαδημοτικό χαρακτήρα ιδρύεται και λειτουργεί ο Αναπτυξιακός Οργανισμός Ηλείας, ο οποίος βασίζεται στη διαδημοτική συνεργασία και υλοποιεί σημαντικό μέρος του «Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Ηλείας με έμφαση στην Αρχαία Ολυμπία».
17. Για την υλοποίηση της ΟΧΕ Αρχαίας Ολυμπίας, η οποία είναι ενταγμένη στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, συστήνεται Ειδικός Φορέας Διαχείρισης (ΕΦΔ), ο οποίος προβλέπεται από τον Κανονισμό του ΕΣΠΑ και έχει την ευθύνη ένταξης, παρακολούθησης και υλοποίησης των έργων.

Τα τρία επίπεδα διακυβέρνησης (κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό) θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά, διατηρώντας σε θεσμικό επίπεδο τους απαραίτητους διαύλους επικοινωνίας και συνεργασίας στο πλαίσιο λειτουργίας της επιτροπής παρακολούθησης του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος, και του Τοπικού Αναπτυξιακού Συμβουλίου.

Σχήμα Β1. Σύστημα διακυβέρνησης Προγράμματος «Ηλεία 2030»

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Διαθεσιμότητα πόρων και
πηγές χρηματοδότησης

Για έναν σημαντικό αριθμό έργων και δράσεων δεν υπάρχει ακόμη εξασφαλισμένη χρηματοδότηση, κυρίως λόγω της χαμηλής ωριμότητας που παρουσιάζουν. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι υφιστάμενες πηγές χρηματοδότησης κατά την περίοδο που διανύουμε και τα είδη των έργων και δράσεων που μπορούν να χρηματοδοτηθούν. Γίνεται σαφές ότι το ΕΣΠΑ δεν είναι η μόνη πηγή χρηματοδότησης, αν και αναμένεται να καλύψει ένα σημαντικό μέρος των αναγκών του προτεινόμενου Προγράμματος. Ταυτόχρονα, όμως, υπάρχουν και άλλες σημαντικές δυνατότητες, καθώς, στη συγκεκριμένη περίοδο, υπάρχει υψηλή διαθεσιμότητα πόρων και το σημαντικότερο πρόβλημα είναι η ωρίμανση των έργων και δράσεων για την ένταξή τους σε κάποια από τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά πλαίσια. Η εξασφάλιση πόρων για τη χρηματοδότηση μελετών ωρίμανσης και τεχνικών δελτίων ένταξης θα έχει καθοριστική σημασία για την πορεία υλοποίησης του Προγράμματος Ανάπτυξης και τις αναπτυξιακές προοπτικές της περιοχής.

Πίνακας Β8. Περιγραφή των διαθέσιμων πηγών χρηματοδότησης

Πηγή χρηματοδότησης	Ορισμός
ΕΣΠΑ	Το ΕΣΠΑ περιλαμβάνει τους πόρους της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής και χρηματοδοτεί δράσεις, επενδύσεις και έργα προτεραιότητες για την ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας, των υποδομών, των ανθρώπινων δεξιοτήτων και την ενδυνάμωση της κοινωνικής προστασίας. Περιλαμβάνει Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα.
ΤΑΑ	Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανταγωνιστικότητας περιλαμβάνει κοινοτικούς πόρους στα πλαίσια της στρατηγικής NextGenerationEU για την αντιμετώπιση της κρίσης που προκλήθηκε από την πανδημία. Υποστηρίζει το Εθνικό Σχέδιο «Ελλάδα 2.0» και περιλαμβάνει δράσεις για τον περιορισμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης της COVID 19, την αντιμετώπιση υπαρκτών παραγωγικών και επενδυτικών κενών, την πράσινη μετάβαση, την ψηφιακή μετάβαση, την απασχόληση, τις δεξιότητες, την κοινωνική συνοχή και τις ιδιωτικές επενδύσεις.
ΠΑΑ	Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης χρηματοδοτείται από κοινοτικούς πόρους στο πλαίσιο της Νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και περιλαμβάνει τους πόρους που κατευθύνονται σε αναπτυξιακές δράσεις στον αγροτικό χώρο (Πυλώνας II) με στόχο τη βιωσιμότητα και ανθεκτικότητα του γεωργικού τομέα, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, τη βελτίωση της θέσης των γεωργών στην αλυσίδα αξίας, τη συμβολή στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την ορθολογική και αποτελεσματική διαχείριση των φυσικών πόρων, την προστασία της βιοποικιλότητας, τη δημογραφική ανανέωση του αγροτικού πληθυσμού, την ισότητα των φύλων, την παραγωγή υγιεινών και υψηλής διατροφικής αξίας προϊόντων και τον εκσυγχρονισμό και ψηφιοποίηση της ελληνικής γεωργίας και των αγροτικών περιοχών.
ΕΠΑ	Το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) θεσπίστηκε με το ν. 4635/2019 (Α' 167) με σκοπό την υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Με το ΕΠΑ εισάγονται η μεσοπρόθεσμη στοχοθεσία και η υπαγωγή των παρεμβάσεων του ΠΔΕ σε στρατηγικούς στόχους και ιεραρχούμενες αναπτυξιακές προτεραιότητες.
«Αντώνης Τρίτσης»	Το Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» χρηματοδοτείται από το ΠΔΕ και μέσω δανεισμού από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και υλοποιείται από το Υπουργείο Εσωτερικών. Έχει ως σκοπό τη στήριξη της Αυτοδιοίκησης για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των βασικών υποδομών, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη στήριξη των δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, την εισαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας στη σχέση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τον πολίτη και τον εκσυγχρονισμό του θεσμού της πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο.
«Φιλόδημος Ι και ΙΙ»	Το Πρόγραμμα «Φιλόδημος» χρηματοδοτείται από το ΠΔΕ και μέσω δανεισμού από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και αποτελεί Ειδικό Πρόγραμμα Χορήγησης Επενδυτικών Δανείων σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού, ΔΕΥΑ και Συνδέσμους ΟΤΑ. Σκοπός του Προγράμματος είναι η κατασκευή έργων και η προμήθεια εξοπλισμού στους τομείς ύδρευσης, αποχέτευσης, αντιπλημμυρικής προστασίας, αποκατάστασης ζημιών από φυσικές καταστροφές, αποκατάστασης Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ), αγροτικής οδοποιίας και ανέγερσης ή αποκατάστασης δημοτικών κτηρίων.
Πράσινο Ταμείο	Το Πράσινο Ταμείο χρηματοδοτείται από το Περιβαλλοντικό Τέλος και έχει ως σκοπό την ενίσχυση της ανάπτυξης μέσω της προστασίας του περιβάλλοντος με την υποστήριξη προγραμμάτων, μέτρων, παρεμβάσεων και ενεργειών που αποβλέπουν στην ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και τη στήριξη της περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας.
ΕΙΒ	Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank) χορηγεί δάνεια και εγγυήσεις με ευνοϊκούς όρους σε φορείς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα με στόχο την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε τομείς και σε σχέδια που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ.

EBRD	Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (European Bank for Reconstruction and Development) χρηματοδοτεί φορείς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα μέσω δανείων, επιχειρηματικών συμμετοχών και εγγυήσεων έργα και επενδύσεις συνήθως μεγάλων προϋπολογισμών.
ΣΔΙΤ	Οι Συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) είναι μακροχρόνιες συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται μεταξύ ενός δημόσιου και ενός ιδιωτικού φορέα, με σκοπό την εκτέλεση έργων ή/και την παροχή υπηρεσιών. Τα έργα ΣΔΙΤ λειτουργούν συμπληρωματικά τόσο ως προς τα παραδοσιακά δημόσια έργα, αλλά και τις άλλες μορφές συνεργασίας κράτους και ιδιωτών όπως τα μοντέλα των συμβάσεων παραχώρησης ή άλλες μορφές συνεργασίας με ιδιώτες. Τα έργα ΣΔΙΤ χρηματοδοτούνται και υλοποιούνται από τον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος αναλαμβάνει και τη συντήρηση και λειτουργία σε όλη την περίοδο της σύμβασης. Εφόσον ένα έργο είναι ανταποδοτικό ο ιδιώτης αποπληρώνεται από τα έσοδα του έργου, ενώ αν ένα έργο δεν είναι ανταποδοτικό ο ιδιώτης αποπληρώνεται από το Δημόσιο, συνήθως σε βάθος 20ετίας, μέσω των «αμοιβών διαθεσιμότητας».
Διευρωπαϊκά Δίκτυα (CEF)	Το χρηματοδοτικό μέσο Connecting Europe Facility χρηματοδοτεί υποδομές Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος στους τομείς των Μεταφορών, των Τηλεπικοινωνιών και της Ενέργειας.
Τακτικός Προϋπολογισμός	Ο Τακτικός Προϋπολογισμός καλύπτει κυρίως λειτουργικές δαπάνες του Δημόσιου τομέα και χρηματοδοτεί τόσο τους φορείς της κεντρικής διοίκησης, όσο και τους ΟΤΑ για έργα και δράσεις στους τομείς ευθύνης τους. Για παράδειγμα στον τομέα του Πολιτισμού και Αθλητισμού μπορεί να χρηματοδοτήσει δαπάνες συντήρησης, διαμόρφωσης και προστασίας των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, επιχορηγήσεις φορέων που προάγουν τον πολιτισμό και τον αθλητισμό, δαπάνες πολιτιστικών εκδηλώσεων, συνεδρίων και προγραμμάτων διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού και δαπάνες προβολής των πολιτιστικών θησαυρών της χώρας.

Πηγή: Ίδια επεξεργασία.

Εκτός από τις παραπάνω πηγές χρηματοδότησης υπάρχουν και μια σειρά «ανταγωνιστικά» χρηματοδοτικά εργαλεία όπως για παράδειγμα το πρόγραμμα HORIZON, το πρόγραμμα ΕΛΙΔΕΚ, το πρόγραμμα LIFE, κ.ά., τα οποία μπορούν να χρηματοδοτήσουν κατά περίπτωση κάποιες από τις προτεινόμενες δράσεις. Στον βαθμό που οι αρμόδιοι φορείς (επιχειρήσεις, ερευνητικά κέντρα κ.λπ.) είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι και υπάρχουν τα αντίστοιχα δίκτυα συνεργασίας, είναι εφικτό να αξιοποιηθούν και αυτά τα χρηματοδοτικά μέσα.

Η περίοδος υλοποίησης του Προγράμματος Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης της Ηλείας με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία εκτείνεται σε μια δεκαετία και αφορά δύο περιόδους όσον αφορά τους Συγχρηματοδοτούμενους από την ΕΕ πόρους. Με βάση σχετικά συντηρητικές εκτιμήσεις, οι συνολικοί διαθέσιμοι δημόσιοι πόροι για την άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής στην Ελλάδα μπορούν να φτάσουν στα 135 δισ. ευρώ. Οι πόροι της πρώτης πενταετίας 2023-2027 εκτιμάται ότι ανέρχονται σε 92 δισ. ευρώ, ενώ οι πόροι της δεύτερης πενταετίας 2028-2033 εκτιμάται ότι ανέρχονται σε 43 δισ. ευρώ.³³ Το ύψος των πόρων της δεύτερης περιόδου βασίζεται σε πολύ συντηρητικές εκτιμήσεις για το ύψος των πόρων του ΕΣΠΑ και του ΠΑΑ και με την υπόθεση ότι οι χρηματοδοτήσεις του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) δεν θα συνεχιστούν ούτε στο ελάχιστο στην επόμενη περίοδο (κάτι το οποίο αυτή τη στιγμή δεν είναι καθόλου βέβαιο). Αντίστοιχα, η ιδιωτική μόχλευση που εκτιμάται ότι θα προκύψει από τις δημόσιες χρηματοδοτήσεις ανέρχεται σε 45 δισ. ευρώ περίπου για το σύνολο της περιόδου 2023-2033.

³³ Δεν αναμένεται η συνέχιση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Πίνακας Β9. Εκτίμηση διαθέσιμων δημόσιων πόρων σε δισ. ευρώ για την περίοδο 2023-2033

Πηγή χρηματοδότησης	Διαθέσιμοι πόροι για την περίοδο 2023-27	Διαθέσιμοι πόροι για την περίοδο 2028-33	Διαθέσιμοι πόροι για το σύνολο της περιόδου 2023-33
ΕΣΠΑ	26,2	15	41,2
ΤΑΑ	31,1	0	31,1
ΠΑΑ	3,6	1,8	5,4
ΕΠΑ	7,5	7,5	15
«Αντώνης Τρίτσης» (ΥΠΕΣ)	4*	2*	6
«Φιλόδημος»	2,5*	1*	3,5
Πράσινο Ταμείο	0,5**	0,5**	1
EIB	5***	5,0***	10
EBRD	4,0@	4@	8
ΣΔΙΤ (Δημόσια συμμετοχή)	6,5@@	5@@	11,5
Διευρωπαϊκά Δίκτυα	0,1^	0,1^	0,2
Τακτικός Προϋπολογισμός	1,0^^	1^^	2
Σύνολο	92	42,9	134,9

Σημείωση: * Με βάση την εμπειρία της περιόδου 2020-23 και με χρηματοδότηση από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

** Εκτίμηση δαπανών 100 εκατ. ευρώ ανά έτος. Με βάση την εμπειρία το ΠΤ διαθέτει ετήσια έσοδα της τάξης των 250 εκατ. ευρώ.

*** Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων χρηματοδοτεί την ελληνική οικονομία με περίπου 2,8 δισ. ευρώ ετησίως κατά μέσο όρο τα τελευταία χρόνια. Μια συντηρητική εκτίμηση είναι ότι τουλάχιστον 1 δισ. ευρώ αφορά τον δημόσιο τομέα και ότι η χρηματοδότηση αυτή θα συνεχιστεί στο ίδιο επίπεδο.

*** Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης χρηματοδοτεί τον δημόσιο τομέα με περίπου 800 εκατ. ευρώ ετησίως κατά μέσο όρο τα τελευταία χρόνια. Μια συντηρητική εκτίμηση είναι ότι η χρηματοδότηση αυτή θα συνεχιστεί στο ίδιο επίπεδο.

@ Εκτίμηση με βάση τις μέχρι σήμερα χρηματοδοτήσεις που ανέρχονται σε περίπου 800 εκατ. ευρώ σε ετήσια βάση τα τελευταία 4 χρόνια.

@@ Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα οι οποίες υπογράφονται ετησίως τα τελευταία χρόνια ξεπερνούν τα 2 δισ. ευρώ. Η εκτίμηση γίνεται με την υπόθεση ύπαρξης δημόσιας συμμετοχής 65% και ιδιωτικής συμμετοχής 35%.

^ Η Ελλάδα εξασφαλίζει ετησίως περίπου 100 εκατ. ευρώ από τους πόρους για τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα της ΕΕ.

^^ Με συντηρητικούς υπολογισμούς, του ΥΠΟΙΚ χρηματοδοτεί με περίπου 100 εκατ. ευρώ ετησίως δράσεις στον τομέα του πολιτισμού, του τουρισμού, της αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών και της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής.

Πηγή: www.espa.gr, greece20.gov.gr, www.agrotikianaptixi.gr, epa.gov.gr, eyed.ypes.gr/tritsis, www.ypes.gr/politikes-kai-drasesis/programma-filodimos-1, www.mou.gr/el/pages/Filodimos1.aspx, www.ypes.gr/politikes-kai-drasesis/programma-filodimos-2, prasinotameio.gr, www.eib.org, www.ebrd.com, ependyseis.mindev.gov.gr/el/sdit, cinea.ec.europa.eu, www.minfin.gr/proupologismos και ίδια επεξεργασία.

Πίνακας Β10. Εκτίμηση ιδιωτικών πόρων μόχλευσης σε δισ. ευρώ για την περίοδο 2023-2033

Πηγή χρηματοδότησης	Διαθέσιμοι πόροι για την περίοδο 2023-2027	Διαθέσιμοι πόροι για την περίοδο 2028-2033	Διαθέσιμοι πόροι για το σύνολο της περιόδου 2023-2033
Ιδιωτική μόχλευση για τον Αναπτυξιακό Νόμο	4	3	7
Ιδιωτική μόχλευση για το ΕΣΠΑ	5	3,5	8,5
Ιδιωτική μόχλευση για το ΤΑΑ	20		20
Ιδιωτική μόχλευση για το ΠΑΑ	1,5	1	2,5
Ιδιωτική μόχλευση για έργα ΣΔΙΤ	3,5	3,5	7
Σύνολο	34	11	45

Πηγή: Πίνακας Β9 και ίδια επεξεργασία.

Με βάση την εμπειρία των περισσότερων προγραμμάτων, και κυρίως του ΕΣΠΑ και του ΠΑΑ, εκτιμάται ότι θα προκύψουν καθυστερήσεις που σχετίζονται με τη γραφειοκρατία και το διοικητικό βάρος προετοιμασίας των προγραμμάτων, οι οποίες θα επηρεάσουν την πορεία υλοποίησης των έργων και δράσεων και τη χρήση των πόρων στα χρονικά πλαίσια που αναμένουμε. Για το λόγο αυτό προσαρμόζουμε το ύψος των διαθέσιμων Δημόσιων χρηματοδοτήσεων προς τα κάτω. Με βάση μια πολύ συντηρητική εκτίμηση και ένα δυσμενές σενάριο ετοιμότητας, οι καθυστερήσεις αυτές θα περιορίσουν το ύψος των διαθέσιμων δημόσιων πόρων για την επόμενη δεκαετία στα 100 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 65 δισ. ευρώ εκτιμάται ότι θα διατεθούν κατά τη διάρκεια της πρώτης περιόδου και τα 35 δισ. ευρώ κατά τη διάρκεια της δεύτερης περιόδου. Αντίστοιχα, με βάση το δυσμενές σενάριο εκτιμάται ότι οι συνολικοί ιδιωτικοί πόροι τους οποίους θα μοχλεύσουν οι δημόσιες χρηματοδοτήσεις θα ανέλθουν περίπου στα 30 δισ. ευρώ. Φυσικά, αυτές είναι πολύ συντηρητικές εκτιμήσεις και το πιο πιθανό είναι οι διαθέσιμοι δημόσιοι και ιδιωτικοί πόροι οι οποίοι θα διοχετευτούν στην οικονομία για αναπτυξιακές δράσεις και έργα να είναι πολύ περισσότεροι.

Εάν η χώρα έχει στη διάθεσή της την επόμενη δεκαετία δημόσιους αναπτυξιακούς πόρους ύψους τουλάχιστον 100 δισ., το κρίσιμο ερώτημα είναι τι πόροι αντιστοιχούν στην Ηλεία με βάση το πληθυσμιακό της μέγεθος και τα αναπτυξιακά της χαρακτηριστικά. Με δεδομένο ότι η Ηλεία έχει περίπου το 1,5% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, αυτό συνεπάγεται ότι με βάση μια αναλογική κατανομή δικαιούται καταρχήν πόρους ύψους 1,5 δισ. ευρώ για την επόμενη δεκαετία. Όμως, όπως έχει εκτενώς αναλυθεί, η Ηλεία αντιμετωπίζει σοβαρά αναπτυξιακά προβλήματα, καθώς το κατά κεφαλή ΑΕΠ (και συνεπώς και το κατά κεφαλή εισόδημα) βρίσκεται στο 67% του μέσου όρου της χώρας. Συνεπώς, η κατανομή των δημόσιων πόρων θα πρέπει να βασίζεται και σε ένα δεύτερο κριτήριο, πέρα από αυτό της αναλογικότητας. Αυτό είναι το κριτήριο της περιφερειακής σύγκλισης. Σύμφωνα με την αρχή της συνοχής και της ισόρροπης ανάπτυξης, η οποία διέπει την αναπτυξιακή στρατηγική τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και της Ελλάδας, οι λιγότερο ευνοημένες περιοχές θα πρέπει να στηρίζονται με

περισσότερους δημόσιους πόρους για ένα σημαντικό διάστημα προκειμένου να ανατάξουν το παραγωγικό τους σύστημα και να αποκτήσουν τις κατάλληλες υποδομές και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αναπτυχθούν ταχύτερα και να συγκλίνουν με τον εθνικό μέσο όρο. Για να έχει η Ηλεία τη δυνατότητα να αναπτυχθεί ταχύτερα από το μέσο όρο της χώρας, το αναλογούν ύψος των πόρων προτείνεται να προσ αυξηθεί κατά 20-25%. Συνεπώς, το συνολικό ποσό των διαθέσιμων δημόσιων πόρων για την Ηλεία προτείνεται να ανέλθει σε 1,8 δισ. ευρώ για την περίοδο 2023-2033. Το ποσό αυτό είναι απολύτως ρεαλιστικό και βασίζεται σε συντηρητικές εκτιμήσεις για το ύψος των συνολικά διαθέσιμων πόρων. Ταυτόχρονα, είναι απολύτως αναγκαίο για την ενεργοποίηση της κρίσιμης μάζας έργων και δράσεων που θα θέσουν την Ηλεία σε μια τροχιά βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι πόροι αυτοί, οι οποίοι εκτιμάται ότι θα φτάνουν και θα ξεπερνούν τα 200 εκατ. ευρώ ετησίως στην πρώτη περίοδο, μαζί με τη μόχλευση ιδιωτικών πόρων αναμένεται να ενισχύσουν σημαντικά το ΑΕΠ της περιοχής από την πλευρά της δαπάνης κατά την περίοδο υλοποίησης των έργων. Η μακροχρόνια επίδραση, όμως, στο εισόδημα και την απασχόληση θα προέλθει από τη βελτίωση του παραγωγικού συστήματος και της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού, την ενίσχυση της ελκυστικότητας, την αξιοποίηση και προβολή του πολιτιστικού πλούτου και την ολοκλήρωση των υποδομών της περιοχής. Αυτός ακριβώς είναι ο σκοπός αυτού του προγράμματος. Να προτείνει τα απαραίτητα έργα και δράσεις και τις αναγκαίες πηγές χρηματοδότησης, ώστε σε ένα σύντομο σχετικά διάστημα να αντιμετωπιστούν όλοι οι περιορισμοί και οι προκλήσεις και να μπορέσει η Ηλεία να μπει σε μια τροχιά διατηρήσιμης και βιώσιμης ανάπτυξης βασισμένης στα ισχυρά πλεονεκτήματα της περιοχής.

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Διαδικασία διαβούλευσης
και συμμετέχοντες

Η μελέτη για την ανασυγκρότηση της Ηλείας με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία ολοκληρώθηκε μέσα από μια συνεχή διαδικασία διαβούλευσης, με τη συμμετοχή πολλών εκπροσώπων όλων των βαθμίδων της διοίκησης, φορέων και πολιτών σε ένα συνέδριο τον Ιούλιο του 2022, τη συμμετοχή ενός σημαντικού αριθμού από αυτούς σε συνεντεύξεις με την ομάδα μελέτης και την αποστολή ενός μεγάλου αριθμού προτάσεων. Με αυτό τον τρόπο η μελέτη αποτυπώνει τη διαθέσιμη τοπική γνώση και εμπειρία και ενσωματώνει στις προτάσεις της την εδαφική προσέγγιση. Παρατίθενται στη συνέχεια οι συμμετέχοντες στο συνέδριο της Αρχαίας Ολυμπίας στις 20 Ιουλίου 2022, ενώ ακολούθως παρατίθενται με αλφαβητική σειρά, μαζί με τις ευχαριστίες της συγγραφικής ομάδας για το χρόνο και για τη συμβολή τους, τα ονόματα όσων συμμετείχαν στις διαδικασίες διαβούλευσης.

Συμμετέχοντες στο Συνέδριο «ΗΛΕΙΑ 2030 – Η Αρχαία Ολυμπία στο επίκεντρο» στις 20 Ιουλίου 2022 στην Αρχαία Ολυμπία που συνέβαλαν με απόψεις και προτάσεις

- Λίνα Μενδώνη, Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού
- Γιώργος Γεωργαντάς, Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Χρήστος Τριαντόπουλος, Υπουργός στον Πρωθυπουργό, αρμόδιος για την Κρατική Αποκατάσταση από Φυσικές Καταστροφές
- Νεκτάριος Φαρμάκης, Περιφερειάρχης Δυτικής Ελλάδας
- Δημήτρης Σκάλκος, γενικός γραμματέας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων
- Μιχαήλ Σταυριανουδάκης, Γενικός Γραμματέας Εσωτερικών και Οργάνωσης, Υπουργείο Εσωτερικών
- Κωνσταντίνος Αραβώσης, Γενικός Γραμματέας Δασών
- Ευθύμιος Μπακογιάννης, Γενικός Γραμματέας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
- Ολυμπία Αναστασοπούλου, Γενικός Γραμματέας Τουριστικής Πολιτικής και Ανάπτυξης, Υπουργείο Τουρισμού
- Ιωάννης Ξιφαράς, Γενικός Γραμματέας Μεταφορών
- Ευάγγελος Κυριακόπουλος, Γενικός Γραμματέας Λιμένων, Λιμενικής Πολιτικής και Ναυτιλιακών επενδύσεων
- Γεώργιος Γεωργιόπουλος, Δήμαρχος Αρχαίας Ολυμπίας
- Κώστας Αλεξανδρόπουλος, Δήμαρχος Ζαχάρως
- Γιάννης Μητσόπουλος, Γενικός Διευθυντής ΟΦΥΠΕΚΑ
- Μιχάλης Κατρίνης, Βουλευτής ΠΑΣΟΚ-Κίνημα Αλλαγής
- Ανδρέας Νικολακόπουλος, Βουλευτής Νέας Δημοκρατίας
- Χρίστος Καρράς, Εκτελεστικός Διευθυντής Στέγης Ιδρύματος Ωνάση
- Κωνσταντίνος Καρτάλης, Καθηγητής ΕΚΠΑ
- Δημήτρης Σκούρας, Καθηγητής - Αντιπρύτανης Οικονομικών και Προγραμματισμού, Πανεπιστημίου Πατρών
- Γιάννης Τούντας, Ομότιμος Καθηγητής Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής, ΕΚΠΑ
- Γιώργος Βαγγέλας, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου
- Δημήτρης Οικονόμου, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
- Μανώλης Μπαλτάς, CEO της Re.De.Plan Consultants
- Διονύσης Νικολάου, Γενικός Διευθυντής διαΝΕΟσις
- Σταύρος Μπένος, Πρόεδρος Επιτροπής Ανασυγκρότησης της Βόρειας Εύβοιας
- Θοδωρής Γεωργακόπουλος, Δευθυντής Περιεχομένου διαΝΕΟσις
- Φαίη Μακαντάση, Διευθύντρια Ερευνών διαΝΕΟσις
- Κωνσταντίνος Νικολούτσος, Πρόεδρος Επιμελητηρίου Ηλείας
- Μάκης Μπαλαούρας, πρώην Βουλευτής Ηλείας ΣΥΡΙΖΑ
- Θοδωρής Γιαννακούλιας, Πρόεδρος Αερολέσχης Πύργου
- Αθανάσιος Μπέλλας, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών
- Νίκος Αλεξανδρόπουλος, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος

- Κώστας Διαμαντόπουλος, Εκπρόσωπος Οδοντιατρικού Συλλόγου Ηλείας
- Πανωραία Σπηλιοπούλου, Δικηγόρος
- Χρήστος Γεωργακόπουλος, Πρόεδρος Τεχνικού Επιμελητηρίου Ηλείας
- Νίκος Μαρούτας, Πρόεδρος ΔΣ Δημ. Επιχείρησης Ύδρευσης Αρχαίας Ολυμπίας
- Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, Αρχαιολόγος στην Εφορεία Αρχαιοτήτων
- Χάρης Σπηλιόπουλος, ανεξάρτητος Δημοτικός Σύμβουλος
- Ρόν Βελισσάρη, Πρόεδρος συλλόγου Επιταλίου «ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΛΟΣ»
- Δημήτρης Κωνσταντίνου, Πρόεδρος Παγκόσμιου Πάρκου Ολυμπιονικών «Ολύμπια»

Κατάλογος ατόμων που έδωσαν συνέντευξη

- Αγγελόπουλος Αλέξανδρος, Διευθύνων Σύμβουλος του Ομίλου Aldemar Resorts
- Αμυράς Γιώργος, Υφυπουργός του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας
- Αντωνακόπουλος Παναγιώτης, Δήμαρχος Πύργου
- Βορλόκας Γιώργος, Πρόεδρος Α΄ ΤΟΕΒ ΠΥΡΓΟΥ
- Γαλανόπουλος Αλέκος, Πρόεδρος Οδοντιατρικού Συλλόγου Ηλείας
- Γιαννόπουλος Βασίλειος, Αντιπεριφερειάρχης ΠΕ Ηλείας
- Κανελλακόπουλος Βασίλης, Διευθύνων Σύμβουλος, Κτήμα Μερκούρη ΑΕ
- Κατσής Αθανάσιος, Πρύτανης Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
- Κόλλια Ερωφίλη, Διευθύντρια Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηλείας
- Κωνσταντόπουλος Χρήστος, Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους
- Λαζαρίδου Έφη, Chief Executive Officer του ΜΚΟ «Νέα Γεωργία - Νέα Γενιά»
- Μπέλλας Αθανάσιος, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πάτρας, Πρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου του Παρατηρητηρίου Οδικών Αξόνων Δυτικής Ελλάδας & Πελοποννήσου (ΠΟΑΔΕΠ)
- Μπούρας Χρήστος, Πρύτανης Πανεπιστημίου Πατρών
- Νικολούτσος Κωνσταντίνος, Πρόεδρος Επιμελητηρίου Ηλείας
- Οικονόμου Δημήτριος, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
- Παπαδόπουλος Κωνσταντίνος, Επικεφαλής του Τμήματος Αρχαιολογικών Έργων και Μελετών της ΕΦΑ Ηλείας, υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού - Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας
- Παπανικόλας Παναγιώτης, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Ολυμπίας Οδού ΑΕ
- Παπαστεργίου Δημήτρης, Πρόεδρος Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ), Δήμαρχος Τρικκαίων
- Σταματελάτος Λυκούργος, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος
- Τυλιγάδας Βασίλειος, Πρόεδρος Ένωσης Ξενοδόχων Αρχαίας Ολυμπίας
- Φαρμάκης Νεκτάριος, Περιφερειάρχης Δυτικής Ελλάδος

Κατάλογος φορέων και ατόμων που κατέθεσαν προτάσεις

- Αθλητικός Όμιλος «Ολυμπιονίκης» της Αρχαίας Ολυμπίας
- Αλεξανδρόπουλος Κώστας, Δήμαρχος Ζαχάρως
- Αντωνακόπουλος Παναγιώτης, Δήμαρχος Πύργου
- Αυγερινοπούλου Διονυσία-Θεοδώρα, European Institute of Law, Science and Technology
- Βελισσάρη Ρόνη, Πρόεδρος συλλόγου Επιταλίου «ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΛΟΣ»
- Βεσκούκης Θεμιστοκλής, Μηχανικός Εμπορικού Ναυτικού
- Γεωργακόπουλος Χρήστος, Πρόεδρος Τεχνικού Επιμελητηρίου Ηλείας
- Γεωργιόπουλος Γιώργος, Δήμαρχος Αρχαίας Ολυμπίας
- Δεββές Γεώργιος, πρώην Δήμαρχος Αρχαίας Ολυμπίας
- Εμπορικός Σύλλογος Αρχαίας Ολυμπίας «Ερμής»
- Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας
- Θεοχαρίδης Ν. Δημήτριος, Γεωπόνος-Αγροοικονομολόγος, Εξωτερικός Συνεργάτης Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών
- Ιατρικός Σύλλογος Ηλείας
- Κουρβά Αθανασία, Πρόεδρος Κοινότητας Στρεφίου του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας
- Κουσκούκης Κωνσταντίνος, Αντιπρύτανης Δ.Π.Θ., καθηγητής Δερματολογίας, νομικός
- Κωνσταντόπουλος Χρήστος, Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους
- Λιάκου Μαρία, Συγγραφέας-Κοινωνική λειτουργός, Συντονίστρια Ομάδων Ανάγνωσης Βιβλίων
- Μίγκος Ανδρέας, Δημοτικός Σύμβουλος Ανδραβίδας-Κυλλήνης, πρώην Αντιδήμαρχος
- Μπαλαούρας Μάκης, Οικονομολόγος, τ. Βουλευτής Ηλείας
- Μπούγας Ιωάννης, European Institute of Law, Science and Technology
- Νικολούτσος Κωνσταντίνος, Πρόεδρος Επιμελητηρίου Ηλείας
- Νομαρχιακή Επιτροπή Ηλείας, Τεχνικό Επιμελητήριο Δυτικής Ελλάδας (ΤΕΕ/ΤΔΕ)
- Ομοσπονδία Εμπορίου & Επιχειρηματικότητας Ηλείας
- Παναγιωτόπουλος Π. Κώστας, ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Κεραμοτουβλοποιΐα ΑΒΕΕ
- Σαραντόπουλος Αθανάσιος, Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Πολιτισμός και Ευημερία»
- Σαραντόπουλος Ταξιάρχης-Ιωάννης, Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Πολιτισμός και Ευημερία»
- Σύλλογος Επαγγελματιών Φωτογράφων Ηλείας «Φωτακτίς»
- Τοπικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων Ηλείας
- Τούντας Γιάννης, Ομότιμος Καθηγητής Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Διευθυντής του Ινστιτούτου Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής
- Τυλιγάδας Βασίλειος, Ξενοδόχος Αρχαίας Ολυμπίας
- Φαρμάκης Νεκτάριος, Περιφερειάρχης Δυτικής Ελλάδας

- Ειδική Χωροταξική και Αναπτυξιακή Μελέτη Νομού Ηλείας, Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης, Αρχείο πρ. Υπουργού Β. Κοντογιαννόπουλου
- Συμμετέχοντες στη διαδικτυακή παρουσίαση της Α' φάσης της μελέτης (13.12.2022)

ΗΛΕΙΑ 2030: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Απρίλιος 2023

Παράρτημα. Υλοποίηση Αναπτυξιακών Δράσεων στην ΠΕ Ηλείας

Οδικά έργα

Μία από τις σημαντικότερες επενδύσεις στο οδικό δίκτυο της Ηλείας και της ευρύτερης περιοχής του αποτελεί η κατασκευή της Ολυμπίας οδού Πάτρα-Πύργου. Το έργο αυτό αναμένεται να τονώσει σημαντικά την τοπική οικονομία. Η χρηματοδότησή του απορρέει από τον συνδυασμό ιδιωτικών κεφαλαίων των μετόχων, τραπεζικών δανείων, ευρωπαϊκών κονδυλίων και τη συμβολή του ελληνικού Δημοσίου (Eurobank 2022). Το έργο πραγματοποιείται σε δύο τμήματα. Το πρώτο τμήμα Μιντιλόγλι - Κάτω Αχαΐα, μήκους 13 χλμ., κατασκευάζεται πάνω στην υφιστάμενη χάραξη και η δυσκολία του έγκειται στο γεγονός ότι εξελίσσεται σε υφιστάμενο δρόμο με κυκλοφορία, ενώ το υπόλοιπο έργο, από την Κάτω Αχαΐα έως τον κόμβο του Πύργου, είναι σε εντελώς νέα χάραξη 61,5 χιλιομέτρων (Ημερησία, 2022). Το έργο έχει αναλάβει η κοινοπραξία «Ολυμπία Οδός» με την υποχρέωση να μελετήσει, χρηματοδοτήσει, κατασκευάσει, λειτουργήσει, εκμεταλλευθεί και συντηρήσει είναι ο αυτοκινητόδρομος Ελευσίνα – Κόρινθος - Πάτρα - Πύργος - Τσακώνα. Η Περίοδος Παραχώρησης από το ελληνικό δημόσιο είναι τριάντα (30) χρόνια έως το 2038 με δικαίωμα παρατάσεως για περίοδο τριών (3) ετών + τριών (3) ετών.

Στα πλαίσια του ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020) έχουν ενταχθεί έργα ύψους 25.369.081 ευρώ, ενώ από το Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΤΠΑ) και το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Δυτικής Ελλάδας έχουν ενταχθεί έργα για την περίοδο 2020-2022 ύψους 40.399.715,72 ευρώ από τα οποία έργα ύψους 2.600.000 ευρώ αφορούν τον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας. Τα έργα περιλαμβάνουν σε σημαντικό βαθμό τη βελτίωση οδών αλλά και την κατασκευή κάποιων νέων όπως την οδό Λαστείκα - Παράκαμψη Αγίου Ιωάννη - Κατάκολο, σύνδεση της εθνικής οδού Πύργου Αρχαίας Ολυμπίας με ΤΚ Πελοπίου και Πλατάνου και το ανατολικό τμήμα της περιφερειακής οδού Αμαλιάδας.

Πίνακας Β11. Έργα ενταγμένα στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020)

Έργα	Κατάσταση έργου	Προϋπολογισμός Συνολική ΔΔ
Κατασκευή οδού Λαστείκα - Παράκαμψη Αγίου Ιωάννη - Κατάκολο	Ενταγμένη	9.308.611
«Βελτίωση προσβασιμότητας Επαρχιακού δικτύου από Κατάκολο (διασταύρωση Αγίου Ανδρέα) έως την είσοδο Πύργου (σιδηροδρομική γραμμή)»	Ενταγμένη	2.605.470
Βελτίωση οδού Δάφνη-ΕΟ111 στο τμήμα από Έξοδο Κεραμιδιάς έως διασταύρωση Εφύρας Ν. Ηλείας	Ενταγμένη	6.280.000
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΡΧΑΙΑ ΠΙΣΣΑ –ΛΑΛΑ –111 ΕΟ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΑΠΟ ΙΝ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ –ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΠΕΥΚΩΝ	Ενταγμένη	7.175.000

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πίνακας B12. Ενταγμένα έργα στο εθνικό σκέλος και ΠΠΑ 2020, 2021, 2022

Έτος ένταξης	Τίτλος έργου	Φορέας υλοποίησης	Προϋπολογισμός	Χρηματοδοτικό πρόγραμμα	Γεωγραφική κατανομή
2022	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ο. ΚΑΡΟΥΤΕΣ - ΛΑΤΖΟΪ - ΑΡΒΑΝΙΤΗ - ΣΟΠΙ - ΧΕΙΜΑΔΙΟ ΣΤΗΝ ΕΞΟΔΟ ΤΗΣ ΤΚ ΑΡΒΑΝΙΤΗ (2021ΕΠ00100005)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	862.328,13	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3901-ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ
2022	ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΕΟ 74 (ΠΥΡΓΟΣ - ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ) ΜΕ ΤΚ ΠΕΛΟΠΙΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΝΟΥ (ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ - ΤΚ ΦΛΟΚΑ) (2021ΕΠ00100028)	ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	1.600.000	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3905-ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ
2022	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΣΕΩΝ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗΝ Ε.Ο ΑΠΟ ΖΑΧΑΡΩ- ΑΡΗΝΗΣ ΠΡΟΣ ΑΡΤΕΜΙΔΑ ΚΑΙ ΜΑΚΙΣΤΟ, ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ, Α΄ ΦΑΣΗ (2019ΕΠ00100006)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	6.100.000	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3906-ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ
2022	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΟΔΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ Ν. ΗΛΕΙΑΣ (ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΚ 2013ΕΠ00100014) (2014ΕΠ50100001)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.787.112,04	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΕΤΙΑ 2019-2021 (2018ΕΠ50100002)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	808.144,32	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΟΥ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟ ΠΥΡΓΟΥ - ΑΡΧ. ΟΛΥΜΠΙΑΣ - ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ- ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ ΠΥΡΓΟΥ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ (2019ΕΠ00100031)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.435,03	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ ΠΔΕ (2019ΕΠ00100033)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	5.000.000	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΒΕΛΤΙΩΣΗ - ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ Ε. Ο ΚΑΡΟΥΤΑ -ΛΑΝΤΖΟΙ - ΛΑΛΑ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΑΠΟ ΕΞΟΔΟ ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ - ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΛΑΣΔΙΚΑ (2019ΕΠ00100043)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.330,17	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ ΕΤΩΝ 2020-2022 (2020ΕΠ50100005)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	9.871.871,75	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΣΕΩΝ ΣΤΟΥΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ: ΠΥΡΓΟΥ -ΟΙΝΟΗΣ (1000Μ. ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΙΑΣ/ΣΗ ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ), ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ -ΑΝΘΩΝΑ (ΠΡΟ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ «ΚΑΛΟ ΠΑΙΔΙ») ΚΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΥ -ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ (2.000Μ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ) (2021ΕΠ00100007)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	2.188.879,25	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΣΤΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΔΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	1.800.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ
2022	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΛΑΒΩΝ ΣΤΟ ΕΟ ΔΙΚΤΥΟ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ-ΚΥΛΛΗΝΗΣ ΤΗΣ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ, ΕΤΟΥΣ 2021	Δ/ΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	1.900.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3903-ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ
2021	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΔΟΣ ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ, ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΔΟ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΕΩΣ ΤΗ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΔΟ ΠΡΟΣ ΚΑΡΔΑΜΑ	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	2.380.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ
2021	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΟ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ-ΒΑΡΘΟΛΟΜΙΟΥ- Λ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	Δ/ΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	0	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3907-ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ

2021	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΛΑΒΩΝ ΣΤΟ ΕΟ ΔΙΚΤΥΟ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΚΑΙ ΠΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΘΕΟΜΗΝΙΑ (ΠΥΡΚΑΓΙΑ) ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ ΕΤΟΥΣ 2021	Δ/ΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	4.000.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2020	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	1.024.415,03	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3904-ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ
2020	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ ΤΚ ΑΝΤΡΩΝΙΟΥ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	200.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3905-ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ
2020	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ ΤΚ ΛΑΛΑ, ΔΟΥΚΑ, ΝΕΜΟΥΤΑΣ, ΑΧΛΑΔΙΝΗΣ, ΜΗΛΕΩΝ, ΝΕΡΑΙΔΑΣ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	550.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3905-ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ
2020	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ ΤΚ ΠΕΡΣΑΙΝΑΣ, ΦΟΛΟΗΣ, ΚΟΥΜΑΝΗ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	250.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3905-ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ
2020	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΣ ΘΙΝΕΣ ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΥΠΟΕΡΓΟ: ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΣ ΘΙΝΕΣ ΚΑΛΥΒΙΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ	74.200	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3907-ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Σιδηροδρομικό δίκτυο

Έργα για τη βελτίωση του σιδηροδρομικού δικτύου έχουν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014 – 2020) ύψους 3.889.719 ευρώ και αφορούν το τμήμα Κατάκολου - Πύργου - Αλφειού - Ολυμπίας.

Πίνακας Β13. Έργα ενταγμένα στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020)

Έργα	Κατάσταση έργου	Προϋπολογισμός Συνολική ΔΔ
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ –ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΜΕΤΡΙΚΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ, ΑΠΟΒΑΘΡΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ, ΣΤΟ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ - ΠΥΡΓΟΥ - ΑΛΦΕΙΟΥ - ΟΛΥΜΠΙΑΣ, ΥΠΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ (ΑΔ 1837), ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.	Ενταγμένη	3.400.100
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ – ΠΥΡΓΟΥ - ΟΛΥΜΠΙΑΣ / ΣΤΑΘΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	Ενταγμένη	489.619

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Λιμένες

Για την αναβάθμιση του λιμένα Κατάκολου και τη λειτουργικότητα του λιμένα Κυλλήνης έχουν ενταχθεί έργα στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020) ύψους 8.827.803 ευρώ αλλά και για το αλιευτικό καταφύγιο Παλουκίου Αμαλιάδας από το ΤΠΑ.

Πίνακας Β14. Έργα ενταγμένα στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020)

Έργα	Κατάσταση έργου	Προϋπολογισμός Συνολική ΔΔ
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΧΕΡΣΑΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΛΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ	Ενταγμένη	5.591.754
«ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΛΙΜΕΝΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ»	Ενταγμένη	3.236.049

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πίνακας Β15. Ενταγμένα έργα στο εθνικό σκέλος και ΠΠΑ 2020, 2021, 2022

Έτος ένταξης	Τίτλος έργου	Φορέας υλοποίησης	Προϋπολογισμός	Χρηματοδοτικό πρόγραμμα	Γεωγραφική κατανομή
2022	Αποκατάσταση αλιευτικού καταφυγίου Παλουκίου Αμαλιάδας	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	33.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πρωτογενής τομέας

Η αγροτική δραστηριότητα στην Ηλεία έχει υποστηριχθεί από τους επενδυτικούς νόμους και συγκεκριμένα από τον Ν.2601 με επενδύσεις ύψους 755.810 ευρώ (επιχορηγήσεις 226.743 ευρώ), από τον Ν.3299 (προς επιχειρήσεις κυρίως πολύ μικρού μεγέθους) ύψους 32.485.496 ευρώ (επιχορηγήσεις 17.731.935 ευρώ) από τις οποίες περίπου οι μισές επενδύσεις αφορούν ίδρυση μονάδων τυποποίησης και από τον Ν.3908 επενδύσεις ύψους 14.408.461 ευρώ (ενισχύσεις 6.871.723 ευρώ και επιχορηγήσεις 6.559.068 ευρώ).

Πίνακας Β16. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 2601, 2004-2012

Αντικείμενο	Νέες θέσεις ΕΜΕ	Επιχορήγηση	Συνολική επένδυση
ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΑΝΙΤΑΡΙΩΝ	3	48.900	163.000
ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	1	44.021	146.735
ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΡΠΟΥΖΙΩΝ - ΠΕΠΟΝΙΩΝ - ΠΑΤΑΤΑΣ	4	133.822	446.075

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022)

Πίνακας Β17: Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 3299, 2006-2022

Μέγεθος επιχείρησης	Αντικείμενο	Νέες θέσεις ΕΜΕ	Επικορήγηση	Συνολική επένδυση
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ	3	250.800	418.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	2	68.320	170.800
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	3	1.078.380	1.798.800
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΨΥΚΤΙΚΩΝ ΘΑΛΑΜΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	1	348.000	580.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΒΟΟΕΙΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΑΛΑΚΤΟΣ	2	272.480	514.800
ΜΕΣΑΙΑ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΡΠΟΥΖΙΩΝ - ΠΕΠΟΝΙΩΝ - ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΠΑΤΑΤΑΣ	7	643.500	1.430.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	0	76.000	190.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2	822.462	1.372.036
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΔΙΑΛΟΓΗΣ - ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	7	521.100	873.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΤΗΡΙΟΥ - ΣΥΣΚΕΥΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΑΤΑΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΖΙΟΥ	7	923.000	1.540.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΑΓΕΛΑΔΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΤΩΝ ΓΑΛΑΚΤΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	2	1.123.399	1.876.498
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	5	1.105.000	1.855.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΝΩΠΩΝ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	9	233.200	583.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΝΩΠΩΝ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	0	204.000	510.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ ΚΑΙ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	0	1.080.500	1.805.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΔΙΑΛΟΓΗΣ, ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2	1.166.616	1.945.626
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	4	322.343	538.071
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ - ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	4	256.700	430.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ ΚΑΙ ΝΩΠΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	1	601.370	1.093.400
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2	172.753	314.550
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2	653.703	1.190.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	5	192.087	350.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΠΡΟΒΑΤΩΝ	0	59.750	119.500
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΒΟΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΧΥΝΣΗΣ ΜΟΣΧΩΝ	1	58.360	145.900
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2	291.500	530.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	10	831.397	1.679.102
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	0	957.300	1.743.732
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗΣ (ΜΑΥΡΗΣ) ΣΤΑΦΙΔΑΣ	2	449.175	816.681
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ, ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ	1	78.000	195.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΡΜΗΚΗΠΙΟΥ	5	270.520	676.300

ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΔΙΑΛΟΓΗΣ, ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	4	430.300	720.000
ΜΕΣΑΙΑ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΔΙΑΛΟΓΗΣ, ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΝΩΠΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	6	738.000	1.845.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΠΡΟΤΥΠΗΣ ΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	1	400.100	866.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΔΙΑΛΟΓΗΣ, ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	3	949.520	1.583.700
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΑΓΕΛΑΔΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΓΑΛΑΚΤΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	0	102.300	186.000

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Πίνακας B18. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 3908, 2014-2020

Κατάσταση Επιχείρησης	Αντικείμενο	Δήμος επένδυσης	Συνολικός προϋπολογισμός	Ύψος Ενίσχυσης	Ύψος Επιχορήγησης	Νέες Θέσεις
Υπό Σύσταση	ΙΔΡΥΣΗ ΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΡΥΑ ΗΛΕΙΑΣ	ΠΥΡΓΟΥ	262364,4	131182,2	104945,7	1
Υφιστάμενη	ΙΔΡΥΣΗ ΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΤΗ ΡΟΒΙΑΤΑ ΗΛΕΙΑΣ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 850 ΠΡΟΒΑΤΙΝΩΝ ΜΕ ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΤΟΥΣ	ΗΛΙΔΑΣ	694044,6	318702,8	318702,8	1
Υπό Σύσταση	ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ-ΚΥΛΛΗΝΗΣ	3472561	1432092,6	1145674,1	10
Υφιστάμενη	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΚΑΘΕΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ, ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ-ΚΥΛΛΗΝΗΣ	9979490,9	4989745,5	4989745,5	26

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Μεταποίηση

Η μεταποιητική δραστηριότητα στην Ηλεία έχει υποστηριχθεί από τους επενδυτικούς νόμους και συγκεκριμένα έχουν ενταχθεί έργα στον Ν.2601 ύψους 7.203.051 ευρώ (επιχορηγήσεις 1.020.976 ευρώ) με επενδύσεις ίδρυσης ή εκσυγχρονισμού μονάδων παραγωγής, στον Ν.3299 (κυρίως σε επιχειρήσεις πολύ μικρού μεγέθους) ύψους 385.061.489 ευρώ (επιχορηγήσεις 177.960.714 ευρώ) με επενδύσεις που να αφορούν σημαντικά τη χρήση φωτοβολταϊκής ενέργειας και στον Ν.3908 ύψους 44.007.784 ευρώ (ενισχύσεις 15.025.997 ευρώ και επιχορηγήσεις 11.728.802 ευρώ).

Πίνακας B19. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 2601, 2004-2012

Αντικείμενο	Νέες θέσεις ΕΜΕ	Επιχορήγηση	Συνολική επένδυση
ΕΠΕΚΤΑΣΗ-ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΕΡΑΜΟΤΟΥΒΛΟΠΟΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΕΡΑΜΙΔΙΩΝ	0	0	419.663
ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΟΙΝΟΥ	2	4.930	134.996
ΕΠΕΚΤΑΣΗ-ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΗΓΜΕΝΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΕΝΤΗΜΑΤΩΝ	10	0	1.438.004
ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	4	163.756	545.855
ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ - ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ	4	114.453	381.511
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ	1	32.700	109.000
ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΝ	2	51.600	172.000
ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΕΝΤΗΜΑΤΩΝ	2	0	538.518
ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ	2	79.237	264.123
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΑΣ	1	30.990	103.302
ΙΔΡΥΣΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	2	61.629	205.429
ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΕΡΑΜΟΤΟΥΒΛΟΠΟΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΕΡΑΜΙΔΙΩΝ	0	0	1.227.469
ΕΚΣΥΓΧΡ. ΜΟΝΑΔ. ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΙΘΕΡΙΩΝ ΕΛΑΙΩΝ, ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΩΝ ΥΛΩΝ.	0	0	57.579
ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΞΥΛΙΝΩΝ ΕΠΙΠΛΩΝ	97	450.000	1.500.000
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΖΥΜΑΡΙΚΩΝ	1	16.274	54.245
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΟΥ	2	15.407	51.357

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Πίνακας B20. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 3299, 2006-2022

Μέγεθος επιχείρησης	Αντικείμενο	Νέες θέσεις ΕΜΕ	Επιχορήγηση	Συνολική επένδυση
ΜΙΚΡΗ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Φ/Β ΙΣΧΥΟΣ 0,05	0	720.000	1.800.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ	1	63.000	140.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑΓΗ ΘΕΣΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΙΔΗΡΟΑΛΟΥΜΙΝΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	1	106.800	178.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΞΗΡΑΝΤΗΡΙΟΥ ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΥ	1	284.820	606.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Φ/Β ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 1.998KW	0	2.098.000	5.245.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	1	1.940.000	4.850.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 99,8 KW	0	141.167	352.918
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 1 Φ/Β ΙΣΧΥΟΣ 100KW	0	119.244	298.109
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ Φ/Β ΙΣΧΥΟΣ 99,54KW		120.000	300.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	2	303.750	675.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΑΣ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	5	254.500	509.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 1ΔΙΑΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΟΥ Φ/Β ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ Φ/Β ΙΣΧΥΟΣ 100KW	0	120.000	300.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕ ΜΕΤΑΣΤΕΓΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΠΙΠΛΩΝ ΚΟΥΖΙΝΑΣ, ΓΡΑΦΕΙΩΝ, ΚΑΤ/ΤΩΝ, ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ	2	88.875	197.500
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ 100MW	0	152.000	380.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΑΛΟΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΓΥΑΛΙΟΥ	2	295.251	492.085

ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ Φ/Β ΠΑΡΚΟΥ 100KW		132.000	330.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ Φ/Β ΠΑΡΚΟΥ 100KW		144.000	360.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ Φ/Β ΠΑΡΚΟΥ 75KW		108.000	270.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ Φ/Β ΠΑΡΚΟΥ 75KW		98.578	246.444
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	240.000	400.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	1	243.840	406.400
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΥΠΝΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	8	1.126.040	1.886.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ		432.000	1.080.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ 100KWP		144.000	360.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΙΔΩΝ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΑΣ, ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΖΥΜΑΡΙΚΩΝ	6	418.600	700.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	118.200	197.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	372.000	620.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΑΛΟΠΙΝΑΚΩΝ	1	117.000	195.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	345.000	575.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΙΔΗΡΟΑΛΟΥΜΙΝΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	1	81.600	136.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ - ΤΥΠΟΠΟΙΗΤΗΡΙΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1	1.058.400	1.774.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	217.200	362.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	310.800	518.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΜΟΡΦΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΑΛΟΠΙΝΑΚΩΝ	1	505.200	842.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	570.000	950.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	310.200	517.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	719.000	1.200.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ	5	246.580	412.300
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΤΗΡΙΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΣΕ ΜΟΝΑΔΑ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	1	63.420	106.700
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΙΤΤΑΣ ΓΙΑ ΣΟΥΒΛΑΚΙ	0	70.500	150.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	318.000	530.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟΥ	5	649.520	1.085.534
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ	1	825.600	1.376.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΡΕΑΤΟΣ	3	187.590	314.316
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΕΜΑΧΙΣΜΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΡΕΑΤΟΣΚΕΥΑΣΜΑΤΩΝ	3	352.800	590.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	494.750	825.916
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΛΥΝΤΙΚΩΝ	2	757.200	1.262.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	248.100	413.500
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΦΡΩΔΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑ	7	1.113.294	1.866.790
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ	3	1.179.000	1.965.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΡΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΙΔΗΡΟΑΛΟΥΜΙΝΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	0	212.400	354.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΑ ΙΣΧΥΟΣ 150 KW		216.000	540.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ Φ/Β ΣΤΑΘΜΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ 149.985KWP		216.000	540.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ 100KWP		144.000	360.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ 3 ΣΤΑΘΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ 3 ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ 99KWP		360.000	900.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ 99KWP		120.000	300.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ		120.000	300.000

ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ 2 ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΙΣΧΥΟΣ 99 KW ΤΟ ΚΑΘΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ		240.000	600.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ 2 ΣΤΑΘΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ		240.000	600.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΥΟ (2) ΜΟΝΑΔΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΧΥΟΣ 99KW ΕΚΑΣΤΗ		240.000	600.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ 3 ΣΤΑΘΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ		360.000	900.000
ΜΕΓΑΛΗ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 1,9MW		2.280.000	5.700.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ 99KW		120.000	300.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ 2 ΣΤΑΘΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	0	240.000	600.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	297.186	496.810
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΟΥ	0	402.170	674.600
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	167.549	372.331
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	57.150	127.000
ΜΕΣΑΙΑ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	575.000	1.150.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	52.640	112.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ & ΕΓΚ/ΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ		48.720	121.800
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	747.783	1.247.755
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	3	1.017.000	1.705.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ	0	680.000	1.360.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΠΙΠΛΩΝ ΚΟΥΖΙΝΑΣ Κ.ΛΠ. ΕΠΙΠΛΩΝ	3	389.000	650.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΥΠΟΠΟΙΗΤΗΡΙΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1	627.630	1.048.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	0	89.629	199.175
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ	5	541.400	904.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΤΟΙΜΟΥ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ	0	540.000	1.200.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΑΣ - ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	2	255.059	426.432
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΟΥ (ΚΥΡΙΩΣ ΕΣΩΤ. ΘΥΡΩΝ)	2	156.000	260.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 496,25MW	0	752.000	1.880.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ 100MW	0	145.183	362.957
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ 100KW	0	147.200	368.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΕΝΤΗΜΑΤΩΝ	2	540.960	901.600
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	93.420	159.020
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ Κ.ΛΠ. ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	1	840.000	1.400.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	415.200	692.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΥΠΟΠΟΙΗΤΗΡΙΟ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0	112.080	186.800
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	1	1.096.800	2.742.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	64.819	108.866
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ 100KW		147.200	368.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ 100KW	0	146.400	366.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΠΙΠΛΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	6	1.025.050	1.709.500

ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΟΥ (ΘΥΡΕΣ, ΝΤΟΥΛΑΠΙΑ, ΝΤΟΥΛΑΠΕΣ)	1	119.700	199.500
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΞΥΛΙΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗ	1	216.000	360.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΞΥΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΥΔΡΟΡΡΟΩΝ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ	1	300.207	502.012
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΠΙΠΛΩΝ ΚΟΥΖΙΝΑΣ	1	115.139	255.865
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΪΟΥ - ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	2	235.000	470.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Φ/Β ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 99ΚWp	0	108.000	270.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	0	104.820	174.700
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΡΕΑΤΟΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΡΕΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΡΕΑΤΟΣΚΕΥΑΣΜΑΤΩΝ	0	85.950	191.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	48.150	107.000
ΜΕΣΑΙΑ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥΡΣΙΩΝ	12	469.278	1.042.840
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	254.810	566.244
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ Φ/Β ΠΛΑΚΑ ΙΣΧΥΟΣ 99,44 ΚWΗ ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	0	120.000	300.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	77.175	171.500
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	130.200	217.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΠΡΟΫΗΜΕΝΗΣ ΠΙΤΑΣ (ΓΙΑ ΣΟΥΒΛΑΚΙΑ)	6	425.000	710.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ	2	674.419	1.125.698
ΜΙΚΡΗ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΙΣΧΥΟΣ 1.638 KW		1.892.000	4.730.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 1.78MW		2.070.000	5.175.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΓΕΛΑΔΙΝΟΥ ΓΑΛΑΚΤΟΣ	4	316.799	674.040
ΜΕΣΑΙΑ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΕΝΤΗΜΑΤΩΝ	0	596.000	1.192.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	2	89.400	149.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	107.775	239.500
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	124.650	277.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	390.000	650.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	361.434	602.390
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	1	347.000	580.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΧΥΟΣ 99,36 KW		142.400	356.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	359.700	600.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΪΑΣ	1	225.788	377.814
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΚΕΡΙΩΝ	0	71.515	152.160
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΜΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΑΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	6	409.500	910.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΞΥΛΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	0	117.420	195.700
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	353.900	589.834
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΟΪΑΣ	1	106.200	177.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΙΣΧΥΟΣ 99,96KW		118.440	296.100
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ 3 ΣΤΑΘΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ 99ΚWp		360.000	900.000
ΜΙΚΡΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ		4.608.000	11.520.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	0	216.000	540.000

ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ 2 ΣΤΑΘΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ 2 ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ 99KWp		240.000	600.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ		120.000	300.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0	142.021	302.173
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟΥ	3	300.238	502.400
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	0	686.394	1.372.788
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΥΔΡΟΡΡΟΩΝ	2	211.380	352.300
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	79.680	132.800
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	157.500	350.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΡΟΚΟΜΕΙΟΥ	2	217.800	463.404
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	92.430	205.400
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ - ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0	89.055	197.900
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΙΚΡΟΥ ΥΔΡΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΜΑΤΕΣΙ ΙΣΧΥΟΣ 5MW	2	7.460.000	12.450.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	2	394.700	720.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΡΟΚΟΜΕΙΟΥ	0	382.307	849.570
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΧΥΟΣ 99,99KW	0	120.000	300.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΙΣΧΥΟΣ 99,9KW		120.000	300.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 4.449 KW		9.516.072	23.790.180
ΜΕΓΑΛΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 2.913 KW		6.214.228	15.535.570
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 3.730 KW		7.908.242	19.770.605
ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ Φ/Β ΣΤΑΘΜΟΥ ΙΣΧΥΟΣ 1989 KW		4.384.392	10.960.980
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΝΩΠΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ	4	463.200	774.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	2	275.928	587.081
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	103.212	219.600
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΟΥ	0	117.000	195.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	97.104	164.840
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΞΗΡΑΝΤΗΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ	0	115.800	193.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΙΔΗΡΟΑΛΟΥΜΙΝΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	0	101.580	169.300
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ ΚΥΡΙΩΣ) ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ, ΣΙΔΗΡΟΥ ΚΑΙ PVC	1	72.337	153.909
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ		351.450	640.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ		633.522	1.267.625
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ		703.400	1.280.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ		1.604.553	3.147.800
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ Φ/Β ΠΑΡΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 1,8MWP		2.160.000	5.400.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΞΥΛΙΝΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (ΕΠΙΠΛΑ ΚΟΖΙΝΑΣ, ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ)	1	142.500	285.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ	3	392.000	784.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ		939.994	2.349.985
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΜΟΡΦΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΓΥΑΛΙΟΥ	0	98.160	163.600
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	329.350	550.700

ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΦΙΑΛΩΣΗΣ ΟΙΝΟΥ	2	680.833	1.137.722
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΙΣΧΥΟΣ 74,52 KW	0	108.000	270.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ Φ/Β ΠΑΡΚΟΥ ΙΣΧΥΟΣ 100KW	0	144.000	360.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΠΙΠΛΩΝ ΑΠΟ ΞΥΛΟ	3	590.000	1.180.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ 2 ΦΒ ΠΑΡΚΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΗΣ ΙΣΧΥΟΣ 199,32KW		240.000	600.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΓΟΜΩΣΗΣ ΦΥΣΙΓΓΙΩΝ ΚΥΝΗΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΑΠΩΝ (ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ) ΦΥΣΙΓΓΙΩΝ	2	1.122.000	1.870.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΙΔΗΡΟΑΛΟΥΜΙΝΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	4	337.200	562.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	1	205.000	410.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		48.600	121.500
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 1.167,6KW		1.404.000	3.510.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΞΥΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗ	2	353.000	590.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΙΣΧΥΟΣ 99,3 KW		139.085	347.712
ΜΕΣΑΙΑ	ΕΠΕΚΤΑΣΕ & ΕΚ/ΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣΤΟΥΒΛΟΚΕΡΑΜΟΠΟΙΙΑ	18	8.280.000	18.400.000
ΜΕΓΑΛΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΙΣΧΥΟΣ 4.899 KW		6.450.800	16.127.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΙΣΧΥΟΣ 6,5MW		9.102.800	22.757.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΙΔΗΡΟΑΛΟΥΜΙΝΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	1	119.940	199.900
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	1	118.900	199.000
ΜΕΣΑΙΑ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΠΙΠΛΩΝ	0	773.500	1.547.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	7	969.900	1.618.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ	1	132.000	220.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΟΠΗΣ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΑΡΜΑΡΩΝ	1	304.448	508.914
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	115.300	193.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΑΡΜΑΡΩΝ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΑΡΜΑΡΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΩΝ ΛΙΘΩΝ	5	730.099	1.220.832
ΜΙΚΡΗ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΙΚΡΟΥ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΗΜΕΝΗΣ ΙΣΧΥΟΣ 2MW	1	1.992.000	3.320.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΧΥΟΣ 19,95 KW	0	48.282	120.707
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	1	117.500	250.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ	3	276.766	615.035
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΕ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΞΥΛΙΝΩΝ ΕΠΙΠΛΩΝ ΚΟΥΖΙΝΑΣ, ΥΠΝΟΔΩΜΑΤΙΩΝ, ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ Κ.Λ.Π. ΞΥΛΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	5	216.000	480.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ 100KW	0	147.600	369.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΠΡΟΤΥΠΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΟΞΟΥΣ(ΟΞΟΠΟΙΕΙΟ)		1.993.295	3.332.992
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΣΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΕΝΣΙΡΩΜΑΤΟΣ	2	450.000	750.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΤΑΓΩΓΗΣ ΞΥΛΙΝΩΝ ΕΠΙΠΛΩΝ (ΚΟΥΖΙΝΑΣ, ΥΠΝΟΔΩΜΑΤΙΩΝ, ΕΣΩΤ. ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ)	2	763.542	1.272.570
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΠΙΠΛΩΝ	6	920.460	1.534.100
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	260.700	436.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΤΥΠΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ	2	1.197.954	1.998.256
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ	1	220.391	440.782
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΥΡΗΝΕΛΑΙΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΛΑΙΟΠΥΡΗΝΩΝ ΔΙΦΑΣΙΚΩΝ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΩΝ	5	329.000	700.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΕ ΠΑΡΑΠΛΗΣΙΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	258.750	575.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΤΟΙΜΟΥ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ	2	562.000	940.000

ΜΕΓΑΛΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΗΛΙΑΚΗ ΙΣΧΥΟΣ 776,88KW	0	525.240	1.313.100
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ - ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟΥ	0	98.040	163.400
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	5	291.000	495.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	886.902	1.479.770
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ 100MW	0	144.800	362.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΜΟΡΦΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΑΛΟΠΙΝΑΚΩΝ	0	87.300	194.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥΡΣΙΩΝ ΚΑΙ ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΕΛΑΙΩΝ	0	211.500	450.000
ΜΕΓΑΛΗ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ 1,99MW		2.400.000	6.000.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΟΥ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	0	89.720	199.377
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΤΡΙΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 149.985KW ΕΚΑΣΤΟΣ		648.000	1.620.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΕΛΕΙΩΜΑΤΟΣ (ΚΑΠΙΤΟΝΑΡΙΣΜΑΤΟΣ) ΚΑΡΕΚΛΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΙΣΜΑΤΩΝ	0	74.500	149.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΧΡΗΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ		1.068.000	2.670.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	263.400	440.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	1	115.000	230.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ & ΕΓΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥΒΛΩΝ	7	2.970.615	6.601.367
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΣΠΑΣΤΗΡΟΤΡΙΒΕΙΟΥ ΑΔΡΑΝΩΝ ΕΤΟΙΜΟΥ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΤΟΜΙΓΜΑΤΟΣ	8	881.777	1.959.505
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ	0	108.786	183.760
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΛΕΥΡΟΜΥΛΟΥ	1	1.102.183	1.841.972
ΜΕΣΑΙΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΝΤΗΜΑΤΩΝ	0	544.751	1.089.501
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΡΤΟΠΟΙΙΑΣ	1	99.920	168.150
ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΣΤΑΦΙΔΑΣ	0	378.000	840.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1	183.600	408.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ MW		7.394.000	12.340.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΝΑΜΕΙΞΗΣ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ (FERTILIZERS BLENDING)	2	715.500	1.590.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΙΔΗΡΟΑΛΟΥΜΙΝΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	1	78.960	168.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥΡΣΙΩΝ	5	555.300	1.234.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	2	290.930	619.000
ΜΙΚΡΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ		10.720.000	26.800.000

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Πίνακας B21. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 3908, 2014-2020

Κατάσταση Επιχείρησης	Αντικείμενο	Δήμος επενδ.	Συνολικός προϋπολογισμός	Ύψος ενίσχυσης	Ύψος επιχορήγησης	Νέες εέσεις
Υπό Σύσταση	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΑΠΕ ΚΑΙ ΣΥΜΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΠΡΙΓΚΕΤΩΝ.	ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ-ΚΥΛΛΗΝΗΣ	2.971.950	1.485.975	1.188.780	9
Υφιστάμενη	ΙΔΡΥΣΗ ΝΕΑΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΗΛΕΙΑ	ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	499900	249950	249.950	3
Υφιστάμενη	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΛΕΥΡΩΝ	ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	348.855,7	174.427,8	174.427,8	1
Υφιστάμενη	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ ΜΕ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	ΗΛΙΔΑΣ	220.956	110.478	110.478	1
Υφιστάμενη	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΠΥΡΑΣ	ΠΥΡΓΟΥ	1.189.885,9	594.942,9	594.942,9	2
Υφιστάμενη	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΛΗΡΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΙΓΜΑΤΩΝ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	ΠΥΡΓΟΥ	824.653,5	412.326,7	412.326,7	0
Υπό Σύσταση	ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ-ΚΥΛΛΗΝΗΣ	1.393.733	696.866,5	696.866,5	2
Υφιστάμενη	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΛΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ «ΛΑΜΠΕΙΑ» ΙΣΧΥΟΣ 25,5 MW ΣΤΗ ΘΕΣΗ «ΨΗΛΟ ΛΙΘΑΡΙ / ΛΑΜΠΕΤΑ / ΑΣΤΡΑΣ» ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	33.666.672,4	10.000.000	7.000.000	1
Υφιστάμενη	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΖΑΧΑΡΩΔΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΠΗΝΕΙΟΥ	2.891.177,1	1.301.029,6	1.301.029,6	1

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Υπηρεσίες

Στον τομέα των υπηρεσιών έχουν ενταχθεί έργα από τον επενδυτικό νόμο 2601 ύψους 1.977.344 ευρώ και από τον νόμο 3299 έργα ύψους 14.851.573 ευρώ.

Πίνακας B22. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 2601, 2004-2012

Αντικείμενο	Νέες θέσεις ΕΜΕ	Επιχορήγηση	Συνολική επένδυση
ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΩΝΑ 4 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 8 ΚΛΙΝΩΝ	0	72.000	240.000
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΙΚΡΟΥ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ	3	516.508	1.291.269

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Πίνακας B23. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 3299, 2006-2022

Μέγεθος επιχείρησης	Αντικείμενο	Νέες θέσεις ΕΜΕ	Επιχορήγηση	Συνολική επένδυση
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ		916.406	1.528.977
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΩΝ ΑΠΟΘΥΚΕΥΣΗΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ	5	441.350	882.700
ΜΕΣΑΙΑ	ΙΔΡΥΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΠΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ 80 ΚΛΙΝΩΝ	45	6.228.631	12.093.025
ΜΙΚΡΗ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ LOGISTICS ΠΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥΣ	9	190.279	346.871

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Τουρισμός

Στον τομέα του τουρισμού έχουν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014 – 2020) έργα με προϋπολογισμό ύψους 994.048 ευρώ και αφορούν την προβολή της ευρύτερης περιοχής Αρχαίας Ολυμπίας-Κατάκολου και τη διαμόρφωση της τουριστικής διαδρομής από τη γέφυρα Κλαδέου έως την Ολυμπιακή Ακαδημία και τα Λινάρια. Επίσης κάποιες δράσεις έχουν χρηματοδοτηθεί από τους επενδυτικούς νόμους και συγκεκριμένα από τον Ν.2601 ύψους 57.581.957 ευρώ (επιχορηγήσεις 11.229.692 ευρώ), τον Ν.3299 δράσεις ύψους 168.506.244 ευρώ (επιχορηγήσεις 86.798.511 ευρώ), οι οποίες περιλαμβάνουν την ίδρυση 32 νέων ξενοδοχειακών μονάδων και τον Ν.3908 δράσεις ύψους 50.473.003 ευρώ (ενισχύσεις 20.832.563 ευρώ, επιχορηγήσεις 20.646.063 ευρώ).

Πίνακας Β24. Έργα ενταγμένα στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020)

Έργα	Κατάσταση έργου	Προϋπολογισμός Συνολική ΔΔ
Δημιουργία ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος προβολής πολιτιστικών και τουριστικών πόρων/μνημείων και διαδρομών στην ευρύτερη περιοχή του Άξονα Κατάκολου-Αρχαίας Ολυμπίας	Ενταγμένη	467.048
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΑΠΟ ΓΕΦΥΡΑ ΚΛΑΔΕΟΥ ΕΩΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΑΙ ΕΩΣ ΛΙΝΑΡΙΑ	Ενταγμένη	527.000

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πίνακας Β25. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 2601, 2004-2012

Αντικείμενο	Νέες θέσεις ΕΜΕ	Επιχορήγηση	Συνολική επένδυση
"ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ «ΑΘΗΝΑ» Γ' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ 20 ΔΩΜΑΤΙΩΝ.-43 ΚΛΙΝΩΝ"	2	47.689	190.756
"ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ «ΝΕΔΑΣ» Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ 43 ΔΩΜΑΤΙΩΝ.-75 ΚΛΙΝΩΝ"	6	84.006	336.023
ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΝΕΟΥ Ν ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ 1268 ΚΛΙΝΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΕΝΤΡΟΥ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ 200 ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ 800 ΣΥΝΕΔΡΩΝ	333	7.368.827	40.678.500
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΜΕ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΞΕΝΟΔ. ΜΟΝΑΔΑΣ «ΡΕΞ» Γ' ΚΑΤΗΓ. ΣΕ Β', 39 ΔΩΜ. ΣΕ 30 - 72 ΚΛΙΝΩΝ ΣΕ 62	3	145.000	580.000
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ Α ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (ΠΡΩΗΝ ΞΕΝΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΛΛΗΝΗ)	11	1.052.750	4.211.000
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ	12	773.750	3.095.000
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜ/ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ «ΟΛΥΜΠΙΑΝ VILLAGE»	12	487.931	1.951.725
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ (ΠΙΣΙΝΑ, ΡΑΜΠΑ ΑΜΚ) ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΜΟΝΑΔΑ «ΛΙΝΤΖ» Γ' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ - 43 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 83 ΚΛΙΝΩΝ	2	42.773	171.090
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ «ΑΛΤΙΣ» (ΜΕΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑ ΠΑΛΛΑΣ» Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ 65 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 124 ΚΛΙΝΩΝ	15	462.216	1.848.863
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	11	358.500	1.434.000
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤ/ΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΔΥΟ (2) ΧΩΡΩΝ ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ (ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ ΚΑΙ GOURMET) ΚΑΙ ΕΝΝΕΑ (9) ΠΙΣΙΝΩΝ (3 ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΕΣ ΚΑΙ 6 PRIVATE), ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ	12	406.250	1.625.000
ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 4* 28 ΔΙΑΜ.-32 ΔΩΜ.-60 ΚΛΙΝΩΝ	15	0	1.460.000

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Πίνακας Β26. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 3299, 2006-2022

Μέγεθος επιχείρησης	Αντικείμενο	Νέες θέσεις ΕΜΕ	Επικορήγηση	Συνολική επένδυση
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΝΕΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* 43 ΚΛΙΝΩΝ	6	1.347.000	2.250.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 4*	5	1.919.000	3.200.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 5*	26	7.796.000	13.000.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΧΩΡΙΟ» 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 51 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 97 ΚΛΙΝΩΝ	0	980.979	1.636.298
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 12 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 30 ΚΛΙΝΩΝ	1	649.003	1.081.672
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 10 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 21 ΚΛΙΝΩΝ	4	1.140.000	1.900.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ 3*	5	1.162.250	1.939.333
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 12 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 24 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 36 ΚΛΙΝΩΝ	2	1.042.838	1.748.646
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 26 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 49 ΚΛΙΝΩΝ	4	1.140.050	1.901.500
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ «ΚΡΟΝΙΟ» 2* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 23 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 41 ΚΛΙΝΩΝ	0	90.000	150.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 20 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 41 ΚΛΙΝΩΝ	4	989.100	1.650.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 24 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 24 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 49 ΚΛΙΝΩΝ	2	1.181.150	1.970.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 12 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 27 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 49 ΚΛΙΝΩΝ	2	1.116.252	1.872.753
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 7 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 13 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 20 ΚΛΙΝΩΝ	1	196.200	327.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΡΓΟΥ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ ΚΛΑΣΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ Α' ΤΑΞΗΣ-10 ΔΩΜ.-16 ΚΛΙΝ.	3	429.000	780.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 46 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 75 ΚΛΙΝΩΝ	0	120.000	240.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 5 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 10 ΚΛΙΝΩΝ	2	434.750	726.000
ΜΕΣΑΙΑ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 4* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 20 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 42 ΚΛΙΝΩΝ	2	1.199.801	1.999.669
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 32 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 32 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 70 ΚΛΙΝΩΝ	1	1.199.985	1.999.975
ΜΕΣΑΙΑ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 5*	19	3.282.050	8.005.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ «ΚΑΪΑΦΑΣ LAKE» 2* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 20 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 38 ΚΛΙΝΩΝ	0	111.600	186.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 7 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 7 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 14 ΚΛΙΝΩΝ	1	484.184	806.974
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 4* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 12 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 24 ΚΛΙΝΩΝ	2	1.199.767	1.999.612
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 4* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 25 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 37 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 64 ΚΛΙΝΩΝ	11	892.350	1.983.000
ΜΕΓΑΛΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΘΗΚΗΣ 103 ΔΩΜΑΤΙΩΝ 222 ΚΛΙΝΩΝ & ΙΔΡΥΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΥΝΑΜ. 1.201 ΑΤΟΜΩΝ	16	10.360.000	27.500.000

ΜΙΚΡΗ	ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΡΓΟΥ ΤΕΧΝΗΣ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ Α΄ ΤΑΞΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 5 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 7 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 14 ΚΛΙΝΩΝ	1	266.750	485.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 16 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 24 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 39 ΚΛΙΝΩΝ	1	1.024.000	1.708.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝ/ΚΗΣ ΜΟΝΑΔΟΣ ΚΛΑΣΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ 4*	5	2.037.500	3.400.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 4* ΔΥΝ. 32 ΔΩΜ. 59 ΚΛΙΝ. ΚΑΤΑ 31 ΔΩΜ. 60 ΚΛΙΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ 4* ΣΕ * ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ	5	2.218.492	3.697.486
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 18 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 38 ΚΛΙΝΩΝ	2	1.146.000	1.910.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 4* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 10 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ -16 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 26 ΚΛΙΝΩΝ	3	1.157.000	1.930.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 27 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 49 ΚΛΙΝΩΝ	2	1.003.000	1.674.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 23 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 46 ΚΛΙΝΩΝ	2	301.740	642.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΞΕΝ/ΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ «ΟΛΥΜΠΟΣ» 2* 37 ΔΩΜ. - 71 ΚΛΙΝΩΝ.	0	391.000	782.000
ΜΙΚΡΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ «ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΗ» 4* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 77 ΚΛΙΝΩΝ ΣΕ 99 ΚΛΙΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΑΥΤΗΣ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	5	1.122.000	1.870.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 4*	5	1.819.400	3.036.000
ΜΙΚΡΗ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΙΔΡΥΣΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ 5*	28	3.679.647	6.150.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 5* ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 108 ΚΛΙΝΩΝ	5	4.639.360	7.735.600
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 4* 13 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 41 ΚΛΙΝΩΝ	1	1.138.650	1.900.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ CAMPING «ΠΑΛΟΥΚΙ» Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 61 ΘΕΣΕΩΝ - 244 ΑΤΟΜΩΝ	2	99.863	199.726
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ 3* ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 4 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ - 5 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 13 ΚΛΙΝΩΝ	2	553.900	925.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΚΤΗΡΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΣΕ ΞΕΝ/ΧΕΙΟ Β΄ ΤΑΞΗΣ - 9 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 18 ΚΛΙΝΩΝ	3	164.450	299.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣ/ΣΜΟΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΞΕΝ/ΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΟΛΥΜΠΙΚ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ 2*	3	1.358.600	2.271.000
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ «ΟΔΥΣΣΕΑΣ» 2* 49 ΔΩΜΑΤΙΩΝ - 98 ΚΛΙΝΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΝΕΩΝ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ (ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ ΠΑΡΚΙΝΓΚ)	0	100.000	200.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 4* ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ	9	2.582.950	4.310.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΟΣ ΤΑΞΕΩΣ 3*	16	1.575.900	2.628.000
ΜΙΚΡΗ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝ/ΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤ. 5* ΜΙΚΡΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΣΥΝΔΕΔΡΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ	48	17.955.000	39.900.000

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Πίνακας B27. Έργα ενταγμένα στον επενδυτικό νόμο 3908, 2014-2020

Κατάσταση επικείμενης	Αντικείμενο	Δήμος επενδ.	Συνολικός Προϋπολογισμός	Ύψος Ενίσχυσης	Ύψος Επικερήγησης	Νέες Θέσεις
Υπό σύσταση	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 3* ΣΤΟΝ ΠΥΡΓΟ-Ν. ΗΛΕΙΑΣ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΠΥΡΓΟΥ	1.865.000	932.500	746.000	4
Υπό σύσταση	ΙΔΡΥΣΗ ΝΕΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΛΑΣΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ 3* 23 ΚΛΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΥΡΟΥΤΑ, ΤΟΥ Δ. ΗΛΙΔΑΣ Ν. ΗΛΕΙΑΣ	ΗΛΙΔΑΣ	1.055.868,3	527.934,2	527.934,2	3
Υφιστάμενη	ΙΔΡΥΣΗ ΝΕΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ 5 ΑΣΤΕΡΩΝ 71 ΚΛΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΥΡΟΥΤΑ ΗΛΕΙΑΣ	ΗΛΙΔΑΣ	3.512.749,5	1.756.374,7	1.756.374,8	10
Υφιστάμενη	ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΗΜΙΤΕΛΟΥΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ 5 ΑΣΤΕΡΩΝ	ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ-ΚΥΛΛΗΝΗΣ	44.039.385	17.615.754	176.15.754	110

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022).

Επιχειρηματικότητα

Σε ένα γενικό πλαίσιο επιχειρηματικότητας, έχουν υπάρξει κάποιες δράσεις στήριξης των επιχειρήσεων οι οποίες έχουν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014 – 2020) και στο ΤΠΑ και ΠΠΑ 2021-2025 συνολικού προϋπολογισμού 2.987.540 ευρώ.

Πίνακας B28. Έργα ενταγμένα στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020)

Έργα	Κατάσταση έργου	Προϋπολογισμός Συνολική ΔΔ
Κέντρο στήριξης επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης των επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Ηλείας	Ενταγμένη	299.630

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πίνακας B29. Ενταγμένα έργα στο εθνικό σκέλος και ΠΠΑ 2020, 2021, 2022

Έτος ένταξης	Τίτλος έργου	Φορέας υλοποίησης	Προϋπολογισμός	Χρηματοδοτικό πρόγραμμα	Γεωγραφική κατανομή
2022	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΩΗΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ ΑΣΟ ΓΑΣΤΡΟΝΗΣ ΣΕ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (2020ΕΠ00100015)	ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ	1.655.657,9	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3907-ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ
2020	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΓΗ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΖΑΧΑΡΩΣ	ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	1.032.252,56	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3906-ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πολιτισμός

Στον τομέα του πολιτισμού μια σειρά δράσεων έχει δρομολογηθεί στην Ηλεία υποστηριζόμενων από ένα πλαίσιο χρηματοδοτικών εργαλείων. Αναλυτικότερα, έργα έχουν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014 – 2020) ύψους 2.369.261 ευρώ περιλαμβάνοντας την αποκατάσταση και αναβάθμιση μουσείου σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αρχαία Ολυμπία, καθώς και στο ΤΠΑ ύψους 400.000 ευρώ.

Πίνακας Β30. Έργα ενταγμένα στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020)

Έργα	Κατάσταση έργου	Προϋπολογισμός Συνολική ΔΔ
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΠΟΘΗΚΩΝ ΑΣΟ ΛΕΧΑΙΝΩΝ & ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ	Ολοκληρωμένη	982.216
ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ (ΛΕΧΑΙΝΑ) ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΔΡΑΣ (ΒΑΡΔΑ) ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ- ΚΥΛΛΗΝΗΣ	Ενταγμένη	819.966
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ	Ενταγμένη	567.079

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πίνακας Β31. Ενταγμένα έργα στο εθνικό σκέλος και ΠΠΑ 2020, 2021, 2022

Έτος ένταξης	Τίτλος έργου	Φορέας υλοποίησης	Προϋπολογισμός	Χρηματοδοτικό πρόγραμμα	Γεωγραφική κατανομή
2020	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ Τ.Κ ΓΟΥΜΕΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΥΡΓΟΥ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	400.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3901-ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Αστικές υποδομές

Δράσεις ως προς τον αστικό ιστό της Ηλείας έχουν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014 – 2020) ύψους 21.367.535 ευρώ. Σε αυτά περιλαμβάνεται και η ανάπλαση του χώρου εισόδου της πόλης Αρχαίας Ολυμπίας (ύψους 513.717 ευρώ). Λοιπά έργα έχουν ενταχθεί στο ΕΠΑ 2021-2025 και αφορούν τον Δήμο Ανδρίτσαινας-Κρεστένων.

Πίνακας B32. Έργα ενταγμένα στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020)

Έργα	Κατάσταση έργου	Προϋπολογισμός Συνολική ΔΔ
ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ	Ενταγμένη	1.861.863
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	Ενταγμένη	587.238
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΕΙΣΟΔΟΥ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΔΕ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ (ΠΕΟ - ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ)	Ενταγμένη	526.971
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ "ΥΨΙΚΑΜΙΝΟΣ" ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΕΡΓΩΝ: ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ "ΞΥΣΤΡΗΣ" ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΟΛΗΣ	Ενταγμένη	4.352.481
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΧΩΡΟΥ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΑΦΗΣ ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	Ενταγμένη	9.720.559
ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΥΡΓΟΥ	Ενταγμένη	2.680.000
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΧΩΡΟΥ ΕΙΣΟΔΟΥ ΠΟΛΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	Ενταγμένη	513.717
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΙΘΡΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	Ενταγμένη	1.124.706

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πίνακας B33. Ενταγμένα έργα στο εθνικό σκέλος και ΠΠΑ 2020, 2021, 2022

Έτος ένταξης	Τίτλος έργου	Φορέας υλοποίησης	Προϋπολογισμός	Χρηματοδοτικό πρόγραμμα	Γεωγραφική κατανομή
2022	ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΤΗΡΙΟΥ ΛΑΛΟΥΝΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΣΕ ΚΕΝΤΡΟ ΝΕΟΤΗΤΑΣ ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ (2021ΕΠ00100030)	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	445.045,3	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3904-ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ
2020	ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΩΝ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΥΡΓΟΥ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	1.222.496,8	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3901-ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ
2022	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΙΣΟΔΟΥ Δ.Δ. ΑΜΥΓΔΑΛΙΩΝ - ΒΡΕΣΤΟΥ (2021ΕΠ00100029)	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	820.000	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3904-ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ
2020	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	696.708,8	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3904-ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Υγεία

Στον τομέα της υγείας σημειώνεται μία δράση για την περίοδο 2020-2022 ενταγμένη στο ΕΠΑ 2021-2025 και αφορά το Γενικό Νοσοκομείο Πύργου.

Πίνακας B34. Ενταγμένα έργα στο εθνικό σκέλος και ΠΠΑ 2020, 2021, 2022

Έτος ένταξης	Τίτλος έργου	Φορέας υλοποίησης	Προϋπολογισμός	Χρηματοδοτικό πρόγραμμα	Γεωγραφική κατανομή
2022	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ Γ.Ν. ΗΛΕΙΑΣ-Ν.Μ. ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ (2019ΕΠ00100009)	ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ	12.220	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Περιβάλλον

Όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και των κατοίκων της Ηλείας αλλά και την ενεργειακή αναβάθμιση, μία σειρά έργων έχει ενταχθεί στο ΤΠΑ και ΠΠΑ 2021-2025 ύψους 19.061.586,3 ευρώ. Ειδικότερα στον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας έχει ενταχθεί το έργο της διανομής-μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας σε ΤΚ του Δήμου (Β' φάση).

Πίνακας B35. Ενταγμένα έργα στο εθνικό σκέλος και ΠΠΑ 2020, 2021, 2022

Έτος ένταξης	Τίτλος έργου	Φορέας υλοποίησης	Προϋπολογισμός	Χρηματοδοτικό πρόγραμμα	Γεωγραφική κατανομή
2021	ΑΝΤΙΡΡΥΠΑΝΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΡΑΓΓΙΣΤΙΚΩΝ ΤΑΦΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΕΙΜΑΡΡΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΥΡΟΥΤΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΔΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΠΙ ΟΔΩΝ ΗΠΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	316.015,1	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ
2022	ΜΕΛΕΤΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟ ΧΕΙΜΑΡΡΟ ΓΚΟΥΡΛΕΣΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ Ν. ΗΛΕΙΑΣ (2017ΜΠ00100001)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	43.939,4	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ
2022	ΑΝΤΙΡΡΥΠΑΝΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΡΑΓΓΙΣΤΙΚΩΝ ΤΑΦΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΕΙΜΑΡΡΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΥΡΟΥΤΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΔΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΠΙ ΟΔΩΝ ΗΠΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ (2021ΕΠ00100023)	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	4.519.984,8	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ
2022	ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΑΝΤΙΔΙΑΒΡΩΤΙΚΩΝ / ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΕΤΟΥΣ 2007 ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΛΕΙΑΣ (π.κ. 2007ΕΠ40100001) (2013ΕΠ00100007)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	84.090,1	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΠΟΤΑΜΟΥ ΑΛΦΕΙΟΥ Ν. ΗΛΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΕΛΟΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ (Χ.Θ. 10+564) ΕΩΣ ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ ΔΣΠΡΑ ΣΠΙΤΙΑ (ΠΕΡΙ ΤΗ Χ.Θ. 25+500) (2013ΜΠ00100001)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	145.824,3	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ-ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΕ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΚΑΙ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥΣ Ν. ΗΛΕΙΑΣ (2016ΕΠ50100002)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.810.481,5	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ (2017ΕΠ00100004)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	376.801,2	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΕ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΚΑΙ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ ΕΤΩΝ 2020-2022 (2020ΕΠ50100000)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	4.480.120,8	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ

2022	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ (2020ΕΠ50100011)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	120.000	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΜΕΛΕΤΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ - ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΣΕ ΥΔΑΤΟΡΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ (2020ΜΠ90100001)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.800.000	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΤΑΦΡΩΝ - ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΕΡΕΙΣΜΑΤΩΝ, ΠΡΑΝΩΝ, ΤΑΦΡΩΝ, ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΟΜΗΣ, ΚΟΠΗ/ ΕΚΡΙΖΩΣΗ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΙΚΡΟΒΛΑΒΩΝ ΣΤΟ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΗΣ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ ΕΤΩΝ 2021-2023 (2021ΕΠ50100001)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	2.277.556,9	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2021	ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΑΚΕΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΉΛΙΔΑΣ	0	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΉΛΙΔΑΣ
2021	ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΕΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΉΛΙΔΑΣ	0	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΉΛΙΔΑΣ
2020	ΔΙΑΝΟΜΗ - ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΕ ΤΚ ΔΗΜΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ Β' ΦΑΣΗ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	215.772,2	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3905-ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ
2021	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ - ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΚΟΙΤΗΣ, ΑΡΣΗ ΠΡΟΣΧΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΦΕΡΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΟΜΗΝΙΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2021 ΣΕ ΥΔΑΤΟΡΕΜΑΤΑ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΖΑΧΑΡΩΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	Δ/ΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	1.900.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ, ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΚΟΙΤΗΣ, ΑΡΣΗ ΠΡΟΣΧΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΦΕΡΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΟΜΗΝΙΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ-ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ- ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2021 ΣΕ ΥΔΑΤΟΡΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ- ΚΥΛΛΗΝΗΣ	Δ/ΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	900.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΑΡΔΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΟΕΒ ΜΥΡΤΟΥΝΤΙΩΝ ΩΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΜΗΝΙΑΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021	Δ/ΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	71.000	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	39-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ
2022	ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΕΦΥΡΑΣ ΣΤΟΝ ΧΕΙΜΑΡΡΟ ΡΟΥΣΚΟΥΛΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΜΑΝΩΛΑΔΑ ΤΗΣ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ (2018ΕΠ00100012)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	591,96	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3903-ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ
2022	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΓΕΦΥΡΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ «ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΠΗΛΑΙΟ» Ε.Ο. ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ (2021ΕΠ00100006)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	214.521,97	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3904-ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ
2022	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΘΟΛΟ - ΦΙΓΑΛΕΙΑ, ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΚΟΡΑΚΟΦΩΛΙΑ (2019ΕΠ00100007)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.858.669,6	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3906-ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Χωροταξία-Πολοδομία

Πίνακας Β36. Έργα ενταγμένα στο ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014-2020)

Έργα	Κατάσταση έργου	Προϋπολογισμός Συνολική ΔΔ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΗΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΩΡΙΜΑΝΣΗ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΗΣ ΟΧΕ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ - ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ.	Ολοκληρωμένη	27.280
«ΕΡΕΥΝΑ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΒΕΛΤΙΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΚΑΤΑΚΟΛΟ- ΠΥΡΓΟΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΟΧΕ ΓΙΑ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ – ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ»	Ολοκληρωμένη	48.360

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πίνακας Β37. Ενταγμένα έργα στο εθνικό σκέλος και ΠΠΑ 2020, 2021, 2022

Έτος ένταξης	Τίτλος έργου	Φορέας υλοποίησης	Προϋπολογισμός	Χρηματοδοτικό πρόγραμμα	Γεωγραφική κατανομή
2022	ΜΕΛΕΤΗ ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΠΥΡΓΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΥΡΓΟΥ (ΠΚ 2013ΜΠ00180000) (2016ΜΠ00100000)	ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	22.154,51	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3901-ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ
2022	ΜΕΛΕΤΗ ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΔΑΣ (ΠΚ 2012ΜΠ00180000) (2016ΜΠ00100002)	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	33.700,28	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Αθλητισμός

Στον τομέα του αθλητισμού έργα έχουν ενταχθεί στο ΤΠΑ και ΠΠΑ με προϋπολογισμό 1.139.702,5 ευρώ και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την κατασκευή και βελτίωση αθλητικών εγκαταστάσεων στον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας με προϋπολογισμό 830.200,1 ευρώ.

Πίνακας Β38. Ενταγμένα έργα στο εθνικό σκέλος και ΠΠΑ 2020, 2021, 2022

Έτος ένταξης	Τίτλος έργου	Φορέας υλοποίησης	Προϋπολογισμός	Χρηματοδοτικό πρόγραμμα	Γεωγραφική κατανομή
2022	ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΧΛΟΟΤΑΠΗΤΑ ΓΗΠΕΔΟΥ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ ΤΚ ΚΕΡΑΜΙΔΙΑΣ (2018ΕΠ00100024)	ΔΗΜΟΣ ΉΛΙΔΑΣ	9.910,07	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΉΛΙΔΑΣ
2022	ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΧΛΟΟΤΑΠΗΤΑ ΓΗΠΕΔΟΥ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ ΤΚ ΚΕΝΤΡΟΥ (2018ΕΠ00100029)	ΔΗΜΟΣ ΉΛΙΔΑΣ	6.564,38	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3902-ΔΗΜΟΣ ΉΛΙΔΑΣ
2022	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΓΗΠΕΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ- ΚΥΛΛΗΝΗΣ (2019ΕΠ00100027)	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ	91.721	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3903-ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ
2022	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΓΗΠΕΔΩΝ ΤΚ ΑΜΥΓΔΑΛΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΣΑΜΙΚΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ (2018ΕΠ00100019)	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	3.505,15	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3904-ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ
2022	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ (2019ΕΠ00100026)	ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	203.061,14	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3905-ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ
2022	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ (2020ΕΠ00100016)	ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	627.138,99	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3905-ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ
2021	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΡΩΣΗ ΕΞΟΜΑΛΥΝΤΙΚΗΣ ΣΤΡΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΣΤΙΒΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΖΑΧΑΡΩΣ	ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	32.448,95	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3906-ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ
2022	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΖΑΧΑΡΩΣ (2019ΕΠ00100023)	ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	95.755,98	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3906-ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ
2022	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΡΩΣΗ ΕΞΟΜΑΛΥΝΤΙΚΗΣ ΣΤΡΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΣΤΙΒΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΖΑΧΑΡΩΣ (2021ΕΠ00100036)	ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	51,05	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3906-ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ
2022	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΓΗΠΕΔΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΘΙΝΩΝ ΔΚ ΒΑΡΘΟΛΟΜΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΗΝΕΙΟΥ (2019ΕΠ00100025)	ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ	69.545,74	ΕΠΑ 2021-2025 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	3907-ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ
2021	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ & Β΄ ΦΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΥΡΓΟΥ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	0	ΧΡΗΜ/ΣΗ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	3901-ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).

Πηγές Παραρτήματος

Ημερησία (2022) «Ολυμπία Οδός: Έτοιμο εντός του 2025 το νέο τμήμα Πάτρα-Πύργος», Ημερησία 15/9/22. Διαθέσιμο στο: https://www.imerisia.gr/koinonia/52884_olympia-odos-etoimo-entos-toy-2025-neo-tmima-patra-pyrgos

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022) Στατιστικά στοιχεία ΕΣΠΑ (ΕΠ Δυτική Ελλάδα 2014 – 2020) και ΕΠΑ 2021-2025.

Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2022) Στατιστικά στοιχεία επενδυτικών νόμων 2601, 3299 και 3908.

Eurobank (2022) «Το Αναδυόμενο Μοντέλο Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας», *Economy&Markets*, Eurobank, 12 Δεκεμβρίου 2022.

diaNEOsis

diaNEOsis

dianeosis_org

diaNEOsis

diaNEOsis

διαNEOsis
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΛΥΣΗΣ